

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Güneş ERSOY

**İNSAN GÜVENLİĞİ VE İKLİM ADALETİ KESİŞİMİNDE PASİFİK
BÖLGESİ'NDEKİ EN AZ GELİŞMİŞ KÜÇÜK ADA ÜLKELERİ: KİRİBATİ VE TUVALU
ÖRNEĞİ**

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Doktora Tezi

Antalya, 2025

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Güneş ERSOY

**İNSAN GÜVENLİĞİ VE İKLİM ADALETİ KESİŞİMİNDE PASİFİK
BÖLGESİ'NDEKİ EN AZ GELİŞMİŞ KÜÇÜK ADA ÜLKELERİ: KİRİBATİ VE TUVALU
ÖRNEĞİ**

Danışman

Doç. Dr. Ceren UYSAL OĞUZ

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Doktora Tezi

Antalya, 2025

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Güneş ERSOY'un bu çalışması, jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Doktora Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	:	Doç Dr. Işıl Cerem CENKER ÖZEK
Üye (Danışman)	:	Doç Dr. Ceren UYSAL OĞUZ
Üye	:	Doç. Dr. Senem ATVUR
Üye	:	Doç Dr. Başar BAYSAL
Üye	:	Doç Dr. Sanem ÖZER

Tez Başlığı: İNSAN GÜVENLİĞİ VE İKLİM ADALETİ KESİŞİMİNDE PASİFİK
BÖLGESİ'NDEKİ EN AZ GELİŞMİŞ KÜÇÜK ADA ÜLKELERİ:
KİRİBATİ VE TUVALU ÖRNEĞİ

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi: 07/07/2025

Mezuniyet Tarihi: 07/08/2025

AKADEMİK BEYAN

Doktora Tezi olarak sunduğum “İnsan Güvenliği ve İklim Adaleti Kesişiminde Pasifik Bölgesi’ndeki En Az Gelişmiş Küçük Ada Ülkeleri: Kiribati ve Tuvalu Örneği” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(İmza)

Güneş ERSOY

X

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

30/07/2025

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Güneş ERSOY
Öğrenci Numarası	20195239002
Anabilim Dalı	Uluslararası İlişkiler
Programı	Doktora
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Ceren UYSAL OĞUZ
Doktora Tez/Yüksek Lisans Tez/Dönem Projesi Başlığı	İnsan Güvenliği ve İklim Adaleti Kesişiminde Pasifik Bölgesi'ndeki En Az Gelişmiş Küçük Ada Ülkeleri: Kiribati ve Tuvalu Örneği
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	2722789587
Rapor Tarihi	30/07/2025
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: % 6 Alıntılar dahil: % 7
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE, Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 207 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.	
Danışman Öğretim Üyesi Doç. Dr. Ceren UYSAL OĞUZ	

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
ŞEKİLLER LİSTESİ	iii
GÖRSELLER LİSTESİ	vi
HARİTALAR LİSTESİ	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
ÖZET	xi
SUMMARY	xiii
TEŞEKKÜR	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

METODOLOJİ

1.1. Araştırma Yöntemi ve Örneklem	7
1.2. Veri Toplama Süreci.....	8
1.3. Veri Analizi ve Kodlama Süreci.....	12
1.4. Sınırlılıklar.....	19

İKİNCİ BÖLÜM

İNSAN GÜVENLİĞİ İLE İKLİM ADALETİNİN KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. Güvenliğin Değişen Odağı	20
2.2. İnsan Güvenliği Yaklaşımı	23
2.2.1. İnsan Güvenliğinin Tanımı ve Kapsamı	24
2.2.2. İnsan Güvenliğini Sağlamanın Yolları	34
2.3. İklim Güvenliği	38
2.3.1. Ulusal Güvenlik Sorunu Olarak İklim Değişikliği	39
2.3.2. İnsan Güvenliği Sorunu Olarak İklim Değişikliği.....	40
2.3.3. Uluslararası Güvenlik Sorunu Olarak İklim Değişikliği	42
2.3.4. Ekolojik Güvenlik Sorunu Olarak İklim Değişikliği.....	44
2.4. İklim Adaleti.....	46
2.4.1. Çevresel Adaletten İklim Adaletine Geçiş	46
2.4.2. İklim Adaletinin Tanımı ve Kapsamı	48
2.4.3. İklim Adaletini Sağlamanın Yolları	51
2.5. İnsan Güvenliği ve İklim Adaleti Arasındaki İlişkinin Küresel Düzeyde İncelenmesi	55

2.6. İnsan Güvenliği ve İklim Adaleti Arasındaki İlişkinin Küçük Ada Ülkeleri Bağlamında İncelenmesi.....	57
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KİRİBATİ VE TUVALU’NUN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KARŞISINDAKİ KIRILGANLIĞI

3.1. Kiribati ve Tuvalu’nun Tarihsel, Ekonomik, Siyasi ve Toplumsal Yapısı	61
3.2. İklim Değişikliğinin İnsan Güvenliği Üzerindeki Etkileri	74
3.2.1. Çevresel Güvensizlik	79
3.2.2. Ekonomik Güvensizlik	84
3.2.3. Gıda Güvensizliği	87
3.2.4. Sağlık Güvensizliği	90
3.2.5. Toplumsal Güvensizlik	93
3.2.6. Kişisel Güvensizlik	94
3.2.7. Siyasi Güvensizlik	95
3.3. Kırılğanlığı Artıran Unsurlar	96
3.4. Değerlendirme	116

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KİRİBATİ VE TUVALU’NUN UYUM, AZALTIM VE DİRENÇLİLİK STRATEJİLERİ İLE İKLİM ADALETİNİN ULUSAL VE ULUSLARARASI BELGELER IŞIĞINDA İNCELENMESİ

4.1. Ulusal Ölçekte Geliştirilen Uyum, Azaltım ve Dirençlilik Politikaları.....	121
4.2. Kiribati ve Tuvalu’nun Ulusal Belgelerinde İklim Adaletine Yaklaşım.....	142
4.3. Birleşmiş Milletler Raporlarında Kiribati ve Tuvalu’nun İnsan Güvenliği ve İklim Adaleti Bağlamında Değerlendirilmesi	148
4.4. Pasifik Ada Ülkelerinde İklim Adaleti ve İnsan Güvenliği Bağlamında AOSIS, PIF ve SPREP’in Rolü	173
4.5. Değerlendirme	182

SONUÇ.....	188
KAYNAKÇA	204
ÖZGEÇMİŞ	232

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Tema ve Kod Listesi.....	13
Şekil 1.2 Kırılganlığı Artıran Unsurlar Teması Kod-Alt Kod Modeli.....	14
Şekil 1.3 Uyum, Azaltım ve Dirençlilik Teması Kod-Alt Kod Modeli.....	15
Şekil 1.4 İklim Adaletsizliği Teması Kod-Alt Kod Modeli.....	15
Şekil 1.5 Örnek Kodlama 1.....	18
Şekil 1.6 Örnek Kodlama 2.....	18
Şekil 1.7 Örnek Kodlama 3.....	18
Şekil 1.8 Örnek Kodlama 4.....	18
Şekil 1.1 İnsan Güvenliğini ve Kalkınmayı Etkileyen Unsurlar.....	37
Şekil 3.1 Tuvalu'nun Yönetim Yapısı.....	68
Şekil 3.2 İklim Değişikliğinin Kiribati'de Neden Olduğu Çok Boyutlu Güvensizlik.....	76
Şekil 3.3 İklim Değişikliğinin Tuvalu'da Neden Olduğu Çok Boyutlu Güvensizlik.....	78
Şekil 3.4 Kiribati'nin Coğrafi Özelliklerinin İnsan Güvenliğine Etkisi.....	97
Şekil 3.5 Tuvalu'nun Coğrafi Özelliklerinin İnsan Güvenliğine Etkisi.....	99
Şekil 3.6 Kiribati'deki Nüfus Artışı ve Yoğunluğunun İnsan Güvenliğine Etkisi.....	100
Şekil 3.7 Tuvalu'daki Nüfus Artışı ve Yoğunluğunun İnsan Güvenliğine Etkisi.....	101
Şekil 3.8 Kiribati'deki Dışa Bağımlılığın İnsan Güvenliğine Etkisi.....	102
Şekil 3.9 Tuvalu'daki Dışa Bağımlılığın İnsan Güvenliğine Etkisi.....	103
Şekil 3.10 Kiribati'deki Birey ve Topluluk Olanaklarının Sınırlı Olmasının İnsan Güvenliğine Etkisi.....	104
Şekil 3.11 Tuvalu'daki Birey ve Topluluk Olanaklarının Sınırlı Olmasının İnsan Güvenliğine Etkisi.....	106
Şekil 3.12 Kiribati'deki Devlet Kapasitesinin Yetersizliğinin İnsan Güvenliğine Etkisi.....	108
Şekil 3.13 Tuvalu'daki Devlet Kapasitesinin Yetersizliğinin İnsan Güvenliğine Etkisi.....	112
Şekil 3.14 Kiribati'nin Ulusal Belgelerindeki Kodlama İşleminde Öne Çıkan Kelimeler.....	117
Şekil 3.15 Tuvalu'nun Ulusal Belgelerindeki Kodlama Sonucu Öne Çıkan Kelimeler.....	118
Şekil 4.1 Kiribati'deki Devlet Kapasitesinin İnşası ve Artırımının İnsan Güvenliğine Etkisi.....	121
Şekil 4.2 Tuvalu'daki Devlet Kapasitesinin İnşası ve Artırımının İnsan Güvenliğine Etkisi.....	128
Şekil 4.3 Uluslararası İklim Finansmanı ve Teknik Desteğin Kiribati'de Etkilediği Alanlar.....	131
Şekil 4.4 Uluslararası İklim Finansmanı ve Teknik Desteğin Tuvalu'da Etkilediği Alanlar.....	134
Şekil 4.5 Kiribati'deki Bireyler ve Toplulukların Güçlendirilmesinin İnsan Güvenliğine Etkisi.....	138
Şekil 4.6 Tuvalu'daki Bireyler ve Toplulukların Güçlendirilmesinin İnsan Güvenliğine Etkisi.....	141
Şekil 4.7 Dağıtıcı Adaletsizliğe Değinen Kiribati Ulusal Belgeleri.....	145
Şekil 4.8 Dağıtıcı Adaletsizliğe Değinen Tuvalu Ulusal Belgeleri.....	147
Şekil 4.9 Birleşmiş Milletler Raporlarında Uluslararası İklim Finansmanı ve Teknik Desteğin Kiribati'deki İnsan Güvenliğine Etkisi.....	163
Şekil 4.10 Kiribati'deki İklim Değişikliğini İklim Adaleti Çerçevesinden Ele Alan Birleşmiş Milletler Raporları.....	165
Şekil 4.11 Birleşmiş Milletler Raporlarında Uluslararası İklim Finansmanı ve Teknik Desteğin Tuvalu'daki İnsan Güvenliğine Etkisi.....	167
Şekil 4.12 Tuvalu'daki İklim Değişikliğini İklim Adaleti Çerçevesinden Ele Alan Birleşmiş Milletler Raporları.....	172

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1 Kodlanmış Kiribati Ulusal Belgelerinin Listesi.....	9
Tablo 1.2 Kodlanmış Tuvalu Ulusal Belgelerinin Listesi.....	10
Tablo 1.3 Birleşmiş Milletlere Bağlı Kurumlara Ait Kodlanmış Belgelerin Listesi.....	11
Tablo 1.4 Kiribati'nin Ulusal Belgeleri ve Kodlanan Sayfa Sayıları.....	16
Tablo 1.5 Tuvalu'nun Ulusal Belgeleri ve Kodlanan Sayfa Sayıları.....	16
Tablo 1.6 Birleşmiş Milletlere Bağlı Kuruluşların Raporları ve Kodlanan Sayfa Sayıları.....	17
Tablo 2.1 Geleneksel Güvenlik Yaklaşımı ve İnsan Güvenliği Yaklaşımı.....	23
Tablo 2.2 Birleşmiş Milletlerin ve Kanada'nın İnsan Güvenliği Anlayışı.....	29
Tablo 2.3 Ülkelerin Gelişmişlik Düzeylerine Göre Emisyona Neden Olan Faaliyetlerden Yararlanma Durumu.....	50
Tablo 3.1 İklim Değişikliğinin Kiribati'deki İnsan Güvenliğine Etkisi.....	75
Tablo 3.2 İklim Değişikliğinin Tuvalu'daki İnsan Güvenliğine Etkisi.....	75
Tablo 3.3 Gilbert Adalar Grubunda Yer Alan Atollerin Kıyı Şeridi Uzunlukları ve Kara Genişlikleri.....	98
Tablo 3.4 Kiribati'deki Birey ve Topluluk Olanaklarının Sınırlı Olmasının İnsan Güvenliğine Etkisi.....	105
Tablo 3.5 Tuvalu'daki Birey ve Topluluk Olanaklarının Sınırlı Olmasının İnsan Güvenliğine Etkisi.....	107
Tablo 3.6 Kiribati'deki Devlet Kapasitesinin Yetersizliğinin İnsan Güvenliğine Etkisi.....	109
Tablo 3.7 Tuvalu'daki Devlet Kapasitesinin Yetersizliğinin İnsan Güvenliğine Etkisi.....	113
Tablo 4.1 Kiribati'deki Devlet Kapasitesinin İnşası ve Artırımının İnsan Güvenliğine Etkisi.....	122
Tablo 4.2 Tuvalu'daki Devlet Kapasitesinin İnşası ve Artırımının İnsan Güvenliğine Etkisi.....	128
Tablo 4.3 Kiribati'deki Bireyler ve Toplulukların Güçlendirilmesindeki İnsan Güvenliğine Etkisi.....	138
Tablo 4.4 Tuvalu'daki Bireyler ve Toplulukların Güçlendirilmesinin İnsan Güvenliğine Etkisi.....	142
Tablo 4.5 Birleşmiş Milletler Raporlarında Kiribati'deki İklim Değişikliği ve İnsan Güvenliği İlişkisi.....	148
Tablo 4.6 Birleşmiş Milletler Raporlarında Tuvalu'daki İklim Değişikliği ve İnsan Güvenliği İlişkisi.....	152
Tablo 4.7 Birleşmiş Milletler Raporlarında Kiribati'deki Devlet Kapasitesindeki Yetersizliğin İnsan Güvenliğine Etkisi.....	155
Tablo 4.8 Birleşmiş Milletler Raporlarında Kiribati'deki Birey ve Topluluk Olanaklarının Sınırlı Olmasının İnsan Güvenliğine Etkisi.....	156
Tablo 4.9 Birleşmiş Milletler Raporlarında Tuvalu'daki Devlet Kapasitesindeki Yetersizliğin İnsan Güvenliğine Etkisi.....	158
Tablo 4.10 Birleşmiş Milletler Raporlarında Tuvalu'daki Birey ve Topluluk Olanaklarının Sınırlı Olmasının İnsan Güvenliğine Etkisi.....	159
Tablo 4.11 Birleşmiş Milletler Raporlarında Kiribati'deki Devlet Kapasitesinin İnşası ve Artırımının İnsan Güvenliğine Etkisi.....	160
Tablo 4.12 Birleşmiş Milletler Raporlarında Kiribati'deki Birey ve Topluluk Olanaklarının Artırılmasının İnsan Güvenliğine Etkisi.....	161
Tablo 4.13 Birleşmiş Milletler Raporlarında Tuvalu'daki Devlet Kapasitesinin İnşası ve Artırımının İnsan Güvenliğine Etkisi.....	166
Tablo 4.14 Birleşmiş Milletler Raporlarında Tuvalu'daki Bireyler ve Toplulukların Güçlendirilmesinin İnsan Güvenliğine Etkisi.....	169

Tablo S.1 Kırılganlığı Artıran Unsurların Tuvalu ve Kiribati’de Etkilediği İnsan Güvenliği Alanları.....	190
Tablo S.2 Uyum, Azaltım ve Dirençliliğin Tuvalu ve Kiribati’deki İnsan Güvenliğine Etkisi.....	193

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 3.1 Tarawa Adası.....	64
Görsel 3.2 Banaba Adası.....	65
Görsel 3.3 Fongafale.....	66
Görsel 3.4 Kiribati'deki Maneabalar.....	73
Görsel 3.5 Tuzlu Su Girişinden Etkilenen Tarolar.....	88
Görsel 3.6 Tuvalu'daki Kuraklık Nedeniyle Zarar Gören Taro Tarlası.....	89
Görsel 3.7 Pam Siklonu Sonrası Nanumaga Kliniği.....	92
Görsel 3.8 Çakıl Sahili Besleme Projesi.....	114
Görsel 3.9 2011 Yılında Yaşanan Kuraklıkta Su Kaynaklarının Temini.....	114
Görsel 3.10 Funafuti'deki Atık Bertarafı Sahası.....	115
Görsel 4.1 Erozyon ve Su Baskını Azaltmak için Kıyı Şeridine Yerleştirilen Kum Torbaları.....	123
Görsel 4.2 Tarawa'daki Ananau Geçidi Boyunca Dikilen Mangrovlar.....	123
Görsel 4.3 Çakıl Sahili Besleme Projesi Öncesi ve Sonrası.....	136

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 3.1 Kiribati'nin Coğrafi Konumu	62
Harita 3.2 Tuvalu Haritası	63
Harita 3.3 Kiribati Haritası	64
Harita 3.4 Funafuti Haritası	65
Harita 4.1 Maiana Adası'ndaki Kıyı Şeridinde Yer Alan Yapıların Haritası.....	124
Harita 4.2 Maiana Adası'ndaki Mangrov Projesi.....	124

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ADB	Asian Development Bank/Asya Kalkınma Bankası
ADBĞ	African Development Bank Group/Afrika Kalkınma Bankası
AFOLU	Agriculture, Forestry, and Other Land Use/ Tarım, Ormancılık ve Diğer Arazi Kullanımlar
AOSIS	Alliance of Small Island States/ Küçük Ada Devletleri İttifakı
BMİDÇS	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
CCD	Climate Change Department/ İklim Değişikliği Departmanı
CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women/ Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Beyannamesi
CFD	Climate Finance Division/ İklim Finansmanı Bölümü
CIA	Central Intelligence Agency/ Merkezi İstihbarat Teşkilatı
CLGF	Commonwealth Local Government Forum/ Milletler Topluluğu Yerel Yönetim Forumu
CMT	Coral Monitoring Team/ Mercan İzleme Ekibi
CNA	Center for Naval Analyses/ Donanma Analiz Merkezi
FAO	Food and Agriculture Organization/ Gıda ve Tarım Örgütü
FCG	Food Cube Gardening/ Gıda Küpleri Bahçeciliği
FRDP	Framework for Resilient Development in the Pacific
GCCA	Global Climate Change Alliance/ Küresel İklim Değişikliği İttifakı
GCF	Green Climate Fund/ Yeşil İklim Fonu
GEF	Global Environment Facility/ Küresel Çevre Fonu
GEM	Geoscience, Energy and Maritime
GFDRR	Global Facility for Disaster Reduction and Recovery/ Küresel Tesisler ve Afet Risk Yönetimi Programı
GSYİH	Gayri Safı Yurtiçi Hasıla
IEP	Institute for Economics and Peace/ Ekonomi ve Barış Enstitüsü
IFAD	International Fund for Agricultural Development/ Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu
IISD	International Institute for Sustainable Development/ Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınma Enstitüsü
IOM	International Organization for Migration/ Uluslararası Göç Örgütü
IRENA	International Renewable Energy Agency/ Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı
ITCZ	Intertropical Convergence Zone/ İntertropikal Yakınsama Bölgesi
IUGS	International Union of Geological Sciences/ Uluslararası Jeoloji Bilimleri Birliği
KANGO	Kiribati Association of Non-Governmental Organizations

KAP	Kiribati Adaptation Programme/ Kiribati Uyum Programı
KiriCAN	Kiribati Climate Action Network/ Kiribati İklim Eylem Ağı
KOIFWP	Kiribati Outer Islands Food and Water Project/ Kiribati Dış Adaları Gıda ve Su Projesi
LCD	Least Developed Countries/ En Az Gelişmiş Ülkeler
LCDF	Least Developed Countries Fund/ En Az Gelişmiş Ülkeler Fonu
MEB	Münhasır Ekonomik Bölge
MELAD	Ministry of Environment, Lands and Agricultural Development/ Çevre, Arazi ve Tarımsal Kalkınma Bakanlığı
MENA	Middle East and North Africa/ Orta Doğu ve Kuzey Afrika
MFED	Ministry of Finance and Economic Development/ Maliye ve Ekonomik Kalkınma Bakanlığı
MISA	Ministry of Internal and Social Affairs/ İçişleri ve Sosyal İşler Bakanlığı
MÖ	Milattan Önce
MTET	Ministry of Transport, Energy and Tourism/ Ulaştırma, Enerji ve Turizm Bakanlığı
MWYSSA	Ministry of Women Youth Sport and Social Affairs/ Kadın, Gençlik, Spor ve Sosyal İşler Bakanlığı
NATO	North Atlantic Treaty Organization/ Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
NOAA	National Oceanic and Atmospheric Administration/ Ulusal Okyanus ve Atmosfer İdaresi
OCHA	Office for the Coordination of Humanitarian Affairs/ İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi
OECD	Observatory of Economic Complexity/ Ekonomik Karmaşıklık Gözlemevi
PAC	Pacific Access Category/ Pasifik Erişim Kategorisi
PACC	Pacific Adaptation to Climate Change/ Pasifik İklim Değişikliğine Uyum Programı
PCCFAF	Pacific Climate Change Finance Assessment Framework
PEBs	Public Enterprise Business Plans/ Kamu İşletmeleri İş Planları
PIF	Pacific Islands Forum/ Pasifik Adaları Forumu
PIFACC	Pacific Islands Framework for Action on Climate Change
PIPA	Phoenix Islands Protected Area/ Phoenix Adaları Koruma Alanı
POIDIER	Promoting Outer Island Development through the Integrated Energy Roadmap/ Entegre Enerji Yol Haritası ile Dış Adalardaki Kalkınmanın Desteklenmesi Projesi
PSDI	Physical Sciences Data Infrastructure/ Fiziksel Bilimler Veri Altyapısı
PUB	Public Utilities Board/ Kamu Hizmetleri Kurulu
RERF	Revenue Equalization Reserve Fund/ Gelir Eşitleme Rezerv Fonu
RPF	Regional Policy Framework/ Bölgesel Politika Çerçevesi
RSE	Recognised Seasonal Employer/ Tanınmış Mevsimlik İşverenler
SIPRI	Stockholm International Peace Research Institute/ Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü

SODIS	Solar Water Disinfection System/ Güneş Enerjili Su Dezenfeksiyon
SPCZ	South Pacific Convergence Zone/ Güney Pasifik Yakınsama Bölgesi
SPREP	Pacific Regional Environment Programme/ Pasifik Bölgesel Çevre Programı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
STREP	South Tarawa Renewable Energy Project/ Güney Tarawa Yenilenebilir Enerji Projesi
STWS	South Tarawa Water Supply/ Güney Tarawa Su Temini
SWP	Seasonal Worker Programme/ Mevsimlik İşçi Programı
TANGO	Tuvalu Association of Non-Governmental Organizations
TCAN	Tuvalu Climate Action Network/ Tuvalu İklim Eylemi Ağı
TCAP	Tuvalu Coastal Adaptation Project/ Tuvalu Kıyı Uyum Projesi
TCP	Technical Cooperation Programme/ Teknik İş Birliği Programı
TTF	Tuvalu Trust Fund/ Tuvalu Güven Fonu
TuLEP	Tuvalu Education Project/ Tuvalu Eğitim Projesi
UN	United Nations/ Birleşmiş Milletler
UNDESA	United Nations Department of Economic and Social Affairs/ Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı
UNDP	United Nations Development Programme/ Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNEP	United Nations Environment Programme/ Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization/ Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change/ Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund/ Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
UNWCED	United Nations World Commission on Environment and Development/ Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konseyi
WHO	World Health Organization/ Dünya Sağlık Örgütü

ÖZET

İklim değişikliğine neredeyse katkıda bulunmamalarına rağmen en yıkıcı etkilerini yaşayan Kiribati ve Tuvalu, küresel iklim adaletsizliğinin en çarpıcı örneklerindendir. Bu tez, her iki ülkenin geliştirdiği politikaları insan güvenliği ve iklim adaleti bağlamında incelemekte ve Birleşmiş Milletlere bağlı kuruluşların Kiribati ve Tuvalu özelinde insan güvenliği ve iklim adaleti kavramlarını nasıl ele aldığını ayrıntılı bir şekilde değerlendirmektedir. Ayrıca, tarafların bakış açıları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar doğrultusunda, bu ülkelerin iklim değişikliğine karşı geliştirdikleri azaltım ve uyum politikalarının etkinliğini artırmaya yönelik önerileri vurgulamaktadır.

Araştırma, nitel içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiş ve MAXQDA programı kullanılarak manuel kodlama yapılmıştır. Analiz sürecinde, iklim değişikliğinin fiziksel etkileri, kırılganlığı artıran unsurlar, uyum, azaltım ve dirençlilik olmak üzere üç ana tema belirlenmiş ve bu temalarla insan güvenliği arasındaki etkileşimler çoklu kodlama tekniğiyle açığa çıkarılmıştır. Ayrıca, iklim adaletinin iki temel boyutu olan dağıtıcı adalet ve prosedürel adaletin belgelerde nasıl ele alındığı ve bu kavramların ulusal politika çerçevelerine nasıl yansıdığı da incelenmiştir.

Literatürde Pasifik Adaları genelinde yapılan çalışmalar bulunmakla birlikte, bu tez her iki ülkenin ulusal belgelerini ve Birleşmiş Milletler raporlarını karşılaştırmalı bir şekilde ele alarak özgün bir katkı sunmaktadır. Manuel kodlamayla yapılan ayrıntılı içerik analizi, Kiribati ve Tuvalu'nun iklim politikalarındaki boşlukları ve Birleşmiş Milletlerin sunduğu çözüm önerilerinin yetersizliklerini somut verilerle ortaya koymuştur. Bu bağlamda çalışma, küresel iklim yönetiminde Kiribati ve Tuvalu'nun konumunu daha iyi anlamak ve politikadaki eksiklikleri tespit etmek açısından önemli bir boşluğu doldurmayı amaçlamıştır.

Analizler, Kiribati ve Tuvalu'nun karşılaştığı zorlukların büyük ölçüde benzer olduğunu göstermektedir. Devlet kapasitesindeki eksiklikler, coğrafi özellikler, dışa bağımlılık ve nüfus yoğunluğu, her iki ülkenin iklim değişikliğine karşı kırılganlığını artıran unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca eğitim ve farkındalık eksiklikleri, birey ve topluluk katılımının sınırlı olması ve sosyoekonomik koşullar, yerel halkın bu zorluklarla başa çıkma kapasitesini önemli ölçüde kısıtlamaktadır. Bu çalışmanın bir diğer önemli bulgusu, her iki ülkenin uyum, azaltım ve dirençlilik konusundaki gereksinimlerinin büyük ölçüde benzer olduğudur. Bu bağlamda, devlet kapasitesinin artırılması, birey ve toplulukların güçlendirilmesi ve uluslararası iklim finansmanı ile teknik desteğe erişimin sağlanması hayati önem taşımaktadır.

Kiribati ve Tuvalu, iklim değişikliğine uyum sağlamak için ulusal ve uluslararası mekanizmalar aracılığıyla çeşitli stratejiler geliştirmiş olsa da Birleşmiş Milletler düzeyinde sunulan çözüm önerilerinin çoğunlukla yüzeysel kaldığı tespit edilmiştir. Birleşmiş Milletler raporları, her iki ülkenin özgün koşullarını yeterince dikkate almamakta ve özellikle göç, kurumsal eşgüdüm ve uluslararası iklim adaleti gibi önemli konuları göz ardı etmektedir. Bu doğrultuda tez, Kiribati ve Tuvalu'nun iklim değişikliği nedeniyle karşılaştığı zorlukların derinlemesine incelenmesi ve bu ülkelerin özgün koşullarına uygun, daha kapsayıcı ve etkili politikaların geliştirilmesini savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnsan Güvenliği, İklim Adaleti, Kırılganlık, Dirençlilik

SUMMARY

**INTERSECTION OF HUMAN SECURITY AND CLIMATE JUSTICE IN THE
CONTEXT OF THE LEAST DEVELOPED SMALL ISLAND STATES IN THE
PACIFIC REGION: THE CASE OF KIRIBATI AND TUVALU**

Kiribati and Tuvalu, despite contributing almost nothing to climate change, suffer its most severe consequences, making them among the most striking examples of global climate injustice. This thesis examines the policies developed by Kiribati and Tuvalu in the context of human security and climate justice. It also provides a detailed assessment of how United Nations-affiliated organizations address these concepts in relation to both countries. Furthermore, it emphasizes recommendations to improve the effectiveness of these countries' mitigation and adaptation policies against climate change, considering the similarities and differences in their perspectives.

The research employs qualitative content analysis, with manual coding through MAXQDA. During the analysis process, three main themes were identified: the physical impacts of climate change, the factors exacerbating vulnerability, and adaptation, mitigation, and resilience. The interactions between these themes and human security were explored using multiple coding. Additionally, the study explores how the two fundamental dimensions of climate justice such as distributive justice and procedural justice are addressed in policy documents and reflected in national policy frameworks.

While previous studies have examined the Pacific Islands, this thesis makes a unique contribution by conducting a comparative analysis of national documents and United Nations reports. Through detailed content analysis, the study reveals critical gaps in these countries' climate policies as well as the shortcomings of the solutions proposed by the United Nations. In this context, the thesis seeks to enhance the understanding of Kiribati and Tuvalu's position within global climate governance and contribute to the development of more effective policy recommendations.

Findings shows that Kiribati and Tuvalu face largely similar challenges. Weak state capacity, geographical constraints, dependence on external actors, and high population density emerge as key factors increasing their vulnerability to climate change. Furthermore, a lack of education and awareness, limited individual and community participation, and socioeconomic conditions significantly hinder the ability of local populations to cope with climate change. Another important finding of this study is that the requirements for adaptation, mitigation, and

resilience in both countries are remarkably similar. In this context, strengthening state capacity, empowering individuals and communities, and ensuring access to international climate finance and technical support are crucial.

Although both countries have developed various adaptation strategies through national and international mechanisms, solutions proposed at United Nations level often remain superficial. United Nations reports fail to adequately consider the specific conditions of Kiribati and Tuvalu, particularly overlooking critical issues such as climate-induced migration, institutional coordination, and international climate justice. Considering these findings, this thesis calls for a more comprehensive examination of the climate challenges faced by Kiribati and Tuvalu and advocates for the development of more effective policies tailored to their unique conditions.

Keywords: Human Security, Climate Justice, Vulnerability, Resilience

TEŞEKKÜR

Sevgi ve fedakârlıkları kelimelerle tarif edilemeyecek kadar değerli olan canım annem Gül Ersoy ve canım babam Muzaffer Ersoy'a; en çok ihtiyaç duyduğum anlarda yanımda olan canım yeğenim Eylül Korkut, ablam Ayşe Sevinç Korkut ve eniştem Salih Korkut'a; yıllar içinde kurduğumuz ve asla kopmayacağına inandığım bağ sayesinde kendimi yanında her zaman güvende hissettiğim sevgili danışmanım Doç. Dr. Ceren Uysal Oğuz'a sonsuz teşekkür ederim. Akademik yolculuğum boyunca verdikleri emekle her zaman yanımda olan sevgili hocalarım Doç. Dr. Senem Atvur ve Doç. Dr. Sanem Özer'e; savunmamda jüri üyesi olarak yer alıp değerli katkılarda bulundukları için Doç. Dr. Işıl Cerem Cenker Özek ve Doç. Dr. Başar Baysal'a; tez sürecim boyunca gösterdiği titizlikle çalışmamın gelişiminde önemli rol oynayan Prof. Dr. Ferhunde Hayırsever Topçu'ya teşekkürlerimi sunarım. Bu süreçte desteklerini her zaman hissettiren sevgili arkadaşlarıma da bir teşekkür borçluyum. Varlığıyla bana güç veren canım kedim Çiko'ya da ayrıca teşekkür ederim.

GİRİŞ

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) Beşinci Değerlendirme Raporu'na göre insan kaynaklı iklim değişikliği, en temel gereksinimlerin karşılanmasını zorlaştırdığı, geçim kaynaklarını azalttığı, kültürel kimlikleri aşındırdığı, göçe neden olduğu ve devletlerin gerekli önlemleri alabilme kapasitesini zayıflattığı için insanlığın karşılaştığı en önemli güvenlik sorunlarından biridir.¹ İklim değişikliği, insan yaşamını, ekosistemleri, devletleri ve devletler arası ilişkileri tehdit ettiğinden, bu soruna karşı insanla çevre arasındaki ilişkiyi gözeten, farklı deneyimleri ve karar alma süreçlerinde bütüncül bakış açısını dikkate alan bir yaklaşım gereklidir.² Bu tez, bireyi güvenliğin referans nesnesi olarak kabul eden ve güvenlik çalışmalarının merkezine koyan insan güvenliğini, iklim değişikliğini açıklamak ve ona karşı etkili çözümler üretebilmek amacıyla uygun yaklaşımlardan biri olarak görmektedir.

İklim değişikliği, küresel bir sorun olmakla birlikte dünyanın her yerinde aynı şekilde hissedilmemektedir. Gelişmiş ülkeler değişen iklim koşullarına daha kolay tepki verip uyum sağlayabiliyorken, en az gelişmiş ülkeler en yıkıcı sonuçlarla karşılaşmaktadır. Öyle ki bu sonuçlar, “yerel nedenlerden kaynaklanan çevre sorunlarından çok daha tehlikeli olabilmektedir.”³ Küresel düzeyde iklim adaletsizliği, sera gazı etkisi yaratan gazların atmosfere salımında neredeyse sorumluluğu olmayan en az gelişmiş ülkelerin en ağır sonuçlarla orantısız bir şekilde yüzleşmesine neden olmaktadır. Pasifik Bölgesi'ndeki en az gelişmiş küçük ada ülkeleri, bu adaletsizliğin en büyük kurbanları arasındadır. Deniz seviyesinin yükselmesi, aşırı hava olayları, biyoçeşitliliğin azalması, su krizi, kıyı erozyonu ve toprak kaybı gibi çevresel etkiler, aynı zamanda geçim kaynaklarını, halk sağlığını, toplumsal yapıyı ve kültürel kimlikleri de tehdit etmektedir. Bu durum, iklim değişikliğiyle mücadelede iklim adaletini merkeze alan bir yaklaşımın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

İklim adaleti, en basit haliyle, iklim değişikliğine farklı düzeylerde katkıda bulunan aktörler arasında sorumluluğun adil biçimde dağıtılmasını savunmaktadır. Bu anlayış; tarihsel sorumluluk, hakkaniyet, eşitlik, insan haklarının korunması, kuşaklar arası adalet ve aktif katılım gibi hem dağıtıcı hem de prosedürel adalet ilkelerine dayanır. Aynı zamanda çevresel, ekonomik, sosyal ve etik boyutları bir arada ele alarak iklim değişikliğine karşı daha adil ve sürdürülebilir bir çözüm sunmayı hedefler. Ne var ki mevcut sistemin, bu adil ve sürdürülebilir

¹ IPCC, 2014: 762; Ersoy ve Uysal Oğuz, 2021: 162.

² Mace, 2006: 55; O'Brien, Clair ve Kristofferson, 2010: 7.

³ Dalby, 2008: 180; Ersoy ve Uysal Oğuz, 2021: 162.

çözüm çerçevesini hayata geçirme konusundaki yetersizlikleri, özellikle iklim değişikliğinin etkilerini en derinden hisseden Pasifik'teki küçük ada ülkelerinin yaşadığı sorunlarda açıkça gözlemlenmektedir. Bu çok boyutlu kırılganlık, söz konusu ülkelerde insan güvenliğini tehdit eden yapısal sorunlara dönüşmekte ve kalkınma süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Bu kapsamda, iklim adaletine dayalı bir yaklaşımın benimsenmesi her zamankinden daha fazla önem kazanmaktadır. Ancak bu ülkeler, sınırlı siyasi ve diplomatik kapasiteleri nedeniyle uluslararası iklim müzakerelerinde tek başlarına etkili olamamakta, iklim değişikliğine ilişkin gereksinim ve taleplerini üyesi oldukları bölgesel ve uluslararası örgütler aracılığıyla uluslararası kamuoyuna duyurabilmektedir.

Pasifik Adaları Forumu (PIF), Pasifik Bölgesel Çevre Programı Sekreterliği (SPREP) ve Küçük Ada Devletleri İttifakı (AOSIS), bu ülkeleri uluslararası alanda temsil eden başlıca aktörlerdir. Bu aktörler, uluslararası iklim müzakerelerinde küçük ada ülkelerinin karşılaştığı zorluklara daha adil ve etkili çözümler talep etmektedir. Bununla birlikte, üye ülkelerin durumlarını özel olarak ele almak yerine, genellikle tüm üye ülkeleri temsilen deklarasyonlar ve raporlar yayımlamaktadır. Örneğin AOSIS tarafından yayımlanan AOSIS Liderlerinin Deniz Seviyesinin Yükselmesi ve Devlet Olma Konusundaki Deklarasyonu (AOSIS Leaders Declaration on Sea Level Rise and Statehood), iklim değişikliği nedeniyle deniz seviyesinin yükselmesi gibi tehditlerle karşılaşan küçük ada devletlerinin egemenliklerinin korunması gerektiğine dikkat çekerek uluslararası iş birliği çağrısında bulunmaktadır.⁴ PIF, SPREP ve Pasifik Topluluğu tarafından yayımlanan Pasifik'te Dayanıklı Kalkınma Çerçevesi (FRDP) ise, küçük ada ülkelerinin iklim değişikliğine karşı daha dirençli hâle gelmelerine yönelik stratejiler sunmakta ve iklim finansmanı ile teknik desteğe olan acil gereksinimlere vurgu yapmaktadır.⁵ Ancak bu raporlar ve öneriler, küçük ada ülkelerinin iklim değişikliğiyle baş edebilmeleri için gerekli olan uluslararası desteğin sağlanmasında sınırlı bir etkiye sahiptir. Kiribati⁶ ve Tuvalu, finansal kaynaklara ve teknik desteğe erişimde büyük engellerle karşılaşmaya devam etmektedir.

Bu çalışma, insan güvenliği ile iklim adaleti arasındaki kesişimi, küresel emisyonlara en az katkıda bulunan Kiribati ve Tuvalu örnekleri üzerinden inceleyerek ayrıntılı bir

⁴ AOSIS, "AOSIS Leaders Declaration on Sea Level Rise and Statehood", 23 Eylül 2024, <https://aosischair.sharepoint.com/sites/aosiscontentpublishing/Published%20Documents/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2Faosiscontentpublishing%2FPublished%20Documents%2FAOSIS%20Declaration%20on%20SLR%20%26%20Statehood%20%2D%20FINAL%5FAOSIS%20Chair%2Epdf&parent=%2Fsites%2Faosiscontentpublishing%2FPublished%20Documents&p=true&ga=1> (erişim tarihi: 10.01.2025).

⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. PRP, "Framework for Resilient Development in the Pacific", 2016, https://wrw.unwomen.org/sites/default/files/2023-02/Framework-for-Resilient-Development-in-the-Pacific-Needs-Assess_0.pdf (erişim tarihi: 22.02.2024).

⁶ Kiribati yerel dilinde "t" ve "i" harfleri yan yana geldiğinde "s" şeklinde telaffuz edildiğinden, Kiribati kelimesi, "kiribas" olarak okunur.

değerlendirme sunmaktadır. Bu iki ülkenin örneklem olarak seçilmesinin belirli nedenleri vardır. Temel nedenlerden biri, atollerden, yani deniz seviyesinden yalnızca birkaç metre yükseklikte yer alan mercan adalarından oluşmalarıdır. IPCC Altıncı Değerlendirme Raporu'na göre 20. yüzyılın başlarından günümüze kadar, deniz seviyesindeki yükselme geride kalan üç bin yıla kıyasla çok daha hızlı gerçekleşmiştir. Emisyon artışına bağlı olarak, yüzyılın sonuna doğru bu yükselmenin bir metreyi bulabileceği öngörülmektedir.⁷ Bu durum, özellikle Batı ve Orta Pasifik'te yer alan Kiribati ve Tuvalu için daha endişe vericidir. Bu bölgede deniz seviyesinin yükselmesi, küresel ortalamanın üç ila dört katı daha hızlıdır.⁸ Yalnızca yarım metrelik bir yükselme bile, her iki ülkenin toprak bütünlüğünü bozabilecek, yüzyılın sonuna doğru ise sular altında kalmasına yol açabilecektir. Böyle bir senaryo, Kiribati ve Tuvalu'nun uluslararası hukuk çerçevesinde sahip olmaları gereken dört temel ögeyi, yani belirli bir toprak parçası, yerleşik nüfus, siyasi otorite ve diğer devletlerle ilişki kurabilme kapasitesini kaybetmeleri anlamına gelecektir. İnsan güvenliği yaklaşımına göre bireyin güvenliğini sağlamaktan sorumlu olan devlet, bu durumda temel görevlerini yerine getiremez hâle gelecektir.

Bu ülkeler, yalnızca deniz seviyesinin yükselmesi nedeniyle değil, aynı zamanda deniz yüzeyi sıcaklığındaki artış sebebiyle de büyük bir risk altındadır. IPCC Beşinci Değerlendirme Raporu'na göre, mercan resifleri sıcaklık değişimlerine karşı “en kırılgan ekosistemler” arasındadır.⁹ Yüzey sıcaklığındaki artış, mercan resiflerinin ağarmasına (beyazlama) yol açarak deniz ekosisteminin bozulmasına ve biyoçeşitlilik kaybına neden olmaktadır.¹⁰ Bu durum, gıda, çevre, ekonomi ve sağlık alanlarındaki sorunları derinleştirmektedir. Barnett ve Campbell'a göre, toplumların iklim değişikliğine karşı kırılganlık düzeyi; ekosistemlere olan bağımlılıkları, bu ekosistemlerin iklim değişikliğine duyarlılığı ve değişime uyum sağlama kapasiteleriyle doğrudan ilişkilidir.¹¹ Kiribati ve Tuvalu'nun içinde bulunduğu ekosistemler iklim değişikliğine büyük ölçüde duyarlıdır ve topluluklar bu ekosistemlere tamamen bağımlı durumdadır.

Ekonomik kırılganlık da her iki ülkenin iklim değişikliğine karşı direncini zayıflatan temel unsurlardan biridir. Dünya Bankasının 2023 yılı verilerine göre, Tuvalu ve Kiribati'nin kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hasılası (GSYİH) sırasıyla 6.300 ABD doları ve 2.100 ABD

⁷ IPCC, 2021: 8-21.

⁸ Perkins ve Krause, 2018: 65.

⁹ IPCC, 2014: 13.

¹⁰ IPCC, 2014: 47.

¹¹ Barnett ve Campbell, 2010: 9.

dolarıdır.¹² Bu ülkeler “en az gelişmiş ülkeler” (LDCs) olarak sınıflandırılmaktadır. Düşük gelişmişlik düzeyleri, azaltım ve uyum politikalarının etkili bir şekilde yürütülmesini zorlaştırarak yerel halkları iklim değişikliğine karşı savunmasız bırakmaktadır.

Kiribati ve Tuvalu’nun örneklem olarak seçilmesinin bir diğer nedeni, kullanılan nitel içerik analizi yöntemiyle doğrudan ilişkilidir. Araştırma, her iki ülkenin iklim değişikliğine ilişkin ulusal belgelerini inceleyerek, insan güvenliği ve iklim adaleti kavramlarını çözümlemektedir. Örneklemde yer alan ülkelerin benzer yapısal ve çevresel özelliklere sahip olması, analiz sürecinde bağlamsal tutarlılık sağlayarak anlamlı sonuçlara ulaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Örneğin, Solomon Adaları da Pasifik’teki en az gelişmiş küçük ada ülkeleri arasında yer almasına rağmen, yer şekilleri, toprak yapısı ve demografik özellikleri bakımından Kiribati ve Tuvalu’dan belirgin farklar göstermektedir. Bu farklılıklardan dolayı Solomon Adaları, söz konusu iki ülkeye kıyasla iklim değişikliği tehdidine karşı sınırlı da olsa daha fazla olanağa sahiptir. Atollerden oluşmaması ve dağlık alanlara sahip olması, aşırı hava olayları ve deniz seviyesinin yükselmesine karşı kıyı erozyonu riskini azaltmakta, aynı zamanda insanlara iç bölgelere göç etme olanağı sunmaktadır. Yukarıda sıralanan farklılıklar, içerik analizinin kapsamını genişleterek yöntemsel karmaşıklıklara yol açabileceğinden, derinlemesine bir analiz yapabilmek amacıyla benzer kırılganlık düzeylerine sahip Kiribati ve Tuvalu’nun örneklem olarak tercih edilmesi uygun görülmüştür.

İklim değişikliği ile güvenlik arasındaki ilişki uluslararası literatürde farklı açılardan ele alınmıştır; ancak en az gelişmiş küçük ada ülkeleri özelinde, iklim adaleti ve insan güvenliği kesişimine dair derinlemesine analizler sınırlıdır. Ayrıca, Pasifik Bölgesi’ndeki küçük ada ülkelerine dair çok sayıda çalışma bulunmasına rağmen, Birleşmiş Milletlere bağlı kuruluşların sunduğu çerçevenin ulusal düzeydeki uygulamalarla ne derece uyumlu olduğunu ayrıntılı biçimde irdeleyen araştırmalar da oldukça azdır.

Bu çalışmanın temel amacı, iklim değişikliğinin küçük ada ülkeleri üzerindeki çok boyutlu etkilerini insan güvenliği ve iklim adaleti kesişiminde ele almak ve bu kavramsal çerçeveyi Kiribati ve Tuvalu örnekleri üzerinden somutlaştırmaktır. Çalışma kapsamında, adı geçen ülkelerin ulusal politika belgeleri incelenerek iklim değişikliğinin nasıl tanımlandığı, hangi güvenlik alanlarını tehdit ettiği ve bu tehditlere karşı ne tür stratejilerin geliştirildiği analiz edilmektedir. Böylece hem ulusal kapasite hem de uluslararası sorumluluklar bağlamında adalet temelli bir değerlendirme sunulacaktır. Bu doğrultuda, çalışmanın önemi iki temel

¹²World Bank, “GDP per capita (current US\$)”, tarih yok, https://data.worldbank.org/indicator/ny.gdp.pcap.cd?most_recent_value_desc=false&locations=KI; World Bank, “GDP per capita (current US\$)”, tarih yok, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=TV>. (Erişim tarihi: 15.06.2024).

noktada toplanmaktadır. Birincisi, insan güvenliği ve iklim adaleti kavramlarını birlikte ele alan kuramsal ve uygulamaya ilişkin bütüncül bir çerçeve önermesi; ikincisi ise, Kiribati ve Tuvalu üzerinden, iklim değişikliğinin eşitsiz etkilerine dair özgün ve karşılaştırmalı bir analiz sunmasıdır. Söz konusu ülkelerde etkili azaltım ve uyum stratejilerinin yetersizliği, kırılmalık düzeylerini artırmakta; bu durum, iklim adaleti ile insan güvenliği arasındaki ilişkiyi yaşamsal bir boyuta taşımaktadır. Bu nedenle çalışma, iklim adaletinin sağlanmaması durumunda Kiribati ve Tuvalu gibi ülkelerde insan güvenliğinin kalıcı olarak sağlanamayacağı varsayımına dayanmaktadır.

Çalışma kapsamında belirlenen temel araştırma sorusu ve alt araştırma soruları şu şekildedir:

Kiribati ve Tuvalu bağlamında insan güvenliği ve iklim adaleti kesişimi ulusal ve uluslararası politika belgelerinde nasıl ele alınmaktadır?

- İklim değişikliği Kiribati ve Tuvalu'yu nasıl etkilemektedir?
- Kiribati ve Tuvalu'nun iklim değişikliğiyle ilgili ulusal belgelerinde, insan güvenliği ve iklim adaleti hangi bağlamlarda ele alınmaktadır?
- Birleşmiş Milletlere bağlı kuruluşların, Kiribati ve Tuvalu ile ilgili raporlarında insan güvenliği ve iklim adaleti hangi bağlamlarda ele alınmaktadır? Bu raporlar ile ulusal politikalar arasında hangi benzerlikler ve farklılıklar bulunmaktadır?

Bu araştırma sorularına verilecek yanıtlar, iklim adaleti ve insan güvenliğinin Kiribati ve Tuvalu bağlamında nasıl anlamlandırıldığını ve bu anlamların uluslararası normlarla ne ölçüde örtüştüğünü ortaya koyacaktır. Bu doğrultuda, söylem ile uygulama arasındaki boşluklar görünür hâle getirilecek; iklim adaletsizliğinin insan güvenliği üzerindeki yapısal etkileri eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilecektir.

Çalışmanın birinci bölümünde, araştırmanın metodolojik çerçevesi temellendirilecektir. Bu doğrultuda öncelikle kullanılan yöntem ve örneklem belirleme süreci açıklanacak; ardından veri toplama süreci ile belge seçimine ilişkin bilgiler sunulacaktır. Ardından, içerik analizi yöntemi ve kodlama süreci ayrıntılı biçimde ele alınacak; son olarak ise çalışmanın sınırlılıklarına yer verilecektir.

İkinci bölümde, öncelikle güvenlik anlayışının tarihsel dönüşümü ele alınacak ve devlet merkezli geleneksel güvenlik yaklaşımından birey odaklı insan güvenliği anlayışına geçiş süreci incelenecektir. Bu çerçevede, insan güvenliği kavramının tanımı, kuramsal arka planı ve temel varsayımları açıklığa kavuşturulacaktır. Sonrasında, iklim adaleti kavramı ele alınarak, bu kavramın literatürdeki gelişimi ve farklı adalet yaklaşımları bağlamında nasıl tartışıldığı incelenecektir. Bölümün son kısmında ise, insan güvenliği ve iklim adaleti kavramının kesişim

noktaları ortaya koyularak çalışmanın temel kuramsal çerçevesi oluşturulacaktır. Tüm bu analizler gerçekleştirilirken kitaplar, raporlar, makaleler ve bilimsel dergiler gibi birincil ve ikincil kaynaklardan yararlanılacaktır.

Üçüncü bölümde, Kiribati ve Tuvalu'nun iklim değişikliğine karşı kırılganlıkları, her iki ülkeye ait ve konuyla doğrudan ilişkili ulusal belgeler esas alınarak MAXQDA programı aracılığıyla ve nitel içerik analizi yöntemiyle değerlendirilecektir. Bu kapsamda, her iki ülkenin ulusal belgelerinde iklim değişikliğinin çeşitli etkilerine dair yapılan tanımlar ve açıklamalar ayrıntılı bir şekilde incelenecek; yapısal unsurların toplulukların kırılganlıklarını nasıl artırdığına dair derinlemesine analizler yapılacaktır. Bu bölüm, analizler sonucunda Kiribati ve Tuvalu'nun iklim değişikliğine karşı dirençlerini artırabilmesi için hangi unsurların ele alınması gerektiğine dair önemli bulgular sunacaktır.

Dördüncü bölümde ise, ikinci bölümde elde edilen bulgular doğrultusunda, bu kırılganlıklara karşı ulusal belgelerde sunulan çözüm önerileri ve stratejiler değerlendirilecektir. Aynı belgeler üzerinden yürütülecek içerik analizleri ile her iki ülkenin etkili azaltım ve uyum politikaları geliştirebilmesi için gereksinim duyduğu temel unsurlar tespit edilmeye çalışılacaktır. Buna ek olarak, Birleşmiş Milletler bünyesindeki kuruluşlar tarafından Kiribati ve Tuvalu'ya özgü olarak yayımlanan belgeler analiz kapsamına dâhil edilecek; böylece, insan güvenliği ve iklim adaleti kavramlarının ulusal ve uluslararası belgelerde hangi bağlamlarda ele alındığı karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Bölümün sonunda, PIF, AOSIS ve SPREP gibi bölgesel ve uluslararası örgütlerin yayımladığı raporlar ve deklarasyonlara da yer verilecektir. Bu belgeler, ülke temelli ayrıntılı veri sunmadıkları için içerik analizi ve kodlama sürecinin dışında tutulacak; ancak, söz konusu örgütlerin üye ülkelerin taleplerini uluslararası gündeme taşıma rolleri ve iklim müzakerelerindeki etkileri göz önünde bulundurularak, çalışmayı tamamlayıcı bir bağlamda değerlendirilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM METODOLOJİ

1.1. Araştırma Yöntemi ve Örneklem

Bu tezde, nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan örnek olay (durum) çalışması yöntemine başvurulmaktadır. Creswell'e göre örnek olay çalışması:

“Araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem (bir durum) ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler (durumlar) hakkındaki çoklu bilgi kaynakları (örneğin gözlemler, mülakatlar, görsel-işitsel materyaller, dokümanlar ve raporlar) aracılığıyla ayrıntılı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır.”¹³

Örnek olay çalışması, bir olayın veya durumun belirlenmesiyle başlamaktadır. Bireyler, gruplar, kurumlar, topluluklar ve ülkeler bu tür çalışmalarda seçilen somut varlıklardır. Olayın derinlemesine incelenmesi için konular ve temalar belirlenir. Bunlar, olayların hangi açılardan ve nasıl inceleneceğine ilişkin bir düzen ortaya koymakta, benzerlik ve farklılıkların tespit edilmesine katkı sağlamaktadır.¹⁴ Birden fazla olayın ele alındığı çalışmalarda, çoklu örnek olay çalışması yöntemi benimsenmektedir. Bu tür çalışmalar tekrarlama mantığına dayanmakta; her olay üzerine yapılan araştırmalarda benzer bir süreç izlenmektedir.¹⁵ Her olay, kendi içinde bütüncül olarak ele alınmakta ve ardından birbirleriyle karşılaştırılmaktadır. Ancak bu tür çalışmalarda bir genelleme yapılmaktan kaçınılmakta, bunun yerine benzer durum ve süreçler için örnekler ve deneyimler sunulmaktadır.¹⁶

Kiribati ve Tuvalu örnekleri üzerinden insan güvenliği ve iklim adaleti incelenirken, aynı zamanda Birleşmiş Milletlere bağlı kuruluşların konuya ilişkin yaklaşımları da analiz edilmektedir. Birleşmiş Milletlerin araştırma sürecine dâhil edilmesinin temel gerekçesi, iklim değişikliği gibi küresel bir krizle mücadelede oynadığı roldür. İklim değişikliğiyle ilgili hayati kararlar Birleşmiş Milletler çatısı altında alınmakta; ülkeler ise bu kararları dikkate almaktadır. Birleşmiş Milletlere bağlı kuruluşların konuya ilişkin değerlendirmeleri, uluslararası iklim politikalarının eksik ya da hatalı yönlerini aydınlatması bakımından da son derece önemlidir.

“Araştırma evreni, bilimsel verilerin toplandığı öğelerin yer aldığı ve öğelerden oluşan örnek grubun temsil ettiği grup ve yığınlardır.”¹⁷ Örneklem ise, evrenden seçilen bir alt grup veya küme olarak tanımlanır. Durum çalışmalarında veriler, amaçlı örneklem stratejisiyle toplanır.¹⁸ Bu, Punch'ın belirttiği gibi, belirli bir amaç doğrultusunda, araştırma sorularına en

¹³ Creswell, 2013: 97.

¹⁴ Creswell, 2013: 98-99

¹⁵ Creswell, 2013: 99.

¹⁶ Yıldırım ve Şimşek, 2011: 301-302.

¹⁷ Böke, 2014: 106.

¹⁸ Creswell, 2013: 101.

iyi yanıtı verebilecek örneklerin önceden belirlenmesi anlamına gelir.¹⁹ İklim değişikliği farklı coğrafyalardaki birçok az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeyi tehdit etmektedir. Ancak en az gelişmiş küçük ada ülkeleri, mevcut değişimlere karşı en kırılgan olanların başındadır. Üstelik azaltım ve uyum politikaları etkili bir şekilde yürütülemediğinden, kırılganlıklar giderek artmakta ve iklim adaleti ile insan güvenliği bu ülkeler için bir varoluş meselesi hâline gelmektedir. Nitel araştırmalarda, kullanılan veri toplama ve analiz yöntemlerinin özellikleri nedeniyle örneklem genellikle sınırlandırılmaktadır. Bu çalışmada daha ayrıntılı bir inceleme sunabilmek amacıyla, en az gelişmiş küçük ada ülkeleri araştırmanın evrenini, Pasifik Bölgesi'ndeki en az gelişmiş küçük ada ülkeleri olan Kiribati ve Tuvalu ise örnekleme oluşturmaktadır.

1.2. Veri Toplama Süreci

Bu tezde gerçekleştirilen içerik analizinin temelini, Kiribati ve Tuvalu'ya ait ulusal belgeler ile Birleşmiş Milletlere bağlı kuruluşlar tarafından hazırlanan ve bu iki ülkeyi doğrudan ilgilendiren ulusal belgeler oluşturmaktadır. Belge seçiminde tarihsel bir çerçeve belirlenmiş ve inceleme kapsamı, 1990'lı yılların sonlarından günümüze kadar uzanan bir dönemle sınırlandırılmıştır. Bu tarih aralığının tercih edilmesinde iki temel etken rol oynamıştır. İlk olarak, uluslararası iklim rejimi bu dönemde daha sistematik ve kapsamlı bir hâle gelmiş; iklim adaleti ve insan güvenliği gibi kavramlar uluslararası politika belgelerinde daha görünür olmaya başlamıştır. İkinci olarak ise, bu küresel gelişmelere paralel biçimde Kiribati ve Tuvalu'nun iklim değişikliğiyle ilgili kurumsal ve politik çabalarında da hem nitelik hem nicelik bakımından belirgin bir artış gözlemlenmiştir.

Belgelere erişim sürecinde, Kiribati ve Tuvalu hükümetlerine ait resmi internet siteleri temel başvuru kaynağı olarak kullanılmıştır. Özellikle iklim değişikliğiyle ilgili çalışmalar yürüten çevre, iklim ve afet yönetimi gibi alanlarda yetkili bakanlıklara ait siteler öncelikli olarak incelenmiştir. Söz konusu internet sitelerinde yer alan “iklim değişikliği” başlığı altındaki belgeler doğrudan değerlendirmeye alınmış; bu başlığın açıkça bulunmadığı durumlarda ise site içi arama motorları aracılığıyla belirli anahtar kelimeler kullanılarak içerik taraması gerçekleştirilmiştir. Kullanılan anahtar kelimeler arasında “climate change”, “climate policy”, “climate justice”, “environmental justice”, “human security”, “global warming”, “adaptation strategies” ve “mitigation policies” yer almaktadır. Bu yöntemle yalnızca iklim değişikliğiyle doğrudan ilişkili belgeler analiz kapsamına dâhil edilmiş; konuya dolaylı şekilde değinen belgeler kapsam dışı bırakılmıştır.

¹⁹ Punch, 2005: 183.

Kiribati ve Tuvalu'nun insan güvenliği ve iklim adaletine ilişkin değerlendirmelerini ortaya koymak üzere, Tablo 1.1 ve Tablo 1.2'deki belgelerden yararlanılmıştır.

Tablo 1.1 Kodlanmış Kiribati Ulusal Belgelerinin Listesi

Belge Adı	Kurum	Tarih
Birinci Ulusal Bildirim (First National Communication)	Government of Kiribati	1999
İklim Değişikliği Uyum Stratejisi (Climate Change Adaptation Strategy)	Government of Kiribati	2005
Ulusal Uyum Eylem Programı (National Adaptation Program of Action)	Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development	2007
İklim Değişikliği ve İklim Değişikliğine Uyum için Ulusal Çerçeve (National Framework for Climate Change and Climate Change Adaptation)	Office of Te Beretitenti	2013
Entegre Çevre Politikası (Integrated Environment Policy)	Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development	2013
İklim Değişikliği ve Afet Risk Yönetimi Ortak Uygulama Planı 2014-2023 (Joint Implementation Plan for Climate Change and Disaster Risk Management 2014-2023)	Government of Kiribati	2014
Niyet Edilen Ulusal Katkı Beyanı (Nationally Determined Contributions)	Government of Kiribati	2015
İklim Değişikliği Politikası (Climate Change Policy)	Government of Kiribati	2018
İklim Değişikliği ve Afet Risk Yönetimi Ortak Uygulama Planı 2019-2028 (Joint Implementation Plan for Climate Change and Disaster Risk Management 2019-2028)	Government of Kiribati	2019

Ulusal Katkı Beyanı (Nationally Determined Contribution)	Government of Kiribati	2022
--	------------------------	------

Tablo 1.2 Kodlanmış Tuvalu Ulusal Belgelerinin Listesi

Belge Adı	Kurum	Tarih
Birinci Ulusal Bildirim (Initial National Communication)	Government of Tuvalu	1999
Ulusal Uyum Eylem Programı (National Adaptation Programme of Action)	Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands	2007
Ulusal İklim Değişikliği Politikası 2012-2021 (Climate Change Policy 2012-2021/Te Kaniva)	Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour	2012
İklim Değişikliği ve Afet Risk Yönetimi Ulusal Stratejik Eylem Planı 2012-2016 (National Strategic Action Plan for Climate Change and Disaster Risk Management 2012–2016)	Government of Tuvalu	2012
Niyet Edilen Ulusal Katkı Beyanı (Intended Nationally Determined Contributions)	Government of Tuvalu	2015a
İkinci Ulusal Bildirim (Second National Communication)	Government of Tuvalu	2015b
İyileştirme ve Kırılabilirlik Azaltım Planı (Recovery and Vulnerability Reduction Plan)	Government of Tuvalu	2015c
Ulusal Uyum Planı Çerçevesi (National Adaptation Plan Framework)	Government of Tuvalu	2020a
Entegre Kırılabilirlik Değerlendirme Raporu: Amatuku Adacığı, Funafuti (Integrated Vulnerability Assessment Report: Amatuku Islet, Funafuti)	Government of Tuvalu	2020b

Ulusal İklim Değişikliği Politikası 2021-2030 (National Climate Change Policy 2021-2030)	Government of Tuvalu	2021
Ulusal Katkı Beyanı (Nationally Determined Contribution)	Government of Tuvalu	2022

Birleşmiş Milletlerin, Kiribati ve Tuvalu örnekleri üzerinden insan güvenliği ve iklim adaletine ilişkin bakış açısını ortaya koyarken yararlanılan belgeler ise Tablo 1.3'te yer almaktadır.

Tablo 1.3 Birleşmiş Milletlere Bağlı Kurumlara Ait Kodlanmış Belgelerin Listesi

Belge Adı	Kurum	Tarih
İklim Riski Ülke Profili-Kiribati (Climate Risk Country Profile)	World Bank	2021
İklim Riski Ülke Profili-Tuvalu (Climate Risk Country Profile)	World Bank	2021
Kiribati İklim Güvenliği Risk Değerlendirmesi Profili (Kiribati Climate Security Risk Assessment Profile)	UNDP ve IOM	2022
Tuvalu İklim Güvenliği Risk Değerlendirmesi Profili (Tuvalu Climate Security Risk Assessment Profile)	UNDP ve IOM	2022
Tuvalu Sağlık ve İklim Değişikliği Ülke Profili (Tuvalu Health and Climate Change Country Profile)	WHO	2020
Kiribati Sağlık ve İklim Değişikliği Ülke Profili (Kiribati Health and Climate Change Country Profile)	WHO	2017
Tuvalu Vaka Çalışması Özet Raporu (Summary Report of Tuvalu Case Study)	UNESCO	2023
Kiribati Ülke Strateji Notu (Kiribati Country Strategy Note)	IFAD	2018
Kiribati, Marshall Adaları Cumhuriyeti ve Tuvalu'daki Pilot Proje Özetleri (Pilot Project Briefs in Kiribati, Republic of the Marshall Islands and Tuvalu)	IOM	2022

1.3. Veri Analizi ve Kodlama Süreci

Bu çalışmada, veriler içerik analizi tekniğiyle incelenmektedir. “İçerik analizi, arşivlerden, belgelerden ve kitle iletişim araçlarından elde edilen ham bilgilerin ayrıntılı bir şekilde incelenmesinde ve bu bilgilere anlam kazandırılmasında bir metodoloji sunmaktadır.”²⁰ “Temel amacı, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır.”²¹ Örneklemin seçilmesi, bir araştırma sorusunun belirlenmesi, verilerin toplanması ve kodlanması, temaların saptanması, kodların ve temaların düzenlenmesi ve son olarak bulguların tanımlanması ve yorumlanması içerik analizinin temel aşamalarıdır.²² Bu çalışmada, söz konusu aşamalar sırasıyla izlenmektedir.

Kodlama, en basit anlamıyla, “belirli bir etiketleme faaliyeti”²³ ya da “veriler içindeki anlamlı bölümlere isim verilmesi sürecidir.”²⁴ Kiribati ve Tuvalu örnekleri üzerinden insan güvenliği ile iklim adaleti arasındaki ilişkiyi esas alan bu kodlama işlemi, bilgisayar destekli bir yazılım programı olan MAXQDA aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Morse ve Richards’ın belirttiği gibi bu tür programlar, yalnızca verilerin toplanması ve depolanması için değil, aynı zamanda metinlerdeki ilgili kısımların kodlanması, temaların düzenlenmesi ve verilerin birbirleriyle ilişkilendirilebilmesi açısından da oldukça yararlıdır.²⁵

Veri analiz süreci tamamen manuel olarak yapılmaktadır. Kodlama süreci bağlama göre şekillendiğinden, standart bir yöntem belirlenmemiştir. Bu çalışmanın güvenilirliğini sağlamak için sürece dâhil edilen belgelerin tamamında kodlama süreci üç kez tekrarlanmıştır. MAXQDA, kodlama sürecini destekleyen bir araç olarak kullanılmış; veri görselleştirme, kodların depolanması ve düzenlenmesi gibi işlevlerle analiz sürecinin verimliliğini artırmıştır.

Kod listesi ile temalar, tümevarım ve tümdengelim tekniklerinin birlikte kullanılmasıyla oluşturulmuştur. Tümdengelim tekniği, kuramsal çerçeveden yola çıkarak bazı konuların önceden belirlenmesini sağlamaktadır. Bu çalışmada, insan güvenliği yaklaşımı İnsani Kalkınma Raporu’na dayandırıldığından, ekonomik güvenlik, gıda güvenliği, sağlık güvenliği, çevresel güvenlik, toplumsal güvenlik, siyasi güvenlik ve kişisel güvenlik olmak üzere yedi alan doğrudan kod listesine alınmıştır. Aynı şekilde, iklim değişikliğinin fiziksel etkileri ve iklim adaletinin iki temel boyutu olan dağıtıcı adalet (distributive justice) ile prosedürel adalet (procedural justice) önceden belirlenmiş konular arasında yer almıştır.

²⁰ Demirci ve Köseli, 2014: 344.

²¹ Yıldırım ve Şimşek, 2011: 227.

²² Ibid.

²³ Punch, 2005: 193-195.

²⁴ Yıldırım ve Şimşek, 2011: 228-229.

²⁵ Morse ve Richards, 2002: 80.

Tümevarım tekniği ise, belgelerden elde edilen veriler doğrultusunda yeni kod ve temaların oluşturulmasını ifade etmektedir. Bu kapsamda, Kiribati ve Tuvalu’nun ulusal belgeleri dikkatle incelenmiş; sıkça tekrar eden sorunlar ve çözüm önerileri temelinde özgün temalar geliştirilmiştir. Örneğin, devlet kapasitesinin yetersiz olması, coğrafi özellikler, nüfus artışı ve yoğunluğu, dışa bağımlılık ve birey ile topluluk olanaklarının sınırlı olması, “Kırılganlığı Artıran Unsurlar” teması altında toplanmıştır. Devlet kapasitesinin inşası ve artırımı, birey ve toplulukların güçlendirilmesi, uluslararası iklim finansmanı ve teknik destek ise, “Uyum, Azaltım ve Dirençlilik” teması altında sınıflandırılmıştır. Böylece, önceden belirlenen kavramsal çerçevenin yanı sıra, belge incelemelerinden elde edilen yeni bulgular da analize dâhil edilerek daha kapsamlı ve bütüncül bir değerlendirme yapılmıştır.

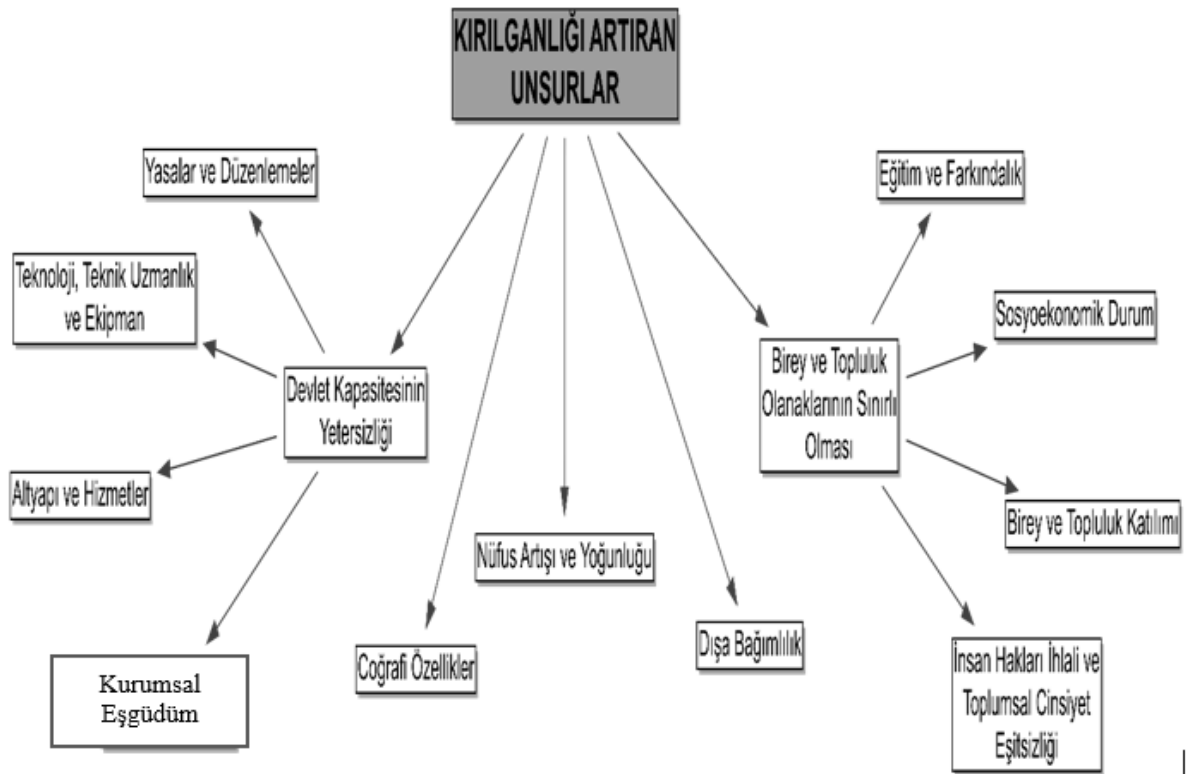

Şekil 1.1 Tema ve Kod Listesi

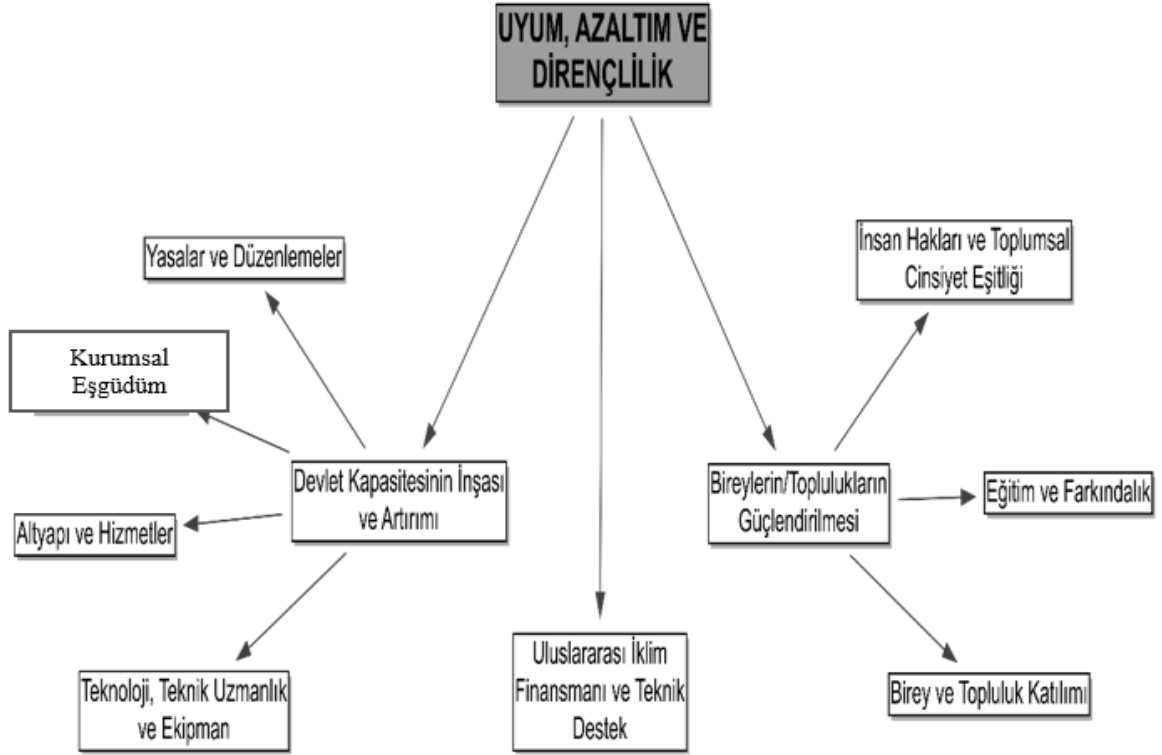
Bu tezde, veriler çoklu kodlama tekniğiyle analiz edilmiştir. Bir metnin birden fazla temayı veya kavramı ele alması durumunda, ilgili bölümler birden fazla kodla etiketlenmiştir.

Bu yöntem, kodlar arası ilişkiyi açığa çıkararak iklim değişikliği etkilerinin ve gereken çözümlerin her iki ülke özelinde daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Kodların kesiştiği durumlarda karışıklığı önlenmek amacıyla, temalar kod listesinde olumlu ve olumsuz olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Şekil 1.1). Örneğin, birey ve topluluk olanaklarının sınırlı olmasının çevresel güvenliği tehdit ettiğiyle ilgili bir ifade hem “Kırılabilirliği Artıran Unsurlar” hem de “çevresel güvensizlik” ile kodlanmıştır. Aynı şekilde “Uyum, Azaltım ve Dirençlilik” temasında yer alan kodlarla insan güvenliği alanlarının kesişiminde de bu yöntemle başvurulmuştur. Ekonomik güvenliğin devlet kapasitesinin inşası ve artırımıyla sağlanabileceğine yönelik bir ifade, hem “devlet kapasitesinin inşası ve artırımı” hem de “ekonomik güvenlik” olarak etiketlenmiştir.

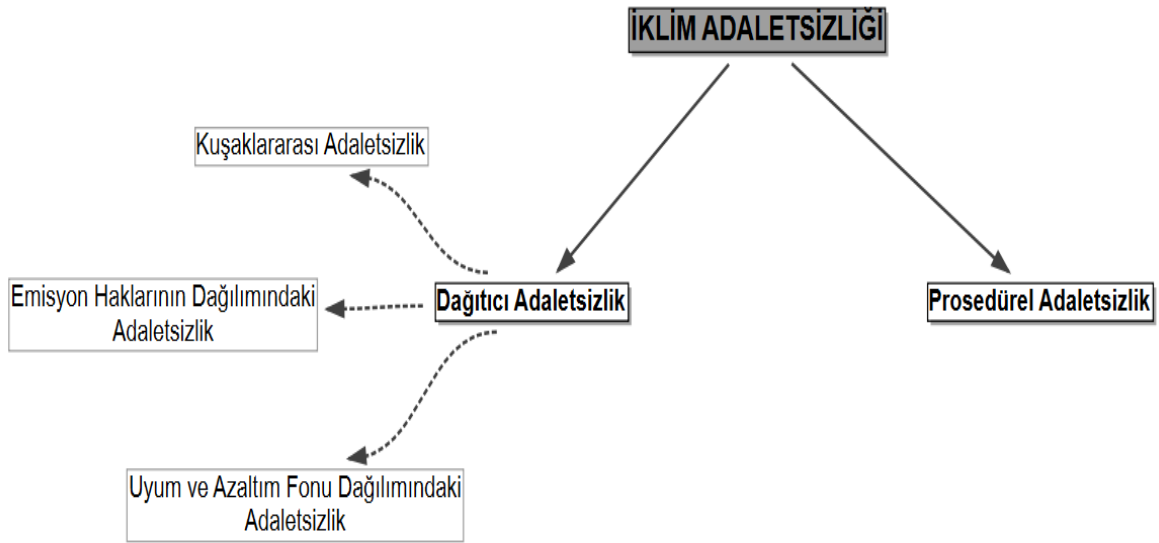
MAXQDA programındaki tablo, harita ve şekil gibi görsel araçlardan daha verimli şekilde yararlanabilmek için, ortak özelliklere sahip unsurlar aynı kod altında birleştirilmiş ve kod sayısı azaltılmıştır. “Kırılabilirliği Artıran Unsurlar” ile “Uyum, Azaltım ve Dirençlilik” temaları ayrıntılı şekilde incelendiğinde, Şekil 1.2 ve Şekil 1.3’teki kod-alt kod modelleri ortaya çıkmaktadır. Benzer şekilde, iklim adaletiyle ilgili temalar da Şekil 1.4’teki kod-alt kod modeli üzerinden incelenmiştir. Bu modele göre dağıtıcı adalet/adaletsizlik de kuşaklararası adalet/adaletsizlik, emisyon haklarının dağılımındaki adalet/adaletsizlik ve uyum ile azaltım fonu dağılımındaki adalet/adaletsizlik olmak üzere kendi içinde üçe ayrılmıştır.

Şekil 1.2 Kırılabilirliği Artıran Unsurlar Teması Kod-Alt Kod Modeli

Şekil 1.3 Uyum, Azaltım ve Dirençlilik Teması Kod-Alt Kod Modeli

Şekil 1.4 İklim Adaletsizliği Teması Kod-Alt Kod Modeli

Nitel içerik analizinde esas olarak kodlar arasındaki ilişki ve kodların bağlam içindeki kullanımı incelenmektedir.²⁶ Bu tezde kodlar arası ilişki ve bağlam analizi yapılırken, “İklim Değişikliğinin Fiziksel Etkileri”, “Kırılganlığı Artıran Unsurlar” ve “Uyum, Azaltım ve Dirençlilik” temalarındaki kodların, insan güvenliği/güvensizliği ile kesişimindeki sıklık da raporlanmıştır. Kod sayıları, yaklaşık değerler olarak sunulmuştur. Sayısal veriler, hangi konu

²⁶ Creswell, 2013: 184-286.

ve kavramların önceliklendirildiğini belirlemeye yardımcı olmakta ve metinlerin genel eğilimlerini yansıtmak için bir araç olarak kullanılmaktadır.

Tablo 1.4 Kiribati'nin Ulusal Belgeleri ve Kodlanan Sayfa Sayıları

Kodlanan Belgeler	Kodlanan Sayfa Sayısı
Birinci Ulusal Bildirim	48
İklim Değişikliği Uyum Stratejisi	15
Ulusal Uyum Eylem Programı	54
İklim Değişikliği ve İklim Değişikliğine Uyum için Ulusal Çerçeve	33
İklim Değişikliği ve Afet Risk Yönetimi Ortak Uygulama Planı 2014-2023	35
Niyet Edilen Ulusal Katkı Beyanı	24
İklim Değişikliği Politikası	23
İklim Değişikliği ve Afet Risk Yönetimi Ortak Uygulama Planı 2019-2028	62
Ulusal Katkı Beyanı	20

Tablo 1.5 Tuvalu'nun Ulusal Belgeleri ve Kodlanan Sayfa Sayıları

Kodlanan Belgeler	Kodlanan Sayfa Sayısı
Birinci Ulusal Bildirim	22
Ulusal Uyum Eylem Programı	28
Ulusal İklim Değişikliği Politikası 2012-2021	22
İklim Değişikliği ve Afet Risk Yönetimi Ulusal Stratejik Eylem Planı 2012-2016	29
Niyet Edilen Ulusal Katkı Beyanı	10
İkinci Ulusal Bildirim	45
İyileştirme ve Kırılabilirlik Azaltım Planı	21
Ulusal Uyum Planı Çerçevesi	34
Entegre Kırılabilirlik Değerlendirme Raporu	38
Ulusal İklim Değişikliği Politikası 2021-2030	28
Ulusal Katkı Beyanı	8

Tablo 1.6 Birleşmiş Milletlere Bağlı Kuruluşların Raporları ve Kodlanan Sayfa Sayıları

Kodlanan Belgeler	Kodlanan Sayfa Sayısı
İklim Riski Ülke Profili-Kiribati	17
İklim Riski Ülke Profili-Tuvalu	17
Kiribati İklim Güvenliği Risk Değerlendirmesi Profili	8
Tuvalu İklim Güvenliği Risk Değerlendirmesi Profili	8
Kiribati Sağlık ve İklim Değişikliği Ülke Profili	6
Tuvalu Sağlık ve İklim Değişikliği Ülke Profili	10
Tuvalu Vaka Çalışması Özet Raporu	11
Kiribati Ülke Strateji Notu	7
Kiribati, Marshall Adaları Cumhuriyeti ve Tuvalu'daki Pilot Proje Özetleri	4

Önsöz, genişletilmiş özetler, terimler sözlüğü ve metin içindeki bilgileri ayrıntılandıran ekler, kod tekrarıdan kaçınılması amacıyla içerik analizinin dışında tutulmuştur. Bu çerçevede, Tuvalu'nun ulusal belgelerinde 285 sayfa, Kiribati'nin ulusal belgelerinde yaklaşık 315 sayfa, Birleşmiş Milletlere bağlı kuruluşların belgelerinde ise yaklaşık 90 kodlanmıştır (Tablo 1.4, Tablo 1.5 ve Tablo 1.6). Kodlama, paragraflar esas alınarak belirli bir düzene göre yapılmıştır. Paragraflar genellikle belirli bir konu etrafında şekillendiğinden, veriler tutarlı ve düzenli bir şekilde değerlendirilmiştir. Çoğu paragrafta bir kod tüm paragrafı kapsarken, ilişkili diğer kodlar bazen bir veya iki cümleyi, bazen yalnızca birkaç kelimeyi içerebilmektedir. Paragrafların yanı sıra maddeler, tablolar ve görsellerden oluşan veriler de kodlamaya eklenmiştir. Bu yöntem, metnin genel yapısını anlamanın yanında, içerikteki ayrıntıların da incelenmesine olanak tanımıştır (Şekil 1.5, Şekil 1.6, Şekil 1.7 ve Şekil 1.8).

Şekil 1.5 Örnek Kodlama 1²⁷

The Ministry of Environment, Land and Agricultural Development is implementing the Environment Act which focuses on control of the adverse impacts of development and on pollution from wastes and other discharges. One of its objective is to enable Kiribati to fulfil its obligations under international environment conventions to which it is a party but does not cover any details on how this is to be achieved. Through implementing the Conventions to which Kiribati is a party, it is recognized that the Environment Act 1999 is inadequate.

Şekil 1.6 Örnek Kodlama 2

Climate change through its impacts of sea level rise leading to coastal erosion, and more frequent and damaging storm surges bounding on the edges of the land will reduce agricultural productivity such as of pandanus varieties, and coconut.

Agricultural systems are seriously affected by drought conditions, sea water intrusion to land, and increased air temperature. Coconut trees and pandanus trees which are most resilient to dry conditions wither away during prolonged droughts. Other crops- breadfruit, banana, and bwaibwai are in a worse state.

Şekil 1.7 Örnek Kodlama 3

Fig. 8: Sea water that floods the land that threatens food security-pandanus trees.

Şekil 1.8 Örnek Kodlama 4²⁸

IFAD approved the Kiribati Outer Island Food and Water Project (KOIFWP) in 2014. Originally scheduled to close in September 2018, KOIFWP achieved strong results in promoting improvements in livelihoods, food and nutrition security, and access to drinking water for people living targeted outer island communities.

²⁷ Şekil 1.5'te görüldüğü üzere, aynı isimdeki kodlamalar mor ve kırmızı renklerle ayrılmıştır. Mor renk Azaltım, Uyum ve Dirençliliği simgelerken, kırmızı renk ise Kırılabilirliği Artıran Unsurları ifade etmektedir.

²⁸ Sunulan görsele özgü olarak, kodlamanın ayırt edilebilmesi amacıyla farklı renkler kullanılmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışmanın iki temel sınırlılığı bulunmaktadır. Birincisi, yalnızca Tuvalu ve Kiribati'ye ait ulusal belgeler ile bu iki ülkeye özel olarak hazırlanmış Birleşmiş Milletler raporlarının analiz edilmesidir. En az gelişmiş küçük ada ülkelerine genel olarak değinen bölgesel ve uluslararası belgeler çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu tercih, iklim politikalarını özgün bağlamları içinde ayrıntılı biçimde inceleyebilmek amacıyla yapılmıştır. Kapsamın genişletilmesi, odaklanılan ülkelerin kendine özgü sosyoekonomik, politik ve çevresel koşullarını derinlemesine analiz etmeyi zorlaştırabileceği için belge seçimi bilinçli olarak sınırlı tutulmuştur.

İkincisi, bu tez ulusal ve uluslararası belgeleri içerik analizi yöntemiyle incelediğinden büyük ölçüde belge odaklı ve teknik bir çerçeve sunmaktadır. Bu nedenle, diplomatik süreçler, devletlerarası müzakereler ve dış politika gibi uluslararası ilişkiler dinamikleri kapsam dışı bırakılmıştır. Bununla birlikte, yalnızca mevcut söylem ve politika metinlerini açıklamanın ötesine geçerek; insan güvenliği ve iklim adaleti bağlamında, ulusal ve uluslararası düzeyde olması gerekenleri de ortaya koyan normatif bir değerlendirme sunmaktadır. Bu yöntem, her iki ülkenin iklim değişikliğiyle ilgili politikalarını daha iyi anlamaya, öncelikleri belirlemeye ve mevcut eksikliklere eleştirel bir bakış geliştirmeye olanak tanımıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

İNSAN GÜVENLİĞİ İLE İKLİM ADALETİNİN KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. Güvenliğin Değişen Odağı

Güvenlik, en yalın hâliyle, tehlikeden uzak olma durumu olarak tanımlanabilir. İnsanlık tarihi kadar eski olan bu kavram, Uluslararası İlişkiler disiplinine İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından girmiş ve Soğuk Savaş boyunca disiplinine hâkim olan klasik realizm ve neorealizmin varsayımlarıyla şekillenmiştir. Klasik realizm, Sun Tzu'nun MÖ 500'lü yıllarda askeri gücü vurgulayarak savaşa her zaman hazır olunması gerektiğini belirttiği *Savaş Sanatı*, Thucydides'in MÖ 431-404 yıllarında Yunan site devletleri arasındaki savaşların neden ve sonuçlarını ele aldığı *Peloponnes Savaşları*, Hobbes'un insan ve devlet doğasıyla ilgili düşüncelerine yer verdiği *Leviathan* ve Machiavelli'nin İtalyan hükümdarlara rehberlik etmesi amacıyla yazdığı *Prens* gibi eserlerden esinlenerek şekillenen bir Uluslararası İlişkiler teorisidir.

Devletler arası ilişkileri insan doğası çerçevesinden ele alan klasik realistlere göre birey, bencil ve çıkarıcıdır. Devletler, uluslararası sistemdeki en temel aktörler olarak kabul edilmekte ve kendi çıkarlarını önceleyen bireyler tarafından yönetilmektedir. Uluslararası sistemin anarşik yapısı ve devletleri denetleyecek bir üst otoritenin yokluğu nedeniyle, çıkarlarını korumak için kendi kapasitelerini ve olanaklarını artırma gayretindedir. Çünkü savaş, kaçınılmaz ve doğal bir durumdur. Bununla birlikte, kendi kendine yeterliliğe dayanan bir sistemde ulusal çıkarları koruyabilmek için fazla seçenek yoktur.²⁹ Carr'a göre devletler, varlığını sürdürebilmek için çıkarlarını geniş şekilde tanımlamaya ve güç kavramını esas alarak çevresindeki aktörler üzerinde daha büyük bir etki yaratmaya eğilim göstermektedir.³⁰

Mearsheimer'in öncülük ettiği saldırgan (ofansif) realizm, devletlerin güvenliklerini sağlayabilmeleri için güçlerini sürekli olarak artırmaları gerektiğini savunur. Devlet, yalnızca hegemon güç olduğunda kendini güvende hissedebilmektedir.³¹ Walt gibi savunmacı (defansif) realistler ise, güç peşinde sürekli koşmanın diğer devletler tarafından saldırganlık olarak algılanacağını ve saldırganlaşan devletin kendi güvenliğini daha fazla tehlikeye atacağını varsayar.³²

²⁹ Baylis, 2008: 71.

³⁰ Carr, 1946: 108

³¹ Mearsheimer, 2001: 22-29.

³² Sula, 2022: 19.

Carr ve Morgenthau gibi klasik realistlerin fikirleri, Soğuk Savaş'ın son dönemlerine kadar Doğu-Batı arasındaki askeri güç mücadelelerinde ve güvenlik çalışmalarında etkili olmuştur. Klasik realizmin bazı varsayımları, 1970'lerin sonunda Waltz'un öncülüğünde ortaya çıkan neorealizm tarafından eleştirilmiştir. Neorealistlere göre klasik realistler, devletler arası ilişkileri ve savaşın nedenlerini insan doğası üzerinden incelerken, uluslararası sistemin yapısını ikinci plana atmaktadır. Aslında devletlerin kendilerini güvensiz hissetmesi ve savaşa başvurması, uluslararası sistemin anarşik yapısından kaynaklanır. Savaşlar, insan doğasından çok, devletleri denetleyecek ve engelleyecek bir üst otoritenin yokluğundan dolayı gerçekleşir.³³ 1990'lı yıllarla birlikte ortaya çıkan neoklasik realizm ise uluslararası sistemin anarşik yapısını kabul ederken, büyük güçlerin benzer yöntemlere ve stratejilere başvurmasını farklı nedenlerle de açıklar. Yerel değişkenler, yani siyasi liderlerin ideolojileri ve devlet kurumlarının özellikleri, uluslararası sistemin anarşik yapısı kadar etkilidir.³⁴

Kısacası realistler, insan doğası, güç arayışı, uluslararası sistemin yapısı, siyasi rejimler, liderlerin ve karar vericilerin davranışları gibi unsurlara farklı önem atfetse de temelde aynı varsayımlara dayanır. Onlara göre uluslararası sistem anarşik bir yapıya sahiptir ve sistem içindeki en temel aktör devlettir. Temel amaç devletin varlığını sürdürebilmesidir. Güvenlik sorunları; egemenliğin tesis edilmesi, sınır ve toprak bütünlüğünün korunmasına yönelik tehditlerle sınırlıdır ve güvenliği sağlayıcı araçlar genellikle askeri güçten oluşmaktadır. Bununla birlikte özellikle son birkaç on yılda yaşanan gelişmeler, güvenlik tehditlerinin devletleri de içine alacak şekilde çeşitlendiğini göstermektedir. Realizm, iç çatışmalar, uluslararası terörizm, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı, uluslararası göç, salgın hastalıklar, küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi sınır aşan çok sayıda yeni güvenlik tehdidini anlama ve açıklamada yetersiz kalmıştır. Küresel düzeyde 2 trilyon ABD dolarını aşan askeri harcamaların³⁵ son yılların en önemli güvenlik sorunlarından biri olarak kabul edilen COVID-19 pandemisine çare olamaması, bunun en bilinen örneklerinden biridir.³⁶

Geleneksel güvenlik yaklaşımlarına yöneltilen eleştiriler 1970'li yıllara uzanmaktadır. Kopenhag Okulu, Feminizm, Post-yapısalcılık, Galler Okulu, Paris Okulu, Frankfurt Okulu, Post-kolonyalizm ve İnsan Güvenliği gibi yeni yaklaşımlar, kimin/neyin güvenliğine, neyin tehdit olduğuna, güvenliği kimin hangi araçlarla sağlayacağına dair farklı bakış açıları geliştirmiştir. Böylece, "Güvenliği askeri anlamda tanımlayan ve dar bir biçimde ele alan

³³ Waltz, 1959.

³⁴ Taliaferro, 2006: 465-467; Ripsman, 2017: 3.

³⁵ SIPRI, "World military expenditure passes \$2 trillion for first time", 25 Nisan 2022, <https://www.sipri.org/media/press-release/2022/world-military-expenditure-passes-2-trillion-first-time> (erişim tarihi: 10.10.2022).

³⁶ Sula, 2022: 19.

geleneksel yaklaşımla, bu gündemi daha geniş bir biçimde yorumlayan yeni/eleştirel yaklaşımlar arasında çağdaş güvenlik tartışmaları başlamıştır.”³⁷

1940’lı yıllarda Avrupa’daki Nazi rejiminin baskılarına maruz kalan ve genellikle Yahudi kökenli sosyolog ve teorisyenlerin bir araya gelerek kurduğu Frankfurt Okulu, çalışmalarında otorite, önyargı, sınıf, hegemonya, ötekileştirme ve özgürleşme gibi kavramlar üzerinden güvensizliğe neden olan unsurları ele almaktadır.³⁸ Galler Okulu, özellikle Soğuk Savaş’ın son dönemlerinden itibaren belirginleşen yeni güvenlik sorunlarını inceleyerek, güvenliğin Batı değerleri ekseninde ele alınmasının bu sorunların temel kaynağı olduğunu savunmaktadır.³⁹

1970’li yıllarda ortaya çıkan İngiliz Okulu, insani müdahale ve koruma sorumluluğu gibi kavramlara odaklanarak güvenlik meselelerini uluslararası toplum üzerinden irdelemiştir. 1980’li yılların sonlarında ortaya çıkan Sosyal İnşacılık, devletleri “sosyal varlıklar”, uluslararası sistemi ise “sosyal bir alan” olarak görüp; devletler arası ilişkilerin kimlik, norm, değer ve kültürler üzerinden şekillendiğini iddia etmiştir.⁴⁰ 1980’li yıllardan itibaren güvenlikle ilgili çalışmalar yapan Kopenhag Okulu, askeri güvenliğin güvenlik tehditlerini anlamak ve açıklamakta yeterli olmadığını öne sürerek sektörel güvenlik yaklaşımını vurgulamıştır. Kopenhag Okulu temsilcilerine göre askeri güvenliğin yanı sıra çevresel, ekonomik, toplumsal ve siyasi konular da güvenlik meselelerine dâhil edilmeli, güvenlik çerçevesi genişletilmelidir. Ayrıca Kopenhag Okulu, bölgesel güvenlik kompleksi ve güvenlikleştirme teorisi üzerinden de geleneksel güvenlik anlayışına eleştiriler yöneltmektedir.⁴¹

1980’li yılların ikinci yarısından itibaren etkili olan Post-yapısalcı yaklaşım, kimin/neyin güvenliği üzerine yoğunlaşmak yerine, bilgi-iktidar ilişkisi üzerinden, güvenlik konularının tarihsel ve toplumsal olarak nasıl inşa edildiğini ve güvenlik söylemleriyle uygulamalarının kimlik inşasında nasıl rol oynadığını inceler.⁴² 1990’lı yıllarla birlikte ortaya çıkan Post-Kolonyalist güvenlik yaklaşımları ise, güvenlik meselelerini Küresel Kuzey ile Küresel Güney üzerinden ele alır. Bu yaklaşıma göre iki taraf arasındaki sosyal, tarihsel ve politik ilişkiler hiyerarşiktir ve Küresel Güney’in güvenlik kaygılarının temelinde Batı merkezli güvenlik söylemleri yatmaktadır.⁴³

1980’li yılların sonlarında ortaya çıkan Feminist güvenlik, savaş, kitlesel göç hareketleri, terörizm, ekonomi ve çevre gibi farklı güvenlik konularını toplumsal cinsiyet,

³⁷ Ağır, 2015: 103.

³⁸ Üstün ve Balamir Coşkun, 2021: 28-30.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Agius, 2013: 101.

⁴¹ Eminoğlu ve Kalyoncu, 2021: 327-354.

⁴² Ceydilek, 2022: 67.

⁴³ Dikmen Alsancak, 2022: 77

feminenlik/maskülenlik ve cinsel yönelim gibi kavramlar üzerinden değerlendirir.⁴⁴ 1990’lı yılların ortalarından itibaren yaygınlaşan İnsan Güvenliği yaklaşımı ise, “güvenliğin referans nesnesi olarak bireyi kabul etmekte ve insana yönelik tehditleri gündeme taşıyarak geleneksel güvenlik yaklaşımlarına meydan okumaktadır.”⁴⁵ Bu tezin konusu olan insan güvenliği yaklaşımının neden ve nasıl ortaya çıktığı, tanımı ve kapsamı, bir sonraki alt başlıkta ayrıntılı bir şekilde tartışılacaktır.

2.2.İnsan Güvenliği Yaklaşımı

McDonald’a göre, “Geleneksel güvenlik söylemleri ve uygulamaları, insan güvenliğini sağlamak yerine doğrudan güvensizliğe yol açmaktadır.”⁴⁶ Law’a göre bunun nedeni, devletlerin güvenlik arayışının bireyler yerine “hükümetler” ve “seçkinler” üzerine yoğunlaşmasından kaynaklanır.⁴⁷ Dalby ise egemenlik, toprak ve sınır güvenliğinin ötesindeki güvenlik meselelerine yeterince önem verilmediğini belirtmektedir.⁴⁸

Sovyetler Birliği’nin dağılması ve yeni güvenlik tehditlerinin yaygınlaşmasıyla birlikte insanlar güvensizlik duygusunu yaşamaya devam etmiştir. Devleti güvenliğin referans nesnesi olarak ele alıp sınır, toprak ve devlet bütünlüğüne yönelik tehditlere odaklanan geleneksel güvenlik yaklaşımlarından farklı olarak, birey ve toplulukları gözetten daha kapsamlı yaklaşımlara duyulan gereksinim artmıştır. Geleneksel güvenlik insan güvenliğine yönelik bu geçiş, “araştırma ve politikaları, insan hayatını tehdit eden gerçek sorunlara yönlendirmiş; böylece mevcut güvenlik tehditleri ve açıkları daha görünür hâle gelmiştir” (Tablo 2.1).⁴⁹

Tablo 2.1 Geleneksel Güvenlik Yaklaşımı ve İnsan Güvenliği Yaklaşımı⁵⁰

Güvenlik Yaklaşımı	Referans Nesnesi	Koruma Sorumluluğu	Olası Tehditler
Geleneksel Güvenlik	Devlet	Devletin bütünlüğü	Savaş, Devrim, Nükleer silahların yayılması
İnsan Güvenliği	Birey	Bireyin bütünlüğü	Hastalık, Yoksulluk, Doğal afetler, Şiddet, Kara mayınları, İnsan hakları ihlalleri

⁴⁴ Küçük, 2022: 98.

⁴⁵ Ovalı, 2006: 6.

⁴⁶ McDonald, 2002: 277.

⁴⁷ Law, 2005: 15.

⁴⁸ Dalby, 1992: 505.

⁴⁹ Liotta ve Owen, 2006: 39.

⁵⁰ Owen, 2004: 17.

2.2.1. İnsan Güvenliğinin Tanımı ve Kapsamı

İnsan güvenliği, bilim insanları, akademisyenler ve politika yapıcılar tarafından yaklaşık otuz yıldır tartışılrsa da kesin bir tanıma sahip değildir. Kerr'in belirttiği gibi bu belirsizlik, neleri kapsayacağı, hangi tehditlerin öncelikli olacağı ve hangi araçlarla güvenliğin sağlanabileceği sorularına farklı yanıtlar verilmesinden kaynaklanır.⁵¹ İnsan güvenliğinin neleri kapsadığı ve hangi tehditlerin öncelikli olması gerektiğine ilişkin görüşler, dar yaklaşım (narrow approach) ve geniş yaklaşım (broad approach) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Dar yaklaşım insan güvenliğini, savaş ve soykırım gibi insanlık suçlarıyla mücadelede bir araç olarak görür. Bu suçlarla karşılaşan bireylerin yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla, temel insan haklarını ve hukukun üstünlüğünü esas alır. Ayrıca, koruma sorumluluğu ve insani müdahale kavramlarının gelişmesine de katkı sağlar.⁵² Geniş yaklaşım ise, savaş ve soykırım gibi doğrudan şiddet içeren güvenlik tehditlerinin ötesindeki kültürel ve yapısal şiddeti de ele almakta; insan hakları, kırılganlık ve sürdürülebilir kalkınma gibi kavramlarla da ilgilenmektedir.

Dar okul temsilcilerinden biri olan Mack'e göre insan güvenliği, çocuklar ve kadınlar başta olmak üzere, sivillerin savaş ve soykırım gibi doğrudan şiddet içeren eylemler karşısında korunmasıdır. Güvenlik anlayışının doğrudan şiddet içeren eylemlerle sınırlandırılması, insan güvenliği yaklaşımını analitik açıdan daha anlaşılır kılmaktadır.⁵³ Bu anlayışı korkudan özgürlükle ilişkilendiren Krause, geniş yaklaşımın hemen her konuya "güvenlik etiketi" koyduğunu öne sürerek insan güvenliğini "bir alışveriş listesine" benzetir.⁵⁴ Yazara göre güvenlik, bireye yönelik şiddet ve tehdit içeren eylemlerle sınırlandırılmalı, her türlü tehdit güvenlik kapsamına alınmamalıdır.⁵⁵ Benzer şekilde, Hampson, bulaşıcı ve salgın hastalıklardan insan kaynaklı çevresel yıkımlara, terörizmden nükleer silahların yayılmasına kadar çok sayıda sorunun aynı listede toplanmasının insan güvenliğine katkı sağlamayacağını iddia eder.⁵⁶

Genellikle, kavramın temel özellikleri ve tanımıyla ilgili referanslar Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yayımlanan 1994 tarihli *İnsani Kalkınma Raporu*'na yapılmıştır. Rapor insan güvenliğini, "ölmemiş bir çocuk, yayılmamış bir hastalık, sonlandırılmamış bir iş, şiddete varmamış etnik bir gerilim, susturulmamış bir muhalif" olarak tanımlamakta ve kavramı "silahlar yerine, insan yaşamı ve onuru" ile ilişkilendirmektedir.

⁵¹ Kerr, 2013: 106.

⁵² Nasu, 2013: 99

⁵³ Mack, 2004: 367; Kerr, 2013: 106.

⁵⁴ Krause, 2004: 367-368.

⁵⁵ Owen, 2004: 19.

⁵⁶ Hampson, 2013: 289.

Dolayısıyla bu yaklaşım, bireyin yalnızca korkudan özgürlüğünü değil (fiziksel şiddetten kurtulması ve korunması), aynı zamanda günlük yaşamındaki ihtiyaçlarından özgürlüğünü (sağlık, gıda, ekonomi, sosyal, siyasi ve çevreyle ilgili konulardaki gereksinimlerin karşılanması ve hakların korunması) ve onurlu yaşama özgürlüğünü de içerir.⁵⁷

İnsani Kalkınma Raporu, insan güvenliğinin dört temel özelliğine değinir. Öncelikle, insan güvenliği evrensel bir endişe kaynağıdır. Terörizmden uyuşturucuya, geçim kaynaklarından çevre sorunlarına ve insan hakları ihlallerine kadar birçok güvenlik tehdidi; ırk, din, dil, etnik köken ve cinsiyet ayrımı gözetmeksizin tüm insanları etkilemektedir. İkincisi, insan güvenliği bileşenleri birbirleriyle bağlantılıdır. Gıda, ekonomi, çevre ve sağlık alanlarındaki güvenlik tehditleri birbirini etkilemekte ve sınırları aşarak küresel bir güvenlik sorununa dönüşebilmektedir. Üçüncüsü, müdahale yerine önleme, insan güvenliğini sağlamak için en iyi yoldur. Bu anlayış, tehdit ve risklerin önceden tespit edilmesi ve gerekli adımların zamanında atılması anlamına gelir. Dördüncüsü, insan güvenliği birey odaklıdır. Bireylerin özgür, sağlıklı ve refah içinde bir yaşam sürmelerini hedefler.⁵⁸

Rapora göre insan güvenliği; “ekonomik güvenlik (yoksulluktan kurtulma, adil ve güvenli bir gelir elde etme), gıda güvenliği (gıdaya erişim), sağlık güvenliği (sağlık hizmetlerine erişim), kişisel güvenlik (fiziksel şiddetten ve tehlikelerden korunma), toplumsal güvenlik (aile ve etnik gruplar dâhil olmak üzere, toplulukların kültürlerini koruyabilmeleri ve varlıklarını sürdürebilmeleri), siyasi güvenlik (temel insan haklarının ve özgürlüğün korunması, siyasi görüşlerin özgürce ifade edilebilmesi) ve çevresel güvenlik (hava, su, toprak gibi yaşamın temel bileşenlerini koruma ve onların sürdürülebilirliğini sağlama)” olmak üzere yedi farklı alanda ele alınır.⁵⁹

2001 yılında kurulan İnsan Güvenliği Komisyonu (The Commission on Human Security), insan güvenliğine yönelik tehditleri ortadan kaldırmak ya da azaltmak için stratejiler geliştirmektedir. Geniş yaklaşımın temsilcilerinden biri olan bu komisyon, 2003 yılında İnsan Güvenliği Şimdi (Human Security Now) başlıklı bir rapor hazırlamıştır. Rapora göre insan güvenliğine yönelik tehditler, şiddetli çatışmalarla sınırlı değildir. Kötü yönetim ve eğitim ile sağlık hizmetlerinden yoksun olma da en az doğrudan şiddet kadar önemli bir güvensizlik durumudur. Bu nedenle insan güvenliği, “öz değeri artıracak şekilde, insanları şiddetli ve yaygın tehditlerden korumak” olarak tanımlanır. Öz değer, bireyin sahip olduğu temel hak ve

⁵⁷ UNDP, 1994: 24; Ersoy ve Uysal Oğuz, 2021: 160.

⁵⁸ UNDP, 1994: 22-23.

⁵⁹ UNDP, 1994: 24-33; Ersoy ve Uysal Oğuz, 2021: 161.

özgürlükler olarak ifade edilebilir. Rapora göre bu değerler, bireyler ve toplumlar arasında farklılık gösterebileceğinden, bunun dinamik bir kavram olduğu unutulmamalıdır.⁶⁰

İnsan güvenliğini yalnızca korkudan özgürlükle değil, aynı zamanda ihtiyaçtan özgürlükle de ilişkilendiren çok sayıda akademik çalışma mevcuttur. Hoogensen ve Stuvøy’a göre, savaş tehdidi olmasa da bireyler ve toplumlar güvende olmak için daha fazlasına gereksinim duymaktadır.⁶¹ O’Brien vd. güvenliğini tanımlarken gıda, su ve barınmaya erişimin, okuryazarlık oranının, ortalama yaşam süresi ve benzer göstergelerin, akla gelen ilk ölçütler olduğunu söyler.⁶² İnsan Güvenliği Şimdi raporuna katkıda bulunan Ogata, birbirine bağımlı bir dünyada çatışmaları önlemenin ya da azaltmanın, barış ve istikrarı sağlamaya yetmeyeceğini savunur. İnsan haklarına saygı göstermek, kapsayıcı ve eşitlikçi kalkınma stratejileri benimsemek, insan onuruna ve çeşitliliğine saygı duymak da en az çatışmaları önlemek ve azaltmak kadar önemlidir.⁶³ Çıtak da insan güvenliğinin sağlanması için yalnızca fiziksel şiddetin değil, yeni güvenlik tehditlerinin de dikkate alınması gerektiğini öne sürmektedir.⁶⁴

Thakur’a göre insan güvenliği, açlık, fiziksel saldırı, işkence, ayrımcılık ve taraflı yargılama gibi durumlardan özgürlüğü ifade etmekte ve insanların başkalarının hayatına müdahale etmeksizin özgür olmalarını savunmaktadır.⁶⁵ Benzer şekilde, Thomas, kavrama nitel ve nicel açılardan yaklaşır. İnsan güvenliği, temel maddi gereksinimleri karşılamının yanı sıra bireysel özerkliği ve toplumda aktif katılımı destekleyerek insan onurunu güvence altına almaya çalışır.⁶⁶ Bu yaklaşım, bireyler ve toplumları yalnızca şiddetli ve yaygın tehditlerden korumakla kalmayıp, onları bilinçli seçimler yapmaya da teşvik eder.⁶⁷

Bruggeman’a göre insan güvenliği, şiddetli ve yaygın tehditleri önlemekte ve yaşamsal özgürlükleri korumaktadır. Yaşamsal özgürlükler, İnsan Hakları Evrensel Beyanname’sindeki devredilemez temel hak ve özgürlüklerdir.⁶⁸ Hoogensen Gjørvi vd.’ye göre bireyler ve toplumlar, kendilerine yönelik risk ve tehditleri azaltma, ortadan kaldırma ya da onlara uyum sağlama yollarını belirleme yeteneklerine sahip olduğunda güvende olabileceklerdir.⁶⁹ Oberleitner ise, bu kavramı “bireyler ve toplumların güvenliğini, yaşam kalitesini ve onurlu yaşamı öne alan; ulusal çıkarlar yerine, ortak değerlere dayalı bir yaklaşım” olarak tanımlamaktadır.⁷⁰

⁶⁰ Commission on Human Security, 2003: 4.

⁶¹ Hoogensen ve Stuvøy, 2006: 219.

⁶² O’Brien vd., 2013: 4.

⁶³ Ogata, 2003: 5.

⁶⁴ Çıtak, 2020: 13.

⁶⁵ Thakur, 1999: 52.

⁶⁶ Thomas, 2007: 108-109.

⁶⁷ Ogata ve Cels, 2003: 274.

⁶⁸ Bruggeman, 2008: 47 akt. Ogata ve Cels, 2003: 274.

⁶⁹ Hoogensen Gjørvi vd., 2016: 186 Hoogensen Gjørvi, 2018: 227.

⁷⁰ Oberleitner, 2002: 5-22; Oberleitner, 2005: 190.

İnsan güvenliği bir seçenek (option) değil, bir seçimdir (choice).⁷¹ Bu iki kelime genellikle birbirlerinin yerine kullanılsa da anlam bakımından farklıdır. Seçenek, seçip seçmeme özgürlüğünü ifade ederken; seçim, iki veya daha fazla seçenek arasında birini seçip diğerlerinden vazgeçme eylemidir.⁷² Yani insan güvenliği, tercihe bağlı bir yaklaşım olarak ele alınmamalı, bunun yerine güvensizliğin azaltılması veya ortadan kaldırılması için mutlaka alınması gereken bir karar olarak kabul edilmelidir.

Kaldor, insan güvenliğinin üç özelliğine vurgu yapar. Birincisi, birey merkezli olmasıdır. Devlet, sınır ve toprak bütünlüğünün korunmasından çok, bireyler ve toplulukların yaşamını korumayı hedeflemektedir. İkincisi, geniş kapsamlı olmasıdır. Fiziksel şiddeti esas alan dar bir güvenlik anlayışı yerine, ihtiyaçtan özgürlüğü de kapsayan daha geniş bir güvenlik anlayışını savunur. Üçüncüsü, farklı coğrafyaları etkileyebilme gücünün olmasıdır. Afrika, Orta Asya veya Orta Doğu'daki bulaşıcı ve salgın hastalıklar, terör faaliyetleri ve yoksulluk gibi güvenlik tehditleri, sınır aşarak farklı coğrafyaları etkileyebilmektedir.⁷³ Acharya ise bu kavramı şu şekilde tanımlar:

“İnsan Güvenliği, temel gereksinimleri karşılayan ve küreselleşmenin neden olduğu eşitsizlikleri azaltan bir hükümet stratejisi, şiddetli çatışmalarda insanlara yönelik riskleri azaltan bir araç ve ekonomik krizler nedeniyle yoksullaşan ve marjinalleşen insanlara sosyal güvenlik ağı sağlamak üzere oluşturulan bir çerçevedir.”⁷⁴

İnsani Kalkınma Raporu ve İnsan Güvenliği Şimdi raporunu sınıflandırma açısından yetersiz bulan çalışmalar mevcuttur. King ve Murray'e göre güvenliğin geniş kapsamlı tanımı, “belirsiz” ve “bulanıktır.” Ayrıca İnsani Kalkınma Raporu'ndaki yedi güvenlik alanı, tek bir kavram etrafında toplanmak için tutarlı bir çerçeveye sahip değildir. İnsan güvenliği, bireyler ve toplulukların yaşamını riske atan ve uğrunda savaşılacak kadar önemli görülen güvenlik tehditlerini içerecek şekilde tanımlanmalı ve kapsamı sınırlandırılmalıdır.⁷⁵ Yazarlar bu kavramı tanımlarken, güvensizliği genelleştirilmiş yoksulluk⁷⁶ üzerinden ele alır.⁷⁷ Waisová ise, King ve Murray'nin ekonomik göstergeleri öne çıkararak yaptığı tanımı eleştirir. Ekonomik verilerin önceliklendirilmesi, güvenliğin toplumsal, çevresel ve kültürel yönlerini göz ardı etmektedir.⁷⁸

Nef'e göre insan güvenliği, ekosistem, ekonomi, toplum, yönetim biçimi ve kültür olmak üzere birbiriyle iç içe geçmiş beş kategoriden oluşur. Ekosistem, bireyler ve toplulukların

⁷¹ O'Brien vd., 2013: 6.

⁷² Wehmeier, 1993: 105, 437; Cambridge Dictionary, 2009: 121, 510.

⁷³ Kaldor, 2008: 21-22; Kaldor, 2011: 4-5.

⁷⁴ Acharya, 2001: 442.

⁷⁵ King ve Murray, 2001: 591-592.

⁷⁶ Genelleştirilmiş yoksulluk, gelir yetersizliği nedeniyle nüfusun büyük bir kısmının barınma, beslenme, sağlık, eğitim ve siyasi özgürlük gibi temel refah bileşenlerinden büyük ölçüde yoksun kalması durumudur. Bkz. King ve Murray, 2001: 598, 604.

⁷⁷ King ve Murray, 2001: 585, 603-606.

⁷⁸ Waisová, 2003: 66-67.

sağlığını ve yaşamını koruyarak, güvenli ve sürdürülebilir bir çevrede yaşama hakkını ifade etmekte; çevresel, kişisel ve fiziksel güvenliği kapsamaktadır. Ekonomik güvenlik, bireyin maddi gereksinimlerini karşılayabilecek ve yaşam kalitesini yükseltecek kaynaklara erişimiyle ilişkilendirilmektedir. Sosyal güvenlik, bireyin yaşı, cinsiyeti ve etnik kökeninden dolayı ayrımcılığa maruz kalmamasıdır. Siyasi güvenlik, birey ve topluluklara siyasete özgürce katılma ve muhalefet yapma hakkı tanımakta ve bireyin yasal haklarını korumaktadır. Kültürel güvenlik ise, bireyler ve toplumların kültürel kimliklerini koruyabilmeleridir.⁷⁹

Bazı akademik çalışmalar, dar ve geniş kapsamlı insan güvenliği tanımlarının bir arada kullanılacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiğini ileri sürer. Liotta ve Owen'a göre, sel ve deprem gibi doğal afetlerle silahlı bir saldırı sonucu meydana gelen ölümler arasında bir fark yoktur. Bu tür zararların önlenmesi için hibrit bir anlayış kabul edilmelidir.⁸⁰ Geniş kavramsallaştırma, teorik açıdan dar kavramsallaştırmadan daha faydalı olsa da tam tersi bir etkinin de görülebileceği düşünülmektedir. Kapsamı ne kadar dar olursa, tehditlerin değerlendirmesi o kadar kolaylaşacaktır. Tehdidin büyüklüğüne göre sıralama yapılacak ve zararın niteliğine göre politikalar geliştirilecektir. Tehditlerin belirli bir bölge veya ülke özelinde tanımlanması ve sıralanması da önemlidir.⁸¹ Benzer bir görüşe sahip olan Kerr, dar ve geniş kapsamlı tanımların birbirini tamamlayabileceğini ve güvenliğin ikili kavramsallaştırılmasıyla daha etkili bir insan güvenliği yaklaşımının benimseneceğini varsayar.⁸² Thomas'a göre her iki yaklaşımın argümanları birbirini tamamlamaktadır. İhtiyaçtan özgür olmadan korkudan özgür olunamayacağı gibi, korkudan özgür olmadan da ihtiyaçtan özgür olunamayacaktır.⁸³

İnsan güvenliği sadece akademik çalışmalarda değil, siyasi çevrelerde de benimsenen bir yaklaşımdır. McDonald'a göre Birleşmiş Milletlere bağlı kuruluşların bu süreçteki etkisi oldukça büyüktür.⁸⁴ İnsani Kalkınma Raporu yayımlandıktan kısa bir süre sonra Japonya, Kanada ve Norveç hükümetleri rapordan esinlenerek bu yaklaşımı politikalarına dâhil etmeye başlamıştır. 1999 yılında Norveç, İsviçre, Hollanda, Avusturya, Kanada, Şili, Kosta Rika, Yunanistan, İrlanda, Ürdün, Mali, Slovenya, Tayland ve Güney Afrika Cumhuriyeti (gözlemci olarak) bir araya gelerek İnsan Güvenliği Ağı'nı (Human Security Network) oluşturmuştur. Bu ağ, bölgesel ve uluslararası alanda insan güvenliği konusunda ortak politikaların yürütülmesini ve devletler arası iletişimin insan güvenliği ekseninde artırılmasını hedeflemiştir.⁸⁵

⁷⁹ Nef, 1999: 25.

⁸⁰ Liotta ve Owen, 2006: 50.

⁸¹ Owen, 2004: 20-21; Liotta ve Owen, 2006: 51.

⁸² Kerr, 2013:

⁸³ Thomas, 2007: 115 akt. Smith ve Whelan, 2008: 4.

⁸⁴ McDonald, 2002: 292.

⁸⁵ Krause, 2009: 152.

Kanada tarafından geliştirilen İnsan Güvenliği Gündemi; sivilin korunması, barışı destekleme operasyonu, şeffaf yönetim ve hesap verebilirlik, kamu güvenliği ve çatışma önleme olmak üzere beş tematik alanı kapsar.⁸⁶ Bu durum, Kanada'nın insan güvenliği anlayışının, korkudan özgürlüğe öncelik verdiğini gösterir. İnsani kalkınma ve insan güvenliği, birbirini etkileyen farklı kavramlar olup ihtiyaçtan özgürlük, kalkınma çerçevesinde ele alınmaktadır.⁸⁷ Dolayısıyla Kanada'nın "Kimin için güvenlik?" sorusuna verdiği yanıt, İnsani Kalkınma Raporu ve İnsan Güvenliği Şimdi raporlarından biraz daha farklıdır (Tablo 2.2). Kaldor'a göre Kanada'nın bu yaklaşımı, koruma sorumluluğu kavramıyla doğrudan ilişkilidir. Savaş ve soykırım gibi insan hakları ihlalleriyle karşılaşan bireyler ve toplumlar, devletler tarafından korunmadığında ya da korunamadığında, uluslararası toplumun bu insanların yaşamlarını koruma altına alması gerekir.⁸⁸

Tablo 2.2 Birleşmiş Milletlerin ve Kanada'nın İnsan Güvenliği Anlayışı⁸⁹

	Birleşmiş Milletlerin İnsan Güvenliği Anlayışı	Kanada'nın İnsan Güvenliği Anlayışı
Kimin için güvenlik	Öncelikle birey	Öncelikle birey, ancak devlet güvenliği de önemli
Hangi değerler için güvenlik	Kişisel güvenlik ve refah – bireysel özgürlük – korkudan ve ihtiyaçlardan özgürlük	Kişisel güvenlik ve refah – bireysel özgürlük – korkudan ve ihtiyaçlardan özgürlük
Hangi tehditlere karşı güvenlik	Doğrudan ve dolaylı şiddet; özellikle ekonomik ve çevresel faktörler başta olmak üzere dolaylı şiddette vurgu	Doğrudan ve dolaylı şiddet; doğrudan şiddete vurgu
Ne şekilde güvenlik	İnsani kalkınma, sürdürülebilir kalkınma, demokratikleşme ve kaynakların dağılımı	Devletin güvenliği bireyin güvenliğini sağladığı ölçüde önemlidir; küresel normlar ve kurumlar, önleyici diplomasi, barış inşası, ekonomik kalkınma

Japonya, geniş kapsamlı bir insan güvenliği yaklaşımını benimser. Japonya'nın 1998 yılından itibaren "yaşamsal görüş" olarak nitelendirdiği insan güvenliği;⁹⁰ "çevresel bozulma,

⁸⁶ Dorn, 2003; Bruggeman, 2008: 59.

⁸⁷ King ve Murray, 2001: 590.

⁸⁸ Kaldor, 2011: 4-5.

⁸⁹ Waisová, 2003: 65.

⁹⁰ Adisönmez, 2016: 15.

insan hakları ihlalleri, yasa dışı uyuşturucu ticareti, AIDS gibi bulaşıcı hastalıklar, uluslararası organize suçlar, mülteci sorunu ve yoksulluk gibi insan sağlığını, yaşamını ve onurunu etkileyen tehditleri incelemektedir.”⁹¹

İnsan güvenliği kesin bir tanıma sahip olmadığı ve farklı şekillerde yorumlandığı için, akademik ve siyasi çevreler tarafından eleştirilmektedir. Bazı yazarlar, devletlerin içişlerine müdahale yolunu açtığı ve dış politika seçimlerini zayıflattığını düşünerek bu kavramı “truva atına” benzetir.⁹² Bazıları ise, sorunlara kalıcı bir çözüm sunmadığını veya liberal politikaların aracı olduğunu öne sürer.⁹³ Örneğin Farer’e göre insan güvenliğini tanımlamak, “kör bir insanın bir fili tanımlaması” gibidir. Bu benzetme, insan güvenliğinin kişiden kişiye değişebilen pek çok farklı tanımının olduğunu anlatır.⁹⁴

Paris, insan güvenliğinin anlaşılması zor bir kavram olduğunu ve bu nedenle akademik çalışmalar yapmak ve politika üretmek için yeterince kullanışlı olmadığını savunur.⁹⁵ Bir başka çalışmada ise, İnsani Kalkınma Raporu’nun geniş kapsamlı tanımına atıfta bulunarak şu soruyu sorar: “İnsan güvenliği yaklaşımı tüm tehditleri güvenlik listesine alıyorsa, hangi tehditleri kapsam dışında bırakacaktır?”⁹⁶ Yazara göre insan güvenliği, herkesin desteklediği ancak çok az kişinin üzerinde kesin görüşe sahip olduğu bir kavram olduğundan sürdürülebilir kalkınmaya benzer.⁹⁷ Newman ise böyle bir yaklaşımın, “normatif olarak çekici, ancak analitik olarak zayıf” olduğunu ve bu yüzden kararların etkili bir şekilde uygulanmasının kolay olmadığını ifade eder.⁹⁸

Chandler, insan güvenliğine şüpheyile yaklaşanlar arasındadır. Yazar, “The Dog Didn’t Bark” başlıklı çalışmada, Soğuk Savaş sonrası yeni güvenlik tehditlerinin abartıldığını ve insan güvenliğinin sağlıktan gıdaya, ekonomiden çevreye neredeyse her konuyu güvenlikleştirerek “geleneksel düşmanlardan” kaynaklanan tehdit boşluğunu doldurmaya çalıştığını iddia eder.⁹⁹ Chandler’ın bu görüşü, Owen’ın “The Critique That Doesn’t Bite: A Response to David Chandler’s’ Human Security: The Dog That Didn’t Bark” başlıklı çalışmada örnekler üzerinden eleştirilmektedir. Owen’a göre yeni güvenlik tehditlerinden biri olarak görülen aşırı yoksulluk, bir milyardan fazla insanı doğrudan etkilemektedir. İnsan

⁹¹ Paris, 2001: 90; King ve Murray, 2001: 590.

⁹² Oberleitner, 2002: 3; Dorn, 2003; Chandler, 2008 akt. Owen, 2008: 445; Caballero-Anthony, 2015: 54.

⁹³ Torun, 2017: 225.

⁹⁴ Farer, 2011: 43; Ersoy ve Uysal Oğuz, 2021: 160.

⁹⁵ Paris, 2004: 371.

⁹⁶ Paris, 2001: 92; Oberleitner, 2002: 11.

⁹⁷ Paris, 2001: 88.

⁹⁸ Newman, 2010: 82.

⁹⁹ Chandler, 2008: 428-435.

güvenliği bu yeni güvenlik tehditlerini abartmak yerine, daha önce göz ardı edilen küresel ölçekli güvenlik sorunlarını gündeme taşımaktadır.¹⁰⁰

Christie, insan güvenliğinin siyasi bir araç olarak benimsenmesi konusundaki isteğin “şaşırtıcı” olduğunu söyler. Bu yaklaşım, belirli konuları önceliklendirse de yalnızca kısa vadeli kazanımlar sağlayabilecek, uluslararası güvenlik sisteminde büyük bir değişime yol açamayacaktır.¹⁰¹ İnsan güvenliği yaklaşımını destekleyenler, güvenliği normatif temellere dayandırarak, evrensel insan haklarının temel alınmasının etik bir sorumluluk olduğunu savunur. İnsan güvenliği, bireyler ve toplulukların daha güvenli bir yaşam sürdürebilmesi için yeni fikirler geliştirmeyi ve politikalar uygulamayı sağlayan bir yaklaşımdır.¹⁰² Güvensizliği azaltmak ya da ortadan kaldırmak için, tepkilerin nasıl ve ne şekilde verilmesi gerektiğiyle ilgili farklı bakış açıları sunmaktadır.¹⁰³

İnsan güvenliği iki nedenden dolayı oldukça önemlidir. Birincisi, devlet merkezli güvenlik anlayışına karşı çıkmaktadır. İkincisi ise, karar vericilerin birey odaklı güvenlik politikaları benimsemesine öncülük etmektedir.¹⁰⁴ Oberleitner’a göre bu durum, uluslararası hukuk düzeninde normatif değişikliklere katkıda bulunabilecek ve gereksinimlerin karşılanmasına dönük girişimleri artıracaktır.¹⁰⁵ Tadjbakhsh ve Chenoy’un da belirttiği gibi insan güvenliği, normatif bir etik anlayışa sahiptir.¹⁰⁶ Uluslararası sistemdeki normatif ilkeleri şekillendirmekte ve geleneksel güvenlik yaklaşımlarından farklı olarak ideal koşullara odaklanmaktadır.

Thakur, geleneksel güvenlik çalışmalarının yüzeysel temellere dayandığını ve insan güvenliği yaklaşımının sorunların çözümünde daha etkili olabileceğini ileri sürer.¹⁰⁷ Ogata ve Cels ise bu yaklaşımın öneri niteliğinde olduğunu ve hükümetlerin, uluslararası kuruluşların, bilim insanlarının ve politika yapıcılarının insan güvenliğine ilişkin uygulamalarını hızlandıracağını ifade eder.¹⁰⁸ Sonuç olarak, insan güvenliği tartışmalı bir kavram olmaya devam etse de bu yaklaşımın bireyler ve toplulukların kırılganlıklarını belirlemede, gereksinimlerini öne çıkarmada ve bütüncül bir bakış açısı sunmada önemli bir rol oynadığına dair fikir birliği giderek artmaktadır.

Bu tez, geniş okulu temsil eden İnsani Kalkınma Raporu’nu referans alırken, bazı güvenlik alanlarının kapsamının yeni güvenlik tehditlerini de içerecek şekilde genişletilmesi

¹⁰⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Owen, 2008.

¹⁰¹ Christie, 2010: 169.

¹⁰² Gasper, 2010: 12.

¹⁰³ United Nations Trust Fund for Human Security, 2016: 17.

¹⁰⁴ Krause, 2009: 147.

¹⁰⁵ Oberleitner, 2005: 185.

¹⁰⁶ Tadjbakhsh ve Chenoy, 2007: 20.

¹⁰⁷ Thakur, 1999: 54.

¹⁰⁸ Ogata ve Cels, 2003: 273.

gerektiğini savunmaktadır. Rapor, toplumsal güvenliği tanımlarken kültürel ve etnik kimliği esas almakta, geleneksel yaşam tarzlarının korunmasının önemine değinmektedir. Gruplar arası ya da devletle etnik gruplar arası kimlik temelli çatışmaları, toplumsal güvensizliğin en önemli nedenleri arasında göstermektedir.¹⁰⁹ Ancak bu tez, toplumsal güvensizliği gruplar arası veya devletle etnik gruplar arası çatışmalarla sınırlandırmamaktadır. İnsan kaynaklı iklim değişikliği gibi yeni güvenlik tehditlerinin de toplumların yaşam tarzını ve kültürel kimliğini, çatışma ve savaş gibi geleneksel güvenlik tehditleri kadar etkileyebileceğini kabul etmektedir.

Kiribati ve Tuvalu'daki toplumsal güvenliği tehdit eden en büyük etmenlerden biri, yabancı ülkelere göçtür. Zorunlu göç olgusu, ülke içi ve uluslararası olmak üzere genellikle iki ana başlık altında incelenir. İklim değişikliğinin fiziksel etkileri nedeniyle bireyler ve toplulukların yaşam alanlarının yok olması ve zorunlu olarak ülke içi yer değiştirmeleri, İnsani Kalkınma Raporu'ndaki insan güvenliği tanımı ve kapsamına dayanarak ekonomik güvensizlik kategorisinde incelenmektedir. Öte yandan, Kiribati ve Tuvalu'daki toplulukların deniz seviyesinin yükselmesi ve aşırı hava olayları nedeniyle topraklarını kaybederek yabancı ülkelere göç etmeleri, toplumsal güvensizlik olarak değerlendirmektedir. Bu iki güvenlik alanı birbirinden bağımsız değildir. İklim değişikliğinin yol açtığı sorunlar, birden fazla güvenlik alanını aynı anda tehdit etmenin yanı sıra, bu alanlar arasında etkileşimlere ve çok boyutlu güvensizliklere de yol açabilmektedir. Bununla birlikte bu çalışmada, kodlamanın daha anlaşılır olması amacıyla, iklim değişikliğinin öncelikli olarak etkilediği güvenlik alanları dikkate alınmıştır. Değişen iklim koşullarının, toplumsal ve ekonomik güvensizliklere aynı anda neden olduğunu ifade eden metinler ise ayrıca incelenmiştir.

Ülke içi zorunlu göç ile uluslararası zorunlu göç arasındaki fark, somut bir örnekle açıklanabilir. Güney Tarawa'da yaşayan bir kişinin, iklim değişikliği nedeniyle adanın iç bölgelerine ya da başka bir Kiribati adasına taşınması, genellikle barınma sorunu ve gelir kaybı gibi ekonomik zorluklara yol açmaktadır. Oysa, deniz seviyesinin yükselmesi ve aşırı hava olayları nedeniyle toprakları sular altında kalan Kiribati halkının yabancı ülkelere göç etmesi, esasen bireylerin kimlikleri ve kültürleri için varoluşsal bir tehdittir.

Bu tez, İnsani Kalkınma Raporu'ndaki kişisel güvensizlik tanımını da ele almaktadır. Rapora göre kişisel güvensizlik, ani ve öngörülemeyen şiddet olaylarının insan hayatını tehdit etmesi durumudur. Bu tehditler; “devletten gelen tehditler (fiziksel işkence), diğer devletlerden gelen tehditler (savaş), insan gruplarından gelen tehditler (etnik gerilim), birey veya çetelerden diğer birey veya çetelere yönelik tehditler (suç, sokak şiddeti), kadınlara yönelik tehditler (tecavüz, aile içi şiddet), çocuklara yönelik tehditler (çocuk istismarı) ve bireyin kendisine

¹⁰⁹ UNDP, 1994: 31-32.

yönelik tehditleri (intihar, uyuşturucu kullanımı)” olmak üzere çeşitli şekillerde sınıflandırılır.¹¹⁰ Kişisel güvenlik ise, bireylerin hayatını tehdit eden fiziksel şiddetin yokluğudur. Buradan da anlaşılacağı üzere rapor, kişisel güvenliğe yönelik tehditleri dar bir çerçeveden tanımlayıp yorumlamaktadır. Ancak, iklim değişikliği gibi yeni güvenlik tehditlerinin de bu güvenlik alanını doğrudan ve dolaylı olarak etkileyebileceği unutulmamalıdır. Ani ve öngörülemeyen afetler sonucunda meydana gelen can kayıpları doğrudan tehdit oluştururken, afetlerin ardından ortaya çıkan çevresel bozulma, su ve gıda krizi gibi sorunlar toplumsal huzursuzluklara, bireyler arası çatışmalara ve suç oranlarında artışa neden olarak kişisel güvenliğı dolaylı yoldan tehdit edebilmektedir.

Çalışmanın ikinci ve üçüncü bölümlerinde belirtildiğı üzere, Kiribati ve Tuvalu’nun ulusal belgeleri, iklim değişikliğini “insan yaşamına yönelik bir tehdit” olarak tanımlamakta, iklim değişiklikle mücadeleyi ise “hayatta kalma meselesi” olarak açıklamaktadır. Ayrıca, bu tür doğrudan ve dolaylı tehditler, kadınlar, çocuklar ve özel gereksinimli bireyler için daha büyük riskler oluşturmaktadır. Bu nedenle kişisel güvenlikle ilgili çalışmalarda, bu sosyal grupların karşılaştığı güvenlik tehditlerine ve bu tehditlere yönelik etkili çözüm önerilerine öncelik verilmelidir.

Bu tez, İnsani Kalkınma Raporu’nda yer alan siyasi güvenlik tanımını ve kapsamını da incelemektedir. Rapora göre siyasi güvenlik, temel insan haklarına saygı gösterilen bir toplumda var olabilme durumudur. Siyasi güvensizlik ise, özellikle otoriter rejimlerdeki kötü muamele, askeri müdahale ve sistematik işkence gibi insan hakları ihlalleriyle ilişkilendirilmektedir.¹¹¹ Anlaşılacağı üzere, siyasi güvenlikte de toplumsal ve kişisel güvenlikte olduğu gibi, geleneksel güvenlik tehditleri ve bu tehditlerle başa çıkma yolları öncelenmektedir. Raporun yayımlandığı dönemdeki uluslararası ortamın niteliğı, güvenlik algıları ve ülkelerin iç dinamikleri, güvenlik alanlarının dar bir bakış açısıyla açıklanmasında kuşkusuz etkili olmuştur. Ancak, iklim değişikliğinin bireyler ve topluluklar üzerindeki etkileri siyasi güvenliğı de tehdit etmeye başladığından, güvenlik tehditlerinin kapsamının yeniden değerlendirilmesi zorunlu hâle gelmiştir.

Mevcut iklim senaryolarının gerçekleşmesi durumunda, aşırı hava olayları ve deniz seviyesinin yükselmesi, orta ve uzun vadede Tuvalu ve Kiribati’yi sular altında bırakarak toprakları ve sınırları ortadan kaldıracak ve yerleşik nüfusu tehdit edecektir. Daha önce ifade edildiğı gibi bu durum, uluslararası hukuk çerçevesinde devletin sahip olması gereken unsurların kaybolmasına yol açacaktır. İnsani Kalkınma Raporu, siyasi güvensizliğı devletlerin

¹¹⁰ UNDP, 1994: 30-31.

¹¹¹ UNDP, 1994: 33.

yönetim biçimlerine bağlı olarak halklarına uyguladığı insan hakları ihlalleri çerçevesinde ele alırken, bu tez, iklim değişikliği nedeniyle devlet kavramının kaybolmasına ve bireyin güvenliğini koruyacak bir otoritenin yokluğuna da dikkat çekmektedir.

2.2.2. İnsan Güvenliğini Sağlamanın Yolları

Literatürde insan güvenliğini sağlama yolları önemli bir tartışma konusudur. Bu bağlamda önleme, koruma, insan hakları, yoksulluk, kırılganlık, insani kalkınma, aşağıdan yukarıya yaklaşım, aktif katılım ve güçlendirme gibi kavramlar öne çıkmaktadır. Lonergan'a göre güvenlik belirli koşullara bağlıdır. Bireyler ve toplumlar, güvenlik tehditlerini azaltacak veya onlara uyum sağlayacak yeteneklere ve özgürlüğe sahip olmalı, karar alma süreçlerine aktif katılım gösterebilmelidir.¹¹² İnsan Güvenliği Şimdi ise, insan güvenliğinin sağlanabilmesi için dört temel ögeye odaklanır: Kapsamlı bir büyümenin teşvik edilmesi ve aşırı yoksulluğun azaltılması ya da ortadan kaldırılması; geçim kaynaklarının sürdürülebilirliği ve insan onuruna yaraşır işlerin desteklenmesi; ekonomik krizlerin ve doğal afetlerin önlenmesi veya kontrol altına alınması; her türlü risk ve tehdiye karşı sosyal korumanın sağlanması.¹¹³

İklim değişikliği, ozon tabakasının incilmesi, deniz kirliliği, biyoçeşitlilik kaybı, suya erişim sorunu ve çölleşme gibi küresel çevre sorunlarının insan güvenliği üzerindeki etkilerini inceleyen Soroos'a göre bu tehditleri önlemek, güvenliğini sağlamanın en önemli yollarındandır.¹¹⁴ Benzer şekilde, McDonald da reaktif çabalar yerine proaktif yaklaşımları önceler. Tehditler gerçekleşmeden gerekli önlemler alınırsa, küresel sağlık sorunları başta olmak üzere birçok güvenlik tehdidi ortadan kaldırılabilecektir.¹¹⁵

King ve Murray, güvenliğin geliştirilmesi için risk değerlendirmesi, koruma, önleme ve tazminat olmak üzere dört farklı unsura dikkat çeker. Risk değerlendirmesi, genelleştirilmiş yoksulluk kategorisinde yer alan toplumların karşılaştığı risklere ilişkin bilgilerin artırılmasını ve ilgili yerlere aktarılmasını içerirken; önleme, riskleri azaltmaya yönelik çabaları; koruma, risklerin gerçekleşmesi durumunda meydana gelen kayıp ve zararları azaltan eylemleri; tazminat ise genelleştirilmiş yoksulluk kategorisinde yer alanlara mali veya ayni ödemeleri kapsar.¹¹⁶

Chinkin ve Kaldor, güvenliğini sağlamak için aşağıdan yukarıya yaklaşım, yerel mülkiyet, aktif katılım, hukukun üstünlüğü ve etkili çok taraflılık gibi kavramları vurgular. Ayrıca insan

¹¹² Lonergan, 1999 akt. Brklacich, Chazan, ve Bohle, 2010: 37.

¹¹³ Commission on Human Security, 2003: 75.

¹¹⁴ Soroos, 2010: 178.

¹¹⁵ McDonald, 2010: 54-55.

¹¹⁶ King ve Murray, 2001: 585-586.

hakları da insan güvenliğinin temel öğelerinden biridir ve birbirlerini tamamlamaktadır.¹¹⁷ İnsan hakları, güvensizliği büyük ölçüde önlemekte ve insan güvenliğine kavramsal ve normatif bir temel kazandırarak güvenlik kavramını zenginleştirmektedir.¹¹⁸ Sen'e göre, "insan haklarına saygı duymak, insan güvenliğini korumanın özüdür."¹¹⁹ Petrovsky ise, insan güvenliği ve insan haklarının birbirlerine bağlı olduğunu, her iki kavramın da yoksulluk ve şiddet gibi güvensizlik türlerini kapsayan evrensel kaygılarla ilgilendiğini ifade eder. Bununla birlikte, güvenlik tehditleri ve riskleri bireyler, toplumlar, ülkeler ve bölgelere göre farklılıklar gösterdiğinden, insan güvenliğinin insan haklarına eşit şekilde öncelik vermeyebileceğinin de altını çizer.¹²⁰

Kırılganlık azaldıkça güvenlik artmaktadır. Dolayısıyla insan güvenliğini geliştirmenin bir diğer yolu, kırılganlık sorununu azaltmaktır.¹²¹ Brklacich vd. ye göre insan güvenliği, kırılganlıklarla baş etme ve çevresel değişimlere tepki verebilme yeteneğiyle ilişkilidir.¹²² Adger'a göre "çevresel ve sosyal zorluklara karşı hassas olma durumu" olarak tanımlanan kırılganlık, ancak bireyler ve toplumların dirençliliğini teşvik eden politika ve stratejilerle azaltılabilecektir.¹²³

İnsan güvenliği, bireyler ve toplumların bilinçli seçimler yapabilmesini ve başkalarının temel hak ve özgürlüklerini ihlal etmeden kendi adına hareket edebilmesini sağlar. Bireyler ve toplumların karar alma süreçlerine aktif katılımı da bunun önemli bir parçasıdır.¹²⁴ Aktif katılım, yurttaşların yaşadığı çevreye dair farkındalığını artırarak mantıklı kararlar alabilmelerini sağlar.¹²⁵ Aynı zamanda, kaygı ve istekleri dile getirme ve gereksinimleri karşılama olanağı sunduğundan, kırılgan grupların güçlendirilmesine de katkıda bulunur.¹²⁶ Glasius ve Kaldor, bireylerin devlet tarafından korunmasıyla sınırlandırılan bir güvenlik yaklaşımına karşı çıkar. Devletler, bireyleri korumanın yanı sıra, onları güçlendirmeye yönelik girişimlere de yer vermelidir.¹²⁷ İnsan Güvenliği Komisyonu'nun da belirttiği gibi güçlendirme, "insanların zor koşullara karşı daha dirençli olmalarına yardımcı olur."¹²⁸

Bir ülkenin gelişimi için alınan kararların, diğerlerinin gücünü, insanlığını, onurunu ve bütünlüğünü tehlikeye atmaması gerektiği vurgulanır. Ancak, gelişmiş ülkeler ulusal güvenliklerini korumaya çalışırken, bazen böyle bir yola başvurarak diğerlerini göz ardı

¹¹⁷ Thakur, 1999: 56; Sen, 2000: 9.

¹¹⁸ Oberleitner, 2002: 26-28; Ogeta ve Cels, 2003: 275.

¹¹⁹ Sen, 2000: 10-11.

¹²⁰ Petrovsky, 2005: 32.

¹²¹ Ullman, 1983: 146.

¹²² Brklacich, Chazan, ve Bohle, 2010: 37.

¹²³ Adger, 2006: 268-278; Chandler, 2012: 217.

¹²⁴ Commission on Human Security, 2003: 4.

¹²⁵ Council of Europe, tarih yok.

¹²⁶ Chinkin ve Kaldor, 2017: 493.

¹²⁷ Glasius ve Kaldor, 2005: 12.

¹²⁸ Commission on Human Security, 2003: 10.

edebilmektedir.¹²⁹ Waisová, bu tür durumların engellenebilmesi için güvenliğin bazı durumlarda uluslararası kamu malı olarak değerlendirilmesi gerektiğini öne sürer.¹³⁰ Uluslararası kamu malı, en basit anlamıyla, “dünyadaki tüm insanların kullanımına açık olan ve onlara fayda sağlayan bir hizmet programıdır.” Ancak bu, herkesin aynı faydayı elde ettiği anlamına gelmemektedir. Bireyler, yaşam koşullarına bağlı olarak bu yaklaşımdan farklı şekillerde etkilenebilir. Örneğin sıtma tedavisi, İzlanda’da yaşayan birine kıyasla, Uganda’da yaşayan biri için daha yaşamsaldır. Ancak, hastalık riskinin ortadan kaldırılması herkese eşit yarar sağlayacaktır.¹³¹

Devletler yeni güvenlik tehditleriyle tek başlarına mücadele edebilecek kapasitelerden büyük ölçüde yoksun olduğundan, insan güvenliğinin geliştirilmesi için çeşitli aktörlerin katılımını içeren çok taraflı bir iş birliğine gereksinim duyulur. Etkili çok taraflılık, ulusal ve uluslararası kurumlar, sivil toplum kuruluşları (STK’lar), bireyler ve topluluklar gibi devlet dışı aktörlerin de dâhil olduğu kolektif bir eylemi ifade eder.¹³² STK’lar, yoksulluğu ve eşitsizliği azaltmayı ya da ortadan kaldırmayı amaçlayan politikaların yürütülmesinde önemli aktörlerdir.¹³³ Güvenlik tehditlerine karşı savunmasız olan bireyler ve toplulukların haklarını savunarak “zayıfların sesi” olmaktadır.¹³⁴ Ayrıca, politika üretme sürecinde deneyim ve teknik uzmanlıklarını paylaşmakta, insanları tehditler ve riskler konusunda bilgilendirmekte, yerel ve küresel sorunların çözülmesi için insani ve finansal kaynakları harekete geçirmektedirler.¹³⁵ Kurumlar ise, temel sağlık hizmetlerinin sağlanması, insan hakları ihlallerinin önlenmesi, silahsızlanmanın denetlenmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi gibi alanlarda önemli rol oynamaktadır.¹³⁶ Devletler, bu aktörlerle iş birliği içinde bireyler ve toplulukların gereksinimlerini karşılamak için adımlar atmalıdır.¹³⁷

İnsani kalkınma, insan güvenliğinin tamamlayıcı öğelerinden biridir. Bu kavram, “insan yaşamına yönelik engellerin ortadan kaldırılması sürecini” ifade eder.¹³⁸ Bu engeller, ekonomist Haq tarafından geliştirilen ve UNDP tarafından yayımlanan insani kalkınma endeksi raporlarında yer almaktadır. Ogata’ya göre, insan güvenliğinin kalkınmayla yakın bir ilişkisi vardır ve Haq, insani kalkınma ile yaşam kalitesini artırmayı ve insan güvenliğini geliştirmeyi amaçlamaktadır.¹³⁹

¹²⁹ O’Brien vd., 2013: 15.

¹³⁰ Waisová, 2003: 67.

¹³¹ Morrissey, Velde ve Hewitt, tarih yok.

¹³² Chinkin ve Kaldor, 2017: 493.

¹³³ Commission on Human Security, 2003: 88.

¹³⁴ Ward, 2007: 44-58.

¹³⁵ Axworthy, 2001: 20-23.

¹³⁶ Ward, 2007: 44-58.

¹³⁷ King ve Murray, 2001: 607; Glasius ve Kaldor, 2005: 13; Smith ve Whelan, 2008: 21-22.

¹³⁸ Sen, 2000: 8.

¹³⁹ Ogata, 2005: 20-21.

İnsani Kalkınma Raporu'na göre insani kalkınma, uzun ömür, bilgi ve insanca yaşama standardıyla ölçülür.¹⁴⁰ Yeterli beslenme ve sağlıklı yaşam gibi ölçütler, yaşam süresi beklentisini artırmaktadır. Okuryazarlık oranının yüksek olması, kaliteli eğitimin temelini oluşturmakta ve bu eğitimle elde edilen bilgi, üretken bir yaşama ve kalkınmaya katkı sağlamaktadır. İnsanca yaşama standardı ise, kişi başına düşen GSYİH başta olmak üzere kaynaklara yeterli erişimle ilişkilidir.¹⁴¹ Nsiah-Gyabaah, insan güvenliği ve kalkınmanın iç içe geçen kavramlar olduğunu ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine¹⁴² ulaşılmadan, güvenliğin geliştirilemeyeceğini iddia etmektedir (Şekil 1.1).¹⁴³

Şekil 1.1 İnsan Güvenliğini ve Kalkınmayı Etkileyen Unsurlar¹⁴⁴

¹⁴⁰ İnsani kalkınma göstergeleri ve yıllık insani kalkınma endeksi raporları için bkz. UNDP, “Human Development Index (HDI)”, tarih yok, <https://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi> (Erişim tarihi: 24.03.2022).

¹⁴¹ UNDP, 1994: 11-12.

¹⁴² Son birkaç on yılda, yoksulluğun azaltılmasına yönelik daha kapsamlı bir kalkınma çerçevesi oluşturmayı amaçlayan uluslararası girişimler belirgin şekilde artmıştır. Bu bağlamda, Eylül 2000’de Birleşmiş Milletlere üye yüz seksen dokuz ülkenin kabul ettiği ve 2015 yılına kadar gerçekleştirilmesi hedeflenen Bin Yıl Kalkınma Hedefleri, kalkınma politikalarında önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Bin Yıl Kalkınma Hedefleri şunlardır: (1) aşırı yoksulluğun ve açlığın ortadan kaldırılması, (2) evrensel temel eğitimin sağlanması, (3) kadınların güçlendirilmesi ve cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi, (4) çocuk ölümlerinin azaltılması, (5) anne sağlığının geliştirilmesi, (6) sıtma, HIV/AIDS ve diğer hastalıklarla mücadele edilmesi, (7) çevresel sürdürülebilirliğin teşvik edilmesi, ve (8) kalkınma için evrensel bir ortaklığın kurulmasıdır.¹⁴² Eylül 2015 tarihli Birleşmiş Milletler Genel Kurulu toplantısında alınan kararla, 2030 yılına kadar on yedi tematik alanda gerçekleştirilmesi öngörülen hedefler belirlenmiştir: (1) yoksulluğa son, (2) açlığa son (3) sağlıklı bireyler, (4) nitelikli eğitim, (5) toplumsal cinsiyet eşitliği, (6) temiz su ve sıhhi koşullar, (7) erişilebilir ve temiz enerji, (8) insan onuruna yaraşır işler ve ekonomik büyüme, (9) sanayi, yenilikçilik ve altyapı, (10) eşitsizliklerin azaltılması, (11) sürdürülebilir şehir ve yaşam alanları, (12) sorumlu tüketim ve üretim, (13) iklim eylemi, (14) sudaki yaşam, (15) karasal yaşam, (16) barış, adalet ve güçlü kurumlar ve (17) hedefler için ortaklıklar. Ayrıntılı bilgi için bkz. UNDESA, <https://sdgs.un.org/goals> (erişim tarihi: 12.04.2022).

¹⁴³ Nsiah-Gyabaah, 2010: 248.

¹⁴⁴ Nsiah-Gyabaah, 2010: 248.

Şekil 1.1, insan güvenliği ile kalkınma arasındaki ilişkiyi çok boyutlu bir çerçevede ele almakta ve bu ilişkiyi çevresel, ekonomik, siyasal, sağlık, dini-kültürel ve dış kaynaklı güvensizlik alanları üzerinden göstermektedir. Bu güvensizlikler bireylerin yaşam kalitesini düşürürken kalkınma süreçlerine de zarar vermektedir. Model, özellikle iklim değişikliği, savaşlar, yoksulluk, hastalıklar, küreselleşme gibi unsurların kalkınma açısından risk oluşturduğunu ve sürdürülebilir kalkınmaya ulaşılmadan insan güvenliğinin tam olarak sağlanamayacağını vurgulamaktadır. Bununla birlikte Şekil 1.1., bu tezde esas alınan insan güvenliği tanımını doğrudan yansıtmamakta, literatürde yer alan farklı yaklaşımlardan birini örneklemek amacıyla kullanılmaktadır. Daha önce belirtildiği üzere tez kapsamında insan güvenliği, 1994 tarihli İnsani Kalkınma Raporu'nda yer alan tanım doğrultusunda ele alınmaktadır.

2.3. İklim Güvenliği

İklim güvenliği, en yalın hâliyle, “iklim değişikliğinin güvenlik üzerindeki etkilerini inceleyen siyasi ve politik bir çerçeve olarak” tanımlanabilir.¹⁴⁵ İklim değişikliği giderek küresel bir krize dönüştüğünden, siyasi ve politik çalışmaların gündemine ancak son yıllarda girebilmiştir. Oysa, iklim güvenliğiyle ilgili bilimsel ve akademik araştırmalar 1970’li yıllara kadar gitmektedir. Roma Kulübü tarafından 1972 yılında yayımlanan *Büyümenin Sınırları* (Limits of Growth), iklim-güvenlik ilişkisini ortaya koyan ilk çalışmalardandır. Raporda, fosil yakıtlara dayalı sanayileşmenin, hızlı nüfus artışının ve gıda üretimindeki zorlukların devam etmesi durumunda, güvenlik tehditlerinin sayısının ve büyüklüğünün artacağı vurgulanmıştır.¹⁴⁶ Brown tarafından 1986 yılında yayımlanan “Redefining National Security” başlıklı çalışma ise, güvenlik kavramının, sınırların korunması yerine ekosistemlerin sürdürülebilirliğiyle daha ilişkili hâle geldiğini belirtmiş ve farklı güvenlik tehditleriyle referans nesnelerini öne çıkarmıştır.¹⁴⁷

İklim-güvenlik ilişkisi günümüzde farklı bakış açılarıyla ele alınmaktadır. Floyd, şiddetli çatışmalara yol açan bir etken olarak iklim değişikliği, ulusal güvenliğe yönelik bir tehdit olarak iklim değişikliği ve bireylere yönelik bir tehdit olarak iklim değişikliği olmak üzere üç farklı söylem geliştirirken;¹⁴⁸ Jones ve Sullivan, çevresel güvenlik, insan güvenliği ve jeopolitik güvenlik üzerine odaklanır.¹⁴⁹ McDonald ise, ulusal güvenlik, insan güvenliği, uluslararası güvenlik ve ekolojik güvenlik olmak üzere dört temel güvenlik söylemi üzerinde

¹⁴⁵The Transnational Institute, “What is Climate Security?”, 12 Ekim 2021, <https://www.tni.org/en/publication/primer-on-climate-security#1> (erişim tarihi: 11.10.2022).

¹⁴⁶ Meadows vd., 1972.

¹⁴⁷ Brown, 1986; Dalby, 1992: 515.

¹⁴⁸ Floyd, 2015: 123; Andersson, 2022: 18.

¹⁴⁹ Jones ve Sullivan, 2020: i.

durur.¹⁵⁰ Güvenlik tehdidinin doğası, kimin/neyin güvenliğinin sağlanacağı, güvenliği kimin sağlayacağı ve güvenliğin hangi araçlarla sağlanacağına yönelik farklı yaklaşımlar, iklim güvenliği söylemlerini de çeşitlendirmektedir. Bu tez, McDonald'ın dört temel güvenlik alanını kapsamlı bir şekilde sınıflandıran güvenlik söylemlerini inceleyecektir.

2.3.1. Ulusal Güvenlik Sorunu Olarak İklim Değişikliği

Egemenlik, askeri güç, sınırların korunması ve toprak bütünlüğü, ulusal güvenliğin temel konu ve kavramlarıdır. İklim değişikliğini ulusal güvenlik ekseninde ele alan çalışmalar da genellikle bunlar üzerine odaklanır. Konuya ilişkin erken dönem çalışmaları, iklim-güvenlik ilişkisini çoğunlukla silahlı çatışmalar bağlamında incelemiştir. Homer-Dixon, tarım arazilerinin bozulması ve toprak kaybı, ormansızlaşma ve tatlı su kaynaklarının kirlenmesi gibi silahlı çatışmaya yol açabilecek çevresel sorunları sıralarken, iklim değişikliğini de bu listeye eklemiştir.¹⁵¹ Gleick ise, iklim değişikliğinin su kaynakları üzerindeki baskısının doğal kaynakların kontrolü için rekabete yol açacağını, bunun da bölgesel çatışmaları artırarak ulusal güvenliği tehdit edeceğini öne sürmüştür.¹⁵²

Schwartz ve Randall tarafından 2003 yılında yayımlanan *Ani Bir İklim Değişikliği Senaryosu ve ABD Ulusal Güvenliğine Etkileri* (An Abrupt Climate Change Scenario and Its Implications for United States National Security) başlıklı rapor, değişen iklim koşullarının sınır yönetimini zorlaştırdığını, çatışma olasılığını artırdığını ve ekonomik sorunları derinleştirdiğini belirtmiştir. Rapora göre, iklim değişikliği konusu yalnızca bilimsel tartışmalarla sınırlı kalmamalı, ulusal güvenlik kapsamında da değerlendirilmelidir.¹⁵³ CNA tarafından aynı yıl yayımlanan *Ulusal Güvenlik ve İklim Değişikliği Tehdidi* (National Security and the Threat of Climate Change) raporu da iklim değişikliğini ulusal güvenlik meselesi olarak ele almıştır. Rapora göre, değişen iklim koşulları kitlesel göçlere ve siyasi istikrarsızlığa yol açtığından, ulusal güvenlik ve savunma stratejilerine dâhil edilmelidir.¹⁵⁴ 2000'li yıllardan sonra CIA, ABD Enerji Bakanlığı ve ABD Donanması gibi diğer kurumlar da iklim-güvenlik ilişkisini ele alan çalışmalara ağırlık vermiştir.¹⁵⁵

ABD'nin yanı sıra Birleşik Krallık, Avustralya, Kanada, Finlandiya, Rusya, Almanya, İsveç ve Yeni Zelanda gibi birçok ülke, aynı tarihlerde iklim güvenliğini savunma planlamalarına, istihbarat değerlendirmelerine ve askeri operasyonlarına dâhil etmeye

¹⁵⁰ McDonald, 2013: 42;

¹⁵¹ Homer-Dixon, 1994: 6.

¹⁵² Gleick, 1991: 99.

¹⁵³ Schwartz ve Randall, 2003: 1-3.

¹⁵⁴ CNA Corporation, 2007: 3-8.

¹⁵⁵ Mead ve Snider akt. Briggs, 2012: 1053.

başlamıştır.¹⁵⁶ 2000-2007 yıllarında İngiliz Hükümeti Baş Bilim Danışmanı (Chief Scientific Advisor) olan David King, 11 Eylül terör saldırısından birkaç yıl sonra yaptığı bir konuşmada, iklim değişikliğini “uluslararası terörizmden bile daha büyük bir güvenlik tehdidi” olarak tanımlamıştır.¹⁵⁷ Kongolu bir temsilci, 2007 tarihli Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nde şu ifadeleri kullanmıştır: “İnsanlar toprak, su ve kaynaklar için savaşmaktadır, ancak iklim değişikliği geçmişteki çatışmaların hepsini gölgede bırakacaktır.”¹⁵⁸

İklim değişikliğinin sınırlı kaynaklar üzerindeki baskısının şiddetli çatışmaları tetiklediğine dair bulgular giderek artmaktadır. UNEP tarafından hazırlanan bir rapora göre iklim değişikliği, Darfur’daki çatışmaların en önemli sebeplerindendir. Bölgedeki yağışların son kırk yılda %30 oranında azalması, suya erişim sorununu artırmış, gıda üretimini azaltmış ve silahlı çatışmaların yaşanmasına zemin hazırlamıştır. Bu çatışmalar sonucunda, iki yüz bin insan ölmüş ve yaklaşık üç milyon insan yerinden edilmiştir.¹⁵⁹ Benzer bir durumun Suriye İç Savaşı’nda da yaşandığı düşünülmektedir. Araştırmalara göre, 2007-2010 yıllarında bölgede yaşanan kuraklık, gıda üretimine zarar vererek çiftçilikle geçinen yaklaşık bir buçuk milyon insanın kentlere göç etmesine yol açmıştır. Demografik yapının hızla değişmesinin yanı sıra artan gıda sorunu, giderek kötüleşen yaşam koşulları ve hükümetin sorunlara çözüm üretememesi, iç savaşa ortam hazırlamıştır.¹⁶⁰

Büyük ölçekli şiddetli çatışmalar, politika yapıcılar ve hükümetleri kaygılandıran en önemli ulusal güvenlik sorunlarından. İklim-güvenlik ilişkisini ele alan çalışmalar ve söylemler, sınırlı kaynaklar üzerinden meydana gelebilecek çatışmalara ve bunların ulusal güvenliğe yönelik etkilerine odaklanır. İklim değişikliğini ulusal güvenlik meselesi olarak değerlendiren politika yapıcılar, çatışmaları engellemek ve güvenliği sağlayabilmek amacıyla askeri kapasiteyi artırma yoluna başvurur.¹⁶¹

2.3.2. İnsan Güvenliği Sorunu Olarak İklim Değişikliği

Literatürdeki ikinci söyleme göre iklim değişikliği, insan güvenliğine yönelik en büyük tehditlerden biridir. Bu çerçevede, bireylerin ve toplulukların iklim değişikliği nedeniyle karşılaştığı risklerin azaltılması, mümkünse tamamen ortadan kaldırılması hedeflenmektedir. Gönenç ve Kibaroglu’nun ifade ettiği gibi, iklim değişikliğine insan güvenliği ekseninden

¹⁵⁶McDonald, 2013: 42; Transnational Institute, “Primer on climate security”, <https://www.tni.org/en/publication/primer-on-climate-security#1> (Erişim tarihi: 03.09.2022); Dalby, 2018: 532.

¹⁵⁷BBC News, “Global warming ‘biggest threat’”, 9 Ocak 2004, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/3381425>. (Erişim tarihi: 03.09.2022). akt. Brown vd., 2007: 1142.

¹⁵⁸Beckett, 2007: 54.

¹⁵⁹Brown vd., 2007: 1143.

¹⁶⁰Kelley vd., 2015; Phillis, 2018: 26.

¹⁶¹Barnett, 2003: 8.

yaklaşmak, sorunu sosyoekonomik boyutuyla tartışmayı, sürdürülebilir kalkınma ve çevresel adalet gibi kavramlar çerçevesinde ele almayı gerektirir.¹⁶²

IPCC tarafından yayımlanan değerlendirme raporları, değişen iklim koşullarının insan güvenliği açısından oluşturduğu risk ve tehditleri bilimsel verilerle kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır. 2021 tarihli *Altıncı Değerlendirme Raporu*'na göre deniz seviyesinin yükselmesi ve aşırı hava olayları, özellikle küçük ada ülkelerinde, Arktika'da ve Afrika'nın az gelişmiş ülkelerinde yaşayan topluluklar için varoluşsal bir tehdit oluşturmaktadır.¹⁶³

ABD Eski Başkan Yardımcısı Al Gore'un iklim değişikliğiyle ilgili çalışmaları üzerine 2007 yılında aldığı Nobel Barış Ödülü, söylemin uluslararası alanda güçlenmesine yardımcı olmuştur.¹⁶⁴ Aynı şekilde, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 2009 tarihli raporu, iklim değişikliğinin yalnızca ulusal güvenliği değil; gıda, su ve barınma gibi temel insan gereksinimlerine erişimi de tehdit eden çok boyutlu bir güvenlik sorununa dönüştüğünü vurgulamıştır. Raporda ayrıca, etkili azaltım ve uyum politikalarının geliştirilmesi için bireylerin ve toplulukların güvenliğine odaklanılması gerektiğinin altı çizilmiştir.¹⁶⁵

Son yıllarda, iklim değişikliğinin bir güvenlik meselesi olarak çerçevelenmesine yönelik artan akademik ilgi, bu sürecin etik boyutuna da dikkat çekmektedir. Baysal vd., Rita Floyd'un geliştirdiği "adil güvenlikleştirme" (just securitization) kuramı üzerinden, iklim güvenliği yaklaşımının normatif ilkelerle desteklenmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu kurama göre, bir güvenlikleştirme sürecinin meşru kabul edilebilmesi için referans nesnesinin etik açıdan savunulabilir olması ve verilen tepkilerin orantılı ve samimi olması gerekir. Bu çerçevede, insanı referans nesnesi olarak merkeze almak hem pragmatik hem de kapsayıcı bir çözüm önerisi olarak değerlendirilmektedir.¹⁶⁶

İnsan güvenliği yaklaşımı, günümüzde bireyler ve toplulukların refahını ve direncini artırmaya yönelik uyum ve azaltım çabalarını ele almaktadır. Birleşmiş Milletlere bağlı kuruluşlar, bu yaklaşımı temel alarak çeşitli çözüm stratejileri üretmektedir. Paris İklim Anlaşması, bu anlayışın en somut ve güncel örneklerinden biridir. Öte yandan, birçok devletin geleneksel güvenlik kaygıları, insan merkezli azaltım ve uyum politikalarının tam anlamıyla uygulanmasını engellemeye devam etmektedir.

İklim değişikliği, devletlerin tek başına üstesinden gelemeyeceği küresel bir krizdir. Dolayısıyla, insan güvenliğini esas alan etkili iklim politikalarının oluşturulabilmesi için devletlerin yanı sıra bireylerin, STK'ların, yerel yönetimlerin, bölgesel ve uluslararası

¹⁶² Gönenç ve Kibaroglu, 2017: 5.

¹⁶³ IPCC, 2021: 1647, 2363, 2579, 3364.

¹⁶⁴ Elliot, 2010: 4.

¹⁶⁵ McDonald, 2013: 46.

¹⁶⁶ Baysal vd. 2023.

kuruluşların da karar alma süreçlerine aktif olarak katılması; iş birliğine dayalı, çok aktörlü bir yönetim anlayışının benimsenmesi büyük önem taşımaktadır.¹⁶⁷

2.3.3. Uluslararası Güvenlik Sorunu Olarak İklim Değişikliği

İklim güvenliği söylemlerinin üçüncüsü, iklim değişikliğini uluslararası güvenlik açısından bir tehdit olarak tanımlar. McDonald'a göre bu söylem, statüko ve istikrara yönelik tehditlere ve enternasyonalizme odaklanarak ulusal güvenlik ile insan güvenliği arasında bir yerde konumlanmaktadır.¹⁶⁸

1987 yılında Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (UNWCED) tarafından yayımlanan *Ortak Geleceğimiz* (Our Common Future) başlıklı rapor, çevre sorunlarının yerel, bölgesel ve küresel ölçekli tehdit ve risklerine yoğunlaşarak çevre sorunlarının uluslararası güvenlik gündeminde kapsamlı bir şekilde ele alınması gerektiğini ileri sürmüştür. Rapora göre sanayileşmeye bağlı zenginliğin “yan etkisi” olarak görülen çevre sorunları, az gelişmiş ve gelişmekte olan hemen her ülkenin güvenliğini tehdit etmekte ve insan yaşamını zorlaştırmaktadır.¹⁶⁹ Atmosferde biriken karbondioksit ve diğer gazların neden olduğu küresel ısınma ise, uluslararası güvenliğe yönelik en kaygı verici çevresel tehditlerden biri olarak nitelendirilmiştir.¹⁷⁰

1992 tarihli Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda yüz doksan altı ülke tarafından imzalanan İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS), konuya ilişkin en önemli uluslararası belgelerden biridir. Sözleşmede, değişen iklim koşullarının tüm ülkeler için bir güvenlik tehdidi olduğu kabul edilmiş ve tarafların, emisyonlarını iklim sistemini tehlikeye atmayacak şekilde dengelemeleri gerektiği belirtilmiştir.¹⁷¹

2000'li yıllardan sonra, iklim değişikliğini uluslararası güvenlikle ilişkilendiren çalışmalar artmıştır. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, iklim değişikliğini bir güvenlik tehdidi olarak ilk kez 2007 yılında kabul etmiştir. Aynı tarihlerde Avrupa Konseyi, iklim değişikliğiyle başa çıkmanın uluslararası güvenlik için bir gereklilik olduğuna vurgu yapmıştır.¹⁷² 2006 yılında yayımlanan *Stern Raporu* (Stern Review), iklim değişikliğinin küresel GSYİH'nin %20'sine denk gelen maliyetler yaratacağını öngörmüştür. Rapora göre değişen iklim koşulları, tek bir devletin karşılayamayacağı büyüklükte ek maliyetler ortaya çıkardığından, uluslararası iş birliğine duyulan gereksinim giderek artmıştır.¹⁷³

¹⁶⁷ Beckett, 2007: 57; Elliot, 2010: 15.

¹⁶⁸ McDonald, 2013: 47.

¹⁶⁹ UNWCED, 1987: 5.

¹⁷⁰ UNWCED, 1987: 242; Brown, 1989: 522.

¹⁷¹ UN, 1992: 2-4.

¹⁷² Mabey vd. 2011: 21.

¹⁷³ Stern, 2006 akt. McDonald, 2013: 43.

Siyasi liderler bu konuyu son yıllarda uluslararası gündem maddesi hâline getirmiştir. Barack Obama, Ocak 2015'te "gelecek kuşaklar için iklim değişikliğinden daha büyük bir meydan okuma olmadığının" altını çizmiştir.¹⁷⁴ Joe Biden, iklim değişikliğini "günümüzün varoluşsal tehdidi" olarak tanımlamış,¹⁷⁵ Ocak 2021'de göreve gelmesinin hemen ardından, ABD'nin Paris İklim Anlaşması'na yeniden katıldığını duyurmuştur. Dünyanın en büyük iki kirleticisi olan ABD ve Çin, daha sıkı bir iş birliği için aynı yıl ortak bir deklarasyon yayımlamıştır.¹⁷⁶

İklim değişikliğinin sınır aşan yapısı, devletleri hükümetler arası ve uluslararası örgütlerle daha çok iş birliği yapmaya itmektedir.¹⁷⁷ NATO bu örgütlerden biridir. Soğuk Savaş boyunca Varşova Paketi'nin olası saldırıları karşısında kolektif savunma amacıyla kurulan bu örgüt, iklim değişikliğini 1990'lı yıllardan itibaren güvenlik gündemine almıştır.¹⁷⁸ NATO Eski Genel Sekreteri Jaap de Hoop Scheffer, 2008 yılında yaptığı açıklamada, örgütün yüzleşmesi gereken beş yeni güvenlik tehdidini açıklamıştır.¹⁷⁹ Bunlardan biri olan iklim değişikliği, bir ulusun tek başına üstesinden gelemeyeceği büyük yıkımlara yol açabilecek bir sorun olarak nitelendirilmiştir.¹⁸⁰ Ağustos 2009'da Scheffer'dan görevi devralan Anders Fogh Rasmussen ise, değişen iklim koşullarının daha önce eşi benzeri görülmemiş büyüklükte ve karmaşıklıkta olduğunu ve yeni güvenlik sorunları yarattığını vurgulamış; bunlara hazırlıklı olmanın bir seçim değil zorunluluk olduğunu ifade etmiştir.¹⁸¹

2010 yılında yayımlanan *Stratejik Konsept*, iklim değişikliğini uluslararası güvenlik tehdidi olarak ilk kez tanımlamıştır. Sağlık riskleri, temiz suya erişim sorunu ve artan enerji gereksiniminin yanı sıra iklim değişikliği de uluslararası güvenliği tehdit ederek NATO planlamaları ve eylemlerine zarar verebilmektedir.¹⁸² Haziran 2021'de düzenlenen Brüksel Zirvesi'nin ardından yayımlanan *İklim Değişikliği ve Güvenlik Eylem Planı* (Climate Change

¹⁷⁴ White House Archive, 2015.

¹⁷⁵ Dlouhy ve Wingrove, 2020

¹⁷⁶ Carbon Brief, 2021.

¹⁷⁷ Dellmuth vd., 2017.

¹⁷⁸ NATO, "NATO Climate Change and Security Action Plan", 14 Haziran 2021, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_185174.htm. (Erişim tarihi: 12.03.2022).

¹⁷⁹ Başarısız devletler, terör örgütleri başta olmak üzere devlet dışı aktörler, kitle imha silahlarının yayılması, sınırlı enerji kaynakları üzerindeki rekabet ve istikrarsızlık, diğer güvenlik tehditleridir.

¹⁸⁰ NBC News, "NATO poised to battle global warming threats", 3 Haziran 2008, <https://www.nbcnews.com/id/wbna24946052>. (Erişim tarihi: 12.03.2022).

¹⁸¹ Anders Fogh Rasmussen, "NATO and Climate Change", 18 Mart 2010, https://www.huffpost.com/entry/nato-and-climate-change_b_392409 (Erişim tarihi: 12.03.2022).

¹⁸² NATO, "Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization", 19-20 Kasım 2010, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120214_strategic-concept-2010-eng.pdf. (Erişim tarihi: 13.01.2022). Sağlık riskleri, iklim değişikliği, su kıtlığı ve artan enerji gereksinimi gibi sorunların güvenlik ortamını gelecek yıllarda şekillendireceği ve NATO planlamalarına ve eylemlerine büyük zarar verebileceği 2014 tarihli Galler Zirvesi Deklarasyonu'nda da ifade edilmiştir. NATO, "Wales Summit Declaration", 5 Eylül 2014, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm (Erişim tarihi: 14.01.2022).

and Security Action Plan) ise, iklim değişikliğini “müttefik güvenliğini etkileyen bir tehdit çarpanı” ve “çağın en önemli zorluklarından biri” olarak tanımlamıştır.¹⁸³

İklim değişikliği uluslararası güvenlik meselesi olarak ele alındığında, uluslararası toplum, güvenliğin referans nesnesi olarak kabul edilmekte;¹⁸⁴ statükoya, uluslararası toplum normları ve kurallarına yönelik tehditlere odaklanılmaktadır.¹⁸⁵ Gıda, su ve enerji kaynakları üzerindeki baskı ve rekabetin artması ve geçim kaynaklarının azalması; özellikle zayıf ve başarısız devletlerdeki siyasi, ekonomik, sosyal ve çevresel koşulların giderek kötüleşmesi ve şiddetli çatışmalar, uluslararası güvenliğe yönelik en büyük tehditler arasında gösterilmektedir.¹⁸⁶ 2050 yılına kadar dünya genelinde yaklaşık bir milyon iki yüz bin insanın çevresel sorunlardan kaynaklanan silahlı çatışmalar nedeniyle yerinden edileceği ve iklim değişikliği kaynaklı göçmenlerin iki yüz bini aşacağı öngörüldüğünden,¹⁸⁷ kitlesel göçler bu tehditler arasında önemli bir yer tutmaktadır.¹⁸⁸

2.3.4. Ekolojik Güvenlik Sorunu Olarak İklim Değişikliği

Literatürde hâkim olan diğer söylem, iklim değişikliğini ekolojik güvenlik meselesi olarak inceler. Ekoloji, en yalın hâliyle, canlı organizmalar ve çevre arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bireyler, türler, popülasyonlar, topluluklar ve ekosistemleri içeren bileşenler üzerinden yaşam süreçleri, biyoçeşitlilik, organizmaların dağılımı, popülasyonların büyüklüğü ve organizmalar arasındaki uyum ve rekabeti ele alır.¹⁸⁹ Ekolojik güvenlik ise, Uysal Oğuz ve Atvur’un ifade ettiği gibi, “ekosistemlerin ve tüm canlıların gereksinimlerini bütüncül olarak ele almakta ve ekoloji ile güvenlik arasında bir denge kurmaktadır.”¹⁹⁰

Cherry’e göre ekolojik güvenlik, doğa merkezli, insan merkezli ve her ikisini de içeren eklektik yaklaşım olarak üç felsefi temele dayanır. Doğa merkezli yaklaşım, doğayı bir bütün olarak görmekte ve organizmalar arasındaki mikro düzeyli; organizmalarla ekosistemler arasında ise makro düzeyli ilişkilere odaklanmaktadır. İnsan merkezli yaklaşım, insanı doğayı baskı altına almaya çalışan bir varlık olarak görmekte ve onun doğayla kurduğu dengesiz ilişkiye değinmektedir. Bu yaklaşım, sürdürülebilirlik ve çevre mültecileri gibi konu ve sorunları ele almaktadır. Eklektik yaklaşım ise ekolojik güvenliği; yaşam formları,

¹⁸³ IISD, “NATO Adopts Climate Change Actions for 2030”, 24 Haziran 2021, <https://sdg.iisd.org/news/nato-adopts-climate-change-actions-for-2030/>. (Erişim tarihi: 17.04.2022).

¹⁸⁴ McDonald, 2013: 47.

¹⁸⁵ Andersson, 2022: 22.

¹⁸⁶ Mabey vd., 2011: 132; UNEP, “Climate Change and Security Risks”, <https://www.unep.org/explore-topics/disasters-conflicts/what-we-do/disaster-risk-reduction/climate-change-and-security>. (Erişim tarihi: 02.08.2022).

¹⁸⁷ IEP, 2020: 8, 51.

¹⁸⁸ Barnett, 2003; Elliot, 2010; Mabey vd., 2011; Jones ve Sullivan, 2020.

¹⁸⁹ Kostova ve Sidova, 2020: 91.

¹⁹⁰ Uysal Oğuz ve Atvur, 2021: 239.

ekosistemler, sosyal sistemler, insanlar ve teknoloji arasında birbirine bağılı bütüncül bir sistem olarak görmektedir.¹⁹¹

Ekolojik güvenlik söyleminin en belirgin özelliği, çevre yerine ekosistemlere odaklanmasıdır.¹⁹² Birbirleri yerine kullanılan kavramlar olsalar da çevresel güvenlik söylemleri genellikle kaynakların korunmasını esas aldığından, ekolojik güvenlik farklılaşır. Ekolojik güvenlik, birbiriyle ilişkili dört temel dinamiği korumayı amaçlar:

- “İnsan popülasyonları ile doğanın kaynak sağlama yeteneği arasındaki denge;
- İnsan popülasyonları ile patojenik (hastalığa neden olan) mikroorganizmalar arasındaki denge;
- İnsan popülasyonları ile diğer bitki ve hayvan popülasyonları arasındaki denge;
- İnsan popülasyonları arasındaki denge.”¹⁹³

Orman yangınları ekolojik dengeyi tehdit eden en temel sorunlardan biridir. Küresel ısınma ve iklim değişikliği, yanan ormanlık alanların belirli bölgelerde yüzlerce kat artmasına yol açarak temel dengeleri geri döndürülemez şekilde bozmaktadır. 2019-2020 yıllarında Avustralya’da çıkan yangınlarda, 97 bin km²’lik ormanlık alan ve içinde yaşayan yüz binlerce canlı yok olmuştur.¹⁹⁴ Mevcut iklim senaryolarına göre ekosistemlerdeki canlı ve cansız varlıklara yönelik bu tür tehditlerin artması kaçınılmazdır. UCAR tarafından yapılan bir araştırmaya göre, hayvan türlerinin küresel ölçekte %8’i ve tropik bitki türlerinin %20’si, iklim değişikliğinden dolayı yok olma riskiyle karşı karşıyadır.¹⁹⁵

Normatif temellere dayanan insan güvenliği yaklaşımı pek çok açıdan ulusal güvenlik anlayışından farklılaşsa da McDonald’a göre, ekosistemin güvenliğin referans nesnesi olarak kabul edilmesi etik açıdan daha savunulabilir. Ekolojik güvenliğin esas alınması, ekosistemlerin direncini artıracak ve canlı varlıklara yönelik ahlaki sorumlulukların yerine getirilmesini sağlayacaktır.¹⁹⁶ Timoshenko, 1989 tarihli bir çalışmada, bunun için bağlayıcı uluslararası mekanizmalara büyük bir gereksinim duyulmasına rağmen, ekolojik güvenlikle ilgili uluslararası çabaların yetersiz kaldığına dikkat çekmiştir.¹⁹⁷ Bu konuya yönelik eksiklikler günümüzde de devam etmektedir. Uluslararası düzeyde ekolojik güvenliği hedefleyen bağlayıcı anlaşmaların sayısı hâlâ oldukça sınırlıdır.

¹⁹¹ Cherry, 1995: 87-88.

¹⁹² McDonald, 2018: 165.

¹⁹³ Pirages, 2005: 4 akt. McDonald, 2018: 166.

¹⁹⁴ UCAR, “Effects of Climate Change on Ecology”, <https://scied.ucar.edu/learning-zone/climate-change-impacts/ecology>. (Erişim tarihi: 17.11.2022).

¹⁹⁵ UCAR, “Effects of Climate Change on Ecology”.

¹⁹⁶ McDonald, 2018: 167-169.

¹⁹⁷ Timoshenko, 1989: 4.

2.4. İklim Adaleti

İnsan güvenliğinin en temel koşullarından biri, iklim değişikliğinin etkilerinin adil bir biçimde ele alınması ve bu bağlamda iklim adaletinin sağlanmasıdır. İklim adaleti, son yıllarda azaltım ve uyum tartışmalarının odak noktalarından biri hâline gelmiştir. Bu alt başlıkta, insan güvenliğinde belirleyici olan bu kavramın nasıl ortaya çıktığı, tanımı, kapsamı ve nasıl sağlanacağına ilişkin literatür ayrıntılı bir şekilde incelenecektir.

2.4.1. Çevresel Adaletten İklim Adaletine Geçiş

Bullard’a göre çevresel adalet; ırk, renk, etnik köken ve cinsiyete bakılmaksızın tüm insanların eşit korunma hakkını savunmaktadır.¹⁹⁸ Çevresel adalet, 1979 yılında Ward Transformer şirketi tarafından Kuzey Kaliforniya’daki Warren County’ye dökülen bir kimyasalın yol açtığı çevresel felaketle ortaya çıkan bir kavramdır. Warren County’deki insanların %60’ı siyah, %25’i yoksulluk sınırının altında yaşadığından, çevreyi ve insanı tehdit eden bu eylemin bilinçli olarak yapıldığı öne sürülmüştür. Halk ve birçok STK, orada yaşayan kırılgan grupların maruz kaldığı eşitsizlik ve adaletsizlik karşısında protestolar düzenleyerek çevresel adalet hareketinin doğmasına öncülük etmiştir. Siyasi ve akademik çevreler de yeni bir toplumsal hareketin sembolü hâline gelen bu olaydan etkilenerek, çevre kirliliğinin farklı sosyal sınıflar ve ırk/etnik gruplar üzerindeki orantısız etkilerini incelemeye başlamışlardır.¹⁹⁹

ABD Genel Muhasebe Ofisi’nin (US General Accounting Office) 1983 yılında yaptığı bir çalışma, ABD’nin güneyindeki dört adet tehlikeli atık depolama sahasından üçünün kırılgan grupların yaşadığı yerlerde olduğunu saptamış, tehlikeli atık depolama sahalarının dağılımıyla ırklar arasındaki ilişkiye dair önemli bulgular elde etmiştir.²⁰⁰ Benzer şekilde, 1987 yılında yayımlanan *ABD’deki Zehirli Atıklar ve Irk* (Toxic Wastes and Race in the United States) raporu, tehlikeli atık depolama sahalarının yer aldığı bölgelerde ağırlıklı olarak beyaz olmayan insanların yaşadığını ortaya koymuştur.²⁰¹ Çevre kirliliği ve ırkçılık arasındaki ilişkiyi ele alan Bullard’a göre bu sahalar, beyaz olmayan insanların yaşadığı yerlere inşa edilmiş; özellikle Kaliforniya’daki Latin ve Afro-Amerikan topluluklar, çevresel ırkçılığa bilinçli olarak maruz bırakılmıştır.²⁰² Sanayi ve atık depolama sahalarının yerleşim izinlerinde yapılan bu ayrımcılık, kırılgan grupları çevre kirliliğinin en yıkıcı sonuçlarına katlanmak zorunda bırakmıştır.²⁰³

¹⁹⁸ Bullard, “About Environmental Justice”, <https://drrobertbullard.com/>. (Erişim tarihi: 30.10.2022).

¹⁹⁹ Banzhaf vd., 2019: 185.

²⁰⁰ General Accounting Office, 1983 akt. Schlosberg ve Collins, 2014: 360.

²⁰¹ Bullard vd., 2007: 1.

²⁰² Bullard, 1993: 26.

²⁰³ Boerner ve Lambert, 1997: 196; Milner ve Turner, 1999: 478.

Çevresel adalet tartışmaları, çeşitli çevre sorunlarının yol açtığı eşitsizlik ve adaletsizliklere de yoğunlaşmaktadır. Bilim insanları, akademisyenler ve STK'lar, insan kaynaklı iklim değişikliğinin sosyal adaletsizliği derinleştirdiğini gözlemlemiş ve çevresel adalet çalışmalarında iklim adaleti kavramını özel olarak ele almışlardır. 2001 tarihli 6. Taraflar Konferansı'nda düzenlenen İklim Adaleti Zirvesi, çevresel adaletle iklim adaleti arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak iklim adaleti kavramının gelişimine katkı sağlamıştır. Zirve sonucunda, ABD'deki toplulukları yerel ve uluslararası düzeyde adil iklim politikalarının oluşturulması ve uygulanması konusunda eğitmek ve harekete geçirmek üzere, Çevresel Adalet ve İklim Değişikliği Girişimi (Environmental Justice and Climate Change Initiative) kurulmuştur. Azaltım, kırılgan toplulukları koruma, yenilenebilir enerjiye adil geçiş, topluluk katılımı, kuşaklar arası adalet gibi temel konular belirlenmiştir.²⁰⁴ 2004 yılında Kongre Siyah Meclisi (Black Congressional Caucus) tarafından yayımlanan bir rapor, Afro-Amerikan toplulukları, diğer Amerikalılara kıyasla iklim değişikliğinden tarihsel olarak daha az sorumlu tutmuştur. Afro-Amerikalıların değişen iklim koşullarının sağlık üzerindeki etkilerine orantısız bir şekilde maruz bırakıldığı, azaltım ve uyum politikalarının sağlık ve ekonomi başta olmak üzere birçok alanda haksızlıklara yol açtığını ifade etmiştir.²⁰⁵

İklim adaleti tartışmaları, New Orleans'ı vuran 2005 tarihli Katrina Kasırgası'ndan sonra hız kazanmıştır. Bu afet, bölgenin büyük bir kısmını sular altında bırakmış, bin sekiz yüzden fazla insanın hayatını kaybetmesine ve yüz binlerce evin yaşanılmaz hâle gelmesine yol açmış, bir milyondan fazla insanı ise yerinden etmiştir. Ayrıca, yaklaşık 150 milyar ABD doları hasar ortaya çıkarmıştır. Beyaz olmayanların ve yoksulların New Orleans'ın kasırgalara ve su baskınlarına karşı en hassas bölgelerinde yaşamak zorunda bırakılmalarının yanı sıra bölgeden tahliye edilmelerinde yaşanan gecikmeler, çevresel ırkçılık ve iklim adaletsizliğiyle ilişkilendirilmiştir.²⁰⁶ Bu olayın ardından, konuyla ilgili tartışmalar uluslararası alanda yaygınlaşmış, savunmasız toplulukların maruz kaldığı eşitsizlikler daha fazla görünürlük kazanmış ve iklim değişikliğine karşı adil ve kapsayıcı politikalar talep eden hareketler giderek güçlenmiştir. Greta Thunberg'in 2018 yılında başlattığı iklim grevi çocukların ve gelecek kuşakların haklarını gündeme getirerek bu dönüşümün bir simgesi olmuştur.

²⁰⁴Schlosberg ve Collins, 2014: 362.

²⁰⁵Ibid.

²⁰⁶Bianchi, "Hurricane Katrina: A Climate Justice Catastrophe", 5 Ekim 2020, <https://www.lpoint5news.org/post/hurricane-katrina-a-climate-justice-catastrophe>. (Erişim tarihi: 05.12.2022); Austin, "From EJ (Environmental Justice) to CJ (Climate Justice): The Lessons of Iconic Katrina", tarih yok, <https://riskcenter.wharton.upenn.edu/climate-risk-solutions-2/from-ej-to-cj/>. (Erişim tarihi: 05.12.2022).

2.4.2. İklim Adaletinin Tanımı ve Kapsamı

IPCC'nin değerlendirmeleri ve diğer bilimsel raporlar, iklim değişikliğinin devam etmesi durumunda insan güvenliğine yönelik tehditlerin ve risklerin de artacağını vurgulamaktadır. Ancak bu tehdit ve riskler, dünyanın her yerinde aynı şekilde hissedilmemektedir. İklim değişikliğinin etkileri, ülkeler arasında, kuşaklar arasında ve hatta aynı ülkede farklılıklar gösterebilmektedir.

Leichenko ve O'Brien'a göre iklim değişikliği, değişimlerde neredeyse sorumluluğu olmayanları orantısız şekilde etkilediğinden ve kırılganlığı artırdığından bir eşitlik ve adalet sorunudur. Kırılgan toplumlar azaltım ve uyum kapasitelerinden yoksun bırakılmakta, karar alma süreçlerinden dışlanmakta ve gereksinimleri yeterince dikkate alınmamaktadır.²⁰⁷ Benzer şekilde, Baptiste ve Rhiney, iklim değişikliğinin mevcut eşitsizlikleri daha fazla derinleştirdiğini ve yoksullar üzerinde orantısız bir yük oluşturduğunu savunmaktadır.²⁰⁸ Comim ise, değişen iklim koşullarının insanların geçim kaynaklarını azaltmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumların bu sorunlarla başa çıkma yeteneklerini de zayıflattığını ifade etmektedir.²⁰⁹

Harlan vd., adaletsizliğin üç boyutuna değinmiştir. Sosyal eşitsizlikler, emisyonların geri döndürülemez bir şekilde artmasını tetiklemekte; iklim değişikliği etkileri, gelişmiş ve az gelişmiş toplumlara, mevcut ve gelecek kuşaklara yönelik yeni riskler doğurmaktadır. Azaltım ve uyum politikaları ise çoğu zaman kırılgan grupları dışlamaktadır.²¹⁰ Baer'e göre iklim değişikliğinden doğan zararları azaltmak ya da ortadan kaldırmak için emisyonların nasıl sınırlandırılacağı, maliyetlerin nasıl dağıtılacağı ve zarar görenlere tazminatın kimler tarafından ödeneceği adalet çerçevesinde belirlenmeli ve tartışılmalıdır.²¹¹

Meyer ve Roser, insan kaynaklı iklim değişikliğinin iki yönden adaletsizliğe neden olduğunu öne sürmüştür. Küresel Güney, Küresel Kuzey'e kıyasla daha büyük bir yıkımla yüzleşmektedir. Genellikle az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere oluşan Küresel Güney, içinde bulunduğu ekosisteme daha fazla bağımlıdır ve azaltım ile uyum kapasitelerinden büyük ölçüde yoksundur. Buna ek olarak, iklim değişikliğinden sorumlu olanlar, sanayi faaliyetlerine devam etmekte ve adil paylaşımları aşmaktadır.²¹²

Tokar'a göre iklim adaleti, sera gazı etkisi yaratan kimyasalların atmosfere salımında payı olmayan ancak iklim değişikliğinin en ağır sonuçlarıyla karşılaşan grup ve toplumların

²⁰⁷ Leichenko ve O'Brien, 2021: 27-28.

²⁰⁸ Baptiste ve Rhiney, 2016: 1.

²⁰⁹ Comim, 2008: 346.

²¹⁰ Harlan vd., 2015: 127.

²¹¹ Baer, 2011: 323.

²¹² Meyer ve Roser, 2010: 238.

gereksinimlerini gözetmekte; “göstermelik” azaltım ve uyum girişimleri yerine, etkili ve kalıcı çözümler sunmaktadır.²¹³ Comim, iklim adaletini “iklim değişikliği etkileri değerlendirildikten sonra, bireylerin temel haklarının yeniden güvence altına alınmasını sağlayan durumlar ya da eylemler olarak” tanımlar ve bunu, insan onuru ile insani ve çevresel değerlere saygı duymakla ilişkilendirir.²¹⁴ Schlosberg ve Collins’e göre ise bu kavram, savunmasız grup ve toplumların gereksinimlerine ve kırılganlıklara odaklanmaktadır.²¹⁵ Kırılganlık, yalnızca iklim değişikliğinin fiziksel etkilerini değil, aynı zamanda bireyler ve toplumların bu etkilerle başa çıkma zorlaştıran sosyoekonomik ve siyasi zorlukları da içerir.²¹⁶

1999 yılında yayımlanan *Sera Gazı Gangsterleri ile İklim Adaleti Karşı Karşıya* (Greenhouse Gangsters vs. Climate Justice) başlıklı rapora göre, iklim değişikliği, fosil yakıt şirketlerinin faaliyetleri nedeniyle meydana gelen ve çevresel adalete yönelik en büyük tehditlerden biridir. İklim adaleti ise, küresel ısınmada tarihsel olarak sorumluluğu bulunan sanayileşmiş ülkelerin liderliğinde yürütülecek etkili azaltım politikalarıyla küresel ısınmayı durdurmayı ve yaşamın sürdürülebilirliğini sağlamayı amaçlamaktadır.²¹⁷

Uluslararası Barolar Birliğine göre iklim adaleti, iklim değişikliğine karşı daha az olanağa sahip olanların, daha büyük yıkımlarla karşılaşmamaları gerektiğini savunan ve insan haklarını öne çıkaran bir kavramdır.²¹⁸ Mary Robinson Vakfı ise bu kavramı, insan hakları ve kalkınmayı temel alarak iklim değişikliğinin etkilerinin eşit ve adil bir şekilde dağıtılmasını hedefleyen bir anlayış olarak tanımlamaktadır.²¹⁹

İklim adaletinin kapsamı ve ilkeleri, günümüzde önemli bir tartışma konusudur. Bu bağlamda, kuşak içi adalet (intragenerational justice), kuşaklar arası adalet (intergenerational justice), dağıtıcı iklim adaleti ve prosedürel iklim adaleti gibi kavramlar öne çıkmaktadır. Dağıtıcı iklim adaleti, yük paylaşımı, tarihsel sorumluluk ve kirleten öder gibi ilkeler ışığında maliyet ve faydaların toplum genelinde, yer ve zamana bağlı olarak nasıl dağıtıldığını inceler. Kuşaklararası adalet, bir dağıtıcı adalet biçimi olarak ele alınmakta ve gelecek kuşaklara karşı belirli sorumlulukları içermektedir. Prosedürel iklim adaleti ise, azaltım ve uyum sürecinde hakkaniyet, hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkelerini temel almaktadır.²²⁰

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, iklim adaleti tartışmalarının odağındadır. Emisyon azaltımını önceleyen bu tartışmalar ilk olarak yük paylaşımının (burden sharing) nasıl

²¹³ Tokar, 2014: 13.

²¹⁴ Comim, 2008: 347.

²¹⁵ Schlosberg ve Collins, 2014: 359.

²¹⁶ Leichenko ve O’Brien, 2021: 230-231.

²¹⁷ Transnational Resource and Action Center, 1999: 5.

²¹⁸ International Bar Association, 2014: 2-3.

²¹⁹ Mary Robinson Foundation, 2011: 2.

²²⁰ Newell vd., 2021.

yapılacağı ve sorumlulukların nasıl dağıtılacağı konusunda çözüm arayışlarına girmiştir.²²¹ İnsan kaynaklı iklim değişikliğinin yol açtığı eşitsizlikler ve adaletsizlikler, yalnızca uluslararası düzeyde değil, aynı zamanda bireyler, gruplar ve topluluklar düzeyinde de büyük etkiler yaratmaktadır. Bu durum, pek çok akademik tartışmaya konu olmuştur. Uysal Oğuz ve İlk Bilben, iklim değişikliğinde neredeyse sorumluluğu olmayan kadınların, en kırılgan sosyal grupların başında geldiğini vurgulamış ve iklim adaleti tartışmalarında toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemine dikkat çekmiştir.²²² Terry, özellikle yoksul kadınların çok sayıda engelle karşılaştığını belirterek, cinsiyet eşitliği sağlanmadan iklim adaletinin gerçekleştirilemeyeceğini savunmuştur.²²³ Yamin ise, ırklar ve gelir dağılımı arasındaki eşitsizliklerin kırılganlığı artırdığını belirterek, ekonomik eşitsizlik ve ırkçılığın iklim adaleti bağlamında ele alınması gereken önemli sorunlar arasında yer aldığını ifade etmiştir.²²⁴

Bilimsel kurumlar tarafından hazırlanan iklim senaryoları geleceğe dair daha karamsar bir tablo sunduğundan, kuşaklar arası adalet de iklim adaleti çerçevesinde ele alınmaktadır. Puaschunder'in ifade ettiği gibi bu adalet biçimi, mevcut kuşakların eylemlerinin gelecek kuşaklar için geri dönüşü olmayan sorunlar yaratmasını engellemeye çalışmaktadır.²²⁵ "Mevcut kuşaklar kendilerine fayda sağlıyor olsa bile, gelecek kuşaklara ek maliyetler yükleyen politikalardan kaçınılmalı ve onlara temiz ve yaşanılabilir bir dünya bırakılmalıdır."²²⁶

Tablo 2.3 Ülkelerin Gelişmişlik Düzeylerine Göre Emisyona Neden Olan Faaliyetlerden Yararlanma Durumu²²⁷

	Geçmiş Kuşaklar	Mevcut Kuşaklar	Gelecek Kuşaklar
Gelişmekte Olan Ülkeler	Emisyona neden olan faaliyetlerden yararlanma (düşük düzeyde)	Emisyona neden olan faaliyetlerden yararlanma	İklim değişikliğinden zarar görme (yüksek düzeyde)
Gelişmiş Ülkeler	Emisyona neden olan faaliyetlerden yararlanma (yüksek düzeyde)	Emisyona neden olan faaliyetlerden yararlanma	İklim değişikliğinden zarar görme (düşük düzeyde)

²²¹ Okereke, 2010: 464.

²²² Uysal Oğuz ve İlk Bilben, 2020: 216.

²²³ Terry, 2009: 5.

²²⁴ Yamin, 2019: 29.

²²⁵ Puaschunder, 2016: 213.

²²⁶ Okereke, 2010:464; Guglyuvatyy, 2017: 52-53; Knappe ve Renn, 2022: 4.

²²⁷ Meyer ve Roser, 2006: 224

İklim değışikliği, gelişmiş ölkelerin sanayi faaliyetlerinden kaynaklansa da gelişmekte olan ölkelerin gelecek kuşaklarına çok daha büyük zararlar verecektir.²²⁸ En büyük yıkımın ise, özellikle en az gelişmiş ölkelerde yaşanacağı öngörülmektedir (Tablo 2.3). Dahası, bu ölkeler azaltım ve uyum için gerekli olanaklardan yoksun olduklarından, iklim değışikliği en az gelişmiş küçük ada ölkelerindeki bireyler ve topluluklar için şimdiden varoluşsal bir krize dönüşmüştür.

Sonuç olarak, iklim adaleti farklı şekillerde tanımlanmakla birlikte, iklim değışikliğinde en az sorumluluğu olanların ve hiç sorumluluğu olmayan gelecek kuşakların en yıkıcı sonuçlarla karşılaştığı/karşılaşacağı bir adaletsizliği vurgulamakta, ulusal ve uluslararası düzeyde hakkaniyet ve eşitlik temelli politikaların yürütölmesini amaçlamaktadır.

2.4.3. İklim Adaletini Sağlamanın Yolları

İklim adaletinin nasıl sağlanacağına dair tartışmalar başlangıçta emisyon azaltımına odaklanmış; düşük karbonlu teknolojiler, yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği gibi çalışmalara öncelik verilmiştir.²²⁹ Ancak, yalnızca azaltım politikalarının yeterli olmayacağı anlayışı zamanla ortaya çıkınca, iklim değışikliğine uyum konusu da gündeme gelmiştir.²³⁰

Dağıtıcı iklim adaleti, bu tartışmalarda öne çıkan adalet biçimlerinden biridir. Daha önce ifade edildiği gibi bu kavram, iklim değışikliğindeki sorumlulukları, hakların ve sorumlulukların nasıl paylaşılacağını belirlemekte; tarihsel sorumluluk, yük paylaşımı ve kirleten öder gibi ilkeleri içermektedir. Chomsky ve Pollin'e göre, ABD ve Batı Avrupa'daki gelişmiş ölkeler, Sanayi Devrimi'nin başladığı 1800'lü yıllardan 1980'lere kadar dünyadaki toplam emisyonun yaklaşık %70'ini oluşturduğundan, iklim değışikliğinin başlıca sorumlularıdır.²³¹ Karayipler üzerinden iklim adaletini inceleyen Baptiste ve Rhiney de gelişmiş ölkelerin iklim krizinden tarihsel olarak sorumlu olduğunu ve bu sorunların çözümünde aynı şekilde sorumluluk almaları gerektiğini savunmaktadır.²³²

Adil bir iklim değışikliği rejiminin nasıl oluşturulabileceğini araştıran Puaschunder'e göre, iklim değışikliğinden sorumlu olan ölkeler, neredeyse sorumluluğu olmayan ancak en yıkıcı sonuçlarla karşılaşan ölkelerin kayıp ve zararlarını karşılamalıdır.²³³ Baer'e göre, bir ölkede yaşayan insanların iklim değışikliğinden korunması sorumluluğu, sorunlarda en büyük

²²⁸ Ibid.

²²⁹ Brecher, 2020: 107-108.

²³⁰ Comim, 2008: 345.

²³¹ Chomsky ve Pollin, 2021: 117-118.

²³² Baptiste ve Rhiney, 2016: 1.

²³³ Puaschunder, 2016: 214.

paya sahip olanlar tarafından üstlenilmelidir. O nedenle iklim adaleti, tarihsel sorumluluk ilkesi esas alınarak sağlanmalıdır.²³⁴

Tarihsel sorumluluk ilkesi, bazı durumları göz ardı ettiği gerekçesiyle eleştirilmektedir. Sanayi Devrimi sırasında emisyonların neden olduğu zararlar tam olarak bilinmediğinden, mevcut kuşakların geçmiş kuşakların “günahlarından” sorumlu tutulmaması gerektiği savunulmaktadır. Sorumluluklar, mevcut emisyon düzeylerine göre paylaşılmalı; örneğin Çin ve Hindistan gibi hızla gelişen ülkeler de emisyonlarını gelişmiş sanayi ülkeleriyle orantılı olarak sınırlamalıdır. Aksi takdirde, bu yaklaşım adil ve hakkaniyetli olmayacaktır.²³⁵

Paavola ve Adger’e göre uluslararası düzeyde adil bir uyum politikası izlemek için, tehlikeli iklim değişikliğinden kaçınma (avoiding dangerous climate change), ileriye dönük sorumluluk (forward-looking responsibility) ve en kırılgan olanları ilk sıraya koyma (putting the most vulnerable first) gibi anlayışlar benimsenmelidir.²³⁶ İlk iki anlayış sorumluların yükümlülüklerini belirlerken, üçüncü anlayış kırılgan toplumların gereksinimlerini dikkate almaktadır. Audet, iklim adaletinin, maliyetlerin ve kırılganlığın azaltılması ve dağıtımı olmak üzere üç yönüne değinmektedir. Yazara göre, emisyonlardan tarihsel olarak sorumlu tutulan gelişmiş sanayi ülkelerine daha az emisyon hakkı verilmelidir. Ayrıca bu ülkeler, iklim değişikliğinin artan maliyetlerini göz önünde bulundurarak kırılganlık ve yoksulluk sorunlarının çözümüne öncülük etmelidir.²³⁷ Benzer şekilde, Meyer ve Roser, konuyu dağıtıcı iklim adaleti bağlamında değerlendirerek ülkelerin emisyon haklarını gelişmişlik düzeylerine göre almalarını, gelişmiş sanayi ülkelerinin ise en düşük kişi başı emisyon hakkına sahip olmalarını savunmaktadır.²³⁸

BMİDÇS, uluslararası iklim müzakerelerinin şekillenmesinde ve azaltım ile uyum programlarının belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, bireyler ve toplumların dirençliliğini artıran kalkınma odaklı uyum politikalarını göz ardı ettiği ve kırılgan toplumların azaltım ile uyum sürecindeki gereksinimlerini yeterince dikkate almadığı için eleştirilmektedir. Sözleşme tarafından önerilen düşük maliyetli azaltım politikaları, toplumların kırılganlığını artırabilecek ve iklim adaletsizliğini derinleştirebilecektir.²³⁹

Brecher’e göre azaltım politikalarının belirli koşulları vardır. Vergi ücretlendirmesi, karbon kotası ve karbon ticareti gibi yöntemler, enerji tüketiminin sınırlandırılması ve yenilenebilir enerjinin teşvik edilmesi amacıyla yerel ve ulusal ölçekli programlarda

²³⁴ Baer, 2011: 323.

²³⁵ Okereke, 2010: 465.

²³⁶ Paavola ve Adger, 2006: 607.

²³⁷ Audet, 2013: 371-372.

²³⁸ Meyer ve Roser, 2010: 229, 248.

²³⁹ Forsyth, 2013: 2.

önceliklendirilmelidir.²⁴⁰ Chomsky ve Pollin ise, karbon kotası ve vergilendirmenin dağılımda eşit olmayan sonuçlara yol açtığını öne sürmektedir. Yazarlara göre artan fosil yakıt maliyetleri, düşük gelirli hanelere daha büyük zarar verebilecektir. Kota ve vergilendirme yoluyla elde edilen gelirin önemli bir kısmı düşük gelirli hanelere geri verilmediği sürece, bireyler ve topluluklar arasındaki eşitsizlikler ve adaletsizlikler artacaktır. Bu nedenle, düşük gelirli grupların azaltım ve uyum yetenekleri dikkate alınmadan bu tür yöntemlere başvurulmamalıdır.²⁴¹

BMİDÇS, iklim değişikliğine uyum maliyetlerinin 2030 yılına kadar yıllık 140 milyar ila 300 milyar ABD dolarına, 2050 yılına kadar ise yıllık 500 milyar ABD dolarına ulaşacağını öngörmektedir.²⁴² Önlemler ivedilikle alınmazsa, artan maliyetleri karşılamak giderek zorlaşacaktır. Dolayısıyla, en kırılgan grupların iklim değişikliğine uyumu için gereken desteğin nasıl sağlanacağı daha önemli hâle gelmiştir. Gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkeler, tarihsel sorumluluk ve kirleten öder ilkeleri çerçevesinde, dağıtıcı adalet ve telafi edici adaleti savunmaktadır. Gelişmiş ülkeler ise, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin iklim değişikliğine karşı artan kırılganlığını kabul etmekle birlikte, uyum konusunda Çin ve Hindistan gibi hızla büyüyen ekonomilerin de benzer desteği vermesi gerektiğini ileri sürmektedir.²⁴³

İklim değişikliği giderek daha büyük bir varoluşsal krize dönüştüğünden, gelecek kuşakların haklarının korunması, iklim adaletini sağlamanın temel koşullarından biri hâline gelmiştir. Howarth tarafından yayımlanan “Intergenerational Justice” başlıklı çalışmada belirtildiği gibi, mevcut kuşakların yaşamlarının daha önemli olduğu anlayışının tersine, mevcut ve gelecek kuşakların haklarının eşit bir şekilde korunması gerektiği savunulmakta; faydacı ve hak temelli etik yaklaşımlar önceliklendirilmektedir.²⁴⁴

Son yıllarda, karar alma süreçlerinin adil, hesap verebilir ve şeffaf olmasını savunan prosedürel adalet anlayışını içeren çalışmalar da artmaktadır. Paavola vd. ye göre dağıtıcı iklim adaleti tek başına yeterli olamayacağından, azaltım ve uyum politikalarının uluslararası düzeyde etkili bir şekilde yürütülmesi için prosedürel adalet gereklidir.²⁴⁵ Devletlerin kapasitelerine göre eşitsizlikler giderilmeli ve karar alma süreçlerine devlet dışı aktörleri de içerecek şekilde eşit katılım sağlanmalıdır.²⁴⁶

²⁴⁰ Brecher, 2020: 107-108.

²⁴¹ Chomsky ve Pollin, 2021: 128.

²⁴² UN, “Step Up Climate Change Adaptation or Face Serious Human and Economic Damage – UN report”, 14 Ocak 2021, <https://unfccc.int/news/step-up-climate-change-adaptation-or-face-serious-human-and-economic-damage-un-report> (Erişim tarihi: 15.07.2023).

²⁴³ Okereke, 2010: 465.

²⁴⁴ Howarth, 2011: 339.

²⁴⁵ Paavola vd., 2006: 267; Paavola ve Adger, 2006: 601.

²⁴⁶ Paavola ve Adger, 2006: 602-606.

Rawls, prosedürel adaletin dağıtıcı adalet kadar önemli olduğunu savunur. Yazara göre doğru süreçlerin takip edilmesi, adaletin sağlanmasının temel koşullarından biridir. Süreç adil bir şekilde ilerlediğinde, sonuçlar da adil olacaktır.²⁴⁷ Okereke, kırılğan toplulukların yeterince söz alabildiği ve tarafların üzerinde anlaşmaya varabildiği bir sürecin altını çizerek.²⁴⁸ Baptiste ve Rhiney'e göre "adalet, en çok zarar gören gruplar dışarıda bırakılarak tanımlanmamalıdır. Bu kırılğan gruplar, adaleti tanımlama sürecinin bizzat parçası olmalıdır."²⁴⁹ Dağıtıcı adalet ve prosedürel adaleti benimseyen bütünsel bir yaklaşım, kırılğan birey ve toplulukları "pasif kurbanlardan" etkili aktörlere dönüştürebilecektir.²⁵⁰

1995 yılından itibaren her yıl düzenlenen BMİDÇS Taraflar Konferansı (Conference of the Parties/COP) kırılğan toplulukların karşılaştığı zorluklara ancak son yıllarda eğilmiş, stratejik hedefler ve eylem planları belirlemiştir. 2015'te imzalanan ve 2016'da yürürlüğe giren Paris İklim Anlaşması, bu konferansların en önemli çıktılarından biridir. Bu bağlayıcı anlaşmayla taraf devletler, yüzyılın ortalarına kadar karbon nötr olmayı ya da emisyonlarını büyük ölçüde azaltmayı ve küresel sıcaklık artışını 2°C ile (mümkünse 1,5°C) sınırlandırmayı taahhüt etmiştir.²⁵¹ Ancak, IPCC tarafından yayımlanan değerlendirme raporları, önceki raporlara kıyasla geleceğe dair daha karamsar bir tablo sunmuş ve yaklaşık otuz yıldır devam eden uluslararası müzakerelerin etkili çözümler üretmediğini gözler önüne sermiştir. Bu durum, uluslararası iklim müzakerelerinden çıkan kararların eleştirilmesine neden olmakta ve iklim değişikliğiyle başa çıkma çabalarının güvenilirliğini sorgulatmaktadır.

Gardiner'e göre, gelişmiş sanayi ülkeleri üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirmediğinden, iklim müzakerelerinden başarılı bir sonuç elde edilememektedir. Bu müzakereler, genellikle basit, yanıltıcı ve kavramsal belirsizliklerle doludur. Kyoto Protokolü başta olmak üzere birçok uluslararası anlaşma ve sözleşme, iklim adaleti açısından oldukça eksik kalmaktadır.²⁵² Benzer şekilde, Demirci, emisyon azaltımıyla ilgili çözümlerin adil bir iklim rejimi oluşturmak yerine, ekonomiyi önceleyen politikalar ürettiğini ve bu çözümlerin adalet ve sürdürülebilirlik gibi değerleri göz ardı ettiğini belirtmektedir.²⁵³

Tokar'a göre bu davranışın temel nedeni uluslararası sistemin kapitalist doğasıdır. Verimliliği artırmak yerine kârları en üst düzeye çıkarmayı önceleyen kapitalizm, teknik zorluklardan çok, toplumsal ve politik engeller oluşturarak iklim adaletinin önüne

²⁴⁷ Rawls, 1999: 75; Borovalı, 2003: 223.

²⁴⁸ Okereke, 2010:465.

²⁴⁹ Baptiste ve Rhiney, 2016: 2.

²⁵⁰ Comim, 2008: 349.

²⁵¹ UN, 2015: 3-4.

²⁵² Gardiner, 2004: 593.

²⁵³ Demirci, 2013: 187.

geçmektedir.²⁵⁴ Chomsky ve Pollin de iklim değişikliğiyle etkili bir şekilde baş etmenin önündeki engellerin, maksimum kâr dürtüsüyle hareket eden küresel fosil yakıt endüstrisi ve onların özgürce hareket etmesine izin veren neoliberal politik uygulamalar olduğunu belirtir. “Kısa dönemli kârlar için uzun dönemli kamu yararını” göz ardı eden bu yaklaşım,²⁵⁵ emisyon artışını durdurmaya yetmeyecektir.²⁵⁶ Harlan vd.ye göre fosil yakıt tüketiminin azaltılması ekonomik büyümeyi zayıflatan bir durum olarak değerlendirildiğinden, ülkeler ekonomik çıkarları doğrultusunda bu küresel krizi dikkate almamaktadır.²⁵⁷

Yamin’e göre hükümetler, dünyanın en büyük kirleticileriyle “gönüllü” anlaşmalar yaparak iklim adaletini baltalamaktadır. İşlerin olduğu gibi devam etmesi (business as usual) anlayışı, politika yapıcılarının ve bazı sermaye gruplarının çıkarlarıyla örtüşmekte ve fosil yakıt tüketimi hükümetler tarafından teşvik edilmektedir.²⁵⁸ Bu yüzden iklim değişikliğiyle bağlantılı yoksulluk ve kırılganlık gibi sorunların çözümüne yönelik yıllardır süren normatif çabalar yetersiz kalmaktadır.²⁵⁹ Fosil yakıt endüstrisi başta olmak üzere, maksimum kâr dürtüsüyle hareket edenlerin karar alma mekanizmalarına erişimlerini sınırlayan ve kırılgan toplulukların gereksinim ve beklentilerine öncelik veren yeni bir yönetim anlayışı gereklidir.²⁶⁰

2.5. İnsan Güvenliği ve İklim Adaleti Arasındaki İlişkinin Küresel Düzeyde İncelenmesi

İnsan güvenliği ile iklim adaleti arasındaki ilişki, son yıllarda küresel düzeyde giderek önem kazanmaktadır. Bu ilişkinin daha iyi anlaşılabilmesi için, iklim değişikliğinin farklı coğrafyalarda insan güvenliği üzerinde yarattığı risklerin de incelenmesi gerekmektedir.

İklim değişikliği tüm dünyayı etkiliyor olsa da bireyler, topluluklar, ülkeler ve bölgeler arasında farklı şekillerde hissedilmektedir. En az gelişmiş ülkeler, iklim değişikliğine karşı en kırılgan olanlardır. Özellikle Afrika ve Orta Doğu, bu kırılganlıkların yoğunlaştığı bölgeler arasındadır. Bu bölgelerde, her üç kişiden biri (yaklaşık beş yüz milyon insanın) günde 2 ABD dolarından daha az ücret alarak küresel yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Afrika’da sıcaklık artışları son yıllarda rekor düzeye ulaşmıştır. Sıcaklık artışının 1,5°C ila 2°C olması

²⁵⁴ Tokar, 2014: 51.

²⁵⁵ Brecher, 2020: 118.

²⁵⁶ Brecher, 2020: 106.

²⁵⁷ Harlan vd., 2015: 127-128.

²⁵⁸ Yamin, 2019: 25-26.

²⁵⁹ Rayner ve Malone, 2001: 194.

²⁶⁰ Yamin, 2019: 25-26.

mahsul verimini %30'a kadar düşürebilirken, 3°C ila 4°C bir artış bu oranı %60'a kadar düşürebilecektir.²⁶¹

Dünya nüfusunun yaklaşık %6'sı ve tatlı su kaynaklarının yalnızca %1'i Orta Doğu ve Kuzey Afrika'dadır.²⁶² Bölge halkının yarısından fazlası su kaynaklarının yetersiz olduğu yerlerde yaşadığından, temiz suya erişimde güçlük çekmektedir.²⁶³ Emisyonların artmaya devam etmesi durumunda, 21. yüzyılın sonuna kadar Fırat Nehri'ndeki su akışının %30, Ürdün Nehri'ndeki su akışının ise %80 oranında azalması öngörülmektedir.²⁶⁴ Tatlı su kaynaklarının miktarı ve kalitesindeki azalma, yalnızca su güvensizliğine yol açmayacak, aynı zamanda gıda ve sağlık güvensizliğini de beraberinde getirecektir.²⁶⁵

Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkeleri, azaltım ve uyum politikalarını yürütebilmek için gerekli kapasitelere sahip olmadığından, bireyler ve toplulukların dışa bağımlılığı giderek artmıştır. Afrika Kalkınma Bankası Grubunun verilerine göre Afrika ülkelerinin, ulusal katkı beyanlarındaki azaltım ve uyum politikaları için 2030 yılına kadar 3 trilyon ABD dolarından fazla yatırıma gereksinimi vardır.²⁶⁶ Bu miktar, tüm Afrika ülkelerinin GSYİH'sinin neredeyse toplamına denk gelmektedir.²⁶⁷

Toplam nüfusları üç yüz yetmiş milyondan fazla olan yerli topluluklar, genellikle yoksulluk içinde yaşamaktadır. Yerli topluluklar en düşük yaşam süresi ve eğitim düzeyine, en yüksek işsizlik ile bebek ölüm oranına sahiptir.²⁶⁸ Arktika Bölgesi'ndeki yerli topluluklar, iklim değişikliğinden en çok zarar görenler arasındadır. Bölgedeki sıcaklık artışının küresel ortalama sıcaklık artışının iki katı olması, Arktika yerlilerinin geleneksel yaşam tarzını ve kültürünü tehdit etmektedir. Sıcaklık artışının belirli bölgelerde 9°C'ye kadar yükselme olasılığı ise, tehdidi daha da büyötmektedir.²⁶⁹

Latin Amerika ve Karayipler'deki az gelişmiş ülkeler de iklim değişikliğinin en ağır sonuçlarıyla karşı karşıyadır. Dünya Bankası, sıcaklık artışı, aşırı hava olayları ve deniz seviyesinin yükselmesinin, bölgedeki gıda üretimini yaklaşık %20 oranında azaltabileceğini öngörmektedir. Bu durum, üç milyon insanı aşırı yoksulluğa sürükleyebilecek, beş yüz

²⁶¹Ray, "The Impact of Climate Change on Africa's Economies", 29 Ekim 2021, <https://www.fpri.org/article/2021/10/the-impact-of-climate-change-on-africas-economies/>. (Erişim tarihi: 28.11.2022).

²⁶²World Population Review, "MENA Countries 2022", <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/mena-countries>. (Erişim tarihi: 07.11.2022).

²⁶³Sowers vd. 2010: 602; Özer ve Ersoy, 2024.

²⁶⁴Göll, 2017: 2; Özer ve Ersoy, 2024.

²⁶⁵Özer ve Ersoy, 2024.

²⁶⁶ADB, "Climate Change in Africa", <https://www.afdb.org/en/cop25/climate-change-africa>. (Erişim tarihi: 11.11.2022).

²⁶⁷Afrika ülkelerinin GSYİH'sinin listesi için bkz. Country Cassette, "List of African Countries by GDP 2022", <https://countrycassette.com/african-countries-by-gdp-2022/>. (Erişim tarihi: 11.11.2022).

²⁶⁸Ersoy ve Uysal Oğuz, 2021: 157.

²⁶⁹Ersoy ve Uysal Oğuz, 2021: 165.

milyondan fazla insanın temiz suya erişimini engelleyecek ve milyonlarca insanı yerinden edecektir.²⁷⁰

2.6. İnsan Güvenliği ve İklim Adaleti Arasındaki İlişkinin Küçük Ada Ülkeleri Bağlamında İncelenmesi

Küçük ada ülkeleri üzerinden iklim değişikliğiyle güvenlik ilişkisini irdeleyen çalışmalar, iklim değişikliğinin insan güvenliğine yönelik doğurduğu risk ve tehditler üzerine yoğunlaşmıştır. IPCC *Dördüncü Değerlendirme Raporu*’na göre, sınırlı kaynaklara ve uyum kapasitesine sahip olan bu ada ülkeleri, iklim değişikliği nedeniyle varoluşsal tehditlerle yüzleşmektedir.²⁷¹ İklim değişikliğinin Pasifik Okyanusu’ndaki ada ülkelerinin gıda güvenliğine yönelik oluşturduğu risk ve tehditleri araştıran Barnett, değişen iklim koşullarının bu adalardaki gıda mevcudiyetini, insanların gıdaya erişim ve gıdayı kullanma yeteneğini azalttığını vurgulamaktadır. Öyle ki, bu ülkelerdeki gıda güvensizliği, gelecekte Güney Asya ve Afrika’nın bazı bölgelerindeki kadar akut hâle gelebilecektir.²⁷²

Carter’a göre, uluslararası iklim müzakerelerinin gelişmesiyle Pasifik’teki ada ülkelerinin diplomatik yetenekleri artmıştır.²⁷³ Corneloup ve Mol, yapısal güce sahip olmamalarına rağmen, bu ülkelerin “ahlaki liderlik” stratejileriyle uluslararası iklim müzakerelerinde daha etkin olduğunu ve bölgesel örgütler aracılığıyla isteklerini daha kolay ifade edebildiklerini belirtmiştir.²⁷⁴ Ancak bu konuda yapılan bazı çalışmalar, uluslararası çabaların yeterli olmadığını ve etkili bir iklim rejiminin hâlâ oluşturulamadığını savunmaktadır. Barnett ve Campbell’e göre, uluslararası düzeyde etkili azaltım ve uyum politikaları geliştirilirken, Pasifik Bölgesi’ndeki ülkelerin dinamikleri dikkate alınmamaktadır.²⁷⁵ McLeod vd. de benzer görüştedir. Bazı topluluklar iklim değişikliğine karşı dayanıklılık geliştirebilirken, diğerleri yaşamlarını tehdit eden zorluklarla yüzleşmeye devam etmektedir. Böyle bir durumda uluslararası göç, iklim değişikliğine uyum sağlamak için başvurulabilecek bir “son çare” olarak görülmektedir.²⁷⁶ Ne var ki göç hem göç edenler hem de göç edilen yerler için yeni güvenlik tehditleri yaratabileceğinden, yeterli ve kalıcı bir çözüm sunmamaktadır.

Betzold, uyum stratejilerinin önündeki engelleri; algılar ve farkındalık, kurumlar ve kaynaklar olarak sınıflandırır. Yazara göre, etkili bir uyum süreci için bu engeller aşılmalıdır.

²⁷⁰ World Bank, “Promoting Climate Change Action in Latin America and the Caribbean”, 14 Nisan 2021, <https://www.worldbank.org/en/results/2021/04/14/promoting-climate-change-action-in-latin-america-and-the-caribbean> (Erişim tarihi: 17.11.2022).

²⁷¹ IPCC, 2007: 19,48,52,65.

²⁷² Barnett, 2011: 233-234; Barnett, 2020: 25.

²⁷³ Carter, 2015: 206.

²⁷⁴ Corneloup ve Mol, 2014:

²⁷⁵ Barnett, 2005: 216; Barnett, 2009: 69; Barnett ve Campbell, 2010: 175.

²⁷⁶ McLeod vd., 2019: 6.

Adalardaki bireylerin ve toplulukların direncini artırmak adına, yerel düzeyde bilgi ve kaynak aktarımı oldukça önemlidir. Ancak, akademik ve siyasi çalışmalar, bu bireyler ve toplulukların bakış açılarını dikkate almadan iklim değişikliğiyle ilgili sorunlara odaklanmaktadır.²⁷⁷ Gelişmiş ülkelerdeki medya kuruluşları da ada halklarının gereksinim ve beklentilerini ulusal ve uluslararası kamuoyuyla paylaşma konusunda isteksizdir. Pasifik'teki küçük ada ülkelerinin karşılaştığı iklim kaynaklı zorluklara karşı Avustralya medyasının tutumunu inceleyen Dreher ve Voyer, küçük ada ülkelerinin savunduğu onurlu göç ve insan hakları gibi konuların yeterince ele alınmadığını belirtmektedir.²⁷⁸

İklim değişikliğinin en yıkıcı sonuçlarıyla karşılaşan küçük ada ülkeleri yalnızca Pasifik Bölgesi ile sınırlı değildir. Karayipler, Hint Okyanusu ve Afrika'daki az gelişmiş küçük ada ülkeleri de iklim değişikliğine karşı oldukça kırılgandır. Karayipler'deki gıda güvenliğini inceleyen Lenderking vd. ye göre, bölgedeki küçük ada ülkeleri bir yandan iklim değişikliğinin fiziksel etkileri, diğer yandan sosyoekonomik eşitsizlik gibi yapısal zorluklarla yüzleşmektedir.²⁷⁹

İklim değişikliğiyle ilişkilendirilen 2017 tarihli Maria Kasırgası Dominika'yı vurarak onlarca insanın ölümüne ve yaralanmasına yol açmış, ülke GSYİH'sinin %226'sı (yaklaşık 1,3 milyar ABD doları) kadar ekonomik kayıplara neden olmuştur. Yaklaşık iki yıl sonra Bahamalar'da meydana gelen Dorian Kasırgası da çok sayıda insanın hayatını kaybetmesine ve yaralanmasına yol açmış, yaklaşık 3,4 milyar ABD doları maliyet ortaya çıkarmıştır.²⁸⁰

İklim değişikliği, insanların yerinden edilmesine yol açmaktadır. Her ne kadar göç, çoğu zaman son çare olarak başvurulmuş bir hayatta kalma stratejisi olarak görülse de göç eden bireyler ve göç edilen bölgeler açısından çeşitli güvenlik sorunlarını beraberinde getirmektedir. Locke'a göre, Kiribati ve Tuvalu'daki iklim değişikliği kaynaklı ülke içi yer değiştirmeler, altyapı ve hizmetler üzerindeki baskıyı artırmış ve insani gelişim göstergelerinde gerilemeye yol açmıştır.²⁸¹ Campbell, küçük ada ülkelerinde yaşayan insanların göç olanaklarının son derece sınırlı olduğuna dikkat çekmiştir.²⁸² Burkett vd. ise, adaları sular altında kaldığı için yabancı ülkelere gitmek zorunda kalan insanların, uluslararası hukukta nasıl tanımlanacağına dair bir belirsizlik olduğunu ifade ederek tartışmayı genişletmiştir.²⁸³

²⁷⁷ Betzold, 2015: 481.

²⁷⁸ Dreher ve Voyer, 2015: 59

²⁷⁹ Lenderking vd., 2020: 6.

²⁸⁰ Ewing-Chow, "Caribbean Countries Will Be Seeking Climate Justice At COP27", 12 Ekim 2022, <https://www.forbes.com/sites/daphneewingchow/2022/10/12/caribbean-countries-will-be-seeking-climate-justice-at-cop27/?sh=510aa30c41ba>. (Erişim tarihi: 28.10.2022).

²⁸¹ Locke, 2009: 171.

²⁸² Campbell, 2014: 21

²⁸³ Burkett, 2011: 3; Kostakos vd., 2014: 8.

İklim değişikliğinde sorumluluğu olmayan küçük ada ülkeleri, sınırlı kapasiteleri nedeniyle karşılaştığı zorluklarla daha fazla mücadele etmek zorundadır. Azaltım ile uyum politikaları için uluslararası yardımlara daha fazla gereksinim duymaktadır. Karayipler'deki küçük ada ülkeleri, bu gereksinimlerin bir kısmının karşılanabilmesi amacıyla 27. Taraflar Konferansı'nda kayıp ve zarar fonu²⁸⁴ oluşturulmasını talep etmiştir.²⁸⁵ Bu, kırılğan olanların gereksinim ve beklentilerini dile getirebilmesi açısından önemli olsa da sorunların kalıcı çözümü için yeterli değildir. Lenderking vd.nin belirttiği gibi, iklim adaletinin ve insan güvenliğinin sağlanabilmesi için, küçük ada ülkelerinin kayıp ve zararların yalnızca bir kısmı değil, tamamı karşılanmalıdır.²⁸⁶

Küresel düzeyde adil bir iklim rejiminin oluşturulmasında yaşanan gecikmeler ve bu gecikmelerin küçük ada ülkeleri üzerindeki yıkıcı sonuçları, güvenlik anlayışının yeniden düşünülmesini gerekli kılmıştır. Bu noktada, uluslararası ilişkilerdeki dönüşüm ve tehdit algısındaki değişimlerin insan güvenliği yaklaşımının ortaya çıkışını nasıl etkilediği önem kazanmıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından ortaya çıkan ya da yaygınlaşan yeni güvenlik tehditleri, birey ve toplulukların güvensizlik duygusunu derinleştirmiştir. Geleneksel güvenlik yaklaşımları, devleti referans nesnesi olarak kabul edip tehditleri sınır ve toprak bütünlüğüyle sınırlı tutarken; birey ve toplulukları merkeze alan daha kapsayıcı yaklaşımlara duyulan gereksinim belirgin biçimde artmıştır. Bu bağlamda, birey odaklı insan güvenliği yaklaşımı, iklim değişikliği gibi küresel ve çok boyutlu bir sorunun anlaşılması ve bu soruna yönelik etkili çözümlerin geliştirilmesi açısından uygun bir kuramsal zemin sunmaktadır.

İnsan güvenliği ve iklim adaleti yaklaşımları, benzer ilke ve değerlere dayanmaktadır. İnsan güvenliği, bireyin yaşamını etkileyen fiziksel, çevresel, sosyal, ekonomik ve siyasi tehditleri bütüncül bir şekilde ele almakta; bireylerin temel haklarına erişimini, karar alma süreçlerine katılımını ve onurlu bir yaşam sürebilme hakkını güvence altına almayı amaçlamaktadır. İklim adaleti anlayışı ise zararların zamansal ve mekânsal dağılımını, bu zararların oluşumunda sorumluluğu olan aktörlerin yükümlülüğünü ve karar

²⁸⁴ 27. Taraflar Konferansı'nda, küçük ada ülkelerinin uzun süren talepleri doğrultusunda, iklim değişikliği kaynaklı kayıp ve zararlar için bir fon kurulmasına karar verilmiştir. Kayıp ve Zarar Fonu'nun ilk aşamasının 2025 yılının sonlarında hayata geçirilmesi, 2026 yılı sonuna kadar ise 250 milyon ABD doları tutarında kaynak sağlanması planlanmaktadır. Bu karar, iklim değişikliğinde neredeyse sorumluluğu olmayan ancak en yıkıcı sonuçlarla karşılaşan ülkeler açısından bir dönüm noktası olsa da fonun nasıl finanse edileceği, hangi ülkelerin katkı sağlayacağı ve kaynakların nasıl dağıtılacağı gibi konular hâlâ belirsizdir. Bkz. Civillini, "Loss and damage fund to hand out \$250 million in initial phase", 11 Nisan 2025, <https://www.climatechangenews.com/2025/04/11/loss-and-damage-fund-to-hand-out-250-million-in-initial-phase/> (Erişim tarihi: 18.04.2025).

²⁸⁵ Caribbean Community Climate Change Center, "Loss And Damage – Added To COP 27'S Agenda", 9 Kasım 2022, <https://www.caribbeanclimate.bz/blog/2022/11/09/loss-and-damage-added-to-cop-27s-agenda/>. (Erişim tarihi: 11.11.2022).

²⁸⁶ Lenderking vd., 2020: 6.

mekanizmalarındaki temsiliyet eşitsizliklerini sorgulamaktadır. Bu yönüyle aktif katılım, insan hakları, kuşaklar arası adalet, hakkaniyet ve tarihsel sorumluluk gibi insan güvenliğiyle kesişen ilke ve değerleri öne çıkarmaktadır.

İnsan güvenliği ile iklim adaleti yaklaşımlarının kesişim noktasında öne çıkan en önemli unsurlardan biri, kırılgan toplumların kendi yaşamlarını etkileyen kararlarda söz sahibi olabilme kapasitesidir. İnsan güvenliği yaklaşımı, bireyleri yalnızca korunması gereken pasif varlıklar olarak değil, aynı zamanda kendi geleceklerini şekillendirme gücüne sahip etkin aktörler olarak değerlendirmektedir. Benzer şekilde, iklim adaleti anlayışı da karar alma süreçlerine katılımı teşvik ederek, toplumların kendi kaderlerini belirleme haklarını savunmaktadır. Bu çerçevede, iklim değişikliğine karşı direnç geliştirme ve uyum sağlama politikalarının yerel bilgi ve deneyimlerle şekillendirilmesi son derece önemlidir. Özellikle küçük ada ülkelerinde, toplum temelli çözüm stratejilerinin geliştirilmesi ve bu stratejilerin adil ve kapsayıcı uluslararası destek mekanizmalarıyla bütünleştirilmesi, ancak bu iki yaklaşımın bir arada ele alınmasıyla mümkün olacaktır.

Bu iki yaklaşımı birbirinden ayıran temel noktalardan biri, odaklandıkları alanlardır. İnsan güvenliği, iklim değişikliğinin somut etkileriyle ve bu etkilerin bireylerin yaşamları üzerindeki çok boyutlu sonuçlarıyla ilgilenirken; iklim adaleti, bu etkilerin arkasında yatan süreçleri ele almaktadır. Bu açıdan insan güvenliği daha çok sonuçlara, iklim adaleti ise nedenlere odaklanır. Birlikte ele alındıklarında ise hem iklim değişikliğinin etkilerini hem de bu etkilerin ardındaki adaletsizlikleri kapsayan bütüncül bir anlayış sunar.

İnsan güvenliği ve iklim adaletinin kesişimi, özellikle az gelişmiş küçük ada ülkeleri açısından yaşamsal öneme sahiptir. Bu ülkelerde iklim değişikliğinin yarattığı tehditler insan güvenliği alanlarının tamamını doğrudan etkilemektedir. İnsan güvenliği yaklaşımı, bu çok boyutlu riskleri görünür kılarken; iklim adaleti, bu risklerin neden ortaya çıktığını, sorumluları ve yükümlülükleri sorgulama olanağı tanımaktadır. Başka bir ifadeyle, insan güvenliği yaklaşımı etkileri anlamayı ve bunlarla başa çıkmayı mümkün kılarken; iklim adaleti, bu etkilerin yapısal kökenlerine inerek uzun vadeli, adil ve kalıcı çözümler üretmeye çabalar. Bu nedenle, her iki yaklaşımın birlikte değerlendirilmesi, iklim değişikliğinden en fazla etkilenen toplumlar için bir zorunluluktur. Çalışmada ele alınan bu bütüncül kavramsal çerçeve, ikinci ve üçüncü bölümlerde Kiribati ve Tuvalu örnekleri üzerinden yapılacak analizlere bir temel oluşturmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KİRİBATİ VE TUVALU’NUN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KARŞISINDAKİ KIRILGANLIĞI

3.1. Kiribati ve Tuvalu’nun Tarihsel, Ekonomik, Siyasi ve Toplumsal Yapısı

Pasifik Okyanusu’nun farklı bölgelerinde yer alan Kiribati ve Tuvalu, tarihsel, coğrafi, ekonomik, siyasi ve kültürel açıdan benzerlikler ve farklılıklar taşımaktadır. Bu alt başlıkta iki ülkenin tarihsel gelişimi, coğrafi yapısı, iklimi, yönetim biçimleri, ekonomik durumları, toplumsal yapıları ve kültürel gelenekleri ele alınacaktır.

Gilbert Adaları ve Banaba’daki ilk yerleşimcilerin birkaç bin yıl önce Güney Asya’dan geldiği tahmin edilmektedir. Buna karşılık, Ellice Adaları’na yönelik yerleşimlerin kökeni yaklaşık iki bin yıl önce Tonga ve Samoa’dan gelen Polinezyalı gruplara dayanmaktadır. Her iki ada grubu, 16. yüzyılda İspanyol kaşifler tarafından keşfedilmiş olsa da 1800’lerin başında Avrupalı kaşiflerin, balina avcılarının ve tüccarların ziyaretlerinden sonra haritalandırılmıştır.²⁸⁷ Banaba Adası’nda zengin fosfat yataklarının keşfedilmesi, 1900 yılında Birleşik Krallık tarafından adanın ilhak edilmesine neden olmuş; benzer şekilde, Ellice Adaları’nda yaşayan birçok kişi 1860’lı yıllarda Peru’daki guano madenlerinde zorla çalıştırılmak üzere yerlerinden edilmiştir. Aynı tarihlerde, Londra Misyonerlik Cemiyeti’ne bağlı Samoalı misyonierlerin bölgeye ulaşmasıyla birlikte, her iki adada da Hristiyanlık hızla yayılmış ve yerel kültür üzerinde belirleyici etkiler bırakmıştır.²⁸⁸

Birleşik Krallık, 1892 yılında Ellice Adaları’nı himayesi altına almış, 1916’dan itibaren bu adaları tek bir sömürge yönetimi altında Gilbert ve Ellice Adaları Kolonisi adıyla birleştirmiştir. Bu sömürge yönetimi, ilerleyen yıllarda Phoenix ve Line adalar grubunu da içerecek şekilde genişlemiştir. Ne var ki, adaların mesafe ve kültür olarak birbirine uzak oluşu, eşit temsil edilmediği düşüncesi ve ırksal gerilimlere sahne olması, 1960’lı yıllardan sonra özellikle Ellice Adaları’nda ayrılıkçı eğilimleri güçlendirmiştir. 1974 yılında yapılan referandum ile Ellice Adaları, 1 Ekim 1975 tarihinde resmi olarak koloniden ayrılmış; 1 Ekim 1978’de ise Tuvalu²⁸⁹ adıyla bağımsız bir devlet haline gelmiştir.²⁹⁰ Benzer şekilde, Gilbert

²⁸⁷Britannica, “History of Kiribati”, tarih yok, <https://www.britannica.com/place/Kiribati/History> (Erişim tarihi: 18.10.2022).

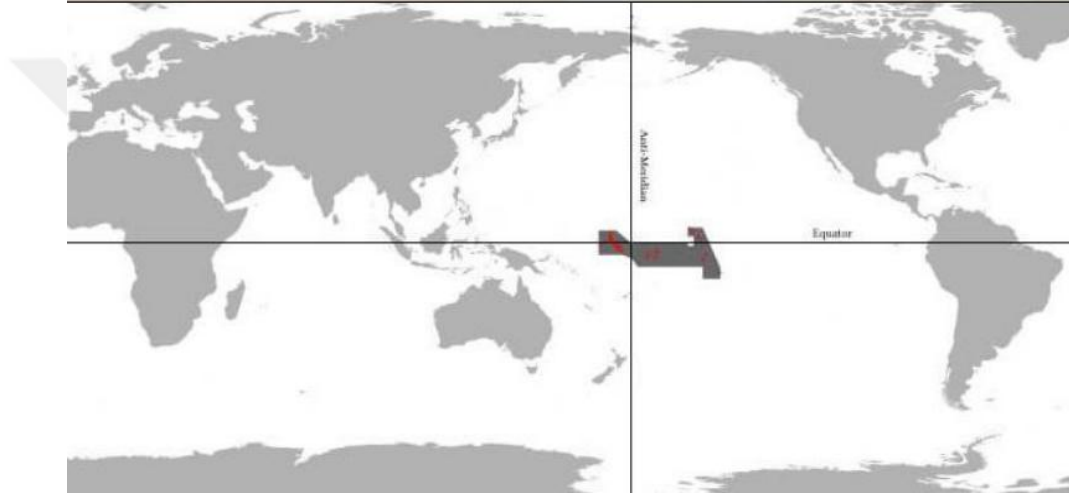
²⁸⁸ Kofe, 1983 akt. Government of Tuvalu, 2015b: 2.

²⁸⁹ Tuvalu, “birlik içinde sekiz ada” (eight islands in unity) anlamına gelir. Ülke dokuz adadan oluşsa da başlangıçta yalnızca sekizinde yerleşim olduğu için dokuzuncu ada olan Niulakita, ülkenin ismine dâhil edilmemiştir.

²⁹⁰Government of Tuvalu, 2015b: 3; MacDonald. “Tuvalu”, 8 Haziran 2024, <https://www.britannica.com/place/Tuvalu> (Erişim tarihi: 11.06.2024).

Adaları da Phoenix ve Line adalarıyla birlikte 12 Temmuz 1979 yılında Kiribati Cumhuriyeti olarak bağımsızlığını ilan etmiştir.²⁹¹

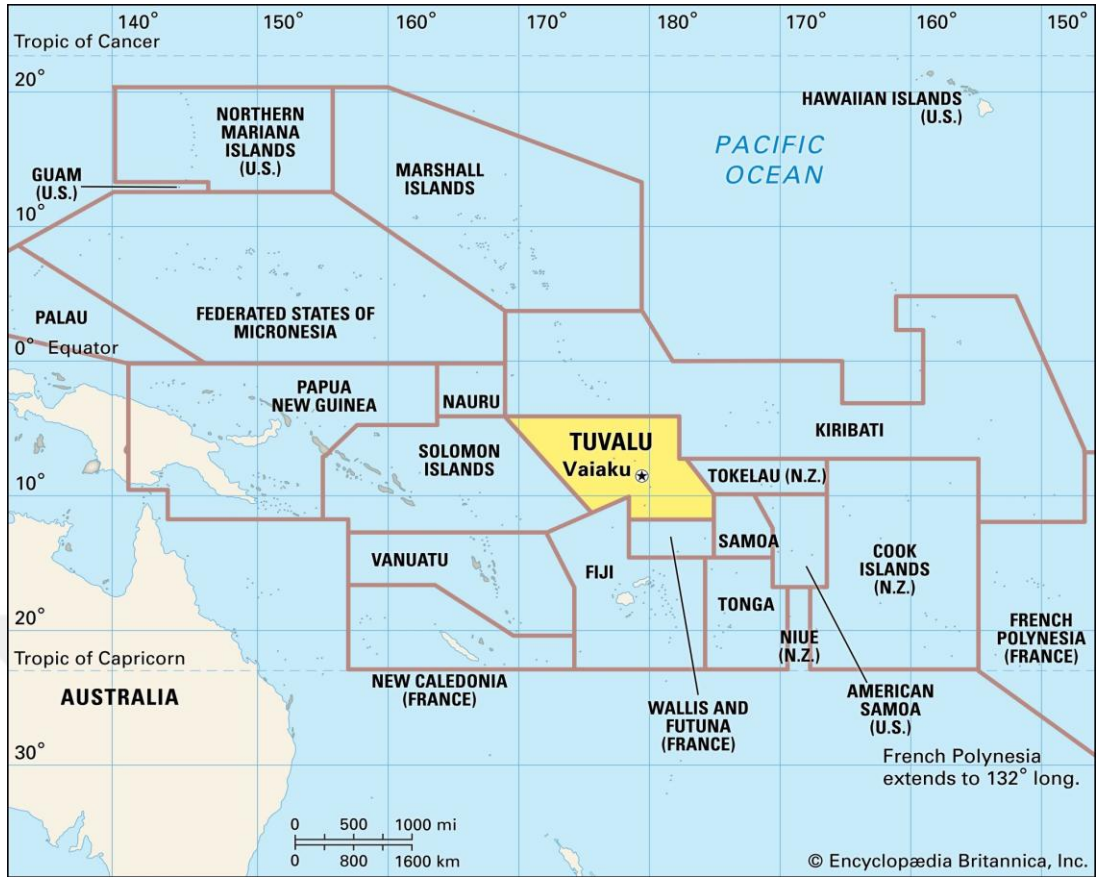
Kiribati, Pasifik Okyanusu'nun merkezinde ve Mikronezya adalar öbeğinde yer almaktadır. Güneyinde Tuvalu, Tokelau, Cook Adaları ve Fransız Polinezyası; kuzeyinde Hawaii, batısında Nauru ve Marshall Adaları; doğusunda ise Güney Amerika bulunur. Pasifik Okyanusu boyunca uzanan tarih değiştirme çizgisi üzerindedir ve Greenwich Ortalama Zamanı'ndan (Greenwich Mean Time Zone) on iki saat ileride olduğu için yeni yıla giren ilk ülkedir. Ayrıca, toprakları hem kuzey ve güney yarım kürede hem de 180. meridyenin doğusunda ve batısında yer aldığından, coğrafi açıdan son derece özgün bir konuma sahiptir (Harita 3.1).

Harita 3.1 Kiribati'nin Coğrafi Konumu²⁹²

²⁹¹Government of Kiribati, "Kiribati Parliament", tarih yok, <https://www.kiribati.gov.ki/my-government/kiribati-parliament> (Erişim tarihi: 29.10.2022); Britannica, "Kiribati", 6 Ekim 2022, <https://www.britannica.com/place/Kiribati>. (Erişim tarihi: 29.10.2022).

²⁹² Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 17.

Harita 3.2 Tuvalu Haritası²⁹³

Tuvalu ise, Pasifik Okyanusu'nun güneyinde, Polinezya adalar grubu içerisinde (Harita 3.2). Kuzeyinde Nauru ve Kiribati; doğusunda Tokelau; batısında Solomon Adaları; güneyinde de Vanuatu, Fiji ve Samoa bulunmaktadır. Avustralya'ya yaklaşık 4.000 km, Yeni Zelanda'ya ise 3.200 km uzaklıktadır.²⁹⁴ Yaklaşık 1,3 milyon km²'lik geniş bir okyanus alanına yayılmış olmasına rağmen, Tuvalu'nun toplam karasal alanı yalnızca 26 km²'dir. Bu özelliğiyle, Vatikan, Monako ve Nauru'nun ardından dünyanın yüz ölçümü bakımından en küçük dördüncü ülkesi konumundadır.

Kiribati, Line Adaları, Phoenix Adaları ve Gilbert Adaları olmak üzere üç ada grubuna ayrılan toplam otuz üç adadan oluşmaktadır. Bu adalardan yalnızca yirmi birinde yerleşim vardır (Harita 3.3).²⁹⁵ Ülkenin doğudan batıya uzunluğu yaklaşık 3.900 km, kuzeyden güneye uzunluğu ise 2.100 km'dir. Yüz ölçümü yaklaşık 3,4 milyon km² olan Kiribati, karasal alan bakımından oldukça küçüktür ve yalnızca 811 km²'lik bir yüz ölçümüne sahiptir.²⁹⁶ Banaba Adası dışında, Gilbert Adaları'ndaki kara parçaları atollerden, yani deniz seviyesinden birkaç metre yükseklikteki mercan adalarından oluşmaktadır (Görsel 3.1 ve Görsel 3.2).²⁹⁷ Line

²⁹³ Britannica, "Tuvalu", <https://www.britannica.com/place/Tuvalu> (Erişim tarihi: 30.04.2025).

²⁹⁴ Government of Tuvalu, 1999: 2.

²⁹⁵ Kanton Adası dışında, Phoenix Adaları'nda yerleşim yoktur.

²⁹⁶ Government of Kiribati, 2015: 3.

²⁹⁷ Banaba Adası'nın belirli yerleri, deniz seviyesinden yaklaşık 81 metre yüksekliğe ulaşabilmektedir.

Adaları'nda yer alan Kiritimati (Christmas olarak da bilinir) hem Kiribati'nin hem de dünyanın en büyük atolü olup, ülkenin toplam yüz ölçümünün neredeyse yarısını kapsamaktadır.²⁹⁸

Harita 3.3 Kiribati Haritası

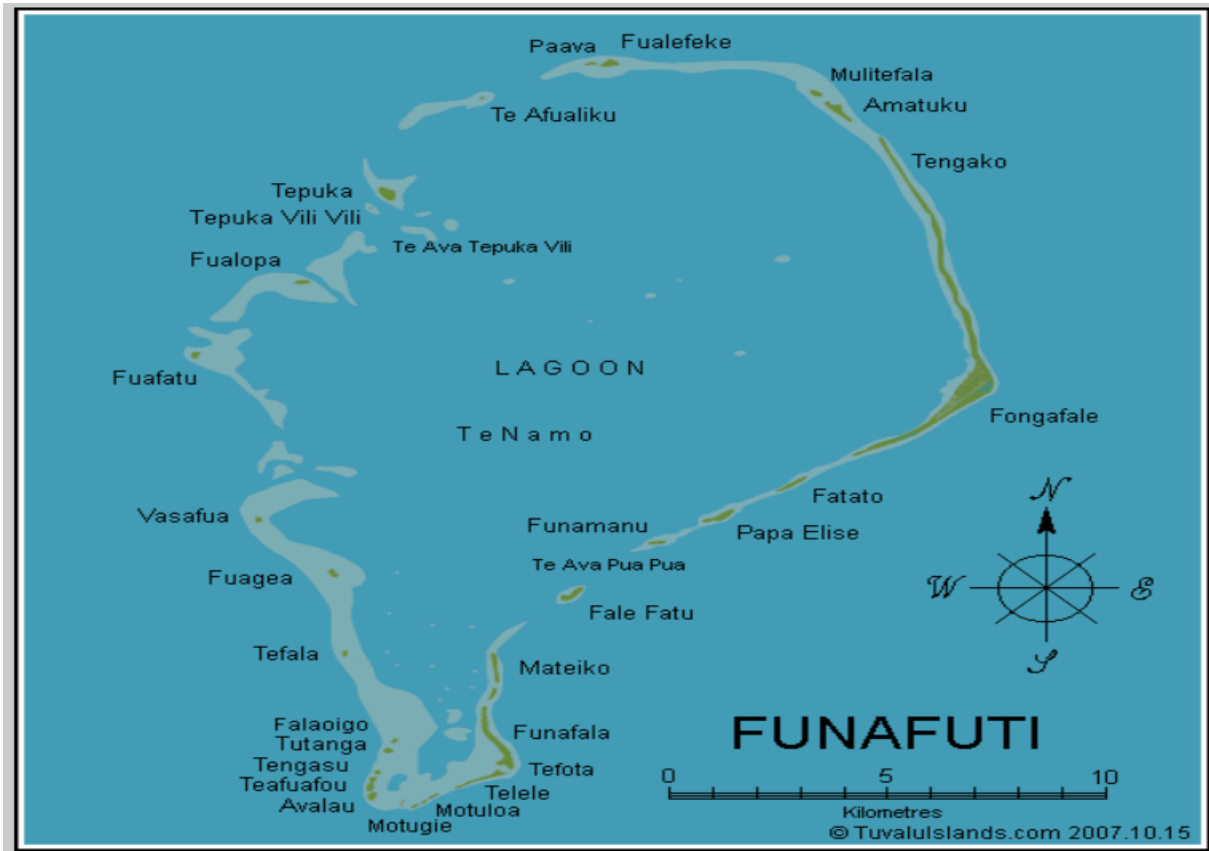

Görsel 3.1 Tarawa Adası

²⁹⁸ MacDonald, "Kiribati", 6 Ekim 2022, <https://www.britannica.com/place/Kiribati>. (Erişim tarihi: 29.10.2022).

Görsel 3.2 Banaba Adası²⁹⁹

Harita 3.4 Funafuti Haritası

Tuvalu ise kuzeyde Nanumea, Niutao ve Nanumaga; merkezde Nui, Vaitupu ve Nukufetau; güneyde ise Funafuti, Nukulaelae ve Niulakita olmak üzere altısı atol,³⁰⁰ üçü resif toplam dokuz adadan oluşmaktadır (Harita 3.4). Bu adaların deniz seviyesinden ortalama

²⁹⁹ DX News, "Banaba Island", 11 Ekim 2019, https://dxnews.com/t33ha_banaba-island_kiribati/. (Erişim tarihi: 06.10.2022).

³⁰⁰ Funafuti, Nanumea, Nui, Nukufetau, Nukulaelae ve Vaitupu, atollerden oluşmaktadır.

yüksekliği 3 metreden azdır ve en yüksek noktası yalnızca 4,6 metredir.³⁰¹ Adaların birbirlerine olan uzaklığı ise 67 km ile 172 km arasında değişmektedir.³⁰²

2023 yılı itibarıyla, Kiribati'nin nüfusu yaklaşık 132.000'dir.³⁰³ Halkın büyük çoğunluğu başkent Tarawa da dâhil olmak üzere Gilbert Adaları'nda yaşamaktadır. Nüfusun yarısından fazlası Roma Katolik inancına mensupken, geri kalan kesim ağırlıklı olarak Kiribati Protestan Kilisesi'ne bağlıdır. Bunun yanı sıra ülkede Mormon ve Baha'i inançlarına sahip topluluklar da bulunmaktadır.³⁰⁴ Kiribati'nin resmi dilleri İngilizce ve Kiribaticedir (Gilbertese).

2023 yılı verilerine göre Tuvalu'nun nüfusu ise 11.400'dür ve halkın büyük çoğunluğu başkent Funafuti'de yaşamaktadır.⁴⁰² Funafuti, yaklaşık 23 km uzunluğunda bir lagünü çevreleyen otuz üç adacıktan oluşmaktadır. Fongafale ise, başkentin merkezidir. Devlet kurumları, kongre merkezi, kilise ve *maneaba* gibi önemli yapılar, Güney Pasifik Üniversitesi'nin kampüslerinden biri ve uluslararası havalimanı bu alanda yer almaktadır (Görsel 3.3).³⁰⁵ Nüfusun %92,7'si Protestan Kilisesi'ne bağlıyken, %1,5'i Bahâ'î ve %1,5'i Yehova Şahidi inançlarına mensuptur. İngilizce ve Tuvaluca ülkenin resmi dilleri olup, Nui Adası'nda Samoaca ve Kiribaticede konuşulmaktadır.³⁰⁶

Görsel 3.3 Fongafale³⁰⁷

³⁰¹ Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012; Government of Tuvalu, 2015b: 1.

³⁰² Government of Tuvalu, 1999: 2.

³⁰³ World Bank, "Population-Kiribati", <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=KI>. (Erişim tarihi: 1.09.2023).

³⁰⁴ MacDonald, "Kiribati", 6 Ekim 2022, <https://www.britannica.com/place/Kiribati>. (Erişim tarihi: 29.10.2022).

³⁰⁵ Government of Tuvalu, 2022: 7.

³⁰⁶ Government of Tuvalu, 1999: 2; World Factbook, "Tuvalu", 2 Aralık 2022, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/tuvalu/> (Erişim tarihi: 08.12.2022).

³⁰⁷ IUGS, "Funafuti Atoll", tarih yok, https://iugs-geoheritage.org/geoheritage_sites/funafuti-atoll-tuvalu/. (Erişim tarihi: 17.02.2024).

Kiribati ve Tuvalu'nun iklimi benzer özellikler göstermekte ve Güney Pasifik Yakınsama Bölgesi (SPCZ) ile İntertropikal Yakınsama Bölgesi'nin (ITCZ)³⁰⁸ mevsimsel hareketlerinden etkilenmektedir. Tropikal bir iklime sahip olan bu ülkelerde, yıllık ortalama sıcaklıklar 25°C ile 32°C arasında değişir ve genellikle kurak dönem ve yağışlı dönem olmak üzere iki mevsim yaşanır.³⁰⁹ Kasım ile nisan ayları arasında şiddetli yağışlar ve tropikal siklonlar; mayısla ekim ayları arasında ise kuraklıklar görülmektedir. Tarawa'da özellikle ocak ile mart ayları arasında, Kiritimati'de ise mart ile nisan aylarında yağış miktarı oldukça yüksektir. Ancak yağış rejimi düzensizdir ve neredeyse tüm adalarda periyodik kuraklıklar yaşanmaktadır. Kiribati'de yağış miktarı büyük ölçüde El Niño ve La Nina olaylarına bağlı olarak değişir; El Niño sırasında artış, La Niña sırasında ise azalma gözlemlenir.³¹⁰ Tuvalu'da ise yağış miktarı kuzeyde yer alan adalarda yılda ortalama 2.600 mm iken, ortada ve güneyde yer alan adalarda 3.500 mm'ye kadar çıkmaktadır.³¹¹

12 Temmuz 1979'da yürürlüğe giren Kiribati Anayasası'na göre Kiribati'nin rejimi parlamenter demokratik cumhuriyettir. Devlet, bir cumhurbaşkanı (Beretitenti) ve cumhurbaşkanı yardımcısı (Kauoman-ni-Beretitenti) tarafından yönetilir. Cumhurbaşkanı, meclis (Maneaba ni Maungatabu) tarafından aday gösterilen üç veya dört kişi arasından halk tarafından seçilmekte ve her biri dört yıllık süreyle üç dönem görev yapabilmektedir.³¹² Devletin ve hükümetin başı olan cumhurbaşkanı, kabineyi oluşturma yetkisine sahiptir. Kabine, cumhurbaşkanı yardımcısı, meclis üyeleri arasından atanan bakanlar ve bir hukuk başdanışmanından oluşur. Bağımsızlık sonrası dönemde toplamda beş cumhurbaşkanı seçilmiş olup, Mart 2016'da göreve başlayan Taneti Maamau bu görevi sürdürmektedir.³¹³

³⁰⁸ İntertropikal Yakınsama Bölgesi, ekvatorun yakınlarında bulunan bir basınç alanıdır. Kuzey ve güney yarım kürelerin alizeleri (ticaret rüzgarları) bu alanda birleşmekte ve bu da fırtınaların ve şiddetli yağışların sık sık oluşmasına neden olmaktadır. Güney Pasifik Yakınsama Bölgesi ise İntertropikal Yakınsama Bölgesi'nden ayrılarak Cook Adaları'na kadar uzanan bir şerittir. Bölgesel olarak hareket etmekte ve Pasifik Okyanusu'nun güneybatısında yer alan adalardaki yağış düzenini etkilemektedir. Bkz. Met Office, "Intertropical Convergence Zone (ITCZ)", tarih yok, <https://www.metoffice.gov.uk/weather/learn-about/weather/atmosphere/intertropical-convergence-zone#:~:text=The%20Intertropical%20Convergence%20Zone%2C%20or,frequent%20thunderstorms%20and%20heavy%20rain>. (Erişim tarihi 02.11.2022); NIWA, "South Pacific Convergence Zone", tarih yok, <https://niwa.co.nz/node/111121>. (Erişim tarihi: 11.11.2022).

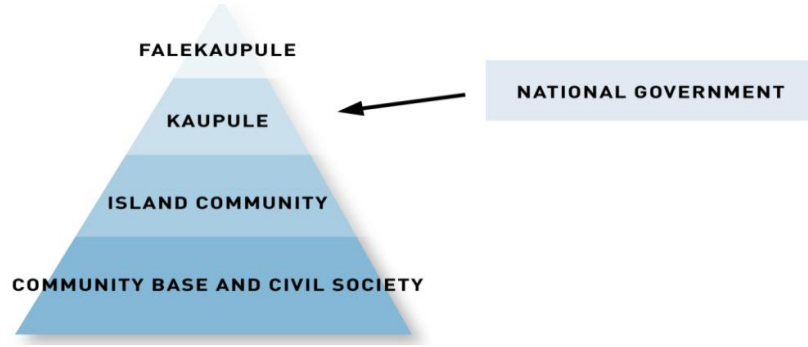
³⁰⁹ Government of Kiribati, 2014: 15-16.

³¹⁰ Government of Kiribati, 2014: 17.

³¹¹ Government of Tuvalu, 1999: 3; Climates to Travel, "Tuvalu", <https://www.climatestotravel.com/climate/tuvalu>. (Erişim tarihi: 29.10.2022); Government of Tuvalu, 2015b: 3; Government of Tuvalu, 2020: 8; Government of Tuvalu, 2021: 23.

³¹² Parliament of Kiribati, "Constitution", 27 Ağustos 2020, <https://www.parliament.gov.ki/constitution>. (Erişim tarihi: 30.10.2022).

³¹³ Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 18.

Şekil 3.1 Tuvalu'nun Yönetim Yapısı³¹⁴

Tuvalu'nun yönetim şekli ise, üniter anayasal monarşidir. Bağımsızlık sonrası, İngiliz hükümdarının sembolik olarak devlet başkanı olduğu Westminster hükümet modeline dayanan bir sistem geliştirilmiş ve genel vali atanmıştır.³¹⁵ 12 Aralık 1997'de oluşturulan yeni yönetim biçimiyle ademimerkeziyetçi bir yapı kurulmuş; Falekaupule Yasası ile yönetim, *falekaupule* ve *kaupule*ye devredilmiştir. *Falekaupule*, ülkenin en üst düzey karar alma organıdır. Adaları ilgilendiren tüm konular, *ulu aliki* adı verilen liderin öncülüğünde *falekaupule*de görüşülmektedir.

Kaupule (ada konseyi), *falekaupulenin* yürütme koludur. Konsey başkanı, konsey üyeleri arasından salt çoğunlukla seçilir.³¹⁶ Her *kaupule* için, her biri dört yıllık olmak üzere iki dönemden fazla görev almamak şartıyla altı üye belirlenir.³¹⁷ Ülkede toplam sekiz *kaupule* mevcuttur ve her ada konseyinin yetki alanı, adanın kendisiyle sınırlıdır.³¹⁸ *Kaupule*, İçişleri Bakanlığı aracılığıyla ulusal hükümet tarafından denetlenir (Şekil 3.1). Parlamento, dört yıllık dönemler için görev yapan on beş seçilmiş üyeden oluşmaktadır.³¹⁹ 2021 yılında göreve gelen Tofiga Vaevalu Falani genel vali, Şubat 2024'te göreve gelen Feleti Teo ise başbakandır.

Kiribati ve Tuvalu, sınırlı ekonomik kaynaklara sahip olmaları nedeniyle kalkınma süreçlerinde önemli zorluklarla karşı karşıyadır. Kiribati'nin GSYİH'si yaklaşık 280 milyon ABD doları olup,³²⁰ kişi başına düşen yıllık geliri 2.100 ABD dolarıdır.³²¹ Devletin başlıca gelir kaynakları; balıkçılık lisanslarının satışı, resmi kalkınma yardımları, Kiribati Gelir Eşitleme

³¹⁴ Government of Tuvalu, 2012: 14.

³¹⁵ Government of Tuvalu, 2015b: 3.

³¹⁶ CLGF, "Tuvalu", tarih yok, https://www.clgf.org.uk/default/assets/File/Country_profiles/Tuvalu.pdf. (Erişim tarihi: 09.02.2023), s. 255.

³¹⁷ Government of Tuvalu, 1997: 11.

³¹⁸ Dokuzuncu ada olan Niulakita, Niutao'daki *kaupulenin* idaresi altındadır. Bkz. CLGF, "Tuvalu", tarih yok, https://www.clgf.org.uk/default/assets/File/Country_profiles/Tuvalu.pdf. (Erişim tarihi: 09.02.2023), s. 255.

³¹⁹ Government of Tuvalu, 2015b: 3.

³²⁰ O'Neill, "Gross domestic product (GDP) in Kiribati 2028", 13 Ekim 2023, <https://www.statista.com/statistics/529100/gross-domestic-product-gdp-in-kiribati/>. (Erişim tarihi: 16.11.2024).

³²¹ World Bank, "GDP per capita (current US\$)", <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>. (Erişim tarihi: 08.10.2024).

Rezerv Fonu (RERF)³²², genel vergilendirme ve hane halklarının hizmetler için ödediği vergilerden³²³ oluşur. Ekonomik kalkınma için gerekli kaynaklardan büyük ölçüde yoksun olan Kiribati, en az gelişmiş ülkeler (LDC) listesinde³²⁴ UNDP'nin 2021-2022 tarihli *İnsani Kalkınma Raporu*'nda ise 191 ülke arasında 136. sıradadır.³²⁵

Öte yandan, Tuvalu'nun ekonomisi benzer ölçüde sınırlı kaynaklara dayansa da bazı göstergeler bakımından Kiribati'den daha yüksek değerlere sahiptir. Tuvalu'nun GSYİH'si 62 milyon ABD doları düzeyindedir³²⁶ ve kişi başına düşen yıllık geliri 6.000 ABD dolarının biraz üzerindedir.³²⁷ UNDP'nin aynı raporunda, 130. sırada yer almıştır.³²⁸ 1987 yılında kurulan ve Uluslararası Güven Fonu Anlaşması³²⁹ kapsamında oluşturulan Tuvalu Güven Fonu (TTF), Tuvalu ekonomisinin en önemli dayanaklarından biridir. Bir egemen varlık fonu niteliğindeki bu yapı, devlet bütçesine katkı sağlayarak sosyal hizmetlerin iyileştirilmesi, altyapı yatırımlarının desteklenmesi ve genel ekonomik büyümenin desteklenmesi amacıyla kullanılmaktadır. Kuruluş yılında 42 milyon ABD doları olan fonun varlıkları, 2023 yılı itibarıyla 200 milyon ABD dolarını aşmıştır.³³⁰

Ülkenin en önemli gelir kaynaklarından biri, “.tv” internet alan adı üzerindeki kiralama hakkıdır. 2001 yılında imzalanan bir anlaşma çerçevesinde, Tuvalu'ya ait “.tv” alan adının yönetim hakları, internet altyapı servis sağlayıcısı olan Verisign'a yirmi yıllığına devredilmiştir. Verisign, bu alan adını kullanma hakkını Major League Baseball ve Twitch gibi platformlara satmış, Tuvalu'ya her yıl 5 milyon ABD doları ödemiştir.³³¹ Anlaşmanın 2021 yılında sona ermesinin ardından “.tv” alan adı GoDaddy tarafından satın alınmıştır. Günümüzde, buradan elde edilen gelir ülke GSYİH'nin %9'u civarındadır.

Kiribati ve Tuvalu, geniş okyanus alanlarına yayılan ve zengin deniz biyoçeşitliliğine sahip olan iki ada ülkesidir. Bu ekolojik çeşitlilik, balıkçılığı her iki ülkenin ekonomisinin en

³²² Gelir Eşitleme Rezerv Fonu, 1956 yılında Kiribati'nin o dönemdeki sömürge yönetimi tarafından oluşturulan bir varlık fonudur. Fonun iki amacı vardır. Birincisi, bütçe açıklarını kapatmak için finansman sağlamak; ikincisi ise, Kiribati'nin gelecek kuşaklarına fayda sağlayacak projeler geliştirmektir. 2015 yılı itibarıyla fonun geliri 750 milyon Avustralya dolarını aşarak Pasifik'teki en büyük varlık fonu hâline gelmiştir. Bkz. Ministry of Finance and Economic Development, 2016: 26; Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 48.

³²³ Taneti Maamau, Kasım 2024'te üçüncü dönemine başlamıştır.

³²⁴ Ülkelerin listesi için bkz. UNDESA, “LCD List”, Kasım 2021, <https://www.un.org/development/desa/dpad/least-developed-country-category/ldcs-at-a-glance.html>. (Erişim tarihi: 13.02.2022).

³²⁵ UNDP, 2022: 274.

³²⁶ World Bank, “GDP (current US\$)-Tuvalu”, tarih yok, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=TV>. (Erişim tarihi: 07.02.2024).

³²⁷ World Bank, “GDP per capita (current US\$)-Tuvalu”, tarih yok, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=TV>. (Erişim tarihi: 07.02.2024).

³²⁸ UNDP, 2022: 274.

³²⁹ Anlaşma Tuvalu, Avustralya, Yeni Zelanda ve Birleşik Krallık arasında imzalanmıştır. Ancak Birleşik Krallık, 2004 yılında anlaşmadan çekilmiştir.

³³⁰ Government of Tuvalu, “2023 National Budget”, 12 Aralık 2022, <https://finance.gov.tv/wp-content/uploads/2023/01/2023-National-Budget.pdf>. (Erişim tarihi: 03.04.2024).

³³¹ Ligaiula, “Better dotTV deal for Tuvalu”, 2 Mayıs 2022, <https://pina.com.fj/2022/05/02/better-dottv-deal-for-tuvalu/>. (Erişim tarihi: 03.04.2024).

önemli sektörü hâline getirmiştir. Kiribati’de balıkçılık sektörü; kıyı balıkçılığı, açık deniz balıkçılığı ve su ürünleri yetiştiriciliği olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Kıyı balıkçılığı ve su ürünleri yetiştiriciliği, gıda güvenliğinde ve küçük ölçekli ticari faaliyetlerde önemli bir rol oynarken, açık deniz balıkçılığı ekonominin ve ihracat gelirlerinin temel dayanağıdır.³³²

Benzer şekilde, Tuvalu da 900.000 km² büyüklüğünde geniş bir münhasır ekonomik bölgeye (MEB) sahip olduğundan, bu alandan elde edilen gelir, toplam devlet gelirlerinin yaklaşık %60’ına denk gelmektedir. Kıyı balıkçılığı, Tuvalu halkı için önemli bir besin ve geçim kaynağıyken, ülke ihracatının ve ekonomisinin temelini açık deniz balıkçılığı oluşturur.³³³

Tarım, her iki ülkede de balıkçılıktan sonraki en önemli ekonomik sektörden biri olmasına rağmen, tarımsal faaliyetler son derece sınırlıdır ve bu faaliyetlerden elde edilen gelir oldukça düşüktür. Kiribati’de geniş deniz alanlarına kıyasla karasal alanın dar olması ve atollerin tarıma elverişsiz toprak yapısı, tarımsal gelişimin önündeki başlıca engeller arasındadır. Ülkenin tarımsal faaliyetleri ağırlıklı olarak geçimlik tarıma dayanır ve bu faaliyetler, Hindistan cevizi, ekmek meyvesi (breadfruit),³³⁴ pandanus³³⁵ ve taro³³⁶ gibi ürünlerin yetiştirilmesiyle sınırlıdır.³³⁷ Sınırlı tarım ürünleri, en iyi şekilde korunarak en verimli şekilde kullanılmaya çalışılır. Örneğin, olgunlaşmamış Hindistan cevizi çiçeğinin öz suyundan *toddy* adı verilen geleneksel içecek üretilirken, Hindistan cevizi yaprakları ise dans etekleri, konut malzemeleri ve el sanatları üretiminde kullanılmaktadır.³³⁸

Tuvalu’nun da karasal alanının son derece dar olması ve toprak yapısının tarımsal faaliyetlere sınırlı olanak tanınması, tarımsal üretimi büyük ölçüde engellemektedir. Ancak geçimlik tarım, balıkçılıktan sonraki en önemli ekonomik sektörden biri olmaya devam etmektedir.³³⁹ Hindistan cevizi, muz, ekmek meyvesi, pandanus ve taro, ülkenin başlıca tarım ürünleridir.³⁴⁰ Bazı muz çeşitleri, Funafuti’deki çukurları çevreleyen alanlarda yaygın olarak

³³² Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 42.

³³³ Ministry of Fisheries and Trade, “Tuvalu Fisheries”, tarih yok, <https://tuvalufisheries.tv/>. (Erişim tarihi: 03.04.2024).

³³⁴ Ekmek meyvesi, Pasifik ve Karayipler’de yetişen tropikal bir meyvedir. Genellikle 12 ila 18 metre yüksekliğe kadar büyüeyebilen ve iklim koşullarına dayanıklı olan ekmek meyvesi ağaçları, her mevsim greyfurt büyüklüğünde ve tadı patatese benzeyen onlarca meyve üretmektedir. Bu meyveler önemli bir nişasta kaynağıdır. Bkz. Britannica, “Breadfruit”, 19 Ekim 2023, <https://www.britannica.com/plant/breadfruit> (Erişim tarihi: 01.12.2023).

³³⁵ Pandanus, tropikal ve subtropikal bölgelerdeki ormanlarda yetişen bir ağaç türüdür. Palmiye benzeri ince gövdeleri ve koni biçiminde birbirine bitişik meyveleri vardır. Bkz. Britannica, “Pandanus”, 21 Kasım 2023, <https://www.britannica.com/plant/pandanus> (Erişim tarihi: 01.12.2023).

³³⁶ Taro (Türkçede gölevez olarak da bilinir), Güneydoğu Asya’dan Pasifik adalarına yayıldığı tahmin edilen otsu bir bitkidir. Bitkinin soğanında önemli miktarda nişasta vardır. Ancak, yaprakları ve soğanı kalsiyum oksalat içerdiği için çiğ olarak tüketilmesi zehirlenmelere yol açmaktadır. Bkz. Britannica, “Taro”, 21 Kasım 2023, <https://www.britannica.com/plant/taro-plant> (Erişim tarihi: 01.12.2023).

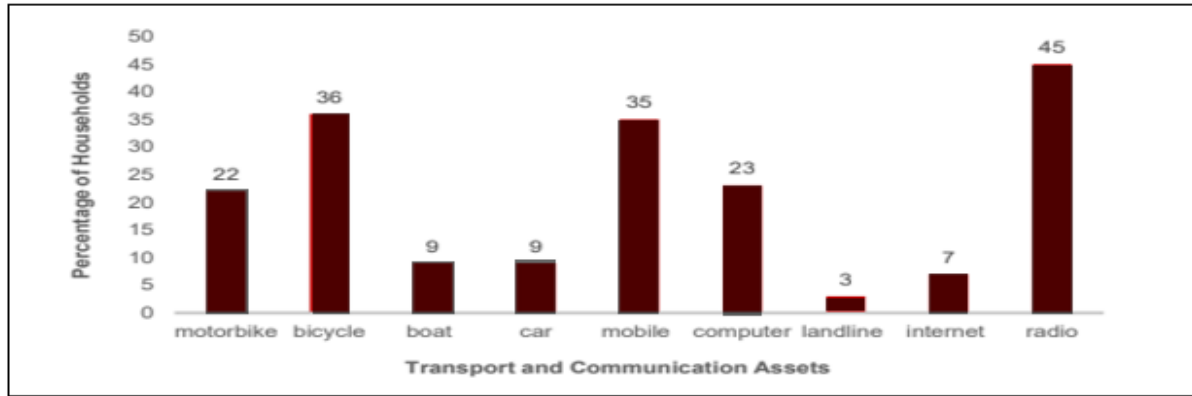
³³⁷ Government of Kiribati, 2014: 15.

³³⁸ Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 17.

³³⁹ Government of Tuvalu, 2022: 7-8.

³⁴⁰ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 28.

yetişmektedir. Hatta başkent, bu özelliğinden dolayı adını buradan almıştır.³⁴¹ Domates, salatalık, lahana, tatlı patates ve balkabağı gibi sebzeler ise, ağırlıklı olarak Funafuti ve Vaitupu'daki Tayvan hükümeti destekli sebze çiftliğinde yetiştirilmektedir. Ülkede geçimlik hayvancılık da yapılmaktadır. Domuz, tavuk ve ördek, hane halkının beslediği başlıca hayvanlardır.³⁴² Son yıllarda Tuvalu'da turizm sektörü büyümekte olup, ülkenin GSYİH'sine yaklaşık %5 ila %6'lık katkı sağlamaktadır.³⁴³

Grafik 3.1 Kiribati'deki Hanelerin Ulaşım ve İletişim Varlıkları³⁴⁴

Kiribati ve Tuvalu, okyanus üzerinde dağılmış adalar olduklarından ulaşım ve iletişim altyapıları son derece sınırlıdır. Kiribati'de hanelerin %36'sı bisiklete, %9'u arabaya, %22'si motosiklete ve %9'u tekneye sahipken (Grafik 3.1), bu ulaşım araçlarının yetersizliği, adalar arasındaki uzun mesafelerle birleşerek ülke içi ulaşımında önemli aksaklıklara yol açmaktadır. Uluslararası ulaşım olanakları da son derece sınırlıdır. Güney Tarawa'ya haftada birkaç kez Fiji'den ve Nauru'dan, Kiritimati'ye ise haftada bir kez Fiji'den uçuşlar düzenlenir.³⁴⁵ Bu sınırlı ulaşım, adalar arasındaki bağlantıyı zorlaştırmakta ve halkın dış dünyayla etkileşimini kısıtlamaktadır.

Benzer şekilde, Tuvalu da yeterli ulaşım araçlarından yoksun bir ülkedir. Adalar arasındaki bağlantıyı sağlayan tek ulaşım şekli deniz taşımacılığıdır. Ulaşım olanaklarının sınırlı oluşu, özellikle dış adalarda yaşayanların günlük yaşamlarını aksatabilmektedir. Uluslararası ulaşım da sınırlıdır ve Suva (Fiji'nin başkenti) ile Funafuti arasında haftada yalnızca birkaç sefer düzenlenmektedir.³⁴⁶

Kiribati'deki iletişim altyapısı özellikle Tarawa dışındaki adalarda oldukça yetersizdir. Radyo, geçmişte olduğu gibi günümüzde de en önemli kitle iletişim aracıdır. Son yıllarda cep telefonuna ve bilgisayara sahip hanelerin sayısı artsa da sabit telefona erişim %3, internete

³⁴¹ Funafuti, Tuvalu dilinde *futini* adı verilen muz türünün yetiştiği bir yer anlamına gelir.

³⁴² Government of Tuvalu, 2015b: 11.

³⁴³ PSDI, 2021: 1.

³⁴⁴ Government of Kiribati, 2019: 29.

³⁴⁵ Government of Kiribati, 2014: 19.

³⁴⁶ Government of Tuvalu, 2015b: 15.

erişim ise %7 düzeyinde kalmıştır. Basılı medya da sınırlıdır ve az sayıda gazete yayınlanmaktadır. Devlete ait *Te Uekera* gazetesi bunlardan biridir ve haftada iki kez yayınlanmaktadır.³⁴⁷ Tuvalu'da ise son yıllarda iletişim altyapısı açısından bazı gelişmeler kaydedilmiştir. Bilgisayara sahip olma oranı hâlâ düşük olmakla birlikte, nüfusun %71,6'sı internet kullanıcısıdır.³⁴⁸ Tüm bu gelişmelere rağmen, büyük ölçüde yetersiz kalan ulaşım ve iletişim altyapısı, her iki ülkede de günlük yaşamı ve ekonomik faaliyetleri engellemektedir.

Kiribati ve Tuvalu, sınırlı doğal kaynaklara sahip olan ve bu nedenle büyük ölçüde ithalata bağımlı olan iki küçük ada ülkesidir. Kiribati'nin ithalatının %23,9'u Çin'den, %15,9'u Tayvan'dan, %15,5 Fiji'den, %11,7'si Avustralya'dan, %6,29'u Yeni Zelanda'dan, %6,28'i Güney Kore'den ve %5,96'sı Japonya'dan gerçekleşmektedir. En önemli ithalat ürünleri arasında yer alan balıkçı gemileri %12,9, hazır et ürünleri %3,56, pirinç %2,44, rafine petrol %2,34 ve ham şeker %2,28'lik bir paya sahiptir.³⁴⁹ Benzer şekilde, Tuvalu'nun ithalatının %33,8'i Çin'den, %26,5'i Japonya'dan, %20,2'si Fiji'den, %4,7'si Yeni Zelanda'dan ve %4,63'ü Avustralya'dan sağlanmaktadır. En önemli ithalat ürünlerinden rafine petrol %20'lik, kargo ve yolcu gemileri %15,4'lük, römorkörler %11'lik ve balıkçı gemileri %8,06'lık paya sahiptir.

Her iki ülkenin ihracatı, ithalatına göre sınırlıdır. Kiribati, yelken balığı, merlin balığı, ıskarmoz ve ton balığı gibi çeşitli balık türleri bakımından zengin bir coğrafyada yer aldığından, balıkçılık ürünleri ihracatın büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Dondurulmuş balık, toplam ihracatın %77,8'ine, GSYİH'nin ise yarısından fazlasına-OEC verilerine göre yaklaşık 95 milyon ABD doları-³⁵⁰ denk gelmektedir. Dondurulmuş balık dışında, ülkenin en önemli ihracat ürünleri arasında yolcu ve kargo gemileri %11,4, Hindistan cevizi yağı %2,69 ve kopra %1,9'luk bir paya sahiptir.³⁵¹ İhracatın %59,9'u Tayland'a, %11,4'ü Endonezya'ya, %9,73'ü Filipinler'e, %5,62'si Japonya'ya, %3,1'i Malezya'ya ve %3,37'si Güney Kore'ye yapılmaktadır.³⁵² Ancak, ithalatın ihracattan daha yüksek olması nedeniyle ülkenin dış ticaret açığı yüksektir. Benzer şekilde, Tuvalu'nun da en önemli ihracat ürünü dondurulmuş balık olup,

³⁴⁷Government of Kiribati, 2014: 18.

³⁴⁸ Kemp, "Digital 2023: Tuvalu", 14 Şubat 2023, <https://datareportal.com/reports/digital-2023-tuvalu>. (Erişim tarihi: 12.04.2024).

³⁴⁹OEC, "Kiribati", tarih yok, <https://oec.world/en/profile/country/kir?latestTrendsViewSelectorNonSubnat=latestTrendsViewOption1&yearlyTradeFlowSelector=flow1> (Erişim tarihi: 01.11.2022).

³⁵⁰OEC, "Kiribati", tarih yok, <https://oec.world/en/profile/country/kir?latestTrendsViewSelectorNonSubnat=latestTrendsViewOption1&yearlyTradeFlowSelector=flow1> (Erişim tarihi: 01.11.2022).

³⁵¹ Kopra, kurutulmuş Hindistan cevizi çekirdeğidir. Çekirdekten çıkarılan Hindistan cevizi yağı Kiribati'nin yanı sıra Filipinler, Hindistan, Papua Yeni Gine, Vanuatu, Mozambik, Malezya gibi ülkeler için önemli bir ihracat ürünüdür. Bkz. Britannica, "Copro", 21 Ekim 2023, <https://www.britannica.com/topic/copro> (Erişim tarihi: 01.12.2023).

³⁵²OEC, "Kiribati", tarih yok, <https://oec.world/en/profile/country/kir?latestTrendsViewSelectorNonSubnat=latestTrendsViewOption1&yearlyTradeFlowSelector=flow1>. (Erişim tarihi: 01.11.2022).

toplam ihracatın %76,5'ine denk gelmektedir. Bunun yanında, ticari ve eğlence amaçlı tekneler (recreational boats) %21'lik payla en önemli ihracat ürünleri arasında yer almaktadır. İhracatın %69,3'ü Tayland'a, %21'i Hırvatistan'a, %4,44'ü Filipinler'e, %1,96'sı Güney Kore'ye ve %0,77'si Japonya'ya yapılmaktadır.³⁵³

Kiribati, kendine özgü ve zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Coğrafi izolasyon ve diğer topluluklarla sınırlı etkileşim, kültürel unsurların korunmasına olanak tanımıştır. Geleneksel toplanma yeri olan *maneaba*, Kiribati kültüründe önemli bir sosyal yapıyı temsil etmektedir. *Maneaba* (Görsel 3.4), siyasi, sosyal, ekonomik ve dini konuların tartışıldığı; sorunların, *unimwane* (bilgi ve deneyimlerine başvurulmuş yaşlı erkekler) ve dini liderlerin önderliğinde çözüme kavuşturulmaya çalışıldığı bir yerdir. Bu kültürel yapı, hastalar için barınak, Hindistan cevizi depolama alanı ve bağış toplama yeri olarak da kullanılmaktadır.³⁵⁴

Görsel 3.4 Kiribati'deki Maneabalar³⁵⁵

Kiribati kültüründe firkateyn kuşu, denize hakimiyet, barış ve uyum gibi önemli kavramları simgelemekte ve ülke bayrağında olduğu gibi geleneksel danslarda, müziklerde ve şiirlerde yer almaktadır. Ülkedeki etkinlikler ve yarışmalar, geleneksel müzik ve danslar eşliğinde gerçekleşmektedir. Ayrıca *oreano*, yelkenli kano ve güreş gibi sporlar oldukça yaygındır.³⁵⁶

Kiribati ve Tuvalu toplumları ataerkil bir yapıya sahiptir. Her iki ülkede de ev içindeki işler ve sorumluluklar cinsiyete göre paylaşılmaktadır. Kiribati'de erkekler balık tutma, toddy

³⁵³ OEC, "Tuvalu", tarih yok, <https://oec.world/en/profile/country/tuv?yearlyTradeFlowSelector=flow0>. (Erişim tarihi: 12.04.2024).

³⁵⁴ Visit Kiribati, "People, Culture & Heritage", tarih yok, <https://visitkiribati.travel/about/people-culture/> (Erişim tarihi: 03.05.2022).

³⁵⁵ Visit Kiribati, 30 Nisan 2022, <https://twitter.com/KiribatiInfo/status/1520222653294219264>. (Erişim tarihi: 05.12.2023).

³⁵⁶ Oreano, Kiribati'nin geleneksel spor dallarından biridir. Oyun, genellikle takımlar hâlinde oynanır ve yaklaşık 2 ila 5 kg ağırlığında yoğun bir malzemeden yapılmış ağır bir top kullanılır. Oyuncular, topu rakiplerine doğru hızla fırlatarak onların dengesini bozmayı veya düşürmeyi amaçlar. Bkz. Kiribati National Tourism Office "People, Culture & Heritage", tarih yok, <https://visitkiribati.travel/about/people-culture/> (Erişim tarihi: 01.12.2023).

yapımı ve ağır inşaat işlerinde çalışırken, kadınlar çocuk bakımı ve temel ev işleriyle ilgilenir. Kadınların balıkçılığa katkısı genellikle lagünle sınırlıdır ve yalnızca erkekler açık denizlerde balık tutabilmektedir. Aile içinde cinsiyete ve yaşa dayalı hiyerarşik bir yapı mevcuttur. Genellikle en yaşlı erkek, sağlık durumu elverdiği sürece ailenin lideri olarak kabul edilir. Siyasi, sosyal, ekonomik ve dini konularda cinsiyetin etkisi büyüktür. Kadınlar, *maneaba* toplantılarında görüşlerini eşleri veya aile liderleri aracılığıyla dile getirebilmektedir.³⁵⁷ Kadınların siyasal hayata katılımı ve kendilerini temsil etme olanakları da oldukça sınırlıdır. Bazı kadınlar kamu hizmetinde önemli görevlerde bulunsalar da en üst düzey karar alma süreçlerinde genellikle yer alamamaktadır. Kiribati Parlamentosu üyelerinin yalnızca %4,3'ünün kadınlardan oluşması³⁵⁸ bu sınırlı katılımın bir örneğidir.

Tuvalu'nun geleneksel yönetim yapısında, *falekaupule* önemli bir yer tutmaktadır ve bu yapılar genellikle erkeklerin liderliğinde faaliyet göstermektedir. Geleneksel olarak, kadınlar ev işleri ve çocuk bakımından sorumlu olurken, erkekler tarım ve balıkçılıkla uğraşmaktadır. Tuvalu'da toplumsal cinsiyet rollerinin siyasal katılım üzerindeki etkisi belirgindir. Nüfusun yarısını kadınlar oluşturmalarına rağmen, parlamentodaki kadın temsil oranı oldukça düşüktür. Öyle ki, bazı seçimlerde kadın milletvekili seçilmemiştir. Bunun yanı sıra, kadınlara yönelik şiddet Tuvalu toplumunda önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Yapılan araştırmalara göre kadınların neredeyse yarısı, yaşamları boyunca yakınları tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır.⁴²⁴

3.2. İklim Değişikliğinin İnsan Güvenliği Üzerindeki Etkileri

Kiribati ve Tuvalu halkları, doğal süreçler sonucu meydana gelen iklim değişikliği ve diğer afetlerle başa çıkarak kültürlerini ve geleneksel yaşam tarzlarını yüzlerce yıl boyunca aynı topraklarda koruyabilmiştir. Ancak son yıllarda artan insan kaynaklı iklim değişikliği, her iki ülkeyi de insan güvenliği açısından benzeri görülmemiş bir hız ve büyüklükte etkilemeye başlamıştır. Kiribati'de olduğu gibi Tuvalu'da da aşırı hava olayları, deniz yüzeyi sıcaklığının artması, deniz seviyesinin yükselmesi ve okyanus asitlenmesi³⁵⁹ gibi iklim kaynaklı etmenler, çevre, ekonomi, sağlık, gıda, sosyal, siyasi ve kültürel alanları derinden etkilemektedir. Bu bağlamda, iklim değişikliğinin Kiribati ve Tuvalu'daki insan güvenliği üzerindeki etkileri,

³⁵⁷ *Ibid.*

³⁵⁸ Government of Kiribati, 2014: 19.

³⁵⁹ Okyanus asitlenmesi, fosil yakıtların yakılmasıyla atmosfere salınan yoğun karbondioksitin okyanusa karışması ve suyla tepkimeye girerek karbonik asit oluşturması durumudur. Bu süreç, okyanusların asidik hâle gelmesine neden olur, bu durum da bazı deniz canlılarının yaşam alanlarını terk etmelerine veya ölmelerine yol açar. Bkz. NOAA, "Ocean Acidification: Saturation State", 12 Kasım 2015, <https://sos.noaa.gov/catalog/datasets/ocean-acidification-saturation-state/> (Erişim tarihi: 23.11.2023).

Tablo 1.1 ve Tablo 1.2'deki ulusal belgeler esas alınarak ve MAXQDA programı aracılığıyla yürütülen nitel içerik analizleri doğrultusunda kapsamlı bir şekilde incelenmiştir.

Tablo 3.1 İklim Değişikliğinin Kiribati'deki İnsan Güvenliğine Etkisi

Kod Sistemi	İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN FİZİKSEL ETKİLERİ
☑ Kişisel Güvensizlik	23
☑ Siyasi Güvensizlik	7
☑ Çevresel Güvensizlik	205
☑ Ekonomik Güvensizlik	144
☑ Toplumsal Güvensizlik	9
☑ Gıda Güvensizliği	93
☑ Sağlık Güvensizliği	74

Tablo 3.2 İklim Değişikliğinin Tuvalu'daki İnsan Güvenliğine Etkisi

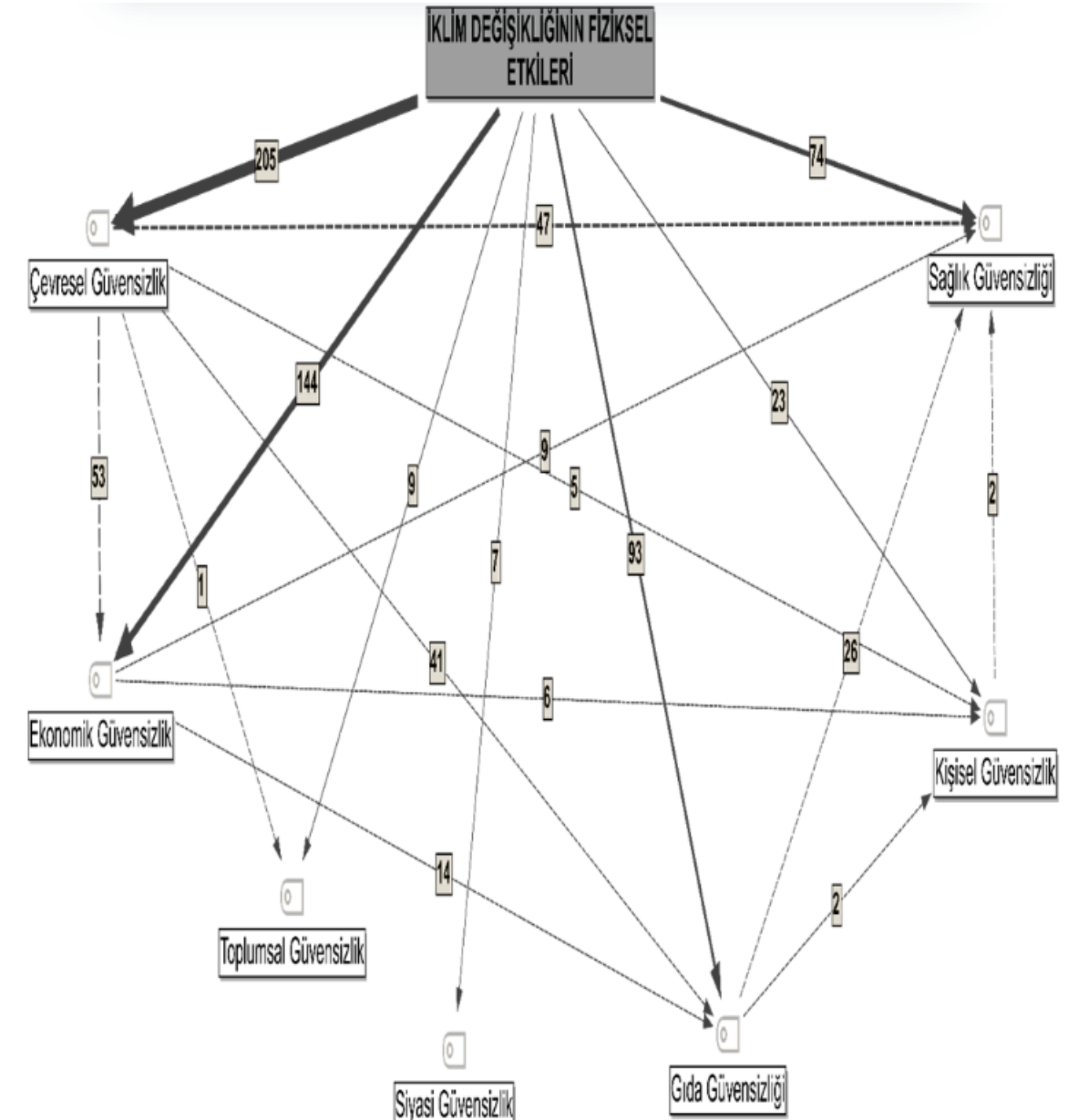
Kod Sistemi	İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN FİZİKSEL ETKİLERİ
☑ Kişisel Güvensizlik	6
☑ Siyasi Güvensizlik	10
☑ Çevresel Güvensizlik	168
☑ Ekonomik Güvensizlik	91
☑ Toplumsal Güvensizlik	13
☑ Sağlık Güvensizliği	48
☑ Gıda Güvensizliği	85

Yukarıda sunulan Tablo 3.1 (Kiribati) ve Tablo 3.2 (Tuvalu), iklim değişikliğinin fiziksel etkilerinin insan güvenliğinin çeşitli boyutlarına nasıl yansıdığını ortaya koymaktadır. Kod sistemine dayalı içerik analizi sonuçları, her iki ülkede de çevresel güvensizliğin en fazla öne çıkan alan olduğunu göstermektedir. Kiribati'de çevresel güvensizlik 205, Tuvalu'da ise 168 kez kodlanarak en yüksek değeri almıştır. Bunu her iki ülke için de ikinci sırada yer alan, sırasıyla 144 ve 91 kez kodlanan ekonomik güvensizlik izlemektedir. Çevresel bozulmalar ve ekonomik kırılganlıkların yanı sıra, gıda ve sağlık alanlarında yaşanan sorunlar da dikkat çekicidir. Bu bulgulara göre, iklim değişikliği yalnızca çevreyi ve ekonomiyi değil; aynı zamanda gıdaya erişim, beslenme yetersizliği ve sağlık hizmetlerinin sürdürülebilirliği gibi yaşamsal unsurları da doğrudan etkilemektedir.

Kodların kesişim sıklıkları dikkate alındığında, kişisel, toplumsal ve siyasi güvenlik alanlarının her iki ülkede de daha az ön plana çıktığı görülmektedir. Örneğin, Kiribati'de kişisel güvensizlik 23, siyasi güvensizlik 7 ve toplumsal güvensizlik 9 kez; Tuvalu'da ise bu güvenlik alanları sırasıyla 6, 10 ve 13 kez kodlanmıştır. Bu veriler, iklim değişikliğinin söz konusu ülkelerde öncelikli olarak çevresel, ekonomik ve temel insani gereksinimlere yönelik tehditler

yarattığını; kişisel, toplumsal ve siyasal düzeydeki etkilerin ise daha sınırlı kaldığını göstermektedir.

Değişen iklim koşulları, Kiribati ve Tuvalu'da insan güvenliği alanlarını tek tek etkilemekle kalmamış, bu alanların birbirleriyle etkileşime girmesine de zemin hazırlayarak çok boyutlu bir güvensizlik yaratmıştır. Ulusal belgelerde yer alan ifadeler doğrultusunda hazırlanan Şekil 3.2 ve Şekil 3.3, iklim değişikliğinin hem insan güvenliği alanlarıyla olan doğrudan ilişkisini hem de bu alanlar arasındaki karşılıklı etkileşimleri görselleştirmektedir.

Şekil 3.2 İklim Değişikliğinin Kiribati'de Neden Olduğu Çok Boyutlu Güvensizlik³⁶⁰

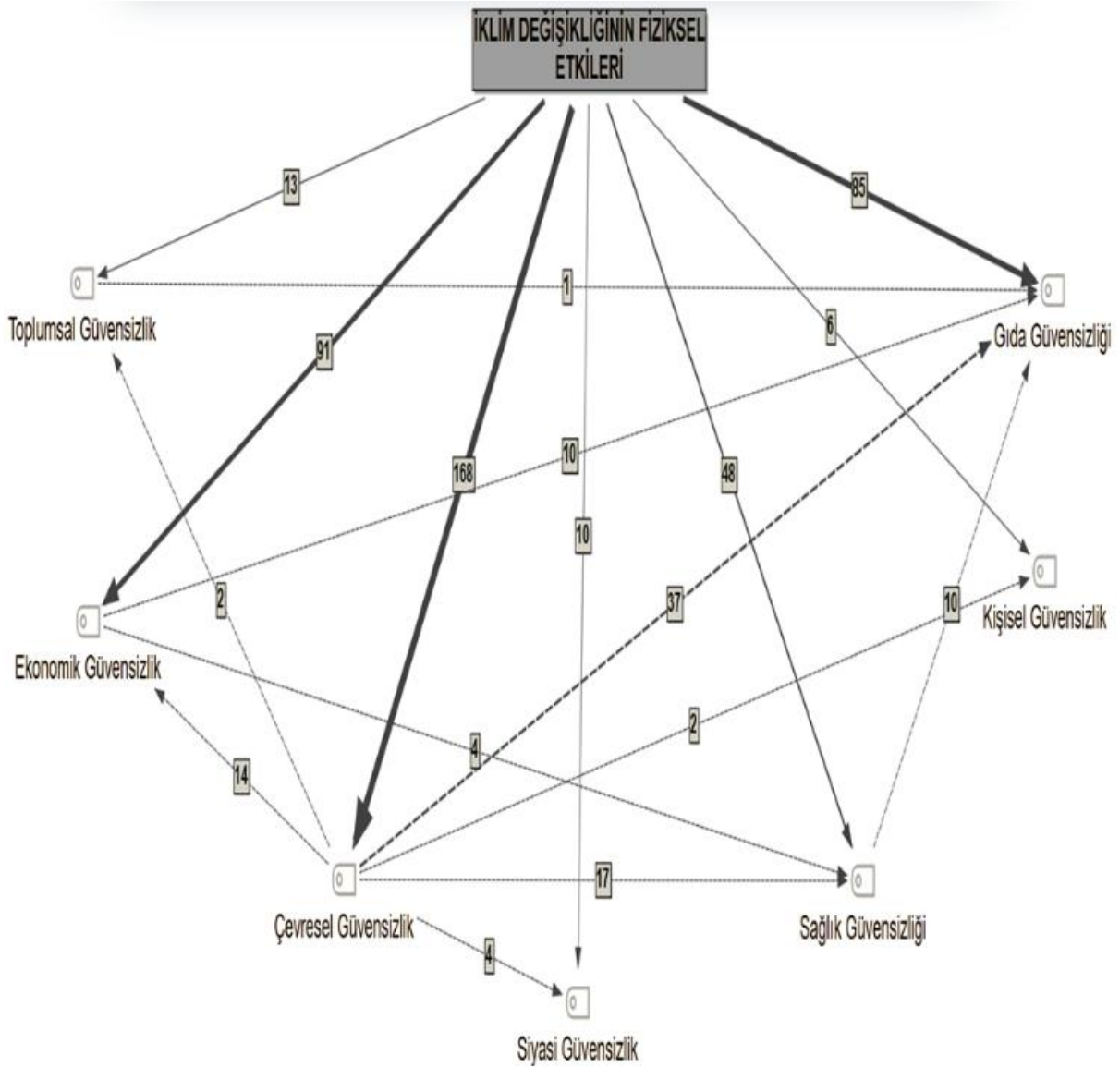
Şekil 3.2'deki etkileşim ağı, iklim değişikliğinin fiziksel etkilerinin Kiribati'de insan güvenliğinin farklı boyutları üzerindeki yansımalarını ve bu boyutlar arasındaki ilişkileri

³⁶⁰ Güvenlik alanları arasındaki çizgiler, alanların birbirlerine dolaylı etkilerini ifade eder.

göstermektedir. Kiribati'ye ait belgelere göre, özellikle çevresel, ekonomik, sağlık ve gıda güvenliği alanları arasında dikkat çekici düzeyde bağlantılar bulunmaktadır. En yoğun etkileşim, çevresel güvensizlik ile ekonomik güvensizlik arasında olup, bu iki alan 53 kez birlikte kodlanmıştır. Bunun temel nedeni, iklim değişikliğine bağlı aşırı hava olaylarının kıyı erozyonunu artırması ve bu erozyonun, nüfusun neredeyse tamamının yaşadığı kıyı şeridinde yer alan konutlara, kamu binalarına ve altyapılara fiziksel zarar vermesidir. Bu zararlar hem hane halklarını hem de ulusal bütçeyi etkileyerek ekonomik güvensizliği derinleştirmektedir.

Çevresel sorunlar yalnızca ekonomik güvenliği değil, sağlık güvenliğini de zayıflatmaktadır. Kiribati'ye ait ulusal belgelerde, çevresel güvensizlik ile sağlık güvensizliği 47 kez birlikte kodlanmıştır. Bunun en önemli nedenlerinden biri, çevresel bozulmaların salgın hastalıkları artırmasıdır. Çevresel güvensizlik ile gıda güvensizliği arasındaki etkileşim de dikkat çekicidir. İklim değişikliğine bağlı kötüleşen çevre koşullarının tarım arazilerinde tuzlanma, toprak kaybı ve verimliliğin azalması gibi sonuçlar doğurması, gıda güvenliğini açısından büyük bir tehdit oluşturmaktadır.

Gıda güvensizliği ile sağlık güvensizliği arasında 26 kez belirtilen güçlü ilişki ise, yetersiz ve dengesiz beslenmenin sağlık sorunlarını artırmasıyla açıklanmıştır. Bu veriler, Kiribati'de güvenlik alanlarının birbirinden bağımsız değil, birbirini etkileyen çok boyutlu bir yapıda işlediğini ortaya koymaktadır. Özellikle çevresel, ekonomik, gıda ve sağlık güvensizlikleri arasındaki etkileşimler öne çıkarken; kişisel, siyasi ve toplumsal güvensizliğin diğer güvenlik alanlarıyla bağlantısı sınırlı düzeyde kalmıştır.

Şekil 3.3 İklim Değişikliğinin Tuvalu'da Neden Olduğu Çok Boyutlu Güvensizlik

Tuvalu'ya ait belgelerde ise benzer bir etkileşim ağına rağmen, bazı farklılıklar göze çarpmaktadır. Kiribati'de olduğu gibi, iklim değişikliğinin fiziksel etkileri en çok çevresel güvenliği tehdit etmektedir. Ancak bu tehdit, Tuvalu'da özellikle gıda güvensizliğini artıran bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Belgelerde çevresel bozulmaların tarımsal üretime zarar verdiği ve bu durumun gıda güvenliğini zayıflattığı 37 kez ifade edilmiştir. Çevresel güvensizlik ile sağlık güvensizliği arasında da güçlü bir ilişki söz konusudur. İklim değişikliğine bağlı çevresel bozulmalar, sağlık sorunlarını yaygınlaştırmaktadır. Ekonomik güvensizlik ise çevresel tehditler karşısında öncelikli alanlardan biri olarak tanımlanmakla birlikte, Tuvalu'nun ulusal belgelerinde üçüncü sırada yer almış ve 14 kez kodlanmıştır. Bu durum, Tuvalu'nun Kiribati'ye kıyasla daha istikrarlı bir ekonomik yapıya sahip olmasıyla ilişkili olabilir.

Kiribati'ye benzer şekilde, Tuvalu'da da ekonomik güvensizlik ile gıda ve sağlık güvensizlikleri arasında etkileşimler mevcuttur. Ulusal belgelere göre, ekonomik kaynakların

yetersizliği, tarımsal üretimi ve gıdaya erişimi zorlaştırarak gıda güvensizliğini artırmaktadır. Ayrıca ekonomik sıkıntılar, sağlık hizmetlerine ulaşımı zorlaştırmakta ve sağlık altyapısının gelişmesini engelleyerek halk sağlığını etkilemektedir.

Güvenlik alanlarının birbirleriyle etkileşimi ülkeden ülkeye farklılık gösterdiğinden, değerlendirmelerde ulusal bağlamların göz önünde bulundurulması gereklidir. Bu çerçevede, değişen iklim koşullarının Kiribati ve Tuvalu'da insan güvenliği üzerindeki etkileri ele alınırken, güvenlik alanlarını tek tek incelemek yeterli olmayacaktır. Özellikle çevre, ekonomi, gıda ve sağlık gibi birbirine sıkı biçimde bağlı alanlar arasındaki çok boyutlu ilişkilerin de kapsamlı şekilde analiz edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle sonraki alt başlıklarda, her iki ülke söz konusu etkileşimler doğrultusunda ayrı ayrı değerlendirilecektir. Çevresel ve ekonomik güvensizlik ile gıda ve sağlıkla ilgili risklerin diğer güvenlik alanlarına kıyasla neden daha fazla öne çıktığı açıklanacak; kodların neyi ifade ettiği ve hangi bağlamda kullanıldığı ayrıntılı şekilde ele alınmaktadır. Böylece yalnızca sayısal dağılımlar değil, bu verilerin ardında yatan yapısal dinamikler de anlaşılabilir hâle gelecektir.

3.2.1. Çevresel Güvensizlik

Kiribati'de iklim değişikliğine bağlı çevresel bozulmalar, insan güvenliğini tehdit eden başlıca sorunlar arasındadır. Ulusal belgelerde, su krizi başta olmak üzere kara ve deniz ekosistemlerinin tahribatı, biyoçeşitliliğin azalması ya da yok olması, su baskınları ve erozyon nedeniyle kıyı şeridinin zarar görmesi ve toprak kaybı öne çıkan sorunlardır. Benzer şekilde, Tuvalu'daki bireyler ve toplulukların da karşılaştığı en büyük güvenlik tehditlerinden biri, iklim değişikliğine bağlı çevresel bozulmalardır. 1990'lı yıllardan itibaren yayımlanan ulusal belgeler, iklim değişikliğinin etkisiyle özellikle su kaynaklarında azalma, kıyı erozyonu, kara ve deniz ekosistemlerinin tahribatı ve biyoçeşitlilik kaybı gibi temel sorunlara dikkat çekmektedir.

İklim değişikliğinden kaynaklanan en büyük çevresel zorluklardan biri, temiz suya erişim sorunudur. Bazı Kiribati adalarında kişi başına düşen temiz içme suyu miktarı oldukça azdır ve insanlar göç olanaklarından büyük ölçüde yoksundur. İklim değişikliği, tatlı su kaynaklarının kullanılabilirliğini etkileyerek bireyler ve toplulukların bu kırılganlığını daha fazla artırmaktadır.³⁶¹ *Niyet Edilen Ulusal Katkı Beyanı*'na göre deniz seviyesinin yükselmesi ve aşırı hava olayları, yer altı su kaynaklarına tuzlu suyun karışmasına yol açmış, bu da temiz içme suyu miktarını ve kalitesini önemli ölçüde etkilemiştir.³⁶² Daha güncel bir belge olan *İklim*

³⁶¹ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 23; Office of Te Beretitenti, 2013: 25.

³⁶² Government of Kiribati, 2015: 3.

Değişikliği Politikası da benzer sorunlara değinmiştir. Deniz seviyesinin yükselmesi nedeniyle yer altı sularına karışan tuzlu su, Güney Tarawa ve Kiritimati gibi nüfus yoğunluğu yüksek olan yerlerdeki suyun miktarını ve kalitesini düşürmektedir.³⁶³ Hatta, Güney Tarawa'daki Bonriki yer altı su kaynağında belirgin bir azalma olduğu gözlemlenmiş³⁶⁴ ve kuyulardaki suyun iklim değişikliği nedeniyle 2025 yılına kadar %13 oranında azalacağı öngörülmüştür.³⁶⁵ Kiritimati'deki toplam net su gereksiniminin 2015'ten 2025'e kadar günde 275 bin litreden 1 milyon 300 bin litreye çıkması, kirlenen ve azalan su kaynaklarının gelecek yıllarda artan talebi karşılayamayacağını göstermektedir. Kiribati hükümeti, Güney Tarawa'nın da benzer bir durumla karşı karşıya olduğunu belirtmekte ve bu bölgelerdeki su krizinin derinleştiğine dikkat çekmektedir.³⁶⁶

Tuvalu da benzer çevresel kırılganlıklara sahiptir. Temel politika belgelerinde, su sektörü, altyapıdan sonra en kırılgan ikinci sektör olarak tanımlanmaktadır.³⁶⁷ Deniz seviyesinin yükselmesi ve aşırı hava olaylarından dolayı yer altı su kaynaklarına karışan tuzlu su, zaten sınırlı olan bu kaynakları kirleterek su güvensizliğini artırmıştır.³⁶⁸ Özellikle yağış miktarının az olduğu dönemlerde, temiz içme suyu azalmakta ve kalitesi düşmektedir.³⁶⁹ Su mevcudiyeti ve kalitesindeki bu azalma, zaman zaman ulusal bir krize dönüşmektedir. Nitekim 1999 ve 2011 yıllarındaki uzun süreli kuraklık dönemleri nedeniyle Nanumaga, Niutao'da ve Funafuti'de olağanüstü hâl ilan edilmiş; uluslararası insani yardım talep edilmiştir.³⁷⁰ Şiddetli fırtına ve aşırı yağışların da su güvensizliğini artırdığı gözlemlenmiştir. Pam Siklonu sırasında birçok su deposu yıkılmış ve yedek su kaynağı olarak kullanılan sarnıçlar, tuzlu suyla kirlenmiş ve kullanılamaz hâle gelmiştir.³⁷¹

Değişen iklim koşulları nedeniyle kirlenen yer altı su kaynakları, farklı alanlardaki güvenlik sorunlarını da derinleştirmekte, özellikle sağlık ve gıda güvenliği açısından risk ve tehdit oluşturmaktadır. *Ulusal Uyum Eylem Programı*'na göre, Kiribati'deki şiddetli yağışlar sonucunda kıyı şeridinde su baskınları meydana gelmekte ve su kuyularının çevresinde biriken çamurlu su, kuyuların içine sızmaktadır. Bu durum, özellikle beş yaş altı çocuklarda su kaynaklı

³⁶³ Government of Kiribati, 2018: 18.

³⁶⁴ Ministry of Finance and Economic Development, 2019: 2.

³⁶⁵ IRENA vd., 2017: 93.

³⁶⁶ IRENA vd., 2017: 98.

³⁶⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Government of Tuvalu, 2020a: 10

³⁶⁸ Government of Tuvalu, 1999: 10, 18; Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 21, 24, 25 30, 33; Government of Tuvalu, 2020a: 9, 25; Government of Tuvalu, 2020b: 37; Government of Tuvalu, 2021:11, 23, 27; Government of Tuvalu, 2022: 7.

³⁶⁹ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 21, 30; Government of Tuvalu, 2020b: 37.

³⁷⁰ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 25; Government of Tuvalu, 2015b: 4.

³⁷¹ Government of Tuvalu, 2015c: 15.

hastalıkların yüksek oranda görülmesine yol açmıştır.³⁷² Dahası, bu hastalıklar, bebek ölümlerini de artırmıştır.³⁷³ Kuraklık dönemlerinde ise, su kaynaklarının yüksek tuzluluk oranı, tarımsal verimliliği düşürerek gıda güvenliğini doğrudan tehdit etmektedir.³⁷⁴

İkinci Ulusal Bildirim'e göre ise, Tuvalu'daki sıcaklık artışı ve şiddetli yağışlar temiz suları kirlettiğinden, su kaynaklı hastalıklar artmış; bundan en çok kadınlar ve çocuklar etkilenmiştir.³⁷⁵ Su kaynaklı hastalıklar, sağlık sistemleri ve altyapı üzerinde ağır bir yük oluşturmuştur.³⁷⁶ Su baskınlarından dolayı, taro gibi tuza toleransı olmayan bazı geleneksel kök bitkileri yok olmakta, bu da geleneksel tarım uygulamalarını ve halkın beslenme alışkanlıklarını değiştirmektedir.³⁷⁷ Çevre sorunlarından kaynaklanan gıda güvensizliği, geleneksel yaşam tarzını değiştirmiş ve kentleşmeyi hızlandırmıştır. Ayrıca ithal gıdalara olan bağımlılık artmış ve bulaşıcı olmayan hastalıklar giderek yayılmıştır.³⁷⁸

Aşırı hava olayları ve deniz seviyesindeki yükselme nedeniyle oluşan su baskınları ve kıyı erozyonu en büyük çevresel zorluklardan biridir.³⁷⁹ Örneğin, Tebua Tarawa ve Abanuea adlı iki ıssız Kiribati adacığı, deniz seviyesinin yükselmesi sonucunda 1999 yılında tamamen sular altında kalmıştır. Banaba Adası dışında, yerleşim bulunan diğer adalarda da benzer yıkımların yaşanma olasılığı vardır.³⁸⁰ *Niyet Edilen Ulusal Katkı Beyanı*'nda ifade edildiği üzere, Kuzey Tarawa'da yer alan Buariki'nin %18-80'i³⁸¹ ve Güney Tarawa'da bulunan Bikenibeu'nun %50'si, 2050 yılına kadar tamamen sular altında kalma riskiyle karşı karşıyadır.³⁸² Kiribati hükümeti, diğer adaların da önümüzdeki elli ila altmış yıl içinde benzer bir durumla karşılaşma olasılığı nedeniyle büyük bir endişe içindedir.³⁸³

Tuvalu'nun ulusal belgeleri de benzer endişeleri taşımaktadır. *Ulusal Uyum Eylem Programı*'na göre adaların batısı, şiddetli fırtınalara daha fazla maruz kalmakta ve bu bölgelerde arazi ve toprak kayıpları daha fazla yaşanmaktadır.³⁸⁴ Bu durum tarım arazilerine, hastane ve sağlık kliniklerine, kiliselere, okullara, konutlara, altyapıya ve devlet dairelerine zarar vererek güvenlik alanlarıyla ilgili risk ve tehditleri artırmaktadır.³⁸⁵ Pam Siklonu'nda, beş

³⁷² Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 49; Ministry of Public Works and Utilities, 2008: 5.

³⁷³ Government of Kiribati, 2014: 31.

³⁷⁴ Government of Kiribati, 2014: 31; Government of Kiribati, 2022: 13.

³⁷⁵ Government of Tuvalu, 2015b: 35.

³⁷⁶ Government of Tuvalu, 1999: 12.

³⁷⁷ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 27.

³⁷⁸ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 28; Government of Tuvalu, 2015b: 35.

³⁷⁹ Government of Kiribati, 2014: 27; Government of Kiribati, 2015: 15; Iacovino vd., 2016: 6; Government of Kiribati, 2018: 15; Government of Kiribati, 2019: 45, 47.

³⁸⁰ Government of Kiribati, 2014: 30; Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 91.

³⁸¹ Oranlar arasındaki farkın büyüklüğü, en iyimser ve en karamsar senaryoların dikkate alınmasından kaynaklanır.

³⁸² Government of Kiribati, 2015: 14.

³⁸³ Government of Kiribati, 2015: 12-13.

³⁸⁴ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 15.

³⁸⁵ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 28; Government of Tuvalu, 2021: 13.

ila yirmi metrelik iç erozyon nedeniyle, Nanumea, Nanumaga, Niutao, Nui, Vaitupu ve Nukulaelae'nin ana yerleşim yerleri büyük ölçüde yıkılmış ve üç adacık tamamen yok olmuştur.³⁸⁶

Aşırı hava olayları ve sıcaklık artışı, özellikle kara ekosistemini bozmaktadır. Kiribati'deki bu sorunlarla ilgili tespitler, 1970'li yılların başına kadar gitmektedir. 1970-1971 yıllarındaki normalden çok daha uzun süren kuraklık, Kenna Köyü'ndeki Hindistan cevizi ağaçlarını tamamen yok etmiştir.³⁸⁷ Son on yılda ise aşırı hava olayları şiddetini artırmış ve ekosistemlere yönelik tehditler giderek daha endişe verici bir düzeye ulaşmıştır.

Kiribati düşük siklon düzeyine sahip ülkeler sınıfında yer almasına rağmen, 2015 yılında Bavi Tropikal Fırtınası ve Pam Siklonu gibi iki farklı aşırı hava olayına maruz kalmıştır. Kategori 5 olarak sınıflandırılan Pam Siklonu, yalnızca Bakaka Köyü'nde bile ekmek meyvesi ağaçlarının %30'unu yok etmiştir.³⁸⁸ Kiribati Eski Cumhurbaşkanı Anote Tong, "On yıllardır orada bulunan o güzel ağaçlar yok olmuştu. Böyle bir şey daha önce hiç olmadı. Bu yeni bir durum." diyerek,³⁸⁹ iklim değişikliğinin daha önce eşi benzeri görülmemiş büyüklükte ve şiddette yaşanmaya başladığına dikkat çekmiştir.

Bazı endemik türlerin de aralarında bulunduğu birçok ağaç, iklim değişikliğine karşı kırılgan olduğu için yok olmaktadır.³⁹⁰ 1972 tarihli Bebe Siklonu'nda ağaçların %90'ının yıkılması ve 2015 tarihli Pam Siklonu'nda Hindistan cevizi ağacı başta olmak üzere bitki örtüsünün büyük zarar görmesi, bu durumu açıklayan önemli örneklerdir.³⁹¹

Aşırı hava olayları ve deniz seviyesinin yükselmesi kara ekosistemini etkilerken, deniz yüzeyi sıcaklığındaki artış ve okyanus asitlenmesi deniz ekosistemine geri döndürülemez zararlar vermektedir. Ekosistemlerdeki bozulmaların yol açtığı en önemli sorunlardan biri mercan ağarması ve biyoçeşitliliğin azalmasıdır.³⁹² Kiribati verilerine göre, önemli bir besin ve gelir kaynağı olan ton balıkları, değişimlerden en çok etkilenen balık türleri arasındadır.³⁹³ *İklim Değişikliği Politikası*'nda, okyanus asitlenmesindeki ve deniz yüzeyi sıcaklığındaki artışa bağlı olarak mercan resiflerindeki kayıpların 2030'a kadar %25'i, 2050'ye kadar %50'yi aşması

³⁸⁶ Government of Tuvalu, 2015c: 14.

³⁸⁷ Government of Kiribati, 2015: 14.

³⁸⁸ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2016: 17.

³⁸⁹ TED, "My Country Will Be Underwater Soon-Unless We Work Together | Anote Tong", Youtube 16 Aralık 2015, 00:04:35-00:05:35, <https://www.youtube.com/watch?v=9KACXV-cW-4&t=843s> (Erişim tarihi 07.03.2023).

³⁹⁰ Government of Tuvalu, 1999:12.

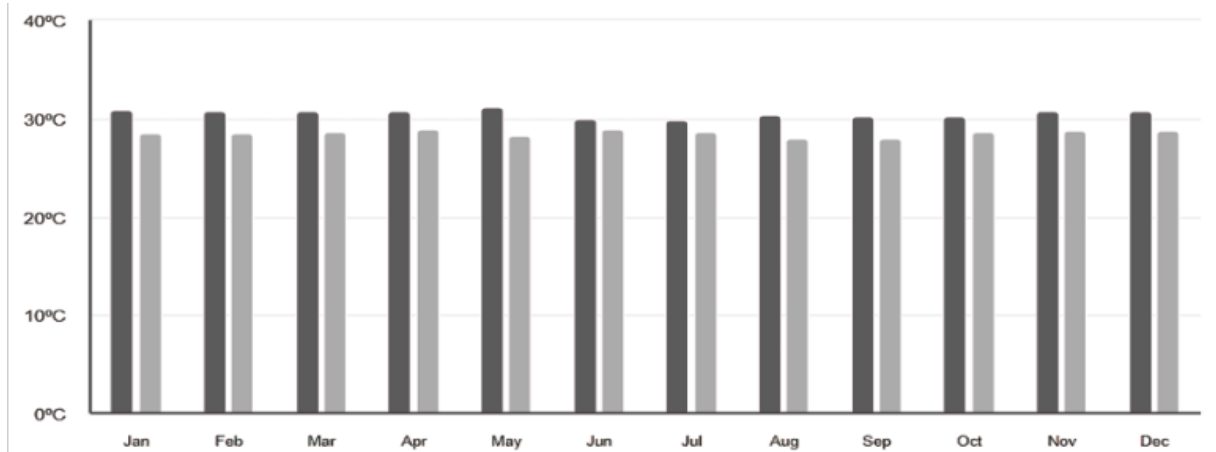
³⁹¹ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 13; Government of Tuvalu, 2015c: 16.

³⁹² Ministry of Fisheries and Marine Resources Development, 2013: 17; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2016: 18; Government of Kiribati, 2022: 12; Government of Tuvalu, 1999; Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007; Government of Tuvalu, 2015b; Government of Tuvalu, 2020a; Government of Tuvalu, 2020b; Government of Tuvalu, 2021.

³⁹³ Government of Kiribati, 2022:11.

öngörülmektedir.³⁹⁴ Bunların gerçekleşmesi durumunda, insanların kısa bir süre içinde sağlıklı bir çevreden yoksun kalması ve yeni güvenlik tehditleriyle yüzleşmesi kaçınılmaz olacaktır.

Mercan resifleri, kıyı şeridini aşırı hava olaylarından ve erozyondan koruyarak halkın temel besin ve gelir kaynaklarını barındırmakta ve geleneksel kültürü beslemektedir. Ancak, Kiribati’de olduğu gibi, Tuvalu yaşamı için de vazgeçilmez olan bu resifler iklim değişikliğine karşı oldukça kırılgandır. Grafik 3.2.’de görüldüğü üzere, resiflerin hayatta kalabilmesi için 25°C ila 29°C olması gereken deniz yüzeyi sıcaklığı, son yıllarda 30°C ve üzerine çıkmıştır.

Grafik 3.2 Aylara Göre Funafuti’deki Deniz Yüzeyi Sıcaklıkları³⁹⁵

Birinci Ulusal Bildirim, 1990’lı yılların sonlarında yüzey sıcaklığının üst sınıra ulaştığını ve bölgede mercan ağarmasının arttığını raporlamıştır.³⁹⁶ 2000 yılında, Funafuti Lagünü’ndeki yüzey sıcaklığının 30,5°C ila 32°C’ye ulaşması, staghorn mercanlarında ortalama %70 oranında ağarmaya neden olmuştur.³⁹⁷ İklim senaryoları, deniz yüzeyi sıcaklığındaki 1°C’lik artışın her yıl ortalama yetmiş beş gün süren mercan ağarmasına, 1,5°C’lik artışın ise her yıl ortalama altı ay sürecek mercan ağarmasına yol açacağını öngörmektedir.³⁹⁸ Deniz yüzeyi sıcaklığındaki artışın yanı sıra, okyanus asitlenmesi de mercanların hayatta kalmasını giderek güçleştirmektedir.³⁹⁹

Bilim insanlarına göre mercanlar, ağarmanın boyutuna bağlı olarak iyileşebilmek için dört ila on iki yıla ihtiyaç duymaktadır.⁴⁰⁰ Ancak iklim değişikliği oldukça hızlı gerçekleştiğinden, mercanlar kendilerini yenileyebilmek için yeterli zaman bulamamakta, bu

³⁹⁴ Government of Kiribati, 2018: 12.

³⁹⁵ Sea Temperature, “Monthly average max / min water temperatures”, tarih yok, <https://www.seatemperature.org/australia-pacific/tuvalu/fakaifou-village-march.htm>. (Erişim tarihi: 11.05.2024).

³⁹⁶ Government of Tuvalu, 1999: 17.

³⁹⁷ Goldberg and Wilkinson, 2004 akt. Government of Tuvalu, 2015b: 34.

³⁹⁸ Government of Tuvalu, 2021: 2.

³⁹⁹ Government of Tuvalu, 2012: 18; Government of Tuvalu, 2015b: 34; Government of Tuvalu, 2021: 2.

⁴⁰⁰ Cell Press, “Good news for coral reef restoration efforts: Study finds ‘full recovery’ of reef growth within four years”, 8 Mart 2024, https://phys.org/news/2024-03-good-news-coral-reef-efforts.html#google_vignette. (Erişim tarihi: 30.04.2024).

da ölümlerine yol açmaktadır. Sonuç olarak, bu durumdan deniz ekosistemindeki diğer canlılar da etkilenmekte ve biyoçeşitlilik giderek azalmaktadır.⁴⁰¹ *İkinci Ulusal Bildirim*'e göre mercan resiflerinin yok olması, kıyı şeridini, yaşam alanlarını ve tarım arazilerini aşırı hava olaylarına karşı daha savunmasız hâle getirdiğinden, kara ekosistemi de büyük bir tehdit altındadır.⁴⁰²

3.2.2. Ekonomik Güvensizlik

İklim değişikliğinin en büyük zorluklarından biri, Kiribati ve Tuvalu'ya getirdiği ekonomik yüküdür. Kiribati'nin özellikle 2000'li yılların ortasından itibaren yayımlanan ulusal belgeleri, güvenliğin ekonomik boyutu belirgin biçimde ön plana çıkarmış, mevcut değişimlerin bireylerin ve toplulukların ekonomik güvenliğini tehdit ettiğini vurgulamıştır. Bu tehditler, genel olarak ekonomik büyüme, geçim kaynaklarındaki azalma, konut ve altyapılardaki kayıp ve zararlarla ilgilidir. İklim değişikliğinin etkileri, Kiribati'de ekonomik kalkınmayı doğrudan tehdit etmekte ve geçim kaynaklarını zayıflatmaktadır. Bu etkilerin maliyetlerinin ülkenin GSYİH'sinin %35'ine kadar çıkabileceği belirtilmektedir.⁴⁰³ Bu nedenle iklim değişikliği, "Kiribati'deki ekonomik kalkınmayı tehdit eden uzun vadeli bir sorun" ve "geçim kaynaklarına yönelik en büyük tehdit" olarak tanımlanmaktadır.⁴⁰⁴

Benzer bir durum Tuvalu için de geçerlidir. Tuvalu'da devlet ve hane halkı düzeyinde iklim değişikliğinin yarattığı ekonomik yük temel bir sorun olarak değerlendirilmektedir. Kodlamaya dâhil edilen belgelerin tamamında, aşırı hava olayları ve deniz seviyesindeki yükselmenin geçim kaynaklarını azalttığı, konut ve altyapı hasarlarını artırdığı ve kalkınmayı engellediği vurgulanmaktadır. Hatta *Ulusal Uyum Planı Çerçevesi*'nde, iklim değişikliği "Tuvalu'nun ekonomik büyümesi ve kalkınması önündeki en büyük engel" olarak tanımlanmıştır.⁴⁰⁵

Kiribati'de iklim değişikliğinin en belirgin etkileri, halkın geçim kaynakları olan balıkçılık ve tarım sektörleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu sektörler, okyanus asitlenmesi ve deniz yüzeyi sıcaklığındaki artış nedeniyle büyük bir tehlike altındadır. Kiribati'nin birçok ulusal belgesi, okyanus asitlenmesinin ve deniz yüzeyi sıcaklığındaki artışın, deniz ekosistemini bozarak balık türlerini daha serin sulara yönlendireceğine dikkat çeker. *İklim Değişikliği ve İklim Değişikliğine Uyum için Ulusal Çerçeve*'ye göre deniz yüzeyi sıcaklığındaki artış, özellikle ton balıklarını etkileyerek kıyı ve açık deniz balıkçılığında elde

⁴⁰¹ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 29; Government of Tuvalu, 2012: 18; Government of Tuvalu, 2020a: 2; Government of Tuvalu, 2020b: 37.

⁴⁰² Government of Tuvalu, 2015b: 34.

⁴⁰³ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2013: 27.

⁴⁰⁴ Ministry of Finance and Economic Development, 2016: 14, 74.

⁴⁰⁵ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 18.

edilen geliri önemli ölçüde azaltmaktadır.⁴⁰⁶ *Ortak Uygulama Planı*, ton balıkları başta olmak üzere birçok balık türünden elde edilen gelirin azalmasında La Niña dönemlerinin uzamasının da etkili olduğunu belirtmektedir.⁴⁰⁷ Nitekim, 2010 yılında ton balığından elde edilen gelir 46 milyon Avustralya dolarıyken, La Niña'nın etkili olduğu 2011 yılında 26 milyon Avustralya dolarına gerilemiştir.⁴⁰⁸

Balıkçılık lisansları, Kiribati devleti bütçesine büyük katkı sağlamaktadır. Anote Tong'un şu ifadesi, balıkçılık sektöründen elde edilen gelirlerin ekonomik kalkınmada ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır:

“Dünyadaki ton balığı rezervlerinin en büyüklerinden birine; Pasifik'teki ton balığı rezervlerinin ise %60'ına sahibiz. [...] Şu anda, gelirlerimizin %80-90'ını lisans ücretlerinden elde ediyoruz. Bununla birlikte, bazı ton balıkları başta olmak üzere balık türlerinin iklim değişikliği nedeniyle yoğun tehdit altında olduğuna dair göstergeler vardır.”

Tong, iklim değişikliğinin etkileriyle özellikle ton balığı gibi bazı balık türlerinin tehdit altında olduğunu belirterek, bu çevresel zorlukların Kiribati'nin temel gelir kaynaklarını etkileyebileceğine de dikkat çekmiştir.⁴⁰⁹

Benzer şekilde, Tuvalu'da da iklim değişikliği balıkçılık sektörünü önemli ölçüde tehdit etmektedir. Öyle ki Tuvalu'nun temel politika belgelerine göre altyapı ve suyun ardından en kırılgan üçüncü sektördür.⁴¹⁰ Yalnızca Funafuti Lagünü'nde her yıl 50 ila 60 ton civarında ton balığı yakalanmaktadır. Ancak Tuvalu halkının en önemli gelir kaynaklarından biri olan bu balık türleri ve kabuklu deniz ürünleri, deniz yüzeyi sıcaklığındaki değişikliklerden ve mercan ağarmasından etkilenmekte ve kara sularının dışına çıkmaktadır. Deniz canlılarının popülasyonundaki kaygı verici azalma, elde edilen geliri de düşürmektedir. Örneğin, Tuvalu'nun 2001 yılında balıkçılık lisansından elde ettiği 11 milyon 800 bin Avustralya doları, 2007 yılında 1 milyon 500 bin Avustralya dolarına gerilemiştir. Ayrıca, avlanmak için daha uzun yollar katedilmesi gerektiğinden, balık fiyatlarındaki enflasyon yükselmekte ve ekonomik kayıplar büyümektedir.⁴¹¹ Ulusal belgelere göre mercan ağarmasının bu hızla devam etmesi durumunda, ülke ekonomisinin daha büyük bir yıkımla yüzleşmesi kaçınılmazdır.⁴¹² Halkın temel protein kaynağı olan deniz canlılarının mercan ağarmasından dolayı azalması, besin zincirini bozarak gıda güvenliğini de tehdit etmektedir.⁴¹³

⁴⁰⁶ Office of Te Beretitenti, 2013: 10-11; Ministry of Fisheries and Marine Resources Development, 2013: 17, 23.

⁴⁰⁷ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 13; Government of Kiribati, 2014: 32.

⁴⁰⁸ Ministry of Fisheries and Marine Resources Development, 2013: 5-6.

⁴⁰⁹ TED, “My Country Will Be Underwater Soon-Unless We Work Together | Anote Tong”, Youtube 16 Aralık 2015, 00:12:59-00:14:10, <https://www.youtube.com/watch?v=9KACXV-cW-4&t=843s> (Erişim tarihi 07.03.2023).

⁴¹⁰ Government of Tuvalu, 2020a: 10.

⁴¹¹ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 30, 33.

⁴¹² Ibid.

⁴¹³ Government of Tuvalu, 1999: 12; Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 24.

Ulusal Uyum Eylem Programı ve İyileştirme ve Kırılganlık Azaltım Planı'na göre aşırı hava olayları tarımsal faaliyetleri kısıtlamakta ve sosyoekonomik durumu kötüleştirmektedir.⁴¹⁴ Mahsullerinin zarar görmesinden etkilenen topluluklar ithal gıdalara yöneldiğinden, ekonomik zorlukların yanı sıra gıda ve sağlık sorunları da yaygınlaşmaktadır.⁴¹⁵ Tarım ve balıkçılık gibi insanların geçim kaynaklarını sağlayan sektörlerin değişen iklim koşulları nedeniyle risk altında olması, bu sektöre bağlı toplulukların yaşamlarını sürdürebilmelerini zorlaştırmakta; diğer güvenlik alanlarındaki sorunların derinleşmesine zemin hazırlamaktadır.

Kiribati Ortak Uygulama Planı ve İklim Değişikliği Politikası'na göre, mercan ekosistemindeki bozulmalar sonucunda, resiflerdeki balıklar ve omurgasızlar 2050 yılına kadar %20 oranında azalacaktır.⁴¹⁶ Bu durum, yıllık 100 milyon Avustralya dolarından fazla gelir elde edilen balıkçılık lisanslarını doğrudan etkileyecektir.⁴¹⁷ Ayrıca kıyı balıkçılığındaki verimliliğinin azalmasından dolayı, farklı iş kollarında da kayıplar meydana gelecektir. Ekonomik kayıpların, küçük ve orta ölçekli işletmelerde de görülebileceği ve yoksulluğun artacağı ifade edilmektedir.⁴¹⁸ Aşırı hava olayları ise, toprağın yapısını bozarak tarımsal üretime zarar vermekte ve dış adalardaki kopra üretimine dayalı ekonomik işleyiş üzerindeki baskıyı artırmaktadır.⁴¹⁹

Ekonomik güvensizlik, yalnızca gelir kaynaklarının kaybı ya da azalmasıyla sınırlı değildir. Bireyler ve topluluklara doğrudan veya dolaylı olarak ek maliyetler getiren konutlardaki kayıp ve zararlar, ayrıca buna bağlı olarak iç göçler de ekonomik güvensizlik kapsamında değerlendirilir. Yol, su ve enerji gibi temel altyapıların geçim kaynaklarını desteklediği göz önüne alındığında, altyapılardaki kayıp ve zararlar da bu kapsamda ele alınır.

Daha şiddetli hâle gelen aşırı hava olayları, neredeyse tamamı kıyı şeridinde yer alan konutlar açısından büyük bir tehlike oluşturmakta; iklim değişikliğinin yarattığı ekonomik yüklerden biri olarak insanların yerinden edilmesine yol açmaktadır.⁴²⁰ İklim senaryolarının gerçekleşmesi durumunda, özellikle Kiribati nüfusun yarısından fazlasının yaşadığı Güney Tarawa ve Betio'daki insanlar, yakın bir gelecekte yerlerini terk edip iç bölgelere göç etmek zorunda kalacaktır.⁴²¹ *İklim Değişikliği ve İklim Değişikliğine Uyum için Ulusal Çerçeve*'ye göre, bu gelişmeler kamu harcamaları üzerinde büyük bir baskı oluşturacaktır.⁴²² Ayrıca iklim

⁴¹⁴ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 12; Government of Tuvalu, 2015c: 11.

⁴¹⁵ Government of Tuvalu, 2015c: 13.

⁴¹⁶ Government of Kiribati, 2014: 32; Government of Kiribati, 2018: 13.

⁴¹⁷ Ministry of Fisheries and Marine Resources Development, 2013: 2-3; Government of Kiribati, 2014: 18.

⁴¹⁸ Government of Kiribati, 2014: 29.

⁴¹⁹ Government of Kiribati, 2014: 27; Government of Kiribati, 2015: 14; IRENA vd., 2017: 30.

⁴²⁰ Government of Kiribati, 2005: 11; Ministry of Finance and Economic Development, 2016: 51; Government of Tuvalu, 2020a: 10.

⁴²¹ Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 70.

⁴²² Office of Te Beretitenti, 2013: 28

değişikliği, temel sektörleri ve bu sektörleri destekleyen altyapıları da tehdit etmektedir.⁴²³ Yol ve geçitlerdeki hasarlar, araçların ve karayolu taşımacılığının bakım ve onarım maliyetlerini yükseltirken, kaza risklerini artırarak sağlık ve kişisel güvensizliğe de yol açabilmektedir.⁴²⁴

Tuvalu'nun en büyük felaketleri arasında yer alan Bebe Siklonu, Funafuti'deki evlerin %98'ini yıkmış,⁴²⁵ yalnızca 1997 yılında meydana gelen Gavin, Hina ve Keli siklonlarında hasar gören konut ve yapıların maliyeti 1 milyon Avustralya dolarını aşmıştır.⁴²⁶ Pam Siklonu sonucunda ise tamamen yıkılan ya da ağır hasar gören konut ve toplum merkezleri, yaklaşık 2 milyon 500 bin Avustralya doları ek maliyet yaratmıştır.⁴²⁷ *Ulusal Uyum Eylem Programı*, kıyı erozyonunun şiddetine bağlı olarak başka adalara göç eden ailelerin sayısındaki artışın, arazi anlaşmazlıklarını tırmandırarak kişisel güvensizliği de tehdit edeceğine dikkat çekmiştir.⁴²⁸

Çevresel zorluklar, turizm sektörü ve yabancı yatırımlara da zarar vermektedir. Mercan ağarması nedeniyle bozulan deniz ekosistemi, bölgenin turizm cazibesini azaltırken, yabancı yatırımları da büyük ölçüde kısıtlamaktadır.⁴²⁹ Ayrıca şiddetli fırtınalar, Tarawa'ya giden yük gemilerinin ve dış adalara giden daha küçük ticaret gemilerinin işleyişini aksatarak ülke içi ve uluslararası ticareti engellemektedir.⁴³⁰ Sonuç olarak iklim değişikliği, balıkçılık, tarım, konut ve altyapılar, turizm, deniz aşırı yatırımlar ve ticaret gibi birçok sektörü etkileyerek ekonomik kayıpları artırmakta ve güvensizliği derinleştirmektedir.

3.2.3. Gıda Güvensizliği

Kiribati ve Tuvalu'daki gıda güvenliği, önemli ölçüde tarım ve balıkçılık sektörüne bağlıdır ve iklim değişikliğinden etkilenen temel alanlardan biridir. Değişen iklim koşulları, balıkçılık ve tarım sektörüne zarar vererek gıda mevcudiyetini azaltmakta ve gıdaya erişimi kısıtlamaktadır.⁴³¹

Kiribati'deki Hindistan cevizi, pandanus, taro ve ekmek meyvesi gibi geleneksel tarım ürünleri hem ülke ekonomisine katkı sağlamakta hem de bireyler ve toplulukların besin gereksinimlerini karşılamaktadır. Ancak bu ürünler, değişen iklim koşullarına karşı oldukça

⁴²³ Government of Kiribati, 2018: 13.

⁴²⁴ Government of Kiribati, 2014: 30; Government of Kiribati, 2015: 16.

⁴²⁵ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 21.

⁴²⁶ McKenzie, 2005 akt. Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 21

⁴²⁷ Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 19; Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 25; Government of Tuvalu, 2015c: 11; Government of Tuvalu, 2020a: 8.

⁴²⁸ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 28.

⁴²⁹ Government of Kiribati, 2019: 29-32.

⁴³⁰ Government of Kiribati, 2014: 29.

⁴³¹ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 21; Government of Kiribati, 2018: 17; Government of Tuvalu, 1999: 10, 12; Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 12, 18, 25, 30-31; Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 7, 11; Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 7, 13; Government of Tuvalu, 2015b: 3, 5-6, 34; Government of Tuvalu, 2015c; Government of Tuvalu, 2020a: 10-11, 25; Government of Tuvalu, 2020b: 11; Government of Tuvalu, 2021: 1, 10-11, 23, 27.

hassastır.⁴³² Kiribati'nin birçok ulusal belgesine göre sıcaklık artışı, aşırı hava olayları, okyanus asitlenmesi ve deniz seviyesinin yükselmesinden dolayı gıda güvenliği kırılganlığı “son derece yüksektir.”⁴³³

Sıcaklık değişimlerine karşı oldukça hassas olan ekmek meyvesi, muz ve taro gibi geleneksel ürünlerin yanı sıra, sert iklim koşullarına daha dayanıklı olan Hindistan cevizi ve pandanus ağaçları bile uzun süreli kuraklıklarda yok olmaktadır.⁴³⁴ Şiddetli yağışlar ve fırtınalarda da benzer sorunlar gözlemlenmektedir. Örneğin, Pam Siklonu sırasında Bakaka Köyü'ndeki ekmek meyvesi ağaçlarının büyük bir kısmı yok olmuştur.⁴³⁵ Aşırı hava olaylarının etkisiyle tarım alanlarına karışan tuzlu su ve kıyı erozyonu nedeniyle toprak kayıpları yaşanmakta, böylece hem geleneksel tarım ürünleri azalmakta hem de tarım için kullanılabilir araziler giderek daralmaktadır. (Görsel 3.5).

Görsel 3.5 Tuzlu Su Girişinden Etkilenen Tarolar⁴³⁶

Benzer sorunlar Tuvalu için de geçerlidir. *Ulusal Uyum Eylem Programı*, şiddetli yağışların neden olduğu kıyı erozyonu ve su baskınlarının, toprağın yapısını bozarak tarımsal verimliliği hızla düşürdüğünü belirtmektedir. Tuvalu halkının temel besin kaynakları arasında yer alan Hindistan cevizi, ekmek meyvesi ve muz ağaçları şiddetli fırtınalarda yok olmaktadır. Kuraklık ve artan sıcaklıklar, bu ağaçların güneşe maruz kalan kısımlarında yanmalara neden olmakta ve taro gibi sınırlı sayıdaki kök bitkilerini kurutmaktadır (Görsel 3.6).⁴³⁷

⁴³² Government of Kiribati, 2022: 13.

⁴³³ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2010: 9.

⁴³⁴ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 23.

⁴³⁵ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2016: 17.

⁴³⁶ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 28.

⁴³⁷ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 19, 22, 24, 28.

Görsel 3.6 Tuvalu'daki Kuraklık Nedeniyle Zarar Gören Taro Tarlası⁴³⁸

İyileştirme ve Kırılabilirlik Azaltım Planı'na göre Pam Siklonu sonucunda Nui, Nukulaelae ve Nanumaga'daki tarım ürünlerinin %90'ı; Nanumea, Nukufetau, Vaitupu ve Niutao'daki tarım ürünlerinin ise %30'u yok olmuştur. Hane halkları tavuklarını ve domuzlarını kaybetmiş, iki yüzden fazla domuz ahır yıkılmıştır. Tarım ürünleri ve çiftlik hayvanlarının büyük ölçüde zarar görmesi, gıda krizine yol açmış ve Tuvalu nüfusunun yaklaşık %41 en az üç ay boyunca gıda yardımına gereksinim duymuştur. Pam Siklonu'nun tarımsal faaliyetleri sekteye uğratmasının önemli sosyoekonomik sonuçları da olmuştur. Özellikle kadınlar ve çocuklardan oluşan kırılabilir gruplar, siklonun en yıkıcı etkileriyle karşılaşmıştır. Toplumsal roller gereği çocuk bakımı ve temel ev işlerinden sorumlu olan kadınlar, su depoları ve ortak yemek hazırlama alanlarının yıkılmasından dolayı, temiz suya erişimde ve yemek pişirmede ek zorluklar yaşamıştır.⁴³⁹

Deniz yüzeyi sıcaklığındaki artışa ve okyanus asitlenmesine bağlı olarak deniz ekosisteminde meydana gelen tahribat, Kiribati'deki gıda güvensizliğini artırmaktadır. Kiribati'nin ulusal belgelerine göre, balıkların daha serin sulara göç etmesi, balıkçılıktan elde edilen verimin düşmesine yol açmakta, bu da bireyler ve toplulukların yeterli beslenmesini engellemektedir.⁴⁴⁰ Birçok deniz ürünü için benzer riskler söz konusudur. *Entegre Kırılabilirlik ve Uyum Değerlendirmesi*'ne göre deniz yosunları ve deniz salatalıkları giderek azalmaktadır.⁴⁴¹ Deniz ekosistemindeki bozulmalar, gıdaya erişim ve geçim kaynakları üzerinde daha büyük etkiler yaratmaktadır. Kısacası, Kiribati'deki gıda güvenliği, iklim değişikliğinin fiziksel etkileri nedeniyle son derece kırılabilir bir durumdadır. Geleneksel tarım ürünleri, artan sıcaklıklar ve aşırı hava olayları nedeniyle zarar görürken, deniz ekosistemindeki bozulmalar da balıkçılık sektöründeki verimliliği düşürerek temel besin kaynaklarını tehdit

⁴³⁸ Government of Tuvalu, 2012: 34.

⁴³⁹ Government of Tuvalu, 2015c: 8, 11, 13, 17.

⁴⁴⁰ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 21; Government of Kiribati, 2015: 16.

⁴⁴¹ Iacovino vd., 2016: 6.

etmektedir. Şekil 2.1’de görüldüğü üzere, gıda güvenliğine yönelik bu tehditler özellikle sağlık sorunlarının artmasında belirleyici bir rol oynamaktadır.

Aşırı hava olayları, Tuvalu’daki resif ekosisteminin işleyişini de benzer şekilde bozmaktadır. Kıyı erozyonu nedeniyle denizde oluşan kirlilik, balık ve kabuklu deniz ürünlerinin popülasyonunu azaltarak kıyı balıkçılığında büyük zararlar meydana getirmektedir.⁴⁴² Gıda güvensizliğinin artışıdaki bir diğer önemli etken ise, deniz yüzeyi sıcaklığının yükselmesidir. *İkinci Ulusal Bildirim*’e göre Funafuti Lagünü’nde yüzey sıcaklıklarının 30°C’nin üzerine çıkması, staghorn mercanlarının büyük bir kısmının ağarmasına neden olmuş ve besin ağını bozmuştur.⁴⁴³ Doğal kaynaklardaki azalma nedeniyle, geçim kaynakları daralmış, yerel gıda fiyatları artmış ve geleneksel yaşam tarzı zarar görmüştür. İthal gıdaya bağımlılığın artması, ekonomik kırılganlığı derinleştirmiştir. Tüm bu etmenler, sağlık güvenliğiyle birlikte ekonomik ve toplumsal istikrarı da önemli ölçüde tehdit etmiştir.⁴⁴⁴

3.2.4. Sağlık Güvensizliği

Kiribati ve Tuvalu’daki sağlık güvenliği, iklim değişikliğinin fiziksel etkileri nedeniyle risk ve tehdit altında olan alanlardan biridir. Hastalık oranlarındaki payının kesin bir şekilde belirlenmesi zor olsa da iklim değişikliği, Kiribati’deki bireylerin sağlığı üzerinde de belirgin etkilere sahiptir. Birçok ulusal belge, enfeksiyon hastalıklarının yanı sıra kaygı bozukluğu ve depresyon gibi ruh sağlığı sorunları, balık zehirlenmesi (ciguatera)⁴⁴⁵ gibi gıda kaynaklı hastalıklar ve dang humması gibi vektörel hastalıkların artışına dikkat çekmektedir.

Ortak Uygulama Planı 2019-2028, Niyet Edilen Ulusal Katkı Beyanı ve İklim Değişikliği Politikası’na göre sıcaklık artışı ve aşırı yağışlar, deniz ve kara ekosistemlerini tahrip etmektedir. Bu tahribat, yabancı istilacı türlerin yayılmasını ve böcek istilalarını artırmaktadır.⁴⁴⁶ Yabancı istilacı türlerin sayılarındaki artış, uygun şekilde müdahale edilmediğinde oldukça bulaşıcı ve ölümcül olan veba salgınına yol açabilmektedir.⁴⁴⁷ Ayrıca, şiddetli yağışların ardından oluşan yüzeysel akış ve yer altı su kaynaklarının kirlenmesi, bu tür

⁴⁴² Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 12, 22, 24.

⁴⁴³ Goldberg ve Wilkinson, 2004 akt. Government of Tuvalu, 2015b: 34.

⁴⁴⁴ Government of Tuvalu, 1999: 10; Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 21, 25, 28.

⁴⁴⁵ Ciguatera, tropikal ve subtropikal bölgelerde yaşayan ve *gambierdiscus* veya *ostreopsis* adı verilen mikroorganizmalarla beslenen balıkların tüketilmesiyle ortaya çıkan bir hastalıktır. Bu balıklar yenildiğinde, genellikle 24 saat içinde bulantı, kusma, ishal, halsizlik, kas ağrıları ve kaşıntı gibi belirtiler görülür. Vakaların yaklaşık %10’unda ise, bu hastalık solunum yetmezliğine yol açarak ölümlü sonuçlanabilir. Bkz. Britannica, “Ciguatera”, tarih yok, <https://www.britannica.com/science/ciguatera> (Erişim tarihi: 06.12.2023).

⁴⁴⁶ Government of Kiribati, 2015: 16; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2016: 17; Government of Kiribati, 2018: 15; Government of Kiribati, 2019: 47.

⁴⁴⁷ Government of Kiribati, 2014: 26; Government of Kiribati, 2019: 42; KiriCAN, “Kiribati”, tarih yok, <https://kirican.wordpress.com/kiribati/>. (Erişim tarihi 11.10.2023).

hastalıkların yayılmasına ortam hazırlamaktadır.⁴⁴⁸ Değişen iklim koşullarıyla birlikte stres, kaygı bozuklukları ve güneş çarpması vakalarında da artış görülmektedir.⁴⁴⁹

İklim değişikliği kaynaklı temiz suya ve gıdaya erişim sorunu, sağlık güvenliğini etkileyen en önemli unsurlar arasındadır. *Ulusal Uyum Eylem Programı* ve *Ortak Uygulama Planı*'na göre kötü ve yetersiz beslenme, bulaşıcı olmayan hastalıklara neden olmaktadır. Ayrıca, deniz yüzeyi sıcaklığındaki artışa bağlı olarak bozulan deniz ekosisteminde balık tüketimine bağlı zehirlenmeler daha sık gözlemlenmektedir.⁴⁵⁰ Sonuç olarak, iklim değişikliğinin bireylerin sağlığı üzerindeki etkileri giderek belirginleşmiştir. Bu etkiler, yalnızca bulaşıcı hastalıkların artışıyla sınırlı kalmamış, ruh sağlığı sorunları ve gıda kaynaklı hastalıkları da beraberinde getirmiştir.

Tuvalu'nun ulusal belgelerine göre, değişen iklim koşullarının yol açtığı sağlık sorunları, yabancı istilacı türlerin sayılarındaki artışa bağlı olup, vektör kaynaklı hastalıkların yayılmasını hızlandırmaktadır. Şiddetli fırtınalar ve su baskınları temiz su ve gıdaya erişimi zorlaştırdığından, dang humması ve *chikungunya*⁴⁵¹ gibi bulaşıcı hastalıkların görülme sıklığı artmıştır.⁴⁵² Sıcaklık artışı ise sivrisinek, kene ve pire gibi vektörlerin üremesi ve yayılması için elverişli bir ortam oluşturmaktadır.⁴⁵³ *Ulusal Uyum Eylem Programı* ve *İklim Değişikliği Politikası 2021-2030*'a göre uzun süreli kuraklıklar, yer altı sularının tuzluluk oranını artırdığından, cilt hastalıkları ve göz enfeksiyonları da gözlemlenmektedir.⁴⁵⁴ Bu hastalıklar, özellikle kırılgan gruplar arasında yer alan kadınlar ve çocuklar üzerinde daha ağır etkiler yaratmaktadır.⁴⁵⁵ *Ulusal Uyum Eylem Programı*, *İkinci Ulusal Bildirim* ve *İyileştirme ve Kırılganlık Azaltım Planı*, artan ithal gıda bağımlılığının bulaşıcı olmayan kronik hastalıkları da tetiklediğini belirtmektedir. Diyabet ve hipertansiyon gibi sağlık sorunlarının yaygınlaşması, ulusal sağlık sisteminde baskı yaratırken, ekonomik güvenliği de tehdit etmektedir.⁴⁵⁶

⁴⁴⁸ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 27, 49; Government of Kiribati, 2014: 34; Iacovino vd., 2016: 3.

⁴⁴⁹ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 27; Government of Kiribati, 2014: 33; Government of Kiribati, 2015: 16; Government of Kiribati, 2018: 15.

⁴⁵⁰ Ministry of Public Works and Utilities, 2008: 3; Government of Kiribati, 2014: 26, 33; Government of Kiribati, 2015: 5, 14, 16; Government of Kiribati, 2019: 42, 56.

⁴⁵¹ Chikungunya, sivrisinek ısırığıyla bulaşan viral bir hastalıktır. Ateş ve eklem ağrısı en sık görülen belirtileridir. Nadiren, bazı hastalarda eklem ağrıları haftalarca ya da aylarca sürebilmekte, sinir sistemi ve kardiyolojik hastalıklar gözlemlenmektedir. Çoğu hasta tamamen iyileşse de hastalığın ilaçla tedavisi olmadığından, yaşlılarda ölümcül olabilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. WHO, "Chikungunya", tarih yok, https://www.who.int/health-topics/chikungunya#tab=tab_1. (Erişim tarihi: 13.05.2024).

⁴⁵² Government of Tuvalu, 1999: 10, 12, 18; Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 12, 20, 24, 29-30; Government of Tuvalu, 2015b: 15; Government of Tuvalu, 2020a: 9; Government of Tuvalu, 2021: 11.

⁴⁵³ Government of Tuvalu, 2015b: 35.

⁴⁵⁴ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 25; Government of Tuvalu, 2021: 11.

⁴⁵⁵ Government of Tuvalu, 2015b: 35.

⁴⁵⁶ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 21, 28; Government of Tuvalu, 2015b: 35; Government of Tuvalu, 2015c: 11.

Ulusal Uyum Eylem Programı ve İklim Değişikliği Politikası 2021-2030, sıcaklık artışı ve aşırı hava olaylarının bireylerde huzursuzluk ve stres gibi ruh sağlığı sorunlarına yol açtığını bildirmiştir.⁴⁵⁷ Özellikle Pam Siklonu sonrası yaşanan travma sonrası stres bozukluğu, bu duruma bir örnek olarak gösterilebilir. Aşırı hava olayları nedeniyle mezarlıkların zarar görmesi, gömülü ceset ve iskeletlerin açığa çıkmasına yol açmış ve bu da toplumda derin travmatik etkiler yaratmış; özellikle çocukların psikososyal desteğe duyduğu gereksinim giderek artmıştır.⁴⁵⁸

İklim değişikliğinin ekonomi, gıda ve sağlık üzerindeki etkileri birbiriyle yakından ilişkilidir. *Stratejik Eylem Planı*, iklim değişikliğine bağlı sağlık sorunlarının tedavi maliyetleriyle iş gücü kayıplarını artırdığına dikkat çekmektedir.⁴⁵⁹ *İklim Değişikliği Politikası 2021-2030* ise taro, Hindistan cevizi, muz, pandanus ve ekmek meyvesi gibi geleneksel gıda ürünlerinin azalmasının, beslenme yetersizliğiyle bağlantılı hastalıkları artırdığını ifade etmiştir.⁴⁶⁰

Görsel 3.7 Pam Siklonu Sonrası Nanumaga Kliniği⁴⁶¹

Pam Siklonu sırasında Nanumaga'daki klinik tamamen kullanılamaz hâle gelmiş (Görsel 3.7), Nunumea, Nui ve Nukufatau'daki klinikler ise geçici olarak tahliye edilmiştir. Sağlık altyapısının hasar görmesi, sağlık hizmetlerinin aksamasına ve hatta durmasına yol açmıştır. Bunun yanı sıra, tuvalet ve septik tankların yıkılmasından dolayı temiz suya karışan zararlı bakteri ve virüsler, bulaşıcı ve salgın hastalıklara neden olmuştur.⁴⁶² Ayrıca, yıkılan yapılardan açığa çıkan asbest, yalnızca çevre kirliliğini artırmakla kalmamış, aynı zamanda kanser gibi ölümcül hastalık riskini de yükseltmiştir.⁴⁶³

⁴⁵⁷ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 28; Government of Tuvalu, 2021: 11.

⁴⁵⁸ Government of Tuvalu, 2015c: 15-16.

⁴⁵⁹ Government of Tuvalu, 2012: 18.

⁴⁶⁰ Government of Tuvalu, 2021: 10.

⁴⁶¹ Government of Tuvalu, 2015c: 15.

⁴⁶² Ibid.

⁴⁶³ Government of Tuvalu, 2015c: 16.

3.2.5. Toplumsal Güvensizlik

İklim değişikliğinden etkilenen alanlardan bir diğeri toplumsal güvenliktir. Toplumsal güvenliğe yönelik risk ve tehditler, özellikle deniz seviyesinin yükselmesi ve toprakların sular altında kalmasından dolayı Kiribati ve Tuvalu halklarının kitleler hâlinde yabancı ülkelere göç etmesi ve kültürel kimliklerinin zaman içinde aşınmasıyla ilintilidir.

İklim Değişikliği ve İklim Değişikliğine Uyum için Ulusal Çerçeve'de belirtildiği gibi, “Kiribati adalarının coğrafi özellikleri, ülke içinde yeniden yerleşim seçeneklerini son derece sınırladığından, deniz seviyesinin yükselmesiyle Kiribati halkı yaşam tarzına tamamen yabancı başka coğrafyalara taşınmak zorundadır.” Bu nedenle ulusal belgeler, iklim değişikliğini Kiribati halkının geleceğini doğrudan tehdit eden “aşamalı, ürpertici ve sinsi” bir güvenlik sorunu olarak tanımlar.⁴⁶⁴

Kiribati'deki yaşam tarzı ve kültürel kimlik, orta ve uzun vadede yok olma tehdidiyle karşı karşıyadır.⁴⁶⁵ Anote Tong'un 2015 tarihli bir konuşmasında paylaştığı şu anısı, konuya ilişkin verilebilecek en çarpıcı örneklerden biridir:

“Solomon Adaları'nın bir bölümünde yaşayan bazı Kiribati toplulukları var. Aslında bu insanlar, 1960'larda Phoenix Adaları'ndan oraya gitmişlerdi. O dönemler kuraklık olduğundan, adada yaşamlarını sürdüremediler ve Solomon Adaları'na taşındılar. Dün bu insanlarla orada buluşmak çok ilginç bir deneyimdi. Kim olduğumu bilmiyorlardı. Adımı duymamışlardı [...] Dilimizi konuştum, onlar da yanıt verdiler. Fakat aksanları farklıydı. Kiribati dilini artık düzgün konuşamıyorlardı. [...] Başka topluluklara karıştıkça, değişimlerin olması kaçınılmaz. Kimlik kaybı yaşanması kaçınılmaz. Göç ettikçe, buna benzer şeyler görmeye devam edeceğiz.”⁴⁶⁶

Ortak Uygulama Planı, Niyet Edilen Ulusal Katkı Beyanı ve Ortak Uygulama Planı 2019-2028 belgelerinde, ülke içindeki kilise ve *maneaba* gibi dini ve kültürel yapıların değişen iklim koşulları nedeniyle zarar görmesinin, geleneksel değerleri zayıflattığı ifade edilmektedir.⁴⁶⁷

İnsan kaynaklı iklim değişikliğinin, Tuvalu halkını uzun vadede uluslararası göçe zorlaması kaçınılmazdır. *Ulusal Uyum Eylem Programı* ve *Niyet Edilen Ulusal Katkı Beyanı*'na göre mevcut ve gelecek kuşakların kendi topraklarında yaşama hakkı tehdit altındadır. Bu

⁴⁶⁴ Office of Te Beretitenti, 2013: 25.

⁴⁶⁵ Government of Kiribati, “I-Kiribati want to migrate with dignity”, 2013, <https://www.climate.gov.ki/category/action/relocation/> (Erişim tarihi: 07.07.2023); Office of Te Beretitenti, 2013: 10, 25; Government of Kiribati, 2014: 27, 30, 33; Government of Kiribati, 2015: 15, 16; Government of Kiribati, 2018: 12; Government of Kiribati, 2019: 50; Government of Kiribati, 2019: 45; KiriCAN, “Climate change could kill my islands' culture”, tarih yok, <https://kircan.wordpress.com/climate-change/> (Erişim tarihi: 20.01.2023); Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 65.

⁴⁶⁶ TED, “My Country Will Be Underwater Soon-Unless We Work Together | Anote Tong”, Youtube 16 Aralık 2015, 00:08:06-00:09:50, <https://www.youtube.com/watch?v=9KACXV-cW-4&t=843s> (Erişim tarihi: 07.03.2023).

⁴⁶⁷ Government of Kiribati, 2014: 30; Government of Kiribati, 2015: 16; Government of Kiribati, 2019: 50.

durum, Tuvalu kimliğini ve kültürel mirasını kaybolma riskiyle karşı karşıya bırakmıştır.⁴⁶⁸ *Ulusal Uyum Eylem Programı*, 1904 yılında kilise okulu için inşa edilen bir şapelin 2000’li yılların ortasında sular altında kalmasının ardından, kaygıların giderek arttığını vurgulamaktadır.⁴⁶⁹ Geleneksel mezarların yok olması ise, manevi ve kültürel değerlere zarar vermiş, iklim değişikliğinin fiziksel etkileri nedeniyle ülkeyi “ölülerin bile güvende olmadığı”⁴⁷⁰ bir yer hâline getirmiştir.

Her iki ülkede de deniz seviyesinin yükselmesi ve aşırı hava olaylarının sosyokültürel kırılğanlıkları artırdığı, geleneksel yaşam tarzını ve kültürel kimliği aşındırdığı belirtilmektedir. Bununla birlikte, dikkate alınması gereken bir diğer husus, kodlamaya dâhil edilen ulusal belgelerin toplumsal güvenliğe, diğer güvenlik alanları kadar önem vermemiş olmasıdır. İklim değişikliğinin orta ve uzun vadeli etkileri, daha çok çevresel ve ekonomik bir sorun olarak ele alınmıştır.

3.2.6. Kişisel Güvensizlik

İklim değişikliği, Kiribati’deki bireylerin kişisel güvenliğini tehdit etmektedir. Bavi ve Pam siklonlarında görüldüğü üzere, değişen iklim koşulları, can kayıplarına yol açmakta ve yaşam sürelerini giderek kısaltmaktadır.⁴⁷¹ Diğer güvenlik alanlarında ortaya çıkan iklim değişikliği kaynaklı sorunlar da kişisel güvensizliği artırmaktadır. Örneğin, 1999 yılında Güney Tarawa’da meydana gelen şiddetli yağış ve fırtınalar sonrasında, ishal salgını ortaya çıkmış ve bu salgın her yaştan insanın ölümüne neden olmuştur.⁴⁷²

Kişisel güvensizlik, yalnızca afet anlarında meydana gelen can kayıplarıyla sınırlı değildir. Diğer güvenlik alanlarındaki zorluklar, anlaşmazlıkların ve suç teşkil eden eylemlerin olasılığını artırmaktadır. *Niyet Edilen Ulusal Katkı Beyanı*, aşırı hava olaylarından dolayı konut ve arazilerini kaybeden ve daha iç kesimlere göç eden bireyler arasında toprak ve su kaynaklarıyla ilgili anlaşmazlıkların büyüyebileceğine işaret etmektedir.⁴⁷³ *Ortak Uygulama Planı* ise, deniz ekosistemindeki tahribat ve balıkçılıktan elde edilen gelirin azalması sonucunda, geçimlik ve ticari balıkçılıkla uğraşan insanlar arasında gerginliklerin ortaya çıkabileceğine dikkat çekmiştir. Ayrıca zarar gören kamusal yapıların daha güvenli yerlere

⁴⁶⁸ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 27; Government of Tuvalu, 2015a: 4, 10.

⁴⁶⁹ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 12, 23-24, 33.

⁴⁷⁰ Greenpeace, “Tuvalu E! Not Even The Dead Are Safe”, 2 Mart 2010, <https://www.greenpeace.org.au/article/tuvalu-e-not-even-the-dead-are-safe/>. (Erişim tarihi: 06.05.2024).

⁴⁷¹ Government of Kiribati, 2005: 1; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 39; Government of Kiribati, 2015: 16.

⁴⁷² Government of Kiribati, 1999: 38.

⁴⁷³ Ministry of Finance and Economic Development, 2012: 44; Government of Kiribati, 2015: 16.

taşınmasının, araziyi kullananlarla devlet arasında anlaşmazlıklara yol açabileceği de belirtilmiştir.⁴⁷⁴

En kırılgan sosyal grupların başında yer alan kadınlar ve çocuklara yönelik şiddet, Kiribati toplumunda yaygın bir sorundur. Güvenlik alanlarının zarar görmesinden dolayı, bu sorunlar afetler sırasında daha da belirginleşmektedir.⁴⁷⁵ *Ortak Uygulama Planı 2019-2028*, bu durumu şu örnekle açıklamıştır: Yer altı suyuna erişimin azalması, kadınların ve çocukların suya erişebilmek için daha uzun mesafeler kat etmesine; suya erişim için harcanan zamanın uzaması, kadınların tarımsal üretime daha az zaman ayırmasına; tarımsal üretimin ve gelirin azalması ise gıda güvensizliğinin artmasına neden olmaktadır. Ailelerin ekonomide, gıda ve suya erişimde yaşadığı bu tür zorluklar, aile içi gerginlikleri ve şiddeti körüklemektedir. Kadınlar ve çocuklar ise bu şiddete en çok maruz kalanlardır.⁴⁷⁶

Ulusal belgeler, kişisel güvenlik sorunlarına diğer güvenlik alanları kadar değinmese de değişen iklim koşullarının ani ölümlere, aile ve toplum içi gerginliklere, kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere bazı sosyal gruplara yönelik suç teşkil edebilecek eylemlere neden olabileceğini vurgulamaktadır.

Tuvalu'daki bireylerin kişisel güvenliği de iklim değişikliği nedeniyle tehdit altındadır. *Ulusal Uyum Eylem Programı, İklim Değişikliği Politikası 2012-2021 ve İklim Değişikliği Politikası 2021-2030*'a göre şiddetli fırtınalar, can kayıplarına yol açmakta ve deniz seviyesinin yükselmesi orta ve uzun vadede kişisel güvenlik açısından riskler yaratmaktadır. Bunun yanı sıra, değişen iklim koşullarının dolaylı olarak kişisel güvenliği tehdit etme olasılığı da endişeye neden olmaktadır. Kıyı erozyonu ve toprak kaybı, kişi başına düşen toprak parçasını azaltmakta ve bu da aileler arasında toprak anlaşmazlıklarını artırmaktadır. Ayrıca balıkçılıktan elde edilen verimin azalması toplumsal gerilimleri tetiklemektedir.⁴⁷⁷ Bu anlaşmazlıkların suç teşkil eden eylemlere dönüşüp dönüşmediğine dair somut bir veri bulunmamakla birlikte, mevcut gelişmelerin kişisel güvenliği zayıflatığı belirtilmektedir.

3.2.7. Siyasi Güvensizlik

Kiribati'deki siyasi güvenlik, iklim değişikliğinden etkilenen alanlardan bir diğeridir. Bu konuda uzun vadeli en büyük endişe, deniz seviyesindeki yükselmenin yol açacağı toprak kaybının ulusal varlığı tehdit etmesidir.⁴⁷⁸ *İklim Değişikliği ve İklim Değişikliğine Uyum için*

⁴⁷⁴ Government of Kiribati, 2014: 30-32; Government of Kiribati, 2019: 54.

⁴⁷⁵ Government of Kiribati, 2014: 27; Government of Kiribati, 2015: 15; Government of Kiribati, 2019: 46.

⁴⁷⁶ Government of Kiribati, 2019: 46.

⁴⁷⁷ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 13, 28; Government of Tuvalu, 2012: 7; Government of Tuvalu, 2021: 9.

⁴⁷⁸ Office of Te Beretitenti, 2013: 10; Government of Kiribati, 2014: 27; Government of Kiribati, 2015: 11; Government of Kiribati, 2015: 15; Government of Kiribati, 2018: 12; Government of Kiribati, 2019: 45.

Ulusal Çerçeve'de, iklim değişikliği ile siyasi güvenlik arasındaki ilişki şu şekilde vurgulanmıştır: “Atol sistemlerimizin kırılganlığı, iklim değişikliği ve deniz seviyesinin yükselmesi karşısında, hiçbir seçeneğimizin olmadığı düşüncesiyle başka yerlere sığınmak zorunda kalacağımız genel bir güvensizlik hissi yaratmaktadır.”⁴⁷⁹ Bu ifade, yalnızca fiziksel bir güvenlik tehdidini değil, devletin egemenliğine ve ulusal kimliğe yönelik derin bir endişeyi de yansıtmaktadır.

Benzer şekilde, Tuvalu'daki siyasi güvenlik de iklim değişikliği nedeniyle tehdit altında olan güvenlik alanlarından biridir. Kodlamaya dâhil edilen ulusal belgelerde bu açıkça belirtilmemiş olsa da iklim değişikliği, Tuvalu için “devletin ve ulusun varlığına yönelik en büyük tehdit” olarak tanımlanmıştır.⁴⁸⁰ Daha önce belirtildiği üzere, iklim değişikliğinin Tuvalu'daki siyasi güvenliğe yönelik risk ve tehditleri, insan güvenliğini sağlamakla görevli olan devletin ortadan kalkmasıyla ilişkilendirilmektedir. Bu durumun başlıca nedeni, aşırı hava olayları ve deniz seviyesinin yükselmesiyle meydana gelen toprak kayıplarıdır.⁴⁸¹ Birçok adacığın sular altında kalması, yaşam barındıran adaların ise kıyı erozyonu ve su baskınına maruz kalması, ülkenin toprak bütünlüğünü ve egemenliğini büyük ölçüde tehdit etmektedir. Bu nedenle, ulusal belgeler Tuvalu'yu “batan ulus” (sinking nation) olarak nitelendirmektedir.⁴⁸² Ancak, yapılan kodlama sonucunda hem Kiribati'nin hem de Tuvalu'nun ulusal belgelerinde, iklim değişikliğinin siyasi güvenlik üzerindeki etkilerine, diğer güvenlik alanlarına kıyasla daha sınırlı şekilde yer verildiği tespit edilmiştir.

3.3. Kırılganlığı Artıran Unsurlar

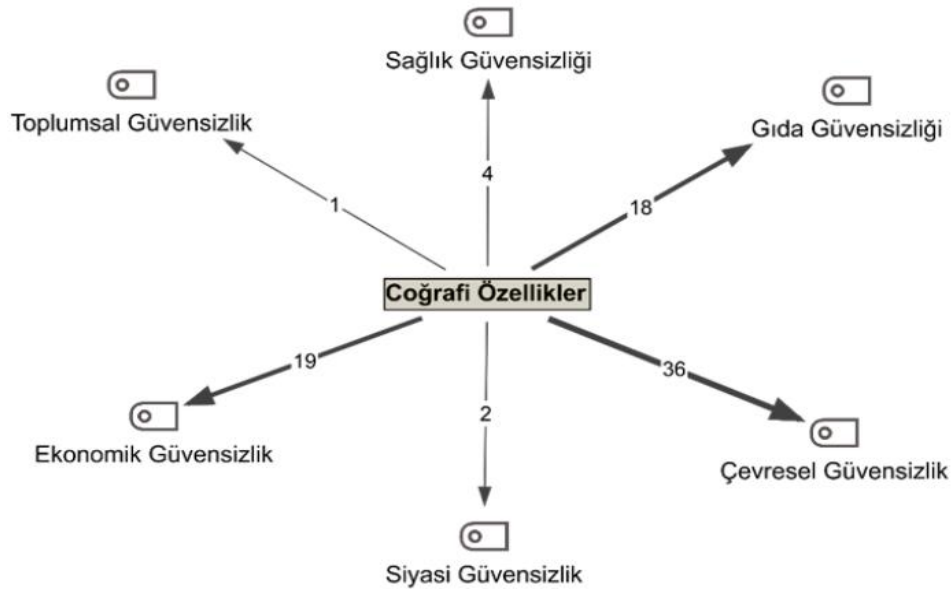
İklim değişikliğinin Kiribati ve Tuvalu'daki bireyler ve toplulukların güvenliğini nasıl etkilediği sorusunu daha kapsamlı bir şekilde değerlendirebilmek için, her iki ülkenin ekosistemle ilişkisi, nüfus yapısı, doğal kaynakları, coğrafi özellikleri, devlet kapasitesi ve bireysel olanakları birlikte incelenmelidir. Değişen iklim koşulları bu unsurlarla etkileşime girerek her iki ülkede de kırılganlığı artırmakta ve insan güvenliğine yönelik daha yıkıcı sonuçlar doğurmaktadır.

⁴⁷⁹ Office of Te Beretitenti, 2013: 25.

⁴⁸⁰ Government of Tuvalu, 2015a: 4, 9-10.

⁴⁸¹ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 21; Government of Tuvalu, 2015b: 3; Government of Tuvalu, 2015c: 11, 14; Government of Tuvalu, 2020a: 8; Government of Tuvalu, 2021: 23; Government of Tuvalu, 2022: 7.

⁴⁸² Government of Tuvalu, 2022: 7.

Şekil 3.4 Kiribati'nin Coğrafi Özelliklerinin İnsan Güvenliğine Etkisi

Coğrafi özellikler; ülkenin yüz ölçümü, toprak yapısı, coğrafi konumu ve yer şekillerini içerir. Bu özellikler gerek iklim değişikliğinden bağımsız olarak gerekse iklim değişikliğinin fiziksel etkileriyle birleşerek, Kiribati'deki bireyler ve toplulukların güvenliğini tehdit etmektedir. Yapılan kodlamalar, coğrafi özelliklerin özellikle çevresel güvenlik, ekonomik güvenlik ve gıda güvenliğindeki kırılganlığı artırdığını tespit etmiştir (Şekil 3.4).

Coğrafi özelliklerle çevresel güvensizlik arasındaki ilişki, esas olarak ülkenin yer şekilleri ve yüz ölçümüyle ilintilidir. Kıyı şeridi, atol topografyası nedeniyle iklim değişikliğine karşı son derece hassas durumdadır ve erozyona uğrama riski oldukça yüksektir.⁴⁸³ *Birinci Ulusal Bildirim, Ulusal Uyum Eylem Programı ve Ortak Uygulama Planı 2019-2028* belgelerinde, Banaba Adası dışında yerleşim olan tüm atollerde arazinin çok dar olması nedeniyle tatlı su kaynaklarının halkın gereksinimini karşılamak için yetersiz olduğu belirtilmektedir.⁴⁸⁴ Dolayısıyla yer şekilleri ve yüz ölçümü, toprak kaybının yanı sıra su krizinin ortaya çıkmasında ya da şiddetlenmesinde de önemli rol oynamaktadır.

Coğrafi özellikler, gıda güvenliği açısından büyük bir tehdittir. Daha önce belirtildiği gibi, Kiribati 811 km²'lik yüz ölçümüyle dünyanın en küçük ülkeleri arasındadır. Kiribati'nin toplam tarım arazisi ise 340 km²'dir.⁴⁸⁵ Ancak, toprağın yapısı nedeniyle tarımsal üretim oldukça sınırlıdır. Atoller genellikle sıg, kireçli ve alkali bir yapıdadır. Su tutma kapasitesi ve

⁴⁸³ Government of Kiribati, 2014: 27; Government of Kiribati, 2015: 4, 12, 14, 15; Government of Kiribati, 2018: 11.

⁴⁸⁴ Government of Kiribati, 1999: 11-12, 34; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 16, 40; Government of Kiribati, 2019: 51.

⁴⁸⁵ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2020: 18.

organik madde içeriği düşük olduğundan, bu topraklar, dünyanın en verimsiz tarım alanlarından biri olarak nitelendirilir.⁴⁸⁶

Tablo 3.3 Gilbert Adalar Grubunda Yer Alan Atollerin Kıyı Şeridi Uzunlukları ve Kara Genişlikleri⁴⁸⁷

Atoller ve Adalar	Kıyı Şeridi Uzunlukları (km)	Kara Genişlikleri (m)	Ortalama Kara Genişlikleri (m)
Makin	32	1700	600
Butaritari	98	1200	350
Marakei	75	2100	500
Abaiang	111	800	300
Kuzey Tarawa	135	1400	500
Kentsel Tarawa	69	2000	450
Betio	11	2000	430
Maiana	84	1100	400
Kuria	27	3700	1700
Aranuka	55	1600	770
Abemama	103	1200	710
Nonouti	178	900	400
Tabiteuea North	123	2300	700
Tabiteuea South	98	2000	650
Onotoa	75	940	420
Beru	62	1800	800
Nikunau	38	2600	1300
Tamana	11	1100	900
Arorae	20	1100	800

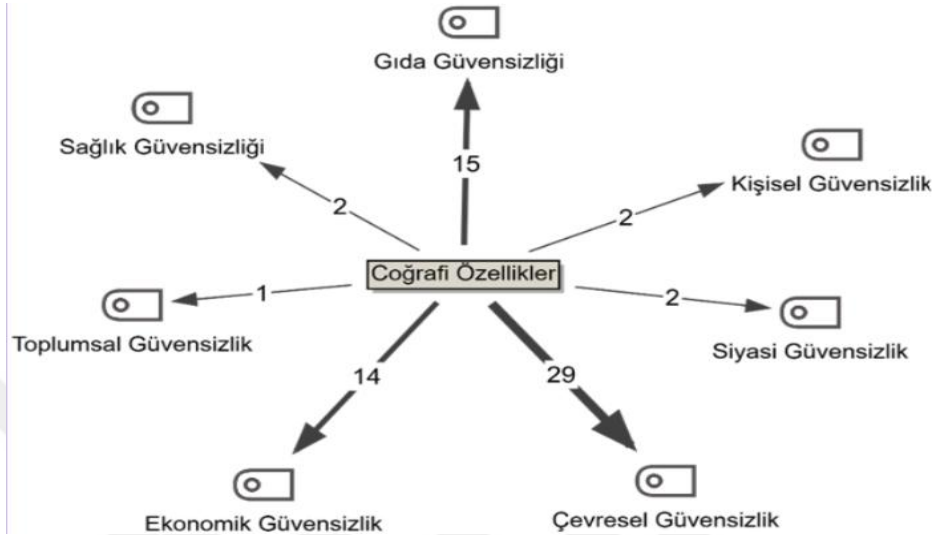
Kiribati, genellikle kuzey-güney yönünde uzanan, genişliği birkaç kilometreyle sınırlı adalardan oluşur. Örneğin, Kuzey Tarawa'da ortalama kara genişliği yaklaşık 500 metre iken, Kentsel Tarawa ve Betio adalarında bu genişlik sırasıyla yaklaşık 450 ve 430 metre civarındadır (Tablo 3.3). Bu nedenle, Kuzey Tarawa, Kentsel Tarawa ve Betio gibi nüfusun yoğun olduğu neredeyse tüm adalarda konut, kamu kuruluşu, sağlık merkezi, okul ve yol gibi önemli yapılar ağırlıklı olarak kıyı şeridinde inşa edilir.⁴⁸⁸ Adaların deniz seviyesinden yalnızca birkaç metre yüksekte yer alması ve kara genişliklerinin sınırlı olması, kıyı şeridini aşırı hava olayları sonucu oluşan kıyı erozyonuna ve su baskınlarına karşı daha açık hâle getirmektedir. Bu durum, devlete

⁴⁸⁶Government of Kiribati, 2014: 33; Iacovino vd., 2016: 6; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2016: 12; Government of Kiribati, 2018: 13; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2022: 12.

⁴⁸⁷ Government of Kiribati, 1999: 8-9.

⁴⁸⁸ Government of Kiribati, 2014: 30.

ve dolayısıyla hane halkına ek maliyetler ortaya çıkarmaktadır.⁴⁸⁹ Ulusal belgeler, Kiribati'nin Japonya, ABD, Çin, Avustralya ve Kıta Avrupası gibi ana ticaret merkezlerine 8.000 ila 14.000 km uzaklıkta olmasını, ticari faaliyetleri zorlaştırıcı bir unsur olarak değerlendirilmektedir.⁴⁹⁰ Dolayısıyla sadece yer şekilleri ve yüz ölçümü değil, coğrafi konum da ekonomik güvenliğin önündeki engellerden biridir.

Şekil 3.5 Tuvalu'nun Coğrafi Özelliklerinin İnsan Güvenliğine Etkisi

Kiribati'de olduğu gibi, Tuvalu'da da coğrafi özellikler insan güvenliğine zarar vermektedir. Şekil 3.5, ulusal belgelerin coğrafi özelliklerle çevresel güvensizlik, gıda güvensizliği ve ekonomik güvensizlik arasındaki ilişkiye vurgu yaptığını göstermektedir. Coğrafi özelliklerin çevresel güvensizliğe yol açtığına dair değerlendirmeler, genellikle ülkenin yer şekilleri ve yüz ölçümüyle ilintilidir.

Daha önce belirtildiği gibi Tuvalu, deniz seviyesinden birkaç metre yüksekliktedir ve yüz ölçümü olarak dünyanın en küçük ülkelerinden biridir. Ülkenin toplam karasal alanı yalnızca 26 km² olup, adaların genişliği birkaç yüz metreyle sınırlıdır. Nüfusun neredeyse yarısının yaşadığı Fongafale'deki ortalama kara genişliği 100 metreden bile azdır. Bu nedenle, kıyı şeridi erozyon ve su baskınlarına karşı tamamen savunmasızdır. İklim değişikliği nedeniyle kara ve deniz ekosistemleri hızla bozulmakta, su kaynakları kirlenmekte, taro çukurları başta olmak üzere tarım arazileri, konut ve önemli altyapılar zarar görmekte, dini ve kültürel yapılar yıkılmakta ve geçim kaynakları azalmaktadır. Aynı zamanda, sağlık sorunları ve hatta can kayıpları görülmektedir.⁴⁹¹

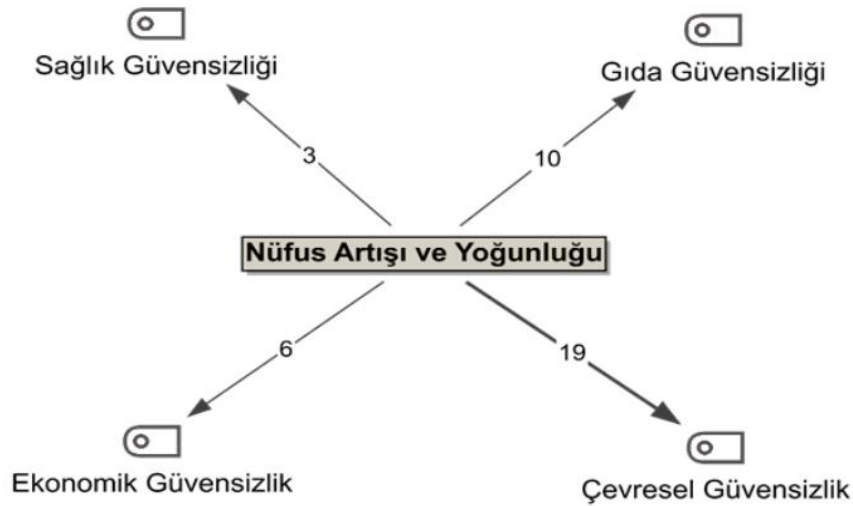
⁴⁸⁹ White, 2010: 32; Government of Kiribati, 2015: 14, 15; Ministry of Finance and Economic Development, 2016: 44; Government of Kiribati, 2018: 13-15; Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 64-65;

⁴⁹⁰ Office of Te Beretitenti, 2013: 10; Government of Kiribati, 2015: 14; Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 42.

⁴⁹¹ Government of Tuvalu, 1999: 12; Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 12-13, 16, 24, 30; Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 7; Government of Tuvalu, 2012: 19; Government of Tuvalu, 2021: 12-13.

Tuvalu'nun doğal kaynakları oldukça sınırlıdır. Ülkede yüzey suyu yoktur ve yağmur suyu ana su kaynağı olarak kullanılmaktadır. Ancak aşırı hava olayları ve deniz seviyesinin yükselmesi, yağmur suyunun depolandığı sarnıçlara tuzlu suyun girmesine yol açarak su kaynaklarını tehdit etmektedir.⁴⁹² Bu durum, bazı adalarda su güvenliğiyle ilgili kırılganlığı en üst düzeye çıkarmıştır. Ayrıca doğal kaynakların sınırlı oluşu, bireylerin sağlığını ve gelir kaynaklarını da etkileyerek kırılganlıkları artırmaktadır.⁴⁹³

Tuvalu adaları genç ve kumlu topraklara sahip olduğundan sıkça erozyona maruz kalmaktadır. Geçimlik tarım için uygun olmayan bu verimsiz topraklar, gıda güvenliğinin önündeki başlıca engellerden biridir.⁴⁹⁴ Ayrıca *Birinci Ulusal Bildirim, İkinci Ulusal Bildirim ve İklim Değişikliği Politikası 2021-2030*'a göre Tuvalu'nun uluslararası ticaret merkezlerine binlerce kilometre uzakta olması, ekonomik kalkınma ve güvenlik açısından önemli zorluklar yaratmaktadır.⁴⁹⁵

Şekil 3.6 Kiribati'deki Nüfus Artışı ve Yoğunluğunun İnsan Güvenliğine Etkisi

Kiribati'nin başkenti, nüfus yoğunluğu yüksek yerler arasındadır. Üstelik, 2030 yılına kadar Güney Tarawa'daki nüfusun %46 ile %94 arasında artması beklenmektedir.⁴⁹⁶ Bu olası artışta, yüksek doğurganlık oranı,⁴⁹⁷ yetersiz doğum kontrolü ve daha iyi yaşam koşulları

⁴⁹² Government of Tuvalu, 1999: 12; Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 19; Government of Tuvalu, 2015: 31; Government of Tuvalu, 2022: 7.

⁴⁹³ Government of Tuvalu, 2020b: 16; Government of Tuvalu, 2022: 9.

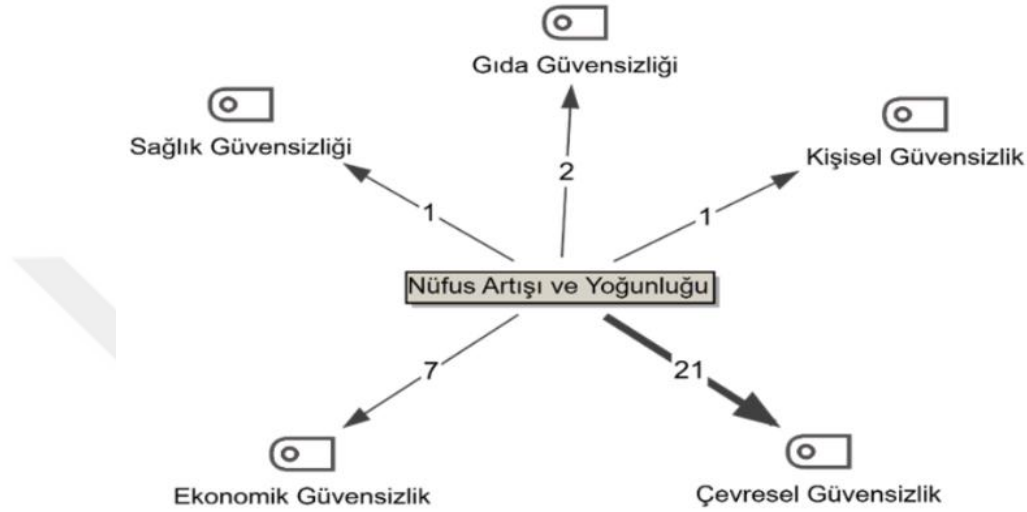
⁴⁹⁴ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 14-15, 20, 32; Government of Tuvalu, 2012: 11; Government of Tuvalu, 2015b: 10, 35; Government of Tuvalu, 2020a: 11; Government of Tuvalu, 2020b: 16; Government of Tuvalu, 2021: 10; Government of Tuvalu, 2022: 7.

⁴⁹⁵ Government of Tuvalu, 1999: 4; Government of Tuvalu, 2015b: 8; Government of Tuvalu 2021: 21-22; Government of Tuvalu, 2022: 7.

⁴⁹⁶ White, 2010: 32.

⁴⁹⁷ 2021 yılı verilerine göre Kiribati'deki doğurganlık sayısı 3,3'tür. Bkz. Statista, "Kiribati: Fertility rate from 2011 to 2021", Eylül 2023, <https://www.statista.com/statistics/529136/fertility-rate-in-kiribati/>. (Erişim tarihi: 06.12.2023).

arayışıyla dış adalardan kentlere göç büyük bir paya sahiptir.⁴⁹⁸ Kentlerdeki nüfus artışı ve yoğunluğu özellikle gıda ve çevreyle ilgili sorunları derinleştirerek insan güvenliğine zarar vermektedir (Şekil 3.6). Bu durum, gıda üretimini ve kişi başına düşen geliri azaltmakta, su başta olmak üzere sınırlı doğal kaynakların sürdürülebilirliğini tehlikeye atmakta ve bulaşıcı hastalıkların yayılmasını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, Güney Tarawa ve Kiritimati’de çevresel bozulmayı ve arazi anlaşmazlıklarını da şiddetlendirmektedir.⁴⁹⁹

Şekil 3.7 Tuvalu’daki Nüfus Artışı ve Yoğunluğunun İnsan Güvenliğine Etkisi

Kiribati’ye kıyasla, Tuvalu düşük yoğunluklu ülkeler sınıfındadır. Bununla birlikte, genç bir nüfusa (yaş ortalaması yirmi beş) sahip oluşu, doğurganlık hızının üçün üzerinde seyretmesi ve insanların ağırlıklı olarak belirli adalara göç etmesinden dolayı, nüfus artışı ve yoğunluğu riskiyle karşı karşıyadır. 2024 yılında km²’ye düşen insan sayısı dört yüz civarındayken, 2035 yılında bu sayının altı yüze çıkması beklenmektedir.⁵⁰⁰ Bu artış, çevre başta olmak üzere birçok güvenlik alanını doğrudan etkileyecektir (Şekil 3.7).

*Birinci Ulusal Bildirim, Ulusal Uyum Eylem Programı ve İkinci Ulusal Bildirim’e göre nüfus artışı ve yoğunluğu, zaten sınırlı olan su kaynakları üzerindeki talebi artırarak su güvenliğini zayıflatmaktadır.*⁵⁰¹ Nüfusun son yıllarda Funafuti’de yoğunlaşması, kıyı şeridinin iklim değişikliğine karşı direncini kırmakta, hassas olan kara ve deniz ekosistemleri üzerindeki

⁴⁹⁸ Ministry of Public Works and Utilities, 2008: 8; KiriCAN, “Climate change could kill my islands’ culture”, tarih yok, <https://kirican.wordpress.com/climate-change/> (Erişim tarihi: 20.01.2023); Government of Kiribati, 2014: 26; Government of Kiribati, 2015: 15; Government of Kiribati, 2019: 44.

⁴⁹⁹ Government of Kiribati, 2005: 6, 14; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2010: 8; Office of Te Beretitenti, 2013: 21; Ministry of Finance and Economic Development, 2012: 43; Government of Kiribati, 2014: 27-32; Government of Kiribati, 2019: 44; Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 89.

⁵⁰⁰ Government of Tuvalu, 2015b: 8.

⁵⁰¹ Government of Tuvalu, 1999: 18; Government of Tuvalu, 2007: 12, 28, 35; Government of Tuvalu, 2015b: 31; Government of Tuvalu, 2020b: 31.

baskıyı artırmakta ve biyoçeşitliliğe zarar vermektedir.⁵⁰² Hızlı nüfus artışı, Funafuti'deki atık ve kirlilik sorununu büyütme,⁵⁰³ bulaşıcı ve salgın hastalıkların yayılmasına yol açmaktadır.⁵⁰⁴ Ayrıca artan kentleşmeyle, Funafuti ve Vaitupu'daki kullanılabilir tarım arazileri daralmakta; dış adalarda ise iş gücü kaybı yaşanmaktadır.⁵⁰⁵

Şekil 3.8 Kiribati'deki Dışa Bağımlılığın İnsan Güvenliğine Etkisi

Mevcut kaynakların insanların gereksinimlerini karşılamakta son derece yetersiz oluşu, Kiribati'yi dışa bağımlı bir ülke hâline getirmiştir. Dışa bağımlılık, özellikle gıda güvenliğine tehdit oluşturmaktadır (Şekil 3.8). İthal gıdaya olan aşırı bağımlılıktan dolayı, ülkenin gıda güvenliğine ilişkin kırılganlığı son derece yüksektir.⁵⁰⁶ Bu kırılganlık, bireylerin ithal gıdalara erişimde yaşadığı ekonomik zorluklarla (küresel fiyatlardaki değişkenlikler, sosyoekonomik durum vb.), tarımsal üretim için gerekli olan ithal ekipmanların pahalı olmasıyla ve ulusal gıda standardı olmadığı için ithal edilen ürünlerin kalitesinin düşük olmasıyla doğrudan ilişkilidir.⁵⁰⁷

Düşük kalitedeki ithal gıdalar sağlık sorunlarına yol açmaktadır.⁵⁰⁸ Yetersiz gıda arzı, yerel pazarlardaki fiyatın artmasına neden olarak bireyleri daha ucuz ithal gıdalar satın almaya itmektedir. Böylece, insanlar daha düşük besin içeriğine sahip gıdalar tüketirken, bulaşıcı olmayan hastalıklara daha kolay yakalanmaktadır.⁵⁰⁹ Ayrıca gıda ithalatına olan bağımlılık, geleneksel gıda üretimini zayıflatmakta, geleneksel bilgileri koruyan insan sayısını azaltmakta

⁵⁰² Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 16; Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 13; Government of Tuvalu, 2015b: 13, 28; Government of Tuvalu, 2015c: 13.

⁵⁰³ Government of Tuvalu, 1999: 16.

⁵⁰⁴ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 20.

⁵⁰⁵ Government of Tuvalu, 1999: 18; Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 18, 24.

⁵⁰⁶ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2010: 9.

⁵⁰⁷ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2010: 8; Government of Kiribati, 2014: 33; Government of Kiribati, 2018: 9, 13; Government of Kiribati, 2019: 56; Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 95.

⁵⁰⁸ Government of Kiribati, 2014: 34; Government of Kiribati, 2019: 57.

⁵⁰⁹ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2022: 13.

ve kültürel değerleri zaman içinde aşındırmaktadır.⁵¹⁰ Ulusal belgelerde, dışa bağımlılığın çevresel güvensizliğe neden olduğuna dair açıklamalar da bulunmaktadır. Kiribati halkının yaşam tarzında görülen hızlı değişimler ve dışa bağımlılık, çevreye yönelik tutumların kötüleşmesinde etkili olmuştur.⁵¹¹

Şekil 3.9 Tuvalu'daki Dışa Bağımlılığın İnsan Güvenliğine Etkisi

Doğal kaynaklar halkın gereksinimlerini karşılayamadığından, Tuvalu da dışa bağımlı bir ülkedir. Ulusal belgeler, bu bağımlılığın ekonomi ve gıda güvenliği üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır (Şekil 3.9). 1996-2015 yıllarında ülkedeki dizel ve petrol ithalatı yaklaşık üç kat artmıştır. *İkinci Ulusal Bildirim* ve *Ulusal Katkı Beyanı*'na göre nüfus artışına bağlı olarak artan enerji talebi, Tuvalu'nun fosil yakıt endüstrisindeki ekonomik dalgalanmalara karşı direncini kırmaktadır.⁵¹² Ayrıca yakıt fiyatlarındaki dalgalanmalar ve arz kesintileri, ulaşım, ev eşyası ve inşaat malzemeleri gibi diğer tüm ithal ürünlerin maliyetini artırmaktadır.⁵¹³

Sınırlı olan yerel gıda üretimi, iklim değişikliğinin etkisiyle giderek azalmakta ve taro ile ekmek meyvesi gibi geleneksel gıdaların yerini ithal pirinç ve erişte gibi ürünler almaktadır. Bu durum, sağlıklı beslenme alışkanlıklarını değiştirmektedir. *İkinci Ulusal Bildirim*'e göre, on sekiz ila altmış dokuz yaş arası yetişkinlerde yüksek düzeyde obezite oranı %62,2, tütün kullanımı %35, aşırı alkol kullanımı %18,7 ve hipertansiyon oranı %42,2 düzeyindedir.⁵¹⁴ Beslenme alışkanlıklarındaki bu değişiklik, vitamin ve mineral eksikliğine ve bulaşıcı olmayan hastalıklarının yayılmasına ortam hazırlamaktadır.⁵¹⁵ İthal gıda bağımlılığındaki artış,

⁵¹⁰ Government of Kiribati, 2014: 26; Government of Kiribati, 2015: 15; Government of Kiribati, 2019: 44; Government of Kiribati, 2018: 13.

⁵¹¹ Office of Te Beretitenti, 2013: 9.

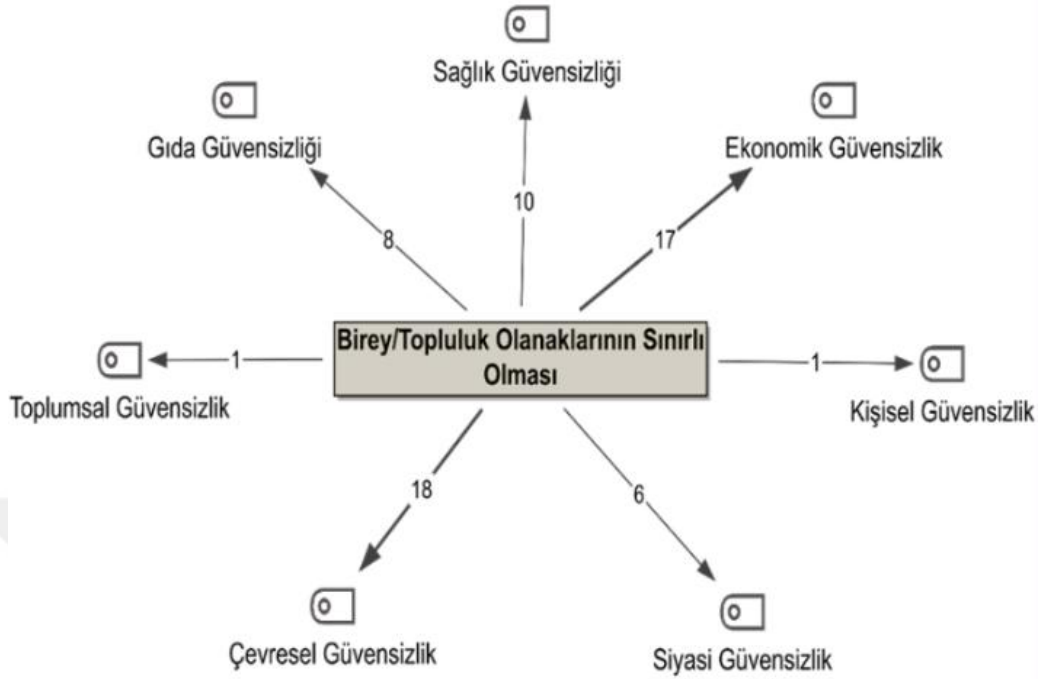
⁵¹² Government of Tuvalu, 2015b: 14.

⁵¹³ Government of Tuvalu, 2015a: 5; Government of Tuvalu, 2015b: 38-39; Government of Tuvalu, 2022: 8, 14.

⁵¹⁴ Government of Tuvalu, 2015b: 35.

⁵¹⁵ Government of Tuvalu, 2015c: 11.

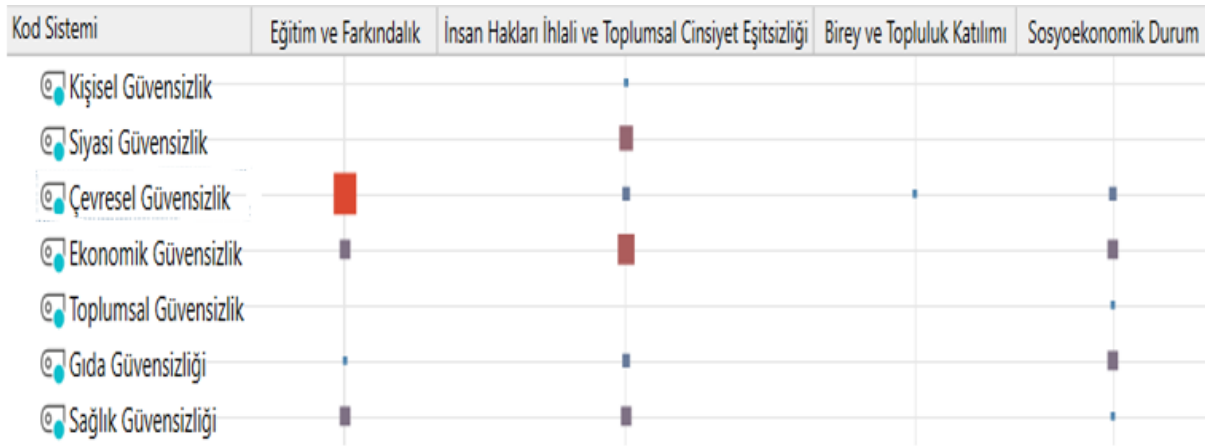
geleneksel yaşam tarzını dönüştürerek geleneksel değerleri ve kültürel kimliği de tehdit etmektedir.⁵¹⁶

Şekil 3.10 Kiribati’deki Birey ve Topluluk Olanaklarının Sınırlı Olmasının İnsan Güvenliğine Etkisi

Birey ve topluluk olanaklarının sınırlı oluşu, Kiribati’deki kırılganlığı artıran unsurlardan bir diğeridir. Burada esas olarak sosyoekonomik durum, karar alma süreçlerinde birey ve topluluk katılımının düşük olması, eğitim ve farkındalık sorunu ve insan hakları ihlalleri ile toplumsal cinsiyet eşitsizliği ön plana çıkmaktadır. Kiribati’nin ulusal belgeleri, bireyler ve toplulukların karşılaştığı zorlukların çevre ve ekonomi alanları başta olmak üzere insan güvenliğine zarar verdiğini ileri sürmektedir (Şekil 3.10). Bu unsurlarla insan güvenliği etkileşimi ayrıntılı incelendiğinde, sosyoekonomik durum ve insan hakları ihlalleri ile toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin neredeyse tüm güvenlik alanlarını etkilediği görülür (Tablo 3.4).

⁵¹⁶ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 28.

Tablo 3.4 Kiribati'deki Birey ve Topluluk Olanaklarının Sınırlı Olmasının İnsan Güvenliğine Etkisi⁵¹⁷

Kiribati'de neredeyse her dört kişiden biri yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. İşsizlik ve yoksulluk gibi yaşam kalitesini düşüren sosyoekonomik sorunlar, iklim değişikliğinin etkilerine karşı kırılganlığı daha da artırmıştır.⁵¹⁸ Yoksulluk, insanları hayatta kalabilmek için doğal kaynakları aşırı kullanmaya ve yasa dışı avlanma gibi yöntemlere iterek çevre üzerindeki baskıyı giderek artırmaktadır.⁵¹⁹

Kadınlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden dolayı iklim değişikliğinin en yıkıcı sonuçlarıyla yüzleşen sosyal grupların başındadır. Birçok Kiribatili kadın, erkeklere kıyasla yeterli eğitim olanaklarından yoksundur. İş bulma ya da iş geliştirme konusunda erkeklerle eşit fırsatlara sahip değildir. Bu eşitsizlik, ekonomik güvensizliğin yanı sıra, kadınların yetersiz beslenmesine yol açarak gıda ve sağlıkla ilgili sorunlarını da derinleştirmektedir.⁵²⁰ Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin etkileri, siyasi alanda da gözlemlenmiştir. Kadınlar, kamu hizmetlerinde üst düzey görevlerde yer alamamakta ve gereksinimlerini erkekler olmadan özgürce ifade edememektedir.⁵²¹

Çoğu insan ekonomik güçten yoksun olduğu için, su şebekelerine erişim sağlayamamakta ve kuyulardan su temin etmektedir. İklim değişikliği ve altyapı yetersizliğinden kirlenen kuyular, temiz suya erişimi engelleyerek hastalıklara yol açmaktadır. İnsanların hastane masraflarını karşılayamaması ise mevcut sorunları daha fazla derinleştirmektedir.⁵²² Sınırlı alım gücü, insanların yeterli gıdaya erişimlerini zorlaştırmakta ve bu da yetersiz beslenmeye bağlı bulaşıcı olmayan hastalıkların artmasına ortam

⁵¹⁷ Kare boyutu, kodların kesişim sıklığını ifade eder.

⁵¹⁸ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 27.

⁵¹⁹ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 7, 10.

⁵²⁰ Government of Kiribati, 2019: 28, 30, 45, 46

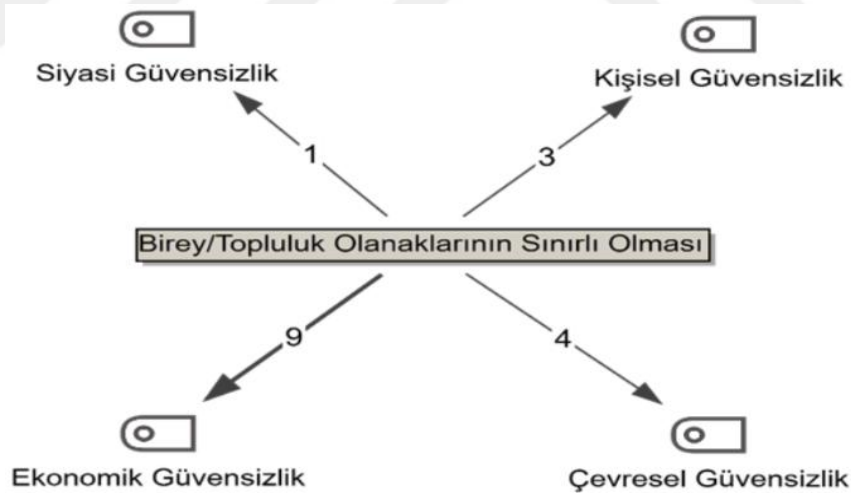
⁵²¹ Government of Kiribati, 2014: 19; Government of Kiribati, 2019: 30-31, 53.

⁵²² KiriCAN, "Kiribati", tarih yok, <https://kirican.wordpress.com/kiribati/>. (Erişim tarihi 11.10.2023); KiriCAN, "Climate change could kill my islands' culture", tarih yok, <https://kirican.wordpress.com/climate-change/> (Erişim tarihi: 20.01.2023).

hazırlamaktadır.⁵²³ Sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ve eğitim düzeyi düşük hanelerde ise, bebek ve çocuk ölüm oranları giderek yükselmektedir.⁵²⁴

Kiribati, eğitim ve farkındalığın yetersiz olduğu bir ülkedir. Özellikle dış adalardaki topluluklarda yaygın olan bu sorun, çevre sorunlarını şiddetlendirmektedir. Su başta olmak üzere, doğal kaynaklar verimli şekilde kullanılamamakta ve korunamamaktadır. Ayrıca, nüfusun önemli bir kısmının tuvalet gereksinimini sahillerde, çalılıklarda ve lagünde gidermesi, deniz ve kara ekosistemlerini kirletmekte⁵²⁵ ve sağlık sorunlarını artırmaktadır.⁵²⁶ Doğal kaynaklar insanların geçim kaynaklarını desteklediğinden, bu kaynakların kirlenmesi ekonomik güvenliği de tehlikeye atmaktadır.⁵²⁷

Aşağıdan yukarıya yaklaşım, yani karar alma süreçlerine birey ve toplulukların katılımını esas alan yöntem hem teoride hem de uygulamada bazı sorunlar barındırmaktadır. Teorik olarak bu yaklaşım, katılımın ne şekilde ve hangi düzeyde gerçekleşeceğine ilişkin belirsizlikler içermektedir. Uygulamada ise, birey ve topluluk düzeyindeki katılım oldukça düşüktür.⁵²⁸ Arazi sahipleri ve topluluklar, su rezervlerinin yönetiminden büyük ölçüde dışlanmaktadır.⁵²⁹ Yerel halkın yaşam alanlarıyla ilgili karar alma süreçlerine katılımının kısıtlanması, sürdürülebilir yönetim uygulamalarının etkili bir şekilde hayata geçirilmesini engellemektedir.

Şekil 3.11 Tuvalu'daki Birey ve Topluluk Olanaklarının Sınırlı Olmasının İnsan Güvenliğine Etkisi

⁵²³ Government of Kiribati, 2018: 13.

⁵²⁴ Kiribati'deki 5 yaş altı ölüm oranı %5 civarındadır. Bkz. Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 60.

⁵²⁵ Government of Kiribati, 2005: 10; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 16; Government of Kiribati, 2014: 28; 31; Government of Kiribati, 2019: 47, 57

⁵²⁶ Government of Kiribati, 2014: 31.

⁵²⁷ Government of Kiribati, 1999: 16; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 29.

⁵²⁸ Ministry of Public Works and Utilities, 2008: 7; Government of Kiribati, 2014: 31; Government of Kiribati, 2015: 25-26.

⁵²⁹ Government of Kiribati, 2014: 31.

Tablo 3.5 Tuvalu'daki Birey ve Topluluk Olanaklarının Sınırlı Olmasının İnsan Güvenliğine Etkisi

Kod Sistemi	İnsan Hakları İhlali ve Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği	Eğitim ve Farkındalık	Sosyoekonomik Durum
☐ Kişisel Güvensizlik	■		
☐ Siyasi Güvensizlik	■		
☐ Çevresel Güvensizlik		■	
☐ Ekonomik Güvensizlik	■	■	■
☐ Toplumsal Güvensizlik			
☐ Sağlık Güvensizliği			
☐ Gıda Güvensizliği			

Birey ve topluluk olanaklarının sınırlı olması, Tuvalu'daki kırılganlığı da artırmaktadır. Kiribati'den farklı olarak, Tuvalu'nun ulusal belgeleri, bu unsurları ağırlıklı olarak ekonomik ve çevresel zorluklarla ilişkilendirmektedir (Şekil 3.11 ve Tablo 3.5). Dış adalarda istihdam olanakları daha da sınırlı olduğundan, bireyler temel gereksinimlerini bile karşılayamamaktadır. Dış adalardaki kadınlar ve yaşlılar, gelir yetersizliği ve fırsat eşitsizliğiyle mücadele eden en kırılgan sosyal gruplar arasında yer almaktadır.⁵³⁰

Uluslararası alanda iklim değişikliğinin Tuvalu üzerindeki etkileri büyük bir ilgi konusudur. Konuya ilişkin çok sayıda bilimsel ve akademik yayın, belgesel ve televizyon programı hazırlanmaktadır. Ancak Tuvalu, yaşadığı soruna hâlâ yabancıdır. Ülkede iklim değişikliğiyle ilgili eğitim ve farkındalık düzeyi oldukça düşüktür. Bu eksiklik, çevre ve ekonomi başta olmak üzere güvenlik alanlarına ve birçok sektöre büyük ölçüde zarar vermektedir.⁵³¹ Eğitim ve farkındalık düzeyi düşük olduğundan, su kaynakları verimli şekilde korunup kullanılamamaktadır. Teknik uzman eksikliği de bu sorunda büyük pay sahibidir. Bayındırlık Bakanlığı bünyesindeki kurumlar görevlilerine gerekli eğitimi veremediğinden, su mevcudiyeti ve kalitesiyle ilgili testler yanlış yapılmakta, bu da bireylerin su kullanımına yansımaktadır. Yanlış su kullanımı pek çok sorunda olduğu gibi yaşlıları, özel gereksinimli bireyleri, bebekleri ve çocukları daha fazla etkilemektedir.⁵³²

Toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki farkındalık düzeyi de oldukça düşüktür. *Ulusal Uyum Eylem Planı Çerçevesi*, kadınların yaklaşık %47'sinin hayatları boyunca fiziksel veya

⁵³⁰ Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 13; Government of Tuvalu, 2020a: 11; Government of Tuvalu, 2020b: 12; Government of Tuvalu, 2021: 22.

⁵³¹ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 35; Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 15; Government of Tuvalu, 2015b: 44.

⁵³² Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 36; Government of Tuvalu, 2020b: 31-32.

cinsel şiddete maruz kaldığını bildirmiştir. Dahası, kadınların %70'i çocuklarına bakmamaları ya da eşlerine haber vermeden dışarı çıkmaları durumunda, şiddete maruz kalmalarının normal olduğuna inanmaktadır.⁵³³ Bağımsızlık yıllarından itibaren Tuvalu Parlamentosunda yalnızca üç kadının seçilmesi, kadınların siyasal alandan da dışlandığının bir göstergesidir. Bu yerleşik anlayış, iklim değişikliği gibi afet anlarında kadınları daha büyük risk ve tehditlerle baş başa bırakmaktadır.

Devlet kapasitesinin yetersiz olması, her iki ülkenin de kırılganlığı artıran temel unsurlardan biri olarak öne çıkmakta ve her iki ülkeyi benzer şekillerde etkilemektedir. Bu yetersizlikler, büyük ölçüde altyapı ve hizmetler, yasalar ve düzenlemeler, kurumsal eşgüdüm, teknoloji, teknik uzmanlık ve ekipman konularındaki eksiklikleri kapsar.

Şekil 3.12 Kiribati'deki Devlet Kapasitesinin Yetersizliğinin İnsan Güvenliğine Etkisi

⁵³³ Government of Tuvalu, 2020a: 25.

Tablo 3.6 Kiribati'deki Devlet Kapasitesinin Yetersizliğinin İnsan Güvenliğine Etkisi

Kod Sistemi	Yasalar ve Politik Düzenlemeler	Kurumsal Eşgüdüm	Altyapı ve Hizmetler	Teknoloji, Teknik Uzmanlık ve Ekipman
Çevresel Güvensizlik				
Ekonomik Güvensizlik				
Sağlık Güvensizliği				
Gıda Güvensizliği				
Kişisel Güvensizlik				
Toplumsal Güvensizlik				
Siyasi Güvensizlik				

Kiribati'nin ulusal belgelerinde sıklıkla vurgulanan yetersiz altyapı ve hizmetler, özellikle çevresel güvensizlikle ilişkilendirilmiştir (Şekil 3.12 ve Tablo 3.6). Temiz suya erişim ve sanitasyon⁵³⁴ ise çözüm bekleyen en önemli konular arasındadır.

İklim Değişikliği Uyum Stratejisi, 2000'li yılların ortalarında yer altı su kaynakları ve su depolama tesislerine ilişkin kapsamlı bir envanterin çıkarılmadığını, Tarawa ve özellikle dış adalarda yeterli sayıda su depolama tankının olmadığını ve toplulukların temiz suya erişiminin kısıtlı olduğunu bildirmiştir.⁵³⁵ Ülkenin başkenti ve en kalabalık yerleşim yeri olan Güney Tarawa'da bile su kısıtlı bir alanda dağıtıldığından, birçok hane bu hizmetlerden yararlanamamıştır.⁵³⁶ Ayrıca yer altı su kaynaklarının %95'inde tespit edilen yüksek bakteri oranı, bireyler ve toplulukların su ve sağlık güvenliğine ilişkin kırılganlıklarını daha da artırmıştır.⁵³⁷ Benzer sorunlar son yıllarda da yaşanmaktadır. Tarawa'daki nüfusun neredeyse tamamı yağmur suyundan ya da Kamu Hizmetleri Kurulu (PUB) tarafından sağlanan sulardan yararlanmaktadır. Ancak PUB, haftada yalnızca üç gün ve günde ortalama bir saat hizmet verdiği için, topluluklar suya erişimde güçlük çekmektedir.⁵³⁸

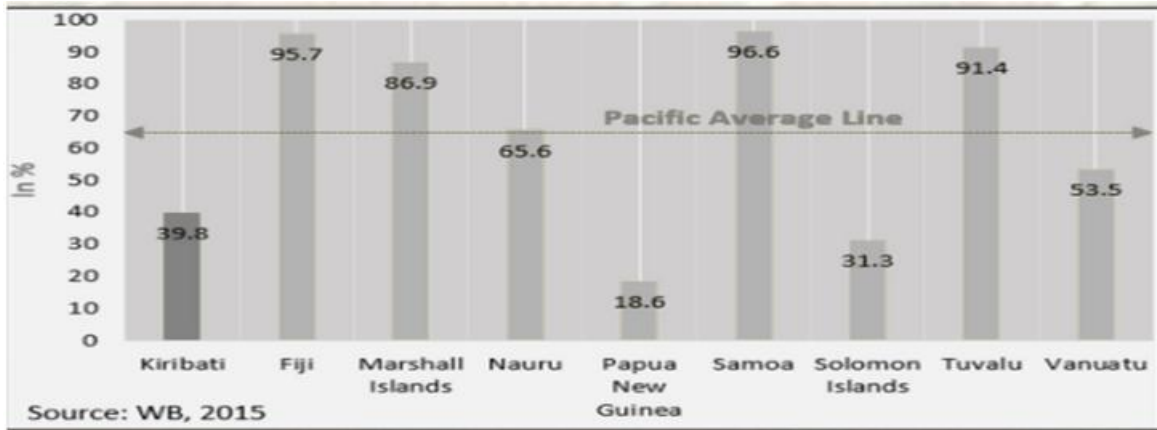
⁵³⁴ Sanitasyon, en basit hâliyle, "insanların sağlığını korumak amacıyla kirli su ve diğer atıkları binalardan uzaklaştıran bir sistem" olarak tanımlanabilir. Cambridge Dictionary, "Sanitation", tarih yok, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sanitation..> (Erişim tarihi: 06.12.2023).

⁵³⁵ Government of Kiribati, 2005: 10.

⁵³⁶ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 24.

⁵³⁷ Iacovino vd., 2016.

⁵³⁸ Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 89.

Grafik 3.3 Pasifik Ülkelerinde Temel Sanitasyona Erişim⁵³⁹

Grafik 3.3'te yer alan karşılaştırmada görüldüğü üzere, Pasifik ada ülkeleri içinde Kiribati, Papua Yeni Gine ve Solomon Adaları'ndan sonra sanitasyona erişimin en düşük olduğu ülke konumundadır. Atık yönetimi ve sanitasyonun yetersizliği, ishal ve vektör kaynaklı hastalıkların yayılmasına neden olmaktadır.⁵⁴⁰ Hastalanan bireylerin sağlık hizmetlerine erişimlerinde karşılaştığı engeller ise, sağlık sorunlarını derinleştirmektedir. 2012-2013 yıllarında Abaiang'da meydana gelen çok sayıda ishal vakası sonucunda, adada hastane bulunmadığı için insanlar yaklaşık 60 km uzaklıktaki Tarawa'ya gitmek zorunda kalmıştır. Bu durum tedaviye erişimi geciktirerek hastalıkların ağırlaşmasına neden olmuştur.⁵⁴¹ *İklim Değişikliği Politikası*, temiz suya ve sanitasyona erişim eksikliğinden kaynaklanan bu tür sorunların Kiribati hükümetine ve hanelere yıllık 3,8 milyon ila 8,3 milyon ABD dolarına mal olduğunu belirterek, çevre ve sağlıkla ilgili sorunların yarattığı ekonomik güvensizliğe de dikkat çekmiştir.⁵⁴²

Kıyı şeridini çevreleyen taşlar ve kum torbaları, arazi ve konutları şiddetli dalgalara karşı yeterince koruyamadığı için, Kiribati'deki yerleşim alanları kolayca yok olabilmektedir. Bu durum, halkın yaşam alanlarını kaybetmesine ve büyük bir çaresizlik içinde kalmasına yol açmaktadır. Adalar arasındaki ulaşım altyapısının yetersizliği, balıkçılık ve ticari faaliyetleri aksatarak ekonomik güvenliğini tehlikeye atmaktadır.⁵⁴³ Sonuç olarak, altyapı ve hizmetlerdeki eksiklik; gıda, sağlık, çevre, iletişim ve ulaşım gibi temel alanları etkileyerek bireylerin iklim değişikliğine karşı direncini zayıflatmıştır.

Kiribati'de iklim değişikliği ve afet riski gibi alanlara ilişkin yasal düzenleme ve uygulamalar yetersizdir. Özellikle biyoçeşitlilik ve su kaynaklarının korunmasına yönelik

⁵³⁹ Ibid.

⁵⁴⁰ Government of Kiribati, 2014: 26, 34.

⁵⁴¹ Iacovino vd., 2016: 7.

⁵⁴² Government of Kiribati, 2018: 14.

⁵⁴³ Ministry of Fisheries and Marine Resources Development, 2013: 13; Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 88.

mevzuatın eksikliği, çevre, gıda, sağlık ve ekonomi alanlarındaki sorunları büyötmektedir.⁵⁴⁴ İnşaat alanlarının denetimi, biyoçeşitliliğin korunması, çevre sorunlarına yol açabilecek özel veya kamusal faaliyetlerin düzenlenmesi ve kıyı erozyonundan kaynaklanan olası risklerin önlenmesi için mevcut yasa ve yönetmelikler de yetersizdir.⁵⁴⁵ Bu bağlamda, *Niyet Edilen Ulusal Katkı Beyanı*, 1995 tarihli Afet Yönetimi Yasası dışındaki çoğu yasanın gözden geçirilmesi ve sorunların çözümüne ilişkin düzenlemelerin yapılması gerektiğini vurgulamıştır.⁵⁴⁶

Arazi kullanım hakkıyla ilgili düzenlemelerde de önemli eksiklikler bulunmaktadır. Tarawa dışında Gilbert Adaları'ndaki arazi özel mülkiyete aitken, Phoenix ve Line adalarındaki atoller devlet mülkiyetindedir. Dolayısıyla, pek çok adada insanlar, tarımsal faaliyetler için arazi kiralamak zorundadır. Bu durum, özellikle ekonomik açıdan savunmasız bireyler ve topluluklar için tarımsal üretkenliği kısıtlamaktadır.⁵⁴⁷ Ayrıca, ulusal gıda ve sağlık hizmetleri de uluslararası standartların gerisindedir.⁵⁴⁸ Gıda ve sağlık güvenliğindeki bu eksiklikler, yetersiz beslenmeye ve hastalıkların yayılmasına yol açmaktadır.

Devlet kurumlarının kendi aralarındaki iş birliğinin yanı sıra STK'lar, özel sektör ve inanç temelli kuruluşlarla iş birliğinin zayıflığı, afet durumlarında acil durum müdahalesini zorlaştırmaktadır.⁵⁴⁹ Yerel ve ulusal düzeydeki karar alma ve uygulama süreçlerinde aksaklıklar yaşanmakta,⁵⁵⁰ bu durum, afetlere zamanında ve etkili bir şekilde yanıt verilmesini güçleştirmektedir.⁵⁵¹

Bireyler ve toplulukların farkındalık düzeylerinin gelişmemesinde, devlet kapasitesinin yetersizliği önemli bir etkidir. Eğitim Bakanlığı, Deniz Eğitim Merkezi, Kiribati Teknoloji Enstitüsü, Balıkçılık Eğitim Merkezi, Kiribati Öğretmen Koleji ve okullar, iklim değişikliğine uyum ve afet riski yönetimi gibi konularda eğitim verebilecek yeterli donanım ve kaynağa sahip değildir. Bu eksiklikler, halkın iklim değişikliği hakkında gerekli bilgiyi edinmesini engellemekte; devlet medyasının bu konuda etkin bir rol üstlenememesi, farkındalığın artmasını daha da zorlaştırmaktadır.⁵⁵²

Teknoloji, teknik uzmanlık ve ekipman eksiklikleri, Kiribati'deki bireyler ve toplulukların kırılganlığını artıran önemli unsurlardır. *Birinci Ulusal Bildirim*, çevre yönetimi

⁵⁴⁴ Ministry of Public Works and Utilities, 2008: 6,8,34; Government of Kiribati, 2014: 28;

⁵⁴⁵ Government of Kiribati, 1999: 42; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 9, 10, 26.

⁵⁴⁶ Government of Kiribati, 2015: 24.

⁵⁴⁷ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2022: 12.

⁵⁴⁸ Government of Kiribati, 2014: 34; Government of Kiribati, 2019: 56, 57.

⁵⁴⁹ Government of Kiribati, 2014: 27; Government of Kiribati, 2015: 20; Government of Kiribati, 2018: 13; Government of Kiribati, 2019: 45; Ministry of Finance and Economic Development, 2021:66

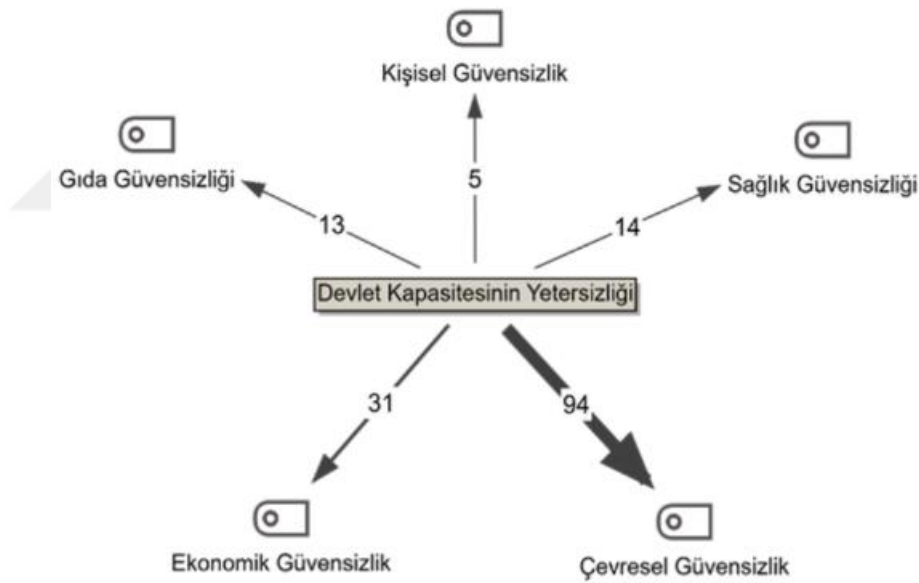
⁵⁵⁰ Government of Kiribati, 2014: 27.

⁵⁵¹ Government of Kiribati, 2016: 22; Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit vd., 2019: 70

⁵⁵² Government of Kiribati, 2014: 35.

için etkili bir veri sisteminin mevcut olmadığına altını çizmektedir.⁵⁵³ Ayrıca aşırı hava olaylarına karşı yeterince dayanıklı yapılar tasarlayacak ve inşa edecek teknoloji ve uzmanlığın eksikliği,⁵⁵⁴ özellikle dış adalardaki su kaynaklarının kalitesini izleyebilecek⁵⁵⁵ ve sağlık sorunlarını tespit ve tedavi edebilecek uzman yetersizliği,⁵⁵⁶ bireylerin ve toplumların güvenliğini büyük ölçüde tehdit etmektedir. Tarımda mesleki eğitim eksikliği ve ithal edilen ekipmanların kalitesiz ve pahalı oluşu⁵⁵⁷ yaşam kalitesini giderek düşürmektedir. Erken uyarı sistemlerinin yetersizliği ise, afet anlarında özellikle kırılgan grupların can kaybını artırmakta ve kişisel güvensizliğe yol açmaktadır.⁵⁵⁸

Kısacası, coğrafi özellikler, sosyoekonomik durum, nüfus artışı ve yüksek nüfus yoğunluğu, birey ve toplum olanaklarının sınırlı olması ve devlet kapasitesinin yetersizliği, Kiribati'deki insan güvenliğini tehdit eden başlıca unsurlardır. Bu unsurlar, güvenlik alanları arasında etkileşime yol açarken, iklim değişikliğinin fiziksel etkileriyle birleşerek bireyleri ve toplumları tamamen savunmasız bırakmaktadır.

Şekil 3.13 Tuvalu'daki Devlet Kapasitesinin Yetersizliğinin İnsan Güvenliğine Etkisi

⁵⁵³ Government of Kiribati, 1999: 25.

⁵⁵⁴ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 11, 51; Government of Kiribati, 2014: 28; Government of Kiribati, 2018: 11, 16.

⁵⁵⁵ Government of Kiribati, 2014: 31.

⁵⁵⁶ Government of Kiribati, 2014: 34; Government of Kiribati, 2019: 57.

⁵⁵⁷ Government of Kiribati, 2014: 33; Government of Kiribati, 2019: 56.

⁵⁵⁸ Government of Kiribati, 2014: 35; Government of Kiribati, 2019: 58.

Tablo 3.7 Tuvalu'daki Devlet Kapasitesinin Yetersizliğinin İnsan Güvenliğine Etkisi

Kod Sistemi	Kurumsal Eşgüdüm	Yasalar ve Politik Düzenlemeler	Altyapı ve Hizmetler	Teknoloji, Teknik Uzmanlık ve Ekipman
Çevresel Güvensizlik				
Ekonomik Güvensizlik				
Sağlık Güvensizliği				
Gıda Güvensizliği				
Kişisel Güvensizlik				
Toplumsal Güvensizlik				
Siyasi Güvensizlik				

Tuvalu'daki devlet kapasitesinin yetersizliği ise, özellikle çevre sorunlarının artmasına yol açmakta ve diğer güvenlik alanlarına büyük ölçüde zarar vermektedir (Şekil 3.13 ve Tablo 3.7). *Birinci Ulusal Bildirim*, iklim değişikliği konusundaki teknoloji ve teknik uzmanlığın yetersizliğine dikkat çekmektedir.⁵⁵⁹ Günümüze kadar yayımlanan diğer ulusal belgelerden de anlaşıldığı üzere, bu alanlardaki eksiklikler geçen otuz yıla rağmen giderilememiştir. İklim değişikliği ve afet yönetimiyle ilgili yeterli teknoloji ve teknik uzmanlık hâlâ mevcut değildir. Bu nedenle özellikle atık yönetimi, arazi kullanımı, geçim kaynakları, eğitim, istihdam ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle ilgili konulardaki incelemeler gerekli şekilde yapılamamakta, uyum maliyetiyle ilgili yeterli veri bulunamamaktadır. Ayrıca, İklim Değişikliği Departmanı (CCD) tarafından toplanan sınırlı veriler, genellikle çalışanların kişisel bilgisayarlarında saklandığından, bu verilerin kaybolma riski oldukça yüksektir. Verilerin tek bir havuzda toplanmaması, mevcut bilgilerin ne olduğunu ve bu bilgilerin nerede bulunduğunu öğrenmeyi de zorlaştırmaktadır.⁵⁶⁰

Verilerin toplanması ve incelenmesine ilişkin teknoloji ve teknik bilgi eksikliği nedeniyle, uyum stratejileri istenildiği şekilde hayata geçirilememiştir. Bu bağlamda, temiz suya erişim ve kıyı şeridinin korunması hâlâ çözüm bekleyen başlıca konulardır. *Ulusal Uyum Eylem Programı*, yeterli teknoloji ve uzman bulunmadığından, Nanumaga'daki deniz duvarı inşasında yerel halkın görev aldığını, ancak deniz duvarının uygun şekilde inşa edilememesi sonucu kısa süre içinde yıkıldığını belirtmiştir.⁵⁶¹ Benzer olaylar diğer bölgelerde de yaşanmıştır. Örneğin, Fongafale'deki sahilin dirençliliğini artırmak amacıyla beton duvarlar ve

⁵⁵⁹ Government of Tuvalu, 1999: 4, 7, 12.

⁵⁶⁰ Government of Tuvalu, 2020a: 20, 23, 29-32.

⁵⁶¹ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 35.

bloklar kullanılmış, ancak duvarların yıkılması sonucu bu önlemlerin uygun ve etkili olmadığı kısa sürede anlaşılmıştır (Görsel 3.8).⁵⁶²

Görsel 3.8 Çakıl Sahili Besleme Projesi⁵⁶³

Teknolojinin yetersizliği ve maliyetli oluşu, altyapıyı etkilemekte ve temel hizmetleri aksatmaktadır. *Ulusal Strateji Eylem Planı* ve *İklim Değişikliği Politikası 2021-2030* gibi birçok belge, su altyapısında yaşanan zorluklara değinmektedir.⁵⁶⁴ Temiz su, Funafuti'deki ülkenin tek hastanesi olan Prenses Margaret Hastanesi ve Hükümet Merkez Ofisi gibi önemli binaların bodrum katlarında bulunan sınırlı sayıdaki su deposundan kamyonlarla taşınmaktadır (Görsel 3.9).

Görsel 3.9 2011 Yılında Yaşanan Kuraklıkta Su Kaynaklarının Temini⁵⁶⁵

Kötü atık yönetimi, bireylerin ve toplulukların güvenliğini tehdit eden önemli bir unsurdur. *Birinci Ulusal Bildirim*, 1990'lı yıllarda otel, restoran ve konutlardaki evsel atıkların

⁵⁶² Government of Tuvalu, 2015b: 29.

⁵⁶³ Sağdaki fotoğraf 2014, soldaki fotoğraf ise 2015 yılına aittir. Bkz. Government of Tuvalu, 2015b: 19.

⁵⁶⁴ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007; Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012; Government of Tuvalu, 2012; Government of Tuvalu, 2015b; Government of Tuvalu, 2020a; Government of Tuvalu, 2020b; Government of Tuvalu, 2021.

⁵⁶⁵ Government of Tuvalu, 2012: 20.

septik tanklara ve çukurlara boşaltıldığını, Funafuti'nin bile atık bertarafı hizmetinden yoksun olduğunu aktarmıştır.⁵⁶⁶ Aradan geçen yaklaşık otuz yıla rağmen bu sorunlara da etkili bir çözüm bulunamadığı görülmektedir. Kara ve deniz ekosistemleri, insan ve hayvan atıklarından kaynaklanan kirlenmeye maruz kalmaktadır. Bu atıklar, Fongafale'de inşa edilen 20 m²'lik çukurlara boşaltılmaktadır (Görsel 3.10).⁵⁶⁷ Kötü atık yönetimi, yer altı su kaynaklarının kirlenmesi, alg patlamaları, mercan ağarması gibi çevresel sorunların yanı sıra hastalıkların yayılmasına da ortam hazırlamaktadır.⁵⁶⁸

Görsel 3.10 Funafuti'deki Atık Bertarafı Sahası⁵⁶⁹

Tuvalu'da yasal düzenleme ve uygulamalar yetersizdir. *Ulusal Uyum Planı Çerçevesi*'ne göre yerel düzeyde planlama ve karar alma süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanamaması, kadınların iklim değişikliğine tepki verme ve uyum sağlama yeteneklerini zorlaştırmaktadır.⁵⁷⁰ *İkinci Ulusal Bildirim*, düzenleme ve uygulamalardaki aksaklıkların sebep olduğu çevresel sorunlar üzerinde durmuştur. İnşaat faaliyetleri için kıyıdan çıkarılan agregalar⁵⁷¹, kıyı şeridinde zarar verdiği gerekçesiyle yasaklanmış olsa da yasaların yeterince uygulanmaması nedeniyle bazı adalarda agrega çıkarma çalışmaları devam etmiştir. Bu durum, kıyı erozyonunu hızlandırmış ve deniz ekosisteminin iklim değişikliğine karşı direncini kırmıştır.⁵⁷² Daha güncel bir belge olan *İklim Değişikliği Politikası 2021-2030*, su ve atık yönetimiyle ilgili yasal çerçevenin mevcut olmadığını belirtmektedir.⁵⁷³ *İyileştirme ve Kırılabilirlik Azaltım Planı*'na göre gıda güvenliği ve kalitesiyle ilgili düzenlemeler ve

⁵⁶⁶ Government of Tuvalu, 1999: 8-9, 13, 18.

⁵⁶⁷ Government of Tuvalu, 2015b: 13, 31, 36

⁵⁶⁸ Government of Tuvalu, 2015b: 35, 37, 42.

⁵⁶⁹ Government of Tuvalu, 2015b: 36.

⁵⁷⁰ Government of Tuvalu, 2020a: 24.

⁵⁷¹ Agregalar, kum, çakıl ve taşın oluşmuş ve beton yapımında kullanılan bir malzemedir. Bkz. CEMEX, "What Are Aggregates and How Are They Used?", (tarih yok), <https://www.cemexusa.com/products-and-services/aggregates/background-on-aggregates>. (Erişim tarihi: 05.12.2023).

⁵⁷² Government of Tuvalu, 2015b: 28, 31.

⁵⁷³ Government of Tuvalu, 2021: 11.

uygulamalar oldukça yetersizdir. Gıda mevzuatındaki eksiklikler, diyabet, hipertansiyon gibi kronik hastalıkların yanı sıra yetersiz beslenmeye, vitamin ve mineral eksikliklerine yol açarak sağlık güvensizliğini derinleştirmektedir.⁵⁷⁴

İklim değişikliğine karşı dirençliliği zayıflatan temel unsurlardan biri, kurumsal kapasitenin ve iş birliğinin sınırlı olmasıdır. Birçok ulusal belge gerek bakanlıklar arasındaki gerekse yerel yönetimlerdeki teknik bilgi eksikliklerinden, iş birliği ve uygulamalardaki zorluklardan bahsetmektedir.⁵⁷⁵ Tüm bunlar özellikle su, ekonomi ve gıda alanlarındaki sorunları artırmakta ve bireylerle toplulukların iklim değişikliğine tepki verme ve uyum sağlama yeteneklerini baltalamaktadır.⁵⁷⁶

3.4. Değerlendirme

Bu bölüm, Kiribati ve Tuvalu'nun ulusal belgelerinde iklim değişikliğinin fiziksel etkileri ile insan güvenliği arasındaki ilişkinin nasıl ele alındığını kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, "İklim değişikliği Kiribati'yi/Tuvalu'yu nasıl etkilemektedir?" sorusunun bu belgelerde insan güvenliği çerçevesinde ayrıntılı biçimde tartışıldığını göstermektedir. Bu çerçevede, aşırı hava olayları, deniz seviyesinin yükselmesi, deniz yüzeyi sıcaklığının artması ve okyanus asitlenmesi, her iki ülkedeki bireyler ve topluluklar için en büyük çevresel zorluklar arasındadır. Bu zorluklar, ülkelerdeki ekonomik faaliyetleri, sağlık koşullarını, gıda güvenliğini ve yerleşim alanlarını doğrudan etkilemektedir.

⁵⁷⁴ Government of Tuvalu, 2015c: 11.

⁵⁷⁵ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 18, 21; Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 17; Government of Tuvalu, 2015b: 38-39, 44; Government of Tuvalu, 2015c: 16.

⁵⁷⁶ Government of Tuvalu, 2020b: 16.

şekilde kodlanması, özellikle deniz seviyesinin yükselmesi, aşırı hava olayları ve kıyı erozyonu gibi olguların Tuvalu'daki topluluklar üzerindeki yıkıcı etkilerini anlatmaktadır. Ayrıca, kıyı kelimesinin öne çıkması, ülkenin neredeyse tamamının kıyı şeridinde yer alması nedeniyle, bu alanların iklim değişikliği karşısında ne derece savunmasız olduğunu ortaya koymaktadır.

İklim değişikliğinin Tuvalu'daki tarımsal üretim ve gıda güvenliği üzerindeki belirgin etkileri de sıkça tartışılmaktadır. Artan sıcaklıklar ve aşırı yağışlar, tarımsal verimliliği düşürerek yerel gıda üretimini tehdit etmekte ve bu durum gıda ithalatına olan bağımlılığı artırmaktadır. Çevre, ekonomi ve gıda alanlarında artan sorunlar, toplumsal güvenliği de etkileyerek çok boyutlu bir güvensizlik yaratmaktadır. Mevcut iklim senaryoları devam ederse, bu sorunların derinleşmesi ve geri dönüşü olmayan etkilerin ortaya çıkması kaçınılmaz olacaktır.

Bu bağlamda, Kiribati ve Tuvalu'nun iklim değişikliğine karşı kırılganlık düzeylerini artıran yapısal koşulların da dikkate alınması gerekmektedir. Coğrafi özellikler, devlet kapasitesinin yetersizliği, nüfus artışı ve yoğunluğu ile dışa bağımlılık, her iki ülkedeki bireylerin ve toplulukların iklim değişikliğine karşı kırılganlığını artıran temel unsurlardır. Buna ek olarak, sosyoekonomik koşullar, karar alma süreçlerine katılım eksikliği ile eğitim ve farkındalık düzeyinin düşük olması, toplulukların iklim değişikliğine karşı bilinçli ve etkili önlemler almasını zorlaştırmaktadır. Tüm bu etmenler, çevre, ekonomi, gıda ve sağlık alanlarında iklim değişikliği kaynaklı zararların büyümesine yol açmakta; mevcut riskleri çok boyutlu güvenlik tehditlerine dönüştürmektedir.

Her iki ülke benzer kırılganlıklara sahip olmakla birlikte, ulusal belgelerde yer alan veriler, Tuvalu ve Kiribati arasında bazı önemli farkların da bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu farklar, iklim değişikliğine karşı savunmasızlığın nedenleri ve etkileri açısından her iki ülkenin kendine özgü yapısal koşullarını yansıtmaktadır. Ekonomik kırılganlık açısından Kiribati, Tuvalu'ya kıyasla daha zor bir durumdadır. Kişi başına düşen gelir düzeyinin daha düşük olması, Kiribati'yi dış yardımlara daha bağımlı hâle getirmekte; altyapı ve hizmetler konusunda daha fazla zorluk yaşamasına neden olmaktadır. Tuvalu ise görece yüksek gelir düzeyine sahip olduğundan, bazı kamu hizmetlerini daha düzenli yürütme olanağına sahiptir.

Her iki ülkenin de coğrafi özellikleri, iklim değişikliği karşısında başlı başına bir kırılganlık nedenidir. Atollerden oluşmaları, deniz seviyesine yakınlıkları ve toprak yapıları ortak zayıf yönlerdir. Ancak bu ortak özelliklerin içinde bazı farklılıklar da dikkat çekmektedir. Örneğin Kiribati, üç farklı ada grubuna yayılmış otuz üç adadan oluşmaktadır. Bu durum, özellikle adalar arasında ulaşım, iletişim, altyapı hizmetlerinin sağlanması ve afetlere müdahale edilmesinde yönetsel güçlükler yaratmaktadır. Buna karşılık, Tuvalu yalnızca dokuz adadan

oluşan daha bütünleşik bir coğrafi yapıya sahiptir. Bu yapı, kısa vadede bazı hizmetlerin daha kolay koordine edilmesini sağlayabilmektedir. Ancak, bu durum, Tuvalu için başka türden bir kırılganlık üretmektedir. Sınırlı ada sayısı ve küçük yüzölçümü, aşırı hava olayları veya deniz seviyesinin yükselmesi gibi çevresel tehditlerin ülkenin tamamını aynı anda etkileme riskini artırmakta; bu da onu varoluşsal tehditlere karşı daha savunmasız hâle getirebilmektedir. Nüfus yoğunluğu açısından da iki ülke arasında bazı farklar mevcuttur. Kiribati’de özellikle Güney Tarawa gibi yerleşim alanlarında aşırı nüfus yoğunluğu, altyapı ve temel hizmetler üzerinde büyük baskı oluşturmaktadır. Tuvalu’da ise nüfusun daha dengeli dağılması bu baskıyı kısmen hafifletmektedir.

Ayrıca, çevresel güvensizliğin diğer insan güvenliği alanlarıyla kesişimi açısından da ülkeler arasında dikkat çekici farklar mevcuttur. Kiribati’de çevresel tehditler özellikle ekonomik güvensizlikle güçlü bir etkileşim içindedir. Aşırı hava olayları ve kıyı erozyonu gibi fiziksel etkiler, önemli konutlara ve altyapıya zarar vererek hane halklarının geçim kaynaklarını doğrudan etkilemektedir. Buna karşılık Tuvalu’da çevresel güvensizlik, daha çok gıda ve sağlık güvenliği üzerinde etkili olmaktadır. Bu durum, her iki ülkede iklim değişikliğinin farklı güvenlik alanlarını öne çıkardığını ve bu alanlara yönelik politika geliştirme süreçlerinde ülkeye özgü önceliklerin dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

Söz konusu bu farklılıklara rağmen, her iki ülkenin iklim değişikliğinden etkilenme dereceleri ve yapısal kırılganlıkları büyük ölçüde benzerdir. Kiribati ve Tuvalu, iklim değişikliğinde sorumluluğu neredeyse olmamasına rağmen sınırlı kaynak ve yetersiz kurumsal kapasite nedeniyle söz konusu risklere karşı etkili biçimde yanıt verememektedir. Bu durum, iklim adaletinin temelini oluşturan eşitlik, hakkaniyet ve tarihsel sorumluluk gibi temel adalet ilkeleriyle açık bir çelişki içindedir. Ortaya çıkan bu adaletsizlik, çevresel eşitsizlikleri derinleştirmenin yanı sıra, sağlık, barınma, gıda ve geçim gibi temel haklara erişimi de kısıtlayarak insan güvenliğini çok boyutlu bir şekilde zedelemektedir. Fiziksel etkiler ile yapısal kırılganlıklar bir arada değerlendirildiğinde, insan güvenliği ile iklim adaleti arasında çok boyutlu bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu tehditlerin azaltılması yalnızca yerel kapasiteye dayalı önlemlerle mümkün değildir. Küresel düzeyde, sorumlulukların adil bir şekilde dağıtılması ve iklim adaletini esas alan uluslararası iş birliklerinin güçlendirilmesi zorunludur.

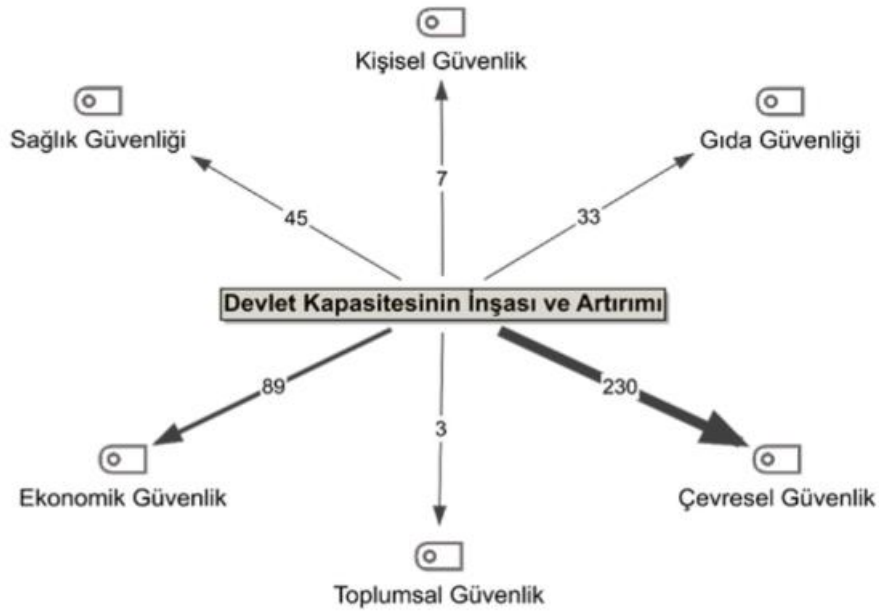
Bu bölümde elde edilen bulgular, Kiribati ve Tuvalu’nun karşılaştığı güvenlik açıklarını ve kırılganlıkları somut biçimde ortaya koymakta; üçüncü bölümde analiz edilecek olan çözüm önerilerinin hangi yapısal sorunlara yanıt verdiğini anlamak açısından bir temel sunmaktadır. Ayrıca bu bulgular, iklim adaletinin sağlanmaması durumunda insan güvenliğinin mümkün olmayacağını bir kez daha gözler önüne sermektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KİRİBATİ VE TUVALU’NUN UYUM, AZALTIM VE DİRENÇLİLİK STRATEJİLERİ İLE İKLİM ADALETİNİN ULUSAL VE ULUSLARARASI BELGELER İŞİĞINDA İNCELENMESİ

4.1. Ulusal Ölçekte Geliştirilen Uyum, Azaltım ve Dirençlilik Politikaları

Kiribati ve Tuvalu, deniz seviyesinin yükselmesi, aşırı hava olayları, okyanus asitlenmesi ve deniz yüzeyi sıcaklığının artması gibi iklim değişikliğinin fiziksel etkileri nedeniyle son derece kırılgan ülkelerdir. Ancak bu kırılganlık fiziksel etkilerle sınırlı değildir. Çalışmanın ikinci bölümünde de belirtildiği üzere, devlet kapasitesinin yetersizliği, birey ve topluluk olanaklarının sınırlı oluşu, coğrafi özellikler, dışa bağımlılık, nüfus artışı ve yoğunluğu gibi yapısal unsurlar da her iki ülkenin iklim değişikliğine karşı direncini önemli ölçüde zayıflatmaktadır. Bu çok boyutlu kırılganlıklar göz önüne alındığında, Kiribati ve Tuvalu’da insan güvenliğinin sağlanabilmesi için kapsamlı ve sürdürülebilir çözümler geliştirilmesi kaçınılmaz hâle gelmiştir. Bu alt başlıkta, adı geçen iki ülkenin iklim değişikliğine karşı gereksinim duyduğu önlemler, azaltım ve uyum politikaları çerçevesinde ele alınacak; insan güvenliği ise kodlamaya dâhil edilen ulusal belgeler doğrultusunda incelenecektir.

Şekil 4.1 Kiribati’deki Devlet Kapasitesinin İnşası ve Artırımının İnsan Güvenliğine Etkisi

Devlet kapasitesinin inşası ve artırımı, Kiribati’nin ulusal ve yerel düzeyde etkili bir azaltım ve uyum politikası yürütebilmesi için temel koşullardan biridir ve siyasi güvenlik dışındaki tüm güvenlik alanlarını desteklemektedir. Bu bağlamda, altyapı ve hizmetlerin

iyileştirilmesi, gerekli yasaların ve düzenlemelerin yapılması, kurumsal eşgüdümün sağlanması, teknoloji, teknik uzmanlık ve ekipmanın geliştirilmesi öne çıkan unsurlardır. Şekil 4.1'deki kodlama verilerine göre devlet kapasitesinin artırımı, en çok çevresel güvenlikle ve ekonomik güvenlikle ilişkilendirilmiş; sırasıyla 230 ve 89 kez kodlanmıştır. Gıda güvenliği ile devlet kapasitesi de 45 kez kodlanmış ve aralarında güçlü bir etkileşim olduğu vurgulanmıştır. Bu etkileşim, tarımsal üretimin desteklenmesi, altyapının iyileştirilmesi ve ithalata bağımlılığın azaltılması gibi önlemlerle doğrudan bağlantılıdır. Sağlık güvenliğiyle olan ilişki ise 33 kez belirtilmiştir. Bu durum, özellikle sağlık altyapısının güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Devlet kapasitesinin inşası ve artırımı ile toplumsal ve kişisel güvenlik ise sırasıyla 7 ve 4 kez ilişkilendirilmiştir. Bu sayılar, devlet kapasitesi inşasının geleneksel ve kültürel değerler ve afet müdahalesi gibi alanlarla sınırlı düzeyde ilişkilendirildiğini göstermektedir. Öte yandan, siyasi güvenlikle herhangi bir doğrudan ilişkiye yer verilmemiştir. Bu, devlet kapasitesinin inşası ve artırımı tartışmalarının daha çok teknik düzeye odaklandığını düşündürmektedir.

Tablo 4.1 Kiribati'deki Devlet Kapasitesinin İnşası ve Artırımının İnsan Güvenliğine Etkisi

Kod Sistemi	Yasalar ve Politik Düzenlemeler	Altyapı ve Hizmetler	Teknoloji, Teknik Uzmanlık ve Ekipman	Kurumsal Eşgüdüm
Çevresel Güvenlik	■	■	■	■
Ekonomik Güvenlik	■	■	■	■
Gıda Güvenliği	■	■	■	■
Sağlık Güvenliği	■	■	■	■
Kişisel Güvenlik	■	■	■	■
Toplumsal Güvenlik	■	■	■	■
Siyasi Güvenlik	■	■	■	■

Kiribati'de çevresel güvenliğin sağlanabilmesi için devlet kapasitesinin inşası ve artırımında yer alan tüm unsurlar büyük önem taşımaktadır (Tablo 4.1). Bu bağlamda, kıyı şeridinin iklim değişikliğine karşı korunması öncelikli konulardan biridir. *İklim Değişikliği ve İklim Değişikliğine Uyum için Ulusal Çerçeve* ve *İklim Değişikliği Politikası*, tüm kıyı şeridi için tek bir çözüm önerisinin yeterli olmadığını vurgulamakta; her bir bölgenin özellikleri dikkate alınarak farklı çözümler geliştirilmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Bu bağlamda, deniz duvarı gibi sert mühendislik (hard engineering) projelerinin yanı sıra, mangrov dikimi gibi yeniden bitkilendirme ve agrega kullanımı gibi yumuşak mühendislik (soft engineering), çözüm önerileri arasındadır.⁵⁷⁹

⁵⁷⁹ Government of Kiribati, 2005: 12; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 19; Office of Te Beretitenti, 2013: 38; Government of Kiribati, 2018: 15.

Görsel 4.1 Erozyon ve Su Baskını Azaltmak için Kıyı Şeridine Yerleştirilen Kum Torbaları⁵⁸⁰

Kiribati’de kıyı şeridi genellikle kum torbalarıyla çevrilidir (Görsel 4.1). Ancak kum torbalarının deniz seviyesinin yükselmesine karşı kıyı şeridini yeterince koruyamadığı görüldüğünden, daha dayanıklı yapılara gereksinim duyulmaktadır. Bu bağlamda, dalga kuvvetini zayıflatıcı etkisi olan mangrovların kıyı şeridi boyunca ekilmesi önerilmiştir (Görsel 4.2).

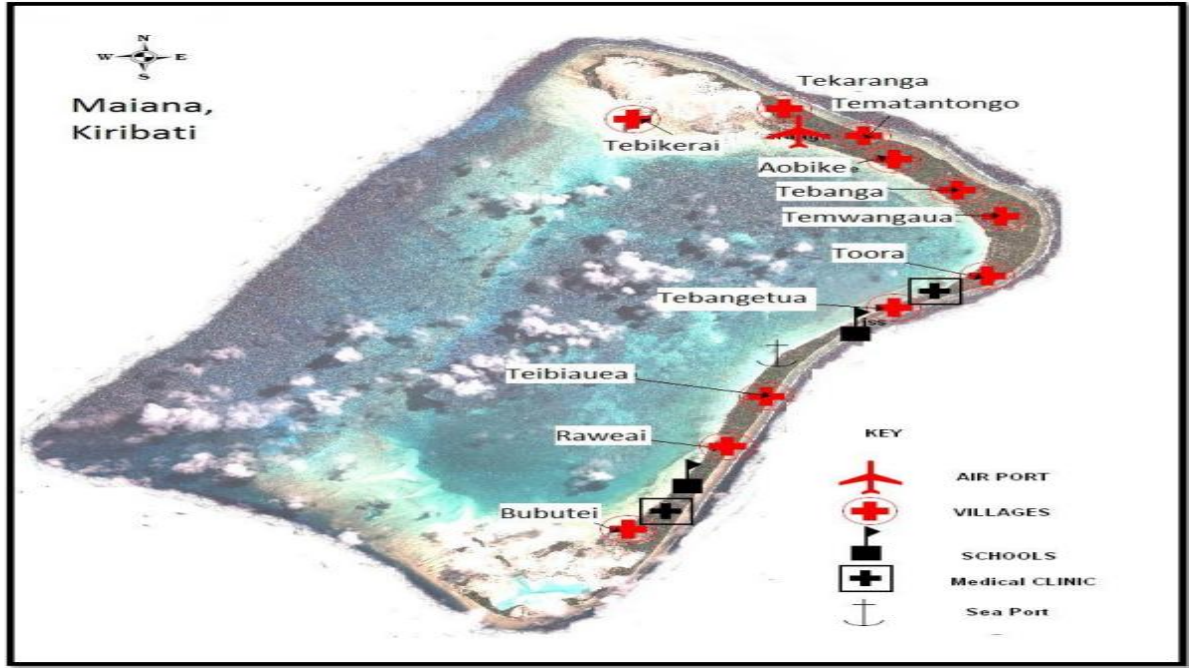
Görsel 4.2 Tarawa’daki Ananau Geçidi Boyunca Dikilen Mangrovlar⁵⁸¹

Mangrovlar, kıyı şeridinin dayanıklılığını artırarak erozyon riskini azaltmakta ve havalimanı, konut, okul, sağlık kuruluşu ve liman gibi önemli yapıları daha büyük hasarlardan korumaktadır. Kıyı erozyonunun önlenmesiyle birlikte, deniz ve kara ekosistemlerinin korunabileceği ve tarım ve balıkçılık sektörüne katkı sağlanarak ekonomik güvenliğin artırılacağı varsayılmaktadır.⁵⁸² Gilbert Adalar grubunda yer alan Maiana, bu konuda pilot bölgelerden biri olarak öne çıkmıştır (Harita 4.1 ve Harita 4.2).

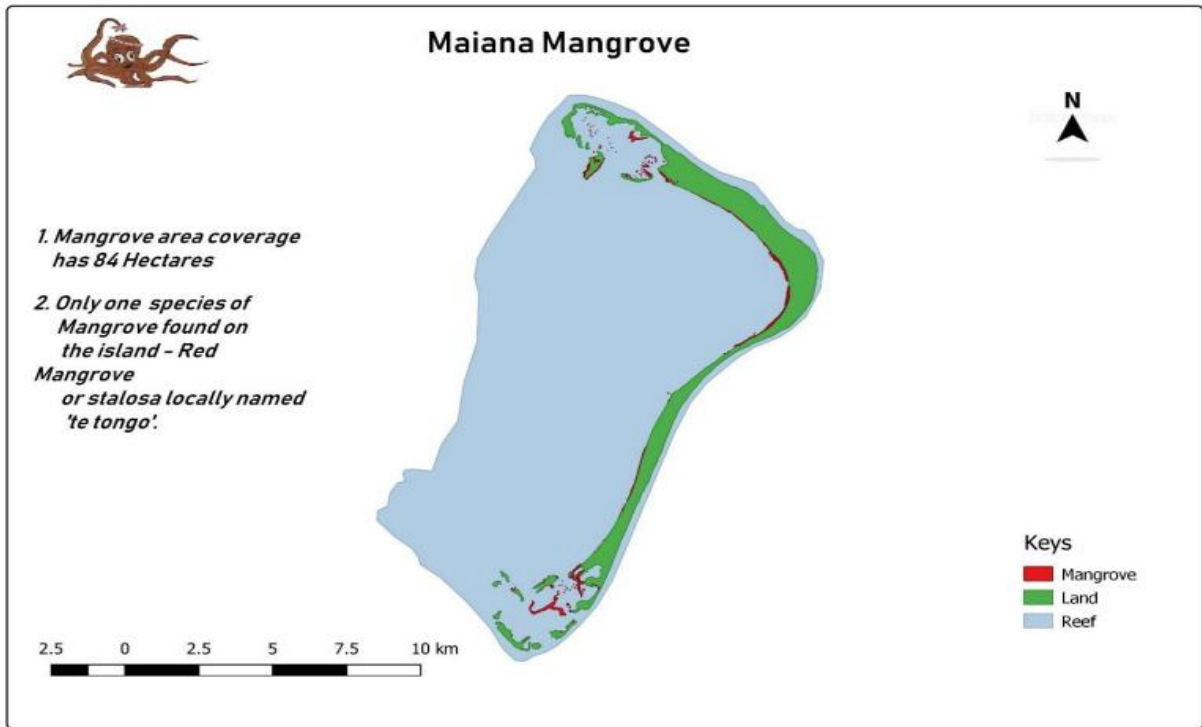
⁵⁸⁰ Kothari ve Arnall, “Shifting sands: The rhythms and temporalities of island sandscapes”, *Geoforum* 108, 2020: 312.

⁵⁸¹ Erftemeijer, 2020: 5.

⁵⁸² Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 24, 36, 43; Ministry of Finance and Economic Development, 2020: 91.

Harita 4.1 Maiana Adası'ndaki Kıyı Şeridinde Yer Alan Yapıların Haritası⁵⁸³

Harita 4.2 Maiana Adası'ndaki Mangrov Projesi

Mangrovlar, önemli bir karbon yutağı olduğundan azaltım projelerinde de kullanılmaktadır. Tarım, Ormancılık ve Diğer Arazi Kullanımı (AFOLU) sektörü kapsamında, mangrov ormanlarının geliştirilmesi için yürütülen bir projeyle, karbon yutaklarının 2030 yılına

⁵⁸³ Government of Kiribati, "Integrated Community Based Natural Resources Management Plan of Te Bau N Maiana and Council for Maiana 2020-2022", 2020: 7, 12.

kadar artırılması hedeflenmiştir.⁵⁸⁴ Kütle beton (mass concrete) yapıların kullanılması da kıyı şeridini koruma önlemleri arasındadır.⁵⁸⁵ 2015 yılında Kiribati'nin birkaç yerinde denenen ve daha başarılı sonuçlar elde edildiği belirtilen bu yapıların, yüksek risk içeren benzer alanlarda uygulanması planlanmaktadır. Böylece toprak kayıpları azaltılabilecek, kıyı şeridindeki su kaynaklarına tuzlu su girişinin önüne geçilecek ve tarım arazileri dalgalardan korunacaktır.⁵⁸⁶

Uyum, azaltım ve dirençlilik açısından önemli olan bir diğer unsur ekosistemlerin ve biyoçeşitliliğin korunmasıdır. Bu konu, iklim değişikliğiyle ilgili ulusal belgelerin yanı sıra dört yıllık kalkınma planlarında yer alan çevre başlığında da ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır.⁵⁸⁷ *İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Ulusal Uyum Eylem Programı*'na göre ada topluluklarının iş birliğiyle oluşturulacak deniz koruma alanları, halkın başlıca gelir ve besin kaynaklarını iklim değişikliğinin etkilerinden koruyabilecektir.⁵⁸⁸ Bu doğrultuda, yaklaşık 410 bin km²'lik bir alanı kapsayan ve UNESCO'nun dünya mirası listesinde yer alan Phoenix Adaları Koruma Bölgesi (PIPA) 2008 yılında ilan edilmiştir. Bununla birlikte, Anote Tong'un "bu alanlarda ticari balıkçılıktan vazgeçmek bir gelir kaybı demektir. Bu zararın ne ölçüde olacağını henüz bilmiyoruz." şeklindeki açıklaması, çevre, gıda ve ekonomik güvenliği artırmayı amaçlayan uzun vadeli projelerin kısa vadede yaratabileceği sorunlara da dikkat çekmektedir.⁵⁸⁹

Kiribati, karasal biyoçeşitlilik açısından sınırlı bir ekosisteme sahiptir. Bu nedenle, gıda güvenliği ve ekonomik güvenlikle ilgili önerilerden biri, iklim koşullarına dayanıklı ve çevre dostu tarım ürünlerinin belirlenmesi ve ürün çeşitliliğinin artırılmasıdır. Bu sayede, sürdürülebilir üretim sistemleri gelişebilecek ve hane halklarının besin ve gelir kaynakları artırılabilecektir.⁵⁹⁰ Kiribati'de çiftlik hayvancılığı, domuz, kümes hayvanları ve ördeklerle sınırlıdır. Bazı hayvanlar iklim koşullarına dayanıklı olmadığı için, çiftlik hayvancılığına yönelik de çeşitli öneriler sunulmaktadır. Örneğin, "hayvan hastalıklarının ya da istilaların yayılma riskini azaltmak için tasarlanmış bir dizi önlem" olarak tanımlanan biyogüvenlik aracılığıyla,⁵⁹¹ ekonomi, gıda, çevre ve sağlık alanlarında güvenliğin sağlanacağı öngörülmektedir.⁵⁹²

⁵⁸⁴ Government of Kiribati, 2022: 20.

⁵⁸⁵ Ministry of Finance and Economic Development, 2016: 51.

⁵⁸⁶ Government of Kiribati, 2016: 47.

⁵⁸⁷ İnsan kaynaklarının geliştirilmesi, yoksulluğun azaltılması ve ekonomik büyüme, sağlık, çevre, yönetim ve altyapı belirlenen temel politika alanlarıdır. Bkz. Ministry of Finance and Economic Development, 2008; Ministry of Finance and Economic Development, 2012; Ministry of Finance and Economic Development, 2016; Ministry of Finance and Economic Development, 2021.

⁵⁸⁸ Government of Kiribati, 2005: 14; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 21.

⁵⁸⁹ TED, "My Country Will Be Underwater Soon-Unless We Work Together | Anote Tong", Youtube 16 Aralık 2015, 00:14:45-00:14:53, <https://www.youtube.com/watch?v=9KACXV-cW-4&t=843s> (Erişim tarihi 07.03.2023).

⁵⁹⁰ Government of Kiribati, 2014: 42, 71; Ministry of Finance and Economic Development, 2016: 45;

⁵⁹¹ Bkz. WOA, "Glossary", 8 Mart 2022, https://www.woah.org/fileadmin/Home/eng/Health_standards/tahc/current/glossaire.pdf (Erişim tarihi: 30.11.2023).

⁵⁹² Government of Kiribati, 2014: 77.

Kiribati'deki bireyler ve toplulukların iklim değişikliğine uyum sağlaması ve direnç kazanabilmesi için afet riski azaltımı ve yönetimi önemli bir role sahiptir. Birçok ulusal belge, uluslararası finansman ve teknik desteğe erişimle birlikte, afetlere hazırlık ve bu afetlere karşı önleyici ve iyileştirici uygulamaların önemine değinmektedir.⁵⁹³ Ayrıca, bu uygulamaların özellikle balıkçılık, tarım ve eğitimle ilgili politika ve stratejilere aşamalı olarak dâhil edilmesi gerektiği savunulmaktadır.⁵⁹⁴ Bu sayede, can kayıpları ve yaralanmaların yanı sıra altyapı ve konut hasarlarının azaltılabileceği; doğal kaynakların, kültürel kimliğin ve mirasın korunabileceği öne sürülmektedir.⁵⁹⁵

Yerel düzeyde afet risklerini azaltmak amacıyla Ada Afet Komiteleri (Island Disaster Committees) kurulmuş olsa da 2015 tarihli Pam Siklonu'nun yol açtığı yıkımlar karşısında bu komitelerin yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir. Bu çerçevede, sağlıklı ve güvenilir hava tahmin raporları, erken uyarı sistemleri, ulusal salgın hazırlığı ve müdahale planları, toplumsal farkındalık kampanyaları ve ilk yardım eğitimlerinin yanı sıra, kırılgan grupların durumları gündeme gelmiştir. Ulusal belgeler, bu önlemler sayesinde can ve mal kaybının önemli ölçüde azalabileceğini, sağlık hizmetlerine daha iyi erişim sağlanacağını ve doğal çevrenin korunacağını belirtmiştir.⁵⁹⁶

Kurumsal eşgüdüm, uyum, azaltım ve dirençlilik için gerekli olan unsurlardandır.⁵⁹⁷ Özellikle Çevre, Arazi ve Tarımsal Kalkınma Bakanlığı (MELAD), İçişleri ve Sosyal İşler Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı (MISA), İçişleri ve Sosyal İşler Bakanlığı, Arazi Yönetimi Dairesi, Su Yönetimi Dairesi, Çevre ve Koruma Dairesi, Ulusal Ekonomik Planlama Ofisi gibi devlet kurumlarının eşgüdüm içinde çalışması ve Cumhurbaşkanlığı Ofisi ile iş birliği yapması hedeflenmektedir. Ulusal belgelere göre iklim değişikliğine uyum stratejilerinin kalkınma planlarına, bakanlık faaliyetlerine, Kamu İşletmeleri İş Planları (PEBPs) ve hükümet bütçelerine entegrasyonu son derece gereklidir.⁵⁹⁸ Yerel kuruluşlar güçlendirilmeli ve planlar yerel yönetimlerin eylemlerine yansımalıdır.⁵⁹⁹ Sağlık kurumlarının güçlendirilmesi sayesinde

⁵⁹³ Office of Te Beretitenti, 2013: 9, 28, 31, 38; Government of Kiribati, 2014: 40,99; Government of Kiribati, 2015: 17; Government of Kiribati, 2018: 7, 14; Government of Kiribati, 2022: 17.

⁵⁹⁴ Government of Kiribati, 2014: 36; Parliament of Kiribati, 2019: 20-21.

⁵⁹⁵ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 36, 47; Office of Te Beretitenti, 2013: 9; Government of Kiribati, 2014: 36; Government of Kiribati, 2022: 16.

⁵⁹⁶ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 55; Government of Kiribati, 2014: 43, 86; Government of Kiribati, 2016: 38; Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, 2019: 84; Ministry of Finance and Economic Development, 2020: 68.

⁵⁹⁷ Government of Kiribati, 2005: 1, 3; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 25, 43; Office of Te Beretitenti, 2013: 20, 31, 32; Government of Kiribati, 2014: 37, 40, 61, 63; Government of Kiribati, 2015: 18, 19, 26; Government of Kiribati, 2018: 3, 13, 14; Government of Kiribati, 2019: 59; Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit vd., 2019: 17, 19, 23; Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 67; Government of Kiribati, 2022: 16, 21, 22.

⁵⁹⁸ Office of Te Beretitenti, 2013: 21; Government of Kiribati, 2015: 19, 21.

⁵⁹⁹ Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit vd., 2019: 26, 28.

iklim değışikliğı kaynaklı hastalıkların yayılmasının engellenebileceğı,⁶⁰⁰ sürdürülebilir tarım ve balıkçılık uygulamalarıyla gıda güvenliğinin sağlanabileceğı,⁶⁰¹ tarım ve balıkçılıktan elde edilen ekonomik büyüme ve istihdamın üst düzeye çıkarılabileceğı⁶⁰² ve yasaların etkin uygulanmasıyla doğal kaynakların daha verimli bir şekilde korunup kullanılabileceğı varsayılmaktadır.⁶⁰³

Yerel ve ulusal düzeyde yeterli teknoloji, teknik uzmanlık ve ekipmana gereksinim duyulmaktadır.⁶⁰⁴ Bu bağlamda;

- Meteoroloji hizmetlerinin geliştirilmesi ve daha fazla ölçüm cihazının satın alınması,
- Mercan İzleme Ekibinin (CMT) kurulması ve çalışanların bu konuda eğitilmesi,⁶⁰⁵
- Vektör kontrol kitleri gibi müdahale ekipmanları başta olmak üzere, temel tıbbi ürünlerin temin edilmesi ve Sağlık Bakanlığı'ndaki uzmanların iklim değışikliğiyle ilgili sorunlara karşı bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi,⁶⁰⁶
- IPCC gibi uluslararası kuruluşlar tarafından hazırlanan teknik raporları anlayabilecek donanımda çalışanların bulunması,⁶⁰⁷
- İklim değışikliğine ilişkin Çevre Veri ve Bilgi Merkezinin kurulması,⁶⁰⁸
- Afetlerde görev alan Ada Afet Komiteleri ve hükümet çalışanları gibi aktörlerin müdahale yeteneğinin güçlendirilmesi, çalışanlara toplumsal cinsiyet duyarlılığı eğitimlerinin verilmesi ve afet zamanlarında kadınların karşılaştığı risk ve tehditlerin azaltılması,⁶⁰⁹
- Çağdaş teknolojilerin kullanımı yanında geleneksel bilginin de korunması,⁶¹⁰
- Gıda depolama tekniklerinin geliştirilmesi için çağdaş ve geleneksel bilgi ve becerilerden yararlanılması,⁶¹¹

⁶⁰⁰ Government of Kiribati, 2014: 86; Government of Kiribati, 2015: 18; Government of Kiribati, 2018: 17; Government of Kiribati, 2022: 15.

⁶⁰¹ Office of Te Beretitenti, 2013: 31; Ministry of Fisheries and Marine Resources Development, 2013: 17; Government of Kiribati, 2015: 4; Government of Kiribati, 2018: 13; Ministry of Finance and Economic Development, 2020: 64; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2020: 11

⁶⁰² Ministry of Fisheries and Marine Resources Development, 2013: 17

⁶⁰³ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 52; Government of Kiribati, 2018: 16; Ministry of Finance and Economic Development, 2020: 68.

⁶⁰⁴ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 30, 37; Office of Te Beretitenti, 2013: 24.

⁶⁰⁵ Government of Kiribati, 2005: 10; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 45-46; Government of Kiribati, 2014: 42

⁶⁰⁶ Government of Kiribati, 2014: 86, Government of Kiribati, 2016: 65; Government of Kiribati, 2018: 21.

⁶⁰⁷ Government of Kiribati, 2015: 21.

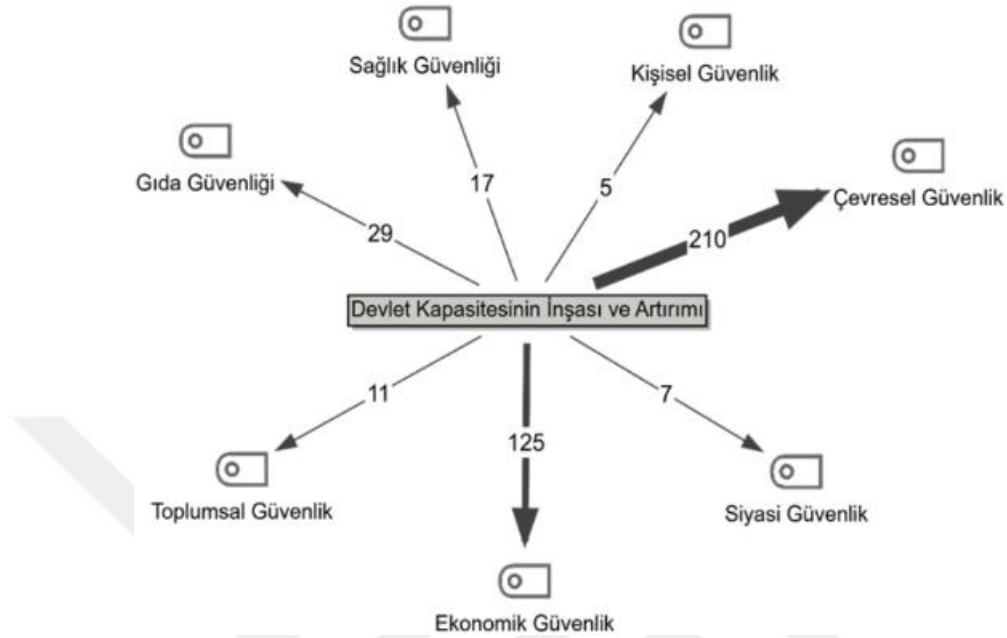
⁶⁰⁸ Office of Te Beretitenti, 2013: 29.

⁶⁰⁹ Kiribati Parliament, 2019: 20; Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit vd., 2019: 77; Government of Kiribati, 2021: 66-68.

⁶¹⁰ Government of Kiribati, 2018: 7.

⁶¹¹ Government of Kiribati, 2018: 17.

- İklim Akıllı Tarım projeleri ve tarım sisteminin geliştirilmesi,⁶¹²
- Kaynakları verimli kullanmak ve korumak için düzenli izleme, veri inceleme ve raporlamalarının yapılması gerekli görülmüştür.⁶¹³

Şekil 4.2 Tuvalu'daki Devlet Kapasitesinin İnşası ve Artırımının İnsan Güvenliğine Etkisi

Tablo 4.2 Tuvalu'daki Devlet Kapasitesinin İnşası ve Artırımının İnsan Güvenliğine Etkisi

Kod Sistemi	Teknoloji, Teknik Uzmanlık ve Ekipman	Yasalar ve Politik Düzenlemeler	Altyapı ve Hizmetler	Kurumsal Eşgüdüm
Çevresel Güvenlik				
Ekonomik Güvenlik				
Sağlık Güvenliği				
Gıda Güvenliği				
Toplumsal Güvenlik				
Siyasi Güvenlik				
Kişisel Güvenlik				

Kiribati'de olduğu gibi, Tuvalu'da da devlet kapasitesinin inşası ve artırımı, Tuvalu'nun ulusal ve yerel düzeyde azaltım ve uyum politikalarını etkili bir şekilde yürütebilmesinin temel koşullarındandır. Altyapı ve hizmetlerin iyileştirilmesi, gerekli yasal ve politik düzenlemelerin yapılması, kurumsal eşgüdümün sağlanması, teknolojinin, teknik uzmanlığın ve ekipmanın geliştirilmesini, tüm güvenlik alanları için gerekli olsa da Şekil 4.2'deki kodlama verilerine göre, devlet kapasitesinin inşası ve artırımı Tuvalu bağlamında en çok çevresel ve ekonomik güvenlik alanlarıyla ilişkilendirilmiş; bu alanlar sırasıyla 210 ve 125 kez vurgulanmıştır. Devlet

⁶¹² Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2022: 15.

⁶¹³ Office of Te Beretitenti, 2013: 36.

kapasitesiyle gıda güvenliği arasında 29 kez ilişki kurulmuş; sağlık güvenliğiyle bağlantısı ise 17 kez kodlanmıştır. Diğer güvenlik alanlarıyla etkileşim ise Kiribati'dekine benzer şekilde sınırlı kalmıştır.

Tablo 4.2, Tuvalu'da devlet kapasitesini oluşturan temel bileşenlerle insan güvenliği alanları arasındaki kesişimi açıkça ortaya koymaktadır. Verilere göre altyapı ve hizmetler, özellikle çevresel ve ekonomik güvenlikle en güçlü etkileşime sahip unsurların başındadır. Bu iki güvenlik alanı açısından altyapının güçlendirilmesi ve temel hizmetlere erişimin artırılması, iklim değişikliği kaynaklı risklerin azaltılması açısından önemli bir rol oynamaktadır. Yasalar ve politik düzenlemeler, çevresel güvenlik başta olmak üzere sağlık ve ekonomik güvenlikle de belirgin ölçüde ilişkilendirilmiştir. Bu alanlarda yapılacak düzenlemelerin, güvenlik açıklarını gidermede önemli bir araç olarak görüldüğü söylenebilir.

Teknoloji, teknik uzmanlık ve ekipman, siyasi güvenlik dışında tüm güvenlik alanlarıyla kesişmiş olsa da bu etkileşim sayıca oldukça sınırlıdır. Bu durum, teknik kapasitenin farklı alanlarda önemsendiğini ancak planlama aşamasında geri planda kaldığını düşündürmektedir. Kurumsal eşgüdüm ise hem kapsam hem de yoğunluk açısından güvenlik alanlarıyla en sınırlı etkileşime sahip unsur olmuştur. Yalnızca çevresel, ekonomik ve sağlık güvenliği alanlarıyla bağlantı kurulmuş; bu bağlantılar da çok düşük sayıda gerçekleşmiştir. Bu veriler, kurumlar arası iş birliğinin belgelerde yeterince vurgulanmadığını göstermektedir.

Birinci Ulusal Bildirim'den itibaren yayımlanan belgelerin tamamında kıyı şeridinin korunması öncelenmiştir. *İklim Değişikliği Politikası 2021-2030*'a göre kıyı koruma önlemleri, her bir adanın coğrafi özelliğine ve gereksinimlerine uygun olarak tasarlanmalı ve inşa edilmelidir. Bu bağlamda, deniz duvarının yanı sıra yeniden bitkilendirme projeleri çözüm önerileri olarak sunulmaktadır.⁶¹⁴

Ulusal Uyum Eylem Programı'na göre deniz duvarları, dalgaların ve kıyı akıntılarının zayıf olduğu yerlerde daha etkilidir. Ayrıca eğimli kumsallar ve ağaçlarla kıyı erozyonu belirli bölgelerde önlenmektedir.⁶¹⁵ *İklim Değişikliği Politikası 2012-2021*'e göre yeniden bitkilendirme çalışmaları da dalga kuvvetini zayıflatmakta ve kıyı direncini artırmaktadır. Bunun için tuza ve ısıya toleranslı türlerin tespit edilmesi ve uygun ağaçların seçilmesi gerekmektedir.⁶¹⁶ Bu kapsamda kano, kürek ve sopa yapımında kullanılan sert bir ağaç olan *fetau* önerilmiştir.⁶¹⁷ *İklim Değişikliği Politikası 2012-2021* ve *Ulusal Stratejik Eylem Planı*,

⁶¹⁴ Government of Tuvalu, 2021: 12.

⁶¹⁵ Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 32-33, 36.

⁶¹⁶ Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 14.

⁶¹⁷ Government of Tuvalu, 2015b: 29-30.

yeniden bitkilendirme çalışmalarının yanı sıra, denize paralel yükseltilmiş yolları kıyı şeridini korumak için etkili bir yöntem olarak görmektedir.⁶¹⁸

Devlet kapasitesinin inşası ve artırımında öncelik verilen unsurlardan bir diğeri, altyapı ve hizmetlerdir. Tuvalu'nun ulusal belgeleri, temiz suya erişim konusuna odaklanmakta ve su kaynaklarının iklim değişikliğinin etkilerine karşı verimli bir şekilde korunup kullanılmasına yönelik stratejiler geliştirmektedir.⁶¹⁹ *İklim Değişikliği Politikası 2012-2021* ve *Entegre Kırılabilirlik Değerlendirmesi*'ne göre su yönetimi planlaması ve uygulamasında tuzdan arındırma tesisleri önceliklerden biri olmalıdır. Tuzdan arındırma teknolojisi 2000'li yılların başından itibaren kullanılsa da bu teknolojinin geliştirilmesi ve her adada afete hazırlık ve müdahale planlarına dâhil edilmesi gereklidir.⁶²⁰

Kanalizasyon ve atık yönetimiyle ilgili strateji ve eylem planları belirlenmiştir. Bu bağlamda tüm adalarda atık toplama hizmetlerinin iyileştirilmesi, atıkların yasa dışı olarak boşaltılması ve yakılmasına yönelik cezaların düzenlenmesi, atık üretiminin azaltılması ve uygunsuz atık bertarafının çevre ve sağlık üzerindeki etkileri konusunda halkın daha fazla bilinçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.⁶²¹ Su kaynaklarının ve kıyı şeridinin korunması, atık yönetiminin iyileştirilmesi, biyoçeşitliliğe yönelik risk ve tehditlerin azaltılması için yeterli teknoloji, teknik uzmanlık ve ekipman büyük önem taşımaktadır. *İkinci Ulusal Bildirim*, atıkların geri dönüşümünde gerekli olan ekipmanın çevre üzerindeki baskıyı hafifleteceğini ve ekosistemlerin iklim değişikliğinin etkilerine karşı direncini artıracığını belirtirken;⁶²² *Ulusal Uyum Eylem Programı*, *Entegre Kırılabilirlik Değerlendirme Raporu* ve *Ulusal Katkı Beyanı*, deniz ekosistemi, su kaynakları ve kıyı şeridinin korunması için teknik uzmanlığın önemine değinmiştir.⁶²³

Ulusal belgelere göre kurumsal eşgüdüm ve eylem, Tuvalu halkının iklim değişikliğine tepki verme ve uyum sağlama yeteneklerini artırmaktadır. Hem kurumlarla hem de topluluklarla iş birliği içinde yürütülecek projeler, kaynakların verimli bir şekilde korunması ve kullanılmasında, biyoçeşitliliğe yönelik tehdit ve risklerin en aza indirilmesinde faydalı olacaktır.⁶²⁴

⁶¹⁸ Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 20; Government of Tuvalu, 2012: 29, 32.

⁶¹⁹ Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 7; Government of Tuvalu, 2012: 29.

⁶²⁰ Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 14; Government of Tuvalu, 2020b: 35, 37; Government of Tuvalu, 2021: 11.

⁶²¹ Government of Tuvalu, 1999: 22; Government of Tuvalu, 2015b: 37, 42.

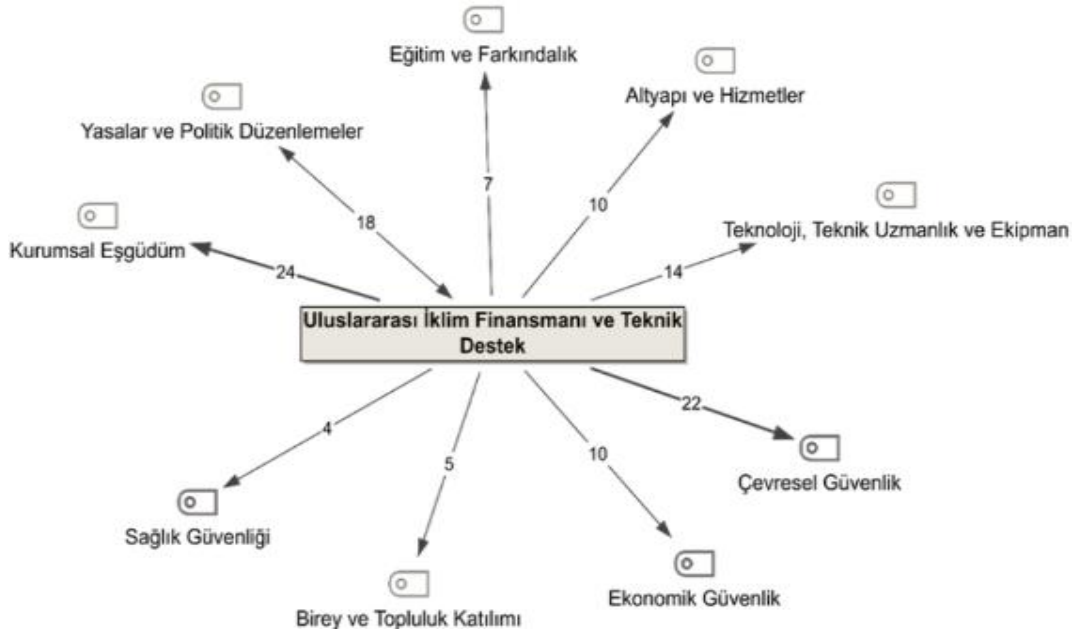
⁶²² Government of Tuvalu, 2015b: 42.

⁶²³ Government of Tuvalu, 2007: 37; Government of Tuvalu, 2015b: 33; Government of Tuvalu, 2020b: 32, 35, 37-38; Government of Tuvalu, 2022: 13.

⁶²⁴ Government of Tuvalu, 1999: 22-23; Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 14; Government of Tuvalu, 2012: 13; Government of Tuvalu, 2021: 13.

Biyçeşitliliğin korunmasına yönelik yasal düzenlemeler ve uygulamalara öncelik verilmektedir. 33 km²'lik bir alanı kapsayan Funafuti Koruma Alanı 1997 yılında ilan edilmiş, Funafuti Koruma Alanı Yasası Aralık 1999'da yürürlüğe girmiştir. O tarihten günümüze, sekiz adada toplam on koruma alanı oluşturulmuştur. Bu düzenlemeler, nesli tükenmekte olan Pasifik deniz kaplumbağası (yeşil deniz kaplumbağası olarak da bilinir), kara nodi (black noddy) ve Hindistan cevizi yengecinin aralarında olduğu birçok canlının korunmasını amaçlamıştır. Bununla birlikte, bazı adalardaki yasa dışı balıkçılık faaliyetlerinden dolayı bu uygulamalar istenildiği gibi hayata geçirilememiştir.⁶²⁵

Tuvalu'nun ulusal belgeleri, devlet kapasitesinin inşası ve artırımının çevresel güvenliğin yanı sıra ekonomik güvenliği de destekleyeceğini ifade etmektedir. Kurumsal eşgüdüm ve iş birliği, yasalar ve düzenlemeler, yeterli teknoloji ve teknik uzmanlıkla balıkçılık sektöründen elde edilen gelir artırılabilir, yeni iş fırsatları yaratılacak, özellikle kırılgan gruplardaki yoksulluk azaltılacak ve iklime dayanıklı yapılarla ekonomik kayıplar önlenecektir.⁶²⁶ Su kaynaklarının miktarı ve kalitesiyle ilgili yapılan teknik incelemelere ve iyileştirmelere ek olarak, sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi, vektör kaynaklı hastalıklar başta olmak üzere sağlık sorunlarını azaltmaya katkı sağlayacaktır.⁶²⁷

Şekil 4.3 Uluslararası İklim Finansmanı ve Teknik Desteğin Kiribati'de Etkilediği Alanlar

⁶²⁵ Government of Tuvalu, 1999: 23; Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 11, 20; Government of Tuvalu, 2015b: 12; Government of Tuvalu, 2021: 11.

⁶²⁶ Government of Tuvalu, 1999: 22; Government of Tuvalu, 2007: 37- 38; Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 10, 14, 18-20, 26; Government of Tuvalu, 2012: 13, 29, 31, 33; Government of Tuvalu, 2015b: 12; Government of Tuvalu, 2015c: 21-22; Government of Tuvalu, 2020a: 23, 27, 29; Government of Tuvalu, 2021: 9-11, 13.

⁶²⁷ Government of Tuvalu, 2007: 37; Government of Tuvalu, 2015c: 22; Government of Tuvalu, 2020b: 35, 37; Government of Tuvalu, 2022: 13

Şekil 4.3, insan güvenliği alanlarıyla nadiren kesiştiğini gösterse de uluslararası iklim finansmanı ve teknik destek, etkili bir azaltım ve uyum politikasının temel unsurlarından biridir. Çevresel güvenlikle 22, ekonomik güvenlikle 10, gıda güvensizliğiyle ise 4 kez kesişen bu unsur, Kiribati'nin iklim değişikliğine karşı yürüttüğü mücadelede dış kaynaklara olan yüksek bağımlılığını ortaya koymaktadır. Kiribati'nin ulusal belgeleri, devlet kapasitesinin inşası ve artırımında iklim finansmanına büyük önem vermekte ve bu yolla insan güvenliğiyle ilgili sorunlara daha etkili çözümler üretilebileceğini ileri sürmektedir.⁶²⁸

2000'li yılların ilk yarısında, iklim finansmanı ve teknik desteğe erişmek amacıyla Ulusal Uyum Eylem Programı ve Kiribati Uyum Programı (KAP)⁶²⁹ başlatılmıştır. Bireyler ve toplulukların kırılganlıklarını azaltmak ve iklim değişikliğine uyum sağlamak için stratejiler belirleyen Eylem Programı'nın, Küresel Çevre Fonu (GEF) tarafından finanse edilmesi planlanmıştır. Öte yandan KAP ile, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlardan iklim finansmanı sağlamak amacıyla uzun vadeli proje odaklı çalışmalar hedeflenmiştir.⁶³⁰

Tarım, çevre, sağlık, yenilenebilir enerji ve eğitim gibi çeşitli alanların desteklenmesi gerektiğinden, iklim finansmanını koordine edecek özel bir birim kurulması gerekliliği doğmuştur. Bu amaçla, Maliye ve Ekonomik Kalkınma Bakanlığına bağlı İklim Finansmanı Bölümü (CFD) 2016 yılında kurulmuştur. CFD'nin temel görevi, Yeşil İklim Fonu (GCF), İklim Yatırım Fonu (Climate Investment Fund), Asya Kalkınma Bankası (ADB), Dünya Bankası, Avrupa Birliği, Yeni Zelanda, Avustralya, Japonya ve Tayvan gibi ikili ve çok taraflı donörlerle iş birliği yaparak, ülkenin iklim finansmanına erişimini sağlamaktır.⁶³¹ Bu çalışmalar; su ve sanitasyon, ulaşım ve altyapı, toplumsal cinsiyet ve sosyal kapsayıcılık, balıkçılık, enerji, çevre, afet riski azaltımı ve yönetimi, koruma ve biyoçeşitlilik, tarım ve gıda güvenliğini kapsar (Grafik 4.1).⁶³²

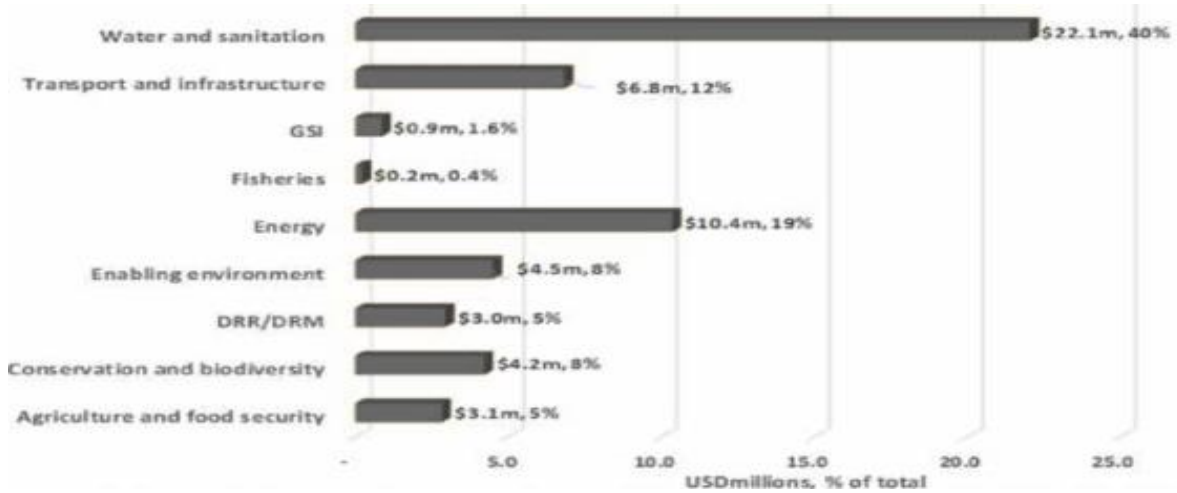
⁶²⁸ Government of Kiribati, 2005; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007; Office of Te Beretitenti, 2013; Hükümeti Resmi İnternet Sitesi, "Social Dimension of Climate Change", 2013, <https://www.climate.gov.ki/category/effects/health/> (Erişim tarihi: 07.07.2023); Government of Kiribati, 2014; Government of Kiribati, 2015; Kiribati Parliament, 2019; Government of Kiribati, 2019; Government of Kiribati, 2018; Taneti Maamau, 2020; Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit vd., 2019; Government of Kiribati, 2022.

⁶²⁹ KAP, üç aşamadan oluşmaktadır. KAP I, uyum sağlama sürecine yönelik çok yıllık bir program geliştirmek ve bu sürece dair bilgi sağlamak için gerekli çalışmalara odaklanmaktadır. KAP II, kıyı şeridi ve su kaynaklarının etkili bir şekilde korunması ve kullanılması için teknik değerlendirmeler sunmaktadır. KAP III ise, bu konulara ilişkin uyum önlemleri tasarlamakta ve uygulamaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Government of Kiribati, 2015: 21.

⁶³⁰ Government of Kiribati, 2005: 5.

⁶³¹ Government of Kiribati, 2015: 25; Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit vd., 2019: 35; Kiribati Parliament, 2019: 66.

⁶³² 2011-2018 yıllarında, bu alanlardaki kırılganlığı azaltmak amacıyla sağlanan iklim finansmanının yaklaşık 55 milyon ABD doları olduğu tahmin edilmektedir. Bu miktarın %26'sı iki taraflı, %76'sı ise çok taraflı donörler tarafından sağlanmıştır. Bkz. Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit vd., 2019: 38.

Grafik 4.1 Uluslararası İklim Finansmanından Yararlanan Kiribati'deki Sektörler⁶³³

İklim finansmanının büyük bir kısmı, su ve sanitasyon projelerine ayrılmıştır. Kiribati'deki en büyük projelerden biri olan Güney Tarawa Su Temini projesi (STWS) bu finansman dağılımına dâhil edilmemiştir.⁶³⁴ GCF, Dünya Bankası ve ADB ortaklığında finanse edilen bu proje, 2028 yılında tamamlanması planlanan 4.000 m³ kapasiteli bir tuzdan arındırma tesisi ve düşük emisyonlu enerji sağlayacak bir fotovoltaik sistemin inşasını içermektedir. Bu sayede, Güney Tarawa'ya kesintisiz su temin edilerek ülke nüfusunun %50'sinden fazlasının su gereksinimi karşılanacaktır.⁶³⁵ Ulusal belgelere göre bu tür projeler sağlık güvenliğini de önemli ölçüde destekleyecektir.⁶³⁶

Kiribati, BMİDÇS kapsamında emisyon azaltma yükümlülüğü olmamasına rağmen 2030 yılına kadar %12,8 oranında emisyon azaltmayı taahhüt etmiştir.⁶³⁷ Ulusal belgeler, bu taahhüdü gerçekleştirmek için erişilebilir, güvenilir, uygun fiyatlı ve sürdürülebilir enerji projelerine öncelik vermektedir.⁶³⁸ Kiribati, etkili bir azaltım politikası yürütme kapasitesine sahip olmadığından, enerji projelerini yalnızca iklim finansmanına erişim sağlayarak gerçekleştirebilmektedir. Bu bağlamda, Güney Tarawa Yenilenebilir Enerji Projesi (STREP) ve Entegre Enerji Yol Haritası ile Dış Adalardaki Kalkınmanın Desteklenmesi Projesi (POIDIER) ADB, Yeni Zelanda hükümeti, Stratejik İklim Fonu (Strategic Climate Fund) ve

⁶³³ Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit vd., 2019: 33.

⁶³⁴ STWS'nin toplam maliyetinin 58 milyon ABD doları olduğu belirtilmektedir. Bu tutarın yaklaşık 28 milyon ABD doları GCF tarafından karşılanırken, geri kalanı eş finansmanlarla sağlanacaktır. Ayrıntılı bilgi için bkz. GCF, "South Tarawa Water Supply Project", tarih yok, <https://www.greenclimate.fund/project/fp091> (Erişim tarihi: 07.12.2023).

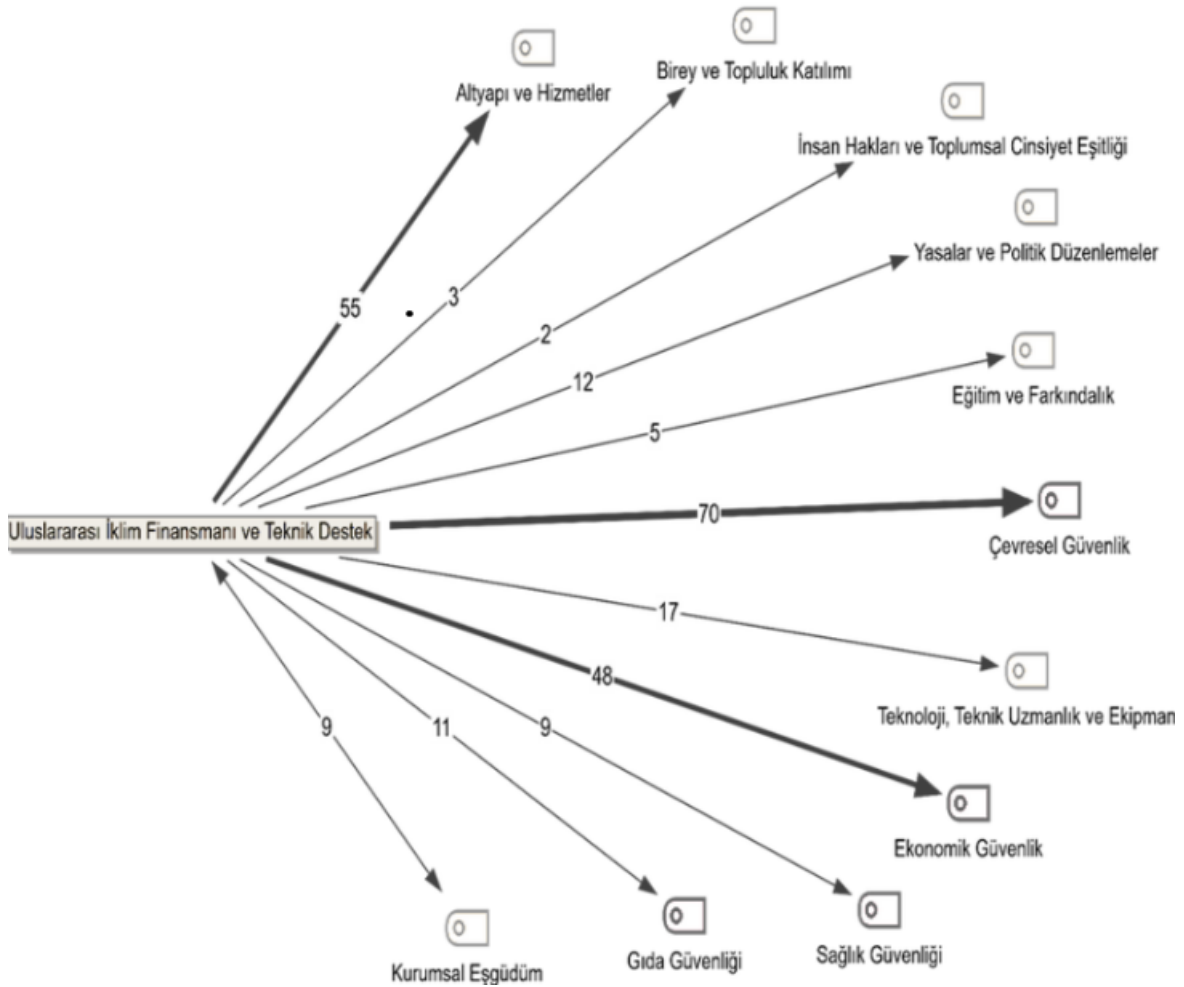
⁶³⁵ Ministry of Finance and Economic Development, 2019: 1-2; Maliye ve Ekonomi Kalkınma Bakanlığı, 2021: 40.

⁶³⁶ Government of Kiribati, 2015: 18.

⁶³⁷ Government of Kiribati, 2015: 6.

⁶³⁸ Office of Te Beretitenti, 2013; Government of Kiribati, 2014; Government of Kiribati, 2015; Government of Kiribati, 2016; IRENA vd., 2017; Ministry of Finance and Economic Development, 2020; Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, 2019; Government of Kiribati, 2022.

GEF'in finansal desteği ile yürütülmüştür.⁶³⁹ *İklim Değişikliği Politikası*'na göre yenilenebilir enerjinin geliştirilmesi ve teşvik edilmesini hedefleyen bu tür projeler, ithal petrol maliyetini azaltarak ekonomik güvenliği de desteklemektedir.⁶⁴⁰

Şekil 4.4 Uluslararası İklim Finansmanı ve Teknik Desteğin Tuvalu'da Etkilediği Alanlar

Uluslararası iklim finansmanı ve teknik destek, Tuvalu'nun etkili bir azaltım ve uyum politikası yürütebilmesinin belki de en temel koşuludur. Bu destek yalnızca çevresel ve ekonomik güvenliği doğrudan etkilemekle kalmamakta, aynı zamanda devlet kapasitesini güçlendirerek halkın iklim değişikliğine karşı tepki verme ve uyum sağlama yeteneğini de artırmaktadır.

Şekil 4.4'teki verilere göre uluslararası iklim finansmanı ve teknik destek, en çok çevresel güvenlik ile ilişkilendirilmiş ve bu iki unsur yaklaşık 70 kez birlikte ele alınmıştır. Bu güçlü ilişki, deniz seviyesindeki yükselme ve kıyı erozyonu gibi önemli çevresel tehditler karşısında dış kaynaklar olmaksızın kalıcı çözümler üretemeyeceğini anlatmaktadır. İkinci en güçlü ilişki, 55 kez eşleşen ekonomik güvenlik alanında görülmektedir. Ulusal belgelere göre

⁶³⁹ Ministry of Finance and Economic Development, 2020: 95.

⁶⁴⁰ Government of Kiribati, 2018: 15.

Tuvalu'daki üretim kapasitesinin düşüklüğü, istihdam olanaklarının sınırlılığı ve temel hizmetlere erişimdeki zorluklar, uluslararası iklim finansmanı olmadan aşamayacaktır. Sağlık güvenliği ile 48, gıda güvenliği ile 17 kez birlikte kodlanan bu uluslararası destek, sağlık altyapısının iyileştirilmesi, temiz suya ve gıdaya erişim gibi temel gereksinimlere odaklanılmasını gerekli kılmaktadır. Buna karşılık, toplumsal ve kişisel güvenlikte görece düşük kodlama sayıları dikkat çekmektedir. Bu, uluslararası destek mekanizmalarının daha çok çevresel ve yapısal tehditleri önceliklendirdiğini göstermektedir. Siyasi güvenlik ise en az ilişkilendirilen alan olmuştur. Bu da ulusal belgelerde, dış desteklerin Tuvalu'da siyasi istikrar ya da yönetim gibi konularla doğrudan bağlantılandırılmadığını işaret etmektedir

*Ulusal Uyum Planı Çerçevesi'*ne göre 2000-2020 yıllarında Tuvalu'nun uyum kapasitesini ve direncini artırmaya yönelik yetmiş altıdan fazla ulusal proje hayata geçirilmiştir.⁶⁴¹ Bu projelerin büyük bir kısmı GEF, En Az Gelişmiş Ülkeler Fonu (LDCF), GCF, Avrupa Birliği ve Japonya hükümetinin de dâhil olduğu ikili ve çok taraflı donörler tarafından desteklenmiştir.⁶⁴² Proje ve fonlar, genellikle kıyı şeridinin korunması ve su güvenliğinin artırılmasıyla ilgilidir. Bunun yanı sıra, biyoçeşitliliğin korunması ve tarımsal faaliyetlerin geliştirilmesi amacıyla sağlanan mali ve teknik destekler de iklim finansmanı ve teknik destek kapsamındadır.

Japonya hükümeti tarafından finanse edilen ve 2009-2014 yıllarında gerçekleştirilen Forum Kum Projesi (Forum Sand Project), Fongafale'deki kıyı şeridini iyileştirmeye yönelik eko-teknolojik bir girişimdir. Bu kapsamında, kıyıda kum oluşumunu artırmak için *foraminifer* adı verilen mikroskobik canlılar üretilmiş, taşınmış ve kum birikimi süreçleri iyileştirilmiştir. Projeden elde edilen bulgular doğrultusunda, Japonya'nın desteğiyle Çakıl Sahili Besleme Pilot Projesi (Gravel Beach Nourishment Pilot Project) başlatılmıştır. Yaklaşık iki yıl süren bu çalışmada, 177 metrelik kıyı şeridi çakıl ve kumla güçlendirilirken, sahili korumak için her iki uca beton bloklar yerleştirilmiştir (Görsel 4.3).⁶⁴³ Bu tür projeler, kıyı erozyonunu azaltarak bölgenin iklim değişikliği karşısındaki dayanıklılığını artırmayı hedeflemektedir.

⁶⁴¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Government of Tuvalu, 2020a.

⁶⁴² Government of Tuvalu, 2020a: 14.

⁶⁴³ Government of Tuvalu, 2015b: 30.

Görsel 4.3 Çakıl Sahili Besleme Projesi Öncesi ve Sonrası⁶⁴⁴

Tuvalu Kıyı Uyum Projesi (TCAP), kıyı şeridini aşırı hava olayları ve deniz seviyesinin yükselmesine karşı korumayı amaçlayan bir başka girişimdir. GCF, 2017 yılında başlayan ve 2025'te tamamlanması planlanan bu projeye 36 milyon ABD doları tutarında destek sağlamayı taahhüt etmiştir. Proje kapsamında Funafuti, Nanumaga ve Nanumea'da sahil beslemesi, kütle beton yapılar ve deniz duvarı gibi kıyı koruma önlemlerinin hayata geçirilmesi planlanmıştır.⁶⁴⁵

2009-2013 yıllarında, Avrupa Birliği'nin eş finansmanıya, Tuvalu'daki hanelere 10 bin litre kapasiteli su depoları dağıtılmıştır. Ayrıca, Pasifik İklim Değişikliğine Uyum Programı (PACC) kapsamında, su altyapısını iyileştirmeye yönelik projeler geliştirilmiştir. Altı yüzden fazla insanın yaşadığı Fongafale'deki Lofeagai, proje için pilot bölge olarak seçilmiş ve bölgeye 700 bin litrelik bir su sarnıcı kurulmuştur. Ocak 2013'te açılan bu sarnıç, geçmişte su kıtlığı yaşayan ve temiz suya erişebilmek için uzun mesafeler katetmek zorunda kalan Lofeagai topluluğunun, afet anlarında hane başına günde 40 litre temiz suya erişebilmesini sağlamıştır. Pilot uygulamanın başarılı olması üzerine, Fongafale'nin güneyindeki Tekavatoetoe topluluğu için de benzer bir projenin hayata geçirilmesine karar verilmiştir. Bu projede, 288 bin litrelik beton sarnıçla temiz su gereksiniminin karşılanması hedeflenmiştir.⁶⁴⁶ Bunlara ek olarak, Dünya Sağlık Örgütü, UNICEF ve Avrupa Birliği, Pam Siklonu'ndan sonra sanitasyon altyapısını güçlendirme çalışmalarına hız vermiştir.⁶⁴⁷

2012 yılından itibaren ABD, Birleşik Krallık, Japonya ve Avustralya başta olmak üzere, ikili ve çok taraflı donörlerin desteğiyle Tuvalu'da yenilenebilir enerjiye yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda, Prenses Margaret Hastanesi ve hükümet binasına düşük

⁶⁴⁴ Ibid.

⁶⁴⁵ Government of Tuvalu, 2022: 13; Projeye ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.greenclimate.fund/project/fp015> ; <https://tcap.tv/> (erişim tarihi: 14.07.2024).

⁶⁴⁶ Government of Tuvalu, 2015b: 31-32; Government of Tuvalu, 2020a: 16.

⁶⁴⁷ Government of Tuvalu, 2015c: 19-20.

emisyonlu enerji sağlayacak fotovoltaik sistemler kurulmuştur.⁶⁴⁸ Tuvalu Yenilenebilir Enerji Elektrik ve Enerji Verimliliği Ana Planı 2012 yılında geliştirilmiş ve hükümet tarafından onaylanmıştır. Dünya Bankası tarafından desteklenen Tuvalu Enerji Sektörü Kalkınma Projesi kapsamında, 2020 yılına kadar elektrik üretiminde %100 yenilenebilir enerjiye geçiş ve Funafuti’de enerji verimliliğini %30 artırma hedeflenmiştir. Ulusal belgeler, erişilebilir, temiz ve sürdürülebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesinin, Tuvalu’nun fosil yakıt endüstrisindeki ekonomik dalgalanmalara karşı daha dirençli olmasını sağlayarak çevresel güvenliğin yanında ekonomik güvenliği de destekleyeceğini ifade etmiştir.⁶⁴⁹ Ancak, 2022 tarihli *Ulusal Katkı Beyanı* verilerine göre, söz konusu hedeflerin yalnızca yaklaşık %20’si gerçekleştirilmiştir.⁶⁵⁰ Bu durum, ülkenin yenilenebilir enerjiye geçiş sürecinde karşılaştığı zorlukları ve uluslararası finansman ve teknik desteğin yetersizliğini gözler önüne sermektedir.

Tuvalu Ulaştırma, Enerji ve Turizm Bakanlığı (MTET), Nukulaelae, Niutao ve Nui adalarında deniz trafiğinin güvenliğini artırmak, limanları iyileştirmek ve denizcilik altyapısını güçlendirmek amacıyla bir proje geliştirmiştir. 13,3 milyon ABD dolarına mal olması beklenen bu projenin 11,3 milyon ABD dolarını ADB, 500 bin ABD dolarını GEF ve kalanını ise Tuvalu hükümetinin karşılaması planlanmıştır. Bu proje, önemli altyapıların korunması, ekonomik kayıpların azaltılması ve güvenliğin artırılması açısından önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.⁶⁵¹

Uluslararası iklim finansmanı ve teknik destekle gıda güvenliğini artırmaya yönelik projeler de yürütülmektedir. Bu çerçevede, Avrupa Birliği, Pasifik Topluluğu Sekreteryası ve Küresel İklim Değişikliği İttifakı (GCCA) tarafından desteklenen Tuvalu’da Gıda Güvenliğini Artırmak ve İklim Değişikliğine Karşı Direnç Oluşturmak için Tarımsal Ormancılık Sistemlerinin Geliştirilmesi Projesi başlatılmıştır. Proje kapsamında ara ürün yetiştiriciliğiyle tarımsal verimliliğin artırılması ve tarımsal ormancılık sistemlerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.⁶⁵²

Genel olarak, uluslararası iklim finansmanı ve teknik destek kapsamında yürütülen ulusal projeler, kıyı şeridini ve su kaynaklarını korumanın yanı sıra, tarımsal verimliliği artırarak ekonomik kayıpları azaltmayı, sağlık hizmetlerini geliştirmeyi ve Tuvalu kimliğini, kültürel mirasını ve egemenliğini korumayı amaçlamaktadır.⁶⁵³

⁶⁴⁸ Government of Tuvalu, 2015b: 14.

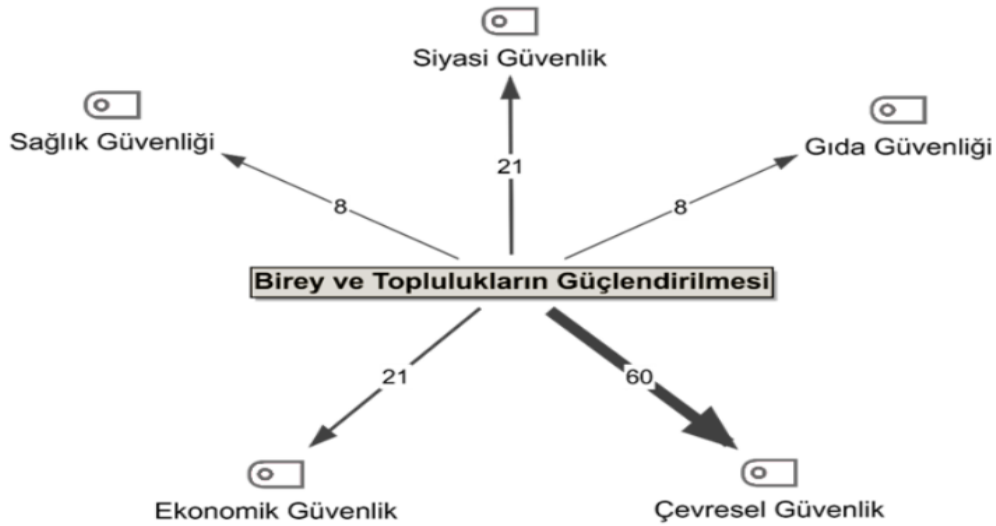
⁶⁴⁹ Government of Tuvalu, 2015b: 39.

⁶⁵⁰ Government of Tuvalu, 2022: 11.

⁶⁵¹ Government of Tuvalu, 2022: 12.

⁶⁵² Government of Tuvalu, 2015b: 11, 34-35.

⁶⁵³ Government of Tuvalu, 2021: 16.

Şekil 4.5 Kiribati’deki Bireyler ve Toplulukların Güçlendirilmesinin İnsan Güvenliğine Etkisi

Tablo 4.3 Kiribati’deki Bireyler ve Toplulukların Güçlendirilmesindeki İnsan Güvenliğine Etkisi

Kod Sistemi	İnsan Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	Birey ve Topuluk Katılımı	Eğitim ve Farkındalık
Çevresel Güvenlik			
Ekonomik Güvenlik			
Sağlık Güvenliği			
Gıda Güvenliği			
Toplumsal Güvenlik			
Siyasi Güvenlik			
Kişisel Güvenlik			

Kiribati’deki bireyler ve toplulukların güçlendirilmesi, uyum, azaltım ve dirençliliğin temel unsurları arasındadır ve insan güvenliğinin her alanını etkilemektedir. Güçlendirme, eğitim ve farkındalık düzeyindeki artış, insan hakları ile toplumsal cinsiyet eşitliğinin gözetilmesi ve bireylerin karar alma süreçlerine aktif katılımını kapsar. Bununla birlikte, bireyler ve toplulukların güçlendirilmesinin, devlet kapasitesinin yeterli düzeyde olması ve etkili bir şekilde kullanılmasıyla mümkün olacağı unutulmamalıdır.

Şekil 4.5 ve Tablo 4.3’teki verilere bakıldığında, en güçlü ilişkinin çevresel güvenlikle kurulduğu görülmektedir. Bireylerin bilgi, beceri ve dayanıklılıklarının artırılması, çevresel güvenliği doğrudan güçlendirmektedir. Bu unsurların ekonomik güvenlikle 21 kez ilişkilendirilmesi, yerel üretim faaliyetlerinin teşvik edilmesi, mesleki eğitimlerin artırılması ve kadınların ekonomik hayata katılımının desteklenmesinin önemini vurgulamaktadır. Birey ve topluluk olanaklarının güçlendirilmesi ile siyasi güvenlik ise, karar alma süreçlerine aktif katılım, insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilişkilendirilmiştir.

Birinci Ulusal Bildirim, İklim Değişikliği Uyum Stratejisi, İklim Değişikliği Politikası ve Ulusal Katkı Beyanı, iklim değişikliğiyle etkili bir şekilde baş edebilmek için eğitim ve farkındalık konusunun önemine işaret etmektedir. İnsan kaynaklı çevresel sorunların azaltılması veya ortadan kaldırılması amacıyla uygulanan politikaların istenilen verimi sağlayabilmesi için bu unsurların desteklenmesi gerekir. Su sayacı uygulaması gibi önlemler israfı azaltmada faydalı olsa da Kiribati halkının suyu sınırsız ve ücretsiz bir kaynak olarak görme anlayışı değişmelidir. Mesleki ve teknik eğitim programları ve diğer yöntemlerle birlikte bireyler ve topluluklar eğitilmelidir. Bu tür eğitim programlarının, farklı güvenlik alanlarını da destekleyeceği düşünülmektedir.⁶⁵⁴ *Ortak Uygulama Planı*'na göre su kullanımına yönelik artan farkındalık düzeyi, su kaynaklı hastalıkların yayılmasını önleyerek sağlık sorunlarının azalmasına katkı sağlayacaktır.⁶⁵⁵

İklim değişikliği Kiribati halkının refahını etkileyen bir sorun olduğundan, bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Karar alma ve uygulama süreçleri, farklı görüşlere açık olmalı ve tüm ulusal paydaşları kapsamalıdır. Kadınlar ve gençler başta olmak üzere, daha fazla paydaşın sürece katılımını sağlamak amacıyla Kadın, Gençlik, Spor ve Sosyal İşler Bakanlığının (MWYSSA) Ekim 2013'te kurulmuştur. Aynı yıl yayımlanan *İklim Değişikliği ve İklim Değişikliğine Uyum için Ulusal Çerçeve*, yerel paydaşların katkısıyla hazırlanmış ve iklim değişikliğiyle baş etmede önemli bir ilerleme olarak değerlendirilmiştir.⁶⁵⁶ Ayrıca, Güney Pasifik Halkları Vakfı-Kiribati (The Foundation for the Peoples of the South Pacific-Kiribati), Live and Learn⁶⁵⁷, KiriCAN⁶⁵⁸, Teitainingaina,⁶⁵⁹ TeToa Matoa⁶⁶⁰ ve Kiribati Kızıl Haç (Kiribati Red Cross) gibi yerel ve bölgesel STK'lar ile inanç temelli kuruluşlar, özellikle dış adalardaki bireylerin ve toplulukların uyum ve azaltım projelerine katılımını sağlamak amacıyla çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Bu kapsamda mangrov dikimi, kıyı ve açık deniz

⁶⁵⁴ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 40; Ministry of Public Works and Utilities, 2008: 9; Government of Kiribati, 2014: 84, 91; Government of Kiribati, 2015: 18; Government of Kiribati, 2022: 24.

⁶⁵⁵ Government of Kiribati, 2014: 43.

⁶⁵⁶ Government of Kiribati, 2014: 27; Government of Kiribati, 2019: 45.

⁶⁵⁷ Live and Learn, 1992 yılında Avustralya'da, yerel okullarda doğa koruma odaklı eğitim programları sunmak amacıyla kurulmuş ve ilerleyen yıllarda Güney Pasifik'te uygulamalı çevre eğitimi faaliyetlerini yaygınlaştırarak çalışmalarını bölgesel ölçekte genişletmiştir. Bkz. Live and Learn, "Our History", <https://livelearn.org/about-us/who/> (Erişim tarihi: 17.04.2025).

⁶⁵⁸ KiriCAN, ülkede iklim değişikliği alanında kurulmuş ilk ve tek sivil toplum kuruluşu olup, çeşitli kadın ve gençlik gruplarından üyeler barındırmaktadır. Bkz. MFED, 2019: 83.

⁶⁵⁹ Teitoiningaina, Kiribati'nin Ulusal Katolik Kadınlar Derneği'dir.

⁶⁶⁰ Te Toa Matoa, özel gereksinimli bireylerin haklarını savunan ve bu bireylerden oluşan bir sivil toplum kuruluşudur.

balıkçılığı yönetimi, sosyal yardım ve farkındalık düzeyini artırma gibi projeler hayata geçirilmiştir.⁶⁶¹

Ortak Uygulama Planı, özellikle çocukların ve gençlerin dezavantajlı durumlarını düzeltmek üzere çeşitli çözüm önerileri sunmuştur. Buna göre:

- Dış adalar da dâhil olmak üzere, ülkede çocuk ve genç dostu bilgilerin ve eğitimlerin verilmesi;
- Gençler arasında iletişimin kolaylaştırılması ve iklim değişikliği çalışma grupları ve komitelerinde gençlerin temsil edilmesi;
- Gençlerin öncülük ettiği uyum projelerine destek verilmesi;
- Gençler için geçim kaynakları ve eğitim fırsatlarının araştırılması;
- Gençlerin gelecek kaygılarını dikkate alan stratejilerin geliştirilmesi ve uygulanması gerekli görülmüştür.⁶⁶²

Ulusal belgelere göre birey ve topluluk katılımına yönelik bu iyileştirmeler, kıyı şeridinin dirençliliğini artıracak ve ekosistemlerin sürdürülebilirliğine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.⁶⁶³ Bu iyileştirmelerle, özellikle gençlerde iklim değişikliği kaynaklı ruh sağlığı sorunları azalacak ve aynı zamanda Kiribati'nin kültürel mirası ve gelenekleri korunabilecektir.⁶⁶⁴

Kırılğan grupların iklim değişikliğine dayanıklılığını artırmak için, insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği temel alınarak oluşturulacak politikalara büyük bir gereksinim duyulmaktadır. *Ortak Uygulama Planı*'na göre kırılğan grupların adalete erişebilmesi için insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği, öncelikli ve yol gösterici ilkeler arasındadır.⁶⁶⁵ Bu ilkelerin uygulanması sonucunda, bireyler cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin sağlık hizmetlerine eşit erişim sağlayacak;⁶⁶⁶ kadınların ekonomik hayata katılımı artacak;⁶⁶⁷ ayrıca günlük yaşamda ve afet anlarında toplumsal cinsiyet temelli şiddet mağduru kadınlar ile çocuklar korunacaktır.⁶⁶⁸ Özel gereksinimli bireyler ve yaşlılar, özellikle afet anlarında karşılaştıkları zorluklarla daha etkili bir şekilde baş edebilecek; kadınların siyasi hakları ve temsilleri

⁶⁶¹Government of Kiribati, 2005: 1; Government of Kiribati, "EU announces \$23 million Euro for Kiribati", 2013, <https://www.climate.gov.ki/category/news/> (Erişim tarihi: 07.07.2013); Office of Te Beretitenti, 2013: 24; Government of Kiribati, 2014: 37; Government of Kiribati, 2015: 17, 18, 20, 25; Government of Kiribati, 2019: 60; Parliament of Kiribati, 2019: 4, 13; Government of Kiribati, 2018: 7, 16; Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit vd., 2019: 32, 70, 93; Ministry of Finance and Economic Development, 2021: 66; Government of Kiribati, 2022: 18; Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit vd., 2019: 70.

⁶⁶²Government of Kiribati, 2014: 109.

⁶⁶³Government of Kiribati, 1999: 43; Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2007: 43; Government of Kiribati, 2014: 42; Government of Kiribati, 2019: 14; Government of Kiribati, 2019: 72.

⁶⁶⁴Government of Kiribati, 2014: 77, 109.

⁶⁶⁵Government of Kiribati, 2014: 110; Government of Kiribati, 2019: 52, 68.

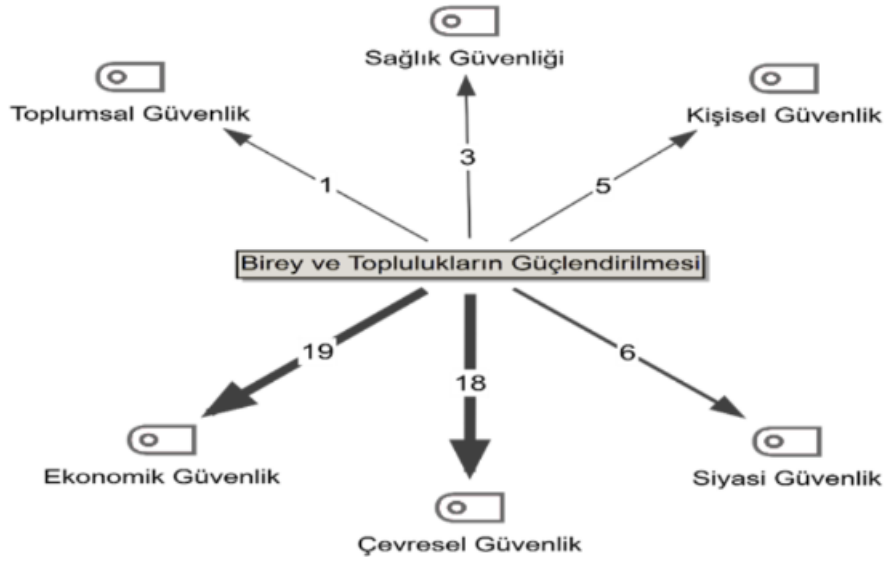
⁶⁶⁶Office of Te Beretitenti, 2013: 22; Parliament of Kiribati, 2019: 4; Government of Kiribati, 2018: 19.

⁶⁶⁷Government of Kiribati, 2019: 27-28; Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit vd., 2019: 87.

⁶⁶⁸Parliament of Kiribati, 2019: 25; Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit vd., 2019: 93.

önündeki engeller azalacaktır.⁶⁶⁹ Kodlamaya dâhil edilen belgelere ek olarak, Afet Risk Yönetimi ve İklim Değişikliği Yasası, insan haklarını esas alarak, farklı dini inançlara sahip toplulukların inançları nedeniyle maruz kaldığı ayrımcılığın önlenebileceğini ve toplumsal güvenliğin destekleneceğini de vurgulamaktadır.⁶⁷⁰

Kiribati için göç, iklim değişikliği etkilerinin devam etmesi durumunda zorunlu olarak başvurulacak bir uyum stratejisidir. Bu süreç, onurlu göç (migration with dignity) ilkesine dayanır. İlköğretim ve yüksek öğretim düzeyindeki eğitimlerde vize ve izinlerin kolaylaştırılması, ayrıca Kiribati çalışanlarının uluslararası niteliklere sahip olmalarını sağlamak için mesleki eğitim programlarının geliştirilmesi gerekli görülmektedir. Ulusal belgelere göre bu düzenlemeler, Kiribatili bireylerin iş gücüne katılımını artıracak ve hedef ülkedeki vatandaşlarla eşit fırsatlara sahip olmalarını sağlayacaktır. Ayrıca, geçim kaynaklarına yönelik yeni tehdit ve risklerin ortaya çıkmasını önleyebilecek ve halkın onurlu bir şekilde göç etmesine olanak tanıyacaktır.⁶⁷¹

Şekil 4.6 Tuvalu'daki Bireyler ve Toplulukların Güçlendirilmesinin İnsan Güvenliğine Etkisi

⁶⁶⁹ Government of Kiribati, 2019: 63, 64, 78, 81; Government of Kiribati, 2022: 23.

⁶⁷⁰ Parliament of Kiribati, 2019: 18, 21.

⁶⁷¹ Office of Te Beretitenti, 2013: 21-33; Government of Kiribati, "I-Kiribati want to migrate with dignity", 2013, <https://www.climate.gov.ki/category/action/relocation/> (Erişim tarihi: 07.07.2023); Government of Kiribati, 2015: 19; IOM-UN Migration, "President of Kiribati speaks on Climate Change Migration at the #IOMCouncil2015", 25 Kasım 2015 Youtube, 00:01:24-00:01:30, <https://www.youtube.com/watch?v=rqrTOui2Bk0>, (Erişim tarihi: 26.10.2022).

Tablo 4.4 Tuvalu'daki Bireyler ve Toplulukların Güçlendirilmesinin İnsan Güvenliğine Etkisi

Kod Sistemi	Birey ve Topluluk Katılımı	Eğitim ve Farkındalık	İnsan Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
 Ekonomik Güvenlik			
 Siyasi Güvenlik			
 Kişisel Güvenlik			
 Sağlık Güvenliği			
 Çevresel Güvenlik			
 Gıda Güvenliği			
 Toplumsal Güvenlik			

Tuvalu'daki bireyler ve toplulukların güçlendirilmesi de çevre ve ekonomi başta olmak üzere insan güvenliğinin neredeyse her alanında belirleyici bir rol oynamaktadır. Kiribati örneğinde olduğu gibi, güçlendirme ile insan haklarının korunması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, eğitim ve farkındalık düzeyinin artırılması ve bireylerin karar alma süreçlerine aktif katılımı anlatılmaktadır. Ulusal belgelerde birey ve toplulukların güçlendirilmesi, özellikle ekonomik ve çevresel güvenlikle yakın ilişki içinde ele alınmıştır. Bu iki alan sırasıyla 19 ve 18 kez birlikte değerlendirilmiştir. Ekonomik güvenlik bağlamında bu ilişki, bireylerin geçim kaynaklarını çeşitlendirme, kadınların ekonomik hayata aktif katılımı ve ekonomik dayanıklılığını artırma hedefleriyle örtüşmektedir. Çevresel güvenlik açısından ise, karar alma süreçlerine aktif katılım, çevresel risklere karşı eğitim ve farkındalığın geliştirilmesi öne çıkan unsurlar arasındadır (Şekil 4.6 ve Tablo 4.4).

Tuvalu'nun ulusal belgelerinde, sosyoekonomik uyum programlarıyla sosyal eşitsizliğin ve yoksulluğun azaltılabileceği, özellikle gıda, su ve altyapı sektöründe yeni iş fırsatlarının yaratılabileceği ve yaşam kalitesinin artırılacağı öngörülmektedir.⁶⁷² Eğitim ve farkındalık programları ise, kaynakların daha verimli şekilde kullanılmasına, deniz ekosisteminin korunmasına ve su kaynaklı hastalıkların önlenmesine olanak tanıyacaktı.⁶⁷³

4.2. Kiribati ve Tuvalu'nun Ulusal Belgelerinde İklim Adaletine Yaklaşım

Kiribati ve Tuvalu'nun iklim değişikliğinin en yıkıcı sonuçlarıyla karşılaşmasının temel nedenlerinden biri, küresel ölçekteki iklim adaleti sorunudur. Bu ülkeler, iklim değişikliğinde neredeyse sorumluluğu olmamalarına rağmen, etkilerini en ağır şekilde yaşayan ülkeler

⁶⁷² Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 37; Government of Tuvalu, 2012: 14; Government of Tuvalu, 2015c: 22; Government of Tuvalu, 2020a: 27; Government of Tuvalu, 2020b: 35; Government of Tuvalu, 2021: 9, 15.

⁶⁷³ Government of Tuvalu, 1999: 19; Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands, 2007: 37-38; Government of Tuvalu, 2015b: 32; Government of Tuvalu, 2020b: 32; Government of Tuvalu, 2021: 11.

arasında yer almaktadır. Bu durum, iklim değişikliğinin nedenleri ile sonuçları arasındaki derin eşitsizliği gözler önüne sermektedir. Bu nedenle, iklim adaleti meselesi, Kiribati ve Tuvalu bağlamında ele alınması gereken önemli bir konudur. Bu alt başlıkta, her iki ülkeye ait ulusal belgeler esas alınarak, iklim adaletinin bu belgelerde hangi bağlamlarda ele alındığı incelenecektir.

Kiribati’de kişi başına düşen emisyon miktarı, küresel ortalamanın %0,1’inden daha azdır ve toplam küresel emisyonun ise yalnızca %0,0002’sine karşılık gelmektedir. *İklim Değişikliği ve İklim Değişikliğine Uyum için Ulusal Çerçeve*’ye göre emisyonlar, ekonomik olarak hızlı büyüyen ülkelerdeki ulaşım, elektrik üretimi, ısınma ve sanayide kullanılan fosil yakıtlardan kaynaklanmaktadır.⁶⁷⁴ Bu bağlamda, Kiribati’nin ulusal belgeleri, ülkeyi “iklim değişikliğinden hiçbir şekilde sorumlu olmayan, ancak etkilerine karşı dünyanın en kırılgan ülkelerinden biri” olarak tanımlar.⁶⁷⁵

Gelişmiş sanayi ülkelerinin öncülüğünde yürütülecek küresel düzeyde etkili azaltım politikaları, Kiribati’deki insan güvenliğini sağlamanın temel koşullarındandır. Ancak küresel sanayi faaliyetleri, 20. yüzyılın başından itibaren kırk kat artarken, emisyonlar da on kat artmıştır. Ulusal belgeler, emisyon azaltımıyla ilgili taahhütlerle uygulamalar arasındaki bu farka dikkat çekmektedir.⁶⁷⁶ İklim değişikliğine yönelik uluslararası tepkilerin uygulamada yetersiz kalması, Kiribati’nin geleceği konusundaki kaygıları artırmaktadır.⁶⁷⁷ Bir diğer önemli konu ise, uluslararası anlaşmalar ve taahhütlerin yetersizliğidir. Kyoto Protokolü ve günümüze kadar imzalanmış en kapsamlı iklim anlaşması olarak kabul edilen Paris İklim Anlaşması, emisyon azaltımına yönelik bazı ilerlemeler sağlamış olsa da deniz seviyesinden yalnızca birkaç metre yükseklikte yer alan Kiribati gibi ülkeleri “felaketten” kurtarmaya yetmeyecek ve bu ülkelere güvenli bir gelecek sunamayacaktır.⁶⁷⁸

Günümüzde, tüm ülkeler karbon nötr uygulamaları hayata geçirirse bile, iklim değişikliği etkilerinin bir süre daha devam etmesi öngörülmektedir. Bu nedenle, gelişmiş sanayi ülkelerinin öncülüğünde yürütülecek etkili azaltım programlarının yanı sıra, en az gelişmiş ülkelerin iklim değişikliğine uyum sağlaması için gerekli finansmana erişimi de büyük önem taşımaktadır. Çünkü uyum, Kiribati için bir seçenek değil, hayatta kalma meselesidir. Ne var ki *İklim Değişikliği ve İklim Değişikliğine Uyum için Ulusal Çerçeve*, 2013 yılına kadar ülkedeki uyum faaliyetlerinin yalnızca Dünya Bankası tarafından finanse edilen KAP II ile sınırlı olduğunu ve

⁶⁷⁴ Office of Te Beretitenti, 2013: 11, 19; Government of Kiribati, 2018: 19.

⁶⁷⁵ Government of Kiribati, 2015: 7, 27; Government of Kiribati, 2022: 5, 26.

⁶⁷⁶ Government of Kiribati, 2014: 20; Government of Kiribati, 2015: 3; Government of Kiribati, 2019: 32.

⁶⁷⁷ Government of Kiribati, 2018: 6.

⁶⁷⁸ Government of Kiribati, 1999: 30; TVO Today, “Anot’s Ark: Saving a Sinking Island”, 1 Mayıs 2018 Youtube, https://www.youtube.com/watch?v=9Xuf5mcv_1U&t=22s, 00:10:11-00:10:43, (Erişim tarihi 14.07.2023).

fonların adaletli bir şekilde dağıtılmadığını belirtmiştir.⁶⁷⁹ Uluslararası iklim finansmanı ile yerel ve ulusal düzeyde çeşitli projeler hayata geçirilmiş olsa da kaynaklara erişimdeki zorlukların 2019 yılında da devam ettiği ve uluslararası fonların çoğunlukla en kırılgan ülkeler yerine daha organize olmuş ülkelere yönlendirildiği vurgulanmaktadır.⁶⁸⁰

Kiribati, uluslararası iklim müzakerelerinde aktif bir rol üstlenemediğini ve alınan kararların kendi geleceğine doğrudan katkı sağlamadığını belirterek prosedürel adalet konusundaki sorunlara da değinmektedir.⁶⁸¹ Gelişmiş ülkelerin azaltım ve uyum konusundaki yükümlülüklerini yerine getirmemeleri, Kiribati'deki insan güvenliğini doğrudan tehdit etmektedir. Bu durum, yalnızca temel gereksinimlerin karşılanmasını engellemekle kalmayıp, aynı zamanda halkın kültürel kimliğini koruma hakkını da tehdit etmekte ve geleceğe dair belirsizlik ve güvensizlik hissi yaratmaktadır.⁶⁸²

Ulusal belgeler, iklim adaletinin nasıl sağlanacağına ilişkin değerlendirmeler de sunmaktadır. Bu değerlendirmeler, ağırlıklı olarak iklim değişikliğine uyum politikalarıyla ilişkilidir. *İklim Değişikliği ve İklim Değişikliğine Uyum için Ulusal Çerçeve*'ye göre değişen iklim koşulları, büyük ölçüde uluslararası toplumun diğer üyelerinin eylemlerinin doğrudan bir sonucudur ve bu nedenle Kiribati, uyum maliyetlerini tek başına üstlenmek zorunda bırakılmamalıdır.⁶⁸³ *Entegre Çevre Politikası*, temiz ve sağlıklı bir çevrenin temel insan hakkı olduğunu vurgulamakta ve kirleten öder (polluter pays) ile ihtiyatlılık (precautionary) ilkelerini öne çıkarmaktadır.⁶⁸⁴ Ancak bu ilkelerin hayata geçirilebilmesi, belirli yasal ve kurumsal düzenlemelerin oluşturulmasını gerektirmektedir. Bu çerçevede, "uyum gereksinimlerini karşılayacak yeni fonların oluşturulması ve fon akışının sürdürülebilirliğini sağlayacak bağlayıcı bir uluslararası mekanizmanın kurulması ısrarla savunulmalıdır."⁶⁸⁵ Benzer şekilde, *Ulusal Katkı Beyanı*, ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ilkesi doğrultusunda adil bir anlaşmanın gerekliliğine dikkat çekmekte ve uluslararası iklim finansmanı ile teknik desteğe zamanında erişimin önemine değinmektedir.⁶⁸⁶

⁶⁷⁹ Office of Te Beretitenti, 2013: 19.

⁶⁸⁰ Government of Kiribati, 2018: 6; Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit vd., 2019: 37, 67.

⁶⁸¹ Office of Te Beretitenti, 2013: 12.

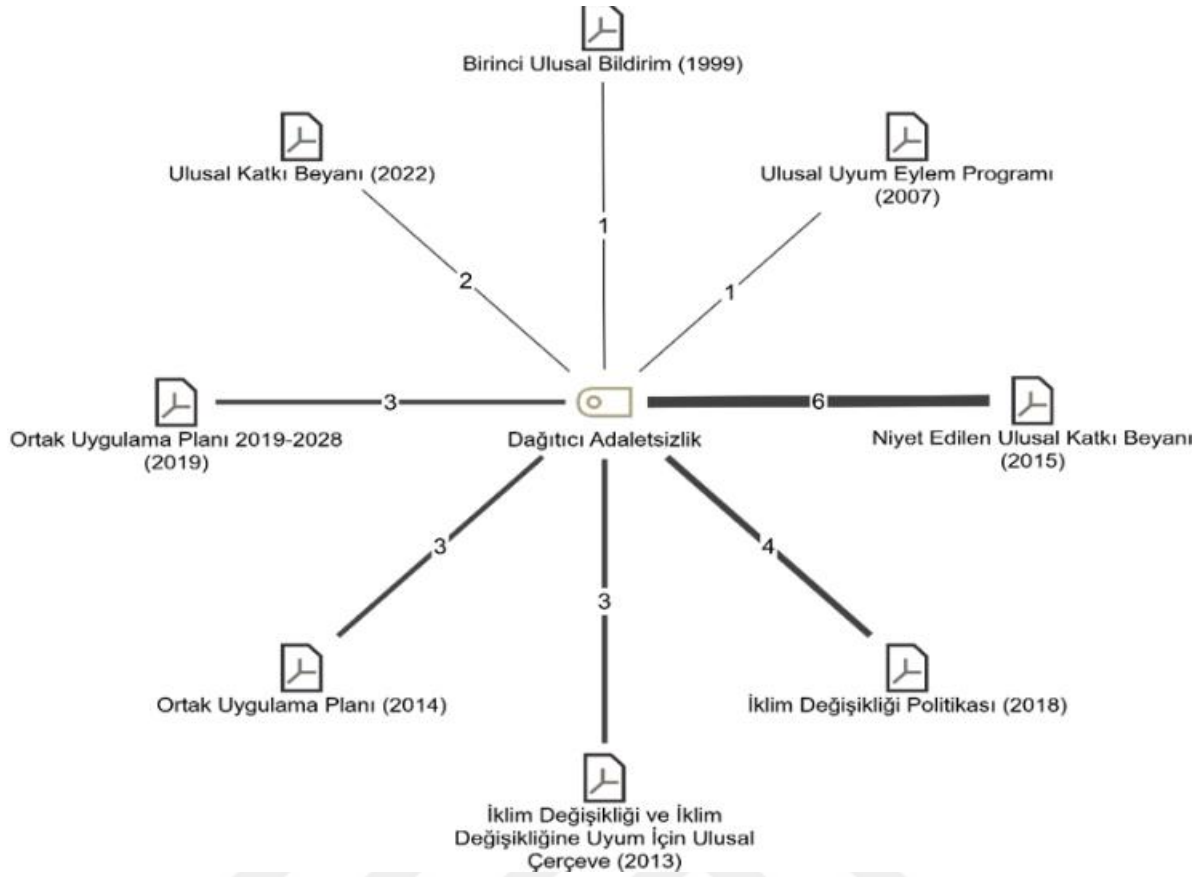
⁶⁸² Office of Te Beretitenti, 2013: 12, 25.

⁶⁸³ Office of Te Beretitenti, 2013: 19, 29.

⁶⁸⁴ Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development, 2013: 23.

⁶⁸⁵ Office of Te Beretitenti, 2013: 11-12.

⁶⁸⁶ Government of Kiribati, 2015: 6.

Şekil 4.7 Dağıtıcı Adaletsizliğe Değinen Kiribati Ulusal Belgeleri

Tüm bu değerlendirmelere rağmen, iklim adaletine insan güvenliği kadar önem verilmediği ve hatta iklim adaleti veya adaletsizliği kelimelerinin belgelerde doğrudan yer almadığı görülmektedir. İklim adaletsizliğinin ana unsurlarından biri olan dağıtıcı adaletsizlik bile, kodlamaya dâhil edilen on ulusal belgenin yalnızca sekizinde örtülü olarak ele alınmış, geri kalan belgelerde bu kavrama hiçbir şekilde değinilmemiştir (Şekil 4.7). Prosedürel adaletsizlikle ilgili açıklamalar ise, yalnızca *İklim Değişikliği ve İklim Değişikliğine Uyum için Ulusal Çerçeve* ile sınırlı kalmıştır. Bu durum, iklim adaletinin sağlanmasına yönelik daha kapsamlı ve bütüncül bir yaklaşımın eksikliğine işaret etmektedir.

Prosedürel adaletin göz ardı edilmesi, ülkenin karar alma süreçlerine aktif katılımını engellemekte ve alınan önlemlerin bireylerin temel gereksinimlerini karşılamasını güçleştirmektedir. Bunun yanı sıra, uluslararası iklim fonlarına erişimde yaşanan eşitsizlikler ve adaletsizlikler, Kiribati'nin iklim değişikliğine uyum sürecini yavaşlatmaktadır. Böylece, uyum politikaları etkili bir şekilde uygulanamamakta ve uzun vadede sürdürülebilir bir gelecek inşa edilememektedir.

Dünya Bankası verilerine göre Tuvalu'nun toplam emisyonu ise yalnızca 7 kilotondur. Küresel toplam emisyon miktarı ise 46 milyon kilotonun üzerindedir.⁶⁸⁷ Bu durum, Tuvalu'nun iklim değişikliğinde sorumluluğu olmayan ancak en yıkıcı sonuçlarla yüzleşen ülkelerden biri olduğunu göstermektedir. Ulusal belgeler, Tuvalu'nun iklim değişikliğine uyum sürecinde karşılaştığı zorlukları ele almaktadır. Bu bağlamda, uyum fonlarından yeterli ölçüde yararlanamamak, en belirgin zorluklardan biri olarak öne çıkmaktadır.

İklim Değişikliği Politikası 2012-2021 ve İyileştirme ve Kırılabilirlik Azaltım Planı'na göre, iklim değişikliğinden sorumlu ülkeler, üzerlerine düşen yükümlülükleri yerine getirmemekte ve Tuvalu'nun gereksinim duyduğu fonları temin edememektedir.⁶⁸⁸ Pam Siklonu sonrası süreç, bunun somut örneklerinden biridir. Tarım, su ve sanitasyon, atık yönetimi, çevre, iletişim ve afet risk yönetimi alanlarında Tuvalu'nun mali ve teknik desteğe duyduğu gereksinim büyük ölçüde karşılanamamış, uluslararası taahhütler ise yaşanan kayıpların yalnızca bir kısmını telafi edebilmiştir. Örneğin, ikili ve çok taraflı donörler yaklaşık 20 milyon Avustralya doları destek sağlama sözü vermişken, siklonun yol açtığı kayıp ve zararın toplam maliyeti 72 milyon Avustralya dolarını aşmıştır.⁶⁸⁹ Bu durum, uluslararası iklim finansmanının yetersizliğini ve kaynakların adil bir şekilde paylaşımının gerekliliğini bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Tuvalu, 2019 yılında Uyum Fonu'na akredite olmasına rağmen, gerekli finansman ve teknik desteğe erişimde büyük engellerle karşılaşmaktadır.⁶⁹⁰ Bilimsel araştırmalara ayrılan kaynakların son derece sınırlı olması, iklim değişikliğine uyum çabalarını sekteye uğratmaktadır. Ayrıca, araştırma ekipmanı ve altyapı eksiklikleri, Tuvalu'nun uzun vadeli dayanıklılığını tehdit etmektedir.⁶⁹¹ Emisyon azaltımına yönelik uluslararası taahhütler ise, Tuvalu'nun karşı karşıya olduğu varoluşsal riskleri önlemek için yeterli değildir.

Ulusal belgelere göre etkili önlemler alınmadığı sürece, Tuvalu'nun kalkınması ve varlığını sürdürebilmesi mümkün olmayacaktır.⁶⁹² *İklim Değişikliği Politikası 2021-2030*, Paris Anlaşması'nın Tuvalu gibi en az gelişmiş küçük ada ülkeleri için yeterli olmadığını açıkça belirtmektedir. Küresel sıcaklık artışının 1,5°C ile sınırlandırılması durumunda bile, deniz seviyesinin yükselmesi önümüzdeki yüzyıl boyunca büyük bir tehdit olmaya devam

⁶⁸⁷World Bank, "CO2 emissions (kt) – Tuvalu", tarih yok, <https://data.worldbank.org/indicator/EN.ATM.CO2E.KT?locations=TV>. (Erişim tarihi: 01.06.2024); World Bank, "Total greenhouse gas emissions (kt of CO2 equivalent) ", tarih yok, <https://data.worldbank.org/indicator/EN.ATM.GHGT.KT.CE>. (Erişim tarihi: 01.06.2024).

⁶⁸⁸ Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 13.

⁶⁸⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Government of Tuvalu, 2015c: 23-29.

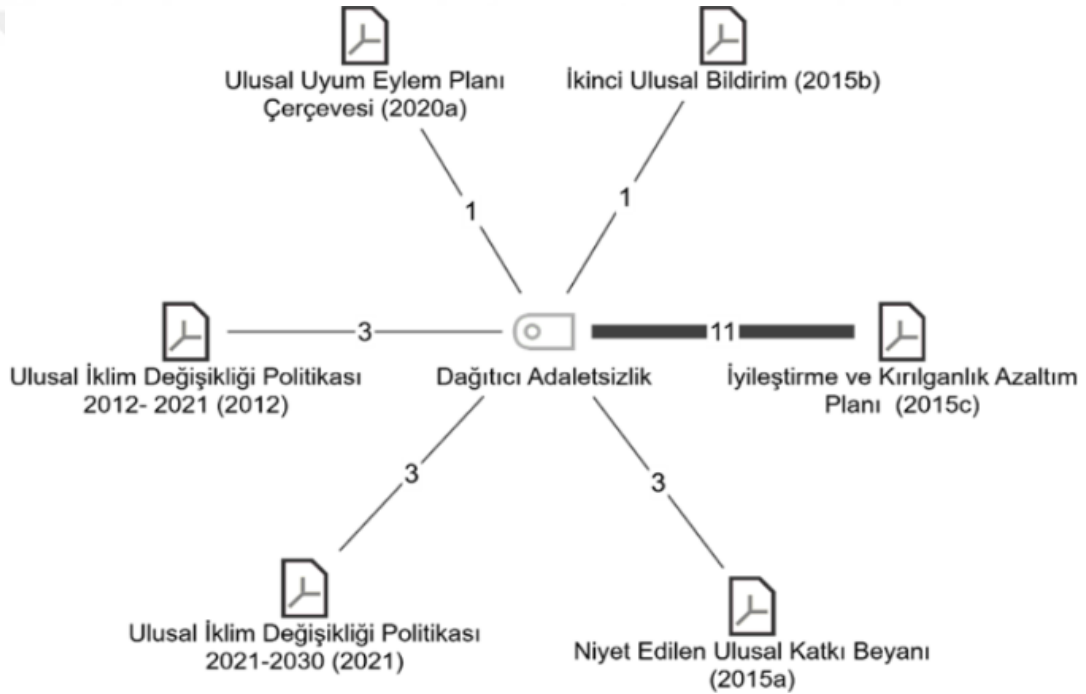
⁶⁹⁰ Government of Tuvalu, 2021: 7.

⁶⁹¹ Government of Tuvalu, 2015b: 43.

⁶⁹² Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 25; Government of Tuvalu, 2015a: 10.

edecektir.⁶⁹³ Bu uzun vadeli etkiler, Tuvalu halkının başka ülkelere kitlesel göçünü kaçınılmaz hâle getirmektedir. Öte yandan, uluslararası hukuk çerçevesinde iklim değişikliğinden dolayı yerinden edilen kişilerin nasıl tanımlanacağı hâlâ belirsizdir.⁶⁹⁴ Bu belirsizlik, iklim göçmenlerinin haklarının korunması ve bu kişilere yönelik destek mekanizmalarının oluşturulması açısından büyük boşluklar yaratmaktadır.

Tüm bu unsurlar, Tuvalu'daki bireylerin ve toplulukların güvenliğini zayıflatmakta ve kırılganlıklarını artırmaktadır. Bu nedenle Tuvalu hükümeti, iklim değişikliğinden en çok sorumlu ülkelerin üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda kayıp ve zararların tazmin edilmesi, daha kapsayıcı ve bağlayıcı bir uluslararası anlaşmanın imzalanması, Tuvalu halkının başka bir ülkeye yerleştirilmesi ve egemen bir devlet olarak tanınması için uluslararası yasal çerçevenin oluşturulmasını talep etmektedir.⁶⁹⁵

Şekil 4.8 Dağıtıcı Adaletsizliğe Değinen Tuvalu Ulusal Belgeleri

Kiribati'ye benzer şekilde, Tuvalu'nun ulusal belgelerinde de iklim adaleti kavramı insan güvenliği kadar vurgulanmamaktadır. Dahası, incelenen belgelerde iklim adaleti veya adaletsizlik kelimeleri doğrudan kullanılmamıştır. İklim adaletsizliğinin temel bileşenlerinden biri olan dağıtıcı adaletsizlik, incelenen on bir ulusal belgenin yalnızca altısında dolaylı olarak ele alınmış ve çoğunlukla iklim değişikliği kaynaklı kayıp ve zararların tazmini konusundaki

⁶⁹³ Government of Tuvalu, 2021: 27.

⁶⁹⁴ Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 25; Government of Tuvalu, 2015a: 9.

⁶⁹⁵ Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour, 2012: 4, 14, 26; Government of Tuvalu, 2012: 29; Government of Tuvalu, 2021: 7.

eksikliklere işaret etmiştir (Şekil 4.8). Prosedürel adaletsizlikle ilgili herhangi bir ifade ise belgelerde yer almamıştır.

Kiribati örneğinde olduğu gibi, Tuvalu’da da iklim adaletinin kavramsal çerçevede açık ve somut şekilde işlenmemesi, bu ülkenin iklim değişikliğiyle başa çıkma sürecinde adalet ilkesine dayalı politikalar geliştirmesini zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla her iki ülke açısından da iklim adaletini dağıtıcı ve prosedürel boyutlarıyla birlikte bütüncül bir şekilde ele alan ve insan güvenliğiyle ilişkisini açıkça ortaya koyan stratejilere gereksinim duyulmaktadır.

Her iki ülkenin ulusal belgelerinde yer alan önlemler, uyum ve azaltım stratejileri ile iklim adaletine ilişkin yaklaşımlar, iklim değişikliği karşısında nasıl bir yol haritası izlendiğine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Ancak, iklim değişikliğinin etkileri ve bu etkilerle başa çıkmaya yönelik politika önerileri yalnızca ulusal belgelerle sınırlı değildir. Birleşmiş Milletlere bağlı kuruluşların yayımladığı raporlar hem Kiribati hem de Tuvalu’nun karşılaştığı riskleri daha geniş bir çerçevede değerlendirmeye olanak sağlamaktadır. Bu doğrultuda, bir sonraki alt başlıkta söz konusu uluslararası belgeler ayrıntılı bir şekilde incelenecek ve ulusal belgelerdeki yaklaşımlarla ne ölçüde örtüştükleri karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir.

4.3. Birleşmiş Milletler Raporlarında Kiribati ve Tuvalu’nun İnsan Güvenliği ve İklim Adaleti Bağlamında Değerlendirilmesi

Birleşmiş Milletlere bağlı çeşitli kuruluşlar tarafından hazırlanan raporlar, Kiribati ve Tuvalu’nun iklim değişikliğinden kaynaklanan çok boyutlu kırılganlıklarını hem bölgesel hem de küresel bağlamda ele almaktadır. Bu bölümde, söz konusu raporların insan güvenliği ve iklim adaleti perspektifinden hangi risk alanlarını önceliklendirdiği ve hangi çözüm önerilerini sunduğu ayrıntılı bir şekilde analiz edilecektir. Ayrıca, bu belgelerle ulusal belgeler arasındaki benzerlikler ve farklılıklar karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir.

Tablo 4.5 Birleşmiş Milletler Raporlarında Kiribati’deki İklim Değişikliği ve İnsan Güvenliği İlişkisi

Kod Sistemi	İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN FİZİKSEL ETKİLERİ
☉ Çevresel Güvensizlik	■
☉ Ekonomik Güvensizlik	■
☉ Gıda Güvensizliği	■
☉ Sağlık Güvensizliği	■
☉ Kişisel Güvensizlik	■
☉ Siyasi Güvensizlik	■
☉ Toplumsal Güvensizlik	■

Birleşmiş Milletler raporlarında, Kiribati’deki iklim değişikliği ile insan güvenliği arasındaki ilişki; çevre, ekonomi, sağlık ve gıda güvenliği olmak üzere dört alan üzerinden ele alınmıştır. Buna karşın, kişisel, siyasi ve toplumsal güvenlik, diğer güvenlik alanlarına kıyasla

daha arka planda kalmıştır (Tablo 4.5). Kiribati'nin karşılaştığı başlıca çevresel zorluklar arasında temiz suya erişim sorunu, kıyı erozyonu ve kara ile deniz ekosistemlerinin tahribatı yer almaktadır.

Dünya Bankası tarafından 2021 yılında yayımlanan *Kiribati İklim Riski Ülke Profili*, iklim modellerinin aşırı hava olaylarının şiddetinin artacağına işaret etmesine rağmen, Kiribati'deki su kaynaklarının gelecekte nasıl etkileneceğine dair kesin bir değerlendirme yapılamadığını belirtir. Kiribati'nin ulusal belgelerine dayanarak, ülkenin tatlı su kaynaklarına erişiminin son derece sınırlı olduğu ve bu durumun iklim değişikliğine bağlı riskleri daha da artırdığı ifade edilmiştir.⁶⁹⁶

UNDP ve IOM tarafından yayımlanan *Kiribati İklim Güvenliği Risk Değerlendirmesi*, deniz seviyesinde öngörülen yükselmenin Kiribati'deki su baskınlarını önemli ölçüde artıracığını vurgulamaktadır. Hatta ThinkHazard!⁶⁹⁷ verilerine dayanan analizlere atıfta bulunarak, Kiribati'nin yalnızca kıyı erozyonu ve su baskınlarıyla değil, aynı zamanda tsunami riskiyle de karşı karşıya olduğunu iddia etmektedir. Bu tür su baskınları, yer altı sularının tuzluluk oranını artırarak tatlı su kaynaklarının mevcudiyetini büyük ölçüde tehdit etmektedir.⁶⁹⁸

İklim değişikliği kaynaklı su krizi, farklı güvenlik alanlarını etkileyerek çok boyutlu bir kırılganlık yaratmaktadır. IFAD tarafından yayımlanan *Kiribati Ülke Strateji Notu*, dış adalardaki hanelerin temiz suya erişimde daha büyük zorluklarla karşılaştığına ve bunun özellikle kadınlar ve bebeklerin sağlığı üzerinde yıkıcı bir etki yarattığına dikkat çekmiştir.⁶⁹⁹ Ayrıca içme suyu kaynaklarına karışan tuzlu su, hipertansiyon vakalarının artmasına yol açarken; deniz yüzeyi sıcaklığındaki artış da su kaynaklarını kirleterek sağlık sorunlarını şiddetlendirmektedir.⁷⁰⁰

Dünya Bankası verilerine göre, ishale neden olan bakteriler ve özellikle *rotavirüs* gibi mide-bağırsak enfeksiyonlarına yol açan virüsler, artan deniz suyu sıcaklıklarında daha hızlı çoğalmaktadır. Aynı rapor, aşırı hava olaylarının yer altı su kaynaklarının kalitesini ve mevcudiyetini düşürdüğünü belirtmiştir. Bu durum, özellikle zararlı bakterilerin ve kirletici maddelerin suya ve toprağa karışma riskini artırarak geçimlik tarımı etkilemekte ve dolayısıyla gıda güvenliğini tehdit etmektedir. Ayrıca sıcaklık artışı, gıdaların daha hızlı bozulmasına yol

⁶⁹⁶ World Bank, 2021a: 11, 16-17, 19.

⁶⁹⁷ ThinkHazard, Dünya Bankası'nın Küresel Tesisler ve Afet Risk Yönetimi Programı (GFDRR) kapsamında geliştirilen, doğal afet risklerini değerlendirmeye yönelik dijital bir platformdur. Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://thinkhazard.org/en/> (erişim tarihi: 25.02.2025).

⁶⁹⁸ ThinkHazard, tarih yok, <https://thinkhazard.org/en/report/135-kiribati> (erişim tarihi: 25.02.2025); UNDP ve IOM, 2022a: 5.

⁶⁹⁹ IFAD, 2018: 3.

⁷⁰⁰ Khan vd., 2011; WHO, 2017; World Bank, 2021: 11.

açarak gıda zehirlenmesi vakalarını artırmakta ve sağlık güvenliğini tehdit etmektedir.⁷⁰¹ Dünya Sağlık Örgütü, deniz yüzeyi sıcaklığı ile balık zehirlenmesi arasındaki ilişkinin kesin olarak kanıtlanmadığını belirtmekle birlikte, 1973-1996 yıllarına ait verileri inceleyen bir çalışmaya atıfta bulunarak, artan deniz yüzeyi sıcaklıklarının Kiribati’de balık zehirlenmesi vakalarında bir artışa yol açabileceğini vurgulamaktadır.⁷⁰²

İklim değişikliğinin fiziksel etkileri, Kiribati’nin deniz ekosisteminde büyük tahribatlar yaratmaktadır. *Kiribati İklim Güvenliği Risk Değerlendirmesi*’ne göre aşırı hava olayları ve deniz yüzeyi sıcaklığındaki artış, mercan resiflerinin hayatta kalmasını zorlaştırmakta ve mercan ağarmaları daha sık gözlemlenmektedir. Dünya Bankası ve Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, 18. yüzyıldan günümüze artan okyanus asitlenmesi nedeniyle mercan resiflerinde yaşayan birçok tür yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Okyanus asitlenmesi nedeniyle yaşanan biyoçeşitlilik kaybı, çevre sorunlarını derinleştirmenin yanı sıra ekonomik güvenliği de zayıflatmaktadır.⁷⁰³ Benzer çevresel riskler kara ekosisteminde de gözlemlenmektedir. Kiribati’nin karasal alanı son derece sınırlı olduğundan, özellikle kertenkele gibi endemik türler iklim değişikliği nedeniyle büyük ölçüde tehdit altındadır.⁷⁰⁴

İklim değişikliğine bağlı kıyı erozyonu, Kiribati’deki insan güvenliği açısından önemli bir sorundur. Dünya Bankası, Kiribati’de insan yerleşiminin tamamen sona ermesi olasılığını düşük görmekle birlikte, kıyı erozyonuna bağlı toprak kayıplarının zamanla artabileceğini öngörmektedir.⁷⁰⁵ Dünya Sağlık Örgütü ise, bilimsel senaryolara dayanarak 2030 yılına kadar deniz seviyesinin 7 ila 17 cm yükselebileceğini belirtmekte, kıyı erozyonu ve buna bağlı su taşkınlarının artacağını varsaymaktadır.⁷⁰⁶ Bu çevresel zorluklar, ekonomik kayıpları da beraberinde getirmektedir. *Kiribati İklim Riski Ülke Profili*’ne göre ekonomik kalkınmanın önündeki engellerden biri toprak kaybıdır.⁷⁰⁷ Toprak kaybı, altyapı ve yerleşim alanlarını tehdit etmekle kalmayıp, tarım ve kıyı balıkçılığı gibi ekonomik faaliyetleri de etkileyerek geçim kaynaklarını sınırlamaktadır. Bu kayıplar, gıda güvenliğini de tehdit etmektedir. Örneğin Nui Adası’ndaki taro çukurları aşırı hava olayları sırasında su baskınlarına maruz kaldığından, temel gıda ürünleri giderek azalmıştır.⁷⁰⁸

Dünya Bankasına göre, iklim değişikliği nedeniyle artan ekonomik güvensizlik ile gıda güvensizliği arasında önemli bir ilişki vardır. İklim değişikliği, iş gücü verimliliğini azaltarak

⁷⁰¹ World Bank, 2021: 18.

⁷⁰² Llewellyn, 2010; WHO, 2017: 4

⁷⁰³ WHO, 2017: 3; Mellin vd. 2016; World Bank, 2021: 10, 14.

⁷⁰⁴ World Bank, 2021: 10, 12, 13

⁷⁰⁵ World Bank, 2021: 16.

⁷⁰⁶ WHO, 2017: 3.

⁷⁰⁷ World Bank, 2021: 2-3.

⁷⁰⁸ UNDP, IOM, 2022b: 6-7.

tarımsal üretimi düşürmektedir.⁷⁰⁹ IFAD ise, iklim değişikliğine bağlı ekonomik kayıpların özellikle dış adalardaki toplulukları daha fazla etkilediğini ve bu toplulukların gıda alımında daha büyük zorluklarla karşılaştığını belirtir.⁷¹⁰ *Kiribati İklim Güvenliği Risk Değerlendirmesi*'ne göre kaynaklar üzerindeki baskı, aile içinde veya topluluklar arasında gerginlikleri tetikleyebilecek, özellikle kentlerde toplumsal çatışmalara yol açabilecektir.⁷¹¹

İklim değişikliği ile siyasi güvensizlik arasında da bir ilişki kurulmaktadır. *Kiribati İklim Güvenliği Risk Değerlendirmesi*'ne göre iklim değişikliği ve diğer afetler, müdahale ve hazırlık süreçlerinde yüksek maliyetler doğurarak hükümetleri afet yönetimi ile diğer kamu hizmetleri arasında bir tercih yapmaya itmektedir. Sınırlı kaynaklar ve artan mağduriyet, hükümete duyulan güveni zayıflatarak toplumsal hoşnutsuzluğu artırabilecek ve siyasi istikrarsızlığa zemin hazırlayabilecektir.⁷¹² Benzer şekilde, *Ulusal İklim Güvenliği Risk Değerlendirme Çalıştayları*, deniz yüzeyi sıcaklığındaki artışa bağlı olarak geçim kaynaklarının azalmasının, siyasi güvenlik üzerindeki orta ve uzun vadeli etkilerine dikkat çekmektedir.⁷¹³

Göç, Kiribati tarafından genellikle toplumsal ve ekonomik güvenlik açısından bir tehdit olarak görüldüğünden, bu bakış açısı kodlamaya yansımıştır. Ancak Birleşmiş Milletler raporlarında, göç çoğunlukla bir uyum stratejisi olarak ele alınmakta, iklim değişikliğiyle doğrudan bağlantısı bazen sorgulanmakta ve bu süreçlerin bazı olumlu sonuçlar doğurabileceği belirtilmektedir. Örneğin Dünya Bankasının atıfta bulunduğu bazı çalışmalara göre, “atol adaları jeomorfolojik süreçler sayesinde deniz seviyesindeki yükselmeye rağmen ayakta kalma ve hatta büyüme potansiyeline sahiptir.”⁷¹⁴ Diğer yandan, IPCC değerlendirme raporları, iklim değişikliği kaynaklı deniz seviyesinin yükselmesi nedeniyle Kiribati ve Tuvalu gibi atol ülkelerinin topraklarını kaybedeceğini öngörmektedir. IPCC'nin bu değerlendirmeleri, iklim değişikliğinin bu ülkeler üzerindeki etkileri konusunda küresel ölçekte kabul gören bilimsel veriler olarak öne çıkmaktadır. Ancak Birleşmiş Milletlerin raporlarına göre, bazı araştırmalar, atol adalarının iklim değişikliğine karşı gösterdiği direnç ve uyum sağlama kapasitesine dair farklı bir bakış açısı ortaya koyarak IPCC raporlarıyla örtüşmemektedir.

⁷⁰⁹ Dunne vd., 2013; World Bank, 2021: 15.

⁷¹⁰ IFAD, 2018: 3.

⁷¹¹ UNDP ve IOM, 2022a: 6.

⁷¹² UNDP ve IOM, 2022a: 7.

⁷¹³ UNDP, 2022: 6-7.

⁷¹⁴ Kench vd., 2018 akt. World Bank, 2021: 12.

Tablo 4.6 Birleşmiş Milletler Raporlarında Tuvalu'daki İklim Değişikliği ve İnsan Güvenliği İlişkisi

Kod Sistemi	İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN FİZİKSEL ETKİLERİ
☉ Çevresel Güvensizlik	■
☉ Ekonomik Güvensizlik	■
☉ Sağlık Güvensizliği	■
☉ Gıda Güvensizliği	■
☉ Kişisel Güvensizlik	■
☉ Toplumsal Güvensizlik	■
☉ Siyasi Güvensizlik	■

Birleşmiş Milletler raporlarında, Tuvalu'daki iklim değişikliği ile insan güvenliği arasındaki ilişki; çevresel, ekonomik, sağlık ve gıda güvenliği olmak üzere dört temel alan üzerinden ele alınmıştır. Kiribati'de olduğu gibi, kişisel, siyasi ve toplumsal güvenlik alanlarının Tuvalu bağlamında da arka planda kaldığı görülmektedir (Tablo 4.6). Ancak Tuvalu'ya özgü raporlarda, sağlık güvensizliğine gıda güvensizliğinden biraz daha fazla vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir.

Dünya Bankası, Dünya Sağlık Örgütü, UNDP ve IOM, deniz seviyesinin yükselmesi ve aşırı hava olaylarının yer altı su kaynaklarını kirleterek su güvensizliğini önemli ölçüde etkilediğini vurgulamaktadır.⁷¹⁵ Bunun yanı sıra, okyanus asitlenmesi ve deniz seviyesinin yükselmesi, özellikle mercan resifleri ve endemik türler üzerinde geri dönüşü zor hasarlara yol açarak ekosistem dengesini bozmaktadır.⁷¹⁶

İklim değişikliğine bağlı çevresel bozulmalar, aynı zamanda ekonomi, gıda ve sağlık gibi temel alanları doğrudan etkileyerek çok boyutlu bir güvensizlik yaratmaktadır. Kıyı erozyonu ve toprak kaybı, Tuvalu halkının geleneksel geçim kaynaklarını tehdit etmekte, devlet gelirlerini azaltmakta ve altyapının zarar görmesi nedeniyle yaşam koşullarını kötüleştirmektedir.⁷¹⁷ Özellikle tuzlu suyun tarım arazilerine sızması, taro ve meyve ağaçları gibi temel besin kaynaklarını yok ederek gıda güvensizliğini artırmaktadır.⁷¹⁸

Tatlı su kaynaklarının kirlenmesi, sağlık güvenliği açısından da büyük bir risk oluşturmaktadır.⁷¹⁹ Dünya Sağlık Örgütüne göre vektör kaynaklı hastalıklar, artan sıcaklıklar ve aşırı yağışlara karşı son derece hassas olduğundan, Tuvalu'da dang humması ve *lenfatik filariasis* (fil hastalığı olarak da bilinir) vakaları son yıllarda endişe verici düzeylere

⁷¹⁵ WHO, 2020: 3, 6, 10; World World Bank, 2021: 10, 15, 17, 19; UNDP ve IOM, 2022b: 5-6.

⁷¹⁶ WHO, 2020: 6; World Bank, 2021: 12.

⁷¹⁷ UNDP, 2022:6; WB, 2021: 10; UNESCO, 2023: 139.

⁷¹⁸ World Bank, 2021: 13; UNDP ve IOM, 2022b: 9; UNDP, 2022:6; UNESCO, 2023: 140.

⁷¹⁹ World Bank, 2021: 17; UNESCO, 2023: 140.

ulaşmıştır.⁷²⁰ Ayrıca sıcaklık artışı, gıda kaynaklı hastalıkları tetiklemekte ve bulaşıcı olmayan hastalıkların yayılmasını kolaylaştırmaktadır.⁷²¹

İklim değişikliği kaynaklı çevresel ve ekonomik zorluklar, toplumsal yapı üzerinde de derin etkiler yaratmaktadır. Geçim kaynaklarının daralması, işsizlik ve gelir kaybı gibi ekonomik sıkıntılar, aile içi ve toplumsal gerilimleri artırarak özellikle kadınlar ve çocuklar için ek riskler doğurmuştur. Birleşmiş Milletler raporları, deniz yüzeyi sıcaklığındaki artış, kıyı erozyonu ve toprak kayıplarının, uzun vadede siyasi istikrarsızlık olasılığını güçlendirdiğine de değinmiştir.⁷²²

Ekonomi, iklim değişikliğiyle güvenlik arasındaki ilişkiyi belirleyen temel unsurlardan biridir. Konut ve altyapıların zarar görmesi, yerinden edilme, işsizlik ve gelir kaybı, Tuvalu ekonomisinin kırılganlığını artıran başlıca unsurlar arasındadır. Aşırı hava olayları ve deniz seviyesinin yükselmesi, ulaşım, konut ve enerji altyapısına zarar vererek ekonomik sürdürülebilirliği zayıflatmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü ve UNESCO, 2015 yılında meydana gelen Pam Siklonu'nun büyük maddi kayıplara yol açtığını ve nüfusun yaklaşık yarısının yerinden edildiğini raporlamıştır.⁷²³ Benzer şekilde, Dünya Gıda Örgütüne göre, 2020 yılında yaşanan Tino Siklonu, önemli altyapılara zarar vermiş ve geçim kaynaklarını sekteye uğratmıştır.⁷²⁴

Dünya Bankası, UNDP ve IOM verilerine göre kıyı erozyonu ve yer altı su kaynaklarının kirlenmesi, tarımsal üretimi giderek zorlaştırmıştır. Tuzlu suyun tarım arazilerine sızması, taro ve meyve ağaçları gibi temel besin kaynaklarını yok ederek tarıma dayalı ekonomik faaliyetleri de risk altına sokmuştur.⁷²⁵ Bununla birlikte, iklim değişikliğinin deniz ekosisteminde yarattığı tahribat, balık popülasyonlarında düşüşe yol açmıştır. Bu durum, kıyı balıkçılığıyla geçimini sağlayan toplulukları gelir kaybına uğratmış ve devletin açık deniz balıkçılığında elde ettiği geliri önemli ölçüde azaltmıştır.⁷²⁶ Aşırı hava olayları nedeniyle balıkçı teknelerinin zarar görmesi ve altyapının tahrip olması, bireyler ve topluluklar için ek mali yükler doğurmuştur.⁷²⁷ Bu unsurlar bir arada değerlendirildiğinde, Tuvalu'nun iklim değişikliği karşısında ekonomik ve çevresel açıdan çok boyutlu bir kırılganlık içinde olduğu açıkça görülmektedir.

⁷²⁰ WHO, 2020: 9.

⁷²¹ WHO, 2020: 10; World Bank, 2021: 18.

⁷²² UNDP, 2022: 6; UNDP ve IOM, 2022b: 8.

⁷²³ WHO, 2020: 3; UNESCO, 2023: 140.

⁷²⁴ FAO, 2023: 1.

⁷²⁵ World Bank, 2021: 14, 15; UNDP ve IOM, 2022b: 6.

⁷²⁶ World Bank, 2021: 14, 15; UNDP ve IOM, 2022b: 6; UNDP, 2022: 6.

⁷²⁷ FAO, 2023: 1.

İklim değişikliğine bağlı su krizi, sağlık güvenliği açısından da önemli bir tehdittir. Yer altı su kaynaklarının kirlenmesi, temiz suya erişimi zorlaştırarak su kaynaklı hastalıkların yayılmasını hızlandırmakta, hijyen ve sanitasyon koşullarını kötüleştirmektedir. İklim değişikliğinin fiziksel etkilerinin ötesinde, bireyler ve toplumlar üzerindeki psikolojik sonuçları da giderek belirginleşmektedir. Artan doğal afetler ve yerinden edilme riski, bireylerde travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve anksiyete gibi psikolojik rahatsızlıkları tetiklemiştir.

Deniz seviyesinin yükselmesi, Tuvalu gibi küçük ada ülkeleri için çevresel bir sorun olmanın yanı sıra ulusal kimlik ve devletin varlığına yönelik önemli tehditler de oluşturabilecek bir mesele hâline gelmektedir. UNESCO, UNDP ve IOM verilerine göre, deniz seviyesinin yükselmesi, toprak kayıplarını hızlandırmakta ve kıyı erozyonunu artırmaktadır. Bu durum, adaların yaşanabilirliğini azaltarak, zorunlu uluslararası göçü kaçınılmaz kılmaktadır. Tuvalu gibi ada küçük ada ülkelerinde, toprak kaybı yalnızca fiziksel bir alan daralmasıyla sınırlı kalmamaktadır. Bu kayıplar, geleneksel yaşam biçimlerinin ve kültürel değerlerin sürdürülmesini de büyük ölçüde zorlaştırmıştır.⁷²⁸

İklim değişikliği, Tuvalu'daki siyasi güvenliği tehdit etme olasılığına sahiptir. UNDP ve IOM verilerine göre, devlet olma ve egemenlik kavramları uluslararası hukukta belirlenmiş olsa da mevcut uluslararası sözleşmeler, iklim değişikliği gibi yeni güvenlik tehditlerine karşı yeterli çözümler sunmamaktadır. Bu eksiklik, özellikle deniz seviyesinin yükselmesi nedeniyle egemenlik haklarını koruma mücadelesi veren Tuvalu için büyük bir belirsizlik yaratmaktadır.⁷²⁹

Çalışmanın ikinci bölümünde de vurgulandığı üzere, iklim değişikliğinin fiziksel etkilerine ek olarak, Kiribati ve Tuvalu'nun bu etkilerle başa çıkma kapasitesini zayıflatan bir dizi yapısal sorun bulunmaktadır. Devlet kapasitesinin yetersiz olması, birey ve toplum olanaklarının sınırlılığı, coğrafi özellikler, dışa bağımlılık ile nüfus artışı ve yoğunluğu, her iki ülkenin iklim değişikliğine karşı kırılganlığını artıran başlıca unsurlardır. Bu nedenle, Birleşmiş Milletlerin Kiribati ve Tuvalu'ya özgü yayımladığı raporlarda söz konusu yapısal sorunların hangi bağlamlarda ele alındığının incelenmesi önemlidir. Bu inceleme hem uluslararası örgütlerin bu kırılganlıkları nasıl tanımlayıp önceliklendirdiğini ortaya koymakta hem de her iki ülkenin gereksinim duyduğu unsurların daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

⁷²⁸ UNDP ve IOM, 2022b: 6; UNESCO, 2023: 143.

⁷²⁹ UNDP ve IOM, 2022b: 6.

Tablo 4.7 Birleşmiş Milletler Raporlarında Kiribati'deki Devlet Kapasitesindeki Yetersizliğin İnsan Güvenliğine Etkisi

Kod Sistemi	Altyapı ve Hizmetler	Teknoloji, Teknik Uzmanlık ve Ekipman	Yasalar ve Düzenlemeler	Kurumsal Eşgüdüm
• Kişisel Güvensizlik				
• Gıda Güvensizliği	■			
• Siyasi Güvensizlik	■			
• Sağlık Güvensizliği	■			
• Ekonomik Güvensizlik	■	■		
• Çevresel Güvensizlik	■		■	
• Toplumsal Güvensizlik				

Birleşmiş Milletler raporları, Kiribati'deki devlet kapasitesinin yetersizliğinin insan güvenliğini tehdit eden çeşitli riskler ve tehditler doğurduğunu kabul etmiştir. Bu raporlarda, devletin iklim değişikliğiyle etkili bir şekilde baş edebilmesi için gerekli altyapı ve hizmetleri sağlama konusundaki eksiklikler vurgulanmaktadır (Tablo 4.7).

Altyapı ve hizmetlerin yetersizliği, kişisel ve toplumsal güvenlik dışındaki güvenlik alanlarının tamamına zarar vermektedir. Raporlara göre, özellikle Tarawa ve Betio gibi yoğun nüfuslu yerlerde ulaşım, su ve atık yönetimi altyapıları, halkın gereksinimlerini karşılayamamakta ve bu durum çevresel sorunları şiddetlendirmektedir. Altyapı eksiklikleri, ulaşım ve enerji sorunlarını derinleştirerek temel hizmetlerin maliyetini artırmakta, ticari faaliyetleri kısıtlamakta ve iş gücünün verimliliğini düşürerek ekonomik kalkınmayı engellemektedir.⁷³⁰

Kiribati Ülke Strateji Notu, sanitasyon ve atık yönetimi altyapısındaki yetersizliğin hastalıkların yayılmasına yol açtığını ve özellikle kadınlar ve çocukları etkilediğini belirtmektedir. Ayrıca altyapı sorunları, ishal ve dizanteri gibi sağlık sorunlarını artırarak gıda güvenliğini de etkilemektedir. İklim değişikliğine dayanıklı tarım sistemlerinin geliştirilememesi ise tarımsal faaliyetleri giderek sınırlamaktadır.⁷³¹ *Kiribati İklim Güvenliği Risk Değerlendirmesi*'ne göre altyapı ve hizmetlerdeki aksaklıklar, orta ve uzun vadede siyasi istikrarsızlık yaratma olasılığına da sahiptir.⁷³²

Birleşmiş Milletler raporlarına göre, Kiribati'deki teknoloji, teknik uzmanlık ve ekipman yetersizliği ile ekonomik güvensizlik arasında bir etkileşim mevcuttur. Ancak bu konu yalnızca IOM tarafından yayımlanan bir pilot projede kısaca ele alınmıştır. Bu belgeye göre balıkçılık ekipmanındaki eksiklikler, yetersiz avlanmaya yol açarak gelir kaybı ve ekonomik güvensizlik

⁷³⁰ IFAD, 2018: 1, 3, 7; UNDP ve IOM, 2022a: 6-7, 9.

⁷³¹ IFAD, 2018: 1, 3, 7.

⁷³² UNDP ve IOM, 2022a: 7.

yaratmaktadır.⁷³³ Yasalar ve düzenlemeler ise yalnızca çevresel güvensizlikle ilişkilendirilmiştir. Dünya Bankası, Holding vd.nin çalışmalarına atıfta bulunarak, yer altı su kaynaklarındaki kırılganlığın, mevzuat ve uygulamalardaki eksiklikler nedeniyle arttığını ifade etmektedir.⁷³⁴ Bununla birlikte, kurumsal eşgüdüm eksikliğine dair raporlarda herhangi bir veri bulunmamaktadır.

Tablo 4.8 Birleşmiş Milletler Raporlarında Kiribati’deki Birey ve Topluluk Olanaklarının Sınırlı Olmasının İnsan Güvenliğine Etkisi

Kod Sistemi	İnsan Hakları İhlali ve Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği	Birey ve Topluluk Katılımı	Eğitim ve Farkındalık	Sosyoekonomik Durum
● Kişisel Güvensizlik	■			
● Gıda Güvensizliği				■
● Siyasi Güvensizlik				
● Sağlık Güvensizliği			■	■
● Ekonomik Güvensizlik	■	■	■	■
● Çevresel Güvensizlik		■		
● Toplumsal Güvensizlik				

Kiribati’deki birey ve topluluk olanaklarının sınırlı olması, insan güvenliğiyle ilişkilendirilmektedir (Tablo 4.8). Bu bağlamda, insan hakları ihlalleri ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kişisel ve ekonomik güvensizliği artırdığı, sosyoekonomik koşulların ise gıda, sağlık ve ekonomik alanlardaki sorunları derinleştirdiği tespit edilmiştir. Ayrıca, eğitim ve farkındalık eksikliğinin ekonomik güvenliği zayıflattığı, birey ve topluluk katılımının yetersiz olmasının ise ekonomik ve çevresel güvensizliğe yol açtığı gözlemlenmiştir.

IFAD’ın verilerine göre, Kiribati’nin insani kalkınma endeksi, Doğu Asya ve Pasifik Bölgesi’ndeki en düşük değerlerden biridir. Bu durum, Kiribati’deki ekonomik güvensizliğin boyutunu gözler önüne sermektedir. Nüfusun %21,8’i mutlak yoksulluk sınırında olduğundan, hane halkları ekonomik istikrarsızlıkla karşı karşıyadır. İş olanaklarının sınırlı olması özellikle dış adalarda işsizlik oranlarının yükselmesine neden olurken, genç nüfus arasındaki %54’lük işsizlik oranı, gençlerin ekonomik fırsatlardan büyük ölçüde mahrum kaldığını göstermektedir.⁷³⁵

Kiribati’de gıda yoksulluğu yaygın bir sorundur. 2009 yılında 5 yaş altı çocukların %15’inin düşük kilolu, 2014 yılında ise yetişkinlerin %41’inin obez olduğu raporlanmıştır. A vitamini ve demir eksikliği gibi beslenme yetersizlikleri, bulaşıcı olmayan hastalıkların

⁷³³ IOM, 2022: 2.

⁷³⁴ Holding, 2016; World Bank, 2021: 11.

⁷³⁵ IFAD, 2018: 1-2.

artmasına katkıda bulunmakta; temiz suya erişimdeki zorluklar ve düşük kaliteli gıda ise sağlık güvensizliğini derinleştirmektedir.⁷³⁶

Kiribati İklim Güvenlik Risk Değerlendirmesi'ne göre ülke içi göç, büyük ölçüde eğitim yetersizliği ve ekonomik güvensizlikle ilişkilidir.⁷³⁷ Dış adalardaki düşük eğitim kalitesi, ekonomik fırsatları kısıtlayarak kalkınmayı engellemektedir. Öte yandan, birey ve topluluk katılımının yetersizliği ile insan güvensizliği arasındaki ilişki, incelenen belgelerde sınırlı şekilde ele alınmıştır. *Kiribati Ülke Strateji Notu*'na göre, yerel toplulukların karar alma süreçlerine katılımlarının sınırlı olmasından dolayı kıyı koruma, balıkçılık ve tarım gibi alanlarda geleneksel bilgi ve deneyimler yeterince kullanılamamaktadır. Bu durum kara ve deniz ekosistemlerinin bozulmasına ve geçim kaynaklarının azalmasına neden olmuştur.⁷³⁸

Birleşmiş Milletler raporlarına göre, Kiribati'deki insan hakları ihlalleri ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kişisel güvenlik ve ekonomik güvenlikle doğrudan ilişkilidir. *Kiribati Ülke Strateji Notu*, kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle daha fazla şiddet riski altında olduğuna dikkat çekmekte ve özellikle 15-24 yaş arası kadınların önemli bir kısmının fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmektedir. Rapora göre alkolizm ve kadınların güvenli olmayan uzun mesafeler kat etmek zorunda kalması, şiddetin başlıca nedenleri arasındadır. Ayrıca toplumsal cinsiyet rolleri, kadınların ekonomik bağımsızlığını büyük ölçüde kısıtlamaktadır. Kadınlar, çocuk bakımı ve ev içi sorumluluklarla yükümlü olduklarından, ekonomik fırsatlara erişimde büyük zorluklar yaşamaktadır.⁷³⁹

Coğrafi özellikler ve dışa bağımlılık Kiribati'nin kırılganlığını artıran unsurlardan biri olsa da raporlarda bu konular üzerine yeterince odaklanılmadığı görülmektedir. Mevcut değerlendirmelerde, özellikle toprak yapısının gıda güvensizliğiyle ilişkili olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca atol topografyasının iklim değişikliğine bağlı su krizini derinleştireceği ve geçim kaynaklarını azaltacağı belirtilmektedir. Ülkenin uluslararası pazarlara olan uzaklığının ise ekonomik güvenliği zayıflatacağı ifade edilmiştir.⁷⁴⁰

Raporlara göre Kiribati'deki dışa bağımlılık, özellikle gıda güvenliğini tehdit etmektedir. İthal gıdalara aşırı bağımlılık, bireylerin düşük kaliteli gıdalar tüketmesine yol açarken, bulaşıcı olmayan hastalıkların yayılmasını kolaylaştırmakta ve pahalı ithal ürünler hane bütçesini zorlamaktadır.⁷⁴¹ Nüfus artışı ve yoğunluğu ise, çevresel bozulmaları tetikleyen etkenlerden biridir. Tarawa ve Betio gibi nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu bölgelerde çevre

⁷³⁶ IFAD, 2018: 2.

⁷³⁷ UNDP ve IOM, 2022a: 7.

⁷³⁸ IFAD, 2018: 2.

⁷³⁹ Ibid.

⁷⁴⁰ IFAD, 2018: 1,3; World Bank, 2021: 15; IOM, 2022: 2.

⁷⁴¹ IFAD, 2018: 1,3; UNDP,IOM, 2022: 6.

kirliliğinin artması ve temiz suya erişimin daha da zorlaşması beklenmektedir. Çevresel bozulmalar, dang humması, ishal ve kolera gibi bulaşıcı ve vektör kaynaklı hastalık riskini artırmıştır. Ayrıca, doğal kaynakların azalmasına bağlı olarak topluluklar arasındaki rekabetin şiddetlenmesi, toplumsal gerilimleri de derinleştirmektedir.⁷⁴²

Tablo 4.9 Birleşmiş Milletler Raporlarında Tuvalu'daki Devlet Kapasitesindeki Yetersizliğin İnsan Güvenliğine Etkisi

Kod Sistemi	Altyapı ve Hizmetler	Yasalar ve Düzenlemeler	Kurumsal Eşgüdüm	Teknoloji, Teknik Uzmanlık ve Ekipman
☑ Sağlık Güvensizliği	■		■	■
☑ Toplumsal Güvensizlik				
☑ Çevresel Güvensizlik		■		
☑ Ekonomik Güvensizlik	■			
☑ Siyasi Güvensizlik	■	■		
☑ Gıda Güvensizliği	■			
☑ Kişisel Güvensizlik	■	■		

Birleşmiş Milletler raporlarına göre Tuvalu'daki devlet kapasitesinin yetersizliği, insan güvenliğini tehdit eden önemli unsurlar arasındadır. Bu raporlar, devletin iklim değişikliğiyle etkili bir şekilde baş edebilmesi için gerekli altyapı ve hizmetleri sağlama konusundaki eksiklikleri, yasalar ve düzenlemelerdeki yetersizliklerle birlikte ele almıştır (Tablo 4.9).

Tuvalu'daki ulaşım, enerji, tarım ve sanayi sektörlerindeki zayıf altyapı, ekonomik kalkınmanın önündeki en büyük engellerden biridir. Üretim, yatırım ve ticaret olanaklarının sınırlı olması, ülkenin ekonomik büyüme ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmasını zorlaştırmaktadır.⁷⁴³ Altyapı yetersizlikleri, aynı zamanda bu sektörlerin iklim değişikliği gibi acil durumlarla başa çıkabilme kapasitesini de kısıtlamaktadır. UNDP ve IOM, afete hazırlık, kriz yönetimi ve iyileştirme sürecinde düzenlemelerin ve hizmetlerin yetersiz veya adaletsiz olmasının, halkın devlete olan güvenini sarsılabileceğini belirtmektedir. Bu durum, toplumsal huzursuzlukları artırabilecek ve siyasi istikrar üzerinde baskı yaratabilecektir.⁷⁴⁴

Dünya Bankası verileri, Tuvalu'daki yasalar ve düzenlemelerdeki eksikliklerin özellikle yer altı su kaynaklarının kırılganlığını artırdığını göstermektedir.⁷⁴⁵ Bu eksiklikler, su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimini zorlaştırmakta, iklim değişikliğine bağlı su krizinin etkilerini derinleştirmektedir. Dünya Sağlık Örgütü ise, altyapı ile sağlık güvenliği arasındaki güçlü ilişkiye dikkat çekmektedir. Tuvalu'da yalnızca bir hastane ve on bir klinik bulunması, bireylerin temel sağlık hizmetlerine erişimini büyük ölçüde kısıtlamaktadır. Sağlık sistemindeki

⁷⁴² WHO, 2017: 4; IFAD, 2018: 1; UNDP ve IOM, 2022a: 7, 9.

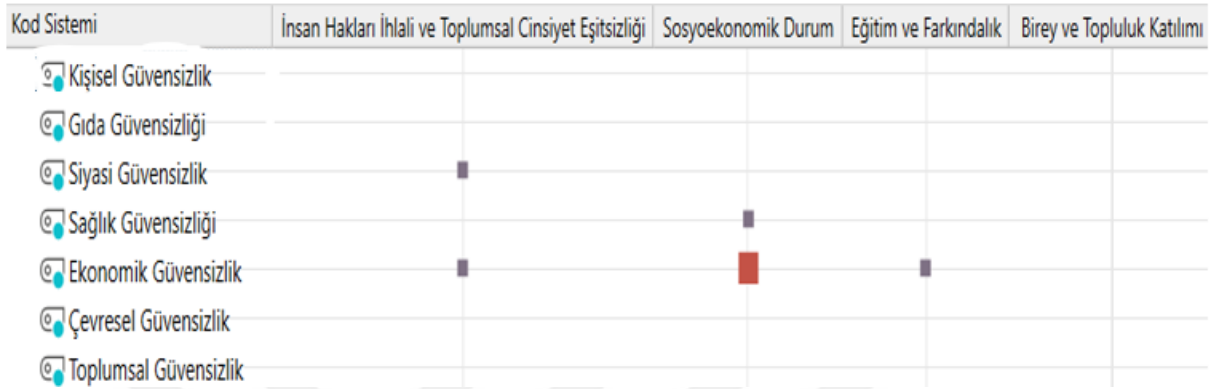
⁷⁴³ World Bank, 2021: 14; UNDP ve IOM, 2022b: 7.

⁷⁴⁴ UNDP ve IOM, 2022b: 7.

⁷⁴⁵ World Bank, 2021: 10.

bu kapasite eksikliği, özellikle aşırı hava olaylarının ardından hastalıkların yayılmasını önlemeye yönelik acil müdahale faaliyetlerini güçleştirmektedir. Bunun yanı sıra, iklim değişikliği ile sağlık güvenliği ilişkisini ele alan düzenlemelerin eksikliği, sağlık sorunlarının çok boyutlu etkilerini daha da artırmaktadır.⁷⁴⁶

Tablo 4.10 Birleşmiş Milletler Raporlarında Tuvalu'daki Birey ve Topluluk Olanaklarının Sınırlı Olmasının İnsan Güvenliğine Etkisi

Birleşmiş Milletler raporlarına göre insan hakları ihlalleri ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği, siyasi ve ekonomik güvensizlikle doğrudan ilişkilidir. Sosyoekonomik durum ise hem ekonomik hem de sağlık güvenliğini etkileyen önemli bir unsurdur. Eğitim ve farkındalık düzeyinin düşük olması, ekonomik güvensizliği artıran bir unsur olarak değerlendirilirken, birey ve topluluk katılımının herhangi bir güvenlik alanıyla doğrudan kesişmediği tespit edilmiştir (Tablo 4.10).

Dünya Bankası verilerine göre, Tuvalu'daki yasalar teorik olarak kadınlara ve erkeklere eşit fırsatlar sunsa da uygulamada bu eşitlik sağlanamamaktadır. Kadınlar geçimlik ekonomide iş gücünün %78'ini oluşturmalarına rağmen, kayıtlı istihdam sektöründe yalnızca %37'lik bir paya sahiptir. Bu oranlar, iş gücü piyasasında fiili eşitsizliklerin sürdüğünü ve istihdamda cinsiyete dayalı dengesizliklerin açıkça devam ettiğini göstermektedir. Bu eşitsizlik siyasal alanda da kendini göstermektedir. Kadınların karar alma mekanizmalarındaki düşük temsil oranı, devlet politikalarının tüm kesimleri kapsayıcı bir şekilde oluşturulmasını engellemektedir.⁷⁴⁷

Tuvalu'da işsizlik ve yoksulluğun giderek artması, ekonomik güvensizliği derinleştirerek bireylerin temel gereksinimlerini karşılamasını zorlaştırmakta ve yaşam standartlarını düşürmektedir.⁷⁴⁸ UNESCO'ya göre, sosyoekonomik koşullar Tuvalu'daki göç olgusunun başlıca nedenleri arasındadır. Hem ülke içinde hem de uluslararası alanda göç eden bireylerin temel motivasyonu, daha iyi iş olanaklarına ve daha kaliteli sağlık hizmetlerine

⁷⁴⁶ WHO, 2020: 8, 11.

⁷⁴⁷ World Bank, 2021: 15.

⁷⁴⁸ World Bank, 2021: 14.

erişim sağlamak ve sosyal güvencelerini artırmaktır.⁷⁴⁹ Eğitim ve farkındalık eksikliği de ekonomik güvensizliği artıran önemli unsurlardan biridir. Yerinden edilen bireyler, örgün eğitim programlarına erişimde önemli engellerle karşılaşmaktadır. Bu engeller, bireylerin mesleki beceri kazanmalarını ve nitelikli iş gücüne dâhil olmalarını zorlaştırarak ekonomik güvensizliği dolaylı yoldan artırmaktadır.⁷⁵⁰

Birleşmiş Milletlerin Kiribati ve Tuvalu özelinde yayımladığı raporlar, iklim değişikliğinin bu iki ülke üzerindeki fiziksel etkilerine ve kırılganlığı artıran unsurlara ilişkin çeşitli değerlendirmeler içermektedir. Ancak, bu değerlendirmeler hem raporların sayısı hem de içerik bakımından ulusal belgelerle karşılaştırıldığında daha yüzeysel ve sınırlı kalmıştır.

Söz konusu raporların her iki ülkenin iklim değişikliğiyle başa çıkma kapasitesini artırmaya yönelik ne tür stratejiler önerdiği ve bu stratejileri hangi bağlamlarda ele aldığı da önemli bir tartışma konusudur ve insan güvenliğini destekleyecek etkili politikaların geliştirilmesi açısından gerekli görülmektedir.

Tablo 4.11 Birleşmiş Milletler Raporlarında Kiribati'deki Devlet Kapasitesinin İnşası ve Artırımının İnsan Güvenliğine Etkisi

Kod Sistemi	Altyapı ve Hizmetler	Yasalar ve Düzenlemeler	Kurumsal Eşgüdüm	Teknoloji, Teknik Uzmanlık ve Ekipman
Kişisel Güvenlik				
Siyasi Güvenlik				
Çevresel Güvenlik				
Toplumsal Güvenlik				
Ekonomik Güvenlik				
Sağlık Güvenliği				
Gıda Güvenliği				

Birleşmiş Milletler raporları, Kiribati'deki devlet kapasitesinin inşası ve artırımıyla insan güvenliği arasındaki ilişkiyi ele alırken, altyapı ve hizmetler ile yasalar ve düzenlemeleri önceliklendirilmiştir. Altyapı ve hizmetlerin geliştirilmesinin, siyasi ve toplumsal güvenlik dışındaki tüm güvenlik alanlarını desteklediği belirtilirken, etkin yasal çerçevelerin kişisel ve çevresel güvenliğin sağlanmasında önemli bir rol oynadığı vurgulanmıştır. Teknoloji ve teknik uzmanlık eksikliğinin giderilmesi ile ekipman iyileştirmeleri ise yalnızca sağlık güvenliğiyle ilişkilendirilmiştir. Ancak raporlar, Kiribati'de kurumsal eşgüdümün sağlanmasının insan güvenliğiyle nasıl bir ilişki içinde olduğu konusunda doğrudan bir değerlendirme sunmamaktadır (Tablo 4.11).

⁷⁴⁹ UNESCO, 2023: 140-141.

⁷⁵⁰ UNESCO, 2023: 148.

Kiribati İklim Güvenliği Risk Değerlendirmesi'ne göre, iklim değişikliğinin sağlık sistemi üzerinde yaratacağı etkilerle başa çıkabilmek için sağlık altyapısı uygun donanımına sahip olmalıdır.⁷⁵¹ *Kiribati Sağlık ve İklim Değişikliği Ülke Profili* ise su, gıda ve vektör kaynaklı hastalıkların daha kolay tespit edilebilmesi için laboratuvarların yenilenmesi, yeni laboratuvar ekipmanlarının temin edilmesi ve sağlık sistemi kapasitesinin artırılması gerektiğinin altını çizmektedir.⁷⁵²

Güneş Enerjili Su Dezenfeksiyon Sistemi (SODIS) ve temassız el yıkama istasyonları gibi projeler, Kiribati'de çevre ve sağlık güvenliğine önemli katkılar sunmuş ve toplumsal farkındalığı artırmıştır. SODIS, suyun güneş ışığıyla dezenfekte edilmesini sağlayarak su kalitesini artırmış ve su kaynaklarının daha etkin kullanılmasına yönelik toplumsal bilinç oluşturmuştur. Temassız el yıkama istasyonları ise hijyen konusunda farkındalık yaratarak bulaşıcı hastalıkların yayılmasını önlemeye yardımcı olmuştur.⁷⁵³

Ulusal İklim Güvenliği Risk Değerlendirmesi Çalıştayları'na göre, su kaynaklarının ve altyapının daha iyi yönetilmesi, çevresel ve kişisel güvenlik açısından önemlidir. Su kaynaklarının korunması ve etkin yönetimi, çevresel sürdürülebilirliği destekleyerek ekosistemlerin korunmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, bina yönetmeliklerinin düzenlenmesi ve afetlere karşı dayanıklılığın güçlendirilmesi, bireylerin güvenliğini artıran önemli adımlar arasında yer almaktadır.⁷⁵⁴

Tablo 4.12 Birleşmiş Milletler Raporlarında Kiribati'deki Birey ve Topluluk Olanaklarının Artırılmasının İnsan Güvenliğine Etkisi

Kod Sistemi	Birey ve Topluluk Katılımı	Eğitim ve Farkındalık	İnsan Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
● Kişisel Güvenlik	■		■
● Siyasi Güvenlik			
● Çevresel Güvenlik	■	■	
● Toplumsal Güvenlik			
● Ekonomik Güvenlik	■		
● Sağlık Güvenliği		■	
● Gıda Güvenliği	■		

Birleşmiş Milletler raporlarına göre Kiribati'deki birey ve toplulukların güçlendirilmesi, insan güvenliğiyle doğrudan ilişkilidir. Özellikle birey ve topluluk katılımının sağlanması, sağlık güvenliği, siyasi ve toplumsal güvenlik dışındaki tüm alanları desteklemektedir. Eğitim

⁷⁵¹ UNDP ve IOM, 2022a: 9.

⁷⁵² WHO, 2017: 5.

⁷⁵³ WHO, 2017: 5.

⁷⁵⁴ UNDP, 2022: 7.

ve farkındalık düzeyinin arttığı durumlarda, çevre ve sağlık güvenliğinin güçlendiği; insan haklarının korunmasının ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının ise kişisel güvenliğe katkı sağladığı belirtilmektedir (Tablo 4.12).

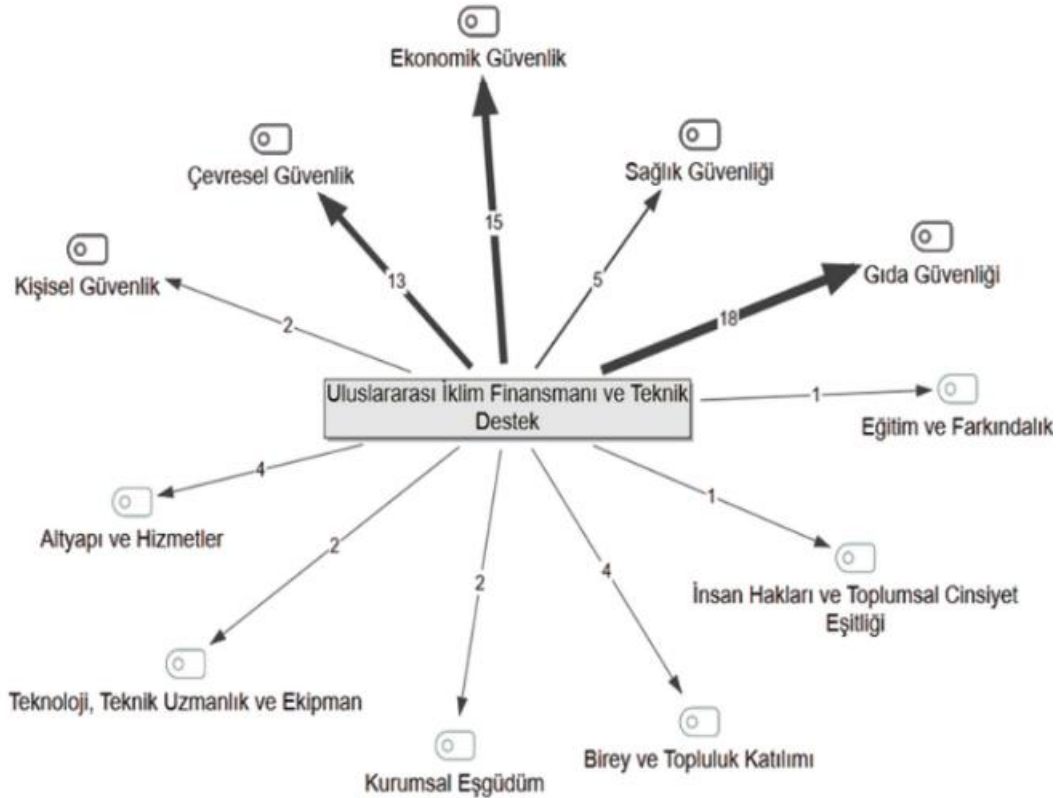
UNDP ve IOM değerlendirmelerine göre yerel bilgi ve deneyimler, iklim değişikliğine karşı direnç geliştirmede önemli bir role sahiptir. Yerel halkın karar alma süreçlerine dâhil edilmesi, gıda ve su güvenliğini artırırken;⁷⁵⁵ IFAD, özellikle gençler ve kadınlardan oluşan kırılgan grupların karar alma süreçlerine katılımının önemine vurgu yapmaktadır. Bu katılımın, toplulukların güçlendirilmesi, yerel üretimin artırılması ve dışa bağımlılığın azaltılması yoluyla, dış adalardaki toplulukların gıdaya erişimini iyileştirip ekonomik güvenliği destekleyeceği varsayılmaktadır. Geleneksel bilgi ve deneyimlerin karar alma süreçlerine dâhil edilmesi, aşırı hava olaylarına karşı daha iyi hazırlık yapılmasına olanak tanıyacaktır. Ayrıca, yerel toplulukların planlama ve yönetimde etkin bir rol alması, altyapı ve risk yönetimi uygulamalarının gereksinimlere uygun şekilde geliştirilmesini sağlayarak kişisel güvenliği de koruyacaktır.⁷⁵⁶

Dünya Sağlık Örgütü, SODIS ve temassız el yıkama gibi uygulamaların topluluklarda su kalitesine yönelik farkındalığı artırdığına dikkat çekmektedir. Bu tür uygulamalar, suyun etkin kullanımına dair bilgi ve becerilerin geliştirilmesini hedefleyerek, toplulukların daha bilinçli bir yaklaşım benimsemelerini sağlamaktadır. Davranış değişikliği aracılığıyla, bireyler, su kaynaklarının korunmasına yönelik daha duyarlı hâle gelirken, çevreye yönelik tutumlarında da iyileşmeler gözlemlenmektedir.⁷⁵⁷

⁷⁵⁵ UNDP ve IOM, 2022a: 9.

⁷⁵⁶ IFAD, 2018: 5-6.

⁷⁵⁷ WHO, 2017: 5.

Şekil 4.9 Birleşmiş Milletler Raporlarında Uluslararası İklim Finansmanı ve Teknik Destek'in Kiribati'deki İnsan Güvenliğine Etkisi

Birleşmiş Milletler raporlarına göre, uluslararası iklim finansmanı ve teknik destek, yalnızca Kiribati'deki insan güvenliğini doğrudan artırmakla kalmayıp, aynı zamanda uyum, azaltım ve dirençlilik sürecini destekleyerek özellikle gıda, çevre ve ekonomik güvenliğin güçlenmesine önemli katkılar sağlamaktadır (Şekil 4.9).

2009 yılında IFAD, Pasifik Topluluğu Sekreteryası ve Çevre, Arazi ve Tarımsal Kalkınma Bakanlığı iş birliğiyle, mercan adalarında gıda güvenliğini teşvik etmeye yönelik araştırmaları desteklemek amacıyla Mercan Adaları Tarımı Mükemmeliyet Merkezi kurulmuştur.⁷⁵⁸ 2014 yılında onaylanan Kiribati Dış Adalar Gıda ve Su Projesi (KOIFWP) kapsamında, belirli dış adalarda gıda ve su güvenliği artırılmış, aynı zamanda ekonomik güvenlik desteklenmiştir. Projenin başarılı sonuçlar vermesi üzerine Kiribati hükümeti, IFAD'dan tüm dış adaları kapsayacak şekilde projenin genişletilmesini talep etmiştir. Bu doğrultuda başlatılan ikinci aşama, daha uzak adalardaki meyve ve sebze üretim kapasitesini artırmayı ve hanelerin temiz suya erişimini sağlayarak geçim kaynaklarını iyileştirilmeyi hedeflemiştir.⁷⁵⁹ IFAD, bu tür projelerde tarımsal verimliliğin ve gıda üretiminin artırılmasının yanı sıra, kadınların karar alma süreçlerine katılımını da vurgulamaktadır.⁷⁶⁰ Bu katılım,

⁷⁵⁸ IFAD, 2018: 3.

⁷⁵⁹ IFAD, 2018: 4, 10.

⁷⁶⁰ IFAD, 2018: 5.

toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyerek Kiribati'deki toplulukların sürdürülebilir kalkınma süreçlerinde daha aktif bir rol üstlenmelerine yardımcı olacaktır.

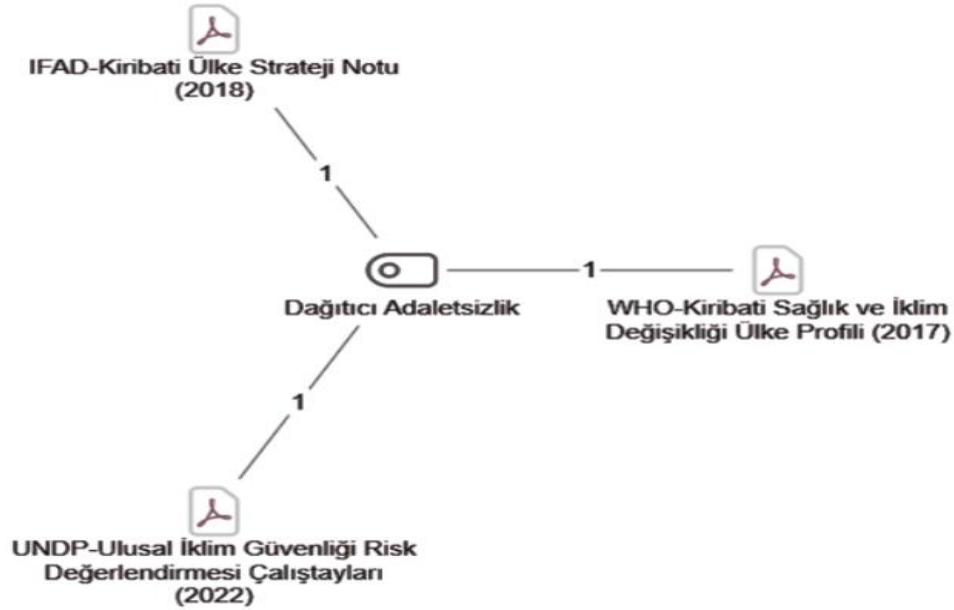
IOM raporuna göre, yerel gıda üretiminin artırılması öncelikli konular arasındadır. Bu kapsamda yürütülen projeler, balıkçılık ve tarım sektörlerinde dayanıklılığı artırarak dış adalardaki topluluklar için sürdürülebilir gelir kaynakları yaratmayı ve gıda üretimini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Gıda ve temiz suya erişimin artırılması, doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı azaltarak çatışmaların önüne geçilmesine ve dolayısıyla kişisel güvenliğin güçlendirilmesine de katkı sunmaktadır.⁷⁶¹ Dünya Bankası tarafından 2016 yılında geliştirilen Bölgesel Politika Çerçevesi (RPF),⁷⁶² iklim riskleri ve afetlere yönelik finansman, sigorta, kırılganlık değerlendirmesi ve risk planlaması gibi çeşitli müdahaleleri içermektedir. RPF'nin uygulanmasıyla, Kiribati'de özellikle gıda, su ve sağlık alanlarında iyileşmeler sağlanması ve geçim kaynaklarının korunması öngörülmektedir.⁷⁶³

Genel olarak, Birleşmiş Milletler raporları, uluslararası iklim finansmanı ve teknik desteğin, çevresel sürdürülebilirliği sağlamayı, yoksulluğu azaltmayı, temiz suya ve gıdaya erişimi güvence altına almayı ve iklime dirençli altyapılar inşa ederek ekonomik güvenliği artırmayı hedeflediğini vurgulamaktadır. Ancak bu raporlar, iklim finansmanının adil dağıtımına ilişkin ilkelere yeterince yer vermemektedir. Dağıtıcı iklim adaleti, bu raporlarda doğrudan ele alınmamış, yalnızca üç belgede dolaylı olarak değerlendirilmiştir (Şekil 4.10). Bu belgeler, iklim adaletini genellikle ulusal düzeyde, toplum içindeki gruplar arası eşitsizlikler bağlamında incelerken, konunun uluslararası boyutunu büyük ölçüde göz ardı etmektedir.

⁷⁶¹ IOM, 2022: 2-3.

⁷⁶² RPF; 2017-2021 yıllarını kapsayan ve Pasifik Bölgesi'ndeki dokuz ada ülkesi (Kiribati, Tuvalu, Nauru, Vanuatu, Tonga, Marshall Adaları, Mikronezya Federal Devletleri, Samoa ve Palau) için oluşturulan bir kalkınma stratejisidir. Bu strateji, iklim değişikliği ve diğer afetlere karşı dayanıklılık, sağlık sistemlerinin güçlendirilmesi ve ekonomik kalkınmanın desteklenmesi gibi konulara odaklanmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. World Bank, Regional Partnership Framework, <https://documents1.worldbank.org/curated/zh/137341508303097110/pdf/120479-WP-P156647-PUBLIC-SydneyRPFPA.pdf> (erişim tarihi: 28.02.2025).

⁷⁶³ World Bank, 2021: 18-19.

Şekil 4.10 Kiribati’deki İklim Değişikliğini İklim Adaleti Çerçevesinden Ele Alan Birleşmiş Milletler Raporları

Kiribati İklim Güvenliği Risk Değerlendirmesi, iklim değişikliğinin ülke içindeki farklı grupları farklı şekillerde etkilediğini ve bu nedenle en savunmasız grupların müdahalelerde önceliklendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.⁷⁶⁴ Benzer şekilde, *Kiribati İklim Riski Ülke Değerlendirmesi* de kırılgan grupların gereksinimlerine odaklanarak dağıtıcı iklim adaletini yalnızca ülke içi dinamiklerle sınırlı tutmaktadır.⁷⁶⁵ UNDP ise, iklim değişikliği kaynaklı afetler sırasında su dağıtımındaki adaletsizliklerin toplumsal huzuru bozabileceği ve hükümete duyulan güveni zedeleyebileceği konusunda uyarılarda bulunmaktadır.⁷⁶⁶ Bu değerlendirmeler, iklim finansmanı ve teknik desteğin ağırlıklı olarak yerel eşitsizlikleri gidermeye odaklandığını, ancak uluslararası düzeydeki kaynak dağılımındaki adaletsizlikleri ele alma konusunda yetersiz kaldığını göstermektedir.

Dünya Sağlık Örgütü, Kiribati’nin iklim değişikliğinde neredeyse sorumluluğu bulunmamasına rağmen, en yıkıcı sonuçlarla karşı karşıya kaldığını belirtmektedir.⁷⁶⁷ Ancak bu değerlendirmeler, bu tespitle sınırlı kalmakta; iklim adaletsizliğine neden olan temel unsurlar ve bunlara yönelik çözüm önerileri raporlarda ele alınmamaktadır. Yalnızca IFAD, bazı dış adalara yönelik kalkınma yardımlarının çoğunlukla kendisi tarafından sağlandığını belirterek uluslararası iklim finansmanı ve teknik desteğin eksikliğine dikkat çekmiştir.⁷⁶⁸ Ayrıca, iklim politikalarının belirlenme sürecine kırılgan toplumların nasıl dâhil edildiğine ya

⁷⁶⁴ UNDP ve IOM, 2022a: 8.

⁷⁶⁵ World Bank, 2021: 16.

⁷⁶⁶ UNDP, 2022: 6.

⁷⁶⁷ WHO, 2017: 7.

⁷⁶⁸ IFAD, 2018: 3.

da bu süreçlerin ne kadar kapsayıcı olduğuna dair herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. Bu durum, Birleşmiş Milletler raporlarında prosedürel adaletin tamamen göz ardı edildiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 4.13 Birleşmiş Milletler Raporlarında Tuvalu'daki Devlet Kapasitesinin İnşası ve Artırımının İnsan Güvenliğine Etkisi

Kod Sistemi	Altyapı ve Hizmetler	Yasalar ve Düzenlemeler	Teknoloji, Teknik Uzmanlık ve Ekipman	Kurumsal Eşgüdüm
☐ Kişisel Güvenlik	■	■		
☐ Siyasi Güvenlik				
☐ Çevresel Güvenlik	■			
☐ Toplumsal Güvenlik	■			
☐ Ekonomik Güvenlik	■	■		
☐ Sağlık Güvenliği			■	
☐ Gıda Güvenliği	■	■		

Birleşmiş Milletler raporlarına göre Tuvalu'daki devlet kapasitesinin inşası ve artırımı, insan güvenliğini sağlayan temel unsurlardan biridir. Bu bağlamda altyapı ve hizmetlerin iyileştirilmesinin önemi özellikle vurgulanmıştır (Tablo 4.13). Raporlarda, iklim değişikliğine dirençli yapıların inşasının, afet sonrası yeniden inşa sürecine kıyasla çok daha az maliyetli olduğu ifade edilmektedir.⁷⁶⁹ UNESCO'ya göre altyapı projelerinde yerel iş gücünün eğitilmesi, uzun vadede istihdam fırsatlarını artırarak ekonomik güvenliği destekleyecek ve toplumsal kalkınmayı teşvik edecektir.⁷⁷⁰

Sürdürülebilir kentsel tasarımın benimsenmesi, artan nüfus yoğunluğu ve kentleşme baskısı göz önüne alındığında bir zorunluluk hâline gelmiştir. Birleşmiş Milletler raporları, başkentte yürütülen altyapı projelerinde, politika yapıcılarının, mühendislerin, inşaat ekiplerinin ve yerel halkın katılımıyla eğitim programlarının geliştirilmesini önermektedir. Bu tür eğitim süreçleri, teknik kapasitenin artırılmasının yanı sıra iklime dirençli ve sürdürülebilir uygulamaların yaygınlaşmasını da sağlayarak ekonomik güvenliği güçlendirecektir. Böylece, iklim değişikliğinin yaratabileceği ekonomik ve sosyal sorunlar en aza indirilecek ve daha dirençli bir toplum inşa edilecektir.⁷⁷¹

Raporlarda, altyapı ve hizmetlerin iyileştirilmesi ile çevresel güvenlik arasında kurulan ilişki, temiz suya erişimle sınırlandırılmıştır.⁷⁷² Bu durum, kıyı erozyonu, biyoçeşitlilik kaybı gibi diğer çevresel sorunların göz ardı edildiği anlamına gelmektedir. Benzer şekilde, gıda

⁷⁶⁹ World Bank, 2021: 19; UNDP ve IOM, 2022b: 9; UNDP, 2022: 7.

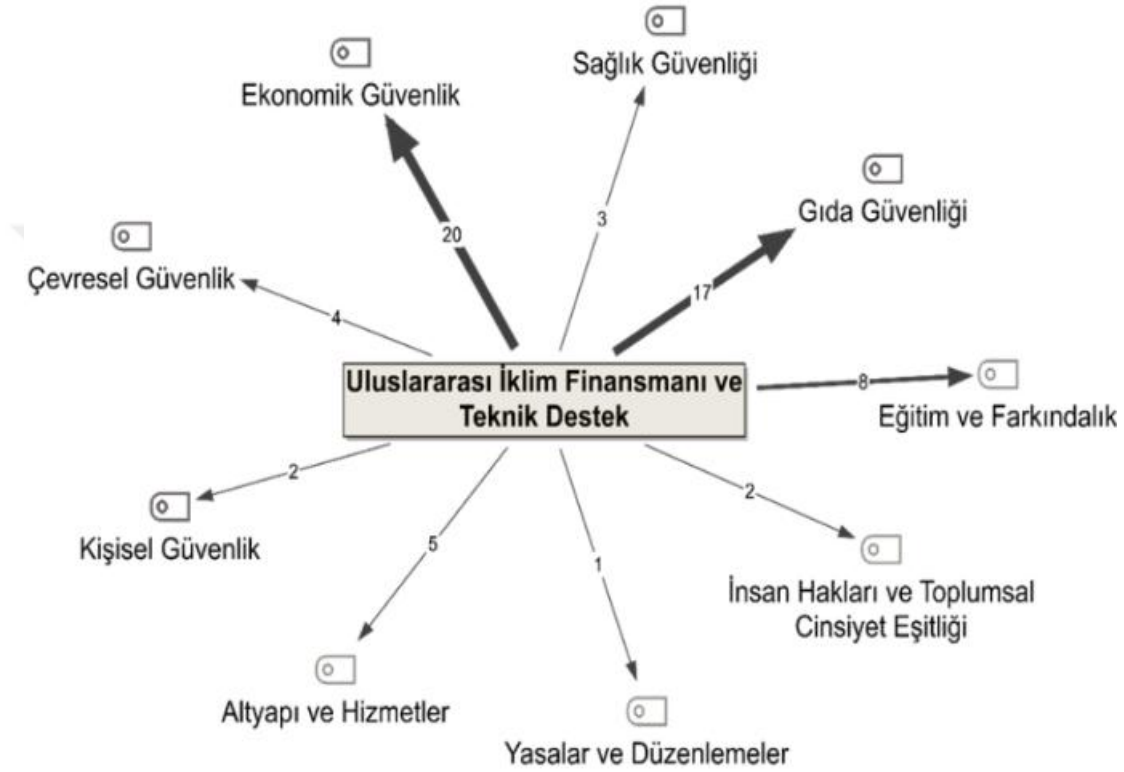
⁷⁷⁰ UNESCO, 2023: 149.

⁷⁷¹ Ibid.

⁷⁷² World Bank, 2021: 19; UNDP ve IOM, 2022b: 7; UNESCO, 2023: 146.

güvenliği ve toplumsal güvenlik konularında sunulan öneriler de yüzeysel kalmıştır. Doğa temelli ve geleneksel uygulamaların önemi belirtilse de⁷⁷³ bu uygulamaların tarımsal verimliliği nasıl artırabileceği ve kültürel mirası nasıl koruyabileceğine dair bir analiz sunulmamıştır.

Dünya Sağlık Örgütüne göre, iklime dirençli sağlık sistemleri oluşturulabilmesi için gerekli bilgi ve araçların edinilmesi ve bu alanda kapasite geliştirilmesi önemlidir. Bu süreç, bireyler, topluluklar ve sağlık tesislerine yönelik iklim risklerinin anlaşılması ve bu anlayış doğrultusunda sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi için uygun yaklaşımları kapsamaktadır.⁷⁷⁴

Şekil 4.11 Birleşmiş Milletler Raporlarında Uluslararası İklim Finansmanı ve Teknik Desteğin Tuvalu'daki İnsan Güvenliğine Etkisi

Birleşmiş Milletler raporlarına göre uluslararası iklim finansmanı ve teknik destek, Tuvalu'daki insan güvenliğini önemli ölçüde desteklemektedir (Şekil 4.11). Bu bağlamda, ekonomi ve gıda öne çıkan temel alanlardır. Uluslararası iklim finansmanı ve teknik destekle, geçim kaynaklarının korunması, iklime dayanıklı altyapıların inşa edilmesi ve tarım sistemlerinin geliştirilmesi gibi diğer alanlarda da iyileşmelerin sağlanabileceği belirtilmektedir.⁷⁷⁵

UNESCO, uluslararası kalkınma ortaklarıyla gerçekleştirilen iş birliklerinin ekonomik güvenliği artırmaya yönelik politikaların başarılı bir şekilde uygulanmasında önemli bir rol oynadığını savunmaktadır. Rapora göre Avustralya, Japonya, Yeni Zelanda ve Güney Kore gibi

⁷⁷³ World Bank, 2021: 19; UNDP ve IOM, 2022b: 9; UNDP, 2022: 7.

⁷⁷⁴ FAO, 2020: 8.

⁷⁷⁵ World Bank, 2021: 19.

TTF katılımcılarıyla yürütülen kalkınma projeleri kapsamında, kamu hizmetleri ve deniz duvarlarına yönelik altyapı projelerinin, iklim senaryoları göz önünde bulundurularak uygulanması gerektiği vurgulanmaktadır.⁷⁷⁶

Dünya Bankası, RPF aracılığıyla uluslararası iklim finansmanı ve teknik desteğin önemine değinmektedir. Bu çerçevede, doğal afetler için finansman girişimlerini desteklerken, ulaşım, tarım ve su altyapılarında dayanıklılığı artırmayı hedeflemektedir.⁷⁷⁷ RPF ile sağlık altyapısının güçlendirilmesi ve hipertansiyon, diyabet ve kalp hastalıkları gibi bulaşıcı olmayan hastalıkları önleyecek sağlık politikalarının geliştirilmesi de planlanmaktadır.⁷⁷⁸

UNESCO, Tuvalu Eğitim Projesi (TuLEP) aracılığıyla, Tuvalu'da eğitim ve beceri eksikliklerinin giderilerek iş gücü niteliğinin artırılabilirliğini ve bireylerin daha istikrarlı gelir kaynaklarına erişebileceklerini varsaymaktadır.⁷⁷⁹ Funafuti Sınıf Binası Projesi, aşırı hava olaylarına karşı daha dayanıklı bir eğitim altyapısı oluşturmayı hedeflemiştir. Afetlere dayanıklı bu tür yapılar, olası hasar ve yeniden inşa maliyetlerini azaltarak ekonomik güvenliği desteklemekte ve kamu kaynaklarının daha verimli kullanılmasına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca UNESCO, Tuvalu'ya yönelik uluslararası kalkınma yardımlarında Japonya'nın katkılarının önemine değinmektedir. Teknoloji transferi aracılığıyla inşa edilen tuzdan arındırma tesisleri, su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir bir çevreye yönelik önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.⁷⁸⁰

FAO tarafından yürütülen Teknik İş Birliği Programı (TCP), Tuvalu'daki balıkçılık sektörünün canlandırılmasına ve afet risklerini azaltmaya odaklanmıştır. Projeye göre balıkçılık ekipmanlarının yenilenmesi ve afete dayanıklı sistemlerin kurulmasıyla gıda güvenliği sağlanabilecektir. Balıkçılığa dayalı beslenme düzenindeki iyileşmeler, halkın yeterli ve dengeli beslenme olanaklarını artırarak afete karşı dayanıklılığı güçlendirecek ve olası sağlık sorunları önlenebilecektir. Yerel halka, kıyı ve açık deniz alanlarında balıkçılık faaliyetlerini yönetme yetkisi verildiğinden, FAO, TCP'nin, Tuvalu'daki yasal düzenlemelere de katkı sağladığını belirtmektedir.⁷⁸¹

IOM tarafından yürütülen Gıda Küpleri Bahçeciliği Projesi (FCG) ise, Tuvalu'daki gıda güvenliğini ve iklim değişikliğine karşı dirençliliği artırmayı amaçlamaktadır. Daha önce belirtildiği gibi Tuvalu, kıyı erozyonu ve su kaynaklarının kirlenmesinden dolayı tarımsal üretimin büyük zorluklarla karşılaştığı bir ülkedir. UNDP ve IOM'a göre, bu proje sayesinde

⁷⁷⁶ UNESCO, 2023: 149.

⁷⁷⁷ World Bank, 2021: 19; FAO, 2023: 1.

⁷⁷⁸ World Bank, 2021: 19.

⁷⁷⁹ UNESCO, 2023: 139.

⁷⁸⁰ UNESCO, 2023: 149.

⁷⁸¹ FAO, 2023: 2.

daha az su kullanılarak sebze yetiştirilebilecek, böylece halkın beslenme kaynakları güçlendirilecek ve dışa bağımlılık azalacaktır. Bunun, aynı zamanda bireyler ve toplulukların doğal kaynaklar üzerindeki çatışma olasılığını da azaltacağı beklenmektedir.⁷⁸²

Tablo 4.14 Birleşmiş Milletler Raporlarında Tuvalu'daki Bireyler ve Toplulukların Güçlendirilmesinin İnsan Güvenliğine Etkisi

Kod Sistemi	Eğitim ve Farkındalık	İnsan Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	Birey ve Topluluk Katılımı
● Kişisel Güvenlik			
● Siyasi Güvenlik			
● Çevresel Güvenlik			
● Toplumsal Güvenlik			
● Ekonomik Güvenlik			
● Sağlık Güvenliği			
● Gıda Güvenliği			

Birleşmiş Milletler raporlarında, bireylerin ve toplulukların güçlendirilmesi, diğer unsurlara kıyasla arka planda kalmıştır. İnsan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile eğitim ve farkındalık, insan güvenliğinin sağlanabilmesi açısından gerekli görülmüştür. Ancak, bu unsurların güvenlik alanlarıyla olan etkileşimleri sınırlı kalmıştır (Tablo 4.14). Birey ve topluluk katılımı ile insan güvenliği kesişimine dair doğrudan bir vurgu yapılmamıştır.

Eğitim ve farkındalık düzeyini artırma çabaları, genellikle ekonomik güvenlikle ilişkilendirilmektedir. Örneğin, TuLEP gibi eğitim programları, Tuvalu'daki bireylere daha sürdürülebilir yaşam koşulları sağlamak amacıyla gerekli becerileri kazandırması açısından önemli bir araç olarak sunulmuştur. TuLEP, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltmayı ve kişisel güvenliği artırmayı hedeflemektedir.⁷⁸³ Bu tür programların, insan güvenliğine doğrudan etkileri olsa da eğitim ve farkındalık unsurlarının daha geniş bir güvenlik çerçevesi içinde ele alınması gerektiği açıktır.

FAO'ya göre balıkçılıkla uğraşan bireylerin bilgi ve farkındalık artırıcı ürünlere ücretsiz erişimi, sürdürülebilir gelir kaynaklarının yaratılmasına ve yerel ekonomilerin güçlendirilmesine önemli katkılar sunacaktır. Balıkçılara tekne yapımı, denizde güvenlik ve balıkçılık teknikleri gibi alanlarda eğitim verilmesi, ekonomik güvenliğin yanı sıra gıda güvenliğini sağlama açısından da önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.⁷⁸⁴

İklim Güvenliği Risk Değerlendirme Çalıştayı, afet anlarında kadınlara yönelik şiddet eğilimindeki artışa dikkat çekerek, kadınların daha fazla desteklenmesi gerektiğini

⁷⁸² UNDP ve IOM, 2022c: 6-7.

⁷⁸³ UNDP ve IOM, 2022c: 8; UNESCO, 2023: 139, 146, 149.

⁷⁸⁴ FAO, 2023: 2-3.

vurgulamaktadır. Bu bağlamda hem erkekler hem de kadınlar için toplumsal cinsiyete dayalı şiddet konusunda özel eğitim programlarının düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, ulusal toplumsal cinsiyet politikasının gözden geçirilmesi ve düzenlenmesi, kadınların afetlere karşı daha dayanıklı hâle gelmelerini sağlayacaktır. Afet planlama süreçlerinde kadınların karar alma süreçlerine dâhil edilmesi ve endişelerini ifade etme fırsatları sunulması toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin azaltılması ve kişisel güvenliğin desteklenmesi açısından önemli rol oynayacaktır.⁷⁸⁵

Göç konusu, Tuvalu tarafından genellikle toplumsal ve ekonomik güvenlik için bir tehdit olarak ele alınmaktadır. Ancak, Kiribati örneğinde olduğu gibi, Birleşmiş Milletlere bağlı kuruluşların Tuvalu özelinde yayımladığı raporlarda da bu olgu, daha farklı bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Örneğin Dünya Bankası, Batı Pasifik'teki deniz seviyesinin küresel ortalamadan daha hızlı yükseldiğini kabul etmekle birlikte, bu artışın insan kaynaklı iklim değişikliğiyle ne ölçüde ilişkilendirilebileceğine dair daha kapsamlı araştırmalara gereksinim duyulduğunu belirtmektedir.⁷⁸⁶ Dünya Bankası ve UNESCO, Tuvalu'dan yabancı ülkelere göçün büyük ölçüde daha iyi eğitim ve istihdam olanakları gibi sosyoekonomik koşullarla şekillendiğine vurgu yapmaktadır.⁷⁸⁷ Ancak bu tür değerlendirmeler, ekonomik fırsatları görünür kılmak açısından önemli olsa da iklim değişikliğinin farklı güvenlik alanlarına yönelik uzun vadeli etkilerini göz ardı etme riski taşımaktadır.

Tuvalu vatandaşları, çeşitli programlar aracılığıyla yurt dışında mevsimlik çalışma fırsatlarına sahiptir. Bu programlar, Tuvalu halkına ekonomik olanaklar sunmakta ve göç ile istihdam süreçlerini etkilemektedir.⁷⁸⁸ UNESCO, iklim değişikliğinin göç eğilimlerini artırabileceğini kabul etse de Tuvalu'dan yurt dışına göç edenlerin yalnızca %8'inin göç gerekçesi olarak iklim değişikliğini gösterdiğine dikkat çekmektedir. *Tuvalu Vaka Çalışması Özet Raporu*'na göre yurt dışına göçün temel nedenleri, daha kaliteli bir eğitim ve daha iyi yaşam koşulları arayışıdır.⁷⁸⁹ Ancak, yalnızca mevcut verilerle yapılan değerlendirmeler, gelecekte iklim değişikliği kaynaklı kitlesel göçlerin yaratabileceği güvenlik tehditlerini içermeyi için eksik bir bakış açısı sunmaktadır. *Tuvalu Vaka Çalışması Özet Raporu*, yurt dışında en az bir aile üyesi bulunan göçmen hanelerin, işçi dövizlerinden sağlanan ek gelirlerle

⁷⁸⁵ UNDP, 2022: 7.

⁷⁸⁶ Peyser vd., 2016; World Bank, 2021: 11.

⁷⁸⁷ World Bank, 2021: 16, UNESCO, 2023: 148.

⁷⁸⁸ Pasifik Erişim Kategorisi (PAC), 2002 yılından itibaren her yıl belirli bir göçmen kotası (Tuvalu için en fazla 75 kişi) çerçevesinde Tuvalu vatandaşlarının Yeni Zelanda'ya yerleşmesine ve çalışmasına olanak tanır. Benzer şekilde, 2007 yılında başlatılan Tanınmış Mevsimlik İşverenler (RSE) Programı ile Tuvalu'daki bireyler, geçici işçi olarak Yeni Zelanda'da çalışabilmektedir. Ayrıca, Mevsimlik İşçi Programı (SWP) kapsamında Tuvalu vatandaşı, Avustralya'da geçici çalışma hakkına da sahiptir. Bkz. Curtain vd., 2015; World Bank, 2021: 16.

⁷⁸⁹ Oakes, 2017; UNESCO, 2023: 138-140.

iklim değişikliğine karşı daha dirençli olduklarını ifade etmektedir.⁷⁹⁰ Yani göç, iklim değişikliğinin etkilerini hafifletici bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Birleşmiş Milletler raporları ise, göçü çeşitli sosyoekonomik, hukuki ve idari engellerle şekillenen karmaşık bir olgu olarak da tanımlamaktadır. Göç süreci, önemli mali ve lojistik kaynaklar gerektirdiğinden, düşük sosyoekonomik gruplar ve vasıfsız işçiler için eşitsizlik yaratmaktadır. Bu grupların göç etme olasılığı azalırken, artan iklim risklerine rağmen bulundukları bölgelerde kalmaları, kırılganlıklarını giderek artırmaktadır.⁷⁹¹ Bu durum Tuvalu halkının göç süreçlerini daha karmaşık bir hâle getirdiğinden ve hukuki statüleri açısından bir belirsizlik yarattığından önemli bir tartışma konusudur.

Tuvalu'nun 2021 yılında başlattığı Gelecek Şimdi Projesi (Future Now Project), iklim değişikliğinden kaynaklanan yerinden edilme durumlarına karşı hazırlıklı olmayı amaçlamaktadır. UNESCO'ya göre, bu proje ulusal eğitim sisteminin sürekliliğini sağlamak amacıyla proaktif bir yaklaşım sergilemektedir.⁷⁹² Ancak projenin eğitim materyallerinin erişilebilirliği, dijital ortamlara öğretmenlerin ve öğrencilerin uyumu ile öğretmenlerin dijital eğitim konusundaki yeterliliklerinin artırılması gibi temel konulara dair kapsamlı bir plan sunmaması, uygulamada karşılaşılabilecek zorlukları artırmaktadır. Bu nedenle, UNESCO'nun nitelendirdiği biçimiyle proaktif bir çözüm önerdiği iddia edilse de Gelecek Şimdi Projesi'nin eğitim sistemini geliştirmek adına eksiksiz ve bütüncül bir çerçeveye sunduğunu söylemek oldukça güçtür.

Tuvalu İklim Güvenliği Risk Değerlendirmesi, ülkenin karşılaştığı zorlukları ele alırken, geleneksel güvenlik tehditlerinin önemine özellikle vurgu yapmaktadır. Rapora göre, İklim Değişikliği Nedeniyle Deniz Seviyesi Yükselmesine Karşı Deniz Alanlarını Koruma Bildirgesi aracılığıyla, bölgesel iş birliği güçlendirilmiştir. Ancak, Pasifik Bölgesi'nde artan güç mücadelesi, ülkeleri jeostratejik çekişmelere daha fazla dâhil etmekte ve bu durum bölgesel dayanışmayı zayıflatmaktadır. Raporda, kimlik ve toprak bütünlüğüne yönelik tehditlerin yalnızca devlet güvenliğini değil, bölgesel istikrarı da tehlikeye attığı ve hatta iklim değişikliğinden daha yıkıcı sonuçlar doğurabileceği öne sürülmektedir.⁷⁹³

Tuvalu Vaka Çalışması Özet Raporu, 2014 yılında Yeni Zelanda'nın, deniz seviyesinin yükselmesinden dolayı yaşamlarını sürdürebilmek amacıyla Yeni Zelanda'da yaşamak için başvuran Tuvalulu bir aileyi "iklim mültecisi" olarak tanıdığını belirtmektedir.⁷⁹⁴ Ancak,

⁷⁹⁰ UNESCO, 2023: 141.

⁷⁹¹ UNESCO, 2023: 143.

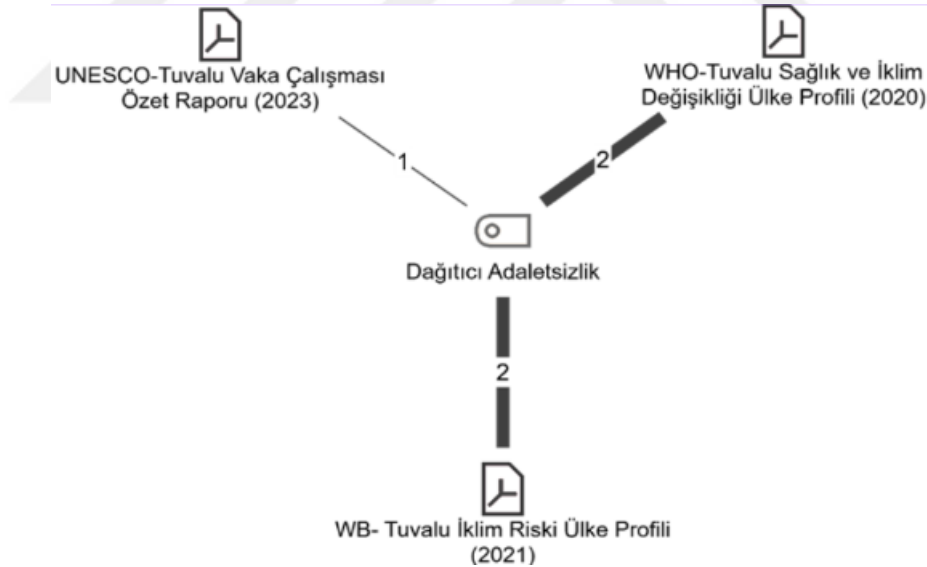
⁷⁹² UNESCO, 2023: 149.

⁷⁹³ UNDP ve IOM, 2022b: 4.

⁷⁹⁴ UNESCO, 2023: 143-144.

mahkeme bu yönde bir hüküm vermemiştir. Aile insani gerekçelerle Yeni Zelanda’da oturma hakkı elde etmiştir.⁷⁹⁵ Günümüzde iklim değişikliği nedeniyle yerinden edilenleri doğrudan tanıyan uluslararası bir sözleşme veya mahkeme kararı mevcut değildir. 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi, mülteci statüsünü savaş, etnik soykırım ve siyasi baskılar gibi doğrudan şiddet içeren eylemlerle sınırlandırmaktadır.⁷⁹⁶ Bu nedenle, devletler iklim değişikliği kaynaklı yerinden edilen bireyleri mülteci olarak tanımak yerine, farklı çözümler üretmeyi tercih etmektedir.

Örneğin, Yeni Zelanda ve Avustralya gibi ülkeler, Tuvalu halkına çalışma, yaşama ve eğitim fırsatları sunan vize programları aracılığıyla destek vermektedir. Ancak bu vizelere erişim de belirli koşullara bağlıdır. Yeni Zelanda her yıl yalnızca 75 Tuvalu vatandaşını kabul etmekte ve başvuru süreci, İngilizce dil yeterliliği ve iş teklifi gibi koşullara dayanmaktadır. Tuvalu’dan gerçekleşen göçlerin büyük bir kısmı yalnızca yetişkinler için geçici çalışma izinleriyle şekillendiğinden, geride kalan aile üyelerinin temel haklara erişimleri sınırlı kalmaktadır.⁷⁹⁷ Bu hukuki ve sosyoekonomik kısıtlamalar, bireylerin göç güzergâhını da etkilemektedir. Tuvalu’dan göç edenlerin %63’ü Fiji’ye, yalnızca %16’sı Yeni Zelanda’ya gitmekte, geri kalan %21’lik kesim ise Asya-Pasifik’teki diğer ülkelere yönelmektedir.⁷⁹⁸

Şekil 4.12 Tuvalu’daki İklim Değişikliğini İklim Adaleti Çerçevesinden Ele Alan Birleşmiş Milletler Raporları

⁷⁹⁵ Mahkeme kararı için bkz. UNHCR, “New Zealand: Immigration and Protection Tribunal”, 4 Haziran 2014, <https://www.refworld.org/jurisprudence/caselaw/nzipt/2014/en/114231>. (Erişim tarihi: 28.03.2014)

⁷⁹⁶ Bkz. UNHCR Türkiye, “Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme”, Aralık 2016, <https://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf> (Erişim tarihi: 28.03.2025).

⁷⁹⁷ Constable, 2017; UNESCO, 2023: 143-144.

⁷⁹⁸ Oakes, 2017; UNESCO, 2023: 141.

Kiribati örneğinde olduğu gibi, Birleşmiş Milletlerin Tuvalu'ya özgü yayımladığı raporlarda da iklim adaleti kavramı oldukça eksiktir. İklim adaleti ya da adaletsizlik kelimelerine doğrudan yer verilmemekte, yalnızca üç belgede dağıtıcı adaletsizlik dolaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Bununla birlikte, prosedürel adaletin hiç değerlendirilmemesi, iklim değişikliğinin yarattığı eşitsizliklerin yalnızca belirli yönlerinin tartışıldığını ve karar alma süreçlerine katılımda adaletin göz ardı edildiğini göstermektedir (Şekil 4.12).

Dünya Bankası, iklim değişikliğinin en yoksul kesimleri orantısız şekilde etkilediğini vurgularken, aynı zamanda cinsiyet eşitsizliğinin yarattığı adaletsizliklere de dikkat çekmektedir.⁷⁹⁹ Ancak, bu eşitsizlikleri gidermeye yönelik somut politika önerileri raporlarda yer almamaktadır. *Tuvalu Vaka Çalışması Özet Raporu*, aktivistlerin gelişmiş ülkelerden emisyonlarını sınırlamalarını talep ettiğini belirtirken;⁸⁰⁰ Dünya Sağlık Örgütü ise, uluslararası fonlara erişimde yaşanan zorluklara ve sağlık kurumlarının iklim değişikliği süreçlerine dâhil edilmemesine vurgu yapmaktadır.⁸⁰¹ Bu durum, finansal kaynakların yetersizliğinden çok, bu kaynaklara erişimdeki adaletsizliklerin ve kapasite eksikliklerinin daha temel sorunlar olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, Birleşmiş Milletler raporları, iklim değişikliğinin Tuvalu'da insan güvenliği üzerindeki etkilerini ve toplulukların gereksinimlerini yüzeysel bir şekilde ele almakta, insan güvenliği ile iklim adaleti arasındaki ilişkiyi göz ardı etmektedir.

4.4. Pasifik Ada Ülkelerinde İklim Adaleti ve İnsan Güvenliği Bağlamında AOSIS, PIF ve SPREP'in Rolü

Pasifik'teki küçük ada devletlerinin iklim değişikliğiyle mücadelede seslerini duyurabilmesi, büyük ölçüde dâhil oldukları bölgesel ve uluslararası örgütlerin kurumsal kapasitesine ve diplomatik etkisine bağlıdır. Bu bağlamda, AOSIS, PIF ve SPREP, iklim adaleti ve insan güvenliği çerçevesinde önemli roller üstlenmektedir.

AOSIS, iklim değişikliğine en az katkıda bulunan ancak en ağır etkilerine maruz kalan küçük ada ülkelerinin çıkarlarını savunmak amacıyla 1990 yılında kurulmuş ve günümüzde otuz dokuz ülkeden oluşan bir koalisyon hâline gelmiştir. Bu yapı, otuz yılı aşkın süredir yürüttüğü diplomatik faaliyetlerle kayıp ve zararların tanınması, adil iklim finansmanı mekanizmalarının kurulması ve küresel sıcaklık artışının 1,5°C ile sınırlandırılması gibi konuları uluslararası müzakerelerin gündemine taşımaktadır. Böylece, üye ülkelerin

⁷⁹⁹ World Bank, 2021: 15.

⁸⁰⁰ UNESCO, 2023: 141.

⁸⁰¹ WHO, 2020: 13.

kırılganlıklarını uluslararası kamuoyunun dikkatine sunmakta ve iklim adaleti çerçevesinde hak temelli bir söylem geliştirmektedir.⁸⁰²

PIF, üye ülkelerle birlikte bölgesel iş birliği, sürdürülebilir kalkınma ve çevresel güvenlik alanlarında ortak politikalar geliştirmeyi hedefleyen hükümetler arası bir yapıdır. İklim değişikliğini bölgesel güvenlik açısından en öncelikli tehditlerden biri olarak tanımlayan PIF, özellikle uyum kapasitesinin artırılmasına yönelik stratejik belgeler hazırlamaktadır.⁸⁰³ SPREP ise, çevre koruma ve iklim değişikliğiyle baş etme alanlarında teknik destek sunan bölgesel bir uzmanlık kuruluşudur. 1982’de bir program olarak başlatılan, 1993’te ise bağımsız bir örgüte dönüştürülen SPREP, biyoçeşitlilik, atık yönetimi, afet riski azaltımı ve iklim izleme sistemleri gibi konularda projeler yürüterek bölge ülkelerine kurumsal kapasite desteği sunmaktadır.⁸⁰⁴

Bu örgütlerin çoğu, ülkelere özgü ayrıntılı raporlar yayımlamasa da hazırladıkları ortak belgeler aracılığıyla Pasifik Bölgesi’ne ilişkin genel yaklaşımları ortaya koymakta ve çalışmalara önemli bir çerçeve sunmaktadır. Bu alt başlıkta, söz konusu örgütlerin iklim adaleti ve insan güvenliği bağlamında bölgeye ilişkin hangi temalara öncelik verdiği ve ne tür stratejiler benimsediği değerlendirilecektir. İncelenen belgeler doğrudan nitel içerik analizine dâhil edilmemiş olsa da çalışmanın değerlendirme sürecine katkı sağlayan yardımcı kaynaklar olarak kullanılmıştır.

Bu kapsamda örnek olarak ele alınabilecek belgelerden biri, Pasifik Adaları Forumu tarafından 2013 yılında yayımlanan *Pasifik İklim Değişikliği Finansmanı Değerlendirme Çerçevesi*’dir (PCCFAF). Bu belge, Kiribati, Tuvalu, Marshall Adaları, Nauru, Solomon Adaları, Vanuatu, Fiji gibi bölge ülkelerinin uyum politikaları için gereksinim duyduğu finansal kaynakların nasıl daha etkili ve verimli bir şekilde kullanılabileceğini tartışmakta ve üç temel strateji önermektedir: Uluslararası finansman akışlarının artırılması, yerel kapasitenin güçlendirilmesi ve topluluk temelli uyum uygulamalarının desteklenmesi. Bu stratejiler arasında, yerel halkın karar alma süreçlerine katılımının artırılması ve sürdürülebilir doğal kaynak yönetiminin geliştirilmesi özellikle dikkat çekmektedir.⁸⁰⁵

Aynı yıl yayımlanan *Majuro Deklarasyonu* ise, değişen iklim koşullarının Pasifik’teki küçük ada ülkeleri için varoluşsal bir tehdit oluşturduğuna dikkat çekmekte ve küresel sıcaklık artışının 1,5°C ile sınırlandırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Pasifik, iklim değişikliğinden en çok etkilenen bölgelerden biri olduğundan, bölgedeki az gelişmiş küçük ada ülkeleri için

⁸⁰² Ayrıntılı bilgi için bkz. AOSIS Resmi İnternet Sitesi, <https://www.aosis.org/> (erişim tarihi: 06.05.2025).

⁸⁰³ Ayrıntılı bilgi için bkz. PIF Resmi İnternet Sitesi, <https://forumsec.org/> (erişim tarihi: 06.05.2025).

⁸⁰⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. SPREP Resmi İnternet Sitesi, <https://www.sprep.org/> (erişim tarihi: 06.05.2025).

⁸⁰⁵ PIF, 2013a.

uluslararası iklim finansmanı ve teknik destek etkili uyum stratejilerinin en temel koşullarından biri olarak değerlendirilmektedir. Deklarasyona göre, bu stratejilerin hayata geçirilebilmesi için gelişmiş sanayi ülkeleri başta olmak üzere büyük emisyon üreticileri üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirmelidir.⁸⁰⁶

Deklarasyonda, Pasifik ada ülkelerinin ulusal düzeyde belirledikleri emisyon azaltım hedeflerine de yer verilmektedir. Örneğin, Kiribati, 2025 yılına kadar Güney Tarawa’da %45, Kiritimati’de ise %60 oranında yenilenebilir enerjiye geçmeyi hedeflemiştir. Nauru, 2020’ye kadar elektrik üretiminin %50’sini yenilenebilir kaynaklardan sağlama ve 2025’e kadar sürdürülebilir enerji kapasitesine ulaşma hedefi koymuştur. Niue ise 2020 yılı itibarıyla tüm elektrik gereksinimini yenilenebilir kaynaklardan karşılamayı taahhüt etmiştir. Marshall Adaları’nın hedefleri arasında, 2020 yılına kadar CO₂ emisyonlarını %40 oranında azaltmak, kentlerdeki tüm hanelerin ve kırsaldaki hanelerin %95’ini elektrifikasyon kapsamına almak, enerjinin %20’sini yerel yenilenebilir kaynaklardan sağlanmak yer almaktadır. Tuvalu ise, 2013-2020 döneminde elektrik üretiminin tamamını yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılayacağını ifade etmiştir.⁸⁰⁷

Bu hedefler, enerji güvenliğini artırma ve sürdürülebilir çözümler geliştirme yönündeki bölgesel kararlılığı ortaya koymaktadır. Ancak, uygulamada bu hedeflerin büyük ölçüde gerçekleşmediği görülmektedir. Örneğin 2021 yılında Tuvalu’nun toplam enerji arzının %96’sı fosil yakıtlara dayanmışken, yenilenebilir enerjinin payı yalnızca %4 olmuştur.⁸⁰⁸ Aynı yıl, IRENA verilerine göre, Kiribati’de bu oran %37’ye ulaşmışken,⁸⁰⁹ Niue ve Nauru’da %2 düzeyinde kalmıştır.⁸¹⁰ Bu sınırlı başarıda, mali yetersizlikler başta olmak üzere teknik altyapı eksiklikleri ve dışa bağımlılık belirleyici etkenler arasındadır.

PIF’in 2016 tarihli *Pasifik’teki Dayanıklı Kalkınma Çerçevesi* (FRDP), bölge ülkelerinin iklim değişikliğine karşı dirençlerini artırmaya yönelik bir yol haritası sunmaktadır. FRDP, emisyonların azaltılması, yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılması, erken uyarı sistemlerinin güçlendirilmesi, afet sonrası iyileştirme stratejilerin oluşturulması ve topluluk temelli çözümlerin teşvik edilmesi gibi çok sayıda öneri içermektedir.⁸¹¹ 2019 yılında 50. Pasifik Adaları Forumu’nda kabul edilen *Kainaki II Deklarasyonu* ise, bölge liderlerinin iklim değişikliğine ilişkin ortak tutumunu yansıtan önemli bir siyasi belge niteliğindedir.

⁸⁰⁶ PIF, 2013b.

⁸⁰⁷ Ibid.

⁸⁰⁸ Oberender, 2024.

⁸⁰⁹ IRENA, 2024a: 1.

⁸¹⁰ IRENA, 2024b:1; IRENA, 2024c: 1.

⁸¹¹ GEM, “Framework for Resilient Development in the Pacific (FRDP): An Integrated Approach to Address Climate Change and Disaster Risk Management”, <https://gem.spc.int/projects/frdp> (Erişim tarihi: 06.05.2025).

Deklarasyon, özellikle Kiribati, Tuvalu ve Marshall Adaları gibi atol ülkelerinin yüzleştiği varoluşsal risklere dikkat çekmekte; küresel sıcaklık artışının 1,5°C ile sınırlandırılmasının yaşamsal önemine vurgu yapmaktadır. Ayrıca, gelişmiş sanayi ülkelerine emisyonlarını azaltma ve uyum politikalarını destekleme yükümlülüklerini yerine getirme çağrısı yapmakta; ada devletlerinin egemenlik haklarının deniz seviyesinin yükselmesi karşısında korunması gerektiğini ifade etmektedir.⁸¹²

Pasifik Ada Ülkeleri İçin İklim ve Afet Riski Finansman Seçeneklerine Genel Bir Bakış raporu ise, bölge ülkelerinin iklim değişikliği ve afet risklerine karşı yüksek kırılganlığa sahip olduğunu yinelemiştir. Raporda, deniz seviyesinin yükselmesi ve giderek şiddetlenen aşırı hava olaylarının; gıda ve su güvenliği, barınma hakkı ve geçim kaynakları gibi insan güvenliğinin temel bileşenlerini doğrudan tehdit ettiği belirtilmiştir. Fiji, Vanuatu ve Tonga gibi ülkelerde meydana gelen siklonlar büyük ekonomik kayıplara yol açmış;⁸¹³ bu da gıda, su, sağlık ve eğitim gibi temel hizmetlerin aksamasına neden olarak insan güvenliğini daha da zayıflatmıştır. Rapora göre, bu risklerle başa çıkabilmek için erken uyarı sistemleri, afet sigortaları ve uluslararası iklim finansmanı mekanizmalarına erişimin güçlendirilmesi gereklidir. Özellikle sınırlı doğal kaynaklara sahip atol ülkeleri açısından, bölgesel düzeyde dayanıklılığı artıracak ve uzun vadeli uyum kapasitesini destekleyecek mekanizmalar hayati önemdedir.⁸¹⁴

2022-2023 dönemine ait *Pasifik Güvenlik Görünümü Raporu*, iklim değişikliğini bölgenin karşılaştığı en büyük güvenlik tehdidi olarak tanımlamaktadır. Deniz seviyesinin yükselmesi, aşırı hava olayları ve kıyı erozyonu gibi çevresel olaylar, tarımsal üretimi, temel yaşam koşullarını ve geçim kaynaklarını tehdit ederek ekonomi, gıda ve sağlık gibi alanlarda çok boyutlu krizlere yol açmaktadır. Rapora göre, özellikle afetler sırasında ve yerinden edilme süreçlerinde kadınlara ve çocuklara yönelik şiddet vakalarında artış gözlemlenmektedir. Küresel sıcaklık artışı 1,5°C ile sınırlandırılrsa bile, bu çabanın atol ülkeleri üzerindeki etkisinin sınırlı kalacağı ifade edilmekte; daha kapsayıcı stratejilere olan gereksinim vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, yerel bilgiye dayalı uyum politikaları geliştirilmeli, afet riskleri azaltılmalı, toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanmalı ve finansal kaynaklara adil bir şekilde erişilebilmelidir.⁸¹⁵ 2023 tarihli *İklim Değişikliği Nedeniyle Deniz Seviyesi Yükselmesi Karşısında Devletin Sürekliliği ve Kişilerin Korunması Bildirgesi* ise, iklim değişikliğinin devletlerin toprak

⁸¹² PIF, 2019.

⁸¹³ 2016 yılında meydana gelen Winston Siklonu, Fiji'de GSYİH'nin yaklaşık %30'u kadar ekonomik kayba neden olmuştur. 2015'teki Pam Siklonu, Vanuatu'da GSYH'nin %64'üne denk gelen son derece büyük bir zarara yol açmıştır. Tonga ise 2018'de yaşanan Gito Siklonu sonucu benzer bir etki yaşamıştır. Ayrıntılı bilgi için. Bkz. PIF, 2021.

⁸¹⁴ PIF, 2021.

⁸¹⁵ PIF, 2022.

bütünlüğü ve egemenliği üzerindeki etkilerine dikkat çekmekte; uluslararası hukuk çerçevesinde ülkelerin devamlılığının ve kişilerin korunmasının güvence altına alınması gerektiğini savunmaktadır.⁸¹⁶

PIF tarafından yayımlanan belgeler, Pasifik'teki küçük ada ülkelerinin iklim değişikliğiyle nedeniyle yüzleştiği çok boyutlu güvenlik tehditlerini ele almakta ve çözüm yolları sunmaktadır. Kiribati ve Tuvalu gibi atol ülkelerinin kırılganlığı yalnızca coğrafi değil; ekonomik yetersizlikler, sınırlı altyapı ve düşük kurumsal kapasiteyle de ilişkilidir. Bu belgelerde, özellikle bölgesel dayanışmanın güçlendirilmesi ve uluslararası iş birliğinin artırılması gerektiği vurgulanmaktadır. PIF'in küçük ada devletlerine yönelik başlıca önerileri arasında uluslararası iklim finansmanına adil erişim, topluluk temelli uyum politikalarının teşvik edilmesi, yerel bilgiye dayalı karar alma süreçlerinin desteklenmesi ve erken uyarı sistemlerinin yaygınlaştırılması yer alır. Ayrıca afet sigortaları, dirençli altyapı yatırımları ve yenilenebilir enerjiye geçiş gibi stratejiler ön plana çıkar. Deniz seviyesinin yükselmesi nedeniyle toprak kaybı yaşayan ülkeler için egemenlik haklarının korunması ve bu konuda uluslararası hukuki düzenlemelerin geliştirilmesi de önemli bir gündem maddesidir. PIF, küçük ada devletlerini yalnızca iklim krizinden en çok etkilenen ülkeler olarak değil, aynı zamanda çözümün bir parçası olan aktörler olarak da görmektedir. Bu nedenle hem bölgesel iş birliği hem de küresel sorumluluk çağrısı yapılmaktadır.

Bu sürece katkı sunan aktörler yalnızca PIF ile sınırlı değildir. Daha önce belirtildiği üzere, diğer bölgesel kuruluşlar da önemli roller üstlenmektedir. Bu bağlamda SPREP, değişen iklim koşullarının insan güvenliği üzerindeki etkilerini analiz eden çalışmalarıyla öne çıkmakta; iklim adaleti, yerel dirençlilik ve uyum kapasitesinin geliştirilmesi gibi konulara odaklanmaktadır. SPREP'in bu alandaki en önemli katkılarından biri, 2005 yılında yayımlanan ve 2006-2015 yıllarını kapsayan *Pasifik Adaları İklim Değişikliği Eylem Çerçevesi*'dir (PIFACC). Bu belge, ada ülkelerinin iklim değişikliğine karşı direncini artırmayı ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. PIFACC, küçük ada devletlerinin iklim değişikliğinden orantısız şekilde etkilendiğini vurgulamakta; deniz seviyesinin yükselmesi, kıyı erozyonu, tuzlu su girişi, tarımsal üretimin azalması ve aşırı hava olaylarının artışı gibi etkenlerin bölgedeki çevresel ve sosyoekonomik kırılganlıkları derinleştirdiğine dikkat çekmektedir. İklim adaleti ilkelerine dayanan bu çerçeve, tarihsel sorumluluğu olmayan ülkelerin en yıkıcı sonuçları deneyimlemeleri karşısında kolektif iş birliğini, küresel düzeyde sorumluluk paylaşımını ve yerel toplulukların haklarının korunmasını öncelikli hedefler arasında saymaktadır. Ayrıca, iklim değişikliğinin ulusal kalkınma planlarına dâhil edilmesi,

⁸¹⁶ PIF, 2023.

kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi, erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi, yerel bilgiyle bilimsel verilerin birleştirilmesi ve uluslararası iklim finansmanına adil erişimin sağlanması da öneriler arasında yer almıştır.⁸¹⁷

Bu çerçeve doğrultusunda hayata geçirilen ilk büyük bölgesel uyum programı, 2009-2014 yıllarında uygulanan *Pasifik'te İklim Değişikliğine Uyum Sağlamak* (PACC) programıdır. SPREP koordinasyonunda, UNDP ve GEF iş birliğiyle yürütülen bu program, on dört ada ülkesinde⁸¹⁸ uygulanmıştır. PACC, su kaynaklarının yönetimi, gıda güvenliği ve kıyı altyapılarının dayanıklılığı olmak üzere üç temel alana odaklanmıştır. Örneğin, Fiji'de tarım ve drenaj sistemlerinin iyileştirilmesiyle hem gıda güvenliği hem de ekonomik ve çevresel güvenliğin güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Tuvalu, Nauru, Marshall Adaları, Tokelau, Niue ve Tonga'da kuraklıkla başa çıkabilmek için su altyapısı iyileştirilmiş; Solomon Adaları ve Papua Yeni Gine'de ise yerel toplulukların gıda güvenliği artırılmak istenmiş ve bu amaçla farklı tarım teknikleri uygulanmıştır.⁸¹⁹

Bölgedeki bu uyum çabalarının yanı sıra, iklim değişikliğinin yol açtığı kayıp ve zararların özellikle küçük ada ülkeleri üzerindeki etkileri de giderek daha fazla gündeme gelmiştir. Bu kapsamda, SPREP tarafından 2024 yılında yayımlanan *Gelişmekte Olan Pasifik Küçük Ada Devletlerinde Ekonomik Olmayan Kayıp ve Zarar: Kayıp ve Zarar Fonu Aracılığıyla İklim Adaletinin Sağlanması* raporu, iklim değişikliğine bağlı maddi olmayan kayıpları kapsamlı bir şekilde analiz etmektedir. Rapora göre, deniz seviyesinin yükselmesi, kıyı erozyonu ve aşırı hava olayları yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda kültürel, sosyal ve manevi değerler üzerinde de yıkıcı etkiler yaratmaktadır. Bu nedenle ekonomik olmayan kayıpların telafisine yönelik Kayıp ve Zarar Fonu gibi finansal mekanizmaların daha etkin hâle getirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ancak, mevcut fonların yetersizliği ve siyasi engeller, en savunmasız toplulukların bu kaynaklara erişimini sınırlamaktadır. Pasifik'teki küçük ada ülkeleri iklim değişikliğinin etkilerine karşı en kırılgan gruplar arasında yer almalarına rağmen, yeterli düzeyde finansal destekten hâlâ yoksundur.⁸²⁰

Eşitlik, hakkaniyet ve sorumluluk ilkelerine doğrultusunda hazırlanan bu rapor, gelişmiş ülkelerin iklim değişikliğinde tarihsel olarak sorumlu olduğunu, bu nedenle daha büyük bir sorumluluk üstlenmeleri gerektiğini ifade etmektedir. Ayrıca, toplumsal cinsiyet eşitliği ve insan hakları da iklim adaletinin ayrılmaz bileşenleri olarak ele alınmakta; kadınlar başta olmak

⁸¹⁷ SPREP, 2005.

⁸¹⁸ Bunlar; Cook Adaları, Nauru, Marshall Adaları, Niue, Tokelau, Tonga, Tuvalu, Solomon Adaları, Fiji, Palau, Vanuatu, Samoa, Mikronezya Federal Devletleri, Papua Yeni Gine'dir.

⁸¹⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. SPREP, 2013: 8-35.

⁸²⁰ Howle vd., 2024.

üzere kırılgan grupların kayıpların telafisi sürecinde özel olarak desteklenmesi gerektiği belirtilmektedir.⁸²¹

Raporda sunulan politika önerileri, Kayıp ve Zarar Fonu'nun Pasifik'teki küçük ada ülkeleri için daha etkin işlemlerini hedeflemiştir. Buna göre, fonun kapsamı ekonomik ve ekonomik olmayan etkileri içerecek şekilde genişletilmeli; kültürel miras kaybı gibi soyut zararlar da bu tanıma dâhil edilmelidir. Fonun finansmanı, gelişmiş sanayi ülkelerinin tarihsel emisyonlarıyla orantılı olarak sağlanmalı; yerel toplulukların karar alma süreçlerinde aktif katılımı güvence altına alınmalı; fonun işleyişi esnek ve bürokratik engellerden arındırılmış bir yapıya kavuşturulmalıdır. Tüm bu önlemlerin, emisyonların azaltılmasına yönelik acil ve etkili uluslararası eylemlerle desteklenmesi gerektiği de özellikle vurgulanmaktadır. Bu bütüncül yaklaşım, Pasifik'teki küçük ada ülkelerinin kayıp ve zararlarının adil biçimde ele alınması açısından yaşamsal öneme sahiptir.⁸²²

SPREP'in çalışmaları, iklim değişikliğiyle ilgili meselelerin bölgesel düzeyde ele alınmasında güçlü bir çerçeve sunmakta; ancak bu sorunların uluslararası gündeme taşınmasında farklı coğrafyalardaki küçük ada devletlerinin bir araya gelerek oluşturduğu uluslararası koalisyonlar daha etkili bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda, AOSIS, Pasifik Bölgesi'nin ötesine uzanan diplomatik yapısıyla, ada ülkelerinin taleplerini Birleşmiş Milletler nezdinde dile getirmekte ve uluslararası iklim müzakerelerinde bu ülkelerin seslerini duyurabilmektedir.

Kayıp ve zarar kavramı, uluslararası iklim rejiminde ilk kez 1991 yılında AOSIS tarafından gündeme getirilmiş ve bu çerçevede, deniz seviyesinin yükselmesi gibi iklim değişikliği kaynaklı etkilerden doğan zararları karşılamak amacıyla uluslararası bir sigorta mekanizması kurulması önerilmiştir. Bu öneri, Vanuatu öncülüğünde sunulmuş ve küçük ada devletlerinin iklim değişikliğine karşı varoluşsal tehdit algısını açıkça ortaya koymuştur.⁸²³ Ancak sonraki yıllarda kayıp ve zarar meselesi müzakerelerde uzun süre arka planda kalmış, özellikle gelişmiş ülkelerin hukuki sorumluluk taşımama yönündeki tutumları nedeniyle somut bir ilerleme sağlanamamıştır. Bu süreçte AOSIS, iklim adaletini temel alan söylemini sürdürmüş ve özellikle tarihsel sorumluluk kavramını kayıp ve zarar gündeminin merkezine yerleştirmiştir.

2015 Paris Anlaşmasıyla birlikte kayıp ve zarar konusu, ilk kez resmi olarak küresel iklim rejiminin bir parçası hâline gelmiştir. Anlaşmanın 8. maddesi, iklim değişikliğinin yol açtığı ani ve yavaş gelişen etkilerden kaynaklanan ekonomik ve ekonomik olmayan kayıpların

⁸²¹ Ibid.

⁸²² Ibid.

⁸²³ Åberg ve Jeffs, 2022: 10.

tanınmasına ve bu alanlarda uluslararası iş birliğinin güçlendirilmesine odaklanmıştır. Söz konusu madde, Varşova Uluslararası Kayıp ve Zarar Mekanizması aracılığıyla bilgi paylaşımı, erken uyarı sistemleri, risk yönetimi ve yerinden edilme süreçlerinin yönetimi gibi konulara destek sağlamayı hedeflemiştir. Ancak, gelişmiş ülkeler açısından herhangi bir hukuki tazminat yükümlülüğü içermemekte; tarihsel sorumluluğa dayanan bağlayıcı finansal yükümlülükleri kapsam dışı bırakmaktadır.⁸²⁴ Bu nedenle, her ne kadar kayıp ve zarar konusu uluslararası gündeme taşınmış ve iklim adaleti söylemini güçlendirmiş olsa da uygulama ve finansman boyutunda etkisi sınırlı kalmıştır. AOSIS, kayıp ve zarar başlığının anlaşmada bağımsız bir madde olarak yer almasını olumlu bir adım olarak değerlendirmekte; ancak bunun sembolik düzeyde kalmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Örgüt, bu maddenin somut adımlarla desteklenerek eyleme geçirilebilir bir yapıya kavuşturulmasını savunmaktadır.⁸²⁵

AOSIS'in 2022 tarihli "Azaltım Hedeflerinin ve Uygulamanın Acilen Güçlendirilmesine Yönelik Çalışma Programına İlişkin Sunumu", geliştirmekte olan küçük ada devletlerinin iklim krizine karşı içinde bulunduğu yapısal kırılganlıklara dikkat çekerek, daha adil ve etkili bir küresel iklim politikası çağrısı yapmaktadır. Belgeye göre, mevcut azaltım taahhütleri hem yetersizdir hem de uygulamada gecikmeler yaşanmaktadır. Bu da 1,5°C hedefinin aşılma riskini artırmakta ve geliştirmekte olan küçük ada ülkeleri açısından insan yaşamını, geçim kaynaklarını ve toplumsal istikrarı tehdit eden geri dönülemez sonuçlara yol açmaktadır. AOSIS, bu durumu yalnızca bir çevresel kriz değil, doğrudan insan güvenliği meselesi olarak değerlendirmekte; temel haklara, yaşam koşullarına ve toplumsal bütünlüğe yönelik tehditlerin ancak iklim adaleti temelinde geliştirilecek kapsayıcı ve uygulanabilir azaltım politikalarıyla önlenebileceğini savunmaktadır.⁸²⁶

AOSIS tarafından Kasım 2022 tarihinde yayımlanan "COP27 Ortak Genel Kurulunda Yapılan Açılış Konuşması" başlıklı belgeye göre, iklim krizinin en ağır etkilerini yaşayan küçük ada devletleri, artık hayatta kalma mücadelesi vermektedir. Açıklamada, mevcut finansal düzenin fosil yakıt şirketlerinin çıkarlarını öncelediği, büyük emisyon üreticilerinin tarihsel sorumluluktan kaçındığı ve 1,5°C hedefinden sapmanın geliştirmekte olan küçük ada ülkeleri için geri dönülemez yıkımlar yaratacağı belirtilmiştir. AOSIS, iklim adaletinin ancak eşitsizlikleri gözetken, bilim temelli ve uygulamaya dönük kararlarla sağlanabileceğini vurgulamaktadır. Küçük ada devletlerinin karşılaştığı adaletsizliklere dikkat çeken bu duruş, şu çarpıcı sözlerle

⁸²⁴ UN, 2015: 12.

⁸²⁵ AOSIS Resmi İnternet Sitesi, tarih yok, <https://www.aosis.org/adp-statement-paris/>. (Erişim tarihi: 11.05.2025).

⁸²⁶ AOSIS, 2022b.

özetlenmektedir: “Biz iyilik istemiyoruz. Başkalarının kârı için yaratılan kirliliğin bedelini sessizce ödeyen kurbanlar olmayacağız.”⁸²⁷

1990’lı yıllarda AOSIS, BMİDÇS kapsamındaki zirvelerde söylemini ağırlıklı olarak kırılganlık ve adil sorumluluk paylaşımı üzerine kurmuş; iklim adaletine dolaylı biçimde dikkat çekmiştir. Küçük ada ülkelerinin iklim değişikliği nedeniyle varlıklarını sürdürme tehlikesiyle yüzleştiğine dikkat çeken AOSIS, bu ülkelerin hayatta kalma hakkının korunması gerektiğini savunmuştur. Aynı zamanda, sanayileşmiş ülkelerin tarihsel sorumluluklarını hatırlatarak, bu ülkelerin emisyon azaltımı ve iklim finansmanı konularında adil bir yük paylaşımına gitmesi gerektiğini ifade etmiştir.⁸²⁸ Ancak 2020’li yıllarla birlikte AOSIS’in söylemi daha açık ve güçlü bir biçimde iklim adaleti çerçevesinde şekillenmiştir. Gelişmiş sanayi ülkelerinin verdikleri finansman taahhütlerini yerine getirmemesi, iklim adaletsizliği olarak tanımlanmakta; kayıp ve zarar mekanizmasının hayata geçirilmesi ise ahlaki bir sorumluluk olarak gündeme getirilmektedir.⁸²⁹ AOSIS bu dönemde ayrıca iklim değişikliğini yalnızca çevresel bir sorun olarak değil, aynı zamanda insan güvenliğini doğrudan tehdit eden bir kriz olarak ele almaktadır. Gerekli önlemler alınmadığı takdirde, bazı ada ülkelerinin tamamen ortadan kalkabileceğini ve toplumların yaşam hakkı, gıda, su ve barınma gibi temel güvenlik alanlarının büyük ölçüde tehlikeye gireceğini vurgulamaktadır.

Bu alt başlıkta yer verilen örnekler, SPREP, PIF ve AOSIS’in Pasifik’teki küçük ada ülkelerine yönelik yürüttüğü çalışmaların yalnızca bir kısmını yansıtmaktadır. Kuşkusuz bu örgütler, çok daha geniş kapsamlı politika belgeleri, teknik raporlar ve diplomatik girişimlerle iklim değişikliğiyle baş etme sürecine katkı sunmaktadır. Yayımladıkları raporlar ve deklarasyonlar aracılığıyla Pasifik’teki küçük ada ülkelerinin iklim kaynaklı kırılganlıklarını görünür kılmakta ve bu ülkelerin hak temelli taleplerini uluslararası iklim gündemine taşıma konusunda önemli roller üstlenmektedir. Özellikle AOSIS’in uzun yıllara yayılan diplomatik çabaları sayesinde, kayıp ve zarar meselesi küresel iklim rejiminde kurumsal bir zemin kazanmış; Paris Anlaşması’nda ayrı bir başlık olarak yer almış ve COP27’de uluslararası bir fon kurulması yönünde somut bir adım atılmıştır. Ancak tüm bu ilerlemelere rağmen, mevcut mekanizmaların kapsamı, işleyiş biçimi ve finansal sürdürülebilirliği konusunda sınırlılıklar sürmektedir. Bu nedenle söz konusu örgütlerin etkisi, normatif ve sembolik açıdan güçlü olsa

⁸²⁷ AOSIS, 2022a.

⁸²⁸ AOSIS, 1991.

⁸²⁹ AOSIS Resmi İnternet Sitesi, tarih yok, “Statement on behalf of the Alliance of Small Island States (AOSIS) at the Joint Plenary of COP, CMP, CMA, SBSTA and SBI”, <https://www.aosis.org/statement-on-behalf-of-the-alliance-of-small-island-states-aosis-at-the-joint-plenary-of-cop-cmp-cma-sbsta-and-sbi/#:~:text=Current%20global%20financial%20flows%20contradict,also%20an%20urgent%20need%20to.> (erişim tarihi: 12.05.2025).

da uygulamada hâlâ çeşitli yapısal engelle karşı karşıyadır. Yine de bu kuruluşlar, küçük ada devletlerinin sesini kolektif biçimde duyurmaları açısından hayati bir işlev görmekte; daha adil ve kapsayıcı bir küresel iklim rejimi oluşturulmasına yönelik çabalara anlamlı katkılar sunmaktadır.

4.5.Değerlendirme

Bu bölümde, öncelikle Kiribati ve Tuvalu'nun ulusal belgeleri temel alınarak, her iki ülkenin iklim değişikliğine karşı direncini artırmak amacıyla gereksinim duyduğu önlemler; uyum, azaltım ve dirençlilik temaları çerçevesinde ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Ardından, söz konusu belgelerde iklim adaleti kavramını hangi bağlamlarda ele alındığı ve bu kavramın insan güvenliği ile nasıl ilişkilendirildiği incelenmiştir. Daha sonra, Birleşmiş Milletlerin Kiribati ve Tuvalu'ya özgü yayımlamış olduğu raporlar doğrultusunda, iklim değişikliğinin bu ülkeler üzerindeki fiziksel etkileriyle birlikte, iklim değişikliğiyle başa çıkma kapasitesini artırmaya yönelik hangi politikaların önceliklendirildiği değerlendirilmiştir. Buna ek olarak, SPREP, AOSIS ve PIF gibi bölgesel örgütlerin yayımladığı rapor ve deklarasyonlar da incelenmiş; bu belgelerde vurgulanan temalar, iklim adaleti ve insan güvenliği ekseninde analizin kapsamını genişletici nitelikte değerlendirilmiştir.

Kiribati'nin ulusal belgeleri, insan güvenliğinin nasıl sağlanacağı ve geliştirileceğine dair temel başlıklara odaklanmaktadır. Bu kapsamda, uluslararası iklim finansmanı ve teknik destek, devlet kapasitesinin inşası ve artırımı ile bireyler ve toplulukların güçlendirilmesi öne çıkan konular arasındadır. Bu desteklerin özellikle çevre, ekonomi, gıda ve sağlık alanlarında iyileşmeler sağlayarak toplulukların iklim değişikliğine karşı daha dirençli hâle gelmesine katkı sunması beklenmektedir. Ancak bu hedeflere ulaşmada en büyük engel, finansman mekanizmalarına erişimde karşılaşılan bürokratik ve siyasi kısıtlamalardır.

Kiribati'nin iklim değişikliğinin en yıkıcı sonuçlarıyla yüzleşmesi, temelde bir iklim adaleti sorunudur. Gelişmiş sanayi ülkelerinin tarihsel sorumluluklarını yerine getirmemesi, Kiribati için varoluşsal bir tehdit oluşturmaktadır. Bu nedenle, küresel düzeyde iklim adaleti sağlanmadan, Kiribati'de insan güvenliğinin tam anlamıyla sağlanması mümkün değildir.

Deniz seviyesinin bu yüzyılın sonlarına doğru Kiribati topraklarının büyük bölümünü sular altında bırakması öngörülmektedir. Hatta mevcut iklim senaryolarına göre, yüzyılın ortalarında Tarawa'daki bazı yerleşim alanlarının tamamen sular altında kalması beklenmektedir. Bu durum, günümüzde doğan ya da yakın gelecekte doğacak çocukların bu topraklarda yaşamalarını olanaksız hâle getirecek ve onları zorunlu göçe itecektir.

Kiribati, uluslararası göçü bir çözüm değil, bir zorunluluk olarak görmekte ve insan kaynaklı iklim değişikliğinde payı olan ülkeleri bu durumdan sorumlu tutmaktadır. Ancak gelişmiş ülkeler ile yüksek emisyon üreten Çin ve Hindistan gibi ülkeler, bu göç zorunluluğu karşısında yeterli hukuki, idari ve altyapısal hazırlık sunmamaktadır. Kiribati halkının göç etmesi gerekirse, onları kabul edeceğini açıklayan tek ülkenin Fiji olması, sorunun insani ve siyasi bir kriz niteliği taşıdığının göstergesidir.⁸³⁰

Ulusal belgeler, iklim değişikliğiyle başa çıkmak için belirlenen azaltım politikalarının etkili bir şekilde uygulanmadığını, fonlara erişimde zorluklar yaşandığını ve uluslararası iklim müzakerelerine aktif katılım sağlanamadığını belirtmiştir. Bu durum, gelecek kuşakların daha büyük risklerle karşılaşacağına dair endişeleri derinleştirmektedir. Ancak, bu önemli meseleler belgelerde genellikle yüzeysel biçimde ele alınmakta ve derinlemesine çözüm önerileri sunulmamaktadır. Bu eksiklik, uygulamada önemli boşluklar yaratmakta ve etkili çözümler üretilmesini zorlaştırmaktadır. Devlet yetkilileri ise bu adaletsizlikleri medya aracılığıyla gündeme getirerek küresel farkındalık yaratmaya çalışmaktadır. Bu çabaların en bilinen örneklerinden biri, Anote Tong'un 2015 tarihli konuşmasıdır:

“Pasifik Adaları Forumu ülkeleriyle bir araya geldik. Avustralya ve Yeni Zelanda'nın da aralarında yer aldığı üye ülkeler, emisyon azaltımını tartışıyorlardı. Sanayi faaliyetleri olumsuz etkilendiğinden, emisyonu neden olan faaliyetleri daha fazla azaltamayacaklarını söylüyorlardı. Çocuklarımızı da etkileyen küresel bir sorun olmasına rağmen, bir şeyler yapmayı reddettikleri için iklim değişikliğiyle ulusal bir sorun olarak biz mücadele etmek zorunda kalıyoruz.”⁸³¹

Ayrıca, Kiribati hükümetinin resmi internet sitesinde, iklim aktivisti Linda Uan'ın ifadeleri de yer almaktadır:

“Yaşanan yıkım hissini tarif etmek çok zor. Dünyanın en büyük kirleticilerinin bağlayıcı bir anlaşmaya imza atma konusundaki tutumları hayret verici. Gündemleri tamamen ekonomik. Yıllar geçmesine rağmen çok az şey değişti [...] Zengin ulusların doğayı baskı altına almaya çalışmasının bedelini bizler ödüyoruz. Çocuklarımız kendi gelecekleri konusunda oldukça kaygılı. Adalet duygularımız önemli ölçüde sınanıyor.”⁸³²

Bu tür açıklamalar, gelişmiş ülkelerin sorumluluklarını yerine getirmemesi hâlinde küresel ölçekte adil bir iklim düzeninin kurulamayacağını ve Kiribati'de insan güvenliğinin sağlanamayacağını açıkça ortaya koymaktadır.

İklim adaletiyle ilgili görüşlerin uluslararası iklim müzakerelerinde veya medya kuruluşlarında dile getirilmesi, iklim adaleti ve insan güvenliği tartışmalarının zenginleşmesi

⁸³⁰ SBS The Feed, “Anote Tong: The former president battling climate change”, 30 Ekim 2018 Youtube, 00:03:21-00:03:39, <https://www.youtube.com/watch?v=R2wI125xy-M> (Erişim tarihi: 04.10.2022).

⁸³¹ TED, “My Country Will Be Underwater Soon-Unless We Work Together | Anote Tong”, Youtube 16 Aralık 2015, 00:10:53-00:11:35, 00:19:34-00:20:30 <https://www.youtube.com/watch?v=9KACXV-cW-4&t=843s> (Erişim tarihi 07.03.2023).

⁸³² Government of Kiribati, “I-Kiribati want to migrate with dignity”, 2013, <https://www.climate.gov.ki/category/action/relocation/> (Erişim tarihi: 07.07.2023).

ve derinleşmesi açısından değerlidir. Ancak, iklim adaletinin ülkenin temel politika belgelerinde de açıkça ifade edilmesi ve vurgulanması gerekmektedir. Dağıtıcı ve prosedürel adalet ilkelerinin politika belgelerine dâhil edilmesi, karar alma süreçlerine eşit katılımı sağlayacak ve kaynakların adil paylaşımını destekleyerek Kiribati'nin kırılganlıklarını daha etkili savunmasına katkıda bulunacaktır.

Tuvalu da benzer şekilde, insan güvenliğini güçlendirmek amacıyla ulusal belgelerinde çeşitli stratejilere yer vermektedir. Kiribati örneğinde olduğu gibi, uluslararası iklim finansmanı ve teknik desteğin sağlanması, devlet kapasitesinin artırılması ile birey ve toplulukların güçlendirilmesi, Tuvalu'daki insan güvenliğini destekleyen temel unsurlardır. Bu unsurlar çevre, gıda, sağlık ve ekonomik güvenlik alanlarında iyileşmeler sağlamayı hedeflemektedir. Bununla birlikte, finansman mekanizmalarına erişim sürecinin karmaşıklığı ve bürokratik engeller, bu hedeflerin gerçekleştirilmesini zorlaştırmaktadır.

Tuvalu, iklim değişikliğinde sorumluluğu olmayan, ancak en yıkıcı sonuçlarına maruz kalan ülkelerden biridir. Ulusal belgelerde belirtilen stratejiler etkili şekilde uygulansa bile, küresel düzeyde adalet sağlanmadığı sürece, Tuvalu'daki toplulukların güvenliği garanti altına alınamayacaktır. Bu nedenle Tuvalu'nun ulusal belgelerinde iklim adaletinin hangi bağlamlarda ele alındığı, dikkatle incelenmesi gereken bir konudur.

Elde edilen bulgular, Tuvalu'nun uluslararası uyum çabalarına karşı eleştirel bir yaklaşım sergilediğini göstermektedir. Ülkenin iklim değişikliğine karşı gerekli kaynaklara erişimi hâlâ sınırlıdır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sanayi faaliyetlerinden kaynaklanan emisyon artışı, Tuvalu'daki aşırı hava olaylarının şiddetini artırmakta; ortaya çıkan kayıp ve zararların telafisi konusunda ise büyük eksiklikler bulunmaktadır. Bu durum, uluslararası iklim adaletsizliğinin Tuvalu özelindeki en belirgin göstergelerinden biridir.

Tuvalu, yıllardır süren uluslararası azaltım çabalarının yetersizliğine de vurgu yapmaktadır. Paris Anlaşması gibi uluslararası iklim müzakerelerinin en önemli çıktıkları bile, Tuvalu'nun iklim değişikliği nedeniyle "batmasını" engellemekte yetersiz kalmaktadır. Bu eleştirilere rağmen, ulusal belgelerde iklim değişikliğinin nedenlerinden çok, sonuçlarına odaklanıldığı ve bireyler ile toplulukların gereksinimlerinin ulusal stratejiler çerçevesinde ele alındığı tespit edilmiştir.

Her iki ülkenin etkili uyum politikaları geliştirebilmesi için bölgesel ve uluslararası örgütlerin oynadığı rol büyük bir önem taşımaktadır. AOSIS, kayıp ve zararların tanınması, adil finansman mekanizmalarının kurulması ve küresel sıcaklık artışının 1,5°C ile sınırlandırılması gibi konularda küçük ada devletlerinin sesini uluslararası alanda duyurarak, iklim adaleti mücadelesinde önemli bir aktör hâline gelmiştir. PIF ve SPREP gibi örgütler ise çok boyutlu

güvenlik tehditlerine karşı bölgesel dayanıklılığı artırmayı hedefleyen stratejik belgeler ve programlar üretmekte ve teknik destek sunmaktadır. Söz konusu örgütlerin yayımladığı rapor ve deklarasyonlar, politika belgeleri olmanın ötesinde, insan güvenliği ve iklim adaleti ekseninde bölgesel kırılganlıkların tanımlanmasına ve uluslararası kamuoyunun dikkatine sunulmasına aracılık etmektedir. AOSIS'in diplomatik girişimleriyle kayıp ve zarar konusu uluslararası iklim rejiminin gündemine alınmış, PIF dayanıklılığı artırmaya yönelik kapsamlı çerçeveler geliştirilmiş, SPREP ise yerel düzeyde uygulanabilirliği destekleyen uzmanlık kapasitesiyle katkı sunmuştur. Ne var ki, bu örgütlerin çabaları uygulamada çeşitli sorunlarla karşılaşmakta; özellikle fonların etkinliği, bürokratik engeller ve uluslararası siyasi iradenin zayıflığı gibi nedenlerle somut kazanımların kapsamı daralmaktadır. Dolayısıyla bu örgütler, normatif düzeyde güçlü bir söylem üretmelerine rağmen, insan güvenliğini doğrudan etkileyen yapısal sorunların çözümünde henüz yeterli etki alanına ulaşabilmiş değildir.

Birleşmiş Milletler raporları, Kiribati'deki iklim değişikliğinin çevre, ekonomi, sağlık ve gıda alanlarında yarattığı çok boyutlu etkileri ele almaktadır. Raporlara göre su kaynakları üzerinde artan baskılar, bireylerin sağlığını ve geçim kaynaklarını tehdit ederken; kıyı erozyonu ve mercan resiflerinin tahribatı, ekosistemleri zayıflatarak ekonomik kayıplara yol açmaktadır. Ayrıca çevresel baskıların şiddetlenmesi, toplumsal gerilimleri tırmandırarak ve uzun vadede istikrarsızlığı tetikleyerek siyasi güvenliğini de riske atmaktadır.

Birleşmiş Millet raporlarına göre, devlet kapasitesinin yetersizliği, insan güvenliğini doğrudan etkileyen temel unsurlardan biridir. Altyapı eksiklikleri, çevre, ekonomi ve sağlık alanlarına zarar vererek bireysel ve toplumsal güvenliğini zayıflatmaktadır. Özellikle su ve sanitasyon hizmetlerindeki yetersizlikler, sağlık sorunlarını artırmakta ve gıda güvenliğini tehdit etmektedir. Bunun yanı sıra, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınların fiziksel ve cinsel şiddet gibi tehditlerle karşı karşıya kalmasına neden olmakta, onların sosyal ve ekonomik hayata katılımını kısıtlamaktadır. Eğitim ve farkındalık eksiklikleri ise bireylerin ekonomik fırsatlara erişimini sınırlandırarak insan güvenliğini uzun vadede tehdit eden bir başka unsur olarak öne çıkmaktadır.

Birleşmiş Milletler raporları yerel toplulukların ve özellikle kadınların karar alma süreçlerine daha aktif katılım göstermesi gerektiğini vurgulasa da bu katılımın nasıl sağlanacağına dair somut bir yol haritası sunmamıştır. Devlet kapasitesinin artırılması ve toplulukların güçlendirilmesi insan güvenliği açısından önemli görülmekte; altyapı yatırımları ve yasal düzenlemeler ise bu güvenliğin destekleyici unsurları olarak değerlendirilmektedir. Ancak, bu raporlar yapısal kırılganlıklara yeterince odaklanmamakta ve prosedürel adalet ilkesini göz ardı etmektedir.

Uluslararası iklim finansmanı ve teknik destek, Kiribati'nin gıda, çevre ve ekonomik güvenliği açısından önemli iyileşmeler sağlamaktadır. IFAD, IOM ve Dünya Bankası, özellikle kırılgan grupların gıda ve su güvenliğini artırmayı, tarımsal üretimi geliştirmeyi ve sürdürülebilir gelir kaynakları yaratmayı hedefleyen projeler uygulamıştır. Fakat yardımların etkinliği, sürecin adil ve katılımcı bir şekilde yürütülmesine bağlıdır. Ne yazık ki Birleşmiş Milletler raporları, dağıtıcı iklim adaletini yüzeysel bir biçimde ele almakta ve bu kavramı açık bir şekilde tanımlamak yerine, daha çok ülke içindeki eşitsizlikler üzerinde durmaktadır. Bu durum, küresel düzeyde sorumluluğun nasıl paylaşılması gerektiğine dair daha kapsamlı bir çerçevenin eksikliğine işaret etmektedir. Kiribati'de kırılgan gruplara öncelik verilmesi gerektiği belirtilse de küresel düzeydeki adalet eksikliklerine ilişkin herhangi bir eleştiri veya çözüm önerisi sunulmamaktadır. Ayrıca raporlar, kırılgan toplulukların uluslararası karar alma süreçlerine katılımının önemine dair bir değerlendirme de içermemektedir. Prosedürel adaletin göz ardı edilmesi, bu raporların en belirgin eksikliklerinden biridir.

Birleşmiş Milletler raporları ve Tuvalu'nun belgeleri arasında, kırılganlığı artıran unsurların insan güvenliğiyle kesişiminde bazı farklar göze çarpmaktadır. Tuvalu, devlet kapasitesindeki yetersizliklerin çevresel ve ekonomik güvensizliği artırdığını vurgularken, Birleşmiş Milletler raporları bu eksikliklerin daha çok sağlık ve ekonomik güvenliğe yönelik tehditler oluşturduğuna işaret etmektedir. Bu farkın nedeni, Tuvalu üzerine insan güvenliği ve iklim değişikliğiyle ilgili rapor yayımlayan kuruluşların uzmanlık alanlarıdır. Örneğin, Dünya Bankası ve Dünya Sağlık Örgütü, ekonomi ve sağlık konularına odaklanırken, UNEP'in Tuvalu üzerine kapsamlı raporlar sunmamış olması, çevresel güvenliğin daha az işlenmesine yol açmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler raporlarında, devlet kapasitesinin yetersizliği ile insan güvenliği arasındaki ilişki sınırlı verilerle ele alınmış; fiziksel etkiler ön planda tutulurken, bu etkilerin insan güvenliği açısından çok boyutlu sonuçları yeterince tartışılmamıştır.

Tuvalu için iklim değişikliği, çevresel bir sorun olmanın ötesinde, gıda, sağlık, ekonomik ve toplumsal güvenliği doğrudan tehdit eden çok boyutlu bir krizdir. Tuvalu'nun sürdürülebilir bir geleceğe sahip olabilmesi için iklim adaletinin de sağlanması gereklidir. Bu doğrultuda, Tuvalu'nun uluslararası iklim müzakerelerinde daha etkin bir şekilde temsil edilmesi ve kayıp ile zararların adil bir biçimde tazmin edilmesi zorunludur. Ancak, gelişmiş ülkelerin sorumluluklarını yerine getirmemesi ve gereken destekleri sunmaması bu süreci zorlaştırmaktadır. Pam Siklonu örneği, uluslararası yardımların yetersizliğini ve adaletsizliklerin ne kadar derinleştiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, uluslararası iklim finansmanı ve teknik destek, devlet kapasitesinin artırılması ve yerel toplulukların güçlendirilmesi, Kiribati ve Tuvalu'da insan güvenliğinin

sağlanması açısından hayati öneme sahiptir. Ancak bu çabaların etkili olabilmesi için adil kaynak dağılımı ve karar alma süreçlerine eşit katılım şarttır. Her iki ülkenin karşılaştığı tehditler, uluslararası bir sorumluluk meselesi olarak ele alınmalıdır. Daha adil, kapsayıcı ve eşitlikçi bir yaklaşım benimsenmediği sürece, iklim değişikliği bu ülkelerde insan güvenliği açısından daha büyük ve geri döndürülemez sonuçlar doğuracaktır.

SONUÇ

Bu çalışma, Pasifik Bölgesi'ndeki en az gelişmiş küçük ada ülkelerinden Kiribati ve Tuvalu'yu örnek alarak, iklim değişikliğinin insan güvenliği üzerindeki etkilerini ve iklim adaleti ilkeleri doğrultusunda geliştirilen ulusal ve uluslararası politikaları kapsamlı biçimde analiz etmeyi amaçlamıştır. Nitel içerik analizi yöntemiyle yürütülen araştırmada, her iki ülkenin ulusal belgeleri sistematik olarak kodlanmış, MAXQDA programı aracılığıyla veriler görselleştirilmiş ve Birleşmiş Milletlere bağlı kuruluşların yayımladığı raporlarla karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmıştır. Bu analiz süreci, yalnızca iklim değişikliğinin fiziksel etkilerini değil; aynı zamanda yapısal kırılganlıkları, yönetim eksikliklerini, toplumsal eşitsizlikleri ve uluslararası iklim rejiminin sınırlılıklarını da göz önüne alarak çok boyutlu bir değerlendirme yapılmasına olanak tanımıştır.

Çalışmanın temel bulgularından biri, insan güvenliği ve iklim adaletinin birbirinden bağımsız değil, tersine birbirini tamamlayan iki kavramsal çerçeve olduğudur. İnsan güvenliği, bireylerin çevresel, ekonomik, gıda, sağlık, toplumsal, siyasi ve kişisel tehditlerden korunmasını amaçlarken; iklim adaleti, bu tehditlerin ortaya çıkışındaki küresel eşitsizlikleri ve tarihsel sorumlulukları gündeme taşımaktadır. Kiribati ve Tuvalu örnekleri, insan güvenliğine yönelik risklerin yönetiminin yanı sıra, bu ülkelerin tarihsel olarak maruz kaldıkları adaletsizliklerin giderilmesini de zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, iklim değişikliğiyle baş etmede etik sorumlulukların gözetildiği, eşitlikçi ve kapsayıcı uluslararası mekanizmaların güçlendirildiği yeni bir uluslararası düzenin inşası, acil ve kaçınılmaz bir gerekliliktir.

Araştırma sürecinde ulaşılan bir diğer önemli bulgu ise, Kiribati ve Tuvalu'nun ulusal belgelerinde insan güvenliği yaklaşımının daha çok çevresel tehditler ve ekonomik zorluklar üzerinden tanımlanmasıdır. Gıda ve sağlık güvenliği, diğer güvenlik alanlarına kıyasla ikinci planda kalmıştır. Toplumsal, sağlık ve kişisel güvenliğe ilişkin değerlendirmelerin çok daha sınırlı olması ise dikkat çekicidir. Özellikle temiz su kaynaklarının azalması ve toprak kaybı, bu ülkelerde insan güvenliğini tehdit eden başlıca unsurlar olarak değerlendirilmiştir. Son elli yılda yaşanan Bebe, Gavin, Hina, Bavi, Pam ve Tino gibi şiddetli siklonlar, deniz suyunun yer altı sularına karışmasına yol açarak tatlı su kaynaklarının hızla tükenmesine neden olmuştur. Yağışlı dönemlerde bile su temininde sıkıntı yaşanırken, La Niña dönemindeki uzun süreli kuraklıklar bu krizi derinleştirmiştir. Temiz suya erişimde yaşanan zorluklar, yetersiz beslenmeden salgın hastalıklara kadar birçok güvenlik tehdidini de beraberinde getirmiştir.

Aşırı hava olayları ve deniz seviyesinin yükselmesi, Kiribati ve Tuvalu'da kıyı erozyonunu ve toprak kaybını artırarak doğal yaşam alanlarını yok etmektedir. Şiddetli

siklonlar, inşa edilen deniz duvarlarını ve bitkilendirme uygulamalarını etkisiz kılmakta; bazı adalar alınan önlemlere rağmen sular altında kalmaktadır. Kıyı erozyonu ve toprak kaybının en önemli sonuçlarından biri ise biyoçeşitliliğin azalmasıdır. Şiddetli siklonlar, ekmek meyvesi ve muz gibi bitki türlerini yok ederken, uzun süreli kuraklıklar kıyı şeridinde yetişen Hindistan cevizi ve pandanus gibi sert iklim koşullarına dayanıklı türlerin varlığını bile tehdit etmektedir. Bu durum çevresel tahribatın yanı sıra gıda güvenliği üzerinde de baskı yaratmaktadır.

Deniz ekosistemlerindeki bozulmalar da önemli güvenlik risklerine yol açmaktadır. Mercan ağarması, bu bağlamda dikkat çeken bir sorundur. Mercan resifleri hem deniz yüzeyi sıcaklığındaki artışa hem de okyanus asitlenmesine karşı son derece hassastır. Son yıllarda bölgedeki deniz yüzeyi sıcaklığının 30°C'nin üzerine çıkmasıyla birlikte, mercan resiflerinde büyük çaplı tahribatlar yaşanmış; bu durum yalnızca mercanların değil, onlara bağımlı diğer türlerin de varlığını tehdit etmiştir.

Çalışmanın temel bulgularından bir diğeri, iklim değişikliğinin Kiribati ve Tuvalu'da güvenlik alanlarını birbiriyle etkileşime sokarak çok boyutlu bir güvensizlik ortamı yaratmasıdır. Ulusal belgelerde, çevresel bozulmaların özellikle ekonomik güvenliği doğrudan zedelediği; buna bağlı olarak sağlık güvenliği ve kişisel güvenliğin de zarar gördüğü vurgulanmaktadır. Örneğin, deniz sıcaklıklarındaki artış balık zehirlenmesi vakalarının çoğalmasına neden olmakta; bazı balık türleri daha serin sulara göç etmekte; bu da kıyı topluluklarının geçim kaynaklarını kaybetmesine yol açmaktadır. Gelir kaybı, hane halklarının sağlık ve eğitim gibi temel hizmetlere erişimini sınırlandırmakta, dolayısıyla yaşam kalitesini düşürmektedir.

Ekonomik zorluklar yalnızca bireylerin refahına değil, toplum içi ilişkilere ve sosyal huzura da zarar vermektedir. Düşük gelir, bireyleri daha ucuz fakat besin değeri düşük gıdalara yöneltmekte; bu da obezite, diyabet gibi bulaşıcı olmayan hastalıkları artırmaktadır. Ayrıca, sınırlı doğal kaynakların paylaşımına ilişkin anlaşmazlıklar, toplumsal çatışmalara ve kişisel güvenliğin zedelenmesine neden olabilmektedir. Kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve özel gereksinimli bireyler başta olmak üzere kırılgan gruplar, bu süreçten orantısız şekilde etkilenmektedir.

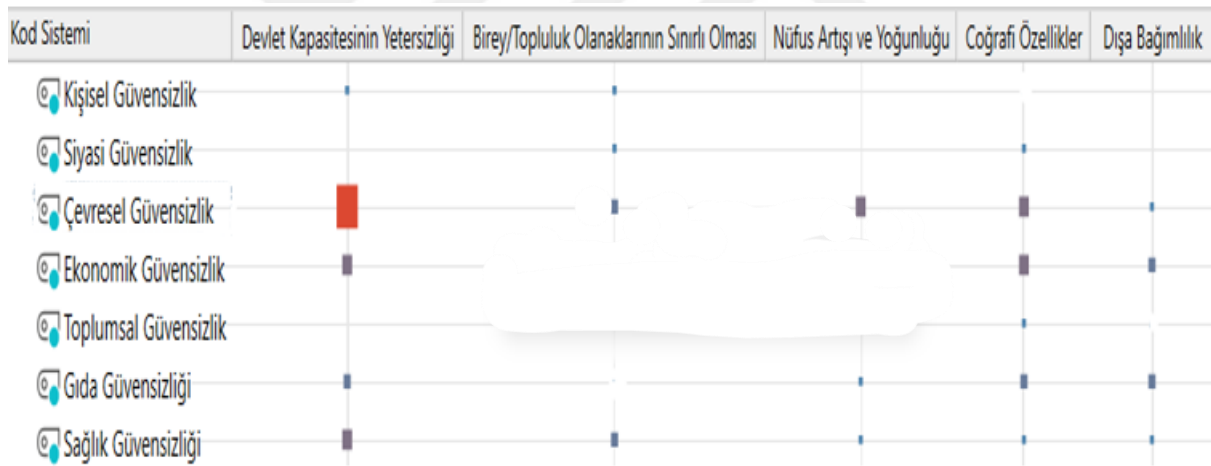
Ekonomik güvenliğe yönelik bir diğer tehdit ise altyapıların fiziki kırılganlığıdır. Coğrafi özellikleri nedeniyle her iki ülkenin kamu binaları, konutları ve önemli altyapılarının neredeyse tamamı kıyı şeridinde yer almaktadır. Bu yapılar aşırı hava olayları ve deniz seviyesinin yükselmesine karşı son derece savunmasızdır. İklim değişikliği nedeniyle sık sık

hasar gören bu yapıların bakım ve onarım maliyetleri, ulusal bütçeye ve dolayısıyla hane halkına ağır bir yük getirmekte ve ekonomik güvensizliği derinleştirmektedir.

İklim değişikliği yalnızca çevresel ve ekonomik değil, aynı zamanda kişisel, toplumsal ve siyasal güvenliği de doğrudan tehdit etmektedir. Kiribati ve Tuvalu hükümetlerinin ulusal belgelerinde açıkça belirtildiği üzere, aşırı hava olayları can kayıplarına neden olmakta, bireylerin fiziksel güvenliğini tehlikeye atmakta ve devletin sürdürülebilirliğini sorgulanır hâle getirmektedir. Ayrıca, iklim değişikliğine bağlı göç, topluluklar arası sosyal ilişkileri zayıflatmakta ve kültürel kimlikleri erozyona uğratmaktadır.

Mevcut iklim senaryolarının gerçekleşmesi durumunda, Kiribati ve Tuvalu bu yüzyılın sonuna kadar topraklarını kaybetme riskiyle karşı karşıyadır. Bu, devletlerin uluslararası hukuk çerçevesinde sahip olmaları gereken unsurların kaybolması anlamına gelmekte; adı geçen ülkelerin siyasi güvenliği üzerinde uzun vadeli varoluşsal bir tehdit oluşturmaktadır. Tüm bu olumsuzluklara rağmen, kişisel, siyasi ve toplumsal güvenlik alanları ulusal belgelerde diğer güvenlik başlıklarına kıyasla daha sınırlı şekilde ele alınmaktadır.

Tablo S.1 Kırılabilirliği Artıran Unsurların Tuvalu ve Kiribati’de Etkilediği İnsan Güvenliği Alanları

Çalışmanın bir diğer temel bulgusu, Kiribati ve Tuvalu’nun iklim değişikliğine karşı kırılabilirliklerini artıran yapısal sorunların büyük ölçüde ortak olduğudur (Tablo S.1). Devlet kapasitesinin yetersizliği, bu kırılabilirliği derinleştiren başlıca unsurlardan biridir. Her iki ülke de yasalar, kurumsal eşgüdüm, teknoloji, teknik uzmanlık ve ekipman, altyapı ve temel hizmetler açısından gerekli donanım ve kapasiteden yoksundur. Bu durum çevresel güvensizlikle doğrudan ilişkilidir. Özellikle temiz suya erişim, her iki ülkenin en büyük sorunlarından biridir. Yağmur sularının toplandığı sarnıçlar ve depolama sistemleri hem nicelik hem de nitelik açısından yetersizdir. Yağışın azaldığı dönemlerde su kıtlığı yaşanmakta; mevcut altyapı, suyun dağıtımı ve kalitesinin izlenmesi açısından yetersiz kalmaktadır. Başkentlerde bile su şebekelerine erişemeyen haneler varken, dış adalarda bu sorun çok daha belirgin hâle

gelmektedir. Ayrıca, atık yönetimi sistemlerinin eksikliği, çevresel kirliliği artırmakta ve su kaynaklı hastalıkların yayılmasına zemin hazırlamaktadır.

Yasal düzenlemelerdeki eksiklikler, deniz ekosistemlerinde kirliliğin ve aşırı avlanmanın artmasına yol açarak ekonomiye zarar vermektedir. Ulusal ekonomik kaynakların yetersizliği, sınırlı yatırımlar ve yönetim eksiklikleri, iklime dayanıklı altyapıların inşasını büyük ölçüde engellemiştir. İklim uygun olmayan yapılaşma, tarım ve balıkçılık gibi önemli sektörlerde verimliliği düşürmüştür. Devlet kapasitesindeki bu yetersizlikler, kişisel güvenliğe yönelik tehditleri de artırmaktadır. Mevcut düzenlemeler, kadınlar ve çocuklar gibi kırılgan grupları tam anlamıyla koruyamamaktadır. Tuvalu ve Kiribati’de kadınların yarısı, fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalmakta; afetler sırasında ise bu şiddetin boyutu ve oranı artmaktadır. Afet sonrası hayatta kalma mücadelesi veren topluluklarda toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin derinleştiği gözlemlenmektedir. Ayrıca, erken uyarı sistemleri tüm adalarda etkili şekilde kullanılmadığından, aşırı hava olayları hâlâ önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Bu durumdan özellikle kadınlar, çocuklar ve özel gereksinimli bireyler orantısız biçimde etkilenmektedir.

Kiribati ve Tuvalu, bireysel ve toplumsal düzeyde direnç geliştirme konusunda ortak zorluklarla karşı karşıyadır. Hane gelirlerinin temel gereksinimleri karşılamada yetersiz kalması ve iş olanaklarının sınırlı oluşu, özellikle kadınlar ve gençler açısından daha büyük zorluklar yaratmaktadır. Düşük eğitim düzeyi ve çevresel farkındalık eksikliği, toplulukların iklim risklerine karşı savunmasızlığını artırmış; kara ve deniz ekosistemleri hızla bozulmuştur.

Çevresel bozulmanın en somut örneklerinden biri, sanitasyon altyapısının yetersizliğiyle doğrudan ilişkilidir. Nüfusun önemli bir kesimi hâlâ sahilleri ve lagünleri tuvalet olarak kullanmakta; bu durum sadece çevre sağlığını tehdit etmekle kalmamakta, aynı zamanda bulaşıcı hastalıkların yayılmasına da zemin hazırlamaktadır. Su kaynaklarının kirlenmesi, temiz içme suyu krizini daha da derinleştirmekte; bu da hem sağlık hem de ekonomik güvenlik üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır.

Coğrafi özellikler, Tuvalu ve Kiribati’nin iklim değişikliğinden benzer şekilde etkilenmelerine yol açan unsurlardan biridir. Her iki ülkenin de karasal alanı son derece sınırlı, rakımı ise oldukça düşüktür. Adaların genişliği çoğu yerde yalnızca birkaç yüz metreyi geçmezken, deniz seviyesinden yükseklikleri çoğunlukla iki metrenin altındadır. Bu durum, özellikle kıyı erozyonuna, tuzlu su girişine ve temiz su kaynaklarının kirlenmesine neden olmakta; dolayısıyla hem insan sağlığını hem de biyoçeşitliliği tehdit etmektedir. Tarıma elverişsiz topraklar, beslenme olanaklarını daraltmakta ve gıda güvencesini zayıflatmaktadır.

İklim değişikliğinin bu adalar üzerindeki etkileri sosyokültürel açıdan da yıkıcı sonuçlar doğurmaktadır. Kıyı şeritlerinde yer alan dini ve kültürel yapılar, yükselen deniz seviyesi

nedeniyle yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu tür yapıların zarar görmesi, halkın kimliğini, geçmişini ve kültürel değerlerini doğrudan etkilemekte; geleneksel bilgilerin yeni kuşaklara aktarılmasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca, iklim krizine bağlı olarak kitlesel göçün kaçınılmaz hâle gelmesi, yeni yerleşim bölgelerinde sosyal uyum sorunlarına yol açabilmektedir.

Nüfus artışı ve yoğunluğu da Kiribati ve Tuvalu'nun çevresel kırılganlığını artıran önemli unsurlar arasındadır. Başkentlere yönelik iç göç, sınırlı olan doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı artırmakta; su temini, atık yönetimi ve barınma gibi temel hizmetlere erişimi engellemektedir. Su kaynakları üzerindeki aşırı talep, su krizini ulusal düzeyde bir güvenlik meselesine dönüştürmektedir. Aynı zamanda artan kira fiyatları, konut sıkıntısı ve yaşam maliyetleri, özellikle düşük gelirli aileler açısından ekonomik güvenliği daha da kırılgan hâle getirmektedir. Bu durum, doğal kaynaklarla geçimini sağlayan toplulukları daha fazla yoksullaştırmaktadır.

Tuvalu ve Kiribati, gıda güvenliği açısından büyük ölçüde dışa bağımlı durumdadır. Her iki ülkenin de yerel tarım üretim kapasitesi oldukça sınırlıdır. Düşük besin değerine sahip ithal gıdalara olan yüksek bağımlılık ve ulusal gıda standartlarının yetersizliği, bireylerin gıda güvenliğini doğrudan tehdit etmektedir. Gıda güvenliğine yönelik bu yapısal kırılganlık, özellikle çocuklar ve yaşlılar gibi kırılgan gruplarda sağlık sorunlarının artmasına neden olmakta; yetersiz beslenmeye bağlı olarak diyabet, hipertansiyon ve obezite gibi bulaşıcı olmayan hastalıkların yaygınlaştığı gözlemlenmektedir. Tarımsal üretimde yaşanan zorluklar, gıda güvensizliğinin yanı sıra bireylerin doğayla kurduğu geleneksel ilişkiyi de zayıflatmaktadır.

Enerji güvenliği alanında da benzer bir kırılganlık söz konusudur. Kiribati ve Tuvalu, ulusal enerji üretim kapasitelerinin yok denecek düzeyde olması nedeniyle ithal fosil yakıtlara bağımlı durumdadır. Bu bağımlılık, uluslararası petrol fiyatlarındaki dalgalanmalara karşı her iki ülkeyi savunmasız bırakmakta, enerjiye erişim maliyetlerini artırarak ekonomik güvenliği tehdit etmektedir.

İklim değişikliğinin fiziksel etkileri, Kiribati ve Tuvalu'da yaşayan bireyler ve topluluklar üzerinde çevresel, ekonomik, sosyal ve sağlık temelli çok boyutlu baskılar oluşturmaktadır. Devletlerin sınırlı kurumsal kapasitesi ile bireylerin sınırlı kaynaklara sahip olması, bu sorunların çözümünü engellemektedir. Özellikle aşırı hava olaylarına karşı zamanında ve etkili müdahale kapasitesinin zayıf oluşu, bu ülkelerin hızla değişen çevresel koşullara uyum sağlamasını zorlaştırmıştır. Bu durumdan en çok etkilenen gruplar ise kadınlar, çocuklar ve özel gereksinimli bireylerdir. Bu nedenle, iklim değişikliğine karşı geliştirilecek

politikaların yerel bağlama uygun şekilde tasarlanması, toplumsal eşitsizlikleri göz önünde bulundurması ve kırılgan grupları merkezine alması büyük önem taşımaktadır.

Tablo S.2 Uyum, Azaltım ve Dirençliliğin Tuvalu ve Kiribati’deki İnsan Güvenliğine Etkisi

Kod Sistemi	Bireylerin/Toplulukların Güçlendirilmesi	Devlet Kapasitesinin İnşası ve Artırımı	Uluslararası İklim Finansmanı ve Teknik Destek
🔒 Kişisel Güvenlik	■	■	
🔒 Siyasi Güvenlik	■	■	
🔒 Çevresel Güvenlik	■	■	■
🔒 Toplumsal Güvenlik	■	■	
🔒 Ekonomik Güvenlik	■	■	■
🔒 Sağlık Güvenliği	■	■	■
🔒 Gıda Güvenliği	■	■	■

Ulaşılan önemli bir bulgu, Tuvalu ve Kiribati’nin benzer stratejik gereksinimlere sahip olmasıdır. Devlet kapasitesinin artırımı, bu gereksinimlerin başında yer almaktadır. Altyapının güçlendirilmesi, temel hizmetlerin yaygınlaştırılması, teknik donanım ve uzmanlık desteğinin sağlanması, yasal çerçevenin güncellenmesi ve kurumlar arası eşgüdümün sağlanması, ulusal belgelerde altı çizilen temel gerekliliklerdir. (Tablo S.2).

Özellikle çevresel güvenlik alanında, uyum, azaltım ve dirençlilik politikalarının insan güvenliğine etkisi açık biçimde görülmektedir. Kiribati ve Tuvalu’nun ulusal belgelerine göre su güvenliği, en öncelikli konudur. Sınırlı tatlı su kaynaklarının verimli bir şekilde korunması ve kullanılması için yağmur suyu toplama ve depolama sistemlerinin geliştirilmesiyle iklime dayanıklı altyapıların inşası temel çözümler olarak öne çıkmıştır. Bu sistemlerin kurulabilmesi için finansal kaynakların yanı sıra uygun teknoloji ve teknik uzmanlığa da gereksinim duyulmaktadır.

Çalışmanın bir başka önemli bulgusu, Kiribati ve Tuvalu’nun ulusal belgelerinde iklim adaletine dair sunulan değerlendirmelerin, bu ülkelerin karşılaştığı sorunları tam anlamıyla kapsayacak nitelikte olmamasıdır. Söz konusu belgelerde genellikle iklim değişikliğinin fiziksel etkileri ve uyum stratejileri ön planda tutulmuş, ancak bu sürecin temel nedenlerine ve küresel düzeydeki adaletsizliklere yeterince değinilmemiştir. Kiribati ve Tuvalu, küresel emisyonu en az katkıda bulunan ülkeler arasında yer almalarına rağmen, iklim değişikliğinin en ağır sonuçlarını deneyimlemektedir. Gelişmiş ülkelerin emisyonları azaltma konusundaki taahhütlerinin yetersizliği ve uygulamadaki aksaklıklar, bu belgelerde yalnızca dolaylı ifadelerle yer bulmuştur. Prosedürel adalet bağlamında ise, her iki ülke de uluslararası karar alma mekanizmalarına katılımı yaşadıkları zorluklara dikkat çekmekte; ancak bu

adaletsizlikleri, güvenlik alanlarına yönelik sorunlarla kıyaslandığında genellikle arka planda bırakmaktadır.

İklim değişikliğine bağlı olarak Tuvalu ve Kiribati’de giderek artan zorunlu göç, fiziki bir yer değiştirme sürecinin yanı sıra, bireylerin sosyal bağlarının kopmasına, kültürel kimliklerin aşınmasına ve toplumsal yapının çözülmesine neden olabilecek bir olgudur. Deniz seviyesinin yükselmesi ve yaşanabilir alanların daralması, bu iki ülkenin uzun vadede topraklarını kaybetme riskini artırmakta; bu da bireyler için çevresel, sosyal, kültürel ve kişisel güvenlik tehditleri doğurmaktadır. Göç eden bireyler, yeni yerleşim bölgelerinde aidiyet duygusunu yitirme, sosyal dışlanma, dil bariyerleri ve kimlik bunalımı gibi çok yönlü zorluklarla karşılaşmakta; geride kalanlar ise ekonomik güvencesizlik, yalnızlık ve temel hizmetlere erişim eksikliği gibi yapısal sorunlarla yüzleşmektedir. Bu nedenle göç olgusu, yalnızca insani yardım bağlamında değil; kültürel koruma, toplumsal destek, sosyal uyum ve hak temelli yönetim gibi çok boyutlu bir bakış açısıyla ele alınmalıdır.

Tuvalu ve Kiribati’nin ulusal belgeleri, göçü genellikle kaçınılmaz bir sonuç olarak tanımlamış, bu sürecin insani, ekonomik ve toplumsal boyutlarını yüzeysel bir çerçevede incelemiştir. Her iki ülke de göçün neden olduğu sosyal huzursuzluklara ve kültürel kayıplara dikkat çekmekle birlikte, bu alanda geliştirilen uluslararası mekanizmaların yetersizliğine yeterince eğilmemiştir. Halbuki Birleşmiş Milletlere bağlı bazı kuruluşlar tarafından önerilen yaklaşımlar, iklim değişikliğinin neden olduğu yerinden edilmeleri çoğu zaman ekonomik fırsatlar çerçevesinde değerlendirmiş; böylece zorunlu göç olgusunun arkasındaki tarihsel ve yapısal eşitsizlikleri görünmez kılmıştır. Bu yaklaşım, göçün insani yönünü arka plana atarken, ada topluluklarının yüzleştiği varoluşsal tehdidin ciddiyetini gölgelemektedir. Benzer şekilde, Yeni Zelanda ve Avustralya gibi ülkeler tarafından geliştirilen özel vize programları, her ne kadar bölge halklarına yönelik fırsatlar yaratmış gibi görünse de bu programlar genellikle yüksek eğitim düzeyi, dil yeterliliği veya istihdam bağlantısı gibi koşullara bağlıdır. Bu da aile bütünlüğünü bozmakta, toplum içindeki eşitsizlikleri artırmakta ve özellikle kırılgan grupların sistemin dışında kalmasına neden olmaktadır.

Kiribati ve Tuvalu özelinde göç, yalnızca bireysel bir tercih değil; giderek daha fazla sayıda insan için kaçınılmaz bir zorunluluk hâline gelmiştir. Ancak hem bu ülkelerin ulusal düzeyde geliştirdiği politikalar hem de uluslararası sistemin sunduğu çözümler, göçü kültürel kimliklerin korunması, toplumsal bütünlüğün devamı ve insan onurunun gözetilmesi çerçevesinde ele almakta yetersizdir. Hem uluslararası kuruluşların hem de bölgesel örgütlerin, ada devletlerinin karşılaştığı bu özgün tehditleri dikkate alan, eşitlik temelli ve insan haklarını önceleyen bir çerçeve geliştirmesi gerekmektedir.

Bu noktada, bölgesel ve uluslararası kuruluşların üstlendiği rol önem taşımaktadır. Her ne kadar AOSIS, PIF ve SPREP gibi örgütler Kiribati ve Tuvalu'ya özgü ayrıntılı raporlar yayımlamasa da hazırladıkları ortak belgeler ve stratejik deklarasyonlar, bu ülkelerin karşılaştığı temel sorunları genel bir çerçevede görünür kılmakta ve uluslararası kamuoyunun dikkatine sunmaktadır. AOSIS, özellikle kayıp ve zararların tanınması, adil finansman mekanizmalarının oluşturulması ve 1,5°C hedefinin korunması gibi konularda diplomatik müzakerelerde öncü bir rol üstlenmektedir. Küçük ada devletlerinin küresel düzeyde temsil edilmesini sağlayan bu örgüt, Kiribati ve Tuvalu'nun varoluşsal tehditlerine dikkat çekmektedir.

PIF, bölgesel güvenlik ve sürdürülebilir kalkınma alanında ortak stratejiler oluşturarak küçük ada ülkelerinin iklim değişikliğiyle baş etme kapasitesini güçlendirmeye çalışmaktadır. Hazırladığı belgelerde, afet risklerinin azaltılması, erken uyarı sistemlerinin kurulması ve topluluk temelli dirençlilik politikaları gibi konulara ağırlık vermektedir. Bu stratejiler, Kiribati ve Tuvalu'nun da öncelikli gereksinimleri arasında yer almaktadır. SPREP ise, teknik uzmanlık sağlayarak, iklim izleme sistemleri, doğal kaynak yönetimi ve eğitim projeleriyle öne çıkmaktadır. PIFACC ve PACC gibi programlar aracılığıyla bölge ülkelerine teknik destek sağlamakta; bu sayede Kiribati ve Tuvalu gibi kırılgan ülkelerin ulusal kapasitelerini güçlendirmeye katkıda bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler raporlarında sunulan çözüm önerileri, Kiribati ve Tuvalu'nun özgün koşullarına tam olarak uyarlanmış değildir. Oysa iklim değişikliğinin etkileri ülkeden ülkeye farklılık gösterdiğinden, müdahalelerin yerel bağlamı ve kültürel yapıyı gözetenek şekillendirilmesi zorunludur. Su krizi, göç, kıyı erozyonu ve toprak kaybı gibi temel sorunlara yönelik yüzeysel öneriler, her iki ülkede de uyum süreçlerinin yavaşlamasına ve toplulukların iklim değişikliğine karşı direnç geliştirme kapasitesinin zayıflamasına neden olmaktadır.

İklim değişikliğinin mevcut ve öngörülen etkileri, sağlık hizmetlerinin sürdürülebilirliğini tehdit ettiğinden, Kiribati ve Tuvalu'daki sağlık altyapısının güçlendirilmesi zorunlu hâle gelmiştir. Özellikle, sağlık çalışanlarının eğitimi, acil durumlara yönelik hazırlık kapasitesinin artırılması ve sağlık tesislerinin iklim koşullarına uyumlu hâle getirilmesi, insan güvenliğinin sürdürülebilirliği açısından büyük bir öneme sahiptir. Ancak Dünya Sağlık Örgütü tarafından yayımlanan raporlar, bu tür stratejik müdahalelere yeterince yer vermemektedir. Raporlarda genellikle iklim değişikliğinin fiziksel etkilerine odaklanılmış; buna karşın toplumsal gereksinimlere uygun, yerel bağlamı gözeten çözümlere sınırlı düzeyde değinilmiştir. Bu eksiklik, sağlık altyapısının güçlendirilmesinin iklim değişikliğine uyum süreçlerinin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmediğini göstermiştir.

Birleşmiş Milletlerin belgelerinde kurumsal eşgüdüm ile insan güvenliği arasındaki ilişkinin yeterince incelenmemesi de önemli bir eksikliktir. Oysa etkili bir yönetim yapısı, farklı sektörler arasında iş birliğini sağlayarak, uyum stratejilerinin bütüncül biçimde geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Kurumsal kapasitenin düşük olduğu ülkelerde, sağlık, eğitim, afet yönetimi ve çevre gibi alanlarda bütüncül politika üretimi güçleşmekte; bu da insan güvenliği tehditlerinin çözümünde etkisiz uygulamalara yol açmaktadır.

Yerel halkın ve toplulukların karar alma süreçlerine katılımı da çoğu raporda yüzeysel ifadelerle ele alınmakta; bu katılımın nasıl teşvik edileceği, hangi kurumsal araçlarla sürdürülebilir kılınacağına ilişkin somut öneriler sunulmamaktadır. Özellikle kadınların afetler sırasında karşılaştığı zorluklar ve iklim değişikliğine uyum süreçleri kapsamlı bir değerlendirmeden yoksun kalmaktadır. Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı olarak yaşadığı sosyal, siyasi ve ekonomik eşitsizliklerin nasıl aşılabacağına dair etkili bir politika önerisi mevcut değildir. Bu eksiklikler, iklim değişikliğine karşı daha adil ve kapsayıcı uyum stratejilerinin oluşturulmasını engellemektedir.

Kiribati ve Tuvalu, iklim değişikliğinin en yıkıcı etkilerine maruz kalan en az gelişmiş küçük ada ülkeleri arasındadır. Aşırı hava olayları, deniz seviyesinin yükselmesi, okyanus asitlenmesi, deniz yüzeyi sıcaklığındaki artış gibi doğrudan etkilerin yanı sıra; su krizi, gıda güvensizliği ve kıyı erozyonu gibi dolaylı çevresel tehditler, bu ülkelerde insan güvenliğini çok boyutlu bir şekilde tehlikeye sokmaktadır. Bu nedenle, devlet kapasitesinin artırılması, iklime dayanıklı altyapının inşa edilmesi ve çevresel sürdürülebilirliği sağlayacak politikaların hayata geçirilmesi bir zorunluluktur. Kıyı koruma projelerinin geliştirilmesi, yükseltilmiş yollar ve dayanıklı altyapı sistemlerinin kurulması gibi mühendislik temelli çözümler, risk altındaki bölgelerin direncini artırmada etkili olacaktır. Aynı zamanda, yenilenebilir enerji kaynaklarının yaygınlaştırılması, su ve sanitasyon hizmetlerinin iyileştirilmesi ve mevcut altyapının çağdaşlaştırılması, uzun vadeli uyum stratejilerinin merkezinde yer almalıdır.

Kiribati ve Tuvalu'nun iklim değişikliğine karşı direnç kazanabilmesi için çevre yasalarının güçlendirilmesi ve kapsamlı hukuki düzenlemelerin uygulanması gereklidir. Çevre koruma, afet yönetimi ve sürdürülebilir kalkınma alanlarında geliştirilecek ulusal ve yerel düzeydeki düzenlemeler, bu ülkelerin kırılganlığını azaltmada önemli rol oynayacaktır. İklim değişikliği, yalnızca ekolojik dengeleri değil, Kiribati ve Tuvalu'nun sosyal ve ekonomik istikrarını da doğrudan tehdit ettiğinden, etkili çevre yasaları ile sürdürülebilir kalkınma politikaları hem kısa hem de uzun vadeli uyum süreçlerinin temel yapı taşları arasında yer almalıdır.

Deniz seviyesinin yükselmesi, kıyı erozyonu ve su baskınları gibi sorunlar giderek artmakta, altyapı sistemleriyle tarım alanları üzerinde büyük bir baskı oluşturmaktadır. Bu nedenle, kıyı şeridindeki yerleşim alanlarının, altyapıların ve tarım arazilerinin korunması amacıyla daha sıkı ve uygulanabilir düzenlemeler hayata geçirilmelidir. Doğa temelli çözümler çerçevesinde, mangrov ormanlarının iyileştirilmesi, mercan resiflerinin korunması ve yeniden bitkilendirme projeleri gibi girişimler, yalnızca kıyı şeridini korumakla kalmayacak; aynı zamanda toplumların gıda güvenliğini ve geçim kaynaklarını da destekleyecektir.

Aşırı hava olaylarının şiddetinin artması, Kiribati ve Tuvalu'da afet yönetimi kapasitesinin güçlendirilmesini zorunlu hâle getirmiştir. Dolayısıyla, risklerin önlenmesi ve afet anında etkin müdahalenin sağlanması için afet yönetim mevzuatı kısa vadede geliştirilmelidir. Erken uyarı sistemlerinin iyileştirilmesi ve kapsamlı risk haritalarının oluşturulması, olası can ve mal kayıplarını en aza indirerek kişisel güvenliğin güçlendirilmesini sağlayacaktır. Bu kapsamda yapılacak düzenlemeler, yerel yönetimlerin sürece aktif biçimde dâhil olmasını güvence altına almalı; yerel uzmanların eğitilmesi için ise uluslararası teknik destek mekanizmaları devreye sokulmalıdır.

Kiribati ve Tuvalu'nun karşılaştığı en büyük tehditlerden biri, aşırı hava olayları ve deniz seviyesinin giderek yükselmesidir. Bu tehditlere karşı etkin müdahale için gelişmiş teknolojilerin kullanılması ve teknik uzmanlığın artırılması gereklidir. Özellikle erken uyarı sistemleri, meteorolojik tahmin teknolojileri ve afet riski haritalandırma sistemlerinin kısa ve orta vadede temin edilerek etkin biçimde kullanılması, toplumların bu olaylara daha hazırlıklı olmasını sağlayacaktır. Buna ek olarak, yenilenebilir enerji sistemlerinin, temiz su ve sanitasyon teknolojilerinin ve iklime dayanıklı tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması, çevre, ekonomi, sağlık ve gıda gibi insan güvenliği bileşenlerini doğrudan güçlendirecektir.

Daha önce vurgulandığı üzere, Kiribati ve Tuvalu'daki su ve gıda güvenliği iklim değişikliği nedeniyle büyük bir risk altındadır. Artan sıcaklıklar, deniz seviyesinin yükselmesi ve aşırı hava olayları, yer altı su kaynaklarının azalmasına, tarımsal üretimin düşmesine ve kıyı balıkçılığının zarar görmesine yol açmaktadır. Bu nedenle, su ve gıda güvenliğini artırmaya yönelik sürdürülebilir çözümlerin orta ve uzun vadede hayata geçirilmesi, yaşamsal bir zorunluluktur. Bu bağlamda yağmur suyu toplama ve depolama sistemlerinin yaygınlaştırılması; temiz suya erişim için alternatif yöntemlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Yenilenebilir enerji altyapısının güçlendirilmesiyle birlikte, bu teknolojiyle çalışan deniz suyu arıtma tesislerinin kurulması, etkili çözümlerden biri olarak görülebilir. Ayrıca, tuzlu suya ve kuraklığa dayanıklı tarımsal türlerin yaygınlaştırılması, gıda güvenliğini artıracak stratejik bir adım olacaktır. Toprak verimliliğini artıran yenilikçi tarım tekniklerinin benimsenmesi ve suyu

verimli kullanan akıllı sulama sistemlerinin geliştirilmesi de çözüm önerileri arasındadır. Ancak bu sistemlerin etkinliği, toplumun teknik bilgi düzeyine bağlı olduğundan, uygulayıcı kapasitenin artırılması amacıyla teknik eğitimlerin yaygınlaştırılması ve uzman sayısının artırılması gerekmektedir.

Deniz ekosistemlerinin korunması da en az kara ekosistemleri kadar öncelikli olmalıdır. Uydu tabanlı izleme sistemleri ve deniz altı sensörlerinin kullanılmasıyla, su kalitesi, sıcaklık değişimleri ve oksijen seviyeleri izlenebilecek, mercan resiflerinin sağlığının korunmasına katkı sağlanacaktır. Bu ülkelerin temel geçim kaynaklarından biri olan balıkçılık hem ekolojik bozulmalar hem de aşırı avlanma nedeniyle sürdürülebilirliğini yitirmektedir. Bu nedenle, mercan resiflerini korumaya yönelik programlara odaklanması, çevresel güvenliği artırmanın yanı sıra kıyı ve açık deniz balıkçılığı ekonomisini ve toplulukların geçim olanaklarını da destekleyecektir.

Kiribati ve Tuvalu'da çevre, ekonomi, sağlık, tarım ve afet yönetimi gibi temel alanlarda faaliyet gösteren kamu kurumlarının iklim değişikliğiyle baş etmede öncü bir rol üstlenmesi beklenmektedir. Ancak bu rolün etkili bir şekilde yerine getirilebilmesi, söz konusu kurumlar arasındaki eşgüdüm düzeyiyle doğrudan bağlantılıdır. Örneğin, Kiribati Sağlık ve Tıbbi Hizmetler Bakanlığı ile afet yönetiminden sorumlu kurumlar ve yerel yönetimler arasında kurulacak güçlü bir koordinasyon, iklim değişikliğinin neden olduğu sağlık risklerine karşı daha hızlı ve bütüncül müdahalelere olanak tanıyacaktır. Benzer şekilde, Tuvalu Çevre Bakanlığı ile ülkenin en etkili STK ağlarından biri olan TANGO⁸³³ arasında yürütülecek eşgüdümlü çalışmalar, çevre sorunlarına yönelik daha etkin müdahalelerin gerçekleşmesinin yanı sıra çevresel bozulmanın neden olduğu sosyoekonomik güvenlik tehditlerinin azaltılmasına da hizmet edecektir. TANGO gibi STK'ların sahip olduğu yerel bilgi ve topluluklarla kurduğu ilişkiler, çevre temelli politikaların sahada uygulanabilirliğini güçlendirecektir.

Kiribati ve Tuvalu'da, iklim değişikliğine karşı dirençliliğin artırılması yalnızca devlet kapasitesine bağlı değildir. Yerel halkın bilinçlenmesi ve karar alma süreçlerine aktif katılımı, uyum sürecinin merkezinde yer almalıdır. Kıyı erozyonu, su baskınları, temiz su ve gıdaya erişim sorunları ile iklim değişikliği kaynaklı göç, Kiribati ve Tuvalu'daki bireyleri doğrudan

⁸³³ TANGO, Tuvalu'daki STK'ların ve topluluk temelli örgütlerin çatı kuruluşu olarak faaliyet göstermektedir. Üye kuruluşların gelişimini desteklemek, sürdürülebilirliğini sağlamak ve kendi kendine yeterliliklerini artırmak amacıyla çeşitli paydaşlarla iş birliği içinde çalışmaktadır. Bu sayede, toplumun genel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi hedeflenmektedir. TANGO, iklim değişikliğinin etkilerini azaltmaya yönelik farkındalık çalışmaları ve kapasite geliştirme faaliyetleri de yürütmektedir. Bkz. Forest Peoples Programme, "Tuvalu Association of Non-Governmental Organisations (TANGO)", <https://www.forestpeoples.org/partners-regions/partners/partner/tuvalu-association-non-governmental-organisations-tango/> (Erişim tarihi: 17.04.2025).

etkileyen sorunlar olsa da bu sorunlarla mücadele hükümetler tarafından alınan kararlarla şekillenmektedir. Bu tür yaşamsal konularda, özellikle kadınların, gençlerin ve diğer kırılgan grupların eğitim ve farkındalık düzeylerinin artması, deneyimlerini aktarmaları ve karar alma süreçlerinde aktif rol almaları, daha etkili çözümler geliştirilmesine olanak tanıyacaktır. Bunun yanı sıra, KiriCAN, KANGO⁸³⁴ ve TANGO gibi her iki ülkenin önemli STK'larının farkındalığı artırıcı projelerde daha fazla görev alması toplulukların değişen iklim koşullarına karşı daha dirençli hâle gelmesine katkı sağlayacaktır.

Eğitim ve farkındalık programları, etkili bir uyum sürecinin temel yapı taşlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda, ulusal hükümetlerin doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilir tarım ile balıkçılık gibi temel konuları okul müfredatlarına entegre edecek, kapsamlı eğitim politikaları geliştirmesi elzemdir. Bu konuların okul müfredatlarına dâhil edilmesi yönünde adımlar atılsa da bu süreç henüz başlangıç aşamasındadır. Bu nedenle her iki ülkedeki eğitim sisteminde bu konular daha derinlemesine ele alınmalı ve gençler erken yaşlardan itibaren bilinçlendirilmelidir.

İklim değişikliğinin en yıkıcı etkilerini hisseden Kiribati ve Tuvalu, insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda da önemli zorluklarla karşı karşıyadır. Deniz seviyesinin yükselmesi, aşırı hava olayları, su ve gıda güvensizliği özellikle kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve özel gereksinimli bireylerin yaşamlarını tehdit etmektedir. Bu nedenle, insan haklarının korunması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik hem ulusal hem de uluslararası düzeyde kapsamlı reformlara gereksinim duyulmaktadır.

Kadınların siyasete ve karar alma süreçlerine yeterince dâhil edilmemesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin önündeki en büyük engellerden biridir. Bu sorunun giderilmesi için kadınların ulusal ve yerel yönetim düzeyinde eşit temsilini güvence altına alacak yasal düzenlemeler yapılmalı; aynı zamanda ekonomik hayata katılımlarını teşvik edecek politikalar uygulanmalıdır. Erkek egemen sektörler olan balıkçılık ve altyapı alanlarında kadınların istihdamı artırmaya yönelik projeler geliştirilmeli; yenilenebilir enerji, tarım ve gıda güvenliği gibi alanlarda aktif roller üstlenmesi desteklenmelidir.

Kadına yönelik şiddet, Kiribati ve Tuvalu'da hâlâ yaygın bir sorundur. Mevcut yasal çerçevenin yetersizliği nedeniyle kadınlar, fiziksel ve psikolojik şiddet karşısında yeterli hukuki korumadan yoksundur. Bu nedenle, kadına yönelik şiddet vakalarıyla mücadelede cezai

⁸³⁴ KANGO, Kiribati'de faaliyet gösteren otuz dokuz yerel STK'yı bünyesinde barındıran resmi çatı örgütüdür. Temel amacı, yerel STK'ları desteklemek, güçlendirmek ve kalkınma hedeflerine ulaşmalarına katkı sağlamaktır. Bu süreçte, özellikle Yeni Zelanda Uluslararası Kalkınma Ajansı başta olmak üzere, ikili ve çok taraflı donörlerle iş birliği içinde çalışmaktadır. Bkz. Commonwealth Network, "Find National NGO expertise in Kiribati", https://www.commonwealthofnations.org/sectors-kiribati/civil_society/national_ngos_civil_society/ (Erişim tarihi: 17.04.2025).

yaptırımlar güçlendirilmeli, kadınlar için güvenli barınma alanları oluşturulmalı ve farkındalığı artırıcı kampanyalar yaygınlaştırılmalıdır. Ayrıca, bu alanda yerel yönetimlerle ve STK'larla iş birliği içinde farkındalığı artırmaya yönelik daha çok proje yürütülmelidir. Kiribati ve Tuvalu gibi sınırlı ekonomik kapasiteye ve yetersiz devlet altyapısına sahip ülkelerde bu dönüşümün yalnızca ulusal düzeyde gerçekleşmesi mümkün değildir. Uluslararası toplumun, toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyecek kurumsal ve mali desteği sağlaması, kalıcı ilerleme için hayati önemdedir. Bu çerçevede, uluslararası stratejiler; yapısal reformları teşvik etmeli ve kadınların sosyal, siyasal ve ekonomik alanlarda daha aktif rol almalarını güvence altına almalıdır. Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) gibi uluslararası belgelerin uygulanması, izlenmesi ve denetlenmesi bu sürecin ayrılmaz bir parçası olmalıdır.

GCF ve Dünya Bankası gibi uluslararası fon sağlayıcı kuruluşlar aracılığıyla, kadınların liderlik ettiği projelere özel fonlar tahsis edilmelidir. Eğitim, sağlık ve ekonomik kalkınma alanlarında kadınların eşit şekilde yer almasını sağlayan programların desteklenmesi, insan haklarını korumanın ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamanın ön koşuludur. AOSIS, PIF ve diğer bölgesel örgütlerin de toplumsal cinsiyet eşitliğini önceliklendiren bağlayıcı düzenlemeler ve uygulamalar geliştirmesi gerekmektedir. Bu tür çok düzeyli politikalar, Kiribati ve Tuvalu'daki kırılgan grupların maruz kaldığı riskleri azaltacak ve kişisel, ekonomik, siyasal güvenliği doğrudan güçlendirecektir.

Kiribati ve Tuvalu'nun iklim değişikliğine karşı direnç kazanmasında, uluslararası iklim finansmanı ve teknik desteğe erişim önemli bir belirleyicidir. Devlet kapasitesinin yetersizliği, toplulukların sınırlı olanaklara sahip olması, dışa bağımlılık ve nüfus yoğunluğu gibi kırılganlığı artıran unsurlar, bu ülkelerin kendi başlarına uzun vadeli direnç geliştirmesini zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte, çalışmada ulaşılan bulgulardan biri de mevcut uluslararası iklim finansmanı mekanizmalarının, bu ülkelerin gereksinimlerini karşılamakta yetersiz kaldığıdır. GCF, GEF, Dünya Bankası ve ADB gibi uluslararası kuruluşlar aracılığıyla kara ve deniz ekosistemlerinin korunması, gıda güvenliğinin sağlanması, ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesi ve sağlık sisteminin güçlendirilmesi adına çeşitli projeler hayata geçirilmiş olsa da bu projelerin kapsamı, bütçesi ve etkinliği sınırlıdır. Proje başvuruları karmaşık, bürokratik ve çoğu zaman yerel kapasiteyi aşan düzeyde ayrıntı gerektirmektedir. Bu durum, fonların etkin kullanımını ve sağlanan sınırlı desteğin istenen etkiyi yaratmasını güçleştirmektedir. Bu nedenle, Kiribati ve Tuvalu'nun doğrudan fonlara erişiminin kolaylaştırılması, bürokratik engellerden arındırılmış hibe mekanizmalarının artırılması ve bu süreçlerde yerel aktörlerin teknik kapasitesinin geliştirilmesi öncelikli olmalıdır.

Kiribati ve Tuvalu'nun iklim değişikliğine uyum sağlayabilmesi, yalnızca teknik destek ve finansmanla değil; aynı zamanda bu desteklerin adil ve sürdürülebilir biçimde sağlanmasını mümkün kılacak uluslararası düzenlemelerle de doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, dağıtıcı ve prosedürel iklim adaleti ilkeleri temelinde yeniden yapılandırılacak bir küresel iklim rejimi büyük önem taşımaktadır.

Dağıtıcı iklim adaleti, iklim değişikliğinden en fazla etkilenen ancak bu sürece tarihsel olarak en az katkı sağlamış ülkelerin, gereken finansal, teknik ve kurumsal desteğe erişimini güvence altına almayı amaçlamaktadır. Kiribati ve Tuvalu'nun maruz kaldığı çevresel yıkım göz önüne alındığında, tarihsel olarak sorumluluğa sahip sanayileşmiş ülkeler ile Çin ve Hindistan gibi günümüzün en büyük emisyon üreticileri, daha adil bir yük paylaşımı çerçevesinde hareket etmelidir. Bu doğrultuda, iklim değişikliğinin etkilerini azaltmaya yönelik oluşturulan uluslararası fonların, Kiribati ve Tuvalu gibi kırılgan ülkelere öncelikli ve yeterli şekilde tahsis edilmesi gereklidir. Bununla birlikte dağıtıcı iklim adaletinin yalnızca uyum süreçlerine odaklanması yetersizdir. Küresel emisyonları azaltmayı hedefleyen etkili ve bağlayıcı mekanizmaların oluşturulması da bu yaklaşımın ayrılmaz bir parçasıdır. Mevcut uluslararası iklim rejimi, bu tür kapsamlı bir yaklaşım sunma konusunda önemli eksiklikler barındırmaktadır. Kyoto Protokolü ve Paris İklim Anlaşması, uluslararası azaltım çabaları açısından önemli adımlar olarak kabul edilse de Kiribati ve Tuvalu gibi iklim değişikliğinden orantısız bir şekilde etkilenen ülkelerin somut gereksinimlerine yanıt verebilecek düzeyde etkili çözümler sunamamaktadır.

Paris Anlaşması'nın temel yapısal eksikliği, taraf ülkelerin emisyon azaltım taahhütlerini kendi ulusal katkı beyanlarına bırakması ve bu beyanların bağlayıcı yaptırımlarla desteklenmemesidir. Özellikle gelişmiş sanayi ülkeleri, gönüllülük esasına dayalı olarak sınırlı yükümlülük üstlenmekte; bu durum da iklim adaleti hedeflerini zayıflatmaktadır. 2017 yılında ABD'nin Donald Trump yönetimi altında anlaşmadan çekilmesi, bu yapının ne denli kırılgan olduğunu ortaya koymuştur. Ulusal çıkarlar doğrultusunda alınan bu tür tek taraflı kararlar, yalnızca küresel iklim adaletini zedelemekle kalmamakta, iklim değişikliğinden en fazla etkilenen ülkelerdeki insan güvenliğini de doğrudan tehdit etmektedir. Bu nedenle Paris Anlaşması'nın ivedilikle gözden geçirilmesi, taraf ülkelerin yükümlülüklerini yerine getirmediği durumlarda devreye girecek yaptırım mekanizmalarının oluşturulması son derece önemlidir. Buna ek olarak, gelişmiş sanayi ülkeleri ve diğer büyük emisyon üreticileri öncülüğünde, emisyon ticareti ve karbon vergisi gibi uygulamaların adil ve etkili bir şekilde hayata geçirilmesi de iklim adaletinin ve dolayısıyla insan güvenliğinin sağlanmasına yönelik somut katkılar sunacaktır.

Mevcut uluslararası iklim rejimi, aynı zamanda kayıp ve zararların telafisi konusunda da yetersiz kalmaktadır. Özellikle küçük ada devletlerinin uzun yıllardır süren talepleri doğrultusunda, 27. Taraflar Konferansı'nda bir "Kayıp ve Zarar Fonu" oluşturulması kararlaştırılmıştır. Bu fonun, 2025 sonuna kadar faaliyete geçmesi ve 2026 yılı sonuna dek 250 milyon ABD doları düzeyinde bir kaynağa ulaşması hedeflenmektedir. Bu, önemli bir ilerleme olarak değerlendirilse de fonun nasıl finanse edileceği, kaynakların nasıl dağıtılacağı ve hangi ülkelerin ne ölçüde sorumluluk üstleneceği konularında hâlen belirsizlikler mevcuttur. Fonun etkili ve işlevsel bir araç hâline gelebilmesi için bu soruların gecikmeksizin giderilmesi ve güçlü bir yönetim yapısının oluşturulması gerekmektedir. Bu fon yalnızca Kiribati ve Tuvalu için değil, benzer koşullardaki diğer az gelişmiş küçük ada devletleri için de yaşamsal öneme sahiptir. Kayıp ve zararların tazmini konusunda etkili ve bağlayıcı mekanizmaların oluşturulması hem küresel iklim adaletinin hem de insan güvenliğinin güçlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Prosedürel adalet, iklim adaletinin bir diğer önemli boyutudur. Kiribati ve Tuvalu gibi ülkeler, sınırlı ekonomik, diplomatik ve teknik kaynaklara sahip olduklarından uluslararası iklim müzakerelerinde yeterince temsil edilememektedir. Uluslararası karar alma mekanizmalarında baskın rol üstlenen gelişmiş ülkeler, bu yapısal dengesizliği giderecek adımlar atmalıdır. İklim müzakerelerinde eşit temsilin sağlanması, kırılgan ülkelerin görüş ve gereksinimlerinin politika belgelerine yansıtılması açısından son derece önemlidir. Bunun için, küçük ada devletlerinin diplomatik temsil kabiliyetlerinin artırılması, teknik müzakere ekiplerinin desteklenmesi ve AOSIS, PIF gibi uluslararası ve bölgesel örgütlerin karar alma süreçlerinde daha etkin rol alması sağlanmalıdır.

İklim adaleti, yalnızca emisyon azaltımı, finansal yardım ve kırılgan ülkelerin aktif katılımıyla sınırlı kalmamalıdır. Aynı zamanda iklim göçü gibi insan güvenliğini doğrudan tehdit eden sorunları da kapsayacak şekilde genişletilmelidir. Mevcut uluslararası hukuk düzeni, iklim değişikliği nedeniyle yerinden edilen bireyleri koruma konusunda önemli boşluklar içermektedir. Mülteci statüsü, çoğunlukla savaş, etnik temizlik veya siyasi baskı gibi nedenlerle yerinden edilen kişilerle sınırlıdır ve iklim değişikliğine bağlı zorunlu göç bu kapsamın dışında kalmaktadır. Oysa Pasifik'teki küçük ada ülkeleri kalıcı göç riskiyle karşı karşıyadır. Bu durum, uluslararası toplumun yeni bir statü ve koruma rejimi oluşturmasını zorunlu kılmaktadır.

İklim göçmenlerinin haklarını tanımlayan ve güvence altına alan yeni bir uluslararası sözleşmeye duyulan gereksinim her geçen gün artmaktadır. Bu sözleşme, iklim değişikliği nedeniyle göç etmek zorunda kalan bireylerin haklarını korumanın yanı sıra; göç sürecinde ve

sonrasında karşılaşılabilecekleri sosyal, ekonomik ve psikolojik tehditleri de önleyici hükümler içermelidir. Ayrıca, göç edilen ülkenin yükünü azaltacak şekilde çok taraflı iş birliği mekanizmaları kurulmalı ve uluslararası dayanışma esas alınmalıdır.

Bu çerçevede, Birleşmiş Milletlere bağlı kuruluşların Kiribati ve Tuvalu gibi ülkelere ilişkin daha kapsamlı ve nitelikli değerlendirmeler sunması, iklim adaletinin sağlanabilmesi açısından oldukça önemlidir. Ancak mevcut raporlar hem nitelik hem de nicelik bakımından yetersizdir. Birleşmiş Milletler sistemine bağlı pek çok kuruluşun bu ülkeler özelinde ayrıntılı analizler üretmemesi, iklim değişikliğinden kaynaklanan öncelikli gereksinimlerin uluslararası kamuoyu nezdinde görünmez kalmasına yol açmaktadır. Bu da hem finansal kaynak tahsisi süreçlerinde hem de politika üretiminde adaletsizliği derinleştirmekte ve etkili çözümlerin hayata geçirilmesini geciktirmektedir.

UNESCO'ya göre, Tuvalu'nun "Gelecek Şimdi Projesi", ulusal kimliği ve eğitim sistemini dijital ortamda sürdürebilmesini amaçlayan öncü bir girişimdir. Ancak bu tür projelerin, eğitim sisteminin sürekliliğini sağlamadaki gerçek etkisi henüz belirsizdir. Dijital eğitime erişim, altyapı yeterliliği, öğretmen ve öğrencilerin bu sisteme uyum kapasitesi gibi temel konular göz önünde bulundurulmadan atılan adımların kalıcı çözüm üretmesi beklenmemelidir. Tuvalu'nun fiziksel varlığını kaybetme riski göz önüne alındığında, bu proje yalnızca bir eğitim politikası olarak değil, aynı zamanda iklim adaleti konusunda uluslararası farkındalığı artırmayı amaçlayan stratejik bir girişim olarak da değerlendirilmelidir.

Kiribati ve Tuvalu'nun yaşadığı sorunlar, yalnızca bu iki ülkeyi değil, iklim değişikliğine karşı en savunmasız durumda olan tüm ada ülkelerini ilgilendirmektedir. Bu nedenle, iklim değişikliğinin hem doğrudan hem de dolaylı etkilerine karşı geliştirilecek yanıtların yalnızca teknik çözümlerle sınırlı kalmaması; aynı zamanda etik, siyasi ve hukuki temellere dayanan kapsayıcı bir yaklaşımla desteklenmesi gerekmektedir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular, mevcut küresel iklim rejiminin Kiribati ve Tuvalu'nun acil ve yapısal gereksinimlerine yanıt vermekte yetersiz kaldığını açıkça ortaya koymaktadır. İklim değişikliğine en az katkıda bulunmalarına rağmen, bu ülkeler varoluşsal tehditlerle yüzleşmekte; insan güvenliği alanlarında geri dönüşü olmayan kayıplar yaşamaktadır. Bu tablo, iklim adaletine dayalı yeni bir yaklaşımın, ahlaki ve hukuki bir zorunluluk olduğunu göstermektedir. Ancak eşitlik, hakkaniyet ve tarihsel sorumluluğu temel alan, bağlayıcı uluslararası mekanizmalarla desteklenmiş yeni bir uluslararası düzen, bu toplulukların güvenli ve sürdürülebilir bir geleceğe erişmelerini mümkün kılacaktır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Agius, C. (2013). “Sosyal İnşacılık”. Alan Collins (Ed.). *Çağdaş Güvenlik Çalışmaları*. Nasuh Uslu (Çev.). Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi, Röle Akademik Yayıncılık, İstanbul, 87-103.
- Baer, P. (2011). “International Justice”. John S. Dryzek, Richard B. Norgaard, and David Schlosberg (Eds.). *The Oxford Handbook of Climate Change and Society*. Oxford University Press, New York, 323-338.
- Barnett, J. (2009). “Climate Change and Human Security in the Pacific Islands: The potential for and limits to adaptation”. Jonathan Boston, Philip Nel, and Marjolein Righart (Eds.). *Climate Change and Security Planning for the Future*. Institute of Policy Studies, 59-69.
- Barnett, J. (2020). “Climate Change and Food Security in the Pacific Islands”. John Connell ve Kristen Lowitt (Eds.). *Food Security in Small Island States*. Springer, Singapore, 25-38.
- Barnett, J. ve Campbell, J. (2010). *Climate Change and Small Island States Power, Knowledge and the South Pacific*. Earthscan, Londra.
- Borovalı, M. (2003). “Küresel Adalet Üzerine Bir Tartışma: John Rawls ve Halkların Yasası”. Ayhan Kaya ve Günay Göksu Özdoğan (Eds.). *Uluslararası İlişkilerde Sınır Tanımayan Sorunlar Göç, Yurttaşlık, İnsan Hakları, Toplumsal Cinsiyet, Küresel Adalet ve Güvenlik*. Bağlam Yayınları, İstanbul, 219-267.
- Böke, K. (2014). “Örnekleme”. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Kaan Böke (Ed.). Alfa Yayınları, İstanbul, 105-152.
- Brecher, J. (2020). *İklim Direnişi: Bir Hayatta Kalma Stratejisi*. Dilara Kılıç (çev.). Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul.
- Brklacich, M., Chazan, M. ve Bohle, H. (2010). “Human Security, Vulnerability, and Global Environmental Change”. Richard A. Matthew, Jon Barnett, Bryan McDonald ve Karen L. O’Brien (Eds.). *Global Environmental Change and Human Security*. The MIT Press, Londra, 35-51.
- Bruggeman, W. (2008). “Failing Global Justice and Human Security”. *The Viability of Human Security*. Monica den Boer ve Jaap de Wilde (Eds.). Amsterdam University Press, Amsterdam, 47-69.
- Bullard, R.D., Mohai, P., Saha, R. ve Wright, B. (2007). *Toxic Wastes and Race at Twenty 1987—2007*. United Church of Christ Justice & Witness Ministries.
- Carr, E.H. (1946). *The Twenty Year’s Crisis 1919-1939*. MacMillan Press, Londra.

- Carter, G. (2015). "Establishing a Pacific Voice in the Climate Change Negotiations". Greg Fry ve Sandra Tarte (Eds.). *The New Pacific Diplomacy*. ANU Press, 205-220.
- Ceydilek, E. (2022). "Postyapısalcı Güvenlik Çalışmaları". Başar Baysal (Ed.). *Uluslararası İlişkilerde Güvenlik*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul. 67-76.
- Chinkin, C. ve Kaldor, M. (2017). "Second-Generation Human Security". *International Law and New Wars*. Cambridge University Press, Cambridge. 479-526.
- Chomsky, N. ve Pollin, R. (2021). *İklim Krizi ve Küresel Yeşil Yeni Düzen Gezegeni Kurtarmanın Politik Ekonomisi*. (Çev. Onur Orhangazi). Ütopya Yayınevi, Ankara.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. (Çev. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir). Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Dalby, S. (2018). "Environmental Change". Paul D. Williams ve Matt McDonald (Eds.). *Security Studies an Introduction*. 3. Baskı. Routledge, Taylor & Francis Group, Londra ve New York, 526-540.
- Demirci, S. ve Köseli, M. (2014). "İkinci Veri ve İçerik Analizi". Kaan Böke (Ed.). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Alfa Yayınları, İstanbul, 321-362.
- Dikmen-Alsancak, N. (2022). "Postkolonyal Güvenlik Çalışmaları". Başar Baysal (Ed.). *Uluslararası İlişkilerde Güvenlik*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 77-88.
- Eminoğlu, A. ve Kalyoncu, Ş. (2021). "Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi". Ayça Eminoğlu ve Murat Ülgül (Eds.). *Uluslararası Güvenliğe Giriş*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 327-354.
- Gasper, D. (2010), "The Idea of Human Security". Karen O'Brien, Asunción Lera St. Clair ve Berit Kristoffersen (Eds.). *Climate Change, Ethics and Human Security*. Cambridge University Press, 23-46.
- Glasius, M. ve Kaldor, M. (2005). "A human security vision for Europe and beyond". Marlies Glasius ve Mary Kaldor (Eds.). *A Human Security Doctrine for Europe Project, principles, practicalities*. Routledge, New York, 3-19.
- Goldberg, J. ve Wilkinson, C. (2004). "Global Threats to Coral Reefs: Coral Bleaching, Global Climate Change, Disease, Predator Plagues and Invasive Species". C. Wilkinson (Ed.). *Status of coral reefs of the world: 2004*. Townsville, Australia: Australian Institute of Marine Science, 67-92.
- Hampson, F.O. (2013). "Human Security". Paul D. Williams (Ed.). *Security Studies an Introduction*. 2nd Edition. Routledge, New York. 279-294.

- Harlan, S.L., Pellow, D.N., Roberts, J.T., Bell, S.E., Holt, W.G. ve Nagel, J. (2015). "Climate Justice and Inequality". Riley E. Dunlap and Robert J. Brulle (Eds.). *Climate Change and Society Sociological Perspectives*. Oxford University Press, New York.
- Hoogensen Gjörv, G. (2018). "Human Security". Security Studies An Introduction. Paul D. Williams ve Matt McDonald (Eds). Routledge, Londra, 221-234.
- Hoogensen Gjörv, G., Dale, B., Lvova, M., Braten, K.A., González, V., Bazely, D., Christensen, J., Tanentzap, A. ve Bojko, E. (2016), 'Human Security in the Arctic', Roland Kallenborn (Ed.). *Implications and Consequences of Anthropogenic Pollution in Polar Environments*. Springer, Berlin.181–202.
- Howarth, R.B. (2011). "Intergenerational Justice". John S. Dryzek, Richard B. Norgaard, ve David Schlosberg (Eds). *The Oxford Handbook of Climate Change and Society*. Oxford University Press, New York, 339-353.
- Kaldor, M. (2008). "From Just War to Just Peace". *The Viability of Human Security*. Monica den Boer ve Jaap de Wilde (Eds). Amsterdam University Press, Amsterdam, 21-46.
- Kerr, P. (2013). "İnsani Güvenlik". Alan Collins (Ed.). *Çağdaş Güvenlik Çalışmaları*. (Çev. Nasuh Uslu). Röle Akademik Yayıncılık, İstanbul, 104-116.
- Kofe, L. (1983). *Palagi and Pastors*. Laracy, H (Ed.). Tuvalu: A History. Suva, Fiji: Institute of Pacific Studies.
- Kostova, P. ve Sidova, D. (2020). "Ecological Security and Environmental Security – Similarities and Differences". Nikolay Radulov (Ed.). *Secuirty and Future*. Scientific Technical Union of Mechanical Engineering Industry-4.0, Bulgaria, 91-97.
- Krause, K. (2009). "Human Security". Vincent Chetail (Ed.). *Peacebuilding and Post-conflict Reconstruction: a Practical and Bilingual Lexicon*. Oxford University Press, 147-157.
- Küçük, M.N. (2022). "Feminist Güvenlik Çalışmaları". Başar Baysal (Ed.). *Uluslararası İlişkilerde Güvenlik*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 97-106.
- Leichenko, R. ve O'Brien, K. (2021). *İklim ve Toplum Geleceği Dönüştürmek*. (Çev. Onur Orhangazi). Ütopya Yayınları, Ankara.
- Mabey, N., Gullledge, J., Finel, B. Ve Silverthorne, K. (2011). *Defining a Risk Management Framework for Climate Security*. E3G, Londra ve Washington.
- Mace, M.J. (2006). "Adaptation under the UN Framework Convention on Climate Change: The International Legal Framework". W. Neil Adger, Jouni Paavola, Saleemul Huq, ve M. J. Mace (Eds.). *Fairness in Adaptation to Climate Change*. The MIT Press Cambridge, 53-76.

- McDonald, B. (2010). "Global Health and Human Security: Addressing Impacts from Globalization and Environmental Change". Richard A. Matthew, Jon Barnett, Bryan McDonald, ve Karen L. O'Brien (Eds.). *Global Environmental Change and Human Security*. Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, 53-76.
- Meadows, D.H., Meadows, D.L., Randers, J. ve Behrens, W.W. (1972). *The Limits to Growth*. Universe Books, New York.
- Mearsheimer, J.J. (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*. W.W, Norton & Company. New York, Londra.
- Morse, J. M. ve Richards, L. (2002). *Read Me First: For a User's Guide to Qualitative Methods*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Nef, J. (1999). *Human Security and Mutual Vulnerability The Global Political Economy of Development and Underdevelopment*. International Development Research Centre, Ottawa.
- Nsiah-Gyabaah, K. (2010). "Human Security as a Prerequisite for Development". Richard A. Matthew, Jon Barnett, Bryan McDonald, ve Karen L. O'Brien (Eds.). *Global Environmental Change and Human Security*. Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, 237-259.
- O'Brien, K., Clair, A.L. ve Kristoffersen, B. (2010). "The framing of climate change: why it matters". Karen O'Brien, Asunción Lera St. Clair ve Berit Kristoffersen (Eds.). *Climate Change, Ethics and Human Security*. Cambridge University Press, 3-22.
- O'Brien, K., Sygna, L. ve Wolf, J. (2013). "A changing environment for human security". Linda Sygna, Karen O'Brien ve Johanna Wolf (Eds.). *A Changing Environment for Human Security Transformative Approaches to Research, Policy and Action*. Routledge, Londra.
-  zer, S. ve Ersoy, G. (2024). "Energy Transitions in the Middle East". Arda Özkan ve Pinar Y r r (Eds.). *The Middle East Crises, Conflicts, and Wars*. Lexington Books, 341-363.
- Paavola, J., Adger, W.N. ve Huq, S. (2006). "Multifaceted Justice in Adaptation to Climate Change". W. Neil Adger, Jouni Paavola, Saleemul Huq, ve M. J. Mace (Eds.). *Fairness in Adaptation to Climate Change*. The MIT Press, Cambridge, 263-277.
- Pirages, D. (2005). "From Resource Scarcity to Ecological Security." Dennis Pirages ve Ken Cousins (Eds.). *From Resource Scarcity to Ecological Security: Exploring New Limits to Growth*. MA: MIT Press, Cambridge, 1-19.
- Punch, K.F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. ( ev. Dursun Bayrak, H. Bader Arslan ve Zeynep Aky z). Siyasal Kitabevi, Ankara.

- Ralston, H., Horstmann, B. ve Holl, C. (2004). *Climate Change challenges Tuvalu*. Germanwatch. Bonn.
- Rawls, J. (1999). *A Theory of Justice*. Harvard University Press, Cambridge.
- Roberts, J. T. ve Parks, B. C. (2010). "A "shared vision"? Why inequality should worry us". Karen O'Brien, Asunci3n Lera St. Clair ve Berit Kristoffersen (Eds.). *Climate Change, Ethics and Human Security*. Cambridge University Press, 65-82.
- Schwartz, P. ve Randall, D. (2003). *An Abrupt Climate Change Scenario and Its Implications for United States National Security*. Diane Publishing, ABD.
- Shue, H. (2014). *Climate Justice Vulnerability and Protection*. Oxford University Press, Oxford.
- Smith, M.E. (2020). *Uluslararası G3venlik*. (Çev. Ramazan G3zen). Felix Kitap, Ankara.
- Soroos, M.S. (2010). "Approaches to Enhancing Human Security". Richard A. Matthew, Jon Barnett, Bryan McDonald, and Karen L. O'Brien (Eds.). *Global Environmental Change and Human Security*. Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, 177-191.
- Stern, N. (2006). *Stern Review: The Economics of Climate Change*. Cambridge University Press, Cambridge, Birleşik Krallık.
- Sula, İ.E. (2022). "Realizm ve G3venlik". Başar Baysal (Ed.). *Uluslararası İlişkilerde G3venlik*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 11-22.
- Tadjbakhsh, S. ve Chenoy, A.M. (2007). "Human Security Concepts and Implications". Shahrbanou Tadjbakhsh ve Anuradha M. Chenoy (eds). *Human Security Concepts and Implications*. Routledge, Londra.
- Thomas, C. (2007). "Globalization and Human Security". A. McGrew ve N. K. Poku (Eds.). *Globalization, Development and Human Security*. Polity Press, Cambridge, 107-131.
- Tokar, B. (2014). *İklim Adaletine Doğru*. (Çev. Sezgin Ata). Öteki Yayınevi, İstanbul.
- Torun, Z. (2017). "Doktrinde İnsan Güvenliği Kavramı: Destekleyenler ve Eleştirenler". *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fak3ltesi Dergisi*, 19(1), 223-241.
- Uysal Oğuz, C. ve Atvur, S. (2021). "Çevresel Güvenlik". Ayça Eminoğlu ve Murat 3lg3l (Eds.). *Uluslararası Güvenliğe Giriş*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 227-259.
- Uysal Oğuz, C. ve Ilık Bilben, M.S. (2020). "İklim Adaleti Tartışmalarına Güncel Bir Bakış". Hayriye Sağır (Ed.). *Ekolojik Kriz ve Küresel Çevre Politikaları*. Beta Basım Yayın, İstanbul, 195-220.
- Üst3n, Ç. ve Balamir-Coşkun, B. (2021). "Uluslararası Güvenlik: Kavramlar ve Teorik Yaklaşımlar". Ayça Eminoğlu ve Murat 3lg3l (Eds.). *Uluslararası Güvenliğe Giriş*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 11-37.

- Waltz, K.K. (1959). *Man, The State and War*. Columbia University Press, New York.
- Wehmeier, S. (1993). *Oxford Wordpower Dictionary*. Oxford University Press.
- Yamin, F. (2019). “Die, Survive or Thrive”. *This Is Not A Drill: An Extinction Rebellion Handbook*. Penguin, Birleşik Krallık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Sürekli Yayınlar

- Acharya, A. (2001). “Human Security”. *International Journal*, 442-460.
- Adger, W.N. (2006). “Vulnerability”. *Global Environmental Change*, 16, 268-281.
- Adısönmez, U.C. (2016). “What is the Human Security Approach and How the Phenomenon Contributed to the International Security Agenda: Canadian and Japanese Paradigms”. *Güvenlik Stratejileri*, 12(24), 1-29.
- Ağır, B.S. (2015). “Güvenlik Kavramını Yeniden Düşünmek: Küreselleşme, Kimlik ve Değişen Güvenlik Anlayışı”. *Güvenlik Stratejileri*, 11(22), 97-131.
- Audet, R. (2013). “Climate justice and bargaining coalitions: a discourse analysis”. *International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics*, (13), 369-386.
- Axworthy, L. (2001). “Human Security and Global Governance: Putting People First”. *Global Governance*, 7(1), 19-23.
- Banzhaf, S., Ma, L. ve Timmins, C. (2019). “Environmental Justice: The Economics of Race, Place, and Pollution”. *The Journal of Economic Perspectives*, 33(1), 185-208.
- Baptiste, A.K. ve Rhiney, K. “Climate justice and the Caribbean: An introduction”. *Geoforum*, 1-5.
- Barnett, J. (2003). “Security and climate change”. *Global Environmental Change*, 13, 7-17.
- Barnett, J. (2005). “Titanic States? Impacts and Responses to Climate Change in The Pacific Islands”. *Journal of International Affairs*, 59(1), 203-219.
- Barnett, J. (2011). “Dangerous climate change in the Pacific Islands: food production and food security”. *Regional Environmental Change*, 11, 229-237.
- Barnett, J. ve Adger, N. (2003). “Climate Dangers and Atoll Countries”. *Climatic Change*, 61, 321-337.
- Baylis, J. (2008). “Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı”. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 5(18), 69-85.
- Beckett, M. (2007). “The Case for Climate Security”. *The RUSI Journal*, 152(3), 54-59.
- Betzold, C. (2015). “Adapting to climate change in small island developing states”. *Climate Change*, 133, 481-489.

- Boerner, C. ve Lambert, T. (1997). "Environmental Inequity: Economic Causes, Economic Solutions". *Yale Journal on Regulation*, 14, 195-234.
- Briggs, C.M. (2012). "Climate security, risk assessment and military planning". *International Affairs*, 88(5), 1049-1064.
- Brown, L.R. (1986). "Redefining National Security". *Challenge*, 29(3), 25-32.
- Brown, N. (1989). "Climate, ecology and international security". *Survival*, 31(6), 519-532.
- Brown, O. Hammill, A. ve Mcleman, R. (2007). "Climate change as the 'new' security threat: implications for Africa". *International Affairs*, 83(6), 1141-1154.
- Bullard, R.D. (1993). "The Threat of Environmental Racism". *Natural Resources & Environment*, 7(3), 55-56.
- Caballero-Anthony, M. (2015). "Community security: human security at 21". *Contemporary Politics*, 21(1), 53-69.
- Campbell, J.R. (2014). "Climate-Change Migration in the Pacific". *The Contemporary Pacific*, 26(1), 1-28.
- Chandler, D. (2008). "Human Security: The Dog That Didn't Bark". *SAGE Publications*, 39(4), 427-438.
- Chandler, D. (2012). "Resilience and human security: The post-interventionist paradigm". *Security Dialogue*, 43(3), 213-229.
- Cherry, W.A. (1995). "What is Ecological Security?". *Peace Research*, 27(2), 87-89.
- Christie, R. (2010). "Critical Voices and Human Security: To Endure, To Engage or To Critique?". *Security Dialogue*, 41, 169-190.
- Comim, F. (2008). "Climate Injustice and Development: A capability perspective". *Development*, 51(3), 344-349.
- Constable, A. L. (2017). "Climate Change and Migration in the Pacific: Options for Tuvalu and the Marshall Islands". *Regional Environmental Change*, 17(4), 1029-1038.
- Corneloup, I.A. ve Mol, A.P.J. (2014). "Small island developing states and international climate change negotiations: the power of moral 'leadership'". *International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics*, 14(3), 281-297.
- Çıtak, E. (2020). "Migration and Securitization: An Assessment in the Context of Human Security". *Journal of Management and Economics Research*, 18(3), 1-24.
- Dalby, S. (1992). "Ecopolitical discourse: 'environmental security' and political geography". *Human Geography*, 16(4), 503-522.
- Dalby, S. (2008). "Güvenlik ve Çevre Bağlantılarına Yeniden Bakmak". *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 5(18), 179-195.

- Demirci, M. (2013). “İklim Değişikliği ve Dağıtıcı Adalet”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 8(2), 183-203.
- Dreher T. ve Voyer M. (2015). “Climate Refugees or Migrants? Contesting Media Frames on Climate Justice in the Pacific”. *Environmental Communication*, 9(1), 58-76.
- Dunne, J. P., Stouffer, R. J., ve John, J. G. (2013). “Reductions in Labor Capacity From Heat Stress Under Climate Warming”. *Nature Climate Change*, 3(6), 563–566.
- Farer, T. (2011). “Human Security: Defining the Elephant and Imagining Its Tasks”, *Asian Journal of International Law*, 1, 43-55.
- Floyd, R. (2015). “Global climate security governance: a case of institutional and ideational fragmentation”. *Conflict, Security & Development*, 15(2), 119-146.
- Forsyth, T. (2013). “Climate Justice is not just ice”. *Geoforum*, 1-3.
- Gardiner, S.M. (2004). “Ethics and Global Climate Change”. *Ethics*, 114(3), 555-600.
- Gleick, P.H. (1991). “Water and Conflict: Fresh Water Resources and International Security”. *International Security*, 18(1), 79-112.
- Gönenç, D. ve Kibaroglu, A. (2017). “İklim Güvenliği Kavramının Türkiye İklim Politikasındaki Yeri”. *Alternatif Politika İklim Değişikliği ve Enerji Özel Sayı*, 1-26.
- Guglyuvatyy, E. (2017). “Climate Justice for a Global Treaty: An Australian Perspective”. *Carbon & Climate Law Review*, 11(1), 50-63.
- Holding, S., Allen, D. M., Foster, S., Hsieh, A., Larocque, I., Klassen, J., ve Van Pelt, S. C. (2016). “Groundwater Vulnerability on Small Islands”. *Nature Climate Change*, 6, 1100.
- Homer-Dixon, T.F. (1994). “Environmental Scarcities and Violent Conflict: Evidence from Cases”. *International Security*, 19(1), 5-40.
- Hoogensen, G. ve Stuvøy, K. (2006). “Gender, Resistance and Human Security”. *Security Dialogue*, 37(2), 207-228.
- Jones, N. ve Sullivan, J.P. (2020). “Climate Change and Global Security”. *Journal of Strategic Security*, 13(4), i-iv.
- Kaldor, M. (2011). “Human Security”. *Society and Economy*, 33(3), 441–448.
- Kench, P. S., Ford, M. R., ve Owen, S. D. (2018). “Patterns of Island Change and Persistence Offer Alternate Adaptation Pathways for Atoll Nations”. *Nature Communications*, 9(1), 605.
- Khan, A. E., Ireson, A., Kovats, S., Mojumder, S. K., Khusru, A., Rahman, A., ve Vineis, P. (2011). “Drinking Water Salinity and Maternal Health in Coastal Bangladesh: Implications of Climate Change”. *Environmental Health Perspectives*, 119(9), 1328–1332.

- King, G. ve Murray, C. J. L. (2001-2002). "Rethinking Human Security", *Political Science Quarterly*, 116(4), 585-610.
- Knappe, H. ve Renn, O. (2022). "Politicization of intergenerational justice: how youth actors translate sustainable futures", *European Journal of Futures Research*, 10(6), 1-11.
- Kothari, U. ve Arnall, A. (2020). "Shifting sands: The rhythms and temporalities of island landscapes", *Geoforum*, 108, 305-314.
- Krause, K. (2004). "The Key to a Powerful Agenda, if Properly Delimited". *Security Dialogue*, 35(3), 367-368.
- Law, D.M. (2005). "Human Security and Security Sector Reform: Contrasts and Commonalities". *Security and Peace*, 23(1), 14-21.
- Lenderking, H.L., Robinson, S. ve Carlson, G. (2020). "Climate change and food security in Caribbean small island developing states: challenges and strategies". *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, 1-8.
- Liotta, P.H. (2002). "Boomerang Effect: The Convergence of National and Human Security". *Security Dialogue*, 33(4), 473-488.
- Liotta, P.H. ve Taylor Owen. (2006). "Why Human Security?" *Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations*, (7)1, 37-54.
- Llewellyn L. (2010). "Revisiting the Association Between Sea Surface Temperature and the Epidemiology of Fish Poisoning in the South Pacific: Reassessing the Link Between Ciguatera and Climate Change". *Toxicon*, 56(5), 691-7.
- Locke, J.T. (2009). "Climate change-induced migration in the Pacific Region: sudden crisis and long-term developments". *The Geographical Journal*, 175(3), 171-180.
- Mack, A. (2004). "A Signifier of Shared Values". *Security Dialogue*, 35(3), 366-367.
- McDonald, M. (2002). "Human Security and the Construction of Security". *Global Society*, 16(3), 277-295.
- McDonald, M. (2013). "Discourse of climate security". *Political Geography*, 33, 42-51.
- McDonald, M. (2018). "Climate change and security: towards ecological security?". *International Theory*, 10(2), 153-180.
- Mcleod, E. Bruton-Adams, M., Förster, J., Franco, C. vd. (2019). "Lessons from the Pacific Islands-Adapting to Climate Change by Supporting Social and Ecological Resilience". *Frontiers in Marine Science*, 6, 1-7.
- Mellin, C., Mouillot, D., Kulbicki, M., McClanahan, T. R., Vigliola, L., Bradshaw, C. J. A., Caley, M. J. (2016). "Humans and Seasonal Climate Variability Threaten Large-bodied Coral Reef Fish with Small Ranges". *Nature Communications*, 7(1), 10491.

- Meyer, L.H. ve Roser, D. (2010). "Climate Justice and Historical Emissions". *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, 13(1), 229-253.
- Milner, J.E. ve Turner, J. (1999). "Environmental Justice". *Natural Resources & Environment*, 13(3), 501-502.
- Nasu, H. (2013). "The Place of Human Security in Collective Security". *Journal of Conflict & Security Law*, 18(1), 95-129.
- Newell, P., Srivastava, S., Naess, L.O., Torres Contreras, G.A. ve Price, R. "Toward transformative climate justice: An emerging research agenda". *Wires Climate Change*, 12(6).
- Newman, E. (2010). "Critical human security studies". *Review of International Studies*, 36, 77-94.
- Oberleitner, G. (2002). "Human Security and Human Rights". *ETC*, 8, 1-29.
- Oberleitner, G. (2005). "Human Security: A Challenge to International Law?". *Global Governance*, 11(2), 185-203.
- Ogata, S. (2005). "Human Security: Theory and Practice". *St Antony's International Review*, 1(2), 11-23.
- Ogata, S. ve Cels, J. (2003). "Human Security—Protecting and Empowering the People". *Global Governance*, 9(3), 273-282.
- Okereke, C. (2010). "Climate Justice and the International Regime". *Wires Climate Change*, 1, 462-474.
- Ovalı, A.Ş. (2006). "Ütopya ile Pratik Arasında: Uluslararası İlişkilerde İnsan Güvenliği Kavramsallaştırması". *Uluslararası İlişkiler*, 3(10), 3-52.
- Owen, T. (2004). "Challenges and opportunities for defining and measuring human security". *Disarmament Forum*, 3, 15-24.
- Owen, T. (2008). "The Critique That Doesn't Bite: A Response to David Chandler's 'Human Security: The Dog That Didn't Bark'". *Security Dialogue*, 39(4), 445-453.
- Paavola, J. ve Adger, W.N. (2006). "Fair adaptation to climate change". *Ecological Economics*, 56, 594-609.
- Paris, R. (2001). "Human Security Paradigm Shift or Hot Air?". *International Security*, 26(2), 87-102.
- Paris, R. (2004). "Still an Inscrutable Concept". *Security Dialogue*, 35(3), 370-372.
- Perkins, R.M. ve Krause, S.M. (2018). "Adapting to climate change impacts in Yap State, Federated States of Micronesia: the importance of environmental conditions and intangible cultural heritage". *Island Studies Journal*, 13(1), 65-78.

- Petrovsky, V. (2005). "Human Development and Human Security in Eurasia". *International Journal on World Peace*, 22(4), 17-75.
- Peyser, C. E., Yin, J., Landerer, F. W. ve Cole, J. E. (2016). "Pacific Sea Level Rise Patterns and Global Surface Temperature Variability". *Geophysical Research Letters*, 43(16), 8662–8669.
- Phillis, Y.A., Chairetis, N., Grigoroudis, E., Kanellos, F.D. ve Kouikoglou, V.S. (2018). "Climate Security assesment of countries". *Climatic Change*, 148, 25-43.
- Rayner, S. ve Malone, E.L. (2001). "Climate change, poverty, and intragenerational equity: the national level". *International Journal of global environmental issues*, 1(2), 175-202.
- Ripsman, N.M. (2017). "Neoclassical Realism". *Oxford Research Encyclopedias. International Studies*, 1-20.
- Schlosberg, D. and Collins, L.B. (2014). "From environmental to climate justice: climate change and the discourse of environmental justice". *WIREs Climate Change*, 5, 359-374.
- Smith, M.G. ve Whelan, J. (2008). "Advancing Human Security: New Strategic Thinking for Australia". *Security Challenges*, 4(2), 1-22.
- Sowers, J., Vengosh, A. ve Weinthal, E. (2010). "Climate change, water resources, and the politics of adaptation in the Middle East and North Africa". *Climatic Change*, 104, 599-627.
- Taliaferro, J.W. (2006). "State Building for Future Wars: Neoclassical Realism and the Resource-Extractive State". *Security Studies*, 15(3), 464-495.
- Terry, G. (2009). "No climate justice without gender justice: an overview of the issues". *Gender and Development*, 17(1), 5-18.
- Thakur, (1999). R. "The United Nations and human security". *Canadian Foreign Policy Journal*, 7(1), 51-59.
- Timoshenko, A.S. (1989). "Ecological Security: The International Aspect". *Pace Environmental Law Review*, 7(1), 151-160.
- Ullman, R.H. (1983). "Redefining Security". *International Security*, 8(1), 129-153.
- Uysal Oğuz, C. ve Ersoy, G. (2021). "Arktik Yerli Halkları için İnsan Güvenliği Sorunu Olarak İklim Değişikliği". *International Journal of Politics and Security*, 3(1), 156-179.
- Waisová, Š. (2003). "Human Security- the Contemporary Paradigm?". *Perspectives*, 20, 58-72.
- Ward, T.J. (2007). "The Political Economy of NGOs and Human Security". *International Journal on World Peace*, 24(1), 43-64.

Raporlar

- Åberg, A. ve Jeffs, N. (2022). Loss and Damage finance in the climate negotiations Key challenges and next steps. Research Paper. Environment and Society Programme. Chatham House.
- Andersson, H. (2022). "Climate Security on the Global Arena The role of Small Island Developing States in the global climate security debate". Lund University Department of Political Science Master of Science in Development Studies.
- Baysal, B., Vural, Ç. ve Kaya Sönmez, S. (2023). Navigating The Dilemmas of Climate Security: Is Just Securitization of Climate Change Possible? IPC-MERCATOR ANALYSIS.
- Burkett, M. (2011). "In Search of Refuge: Pacific Islands, Climate-Induced Migration, and the Legal Frontier". The East-West Center No. 98, 1-8.
- CDS. (2017). Tuvalu Agriculture and Fisheries Report. Based on the Analysis of the 2017 Population and Housing Census. Central Statistics Division (CSD) of the Government of Tuvalu, Funafuti.
- CNA Corporation. (2007). National Security and The Threat of Climate Change. CNA Corporation, Virginia.
- Commission on Human Security. (2003). Human Security Now. New York.
- Curtain, R., Dornan, M., Doyle, J. ve Howes, S. (2015). "Pacific Possible: Labour Mobility: The Ten Billion Dollar Price". World Bank and Australian National University.
- Dellmuth, L.M., Gustafsson, M.T., Bremberg, N. ve Mobjörk, M. (2017). "Igos and Global Climate Security Challenges: Implications for Academic Research and Policymaking". Stockholm International Peace Research Institute.
- Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, Pacific Community, Pacific Islands Forum Secretariat ve Asian Development Bank. (2019). Climate Change and Disaster Risk Finance Assessment.
- Elliot, L. (2010). Human Securitising the Climate Security Debate. Asia Security Initiative Policy Series Working Paper No. 2.
- Erftemeijer, P.L.A. (2020). Mangrove Planting Guidelines for Kiribati, SPREP.
- General Accounting Office. (1983). Siting of hazardous waste landfills and their correlation with racial and economic status of surrounding communities. Washington, ABD.
- Government of Kiribati. (1999). Initial Communication Under the UNFCCC, Kiribati.
- Government of Kiribati. (2004). National Development Strategies 2004-2007. Kiribati.
- Government of Kiribati. (2005). Climate Change Adaptation Strategy. Kiribati.

- Government of Kiribati. (2014). Joint Implementation Plan for Climate Change and Disaster Risk Management 2014-2023. Kiribati.
- Government of Kiribati. (2015). Intended Nationally Determined Contributions. Kiribati.
- Government of Kiribati. (2018). Climate Change Policy. Kiribati.
- Government of Kiribati. (2019). Joint Implementation Plan for Climate Change and Disaster Risk Management 2019-2028. Kiribati.
- Government of Kiribati. (2020). Integrated Communityd Based Natural Resources Management Plan of Te Bau N Maiana and Council for Maiana 2020-2022. Kiribati.
- Government of Kiribati. (2022). Nationally Determined Contribution. Kiribati.
- Government of Tuvalu. (1999). Initial National Communication. Tuvalu.
- Government of Tuvalu. (2012). National Climate Change Policy 2012-2021. Tuvalu.
- Government of Tuvalu. (2015a). Intended Nationally Determined Contributions. Tuvalu.
- Government of Tuvalu. (2015b). Second National Communication. Tuvalu.
- Government of Tuvalu. (2015c). Recovery and Vulnerablility Reduction Plan. Tuvalu.
- Government of Tuvalu. (2020a). National Adaptation Plan Framework. Tuvalu.
- Government of Tuvalu. (2021). National Climate Change Policy 2021-2030. Tuvalu.
- Government of Tuvalu. (2022). Nationally Determined Contribution. Tuvalu.
- Göll, E. (2017). “Future Challenges of Climate Change in the Mena Region”, MENARA, No. 7.
- Howle, M., Burt. L., Nelson, F., Maguire, A., and Fuller, S. (2024). Non-economic loss and damage in Pacific Small Island Developing Dates: Ensuring climate justice through the loss and damage fund. Apia, Samoa; SPREP.
- Iacovino, C., Sabass, H., Halavatau, S., Mariner, A. Buadromo, V., ve Ropeti, E. (2016). Integrated Vulnerability and Adaptation Assessment Synthesis report. Secretariat of the Pacific Regional Environment Programme (SPREP) Secretariat of the Pacific Community (SPC) GIZ.
- IPCC. (2007). Climate Change 2007: Synthesis Report. Pachauri, R.K ve Reisinger, A. (Eds.). Contribution of Working Groups I, II and III to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Geneva, İsviçre.
- IPCC. (2014). “Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part A: Global and Sectoral Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change”, Christopher B. Field vd. (Ed.). Birleşik Krallık: Cambridge University Press.

- IPCC. (2021). Summary for Policymakers. In: Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. (Eds.) Masson-Delmotte, V., P. Zhai, A. Pirani, S. L. Connors, C. Péan, S. Berger, N. Caud, Y. Chen, L. Goldfarb, M. I. Gomis, M. Huang, K. Leitzell, E. Lonnoy, J.B.R. Matthews, T. K. Maycock, T. Waterfield, O. Yelekçi, R. Yu ve B. Zhou. Cambridge University Press.
- IRENA, Pacific Community ve Pacific Power Association. (2017). Kiribati Integrated Energy Roadmap, 2017–2025.
- Kelley, C.P., Mohtadi, S., Cane, M.A., Seager, R. ve Kushnir, Y. (2015). “Climate change in the Fertile Crescent and implications of the recent Syrian drought”. PNAS Early Edition.
- Kostakos, G., Zhang, T. ve Veening, W. (2014). Climate Security and Justice for Small Island Developing States. The Hague Institute for Global Justice, Policy Brief 9.
- Lonergan, S. (1999). Global Environmental Change and Human Security (GECHS) science plan. IHDP Report No. 11, Bonn, Almanya: IHDP.
- Mary Robinson Foundation (2011). The Geography of Climate Justice. <https://www.ria.ie/reports/geosciences-and-geographical-sciences-committee-reports>. (Erişim tarihi: 22.04.2022).
- Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development. (2007). National Adaptation Program of Action. Kiribati.
- Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development. (2010). National Food Summit. 10-12 February 2010. Kiribati.
- Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development. (2013). Integrated Environment Policy. Kiribati.
- Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development. (2016). National Biodiversity Strategies and Action Plan. Kiribati.
- Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development. (2020). Agriculture Strategy 2020-2030. Kiribati.
- Ministry of Environment, Land, and Agricultural Development. (2022). Agriculture Strategy 2022-2026. Kiribati.
- Ministry of Finance and Economic Development. (2008). Development Plan 2008-2011. Kiribati.
- Ministry of Finance and Economic Development. (2012). Development Plan 2012-2015. Kiribati.

- Ministry of Finance and Economic Development. (2016). Development Plan 2016-2019. Kiribati.
- Ministry of Finance and Economic Development. (2019). Kiribati Climate Change and Disaster Risk Finance Assessment Draft Report.
- Ministry of Finance and Economic Development. (2021). Development Plan 2020-2023. Kiribati.
- Ministry of Fisheries and Marine Resources Development. (2013). National Fisheries Policy 2013-2025. Kiribati.
- Ministry of Fisheries and Trade. (2023). Tuvalu Fisheries Annual Report 2022. Funafuti.
- Ministry of Foreign Affairs, Trade, Tourism, Environment and Labour. (2012). Climate Change Policy/Te Kaniva. Tuvalu.
- Ministry of Natural Resources, Environment, Agriculture and Lands. (2007). National Adaptation Programme of Action. Tuvalu.
- Ministry of Public Works and Utilities. (2008). National Water Resources Implementation Plan. Kiribati.
- Morrissey, O., te Velde, D.W. ve Hewitt, A. (Tarih yok). “Defining International Public Goods: Conceptual Issues”. Overseas Development Institute, Londra, 1-25.
- Oakes, R., Milan, A., Campbell, J., Warner, K. ve Schindler, M. (2017). Climate Change and Migration in the Pacific: Links, Attitudes, and Future Scenarios in Nauru, Tuvalu, and Kiribati.
https://i.unu.edu/media/ehs.unu.edu/news/11747/RZ_Pacific_EHS_ESCAP_151201.pdf
 . (Erişim tarihi: 25.02.2025).
- Oberender, E. (2024). “Tuvalu and renewable energies”. EBSCO.
<https://www.ebsco.com/research-starters/power-and-energy/tuvalu-and-renewable-energies#:~:text=In%202021%2C%20fossil%20fuels%20accounted,sources%20accounted%20for%204%20percent>. (Erişim tarihi: 07.05.2025).
- OECD, “Tuvalu”, tarih yok,
<https://oec.world/en/profile/country/tuv?yearlyTradeFlowSelector=flow0>. (Erişim tarihi: 12.04.2024).
- OECD. “Kiribati”,
<https://oec.world/en/profile/country/kir?latestTrendsViewSelectorNonSubnat=latestTrendsViewOption1&yearlyTradeFlowSelector=flow1>. (Erişim tarihi: 01.11.2022).
- OECD. “Tuvalu”, <https://oec.world/en/profile/country/tuv>. (Erişim tarihi: 28.10.2022).

- Office of Te Beretitenti. (2013). National Framework for Climate Change and Climate Change Adaptation. Kiribati.
- Ogata, S. (2003). "Human security and state security". Human Security Now. Commission on Human Security. New York, 5.
- Pacific Islands Forum. (2013a). Pacific Climate Change Finance Assessment Framework. https://library.sprep.org/sites/default/files/2021-04/PCCFAF_Final_Report.pdf. (Erişim tarihi: 06.05.2025).
- Pacific Islands Forum. (2013b). Majuro Declaration for Climate Leadership. <https://forumsec.org/sites/default/files/2024-03/2013%20Majuro%20Declaration%20for%20Climate%20Leadership.pdf>. (Erişim tarihi: 06.05.2025).
- Pacific Islands Forum. (2019). Kainaki II Declaration for Urgent Climate Change Action Now. <https://forumsec.org/sites/default/files/2024-03/2019%20Kainaki%20II%20Declaration%20for%20Urgent%20Climate%20Change%20Action%20Now.pdf>. (Erişim tarihi: 06.05.2025).
- Pacific Islands Forum. (2021). An Overview of Climate and Disaster Risk Financing Options for Pacific Island Countries. <https://forumsec.org/sites/default/files/2024-03/An-Overview-of-Climate-and-Disaster-Risk-Fina.pdf>. (erişim tarihi: 06.05.2025).
- Pacific Islands Forum. (2022). The Pacific Security Outlook Report 2022-2023. <https://forumsec.org/sites/default/files/2023-12/Pacific-Security-Outlook-Report-2022-2023.pdf>. (Erişim tarihi: 06.05.2025).
- Pacific Islands Forum. (2023). Declaration on the Continuity of Statehood and the Protection of Persons in the Face of Climate Change-Related Sea-Level Rise. <https://forumsec.org/sites/default/files/2024-05/2023%20Declaration%20on%20the%20Continuity%20of%20Statehood%20and%20the%20Protection%20of%20Persons.pdf> (Erişim tarihi: 06.05.2025).
- Parliament of Kiribati. (2019). Disaster Risk Management and Climate Change Act. Kiribati.
- PRP. (2016). "Framework for Resilient Development in the Pacific", https://wrd.unwomen.org/sites/default/files/2023-02/Framework-for-Resilient-Development-in-the-Pacific_Needs-Assess_0.pdf. (Erişim tarihi: 22.02.2024).
- Puaschunder, J.M. (2017). "Climate in the 21st Century: A Macroeconomic Model of Fair Global Warming Benefits Distribution to Grant Climate Justice Around the World and Over Time". Proceedings of the 8th International RAIS Conference on Social Sciences

and Humanities organized by Research Association for Interdisciplinary Studies (RAIS) at Georgetown University, Washington D.C.

Sen, A. (2000). “Why Human Security?”. International Symposium on Human Security, Tokyo.

SPREP. (2005). Pacific Islands Framework for Action on Climate Change 2006–2015. <https://www.sprep.org/attachments/Publications/PIFACC-ref.pdf>. (Erişim tarihi: 07.05.2025).

SPREP. (2013). Adapting to climate change in the Pacific: the PACC programme. https://www.sprep.org/attachments/Publications/CC/PACC_Programme.pdf. (Erişim tarihi: 07.05.2025).

Transnational Resource and Action Center. (1999). Greenhouse Gangsters vs. Climate Justice. San Francisco.

Tuvalu Coastal Adaptation Project. (2021). “Climate Change and Tuvalu”. <https://tcap.tv/climate-change>. (Erişim tarihi: 03.11.2021).

UN. (1992). United Nations Framework Convention on Climate Change. <https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>. (Erişim tarihi: 29.09.2022).

UN. (2015). Paris Agreement. https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf. (Erişim tarihi: 07.02.2023).

UNDP ve IOM. (2022). Tuvalu Climate Security Risk Assessment Profile. <https://environmentalmigration.iom.int/sites/g/files/tmzbd11411/files/documents/Tuvalu%20-%20Climate%20Security%20Risk%20Assessment%20Profile.pdf>. (Erişim tarihi: 02.08.2024).

UNDP ve IOM. (2022a). Kiribati Climate Security Risk Assessment Profile. <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-11/climate-security-risk-assessment-kiribati-profile.pdf>. (Erişim tarihi: 02.08.2024).

UNDP ve IOM. (2022c). Pilot Project Briefs in Kiribati, Republic of the Marshall Islands and Tuvalu. <https://www.undp.org/pacific/publications/climate-security-pacific-pilot-project-briefs>. (Erişim tarihi: 03.08.2024).

UNDP. (1994). Human Development Report. Oxford University Press, New York.

UNDP. (2022). Human Development Report 2021-2022. Oxford University Press, New York.

UNESCO. (2023). Summary Report of Tuvalu Case Study. Asia-Pacific regional synthesis Climate change, displacement and the right to education. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000385187>. (Erişim tarihi: 03.12.2024).

United Nations Trust Fund for Human Security. (2016). Human Security Handbook. United Nations, New York.

UNWCED. (1987). “Our Common Future”.
<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>.
(erişim tarihi: 17.02.2022).

White, Ian. (2010). Tarawa Water Master Plan 2010-2030. Kiribati Adaptation Program II.

WHO. (2017). Kiribati Health and Climate Change Country Profile.
<https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/260411/WHO-FWC-PHE-EPE-15.51-eng.pdf?sequence=1>. (Erişim tarihi: 03.08.2024).

WHO. (2020). Tuvalu Health and Climate Change Country Profile.
<https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/330009/WHO-CED-PHE-EPE-19.3.3-eng.pdf?sequence=1>. (Erişim tarihi: 03.08.2024).

World Bank. (2016). Regional Partnership Framework.
<https://documents1.worldbank.org/curated/zh/137341508303097110/pdf/120479-WP-P156647-PUBLIC-SydneyRPFFA.pdf>. (Erişim tarihi: 28.02.2025).

World Bank. (2021). Climate Risk Country Profile- Kiribati.
https://climateknowledgeportal.worldbank.org/sites/default/files/country-profiles/15816-WB_Kiribati%20Country%20Profile-WEB.pdf. (Erişim tarihi: 02.08.2024).

World Bank. (2021). Climate Risk Country Profile- Tuvalu.
https://climateknowledgeportal.worldbank.org/sites/default/files/2021-06/15824-WB_Tuvalu%20Country%20Profile-WEB.pdf. (Erişim tarihi: 02.08.2024).

İnternet Kaynakları

ADB. (Tarih yok). “Climate Change in Africa”. <https://www.afdb.org/en/cop25/climate-change-africa>. (Erişim tarihi: 11.11.2022).

AOSIS Resmi İnternet Sitesi, <https://www.aosis.org/> (Erişim tarihi: 06.05.2025).

AOSIS Resmi İnternet Sitesi. (Tarih yok). “Statement on behalf of the Alliance of Small Island States (AOSIS) at the Joint Plenary of COP, CMP, CMA, SBSTA and SBI”.
<https://www.aosis.org/statement-on-behalf-of-the-alliance-of-small-island-states-aosis-at-the-joint-plenary-of-cop-cmp-cma-sbsta-and-sbi/#:~:text=Current%20global%20financial%20flows%20contradict,also%20an%20urgent%20need%20to>. (Erişim tarihi: 12.05.2025).

AOSIS Resmi İnternet Sitesi. (Tarih yok). <https://www.aosis.org/adp-statement-paris/>. (Erişim tarihi: 11.05.2025).

- AOSIS, “AOSIS Leaders Declaration on Sea Level Rise and Statehood”, 23 Eylül 2024, <https://aosischair.sharepoint.com/sites/aosiscontentpublishing/Published%20Documents/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2Faosiscontentpublishing%2FPublished%20Documents%2FAOSIS%20Declaration%20on%20SLR%20%26%20Statehood%20%2D%20FINAL%5FAOSIS%20Chair%2Epdf&parent=%2Fsites%2Faosiscontentpublishing%2FPublished%20Documents&p=true&ga=1>. (Erişim tarihi: 10.01.2025).
- AOSIS. (1991). Elements for a Framework Convention on Climate Change. <https://aosischair.sharepoint.com/sites/aosiscontentpublishing/Published%20Documents/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2Faosiscontentpublishing%2FPublished%20Documents%2F1991%2E6%2E4%20%2D%20Submission%20%2D%20Elements%20for%20a%20Framew%5FWebsite%20User%2Epdf&parent=%2Fsites%2Faosiscontentpublishing%2FPublished%20Documents&p=true&ga=1>. (Erişim tarihi: 12.05.2025).
- AOSIS. (2022a). Statement on behalf of the Alliance of Small Island States (AOSIS) at the Joint Plenary of COP27, CMP17, CMA4, SBSTA57 and SBI57. <https://aosischair.sharepoint.com/sites/aosiscontentpublishing/Published%20Documents/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2Faosiscontentpublishing%2FPublished%20Documents%2F2022%2E11%2E6%20%2D%20AOSIS%20%2D%20COP27%20Opening%20Statement%20%2D%5FWebsite%20User%2Epdf&parent=%2Fsites%2Faosiscontentpublishing%2FPublished%20Documents&p=true&ga=1>. (Erişim tarihi: 12.05.2025).
- AOSIS. (2022b). Submission by Antigua and Barbuda on behalf of the Alliance of Small Island States (AOSIS) on views from Parties on the work programme for urgently scaling up mitigation ambition and implementation referred to in paragraph 27 of decision 1/CMA.3. <https://www4.unfccc.int/sites/SubmissionsStaging/Documents/202210121620---AOSIS%20-%20MWP%20SUBMISSION%20-%20FINAL.pdf>. (Erişim tarihi: 11.05.2025).
- Austin, R. (Tarih yok). “From EJ (Environmental Justice) to CJ (Climate Justice): The Lessons of Iconic Katrina”. <https://riskcenter.wharton.upenn.edu/climate-risk-solutions-2/from-ej-to-cj/>. (Erişim tarihi: 05.12.2022).
- BBC News. “Global warming ‘biggest threat’”. 9 Ocak 2004. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/3381425>. (Erişim tarihi: 03.09.2022).
- Bianchi, E. “Hurricane Katrina: A Climate Justice Catastrophe”. 5 Ekim 2020. <https://www.1point5news.org/post/hurricane-katrina-a-climate-justice-catastrophe>. (Erişim tarihi: 05.12.2022)
- Britannica, “Tuvalu”, <https://www.britannica.com/place/Tuvalu> (Erişim tarihi: 30.04.2025).

- Britannica. (Tarih yok). “Ciguatera”, <https://www.britannica.com/science/ciguatera>. (Erişim tarihi: 06.12.2023)
- Britannica. (Tarih yok). “History of Kiribati”. <https://www.britannica.com/place/Kiribati/History>. (Erişim tarihi: 18.10.2022).
- Britannica. “Breadfruit”, 19 Ekim 2023, <https://www.britannica.com/plant/breadfruit>. (Erişim tarihi: 01.12.2023).
- Britannica. “Copra”, 21 Ekim 2023, <https://www.britannica.com/topic/copra>. (Erişim tarihi: 01.12.2023).
- Britannica. “Kiribati”, 6 Ekim 2022, <https://www.britannica.com/place/Kiribati>. (Erişim tarihi: 29.10.2022).
- Britannica. “Pandanus”, 21 Kasım 2023, <https://www.britannica.com/plant/pandanus>. (Erişim tarihi: 01.12.2023).
- Britannica. “Taro”, 21 Kasım 2023, <https://www.britannica.com/plant/taro-plant>, (Erişim tarihi: 01.12.2023).
- Bullard, R. (Tarih yok). “About Environmental Justice”. <https://drrobertbullard.com/>. (Erişim tarihi: 30.10.2022).
- Cambridge Dictionary. (Tarih yok). “Sanitation”. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sanitation>. (Erişim tarihi: 06.12.2023).
- Carbon Brief. (2021). “US and China pledge co-operation over ‘existential’ climate crisis”. <https://www.carbonbrief.org/daily-brief/us-and-china-pledge-co-operation-over-existential-climate-crisis>. (Erişim tarihi: 08.12.2021).
- Caribbean Community Climate Change Center. “Loss And Damage – Added To COP 27’S Agenda”. 9 Kasım 2022. <https://www.caribbeanclimate.bz/blog/2022/11/09/loss-and-damage-added-to-cop-27s-agenda/> (Erişim tarihi: 11.11.2022).
- Cell Press, “Good news for coral reef restoration efforts: Study finds 'full recovery' of reef growth within four years”, 8 Mart 2024, https://phys.org/news/2024-03-good-news-coral-reef-efforts.html#google_vignette. (Erişim tarihi: 30.04.2024).
- CEMEX. (Tarih yok). “What Are Aggregates and How Are They Used?”. <https://www.cemexusa.com/products-and-services/aggregates/background-on-aggregates#:~:text=Concrete%20aggregates%20are%20composed%20of,to%20its%20use%20and%20application>. (Erişim tarihi: 05.12.2023).

- Civillini, “Loss and damage fund to hand out \$250 million in initial phase”, 11 Nisan 2025, <https://www.climatechangenews.com/2025/04/11/loss-and-damage-fund-to-hand-out-250-million-in-initial-phase/> (Erişim tarihi: 18.04.2025).
- CLGF, “Tuvalu”, tarih yok, https://www.clgf.org.uk/default/assets/File/Country_profiles/Tuvalu.pdf. (Erişim tarihi: 09.02.2023).
- Climates to Travel, “Tuvalu”, <https://www.climatestotravel.com/climate/tuvalu>. (Erişim tarihi: 29.10.2022).
- Climates to Travel. “Tuvalu”. <https://www.climatestotravel.com/climate/tuvalu>. (Erişim tarihi: 29.10.2022).
- Commonwealth Network, “Find National NGO expertise in Kiribati”, https://www.commonwealthofnations.org/sectors-kiribati/civil_society/national_ngos_civil_society/ (Erişim tarihi: 17.04.2025).
- Council of Europe. (Tarih yok). “Active Participation”. <https://www.coe.int/en/web/digital-citizenship-education/active-participation>. (Erişim tarihi: 06.05.2022).
- Country Cassette. (Tarih yok). “List of African Countries by GDP 2022”. <https://countrycassette.com/african-countries-by-gdp-2022/>. (Erişim tarihi: 11.11.2022).
- Dlouhy, J.A. ve Wingrove, J. (2020). “Biden Calls Climate Change ‘Existential Threat of Our Time’”. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-12-19/biden-calls-climate-change-existential-threat-of-our-time>. (Erişim tarihi: 08.12.2021).
- Dorn, W. (2003). “Human Security: An Overview”. <https://walterdorn.net/23-human-security-an-overview>. (Erişim tarihi: 12.02.2022).
- DX News. “Banaba Island”. 11 Ekim 2019. https://dxnews.com/t33ha_banaba-island_kiribati/. (Erişim tarihi: 06.10.2022).
- Ewing-Chow, D. “Caribbean Countries Will Be Seeking Climate Justice At COP27”. 12 Ekim 2022. <https://www.forbes.com/sites/daphneewingchow/2022/10/12/caribbean-countries-will-be-seeking-climate-justice-at-cop27/?sh=510aa30c41ba>. (Erişim tarihi: 28.10.2022).
- Forest Peoples Programme, “Tuvalu Association of Non-Governmental Organisations (TANGO)”, <https://www.forestpeoples.org/partners-regions/partners/partner/tuvalu-association-non-governmental-organisations-tango/> (Erişim tarihi: 17.04.2025).
- GCF. (Tarih yok). “South Tarawa Water Supply Project”. <https://www.greenclimate.fund/project/fp091>. (Erişim tarihi: 07.12.2023).

- GEM, “Framework for Resilient Development in the Pacific (FRDP): An Integrated Approach to Address Climate Change and Disaster Risk Management”, <https://gem.spc.int/projects/frdp> (Erişim tarihi: 06.05.2025).
- Government of Kiribati. “EU announces \$23 million Euro for Kiribati”, 2013, <https://www.climate.gov.ki/category/news/>. (Erişim tarihi: 07.07.2013).
- Government of Kiribati. “I-Kiribati want to migrate with dignity”, 2013, <https://www.climate.gov.ki/category/action/relocation/>. (Erişim tarihi: 07.07.2023).
- Government of Kiribati. “Kiribati Parliament”. <https://www.kiribati.gov.ki/my-government/kiribati-parliament>. (Erişim tarihi: 29.10.2022).
- Government of Kiribati. “Social Dimension of Climate Change”, 2013, <https://www.climate.gov.ki/category/effects/health/>. (Erişim tarihi: 07.07.2023).
- Government of Tuvalu (2020b). Integrated Vulnerability Assessment Report: Amatuku Islet, Funafuti. Tuvalu.
- Government of Tuvalu, “2023 National Budget”, 12 Aralık 2022, <https://finance.gov.tv/wp-content/uploads/2023/01/2023-National-Budget.pdf>. (Erişim tarihi: 03.04.2024).
- Greenpeace, “Tuvalu E! Not Even The Dead Are Safe”, 2 Mart 2010, <https://www.greenpeace.org.au/article/tuvalu-e-not-even-the-dead-are-safe/>. (Erişim tarihi: 06.05.2024).
- IEP. (2020). Ecological Threat Register 2020 Understanding Ecological Threats, Resilience and Peace. <https://www.visionofhumanity.org/resources/>. (Erişim tarihi: 14.07.2021).
- IFAD. (2018). Kiribati Country Strategy Note. <https://www.ifad.org/documents/48415603/49460538/Kiribati+Country+Strategy+Note.pdf/a392d59e-f7bf-104c-4dd9-79f95ac4c30d?t=1726609343596>. (Erişim tarihi: 03.08.2024).
- IISD. “NATO Adopts Climate Change Actions for 2030”. 24 Haziran 2021. <https://sdg.iisd.org/news/nato-adopts-climate-change-actions-for-2030/>. (Erişim tarihi: 17.04.2022).
- International Bar Association. (2014). *Achieving Justice and Human Rights in an Era of Climate Disruption*. <https://www.ibanet.org/MediaHandler?id=0F8CEE12-EE56-4452-BF43-CFCAB196CC04>. (Erişim tarihi: 18.02.2022).
- IOM-UN Migration. “President of Kiribati speaks on Climate Change Migration at the #IOMCouncil2015”. 25 Kasım 2015 Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=rqrTOui2Bk0>. (Erişim tarihi: 26.10.2022).

- IRENA. (2024a). “Kiribati”. https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Statistics/Statistical_Profiles/Oceania/Kiribati_Oceania_RE_SP.pdf. (Erişim tarihi: 07.05.2025).
- IRENA. (2024b). “Niue”. https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Statistics/Statistical_Profiles/Oceania/Niue_Oceania_RE_SP.pdf. (Erişim tarihi: 07.05.2025).
- IRENA. (2024c). “Nauru”. https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Statistics/Statistical_Profiles/Oceania/Nauru_Oceania_RE_SP.pdf. (Erişim tarihi: 07.05.2025).
- IUGS. “Funafuti Atoll”, tarih yok, https://iugs-geoheritage.org/geoheritage_sites/funafuti-atoll-tuvalu/. (Erişim tarihi: 17.02.2024).
- Kemp, S. “Digital 2023: Tuvalu”, 14 şubat 2023, <https://datareportal.com/reports/digital-2023-tuvalu>. (Erişim tarihi: 12.04.2024).
- Kiribati National Tourism Office. (Tarih yok). “People, Culture & Heritage”. <https://visitkiribati.travel/about/people-culture/> (Erişim tarihi: 01.12.2023).
- KiriCAN. (Tarih yok). “Climate change could kill my islands’ culture”. <https://kirican.wordpress.com/climate-change/>. (Erişim tarihi: 20.01.2023).
- KiriCAN. (Tarih yok). “Kiribati”. <https://kirican.wordpress.com/kiribati/>. (Erişim tarihi: 11.10.2023).
- Ligaiula, P. “Better dotTV deal for Tuvalu”, 2 Mayıs 2022, <https://pina.com.fj/2022/05/02/better-dottv-deal-for-tuvalu/>. (Erişim tarihi: 03.04.2024).
- Live and Learn. (Tarih yok). “Our History”, <https://livelearn.org/about-us/who/> (Erişim tarihi: 17.04.2025).
- MacDonald, B.K. “Kiribati”. 6 Ekim 2022. <https://www.britannica.com/place/Kiribati>. (Erişim tarihi: 29.10.2022).
- MacDonald, B.K. “Tuvalu”. 8 Haziran 2024. <https://www.britannica.com/place/Tuvalu>. (Erişim tarihi: 11.06.2024).
- MacDonald, B.K. “Tuvalu”. <https://www.britannica.com/place/Tuvalu>. (Erişim tarihi: 28.10.2022).
- Mead, C. Ve Snider, A. “Why the CIA is spying on a changing climate”. McClatchy News. 10 Ocak 2011. https://account.mcclatchydc.com/paywall/subscriber-only?resume=24607021&intcid=ab_archive.
- Met Office. (Tarih yok). “Intertropical Convergence Zone (ITCZ)”. <https://www.metoffice.gov.uk/weather/learn-about/weather/atmosphere/intertropical-convergence->

[zone#:~:text=The%20Intertropical%20Convergence%20Zone%2C%20or,frequent%20thunderstorms%20and%20heavy%20rain](#). (Erişim tarihi 02.11.2022).

Ministry of Fisheries and Trade, “Tuvalu Fisheries”, tarih yok, <https://tuvalufisheries.tv/>. (Erişim tarihi: 03.04.2024).

NATO. “NATO Climate Change and Security Action Plan”. 14 Haziran 2021. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_185174.htm. (Erişim tarihi: 12.03.2022).

NATO. “Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization”. 19-20 Kasım 2010. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120214_strategic-concept-2010-eng.pdf. (Erişim tarihi: 13.01.2022).

NATO. “Wales Summit Declaration”. Eylül 2014. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm. (Erişim tarihi: 14.01.2022).

NBC News. “NATO poised to battle global warming threats”. 3 Haziran 2008. <https://www.nbcnews.com/id/wbna24946052>. (Erişim tarihi: 12.03.2022).

NIWA. (Tarih yok). “South Pacific Convergence Zone”. <https://niwa.co.nz/node/111121>. (Erişim tarihi: 11.11.2022).

NOAA, “Ocean Acidification: Saturation State”, 12 Kasım 2015, <https://sos.noaa.gov/catalog/datasets/ocean-acidification-saturation-state/#:~:text=particularly%20for%20juveniles-Aragonite%20saturation%20state%20is%20commonly%20used%20to%20track%20ocean%20acidification,aragonite%20structures%20begin%20to%20dissolve>. (Erişim tarihi: 23.11.2023).

O’Neill, A. “Gross domestic product (GDP) in Kiribati 2027”. 19 Mayıs 2022. <https://www.statista.com/statistics/529100/gross-domestic-product-gdp-in-kiribati/>. (Erişim tarihi: 30.10.2022).

Parliament of Kiribati. “Constitution”. 27 Ağustos 2020. <https://www.parliament.gov.ki/constitution>. (Erişim tarihi: 30.10.2022).

PIF Resmi İnternet Sitesi, <https://forumsec.org/> (Erişim tarihi: 06.05.2025).

PSDI. (Kasım 2021). “Tuvalu”. <https://www.pacificpsdi.org/assets/Uploads/PSDI-TourismSnapshot-TUV3.pdf>. (Erişim tarihi: 04.04.2024).

- Rasmussen, A.F. “NATO and Climate Change”, 18 Mart 2010, https://www.huffpost.com/entry/nato-and-climate-change_b_392409. (Erişim tarihi: 12.03.2022).
- Ray, C.A. “The Impact of Climate Change on Africa's Economies”. 29 Ekim 2021. <https://www.fpri.org/article/2021/10/the-impact-of-climate-change-on-africas-economies/>. (Erişim tarihi: 28.11.2022).
- RNZ. “‘It swept right over’: Tuvalu inundated by waves whipped up by Cyclone Tino”. 20 Ocak 2020. <https://www.rnz.co.nz/international/pacific-news/407611/it-swept-right-over-tuvalu-inundated-by-waves-whipped-up-by-cyclone-tino>. (Erişim tarihi: 03.11.2022).
- RNZ. “Post-cyclone: State of emergency remains for Tuvalu”. 3 Şubat 2020. <https://www.rnz.co.nz/international/pacific-news/408724/post-cyclone-state-of-emergency-remains-for-tuvalu> (Erişim tarihi: 15.09.2022).
- SBS The Feed. “Anot Tong: The former president battling climate change”. 30 Ekim 2018 Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=R2wI125xy-M>. (Erişim tarihi: 04.10.2022).
- Sea Temperature, “Monthly average max / min water temperatures”, tarih yok, <https://www.seatemperature.org/australia-pacific/tuvalu/fakaifou-village-march.htm>. (Erişim tarihi: 11.05.2024).
- SIPRI. “World military expenditure passes \$2 trillion for first time”. 25 Nisan 2022. <https://www.sipri.org/media/press-release/2022/world-military-expenditure-passes-2-trillion-first-time>. (Erişim tarihi: 10.10.2022).
- SPREP Resmi İnternet Sitesi, <https://www.sprep.org/> (erişim tarihi: 06.05.2025).
- Statista. “Kiribati: Fertility rate from 2011 to 2021”. Eylül 2023. <https://www.statista.com/statistics/529136/fertility-rate-in-kiribati/>. (Erişim tarihi: 06.12.2023).
- TED. “My Country Will Be Underwater Soon-Unless We Work Together | Anote Tong”. Youtube 16 Aralık 2015. <https://www.youtube.com/watch?v=9KACXV-cW-4&t=843s> (erişim tarihi 07.03.2023).
- The Transnational Institute. “What is Climate Security?”. 12 Ekim 2021. <https://www.tni.org/en/publication/primer-on-climate-security#1>. (Erişim tarihi: 11.10.2022).
- ThinkHazard. (Tarih yok). <https://thinkhazard.org/en/>. (Erişim tarihi: 25.02.2025).

- Transnational Institute. “Primer on climate security”. 12 Ekim 2021. <https://www.tni.org/en/publication/primer-on-climate-security#1>. (Erişim tarihi: 03.09.2022).
- TVO Today. “Anoté’s Ark: Saving a Sinking Island”. 1 Mayıs 2018 Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=9Xuf5mcv_1U&t=22s. (Erişim tarihi 14.07.2023).
- UCAR. (Tarih yok). “Effects of Climate Change on Ecology”. <https://scied.ucar.edu/learning-zone/climate-change-impacts/ecology>. (Erişim tarihi: 17.11.2022).
- UN, “Step Up Climate Change Adaptation or Face Serious Human and Economic Damage – UN report”, 14 Ocak 2021, <https://unfccc.int/news/step-up-climate-change-adaptation-or-face-serious-human-and-economic-damage-un-report>. (Erişim tarihi: 15.07.2023).
- UNDESA, “LCD List”, Kasım 2021, <https://www.un.org/development/desa/dpad/least-developed-country-category/ldcs-at-a-glance.html>. (Erişim tarihi: 13.02.2022).
- UNDESA. (Tarih yok). “Sustainable Development Goals”. <https://sdgs.un.org/goals>. (Erişim tarihi: 12.04.2022).
- UNDP. (Tarih yok). “Human Development Index (HDI)”. <https://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>. (Erişim tarihi: 24.03.2022).
- UNDP. “Polluter Pays Principle”, <https://leap.unep.org/en/knowledge/glossary/polluter-pays-principle>. (Erişim tarihi: 09.02.2024).
- UNEP. (Tarih yok). “Climate Change and Security Risks”. <https://www.unep.org/explore-topics/disasters-conflicts/what-we-do/disaster-risk-reduction/climate-change-and-security>. (Erişim tarihi: 02.08.2022).
- UNHCR Türkiye. “Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme”, Aralık 2016, <https://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf>.
- UNHCR. “New Zealand: Immigration and Protection Tribunal”, 4 Haziran 2014, <https://www.refworld.org/jurisprudence/caselaw/nzipt/2014/en/114231>.
- Visit Kiribati. (Tarih yok). “People, Culture & Heritage”, tarih yok, <https://visitkiribati.travel/about/people-culture/>. (Erişim tarihi: 03.05.2022).
- Visit Kiribati. 30 Nisan 2022, <https://twitter.com/KiribatiInfo/status/1520222653294219264>. (Erişim tarihi: 05.12.2023).
- White House Archive. “Remarks by the President in State of the Union Address | 20 Ocak, 2015”. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/01/20/remarks-president-state-union-address-january-20-2015>. (Erişim tarihi: 08.12.2021).

- WHO. “Chikungunya”, tarih yok, https://www.who.int/health-topics/chikungunya#tab=tab_1. (Erişim tarihi: 13.05.2024).
- WOAH. “Glossary”, 8 Mart 2022, https://www.woah.org/fileadmin/Home/eng/Health_standards/tahc/current/glossaire.pdf. (Erişim tarihi: 30.11.2023).
- World Bank. (2020). “GDP per capita (current US\$) All Countries and Economies”. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>. (Erişim tarihi: 08.10.2021).
- World Bank. “CO2 emissions (kt) – Tuvalu”, tarih yok, <https://data.worldbank.org/indicator/EN.ATM.CO2E.KT?locations=TV>. (Erişim tarihi: 01.06.2024).
- World Bank. “GDP (current US\$) – Tuvalu”, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=TV>. (Erişim tarihi: 29.10.2022).
- World Bank. “GDP per capita (current US\$)”, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>. (Erişim tarihi: 29.10.2021).
- World Bank. “GDP per capita (current US\$)”, tarih yok, https://data.worldbank.org/indicator/ny.gdp.pcap.cd?most_recent_value_desc=false&locations=KI.
- World Bank. “GDP per capita (current US\$)”, tarih yok, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=TV>. (Erişim tarihi: 15.06.2024).
- World Bank. “Population-Kiribati”, <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=KI>. (Erişim tarihi: 1.09.2023)
- World Bank. “Promoting Climate Change Action in Latin America and the Caribbean”. 14 Nisan 2021. <https://www.worldbank.org/en/results/2021/04/14/promoting-climate-change-action-in-latin-america-and-the-caribbean>. (Erişim tarihi: 17.11.2022).
- World Bank. “Total greenhouse gas emissions (kt of CO2 equivalent) “, tarih yok, <https://data.worldbank.org/indicator/EN.ATM.GHGT.KT.CE>. (Erişim tarihi: 01.06.2024).
- World Factbook. “Tuvalu”, 2 Aralık 2022, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/tuvalu/>. (Erişim tarihi: 08.12.2022).
- World Factbook. “Tuvalu”. 2 Aralık 2022. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/tuvalu/>. (Erişim tarihi: 08.12.2022).

World Population Review. (Tarih yok). “MENA Countries 2022”.
<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/mena-countries>. (Erişim tarihi:
07.11.2022).

World Population Review. “GDP per Capita by Country 2022”,
<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/gdp-per-capita-by-country>.
(Erişim tarihi: 28.10.2022).

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Güneş ERSOY
EĞİTİM DURUMU	
Lisans	Akdeniz Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler (2009-2014)
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler (2014-2016)
Tez Konusu	Uluslararası İlişkilerde Spitsbergen Takımadaları: Balıkçılık Koruma Bölgesi ve Kıta Sahaneliği Üzerindeki Hukuki ve Politik Anlaşmazlıklar
Doktora	Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler (2019-2025)
Tez Konusu	İnsan Güvenliği ve İklim Adaleti Kesişiminde Pasifik Bölgesi'ndeki En Az Gelişmiş Küçük Ada Ülkeleri: Kiribati ve Tuvalu Örneği
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
YAYINLAR	
Özer, S. ve Ersoy, G. (2024). How Could the New Energy Transformation/Policies Affect the Middle Eastern Actors? Arda Özkan ve Pınar Yürür (Eds.). <i>The Middle East: Crises, Conflicts, and Wars</i>, ABD, 341-263. Uysal Oğuz, C. ve Ersoy, G. (2023). “İnsan Güvenliği ve Adalet Kesişiminde İklim Krizi: Küçük Ada Devletleri Örneği”. Global Strategy Conference, İstanbul, Türkiye, 24-26 Mart 2023. Ersoy, G. ve Uysal Oğuz, C. (2021). “Arktik Yerli Halkları için İnsan Güvenliği Sorunu Olarak İklim Değişikliği”. <i>International Journal of Politics and Security</i>, 3(1), 156-179. Atvur S. ve Ersoy, G. (2021). Demokratik Kongo Cumhuriyeti: Değerli Madenler İçinde Kaybolan İnsanlık, G. Turan, E. Kuşku Sönmez ve E. Çıtak (Eds.). <i>Pandora'nın Kutusu Açıldı: Soğuk Savaş Sonrasında İç Çatışmalar ve İç Savaşlar</i>. Palme Yayınevi, 285-310. Uysal Oğuz, C. ve Ersoy, G. (2019). “Svalbard Takımadası ve Çevresindeki Deniz Alanlarına Yönelik Uluslararası Hukuk Düzenlemelerinin İrdelenmesi”. <i>Akdeniz İİBF Dergisi</i> 1302-9975, 19, Özel Sayı, 64-91. Ersoy, G. ve Garza, Laura C. (2019). Meksika. Ceren Uysal Oğuz, Senem Atvur ve Ramazan İzol (Eds.). <i>21. Yüzyılda Latin Amerika Siyaset- Ekonomi-Toplum</i>. Seçkin Yayınevi, 441-461. Gümrükçü, H. ve Ersoy, G. (2018). “Kutup Çağında İklim Değişikliği ve Ekonomi	

Politik”. *İktisat ve Toplum Dergisi*.

Gümrükçü, H. ve Ersoy, G. (2017). “Çin Halk Cumhuriyeti’nin Ulusal Stratejisi İçinde Arktika Politikasının Yeri”. Senem Atvur, Sanem Özer ve Ramazan İzol (Eds.). *21. Yüzyıl Asya Pasifik*. Seçkin Yayınevi.

Ersoy, G. (2017). “Uluslararası İlişkilerde Spitzbergen/Svalbard Takımadaları: Küresel Tohum Deposu’nun Bitki Türlerinin ve Genetik Çeşitliliğin Geleceği Açısından Önemi”. 12-13 Nisan 2017 Arktik ve Antarktik Bilim Programı Çalıştayı. İTÜ--Süleyman Demirel Kültür Merkezi.

Gümrükçü, H. ve Ersoy, G. (2017). “Coğrafi Keşiflerden Kutup Çağı’na: Çatışmalar, İşbirlikleri, Çok yönlü Perspektifler”. 12-13 Nisan 2017 Arktik ve Antarktik Bilim Programı Çalıştayı. İTÜ--Süleyman Demirel Kültür Merkezi.

Ersoy, G. ve Gümrükçü, H. (2017). Coğrafi Keşifler Çağı’nın Birinci Aşaması: Hindistan’ın Avrupalılar Tarafından Keşfedilmesi ve Bu Sürecin Osmanlı Devleti’ne Etkisi. Harun Gümrükçü, Güneş Ersoy, Aybüke İnan Şimşek ve Fatma Cande Yaşar (Eds.). *Küresel Bakışla Kutup Çağı Tarihi ve Hukuki Perspektifler-Ekolojik Dönüşüm*. Efil Yayınevi. 1-22.

Ersoy, G. (2017). Uluslararası İlişkilerde Spitzbergen/Svalbard Takımadaları: Küresel Tohum Deposu’nun Bitki Türlerinin ve Genetik Çeşitliliğin Geleceği Açısından Önemi. Bilge Tutak (Ed.). Arktik ve Antarktik Bilim Programı Çalıştayı Özet Kitabı.

Gümrükçü, H. ve Ersoy, G. (2017). Coğrafi Keşiflerden Kutup Çağı’na: Çatışmalar, İşbirlikleri, Çok yönlü Perspektifler. Bilge Tutak (ed.). Arktik ve Antarktik Bilim Programı Çalıştayı Özet Kitabı.

Gümrükçü, H., Ersoy G. ve Şimşek, A. (2016). “Environmental Changes in the Arctic-Geopolitical Perspectives and Economic Opportunities.” Proceedings of the Annual Vietnam Academic Research Conference on Global Business, Economics. Finance & Social Sciences (AP16Vietnam Conference) ISBN: 978-1-943579-92-1 Vietnam, 7-9 Ağustos, 2016.

Gümrükçü, H. ve Ersoy, G. (2016). “Kurumsallaşma Perspektifinden Arktika Okyanusu’ndaki Enerji Güvenliğinin Analizi”. VIII. Uludağ Uluslararası İlişkiler Kongresi, Bursa. 159-159. ISBN: 978-605-9666-72-5.

Şimşek, A. ve Ersoy, G. (2016). “Kurumsallaşma Perspektifinden Arktika Okyanusu’ndaki Enerji Güvenliğinin Analizi”. VIII. Uludağ Uluslararası İlişkiler Kongresi, Bursa. 490-506. (Tam metin ve sunum).

Uysal Oğuz, C. ve Ersoy, G. (2016). Kutuplardaki İklim Değişikliğinin Bölgesel ve Küresel Etkileri. Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy (eds.). *Küresel Bakışla Kutup Çağı Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler*. Efil Yayınevi. 157- 170.

Ersoy, G. (2016). Arktika'daki Deniz Buzu: Gözlemler, Değişimler, Çıkarımlar. Stefan Kern ve Burcu Özsoy Çiçek tarafından yazılan "Sea Ice in the Arctic: Observation, Changes and Selected Implications" adlı makaleden çeviri. Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy (eds.). *Küresel Bakışla Kutup Çağı Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler*. Efil Yayınevi. 139-156.

